

ספר הזהר

על חמשה חומשי תורה

מהתנא האלקי
רבי שמעון בן יוחאי

עם הפירוש
דרך אמת

ועם הביאורים הנפלאים

הסולם

מבאר ומתרגם כל דברי הזהר במלואם, אחת בלי פירוש. ומחוץ לאותם המקומות החל מהענינים הפשוטים עד המקומות שבספר הזהר, העוסקים בחכמת הקבלה, הסתומים ביותר, ואינן מניח אף מלה הרי הוא ביאור שוה לכל נפש.

מראות הסולם

הוא מלילי אל ביאור הסולם:
אותם המקומות, שצריכים לאריכות יתרה, הוקבע מקומם במראות הסולם.

חלופי גרסאות

מראה מקומות לענין המדובר, שנמצא בג' חלקי מביא כל השינויים שישנם בדפוסים הזהר, תקוני זהר, זהר חדש ותקונים חדשים. הקודמים משנת שנ"א עד הנה.

מסורת הזהר

לוח השואת הדפים

משה הדפים בתקוני זהר; זהר חדש ותק"ח של דפוסים שונים, להדפיס שב-מסורת הזהר (נמצא בחלק א').

כדי להקל על המעיין להבין הביאורים במקומות שעוסקים בחכמת הקבלה, הוספנו בחלק א' הספר פתיחה לחכמת הקבלה.

חלק ד

פרשת לך וירא

כל אלו הם ממחבר הספרים המפורסמים "פנים מסבירות" ו"פנים מאירות" על עץ חיים מהאריז"ל, תלמוד עשר ספירות" ס"ז חלקים; "בית שער לכונות" וספר "האילן הקדוש"

בעיה"ק ירושלים תיבב"א

לוח ראשי תבות וקיצורים

א

הכנסת. ביהמ"ק: בית המקדש. בוצד"ק: בוצינא דקרדנותא. בחי': בחינה. בחי"א: בחינה א'. בחי"ב בחי"ג בחי"ד: בחינה ב' ג-ד. בי"ע: בריאה, יצירה, עשיה. בכ"מ: בכל מקום; בכמה מקומות. במ"א: במקום אחר. במ"ר: במדרש רבה. ב"ג: בר נש. ב"ן: מספר (שם הויה במילוי ההיון) בס': בספר. בס"ד: בספרא דצינעותא; בסייעתא דשמיא. בסו"ה: בסוד הכתוב. ב"ע: בריאות עולם. בע"א: בענף א'. בע"ה: בעזרת השם. בעוה"ב: בעולם הבא. בעוה"ז: בעולם הזה. בעוה"ר: בעונותינו הרבים. בעה"ח: בעץ החיים. בע"כ: בעל כרחו. בע"מ: בעל מנת. בע"ש: בערב שבת. בעש"ק: בערב שבת קודש. בע"ת: בעל תשובה. ב"פ: בי פעמים. בפ"ע: בפני עצמו. ברהמ"ז: ברכת המזון. ברי"ת: בראשי תיבות. ב"ש: בי שלשים; בית שמיא. בשכמל"ו: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. בת"ת: בתפארת.

ג

ג"א: גירסא אחרינא (גרסא אחרת נוסח אחר). ג' אלפים; ג' אמצעיות. גר"ע: גולגלתא ועינים. גי': גימטריה, (צרופי האותיות למספרן). ג"ט קר"ע פ"ח: (ז' תיקוני רישא) גולגלתא לבנה, טלא דברולחא, קרומא דאזירא, רעוא דמצחא, עמר נקא, סקוחו דעינין, חוטמא ג"ע: גן עדן; גלר עריות. ג"ע אח"פ: גולגלתא, עינים, אוזן, חוטם, פה. ג"פ: ג' פעמים. ג"ר: ג' ראשונות. ג"ש: גזרה שוה. ג"ת: ג' תחתונות.

ד

ד': דף. ד"א: דבר אחר; דרך אמת. ד"ה: דברי הימים; דבור המתחיל. דהו"ג: דבור ונבורה. דר"ג: דבר ונוקבא. דר"ק: התבונן היטב; דייק. דר"ו: דפוס וולצבר. דחז"ל: דברי חכמינו זכרם לברכה. דט"ר: דשי ראשונות. דכ"ז וכל זה דלפ"ז: דלפי זה. ד"מ: דפוס מנטובא; דרך משל; דיני ממונות; דבר מצוה. ד"ג: דיני נפשות; דם מה דנת"א: דנקודות, תנין, אותיות. דע"כ: דעל כן; דעל כרחק. דע"ס: דעשר ספירות. דעסמ"ב: דע"כ ס"ג מיה בין. דפ"י: דפוס ישן. דצח"פ: דומם, צומח, חי, מוכר. ד"ק: דפוס קריטונת. ד"ש: זרכי שלום. ד"ת: דברי תורה; דין תורה. דת"י: דעת תפארת יטה.

א"א: אברהם אבינו; אי אפשר; אריך אנפין; ארך אפים. אב"א: אחר באחר. אב"ג: אגא בכח גדולת. אבי"ע: אצילות, בריאה, יצירה, עשיה (ד' עולמות העליונים). א"ג: אין גורסים; ארבע גלויות. א"ד: אינו דומה; איכא דאמרי (יש אומרים). אדה"ר: אדם הראשון. אדל"ג: אפשר ולא גרסינן. א"ה, א"ה, א"ה: אומות העולם. אה"ל: אור הלבנה. אר"א: אבא ואמא; אחד ואחד. אר"ח: אור חוזה. אר"י: אור ישר. א"י: ארץ ישראל. אר"מ: אור מקיף. אר"נ: אריך ונוקבא. אר"פ: אור פנימי. אחב"פ: אחר בפנים. אח"ז: אחר זה. אחז"ל: אמרו חכמינו זכרם לברכה. אח"כ: אחר כך; אחרי כן. אח"פ: אוון חוסם פה. א"כ: אם כן; אינו כדאי; אין כאן. אכמ"ל: אין כאן מקומו להאריך. א"ל: אמר ליה. אל"ה: ג' אותיות משם אלהים. אמ"ר: אור מים רקיע. אנ"כ: אורות נצוצין כלים. א"ס: אין סוף. אע"ג: אף על גב. אע"פ: אף על פי. אעפ"כ: אף על פי כן. א"צ: אינו צריך. אצ"ל: אין צריך לומר. א"ק: אדם קדמון (שם עולם); אין קץ; אמר קרא (כתוב במקרא). אקב"ו: אשר קדשנו במצותיו וצונו. א"ר: אמר רב; אל רחום. ארגמ"ן: אוריאל, רפאל, גבריאל, מיכאל, גוריאל (שמות מלאכים). ארמ"ע: אש, רות, מים, עפר (ארבע יסודות העולם). אשג"י: אדום, שחור, לבן, ירוק. א"ת: אם תאמר; אל תאמר; אל תקרא; אי תימא. א—ת (האותיות פן א עד ת). אתב"ש: אחד מצרופי אותיות האי"ב (הראשונה עם האחרונה, השניה עם זו שלפני האחרונה וכן הלאה). את"ל: אם תמצא לופר. אתעד"ל: אתערותא דלעילא. אתעדל"ת אתערותא דלתתא.

ב

ב"א: בראשית א'; בן אדם; בנין אבן; ברוך אתה. בא"ד: באמצע דבור. באב"ע: באצילות, בריאה, יצירה, עשיה. באוד"ר: באורא רבא. באדר"ז: באורא זוטא. בא"י: ברוך אתה יהי. ב"ב: בראשית ב'. בג"ד: בגין דא בגי"ה: בינה, גבורה, הוד. בג"כ: בגין כך. ב"ד: בית דין. בד"א: כמה דברים אמורים; בדרך אחרת. בדד"ו: בדחילו ורחימו. ב"ה: בית הלל; ברוך הבא; בית המקדש; בין השמשות. בהכ"כ: בית

ל"א : לשון אדר. לא"א : לא אמרו אלא ל"ב ; מספר. לבנ"ה : ל"ב נתיבות החכמה. ל"ג : לא גרסינו ; לשון גמרא. ל"ד : לאו דוקא ; לפי דעת ; לא דמי. ל"ה : לדעת אחרים ; לדבר אחר. ל"ו : לדברי הכל. ל"ז : לבנת הספיר ; למען השם. לה"פ : לחם הפנים. ל"ח : לפני ולפנים. ל"ט : לשון זכר. לזע"צ : לזכר עולם יהי צדיק. ל"כ : לא כתוב ; לא כן. לכא"א : לכל אחד ואחד. לכ"ל : לכן נראה לי. לכ"ע : לכולי עלמא. לכ"ש : לא כל שכן. ל"מ : לא מצאתי למה"ד : למה לדבר דומה. ל"נ : לי נראה ; לשון נקבה. לנ"ל : לכן נראה לי. לע"ע : לעת עתה. לעסמ"ב : לעי"ב, סיג, מ"ה, ב"ן. לעת"ל : לעתיד לבוא. לפ"ב : לפרט גדול. לפמ"שה : לפנים משורת הדין. לפ"ע : לפי ענינו. לפע"ד : לפי עניות דעתו. לפ"ק : לפרט קטן. לפ"ש : לפי שעה. ל"צ : לא צריך. ל"ש : לא שנו ; לא שגא ; לא שייך ; ליל שמורים. לשה"ר : לשון הרע. לש"ש : לשם שמים. ל"ת : לא תעשה.

מ"א : מקום אחר ; מקום אחד ; מדרש אגדה ; מלכים א' ; מים אחרונים ; מנהג אבותינו מאה"ג : מאור הגדול ; מאור הגולה. מארז"ל : מאמר רבותינו זכרם לברכה. מ"ב : שם מ"ב. אותיות ; מה בכך ; מתן בכתר. מב"ד : מיתת בית דין ; משיח בן דוד. מב"ו : מלך בשר ודם ; מתנת בשר ודם. מב"י : משיח בן יוסף. מ"ג : מחזור גדול (כ"א שנים) ; מסורה גדולה ; מלת גוף. מג"מ : מצוה גוררת מצוה. מ"ד : מיין דוכרין ; מאן דאמר ; מאי דכתיב ; מי דמי ; מה דעתך ; מי דבש. מד"א : מאן דאמר ; חשיב דרכי אמורי. מדה"ד : מדת הדין. מדה"ג : מדרש הנעלם. מדה"ר : מדת הרחמים. מד"ש : מפני דרכי שלום. מ"ה : מספר הויה במילוי אלפין משום הכי ; מלך העולם ; מלאך המות. מה"ד : הדין. מהל"ל : מה היה ליה למימר. מה"מ : מלאך המות ; מלך המשיח ; מגא הגי מילי. מה"ג : מדרש הנעלם. מה"ש : מלאכי השרת. מו"ל : מוציא לאור. מולי"מ : משי ולא מטי. מו"כ : מעלה ומטה. משא ומתן ; מנע ומשא. מו"ס : מוחא סתימאה. מוצי"ט : מוציא יום טוב מוצש"ק : מוציא שבת קודש. מו"ש : מוציא שבת. מ"ז : משנה ז'. מוזל"ל : מאמר חכמינו זכרם לברכה. מ"ט. מקח טעות. מטטיר"ן : שם

יס"ל : יש טעם לדבר. י"י : רמז על יחוד הו"יה ואדני. י"י"י : יברכך יאר ישא. יכ"ק : יום כפור קטן. י"ל : יש לומר. י"מ : יש מפרשים ; יש מקומות ; יציאת מצרים. י"ס : יוד ספירות ; יש ספרים ; יש סוברים. יס"ג : יש ספרים גורסים. יצה"ט : יצר הפוכו. יצה"ר : יצר הרע. יש"א : ימין, שמאל, אמצע. ישסו"ת : ישראל טבא ותבונה. ית' : יתברך ; יתעלה. ית"ש : יתברך שמו.

נ' : נבוא. נ"א : כי אם ; כל אחד ; כך אמר ; כתוב אחד ; כלל אחר. נא"א : כתוב אחד אומר. נאר"א : כל אחד ואחד ; כל איש ואיש. נאר"ל : כל אומה ולשון. נאחז"ל : כך אמרו חכמינו זכרם לברכה. נ"ב : אותיות התורה. נ"ג : כהן גדול. נ"ד : הדי דבור ; כל דבר ; כך דרשו. נד"א : כמה דאת אמר ; כדא דאת אמרת. נד"ש : כדרך שאמרו. נ"ה : כתוב הכא. נה"א : כן הוא אומר. נה"ג : כהן גדול ; כהאי גוונא. נהמ"ג : כל המוסיף גורע. נה"נ : כן היא נוסחת נה"ק : כתבי הקודש. כו' וכו' ; וכולה ; (לאמור ; על הקורא לגמור כל הפסוק או המאמר, שהובא רק חלק ממנו). כו"כ : כך וכך. כו"פ : כלל ופרט. כופר"כ : כלל ופרט וכלל. כ"ז : כל זה ; כל זמן ; כף זכות ; כלי זיין. כ"ח : כלי חיצון ; כתר חכמה. כח"ב : כתר חכמה, בינה. כחב"ד : כתר, חכמה, בינה, דעת. כח"ב תר"מ : כתר, חכמה, בינה, תפארת ומלכות. כ"י : נסות ישראל ; כתב יד ; כן ירבו. כ"כ : כל כך ; כמו כן ; כתוב כאן. כל"ז : כלי זיין. כל"י : כהן, לוי, ישראל. כ"מ : כל מה ; כל מקום ; כן מצאתי ; כן משמע ; כן מוכת. כמד"א : כמה דאת אמרת. כמור"ש : כמו שכתוב. כמש"א : כמו שאתה אומר. כמ"ש"ה : כמו שאמר הכתוב. כ"נ : כן גאמר ; כן נראה. כנה"ג : נסות הגדולה. כנז' : כנוכה. כנ"י : נסות ישראל. כנ"ל : כנוכה לעיל ; כן נראה לי. כנלע"ד : כן נראה לפי עניות דעתי. כסה"כ : כסא הכבוד. כ"ע : כולי עלמא ; כתר עליון. כ"פ : כלי פנימי ; כל פנים ; כך פשוטו. כצ"ל : כן צריך לאמור, להיות לבאר. כ"ק : כלי קודש. כ"ש : כל שכן ; כבוד שמו ; כל שעה ; כבוד שבת. כש"ד : כן נראה לי. כש"כ : כל שכן. כשו"ש : כל שעה ושעה ; כל שנה ושנה. כש"ט : כתר שם טוב. כש"ש : כמו שכתבתי שם. כ"ת : כתר תורה. כתה"ק : כתבי הקודש. כתחז"ל : בתקון חכמינו זכרם לברכה.

ע

עלך. מ"י: בי אותיות משם אלהים. מכ"ש: מכל שכן. מ"ל: מנא לן. מלה"ד: משל למה הרבר דומה. מלה"ש: מלאכי השרת. מל"ת מצות לא תעשה; מסיח לפי תומו. מ"מ: מכל מקום; מארי מתניהין; מארי מתיבתא; מאי משמע; מראה מקום; מת מצוה; משנה מקום. ממ"ה: מלך מלכי המלכים. ממ"ן: ממה נפשך. מ"ן: מייך נוקבין. מנ"מ: מאי נפקא מינה? מ"ס: מדת סדום; מר סבר; מוחא סתימאה. מסה"ז: מסורת הוהר. מ"ע: מצות עשה; מראית עין; מצות ערוב. מע"ה: מעלה עליו הכתוב. מע"ט: מעשים טובים. מעל"ע: מעת לעת (יום שלם). מ"צ: משיח צדק. מצפ"ץ: שם הויה באותיות א"ת ב"ש. מרע"ה: משה רבינו עליו השלום. מ"ש: מה שכתוב; מאי שנא. משא"כ: מה שאין כן. מש"כ: מה שכתוב כאן. מ"ת: משנה תורה; מתן תורה. מ"ל: מה תלמוד לומר.

ע"י: עיין. ע"א: ענף א'; עמוד א'; ענין אחר; על אדות. עאכ"כ: על אחת כמה וכמה. ע"ב: (הויה במילוי יודין); שם ע"ב. עבג"מ: עור, בשר, גידין, עצמות, מוחא. ע"ג: ענף ב'; עבודת גלולים; על גב. ע"ד: על דבר; על דרך; על דעת. עד"ה: על דרך הכתוב; על דרך האמת—האמור. עד"ז: על דרך זה. עד"מ: על דרך משל. עד"ר: על דרך רמז. ע"ה: עליו השלום; עשרת הדברים; עם הארץ; עין הרע; עבר ה'. עה"ב: עולם הבא. עה"ז: עולם הזה. עה"ח: עץ החיים. עה"ר: עין הרע. עה"ש: עליו השלום. עו"א: עוברי אילים. עוה"ב: עולם הבא. עוה"ז: עולם הזה. עומ"ש: עול מלכות שמים. עו"ג: עתיק ונוקבא. ע"ז: עבודה זרה; על זה; עם זה; עבר זמנו. ע"ח: עץ חיים. ע"ט: על סעם; עצה טובה; עין טובה. ע"י: עיין; עילאין. ע"י: על ידי; על יד. עי"א: על ידי אחרים. עיה"ק: עיר הקדש. עיר"ט: ערב יום טוב. עיר"כ: ערב יום כפור. עי"ז: על ידי זה. עי"מ: עבור, יניקה, מוחין. עיקת"ז: עיר קדשנו תבנה ותכוננו. ע"כ: על כן; עד כאן; עד כמה; עבודת כוכבים; עבר כנעני. עכא"א: על כל אחד ואחד; עם כל איש ואיש. עכ"ד: עד כאן דבריו. עכ"ז: עם כל זה. עכ"ם: עבודת כוכבים. עכ"ל: עד כאן לשונו. עכ"פ: על כל פנים. ע"ל: עין לעיל. ע"מ: על מנת; על משקל; עשר מאמרות; על מה; על מחצה; עשר מכות. עמוד"א: עמודא דאמצעייתא. עמ"ש: עין מה שכתבתי; עד מאה שנים; עול מלכות שמים. ענ"ב: עקורים; נקודים ברודים. ע"ס: עשר ספירות; על סמך. עמס"ב: ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן. עע"ז: עובדי עבודה זרה. עעכ"ם: עובדי עבודת כוכבים ומזלות. ע"פ: על פי. עצה"ד: עץ הדעת. עצה"ט: על צד היותר טוב. ע"ק: עתיקא קדישא. ע"ר: ערב רב. ער"ה: ערב ראש השנה. ער"ח: ערב ראש חודש. ע"ש: עין שם; ערב שבת; על שלחן. עש"א: עד שיבוא אליהו. עש"ה: עין שם היטב. עש"מ: על שום מה. ע"ת: ערוב תחומים; על תנאי.

פ

פ"א: פרק א'; פעם אחת; פרוש אחר. פא"פ: פנים אל פנים; מה אל מה; פעם אחר פעם. פ"ב: פרק ב'. פב"א: פנים באחור. פב"פ: פנים בפנים. פ"ג: פרק ג'. פ"ד: פסק דין; פרק ד'. פד"ה: פדה"ב: פדיון הבן. פו"א: פנים ואחור. פו"ח: פנימיות והיצוניות. פו"כ:

פלאך. מ"י: בי אותיות משם אלהים. מכ"ש: מכל שכן. מ"ל: מנא לן. מלה"ד: משל למה הרבר דומה. מלה"ש: מלאכי השרת. מל"ת מצות לא תעשה; מסיח לפי תומו. מ"מ: מכל מקום; מארי מתניהין; מארי מתיבתא; מאי משמע; מראה מקום; מת מצוה; משנה מקום. ממ"ה: מלך מלכי המלכים. ממ"ן: ממה נפשך. מ"ן: מייך נוקבין. מנ"מ: מאי נפקא מינה? מ"ס: מדת סדום; מר סבר; מוחא סתימאה. מסה"ז: מסורת הוהר. מ"ע: מצות עשה; מראית עין; מצות ערוב. מע"ה: מעלה עליו הכתוב. מע"ט: מעשים טובים. מעל"ע: מעת לעת (יום שלם). מ"צ: משיח צדק. מצפ"ץ: שם הויה באותיות א"ת ב"ש. מרע"ה: משה רבינו עליו השלום. מ"ש: מה שכתוב; מאי שנא. משא"כ: מה שאין כן. מש"כ: מה שכתוב כאן. מ"ת: משנה תורה; מתן תורה. מ"ל: מה תלמוד לומר.

נ

נ"א: נוסחא אחרת; נביאים אחרונים. נא"כ: נאמר כאן. נג"ע, ר"ע: נפילים, גבורים, ענקים, רפאים, עמלקים. נגה"ד: נגמר הדין. נ"ה: נמי הכי; נר הבדלה. נצח הוד. נה"י: נצח, הוד, יסוד. נה"מ: נצח, הוד, יסוד, מלכות. נר"ג: נע ונד; נעשה ונשמע. נוק': נוקבא. נח"ש: נדוי, חרב, שמתא. נ"ל: נראה לי. נ"מ: נפקא מינה. נ"נ: נח נפש. נ"ע: נוקבי עינים; נשמתו עדן; נוחו עדן. נ"צ: נחמת ציון. נק': נקרא. נ"ר: נגש רוח; נחת רוח; נביאים ראשונים. נר"ן: נגש, רוח, נשמה. נרנח"י: נגש, רוח, נשמה, חיה, יחדנה. נש"ב: נ"י שערי בינה. נת"א: נקודות, תנין, אותיות.

ס

ס"א: ספרים אחרים; סטרא אחרא; סתרי אותיות. ס"ב: סימן ברכה. ס"ג: (הויה במילוי יודין) ואלף בואו; סנהדרין גדולה. ס"ד: סוף דבר; סלקא דעתך. סד"א: סלקא דעתך אמינא. סד"ה: סוד הכתוב. סר"ס: סוף סוף. ס"י: סימן. ס"י: ספרים ישנים; ספר ישן; סימן ישה; סטר יצירה. ס"ל: סח לי; סבירה ליה. ס"מ: סטרא מסאבותא. ס"נ: סכנת נפשות. ס"ע: סדר עבודה. ס"פ: סוף פסוק. ספ"י: סבר פנים יפות. ספ"י: ספירה. ס"ת: ספר גורה; סתרי תורה; סוף תיבה.

ש

ש' : שורה, שעה. ש"א : שמואל א' ; שלישי
 אמצעי ; שלישי א'. ש"ב : שמואל ב' ; שער ב'.
 ש"ב"ד : שליח בית דין. שבי"ה : שמחת בית
 השואבה. שבי"כ : שבירת כלים. ש"ג : שער
 ב' ; שיעור ב'. שג"ע : של גן עדן. ז"ה"ש :
 שיר השירים. שוא"ת : שב ואל תעשה. שוי"ט :
 שבת ויום טוב. שר"ש : ששון ושמחה. שו"ת :
 שאלות ותשובות. ש"ח : שגת חנם ; שבת
 חנכה. שי"ל : שיש לאמר ; שיש לברך. ש"כ :
 מספר. שכ"א : שכל אחד. שפא"א : שכל
 אחד ואחד. שמרשב"י : שער מאמרי רבי שמעון
 בן יוחאי. ש"ג : שם נסמן. שנגלי"ה : שורש,
 גשמה, גוף, לבוש, היכל. שנא"ן : (ך) חיות
 המרכבה) שור, נשר, אריה, אדם. שס"ה : מספר.
 ש"ע : שלישי עליון ; שמנה עשרה ; שמיני
 עצרת. ש"צ : שליח צבור. שצ"ם חנכ"ל : (ך)
 כוכבי לכת) שבתאי, זדק, מאדים, חמה, נוגה,
 כוכב, לבנה. ש"ד : שלוש רגלים ; שם רע.
 ש"ש : שם שמים. ש"ת : שמחת תורה ;
 שלישי תחתון.

ת

ת"א : תרגום אונקלוס ; תרוץ אחד. תא"מ :
 תהלים, איוב, משלי. ת"ד : תיקונא דיקנא
 תה"ד : תפלת הדרך. תה"ר : תהומא רבא.
 תה"ש : תפלת השחר. ת"ו : תם ונשלם.
 תובב"א : תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן.
 תובי"ל : תם ונשלם ברוך ה' לעולם. תוח"ק :
 תורתנו הקדושה. תר"מ : תפארת ומלכות ;
 תרומות ומעשרות ; תיכף ומיד. ת"ו, שלב"ע :
 תם ונשלם שבה לאל בורא עולם. תושב"כ :
 תורה שבכתב. תשבע"פ : תורה שבעל פה.
 ת"ו : תקוני זחר. ת"ח : תא חזי ; תקונים
 חדשים ; תלמיד חכם. תח"מ : תחית המתים.
 תכ"ב : תלת כלילן בתלת. תכ"ד : תוך כדי
 דבור. תכ"ה : תורת כהנים. ת"ל : תלמוד
 לומר ; תרי לישני (שתי נוסחאות) ; תהלה לאל.
 ת"מ : תפלת מנחה. תע"ט : תלמוד עשר
 ספירות. ת"ע : תפלת ערבית. תרי"ג : (מספר)
 תרי"ג מצות. ת"ש : תפלת שהרית ; תא שמע.
 תש"י : תפילין של יו. תש"ר : תפילין של
 ראש ת"ת ; תפארת.

פרט וכלל. פרי"ד : פריה ורביה. פ"י : פירוש. פ"י :
 פושעי ישראל ; פועל יוצא. פלו"י : פלוני. פלח"ק :
 פתיחה לחכמת הקבלה. פמ"א : פנים מאירות.
 פמ"ס : פנים מסבירות. פ"ג : פקוח נפש. פדיון
 נפש. פס"ד : פסק דין. פ"פ : פתחון פה. פ"ק :
 פרק קבא ; פורים קסן ; פרט קסן. פרי"א :
 פרקי רבי אליעזר. פרד"ס : פשט, רמז, דרוש,
 סוד. פ"ש : פסח שני ; פרשת שקלים ; פדיון
 שבויים.

צ

צא"ל : צריך אתה לדעת. צ"ג : ציון ג' ; צום
 גדליה. צ"ד : ציון ד' וכדומה. צח"מ : צומח,
 חי, מדבר. צ"ל : צריך לומר ; צריך להיות.
 צ"ע : צריך עיון. צעב"ח : צער בעלי חיים.
 צע"ג : צריך עיון גדול.

ק

ק' : קדוש ; קמא ; קהל ; קטן. ק"א : קונטרס
 אחרון. קב"ה : קודשא בריך הוא. קבר"ש :
 קודשא בריך הוא ושכינתיה. קה"מ : קריאת
 המגילה. קה"ק : קדש הקדשים. קה"ת : קריאת
 התורה. ק"ו קל וחומר. קר"ח : קל וחומר.
 קוש"י : קוצו של יוד. קכ"ד : קדם כל דבר.
 קל"י : קליפות קמ"ל : קא משמע לן. ק"פ :
 קרבן פסח. ק"ק : קדש קדשים ; קדשים קלים.
 קק"ק : קדוש, קדוש, קדוש. ק"ש : קריאת
 שמע ; קבלת שבת.

ר

ר"א : רבי אבא ; רבי אלעזר. ראב"ד : ראש
 בית דין. ר"ג : ריש גלותא. רדל"א : רישא
 דלא אתידע. ר"ה : ראש השנה. רה"י : רשות
 היחיד. רה"ק : רוח הקדש. רה"ר : רשות
 הרבים. ר"ח : ראש חודש. רת"ו : ר' חיים
 וויטאל. ר"י : רבי יהודה ; רבי יצחק ; רבי יוסי.
 ר"ו : מספר. ר"ל : רחמנא לשויבן ; רחמנא
 ליצלן ; ראה לדבר ; רצוני לומר. ר"מ : ראש
 מתיבתא ; רעיא מהימנא ; ריש מתיבתא. רמ"ח :
 מספר. רמ"ק : ר' משה קורדובירו. רע"מ :
 רעיא מהימנא. רפ"ח : מספר. רשב"י : ר'
 שמעון בר יוחאי. רשר"ד : ראייה שמיעה. ריה,
 דבור. ר"ת : ראשי תיבות. רת"ט : ראש
 תוך, סוף.

פ ר ש ת ל ל

א) לך מארצך וגו'. ר' אבא פתח וואמר, * שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה. שמעו אלי אבירי לב: כמה תקיפין לבייהו דחיביא. דחמאן ג שבילי ד ואורחי דאורייתא, ולא מסתכלן בהו, ולבייהו תקיפין, דלא מהדרין בתובתא, ה לגבי מריהון, ואקרונ אבירי לב. הרחוקים מצדקה: דמתרחקי מאורייתא.

ב) רבי חזקיה אמר, דמתרחקי מקביה, ואינון רחיקין מניה, ובגין כך, אקרונ י אבירי לב. הרחוקים מצדקה. דלא בעאן לקרבא לגבי קב"ה. בגין כך, י אינון רחוקים מצדקה. כיון דאינון רחוקים מצדקה, רחוקים אינון משלום. דלית לון שלום. דכתיב ^ב אין שלום אמר ה' לרשעים. מ"ט בגין דאינון רחוקים מצדקה.

מסורת הזהר

א) שמעו אלי אבירי לב: ישעיה מו. ב) אין שלום—לרשעים: (ישעיה מח) ח"א רה. חלוסי גרסאות א) נ"א מתחיל ויאמר ה' אל אברם לך לך וגו' ובר"ק נ"ב פתח רב מתיבא ואמר, ויאמר ה' אל אברם וגו' דא בגין לאתנהרא ביה נהירו. כגונא דא מאן דלא זכי באתר חר, יחך וינטל גרמיה לאתר אחר ויזכי ביה. אעא דדליק ונהורא לא סליק ונהיר ביה, יגענען ליה ויסלק ביה ונהורא ואנהיר ע"כ. ז נ"א ליג ואמר. ג נ"א מוסיף שבילי דאורייתא. ד נ"א וארחי. ה נ"א עם. ו נ"א רחוקים מצדקה וליג אבירי לב. ז נ"א אקרן.

מאמר	הכולם	שמעו אלי אבירי לב
<p>מאמר שמעו אלי אבירי לב</p> <p>א) לך מארצך וגו': רבי אבא פתח, פתח טעם הכתוב, למה זכה אברהם, שיאמר לו הקב"ה לך וגו' יותר מכל בני דורו. ואמר שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה. שמעו אלי אבירי לב, פירושו, כמה קשים הם הלבבות של הרשעים, שרואים השבילים והאורחות של התורה, היינו פנימיות וחיצוניות של התורה, שבילים פנימיות, ואורחות חיצוניות. (ע"י לעיל בראשית א' דף רנ"א אות ש"ח) ואינם מסתכלים בהם. ולבבם קשה, שאינם חוזרים בתשובה אל רבונם, וע"כ נקראים אבירי לב. הרחוקים מצדקה. פירושו שמתרחקים מהתורה, וע"כ הם רחוקים מצדקה.</p> <p>ב) רבי חזקיה אמר וכו': ר"ח אמר בביאור הכתוב הנזכר, שהמה מתרחקים מהקב"ה וע"כ הם רחוקים ממנו, ומשום זה שמתרחקים מהקב"ה נקראים אבירי לב, ושיעור הכתוב הוא הרחוקים מצדקה, למה. משום שאינם רוצים להתקרב אל הקב"ה, שהם אבירי לב, ומשום זה הם רחוקים מצדקה, וכיון שהם רחוקים מצדקה</p> <p style="text-align: right;">(דפטי דף ע"ז ע"ב)</p>	<p>הם רחוקים משלום, שאין להם שלום. שכתוב אין שלום אמר ה' לרשעים. מה הטעם. משום שהם רחוקים מצדקה, ע"כ אין להם שלום.</p> <p>פירוש. המלכות מבחינת הדין שבה, נקראת צדק, בלא ה'. ובסוד הזווג הגדול דצדיק וצדק, שאז הנוקבא עולית ומלבשת לאמא, היא נקראת צדקה, כלומר שנתהפכת לרחמים, כי קבלה ה' של אמא, להיותה מלבשת עליה. ועל ידי מ"ג שהצדיקים מעלים להנוקבא בעת שנקראת צדק, גורמים זווג עליון וצדק מתהפך ונעשה צדקה. כלומר, שהדין מתהפך להיות רחמים. וזהו שאומר רבי אבא בביאור הכתוב שמעו אלי אבירי לב וגו', כי להיותם אבירי לב ואינם מעלים מ"ן ע"י הסתכלות בתורה וע"י תשובה, ע"כ הם רחוקים מצדקה כי ע"כ הם נמצאים בדינים דצדק, דהיינו בלי ה', שה"ס המוחין דאמא, וז"ש הרחוקים מצדקה, דמתרחקי מאורייתא, משום שמתרחקים מהתורה ואינם מעלים מ"ן לזווג עליון, ע"כ הם רחוקים מצדקה, ונמצאים בדינים דצדק, ורבי חזקיה אינו חולק על רבי אבא</p>	<p>הם רחוקים משלום, שאין להם שלום. שכתוב אין שלום אמר ה' לרשעים. מה הטעם. משום שהם רחוקים מצדקה, ע"כ אין להם שלום.</p> <p>פירוש. המלכות מבחינת הדין שבה, נקראת צדק, בלא ה'. ובסוד הזווג הגדול דצדיק וצדק, שאז הנוקבא עולית ומלבשת לאמא, היא נקראת צדקה, כלומר שנתהפכת לרחמים, כי קבלה ה' של אמא, להיותה מלבשת עליה. ועל ידי מ"ג שהצדיקים מעלים להנוקבא בעת שנקראת צדק, גורמים זווג עליון וצדק מתהפך ונעשה צדקה. כלומר, שהדין מתהפך להיות רחמים. וזהו שאומר רבי אבא בביאור הכתוב שמעו אלי אבירי לב וגו', כי להיותם אבירי לב ואינם מעלים מ"ן ע"י הסתכלות בתורה וע"י תשובה, ע"כ הם רחוקים מצדקה כי ע"כ הם נמצאים בדינים דצדק, דהיינו בלי ה', שה"ס המוחין דאמא, וז"ש הרחוקים מצדקה, דמתרחקי מאורייתא, משום שמתרחקים מהתורה ואינם מעלים מ"ן לזווג עליון, ע"כ הם רחוקים מצדקה, ונמצאים בדינים דצדק, ורבי חזקיה אינו חולק על רבי אבא</p>

ג) ת"ח אברהם, בעיני לקרבה לקביה, ואתקרב. ההי"ד * אהבת צדק ותשנא רשע. בגין דאהב צדק, יושנא רשע, אתקרב לצדקה, ועל דא כתיב, י אברהם אוהבי. מ"ט אוהבי. ד בגין דכתיב, אהבת צדק. רחימותא דקביה, ה דרחים *) ליה ו אברהם, מכל בני דריה, דהוּו אבירי לב, ואינון רחוקים מצדקה. כמה דאתמר.

ד) ר' יוסי פתח, ג מה ידידות משכנותיך ה' צבאות. כמה אית לון לבני נשא, לאסתכלא בפולחנא דקביה. דהא כל בני נשא, לא ידעי ולא מסתכלי על מה קאים עלמא. ואינון על מה קיימין. דכד ברא קביה עלמא. י עבד שמיא, מאש ו וממים מתערבין כחדא, ולא הוּו גלדי. ולבתר ד אגלידו, וקיימו

מסורת הזהר

א) אהבת צדק ותשנא רשע: (תהלים מה) ח"ב לו. ז"ח חוקת ג"ב טב שמת. טג שיד. ב) אברהם אוהבי: (ישעיה מא) ח"א כד. פה. ח"ג רסב: ז"ח יתרו ל"ב טא שמ. תק"ח ק"ה טד שכד. ג) מה ידידות משכנותיך: תהלים פ"ד. ד) אגלידו: לעיל בא דף רמ"ז ציון ג' וש"נ. חלוסי גרסאות א) גיא ותחי. ב) גיא לאתקרבא (אה"ל). ג) גיא ל"ג ושנא רשע. ד) גיא ל"ג מאי טעמא אוהבי בגין. ה) גיא ארחים. ו) גיא לאברהם. ז) גיא עבד. ח) גיא ומים. ט) גיא וקיימא.

על מה קאים עלמא

הסולם

מאמר

עד אות ה' ועל מה בני אדם עומדים מתבאר מאות ה' עד אות י', כי כאשר ברא הקב"ה את העולם, עשה את השמים מאש ומים ונתערבו יחד, ולא היו נקפאים. ואחר כך נקפאו ועמדו ברוח עליון.

פירוש. כי נודע בסדר יציאת המוחין שמתחילה, יוצאים ב' הקוין ימין ושמאל. ובסוד ב' נקודות חולם ושורק, המכונים מים ואש. והם במחלוקת זה עם זה, שפירושו, שכל אחד נכנס בגבול חברו ורוצה להכניעו תחת בחינתו. כמו ב' דברים לחים המתערבים זה עם זה. עד שמתגלה קומת חסדים היוצאת על כסך דת"ת, שה"ס קו הג', והוא מכריע ביניהם, שכל אחד יאיר לפי דרכו ולא יתערבו עוד זה בזה. וזהו מכונה שב' הקוין שהיו לחים ונתערבו זה בזה נקפאו עתה ע"י קו האמצעי שהוא ת"ת. ולא יתערבו עוד זה בזה. (כמ"ש כל זה באורך לעיל בראשית א' דף מ"ז ד"ה לפיכך. ע"ש כל המשך).

וזה אמרו, דכד ברא קביה שהוא בינה, עלמא, שהיא הנוקבא. עבד שמיא, שהוא ז"א מאש מקו שמאל, ולמים מקו ימין מתערבין כחדא ורא הוּו גלדי. שהיו מתערבים יחד ואינם נקפאים. כלומר, שהיו במחלוקת זה עם זה וכל אחד מתערב בגבול חברו להכניעו תחתיו. כטבע הנוזלים המתערבים זה בזה, ולכבר, אחר שיצא קו האמצעי, אנלידו וקיימו כרוחא עראה, נקפאו ועמדו ב' הקוין ע"י קו אמצעי שהוא ת"ת הנקרא רוח. דהיינו שנעשה כמו

דברים

אבא, אלא שמבאר יותר ממנו, ואומר דמתרחקי מקביה ואינון רחוקין מניה. דהיינו שאין להם אהבה אל הקביה, בגין כך אינון רחוקים מצדקה. הם רחוקים מלהפך הצדק לצדקה, דהיינו את הדין לרחמים, כי אינם מעלים מ"ן לזווג. כיון דאינון רחוקים מצדק רחוקים אינון משלום, ומתוך שאינם מעלים מ"ן להפך הצדק לצדקה, אין להם שלום. כלומר, שאינם גורמים זווג עליון. המכונה שלום. וע"כ השלום אינו מאיר עליהם.

ג) ת"ח אברהם וכו': בוא וראה, אברהם רצה לקרב עצמו להקב"ה ונתקרב. וז"ש אהבת צדק ותשנא רשע, משום שאהב צדק ושנא רשע ע"כ נתקרב לצדקה, כלומר, משום שאהב צדק ונר' העלה מ"ן לזווג עליון, והצדק נעשה לצדקה בעדו כנ"ל בריבור הסמוך. ועל כן כתוב אברהם אוהבי. מהו הטעם הוא אוהבי משום שכתוב בו אהבת צדק. הוא אהבת הקביה, שאהב אותו אברהם, יותר מכל בני דורו, שהם היו אבירי לב, והם רחוקים מצדקה. כמו שנתבאר.

מאמר על מה קאים עלמא

ד) רבי יוסי פתח וכו': ר"י פתח. מה ידידות וגו' כמה יש להם לבני אדם להסתכל בעבודת הקב"ה. שהרי כל בני אדם אינם יודעים ואינם מסתכלים על מה העולם עומד. והם עצמם על מה עומדים. ואלו ב' דברים מתבארים בהמאמר שלפנינו. על מה קאים עלמא מתבאר

(דפוסי דף ע"ו ע"ב *) דף ע"ו ע"א

א ברוחא ז עלאה. ומתמן שתיל עלמא, ג לקיימא על סמכין. ואינון סמכין, לא ד קיימין, אלא, בההוא רוחא. ובשעתא דההוא רוחא אסתלק, כלהו מרפפין וועין, ועלמא ארתת. הה"ד * המרגיו ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון. וכלא קאים על אורייתא, דכד ישראל משתדלי באורייתא, מתקיים עלמא, ו ואינון קיימין, וסמכין קיימין באתרייהו, בקיומא שלים.
 (ה) ת"ח. בשעתא דאתער ב' ו פלגות ליליא, וקב"ה עאל לגנתא דעדן, לאשתעשעא עם צדיקיא. ו כלהו אילנין, דבגנתא דעדן, מזמרן, ומשבחן קמיה. דכתיב ג אז ירננו עצי היער מלפני ה' וגו'.

מסורת הזהר

א) המרגיו ארץ ממקומה: (איוב ט') ז"ח בראשית ב' טד שב. שה"ש ע"ו טא שלב. טב שכב. ב) פלגות ליליא: לעיל ב"ב דף כ"ט ציון א' וש"ג. ג) אז ירננו עצי היער: (ד"ה א' ט"ז) ח"א רלא: ח"ג כב. צו. רכ. ת"ז בהק' ג. ז"ח בראשית י"ג טב שמה.
 חלוסי גרסאות א גיא רוחא. ג גיא מוסיף עלאה עלייהו. ג גיא וקיימא. ד גיא קיימי. ה גיא אינון. ו גיא פלגו. ז גיא כלהון.

מאמר הסולם על מה קאים עלמא

כל האילנות שבגן עדן כזמרים ומשבחים לפניו, שנאמר אז ירננו כל עצי יער מלפני ה' כי בא וגו'. פירוש. הלילה ה"ס הנוקבא מבחינת שליטתה עצמה, שעקרה הוא הארת קו השמאל, מסוד הארת החכמה הנמשכת מנקודת השורק שכאמא. ונודע שאין החכמה מאירה אלא מחוה ולמטה, כי מחוה ולמעלה של כל פרצוף, שולטת המנעולא ואין הארת החכמה יכולה להתגלות שם (כנ"ל בהקדמת הזהר דף מ"ד ד"ה ושעם ע"ש) וז"ס התחלקות הלילה לבי' חצאים, כי נקודת החצות לילה ה"ס נקודת החוה. וחצות לילה הראשונה ה"ס מחוה ומעלה של הנוקבא, ומשום ששם שולטת המנעולא ע"כ היא דינים. וחצות לילה השניה ה"ס מחוה ולמטה של הנוקבא, ששם שולטת מלכות הממותקת בבינה, שה"ס מפתחא, (וענין מפתחא ומנעולא עי' לעיל בהקדמה הזהר דף מ"ד אות מ"א ואילך) וע"כ מתגלה שם הארת החכמה שבהנוקבא שז"ס ותקם בעוד לילה. גם מבחינה זו נקראת הנוקבא גן עדן. כי מחוה ולמטה, שאין שם בחינת עצמה שה"ס מלכות דמדת הדין. ע"כ כולה נמתקת ונעשית כמו אמא הנקראת עדן. בסוד חזרתה לחכמה. וע"כ נקראת גן עדן.

מאמר דברים מוצקים, שהאחד לא יכנוס עוד תוך הגבול של חברו. ומתמן שתיל עלמא וכו': ומשם מהשמים שהם ז"א, שתל העולם שהיא הנוקבא, שיעמוד על אדנים שהם ג' קוי הנוקבא, ואלו האדנים אינם עומדים אלא באותו הרוח שהוא קו האמצעי שבהם, ובשעה שרוח ההוא מסתלק, כולם מרוטפים ומודעזעים, והעולם רותת. וז"ש המרגיו ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון. כי כנ"ל בהקוין דז"א שאומר דאגלירדו וקיימו ברוחא עלאה, כן בהקוין דנוקבא הנמשכים מז"א לא קיימין ארא בההוא רוחא. כי זולת קו אמצעי אין קיום כלל להארט ב' הקוין (כנ"ל דף ב' ד"ה פירוש ע"ש).
 וכלא קאים על אורייתא וכו': והכל עומד על התורה, כי כשישראל עוסקים בתורה שמעלים מ"ן לזו"ן וממשיכים את קו האמצעי, כי התורה ה"ס קו אמצעי, מתקיים העולם, ואלו העמודים והאדנים, שהם ג' קוי דז"א הנקראים עמודים, וג' קוין דנוקבא הנקראים אדנים, נמצאים במקום בקיום שלם, ואז נאמר על הנוקבא, מה ידודות משכנותיך וגו', כי משכן ה"ס הנוקבא, והנה נתבאר שהעולם עומד על רוחא דהיינו על קו האמצעי. וז"ש רכד ישראל משתדלין באורייתא מתקיים עלמא, ומכאן ולהלן מבאר, איך גם בני אדם עומדים ומתקיימים רק על קו אמצעי.
 (ה) ת"ח בשעתא דאתער וכו': בוא וראה בשעה שנתעוררת חצות לילה, והקב"ה נכנס בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים

(דברי דף ע"ז ע"א) הקב"ה

ו) וכרוזא קארי בחיל, ואמר, לכוּן אמרין א קדישין עליונין, מאן מנכוּן, נ דעייל רוחא באודנוי, למשמע, ועינוי נ פקחין ד למחמי. ו ולביה ו פתוח למנדע. בשעתא, דרוחא דכל רוחין, ארים בסימו דנשמתא, ומתמן, נפיק קלא דקליא, ו חילין נ אתבדר לארבע סטרי עלמא.

חלופי גרסאות א ניא קדישי. ב ניא דעאל. ג ניא פקחין. ד ניא למחמי. ה ניא ולכא. ו ניא פתח וניא פתח. ז ניא חילא. ח ניא קלא (אהיל). ט ניא אתבורי.

מאמר	הסולם	על מה קאים עלמא
<p>הקביה המאיר בגן עדן. כלהו אילנין דבניע מזמרן ומשבחן קמיה דכתיב אז ירננו עצי יער ונו: עצי היער הם אילני סרק שאינם עושים פירות. ומטרם ביאת הקב"ה נבחנום ספירות הנוקבא כמו עצי היער. שאין בהם פירות. ואחר שהארת הקב"ה נכנסת שם עצי הצדיקים אז ירננו עצי היער מלפני הויה כי בא וגוי, והם עושים פירות.</p>	<p>לחכמה בינה דעת בבינה, ומשם נמשכים לחב"ד דו"ן, ומשם לחב"ד דנשמות הצדיקים, שכל אלו המוחין יצאו על ידי עסק תורתם. ודעת הזו שה"ס קו המכריע בחו"ב של ראש, מתהפך ומאיר מלמעלה למטה אל הגוף. וז"ש ולביה פתוח למנדע, כי דעת שבראש מתפשט למטה וממלא את הלב וכל הגוף. וז"ס הכרוז שמגיע בחצות לילה, דהיינו בעת התחלת הארת קו השמאל מנקודת השורק, אל הצדיקים שיעלו מ"ן להמשכת קו אמצעי. ומ"ש קרא בחיל. היינו להיותו בסתימת הדינין של נקודת השורק וע"כ נבחן אז, שיוצא בכח גדול, וקורא אל הצדיקים לתקנו. ולפנינו מבאר סדר המשכת ג' הקוין הנ"ל, מבינה לז"א. ומזא לנוקבא, ומנוקבא לנשמות הצדיקים.</p>	<p>על מה קאים עלמא</p>

ו) וכרוזא קרי בחיל וכו': וכרוז יוצא וקורא בכח ואומר, לכם גבורים הקדושים, למי שככם, שהכניס רוח באודנוי לשמוע, ועינוי פקוחות לראות, ולבו פתוח לדעת. ומכח כרוז הזה מתעוררים הצדיקים לקום משנתם, ולעסוק בתורה, כמו שמסיים להלן באות ט' וממשיכים את קו האמצעי.

פירוש. אזנים ה"ס בינה, והאור שלהם נקרא שמיצה. עינים ה"ס חכמה, והאור שלהם נקרא ראייה. ובלילה העינים סתומות, כי מפני הדינים אינן יכולות להאיר. ובחצות לילה כשמגיע הארת השמאל מאמא, שה"ס הארת החכמה מנקודת השורק שבאמא, אע"פ שכבר יש שם כח הראייה, מכל מקום עדיין אי אפשר לפקוח את העינים, כי עוד חסר אור החסדים ואין החכמה מאירה בלי חסדים. ואז הצדיקים מתעוררים לקום ולעסוק בתורה ולהעלות מ"ן לזו"ן, ואז עולה ז"א גם הוא למ"ן לב' הקוין הנמשכים שם מבי' הנקודות חולם שורק שבבינה, וקומת חסדים נמשכת על מסך דז"א המכריע בין ב' הקוין, והם נכללים זה בזה והחכמה שבשמאל מתלבשת בהחסדים שבימין ויכולה להאיר, ואז נפקחות העינים, וז"ש מאן מנכוּן דעייל רוחא באודנוי, כי רוחא ה"ס קו אמצעי שהוא ז"א, אשר הצדיקים בעסק התורה הם מעלים מ"ן ומכניסים הרוח, שהוא ז"א, אל האזנים שהם ב' קוין שבבינה, והחכמה שבשמאל מתלבשת שם על ידו בהחסדים שבימין כנ"ל, ואז ועינוי פקחין למחמי, כי העינים שה"ס החכמה נפקחו לראות, כי אחר שנתלבשו בחסדים הן יכולות להאיר. וקו האמצעי נקרא דעת, ואז נעשו ג' הקוין הללו (דעו"י דף ע"א)

(ז) חד (א) סליק, לסטר חד. (ב) חד נחית, לשהוא סטר. (ג) חד עייל, בין תרין. (ד) תרין ח מתעטרן בתלת. (ה) תלת נ עיילי בחד. (ו) חד אפיק גוונין. (ז) שית מנהון, לסטר חד. ושית מנהון, נחתי לשהוא סטר. (ח) שית עיילי

פירוש

(א) פי כתר עליון הנקרא רוחא דכל רוחין כשבא להרים מחיקת הנשמה ממקום הבינה. (ב) פירוש הנפש אדבק ברוח. (ג) פי היות יורד למטה להתחבר עם הנפש. (ד) פי הנשמה השוכנת בין רוח לנפש. (ה) פי שיש רוח ונפש מתערבין בנשמה. (ו) פי נפש רוח ונשמה כולם נכנסים בבנה אז הבינה מוציא ניצוצות. (ז) פי אוחן שש ניצוצות הראשונות טובבות למקום התפארת עולם הבנין שש קצוות ושש ניצוצות יורדות למדת מלכות. ר"ל שבע היכלות ממקום שהן באות. (ח) פי אוחן שש שהן בוי ספירות עולם הבנין עולים לשם של ייב הוי"וה.

דרך אמת

א) כ"ע עולה לעילת העולות, ע"ה יורד לכ"ט, כ"ע נכנס בין חכמה ובינה. כ"ע וחכמה מתערבין בכינה נ"ג, נכ"ג נכנסין בח"ה. כ"ע מוציא שש גוונין. ושש קצוות מהן ללד אחד ו"ק מהם יורדים לאוחן לז שש נכנסין ב"ב הוי"ו ומתערבין בכ"ב להיות, ששה כלולים ב"ם, ע"ס עומדים בעלת העלות, אוי לישינס נכחיהם. (חכו כסי מלאות הזכאות ג"כ מיכ ששה כלולות ב"ה ופי ל"ל ב"ים) זה הלשון כיכר הככ זלטיה במלאות העולות ואמר שזקו דכ"ו.

חלופי גרסאות א גיא מתערין. כ גיא עיילין.

<p>מאמר</p> <p>לז"א ונוקבא שמתחת הבינה. כי דרום צפון מזרח ה"ס ז"א. ומערב ה"ס הנוקבא.</p> <p>ז) חד סליק לסטר חד וכו': אחד עולה לצד אחד, דהיינו לצד ימין דז"א, שה"ס דרום, הנמשך מנקודת החולם דבינה. אחד יורד לצד הרוא, הב' שהוא לצד שמאל דז"א, שה"ס צפון, הנמשך מנקודת השורק שבבינה. אחד נכנס בין שניהם. דהיינו קו האמצעי דז"א, שה"ס מזרח, הנמשך מנקודת החירק שבבינה, דהיינו מז"א, שיכריע בב' הקוין שבבינה. ואלו ג' הצדדים, דרום צפון ומזרח, ה"ס חסד גבורה תפארת שבז"א. ומה שבהארט הימין אומר חד סליק, דהיינו שהארטו עולה ממטה למעלה, ובהארט השמאל אומר חד נחית, דהיינו שהארטו יורדת ממעלה למטה. היינו משום שמדבר בסדר יציאתם, מטרם שיוצא קו האמצעי, שמתחילה יוצא קו הימין בלכדו בוי"ק בלי ראש. מסוד מ"י. ואח"כ קו שמאל, מסוד אל"ה החוזרים למ"י ונשלם השם אלקים בסתימו. ואז נמצא שהימין מאיר ממטה למעלה כטבע הארת ו"ק. והשמאל מאיר ממעלה למטה ככחינת גר, אלא שסתומים מטעם חסרון חסדים, אבל אחר יציאת קו האמצעי ושלשום נכללים זה בזה. אז מתהפך סדר הארתם, ודסליק נחית ודנחית סליק, כמ"ש לעיל (בראשית א' דף ש"ב אות שפ"ו ועי' בהסולם שם) שהימין מאיר ממעלה למטה והשמאל רק ממטה למעלה כמ"ש שם. ומה שאינו חושב את החב"ד דז"א, הוא משום</p> <p>(רמ"י דף ע"ו ע"א)</p>	<p>הסולם</p> <p>שחב"ד דז"א אינם חב"ד ממש, רק חג"ת שנעשו לחב"ד, כנודע.</p> <p>חרין מתעטרן בתלת וכו': השנים מתעטרין ומאירי, שנעשו שלשה, חג"ת, על ידי קו האמצעי שהכריע ביניהם, כנ"ל, ע"כ שלשה נכנסים כאחד, כי קו האמצעי, שה"ס ח"ה, מקבל ומתפשט בעצמו בלכדו לג' קוין אחרים, שה"ס נה"י. פירוש, כי כל השיעור שהתחתון גורם בהארט העליון, זוכה בו התחתון, להיותו הגורם לזה. ולפיכך, כיון שז"א עולה והכריע בבינה ונעשה שם לקו אמצעי, זכה ז"א בעצמו לג' הקוין שיצאו מכחו בבינה, ונתפשט בעצמו לג' קוין חג"ת, כנ"ל בדיבור הסמוך. וכן ת"ת דז"א, שהוא קו האמצעי המכריע בין ב' הקוין שהם חסד וגבורה דז"א, זכה בעצמו בכל ג' הקוין, ונתפשט הת"ת לג' הקוין נצח הוד יסוד. וז"ש תרין מתעטרן בתלת, תלת עיילי בחד, לפי שהשנים, שהם חסד וגבורה דז"א נעשו ג' קוין ע"י הת"ת, ע"כ כל השלשה נכנסו בהאחד שהוא ת"ת ונתפשט בעצמו לג' קוין אחרים שהם נה"י, ויצאו בז"א ששה ספירות חג"ת נה"י.</p> <p>חד אפיק נוזין וכו': האחד הנזכר, שהוא המכריע, דהיינו ת"ת דז"א, הוציא גוונין. דהיינו שהאציל ספירות הנוקבא הנקראות גוונים. ששה מהם, שהם חג"ת נה"י לצד אחד, דהיינו לימין. וששה מהם חג"ת נה"י, לצד האחר, דהיינו לשמאל. ונמצא שהששה שהם חג"ת נה"י נכנסו בשתים עשרה ספירות, כלומר, שששה ספירות של</p>
---	--

בתריסר. (ט) תריסר מתערין, בעשרין ותרין. (י) שית, כליין בעשרה. (יא) עשרה א קאים בחד.

ח ווי לאינון דניימי, שינתא בחוריהון, לא ידעי ולא י מסתכלאן י איך יקומון בדינא, דחושבן אתפקד, * כד אסתאב גופא, ד ונשמתא (ה) ס שטיא, על אנפי דאורא דטיהרא, וסלקא ונחתא, י ותרעין לא מתפתחן, (ז) מתגלגלן ח כאבנין, בגו קוספיתא. ווי לון, מאן יתבע לון, דלא יקומון בעדונא דא, בגו דוכתי דענוגי דצדיקיא. ס אתפקדון דוכתייהו. י אתמסרון בידא דדומה, נחתי ולא סלקי. עדייהו כתיב, * כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה.

פירוש

(ט) פ"י אותן י"ב הויית עולים למקום הבינה מקום מקור כיב אותיות. (י) פ"י הו' ניצוצות שבמלכות, ר"ל שבעה היכלות כליין ב"י ספירות. (יא) פירוש הע"ס עומדים בחר נקודה עלאה. וכלל המאמר להודיענו מעלת הנשמה ומעלת תורתנו הקדושה.

דרך אמת

א) הנפש היא שוטטת על פני אור הין והזוכר המאיר כעולם השפמוח. ב) כאן המתגלגל בחן קף הקלע כן מתגלגלת נשמה.

מסורת הזהר

א) כלה ענן וילך: (איוב ז) ח"א קס: רננ. ח"ב קנ: ח"ג רפו. ז"ח רות עט טג שלה. תק"ח ק"ח טב שיא.

חלופי גרסאות א ג"א קיימי. ב ג"א מסתכלן. ג ג"א או. ד ג"א ונפשא. ה ג"א שטייא. ו ג"א תרעין. ז ג"א מתגלגלין. ח ג"א אבנין. ט ג"א אתפקדן. י ג"א יתמסרון.

מאמר

של ז"א נתפשטו ונעשו בהנוקבא י"ב ספירות, ששה לימין שבה וששה לשמאל שבה. וכל אלו י"ב ספירות הן מהחזה שלה ולמעלה. והטעם שהן מתכפלות. הוא כי הנוקבא מהחזה שלה ולמעלה, היא כלולה מב' יסודות הנמשכות מב' נקודות. הנקראות מפתחא ומנעולא. (ע"י לעיל בהק' הזהר דף צ"ט ד"ה ב') וע"כ יוצאים בה שם ב' קומות של חג"ת נה"י, אחת מבחינת מפתחא, וקומה זו מתפשטת בהארץ חכמה. וקומה שניה של חג"ת נה"י היא מבחינת מנעולא. שקומה הזו אין בה הארץ חכמה. אלא חסדים מכוסים. ולפיכך שית עיילי בתריסר, שששה דז"א נעשו אצלה תריסר, דהיינו ב' קומות של חג"ת נה"י.

הסולם

על מה קאים עלמא

נמשך מחזה ולמטה. מ"מ כיון שאין לו שם בחינת יסוד דמנעולא להכלל בו, אינו ראוי לזווג. וע"כ אינו נחשב לספירה, ואין לה מחזה ולמטה רק עשרה ספירות. וז"ש שית כליין בעשרה. לכן שית דז"א כלולים מחזה ולמטה רק בעשרה ספירות, שהם ב' פעמים חג"ת נ"ה, ולא ב"י"ב ספירות, משום כי עשרה קאים בחד. משום שאלו עשרה ספירות עומדות רק ביסוד אחד, דהיינו דמפתחא לבד, ואינו יכול להכלל במנעולא וע"כ אינו ראוי לזווג וכמו שאינו, הוא דומה, וע"כ חסר כאן ב' יסודות, ויש רק ב"ם חג"ת נ"ה בלבד, שהם עשרה ספירות, אמנם כל הארץ החכמה מתגלה רק באלו עשרה הספירות שמחזה ולמטה. כנ"ל בסמוך. אלא שהזווג נעשה מחזה ולמעלה וקומת הזווג נמשך בעשרה הספירות שמחזה ולמטה. ומשם מקבלות נשמות הצדיקים.

ח) ווי לאינון דניימי וכו': ווי לאלו המנמנמים, שהשינה בחורי עיניהם היינו אותם שאינם קמים משנתם לעסוק בחורה, ולהמשיך קו האמצעי, הרי הארץ השמאל סוחם מאור עיניהם והם מנמנמים. ואין להם עינים, דהיינו מוחין, אלא שהשינה בחורי עיניהם. אינם יודעים ואינם מסתכלים איך יקומו בדין, שיפקדו ליתן חשבון, כאשר הגוף יסמא. והנשמה תשוטט

(דעו דף ע"ז ע"א י' ע"ב)

על

ט) בהיהא שעחא, אתער שלהובא חד, מסטר צפון, ובטש בארבע סטרי עלמא, ונחית ומטי, בין גדפי דתרנגולא. ואתער ההוא שלהובא ביה, וקרי. ולית מאן דאתער, בר אינון זכאי קשוט, דקיימי ואתערו באורייתא. וכדין קב"ה, וכל אינון צדיקייא, דבגו גנתא ג' דעדן, צייתי לקליהון. כד"א, * היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני.

סתר-תורה

(* י) תאנא. ב) בתוקפא דהרמנו דמלכא, אנציב חד אילנא רבא ותקיף. ה גו ו נטיען ז עלאין, נטיע אילנא דא. בתריסר תחומין, ו אסתחר. בארבע סטרין דעלמא, פרישא רגליה.

מסורת הזוהר
 א) ה'יושבת כננים: (שה"ש ה') ח"א צב. קעח: רלא: ח"ב יח: מו. ח"ג יג. כב. ריג. רכב: ת"ז חק' ג"ה פת. ז"ח בראשית י"ג טג שיח. אחרי מ"ז סד שלא בלק ב"ו טא שיג. שיח.

חלופי גרסאות א ג"א נחית. ב ג"א דאתער. ג ג"א ליג דען. ד ג"א דהורמנו. ה ג"א ליג גו. ו ג"א ונטיע נטיע וליג גו וליג עלאין. ז ג"א עלאין. ח ג"א אסתחר. ו ג"א אסתחר.

מאמר
 על פני אויר צהרים, ועולה ויורדת והשערים אינם נפתחים אליה. ומתגלגלות כאבנים בחוך כף הקלע. מי ידרוש בשבילם כאשר לא יקומו בעידון הזה, במקומות התענוג של הצדיקים יפקד ויעדר מקומם. יהיו נמסרים בידי המלאך דומה. ירדו לגיהנם ולא יעלו. עליהם כתוב כלה ענן וילך, כן יורד שאול לא יעלה.
 ט) בהדיא שעחא אתער וכו': בשעה ההיא, דהיינו בחצות, נתעוררה שלהבת מצד צפון, ומכה בארבע רוחות העולם, כי אז מתפשטת הארת השמאל בעולם, שהוא דין כנ"ל, ויורדת ומגעת בין כנפי התרנגול שה"ס גבריאל (כנ"ל בהקדמת הזוהר דף קל"ח ד"ה תרנגולא) ואותה השלהבת נתעורר בו והוא קורא. שה"ס הכרוז הנ"ל שאומר וכרוזא קרא בחיר וכו'. ולית מאן דאתער וכו': ואין מי שיתעורר לקול הקריאה, זולת אותם צדיקי אמת הקמים אז ועוסקים בתורה וממשיכים קו האמצעי כנ"ל, ואז הקב"ה וכל אלו הצדיקים שבתוך הגן עדן, מקשיבים לקולם, כמו שאתה אומר היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. והנה נתבאר בזה, איך כל קיומם של בני אדם הוא על קו האמצעי הנמשך ע"י עסק התורה. ולולא קו אמצעי אין להם קיום כלל. אלא שנמסרים ביד דומה ויורדין לגיהנם ואינם עולים כנ"ל.

ויאמר ה' אל אברם
 י) תאנא בתוקפא דהרמנו דמלכא וכו': תנן, בתוקפו של רצון המלך שהוא בינה נשתל אילן אחד רב ועצום, אילנא היינו ז"א. רבא, בסוד המוחין דהארת החכמה. ותחית בסוד המוחין דחסדים. כמו שיחבאר לפנינו. והס"ת רוצה לבאר את הכתוב לך לך מארצך וגו' שרומז, על סדר אצילות הנשמה מז"א ונוקביה עד בואה בעולם הזה להתלבש בגוף, לפיכך מבאר מקודם איך ז"א ונוקביה מקבלים המוחין, ומאצילים הנשמה, ואח"כ מבאר את הכתוב.

גו נטיען עלאין וכו': תוך נטיעות העליונות שהם ספירות הבינה, נטוע אילן הזה. שהוא ז"א. בשנים עשרה גבולים הוא מסתובב. בארבע רוחות העולם פרושה רגלו.

פירוש. נודע, שמכח עליית המלכות לכינה הופרסה פרסא תחת כו"ח דכל המדרגות, ונתמעטה הבינה לז"ק. שה"ס מ"י דאלקים שפירשו, אורות נפש רוח בהכלים דכתר וחכמה. וג' אותיות אליה דאלקים, שפירשו בינה וז"א ונוק' דכלים, ירדו ממנה לז"א. ובעת גדלות אשר הבינה מורידה הפרסא למקומה, ומחזרת אתוון אליה שלה אליה, עולה עמהם גם ז"א למקום הבינה, ונעשה כמו ספירה מספירת הבינה, ומקבל שם משום זה, האורות של הבינה. (כנ"ל בראשית א' דף ט"ו ד"ה היה ע"ש).

יא) ת"ק פרסי מטלנוי, כל רעותין, דאינון פרסין, ביה תליין. כד אתער האי, כלהו מתערין בהדיה, לית מאן דנפיק מרעותיה. לבתר, כלהו ברעותא חדא בהדיה.

חלופי גרסאות ה' נ"א בהדי. ז נ"א לבר (אה"ל).

<p>ויאמר ה' אל אברם וזה אמרו בארבע סטרין דעלמא פרישא רגריה. רגלו, היינו המלכות שלו. ואומר, שהמלכות דז"א פרושה בד' רוחות העולם. כלומר, אע"פ שכחריסר החומין אסתחר, שפירושו, שאין המלכות מפורשת בשום רוח מד' רוחות העולם דז"א, אלא שנכללה בהאלכסון. כנ"ל, הנה כל זה אמור בעת דאסתחר, כלומר בו בעת שמקבל חכמה בשביל הנוקבא, אבל מבחינתו עצמו אינו כך. כי בארבע סטרין דעלמא פרישא רגריה, שהמלכות מפורשת בו בכל רוח ורוח, ויש לו ט"ז גבולים מבחינת עצמו. והטעם הוא כי כל תקון דיי"ב גבולי אלכסון, נעשה רק לצורך קבלת המוחין דחכמה. וז"א אינו מקבל לעצמו רק מוחין דחסדים, וע"כ אינו מקבל אותם, התקון, ורוצה בזה לבאר את השם אברם שהוא נוטריקון אברם, אשר אב נמשך מבחי' י"ב גבולים. ורם נמשך מבחי' ט"ז גבולים כמ"ש לפנינו.</p>	<p>מאמר הסולם</p>	<p>וזמ"ש, בתוקפא דהרמנו דמלכא, בתוקפו של רצון המלך, דהיינו על ידי עלית רצון המלך שהיא מלכות, אל הבינה, משום זה נסלו אתון אליה לז"א ונעשו בהשתוות עמו, וע"כ בעת הגדלות שהיא מעלה אליה אתון אליה בחזרה עולה גם ז"א עמהם, להיותו דבוק בהם, ונמצא עי"ז גו נטיען עלאין נטיע אילנא דא שנעשה לספירה אחת מספירות הבינה. ומקבל האורות שלה כמו ספירותיה.</p>
--	-----------------------	--

<p>יא) ת"ק פרסי מטלנוי: חמש מאות פרסאות מסעיו. כל הרצוניות של אלו פרסאות כלומר דרכי השפעתם, תלוים בו מ"א, כאשר זה מתעורר, כולם מתעוררים עמו. אין מי שישנה רצונו, ולאחר כך, נעשו כולם ברצון אחד עמו. פרסאות, פירושו מוחין דהארת החכמה, ומכונים כן, משום שהם יוצאים בכח עליות וירידות הפרסא שמתחת הכו"ח של הבינה, כנ"ל בדיבור הסמוך, שבעלות הפרסא מתחת הכו"ח דבינה, יורדות אתון אליה לז"א, ובעת גדלות, היא מורדת הפרסא למקומה ומחזירה אליה האתון אליה עם ז"א הדבוק בהן, ונמצא שלולא עלית הפרסא מתחת כו"ח דבינה, לא היה שום מציאות שז"א יוכל לעלות לבינה, וכיון שעלה לבינה, נעשה ז"א לעצם הבינה, כי התחונן העולה לעליון נעשה כמוהו. ומקבל שם ה' ספירות כח"ב תו"מ דבינה שנעשתה לחכמה, ואלו ה' ספירות דבינה, כלולה כל אחת ממאה. כי הספירות דבינה הן מאות (כנ"ל ב"ב דף ג"ח ד"ה ושיח) וע"כ הן מכוונות ה' מאות פרסאות. פרסאות נקראות על שם מקור יציאתן כי יוצאים בז"א מכח עלית וירידת הפרסא. ה' מאות הן, להיותן מבינה.</p>	<p>יציא טוד האלכסון. כי ד' רוחות העולם ה"ס חו"ב תו"מ כנודע. וה"ס - מרובע. כזה □ וכשעלתה המלכות שה"ס מערב אל הבינה שה"ס צפון, הרי שב' הרוחות מערב וצפון נעדרו ממקומם ונתחברו יחד. ונעשו מהם אלכסון, כי ד' הספירות חו"ב תו"מ נעשו עתה משולש, כזה ▽. ובזה תבין טוד י"ב גבולי אלכסון. כי ד' הרוחות, שהם ד' הספירות חו"ב תו"מ, נכללים זה מזה, ויש בכל אחד מהם חו"ב תו"מ, כנודע. ולפי"ז צריך להיות בהם ט"ז גבולים. כי גבולים פירושו כמו רוחות. אמנם מתוך שהמלכות והבינה נכללו כאחד, אין בכל אחד מהם רק ג' רוחות, והם י"ב רוחות דהיינו י"ב גבולים. והיינו משום שב' הרוחות צפון מערב נתחברו ונעשו לאלכסון, באופן שהרוח מערב אין לו בחינת עצמו אלא רק אלכסון. ע"כ נקראים י"ב גבורי אלכסון.</p>
--	---

<p>וזו אמרו. בתריסר תחומין אסתחר, שז"א מסתובב בי"ב גבולים, דהיינו בעת שמסתובב בג' דוכתי הנמשכים מכח עלית המלכות לבינה. דהיינו בסוד ג' הנקודות חולם שורק חירק, כדי לקבל הארת החכמה, (כנ"ל בראשית א' דף י"ט אות י"ב) נמצאים אז ד' רוחות העולם שבו נכללים רק מ"ב גבולים, שכל אחד-מהד' יוצא רק בסוד משולש, שהם רק ב' רוחות שלמים, מזרח ודרום, אבל ב' הרוחות צפון מערב, נתמזגו ונעשה מהם אלכסון. שסודו, שהמערב שהוא מדת הדין נבלע בהצטון שהוא מדת הרחמים, וצריך שתזכור המתבאר לעיל (בראשית א' דף ז' ד"ה וכבר) שלולא נמתקה המלכות בהבינה לא היו זו"ן התחוננים ראויים למוחין דהארת חכמה, עש"ה.</p>	<p>וזמ"ש, בתוקפא דהרמנו דמלכא, בתוקפו של רצון המלך, דהיינו על ידי עלית רצון המלך שהיא מלכות, אל הבינה, משום זה נסלו אתון אליה לז"א ונעשו בהשתוות עמו, וע"כ בעת הגדלות שהיא מעלה אליה אתון אליה בחזרה עולה גם ז"א עמהם, להיותו דבוק בהם, ונמצא עי"ז גו נטיען עלאין נטיע אילנא דא שנעשה לספירה אחת מספירות הבינה. ומקבל האורות שלה כמו ספירותיה.</p>
---	--

(יב) קם מלעילא, ה נחית במטלנוי לגו ימא. מניה, כימא יאתמליא. איהו מקורא ד כל מיין דנבעין. א תחותיה מתפלגין כל מימוי דבראשית. שקוי דגנתא, ביה תליין.

(יג) כל נשמתין דעלמא, מניה פרחין. נשמתין אלין עאלין בגנתא, לנחתא להאי עלמא. נשמתא כד נפקא, אתברכא בשבע ברכאן, למיהוי י אבא לגופא, ו בסליקו ז עלאה. הה"ד י ויאמר ה' אל אברם. הא נשמתא עלאה ה אבא לגופא פ בסליקו דדיוקנא עלאה.

מסורת הזהר

(א) תחותיה מתפלגין כל מימוי דבראשית: ח"א ית. לה. ב) ויאמר ה' אל אברם ונז': (בראשית יב) ח"א עז: עח: עט: צה. ח"ב קיד: רעו. רעז. ח"ג קסו: ריו: רכא: ז"ח נח כ"א טא שכד. לך כ"ד טא שי שלח שמכ. תשא מ"ד טב שטי. אחרי מ"ו סד שד. מ"ז טא שכג. רות ע"ה טג שיב. תק"ח פ"ח טא שג שכו שבא.

חלוסי גרסאות ה גי'א אתנחית. ז גי'א ליג ימא (אה"ל). ג גי'א אתנלי. ד גי'א לכל. ה גי'א מוסיף אבא לרוחא ורם [ונ"א רם] לגופא. ו גי'א מוסיף ולמהוי בסליקו. ז גי'א מוסיף דדיוקנא עלאה. וגי'א ליג מן עלאה עד דדיוקנא. ה גי'א מוסיף אבא לרוחא רם [ונ"א רם] לגופא. ט גי'א מוסיף ורם בסליקו (אה"ל).

ויאמר ה' אל אברם

הכולם

מאמר

(יב) קם מלעילא נחית וכו': קם ז"א מלמעלה מבינה, דהיינו אחר שקבל מוחין מבינה, ויורד במסעיו לתוך הים, שהיא הנוקבא, דהיינו שמשפיע אותם להנוקבא. ממנו מתמלא הים, הוא המקור לכל האורות הנובעים בהים, תחתיו כתחלקים כל מימי בראשית, השקוי של הגן, שהיא המלכות, תלוי בו בז"א. מימי בראשית פירושו, המוחין שז"א מקבל מהבינה שחזרה לחכמה, הנקראת ב' ראשית, (כנ"ל בראשית א' דף רמ"ד אות רצ"ח) שז"א משפיע אותם להנוקבא, והם מתחלקים תחתיו בהנוק' לכנ"ח ובינה ותו"מ, כמו שמתחלקים תחילה בהבינה אל מ"י אל"ה, והיא בעת הקטנות. וז"ש תחותיה מתפלגין כל מימוי דבראשית ואח"כ משפיע לה הגדלות, וז"ש שקוי דגנתא ביה תליין. (ועי' לעיל בראשית א' דף ס"ח ד"ה חמש מאה.)

וז"ש תיק פרסי מטרוני, כי כשנוסע ועולה לבינה, מקבל שם ה' הספירות כח"ב תו"מ דבינה, שחזרה לחכמה, המכונים ה' מאות פרסאות. כל רעותין דאינון פרכין ביה תליין. כל הרצוניות של אלו הפרסאות, כלומר דרכי השפעה שלהם, תלויים בז"א, אע"פ שהם מבינה, משום כד אתער האי, כלדו מתערין בהדיה. כי אין הספירות דבינה יכולים להאיר מטום שז"א עלה אליהם ומכריע בין ב' הקוין דבינה, (כנ"ל בראשית א' דף ט"ז ד"ה וזה) ונמצא שכאשר ז"א מתעורר להכריע בין הקוין דבינה, אז כל ה' הספירות דבינה מאירים עמו, ולא זולת. וע"כ, לית מאן דנפיק מרעותיה, אין מי מאלו הפרסאות שיכולים לשנות רצונו, כלומר, כיון שדרך השפעתו של ז"א הוא בבחינת ו"ק, וע"כ לא יוכלו גם הפרסאות להשפיע בחינת ג"ר דחכמה, אלא שמשפיעים רק ו"ק דחכמה כמו דרך השפעה של ז"א והיינו כנ"ל (בראשית א' דף קל"ב ד"א וטעם) ע"ש. ונתבאר לעיל, שכל אלו המוחין דחכמה מקבל ז"א רק כדי להשפיע להנוקבא ולא לצורך עצמו. וז"ש כבחר, כלדו ברעותא חדא בהדיה ואחר כך, דהיינו אחר שמשפיע אלו המוחין של ו"ק דחכמה אל הנוקבא, נעשו כל ת"ק פרסאות הללו, שהם ה' הספירות שקבל מהבינה, ברצון אחד עמו, כלומר שנעשו אצלו אחר כך, לבחינת חסדים מכוסים כמוהו, כי אין ז"א מקבל לעצמו אלא חסדים מכוסים מחכמה כנ"ל.

(יג) כד נשמתין דעלמא וכו': כל הנשמות שבעולם יוצאים ממנו, מו"א, נשמות האלו נכנסים בהגן, בהנוקבא, לירד משם לעולם הזה. להחלבש בגוף כאשר הנשמה יוצאת משם לעולם הזה, היא מתברכת בשבע ברכות, שחוכל להיות אב אל הגוף בעליה עליונה. וז"ש ויאמר ה' אל אברם, שהיא נשמה העליונה הנקראת אברם, שהיא נוטריקון אב רם, להיותה אב להגוף בעליה לצורה ועליונה. בחסדים הנמשכים מהעליה לאו"א, כלומר שנוהג בה ב' מיני הארות, אב פירושו מוחין דחכמה, ורם פירושו מוחין דחסדים הנמשכים לז"א מעליה עליונה לאו"א, והוא מטעם היותה תולדה של ז"א

(רמזי דף ע"ז ע"א י' ע"ב)

יד) כד ה בעיא ב נחמת להאי עלמא ג אומי לה קב"ה ד למיטר פקודי אורייתא, ולמעבד רעותיה. ומסר לה מאה ה מפתחאן * ו דברכאן, דכל יומא, לאשלמא דדרגין עלאין, כחושבן דך דך. דהא כלהו אתמסר לה, בגין ז לאתקנא בהו לגנתא, ולמפלח לה ולנטרא ה לה. מארצך דא גנתא דעדן.
טו) ומולדתך. דא גופא, דאתקרי אילנא דחיי, דאיהו תריסר שבטין עלאין. ומבית י אביך, דא שכינתא. אביך, דא קב"ה. שנאמר * גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע וגו', ואין אביו אלא קב"ה. ואין אמו אלא כנסת ישראל. אל הארץ אשר אראך. דא איהו האי עלמא. יא (ע"כ ס"ח)

מסורת הזהר

א) גוזל אביו ואמו: (משלי כ"ח) ח"ב קצנ: רג. רסב. ח"ג מד: פב. רע:

חלופי גרסאות ה ג"א מוסיף בעיא נפשא. ז ג"א נחמא. ג ג"א אומר, ד ג"א למטר. ה ג"א מפתח. ו ג"א דברכאן. ז ג"א לאתקנא. ח ג"א ל"ג לה. ט ג"א ומולדתך. וברפ"י כתב כאן בסוגריים עד עלמא, וגי' ומולדתך [וממולדתך] דא אילנא דחיי [דחייין דיא] ומבית אביך תריסר תחומין שבטין עלאין אל הארץ אשר אראך דא איהו האי עלמא. י ג"א ל"ג אביך. יא ברפויי מוסיף ע"כ.

מאמר

הסולם

ויאמר ה' אל אברם

לך ה"ס מאה מפתחות, מארצך ה"ס גן עדן, כלומר כיון שהנשמה הולכת ונאה לעולם הזה מן גן העדן, ע"כ יש לה כח להמשיך מאה ברכות בכל יום כמו הספירות שבגן עדן.

טו) ומולדתך דא גופא: ומולדתך, פירושו

מן הגוף, שהוא ז"א המכונה גופא, הנקרא עץ החיים, שהוא כולל י"ב שבטים, העליונים. שה"ס תריסר תחומין הנ"ל, ומשמיענו הכתוב, שהנשמה היא חולה דז"א ויוצאת ממנו, ומבית אביך, זהו השכינה הנקראת בית. אביך פירושו הקב"ה, הוא ז"א. שנאמר גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע וגו' ואין אביו אלא הקב"ה. ואין אמו אלא כנסת ישראל שהיא הנוקבא. אל הארץ אשר אראך, זה הוא עולם הזה. שהנשמה נשלחה שמה. וזהו שיעור הכתוב, ויאמר ה' אל אברם, אברם פירושו הנשמה ולפי שיש לה ב' מיני כוחין כמו ז"א, א) בחינת י"ב תחומין, שה"ס אב. ב) בדי' סטריין דעלמא פרישא רגליה, שה"ס רב, ע"כ נקראת הנשמה אב רם. ויאמר ה', היינו שמשכייע אותה למיטר פקודי אורייתא וכמעבד רעותיה. לך דך מארצך רומז על מסירת מאה מפתחאן דברכאן כמו שיש בהספירות דג"ע הנקראת ארצך כנ"ל וממולדתך, רומז על אצילותה מז"א, ומבית אביך רומז על בריאתה מן הנוקבא. דהיינו כנ"ל כל נשמתא דעלמא מיניה פרוח, נשמתין אלין עאלין בנתא. אל הארץ

אשר

ז"א, שבו נוהג ב' מיני הארות הללו (כנ"ל דף ח' ד"ה בארבע סטריין ע"ש).

יד) כד בעיא נחמת וכו': כשהנשמה באה לרדת לעולם הזה, משביע אותה הקב"ה שתשמור מצות התורה ושתעשה רצונו, ומסר לה מאה מפתחות של ברכות לכל יום ויום, כדי להשלים מדרגות העליונות, שהם בחשבון לך לך, כי לך לך בנימטריא מאה. כי כולם נמסרו לה להנשמה, כדי שתתקן עמהם את הגן, שהיא הנוקבא ולעבדה ולשמרה. מארצך זהו גן העדן. פירושו, הקב"ה, דהיינו ז"א משפיע לה להנשמה המוחין דבינה, שספירותיה הן בסוד מאות (כנ"ל בראשית א' דף שפ"ח ד"ה ויאמר) י"ב פירושו ספירה. וז"ש ומסר לה מאה מפתחאן דברכאן בכך יומא, שכל יום דהיינו כל ספירה שמשפיע לה, כוללת מאה מפתחות. דהיינו האפשרות להמשיך מאה ברכות, להיותם מבינה. וז"ש לאשלמא דדרגין עלאין, כדי שהנשמה, תקבל ותשתלם במדרגות עליונות דבינה. כי כל זמן שאינה משיכה בכל יום מאה ברכות, אין בהם אותה השלימות כמו שהן בבינה. ומה שמאה מפתחות הברכות מרומזים בהמלות דך לך, הוא כי מארצך דא גנתא דעדן, שפירושו, שהנוקבא הנקראת ג', עולית ומלבשת לבינה החוורת לחכמה הנקראת עדן, (כנ"ל בראשית ב' דף ד' ד"ה היכלא) ונמצאת הנוקבא או בבחינת הבינה שספירותיה בסוד מאות, וז"ס לך דך מארצך, אשר לך

(רפויי דף ע"ו ע"ב י) דף ע"ו ע"א)

טז) ויאמר ה' אל אברם. מה כתיב ל' לעילא * וימת הרן על פני תרח אביו וגו'. מאי איריא ב' הכא אלא עד ההוא יומא, לא הוה בר נש, ג' דמית בחיי אביו, בר דא. ד' דכד י' אתרמי אברם ו' לנורא, אתקטיל הרן, ובגין דא, נפקו מתמן. ז'

יז) ת"ח. מה כתיב, ב' ויקח תרח את אברם בנו ואת לוט בן הרן וגו'. ויצאו אתם מאור כשדים. ויצאו אתם. אתו מבעי ליה. דהא כתיב, ויקח תרח ב' וגו'. מאי, ויצאו אתם. אלא, תרח ולוט, עם אברהם ושרה נפקו, דאינון הוו עקרא למיפק מגו אינון חייביא. דכיון דחמא תרח, ט' דאברהם בריה, אשתויב מגו נורא, אתהדר למעבד רעותיה י' דאברהם, ובגין כך ויצאו אתם תרח ולוט. יח) ובשעתא דנפקו, מה כתיב, ג' ללכת ארצה כנען. יב' דרעותא דלהון הוה יכ' למיהך תמן. מכאן אוליפנא, כל י' מאן דאתער לאתדכאה, מסייעין ליה. תיח' דהכי הוא. דכיון דכתיב, ללכת ארצה כנען, מיד ויאמר ה' אל אברם לך לך, י' ועד דאיהו אתער בקדמיתא, לא כתיב לך לך.

מסורת הזהר

א) וימת הרן: בראשית י"א. ב) ויקח תרח את אברם: (בראשית י"א) ע"ח. ח"ב לא: ג) ללכת ארצה כנען: (בראשית יב) ע"ח. ד) מאן דאתער לאתדכאה מסייעין ליה: ח"א סב. קלו: ז"ח בראשית יוד טג שלח. י"א ט"א שי"א. נח כ' טג שח. כ"ד טב שמד.

חלופי גרסאות ח' נ"א לעיל. ז' נ"א הכי. ונ"א מוסיף הכא אלא, ג' נ"א דימות. ד' נ"א וכו'. ונ"א אלא דכד. ט' נ"א אתרמי. ו' נ"א מוסיף לנורא דכשדאי. ז' בדפויי מצויין כאן בסוגריים ויש בדפוסים שכתוב (תוספתא) מאן קטיל ליה להרן אלא כיון דרמו אברהם [אברם] לנורא דכשדאי אתגלי (עליה) קביה ושזביה והוה הרן אחוי קאי [קאים] תמן אמרו כשדאי בגין זכותיה דהרן אשתויב [אשתויב] מיד נפק שלהובא דאשא ואוקדיה [ואוקדי] להרן [נ"א מוסיף ומית] הה"ד וימת הרן [נ"א וימת תרח וגו' אהיל] על פני תרח אביו ואית דאמרי ורעא [ורעה] דתרח לית אשא שלטא ביה [נ"א לית שלטא ביה אשא] אבל נרמי להרן לנורא ואי לא איתוקד [נ"א איתוקד ונ"א יתוקד] נדע בודאי דלא [נ"א לא] שלטא נורא בורעיה [נ"א ובורעיה] מיד רמו [ליה] להרן לנורא ואחוקד והוה תרח אביו קאים תמן הה"ד וימת הרן על פני תרח אביו. בהווא יומא ידעי כל אומיא [נ"א אומיאי] ולישניא דלא שיוביה לאברהם [לאברהם] אלא קביה [נ"א מוסיף בלחודו] [דאיהו] יחידאי דעלמא [נ"א בעלמא אהיל] והוה מיימי, [מייחן] בנייהו למשכניה דאברהם ואמרין ליה חמינן לך דאת רחיץ [נ"א דאתרח-צת אהיל] בקביה דאיהו רבוניה דעלמא אוליף [ואוליף] לבננא מאורחך דאת ידע ועלייהו אמר קרא (תהלים מ"ו) נדיבי עמים נאספו עם אלקי אברהם ת' נ"א ל"ג וגו'. ט' נ"א דאברם. י' נ"א רעותא. יב' נ"א למיהך. יג' נ"א ועוד דהווא אתער [נ"א אתער] בקדמיתא לא כתיב. וליג לך לך.

מאמר
אשר אראך היינו ביאת הנשמה בהגוף בעולם הזה. (ע"כ סיח).
טז) ויאמר ה' אל אברם וגו': מה כתוב למעלה מזה, וימת הרן על פני תרח אביו וגו'. ומקשה, מה משמיענו כאן, שאומר על פני תרח אביו, ואם תאמר שעל פני משמז בחיי אביו. הכי עד היום הזה לא היה אדם שמת בחיי אביו חוץ מזה, ומכל מקום לא כתוב בו על פני, דהיינו הבל שמת בחיי אדם אביו, חנוך שלקח אותו אלקים בחיי ירד אביו, דכד אתרמי אברם וכו': ומתוך, כשהשליכו את אברם לאש נהרג הרן. ומשום. זה צאו משם, מאור כשדים. ועל כן כתוב על (דפויי דף ע"ז ע"ב)

הסולם
ויצאו אתם מאור כשדים
פני תרח אביו. כלומר, שגרם לו יציאתו משם. יז) תיח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב ויקח תרח וגו' ויצאו אתם מאור כשדים. ושואל, כתוב ויצאו אתם, ויצאו אתו צריך לכתוב, דהיינו עם תרח. כי כתוב ויקח תרח וגו'. למה כתוב ויצאו אתם. ומשיב אלא תרח ולוט עם אברהם ושרה יצאו, כי הם שרצו לצאת בעיקר מתוך הרשעים, ואחר שראה תרח שאברהם בנו ניצל מתוך האש חזר לעשות רצונו של אברהם ומשום זה, ויצאו אתם תרח ולוט.
יח) ובשעהא דנפקו וכו': ובשעה שיצאו מה כתוב בהם, ללכת ארצה כנען
כ"י

(ט) ה' ת"ח. מלה דלעילא לא אתער, עד דאתער ב' לתתא בקדמיתא, על מה דתשרי ג' ההיא דלעילא. ורוא ה' דמלה, * נהורא אוכמא, לא ג' אתאחיד בנהורא ה' חוורא. עד דאיהי ו' אתערית בקדמיתא. כיון דאיהי י' אתערית בקדמיתא. מיד נהורא חוורא שרייא עלה.

(כ) וע"ד כתיב ב' אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל. בגין דלא יתפסק נהורא חוורא ה' מעלמא, לעלמין. וכן ג' המזכירים את ה' אל דמי לכם. בגין, לאתערא לתתא, במה דישרי אתערותא ה' דלעילא. וכן כיון דאתער בר נש, י' אתערותא בקדמיתא, כדין אתער, אתערותא י' דלעילא. ת"ת. כיון דכתיב י' ויצאו אתם מאור כשדים וגו', מיד ויאמר ה' אל אברם וגו'. (כא) י' ויאמר ה' אל אברם לך לך. אמר ר' אלעזר, לך לך: לגרמך, לאתקנא י' גרמך. י' לאתקנא דרגא דילך. לך לך. לית טו אנת טו כדאי למיקם הכא, בין חייבין אלין.

מסורת הזר

דרך אמת

(ה) וסוד הסכך ועיין לעיל ג"א א' וע"כ ופקודי ככו. (א) נהורא אוכמא—בנהורא חוורא: ח"א יב: נא. ח"ב פד. ריג: רנו. ז"ח שה"ש ס"ח טד שכס שלג. (ב) אלקים אל דמי לך: (תהלים פ"ג) ח"א פו: קעה: ח"ב קמ. רנו: ח"ג ריט. ז"ח רות פ"ה טא שמב. (ג) המזכירים את ה': (ישעיה ס"ב) ח"א לד: ח"ב לו. ח"ג ריט: ד) ויצאו אתם מאור כשדים: לעיל דף י"א ציון ב' וש"ג.

חלופי גרסאות ה' גיא ות"ח, ב' גיא דלתתא. ג' גיא למג ההיא דלעילא. ד' גיא אתייחיד. ונ"א אתייחדת. ס' גיא מוסיף עלאה חוורא. ו' גיא אתערת. ז' גיא אתערת. ח' גיא מעלה. ט' גיא מוסיף דלעילא עליה. י' גיא מוסיף אתערותא טבא. י"א גיא מוסיף דלעילא עליה. (אה"ל) יב בדפו"י כתב הגהה ולכן הנביאים יתעוררו למשה תחלה ואחר כך יערה עליהם רוח הקדש מלמעלה. יג ג"א לגרמך. יד גיא מוסיף לאתקנא לאתקנא. טו גיא אנא טז ג"א ליב כדאי.

ויצאו אתם מאור כשדים

הסולם

מאמר

ולא תשקוט מלהתעורר מלמטה, יאחז בה תמיד אור הלבן למעלה, שה"ס ז"א. כנ"ל. וכן המזכירים את ה' אל דמי לכם וכו': כדי לעורר מלמטה מה שישרה עליו ההתעוררות של מעלה. וכן כיון שעורר האדם התעוררות מלמטה תחילה. אז נתעורר עליו התעוררות של מעלה. בוא וראה, כיון שכתוב, ויצאו אתם מאור כשדים ללכת וגו': ועשו אתערותא דלתתא, מיד ויאמר ה' אל אברם וגו', דהיינו שסייעו אותו מלמעלה. וטעם הדברים. כי צריכים לדבר גם מלמטה שהאור יוכל להאחז בו, ודבר גס הזה תלוי לגמרי בהתחנות (כנ"ל בראשית ב' דף קנ"ב ד"ה ביאור הדברים עש"ה) ואין להכפיל דברים.

כי רצונם היה ללכת שם. מכאן למדנו שכל מי שבא לטהר עוזרים לו. בוא וראה שכך הוא, כי כיון שכתוב ללכת ארצה כנען, מיד כתוב, ויאמר ה' אל אברהם לך לך וגו'. ומטרם שנתעורר מעצמו מתחילה ללכת לארץ כנען, לא כתוב לך לך, הרי שהבא ומתעורר מעצמו מלמטה, מסייעים לו מלמעלה. אבל בלי אתערותא דלתתא, אין אתערותא דלעילא. (יט) ת"ח מלה דלעילא וכו': שום דבר מלמעלה אינו מתעורר, מטרם שנתעורר תחילה מלמטה על מה שעליו ישרה הדבר שלמעלה. וסוד הדבר אור שחור שבגו, שה"ס הנוקבא אינה נאחזת באור הלבן שבגו, שה"ס ז"א, מטרם שהיא מתעוררת תחילה, כיון שהיא נתעוררת תחילה, מיד שורה עליה אור הלבן. כי התחנות מחויב להתעורר תחילה.

מאמר לך לך לאתקנא גרמך (כא) ויאמר ה' אל אברם לך לך וגו': א"ר אלעזר, לך לך, לך לך היינו לעצמך, כלומר, לתקן את עצמך, לתקן את המדרגה שלך. לך לך, כי אין לך להמצא כאן בין הרשעים הללו.

(כ) וע"ד כתיב אלקים וגו': וע"כ כתוב אלקים אל דמי לך וגו' כדי שלעולם לא יפסוק אור הלבן מהעולם כי אלקים ה"ס הנוקבא, שה"ס נהורא אוכמא, ואם לא תחרש

כב) ורזא דמלה, לך לך. * דהא קב"ה, יהיב ליה לאברהם, רוחא דחכמתא, והוה א ידע ז ומצרף ג סטרי ד דיישובי עלמא, ואסתכל בהו. (א) ואתקד ה בתיקלא, וידע חילין די ממנן על סטרי ו יישובא.

דרך אמת

(א) והיה שוקל במשקל הדעת לידע ולהשיג מי הוא השר וכח עליון שנמונה על א"י כי הוא ידע כל חקלימי הישוב ומיונה שלו למעלה זולת שר א"י למעלה לא היה יכול להשיג לפי כה"י לא נהן א"י לשום שר וממונה לשלום עליו רק הוא ית' בעצמו כמ"ס פיני ה' חלקך בה וגו'. וי"מ חתקל הקלא גלגל גלגולים וטרופים לידע שר של א"י למעלה והוא מלשון חקלא שהוא גלגל היוצר שמגלגל ברנליו והכל ענין ומכוון א'.

חלומי גרסאות א ג"א ידע. ג ג"א ומצריף. ג ג"א צנורין. ד ג"א דישובי. ה ג"א בתקלא. ונ"א בטיקלא ו ג"א ישובא.

מאמר **הסולם** לך לך לאתקנא גרמך

האמצעי. נמשך ממדת הדין שבמלכות. שלא נמתק ברחמי הבינה. המכונה מנעולא. ע"ש. והוא מטעם, כי הימין והשמאל הם במחלוקת. להיותם בסוד ב' כתובים המכחישים זה את זה, (כנ"ל בראשית א' דף ג"ז ד"ה וזה) שבהיות קו השמאל נמשך מהארץ השורק. הנמשך מבינה שחורה לראש א"א. ע"כ כחו רב ורוצה לבטל הארץ הימין. הנמשך מנקודת החולם. דהיינו מהבינה בעת שהיתה לחוץ מראש א"א. ובהיות קו הימין השורש אל קו השמאל. ע"כ רוצה לבטל את תקפו של קו השמאל ולהכניעה. כיחס השורש אל הענף שלו. ולפיכך אין קו השמאל נכנע להכלל בקו הימין. זולת ע"י ב' ענינים שפועלים בו: א' המסך דחירק. ב' קו האמצעי שה"ס קומת החסדים היוצאת על המסך הזה. ענין הא' בא למעט את קו השמאל מבחינת ג"ר אל בחינת ו"ק דחכמה. ופועלה זו נעשתה ע"י המסך דחירק. מטרם שיוצאת עליו קומת אור החסדים. ענין הב' בא לפעול. הוויגו דהכאה עם אור העליון שנעשה על מסך דחירק הזה. המוציא קומת החסדים. כי אז מתוך שמצד אחד ירד קומת קו השמאל לבחינת ו"ק דחכמה. ואין מעלתו גבוהה עתה מקו הימין. ומצד הב' נתרבו החסדים מב' הצדדים של קו השמאל. כמ"ס בזהר אמור דף ק'. אברהם מהאי סטרא ויעקב מהאי סטרא. דהיינו מקו ימין המכונה אברהם. ומקו אמצעי המכונה יעקב. ע"כ נכנע קו השמאל המכונה יצחק. ונכלל בתוך החסדים של הימין והאמצעי. אמנם כל זמן שלא נתמעט קו השמאל מהג"ר שלו. לא יועיל שום כח להכליל אותו בקו הימין.

כב) ורזא דמלה וכו': וסוד הדבר בפירושו המלות לך לך. כי הקב"ה נתן לאברהם רוח החכמה והיה יודע ומצרף את הרוחות של ישובי העולם. והיה מסתכל בהם ושקלם במאזנים. וידע והשיג הכחות הממונים על רוחות הישוב. פירוש. כי הקשה לו כיון שכתוב. ויצאו מאור כשדים ויבואו עד חרן וישבו שם. א"כ כבר יצאו מארצם ומולדתם. ולמה אמר לו הקב"ה לך לך מארצך וממולדתך. אכן כשנדע פנימיות הדברים הללו. לא יקשה לנו כלום. וזהו שמבאר לפנינו. וצריך שתדע סוד כחו של נמרוד של אברהם להשליכו אל כבשן האש. שה"ס אור כשדים. וכן סוד הצלתו מכבשן האש. והענין הוא. כי כל הדינים והקליפות נמשכים מקו שמאל מסוד הארץ השורק שה"ס חכמה בלי חסדים שהוא אש שורף. (כנ"ל דף ב' ד"ה פירוש) והראש שלהם היה אז נמרוד. כמ"ס. הוא החל להיות גבור ציד לפני ה'. ולפיכך בעת שאברהם המשיך לו את המוחין העליונים הללו. שנמשכים בג' קוין זה אחר זה. והגיע וקבל הארץ קו השמאל שה"ס הארץ נקודת השורק. תכף נפל תחת שליטת נמרוד. שהשליכו לכבשן האש. הנמשך מכח גבורת הארץ השורק. ואז עזרו הקב"ה שימשיך את הארץ קו האמצעי על המסך דחירק. המכריע ועושה שלום בין ב' הקוין ימין ושמאל. והחכמה שבשמאל מתלבשת ונכללת בהחסדים שבימין. שאז מאירין המוחין בכל השליכות. והדינים מתבטלים כנודע. ועל ידי זה נצל אברהם מכבשן האש. ויצא מאור כשדים. וזכה להתגלות ה'. בסו"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך וגו'.

ולפיכך אין קו האמצעי יכול להכריע וליחד ב' הקוין מטרם שהמסך דחירק יוכל למעט את קו השמאל לבחינת ו"ק דחכמה. והנה בעת שב' הקוין מאירים בהמדרגה נמצאת

ונתבאר לעיל (בפרשת נח דף צ"ג ד"ה ביאור) שהמסך דחירק. שעליו יוצא קו (רש"י דף ע"ב *) ע"ה ע"ה

כג) כד מטא לגו ב * נקודה דאמצעי'תא (ה) כ דיישובא, תקיל נ בתיקלא ולא הוה סליק בידיה, אשגח למנדע חילא די ממנא עלה, ולא יכיל לאתדבקא ברעותיה.

דרך אמת

(ה) לטובא דייקא ולא חשטיחא דעלמא ועיין פאה (א) נקודה דאמצעי'תא דיישובא: ח"ב קסד: קפ"ה ב.

חלוסי גרסאות א ג"א נקודא, ב ג"א דיישובא, ג ג"א בטיקלא

מאמר

הסולם

לך לך לאחנא גרמך

ישובא, והתכלא אברהם בב' הקיין, ושקל אותם במאזנים כלומר שהמשיך הארת החכמה שהמשתנה מכונה משקל (כנ"ל בראשית א' דף שיג אות שפ"ז) וידע הכחות הממונים על צדדי הישוב, דהיינו שהמשיך התארות שבצד ימין וצד שמאל וידע אותם.

כג) כד מטא לגו נקודה דאמצעי'תא דיישובא וכו': כשהגיע אל נקודה האמצעי'תא

דישוב, שה"ס נקודת המלכות מבינית מפחחא (כנ"ל בדיבור הסמוך) שקל במאזנים ולא עלה בידו כלומר שהעלה מ"ן להמשיך שם רוח החכמה ולא נמשך לו. הסתכל לדעת את הכוח הממונה עליה, וכוונתו לא הספיקה להשיג אותה, פירוש. אחר שהמשיך ב' הקיין ימין ושמאל, מטרם שהמשיך קו האמצעי, נאחו בו נמרוד הרשע והשליכו לכבשן האש, שה"ס אור כשדים, ולסיכך עזרו הקב"ה להמשיך את קו האמצעי כדי להצילו מכבשן האש ולהוציאו מאור כשדים, כנ"ל בדיבור הסמוך. ונתבאר שם שהוצרך לד' פעולות עד לגלות קו האמצעי, ופעולה הא' מבוארת כאן, וז"ש כד מטא לגו נקודה וכו' כלומר שהגיע להמשיך את קו האמצעי, שפעולה הא' היא שנגלה לו בחינת צמצום א' בנקודת המלכות, וע"כ תקיל בתיקלא ולא הוה כליק בידיה, כי אחר שרבצה כח צמצום א' על המלכות לא יכלה לקבל לתוכה שום אור ישר, וכיון שראה שאינה מקבלת אור, אשגח למנדע חילא די ממנא עלה, הסתכל לראות ולבדוק את כח המפתחא השולט עליה, שבסגולתה ראויה לקבל האורות, אבל לא יכול להשיג עודי שם את כח הזה, והוא משום, שנמשך עליה כח צמצום א', שהיא חלק הנקודה שאינה נמתקת בהבינה, כנ"ל. אמנם עוד לא מצא שם כח הדין, כי כח הדין אינה נגלה עוד בצמצום א' עצמו, אלא בסגולת המסך שנתקן שם, אחר הצמצום, (כנ"ל בראשית א' דף ב' ד"ה ומתוך ע"ש) שמסך הזה נקרא מנעולא, וזוהו שנעשה בפעולה הב', שנתבאר להלן בדיבור הסמוך.

תקיל

(דמויי דף ע"ח ע"א)

נמצאת המלכות דנוקבא בהכרח, בסוד נקודה דאמצעי'תא דיישובא, שה"ס המפתחא (כנ"ל בהקדמת הזהר דף צ"ט ד"ה ב') שפירושה, שהמלכות נמתקת לגמרי בהבינה וקבלה צורת הבינה, בסוד אמא אויפת לברתא מאנהא, (כנ"ל בהק' הזהר דף כ' אות י"ז) כי בלי זה אין המלכות ראויה לקבל שום אור ישר הנמשך מפעלה למטה. (כנ"ל בראשית א' דף ו' ד"ה כבר) וע"כ כשרוצים להמשיך בה סוד המנעולא, שהוא עצמות המלכות שלא נמתקת בבינה, כדי שתמעט את הקו שמאל לניק דחכמה, צריכים לד' פעולות, פעולה א' הוא להמשיך שם סוד צמצום א' שנעשה על המלכות שלא תקבל אור, ופעולה זו מבוארת כאן באות כ"ג. פעולה ב' הוא לגלות הדינים בסוד המסך שבצמצום א', ופעולה זו מבוארת באות כ"ד, שעתה נשלמת בהמלכות, בחינת מדת הדין בלי מיתוק הבינה, הנקראת מנעולא, פעולה ג' להעלות המנעולא הזאת ממקום המלכות למקום בינה, כדי למעט משם את הקו שמאל לבחינת ו"ק דחכמה, והיא מבוארת באות כ"ה. פעולה ד' הוא הזווג היוצא על המסך הזה, שנשלמים בו המוחין בכל השלימות והיא מבוארת באות כ"ז.

וזה אמרו כאן, דהא קב"ה יהיב ליה לאברהם רוחא דחכמתא, דהיינו שקבל רוח החכמה בסוד ב' הקיין ימין ושמאל, כי הארת השמאל הנמשכת מנקודת השורק, סופו לגלות רוח החכמה כנ"ל, והוה ידע ומצריך סמרי דיישובי עלמא והיה יודע ומברר הצדדים של ישוב העולם, דהיינו צד הימין וצד השמאל המאירים בהמלכות בהמקום שמחזה ולמטה. שהוא המקום הנקרא ישוב העולם, משום ששם מתגלה החכמה, שאין בני אדם נשלמים זולתה, אבל מחזה ולמעלה של המלכות אין שם מקום ישוב, כי שם לא יוכלו להאיר אורות החכמה לבני אדם, ואסתכל ברו ואתקל בתיקלא וידע חילין די סמנן על סמרי

כד) תקיל כמה זמנין, וחמא, דהא מתמן, * אשתיל כל עלמא. אשגח וצרף ותקל למנדע, וחמא, דהא חילא ב עלאה, דעלה, לית ליה ³ שעורא עמיק וסתים. ולא ו איהו ג כגווי דסטרי ד דרגי דישובא. כה) אשגח ו ותקיל, וידע, דהא כמה דמההיא נקודה ו אמצעיתא דישובא, ז מניה אשתיל ח כל עלמא, לכל סטרוי. הכי נמי ידע, ס דהא חילא דשרי עלה, דמתמן נפקו כל שאר חילין. דמתמן על כל סטרי עלמא, וכלהו ביה אחידן. כדין ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען.

מסורת הזהר

(א) אשתיל כל עלמא: ח"א עב. ח"ב רלא.

חלופי גרסאות ח ג"א ליג עלאה. כ ג"א שיעורא. ג ג"א כגוונא. ד ג"א ליג דרגי (אחסי). ה ג"א ותקין ו ג"א דאמצעיתא. ו ג"א אמצעיתא. ז ג"א מנה. ח ג"א ליג כל. ט ג"א דההוא.

<p>מאמר</p> <p>כד) תקיל כמה זמנין וחמא דהא מתמן אשתיל כל עלמא וכו': שקל כמה פעמים וראה שמשם נשתל ונתיסד כל העולם. פירוש, מכה ששקל הרבה פעמים ולא עלה בידו להמשיך שם אור. נגלה עיניו כח הדין שבה. מבחינת המסך שנעשה בהמלכות אחר צמצום א'. ואז ראה והכיר שמהמסך הזה נתיסד כל העולם. דהיינו שנתיסד בו המלכות שנקראת עולם. אשגח וצרף ותקל למנדע, וחמא דהא חילא עלאה דעלה לית ליה שיעורא עמיק וסתים, הסתכל ובירר ושקל לדעת העינין, וראה כי כח העליון שעליה אין לו שיעור, והוא עמוק וסתום. פירוש, כי ראה בנקודת המלכות אח כח העליון הנקרא מנעולא, כי עתה נגלה לו שכח הזה שולט בה, שהוא נבחן שאין לו שיעור והוא עמוק וסתום שאין לפתחו, והוא מטעם, שלא יתכן השגה ותפיסא, אלא עם התלבשות האור, ובכל מקום ששולט כח המנעולא אי אפשר להמשיך שם אור העליון. כנ"ל. וע"כ אין שום השגה ותפיסא שם. אמנם עודנו אינו מספיק לבחינת מסך דחירק לקו האמצעי, כי מסך הזה אינו שולט רק בהמלכות לבד ולא כלום בטי ספירות הראשונות, וע"כ אין בכחו עוד למעט את קו השמאל, שהוא מס"ר לבחינת ו"ק, שזהו כל הנרצה ממסך הזה. כנ"ל בדבור הסמוך. וזהו שמדייק, וראו איהו כגווי דסטרי דרגי דישובא, שהיא אינה דומה לספירות של בחינת הישוב. דהיינו לט"ר, כי הט"ר עורם בבחינת מפתחא, והנקודה דמלכות כבר היא בבחינת מנעולא. ובכדי שיפעול גם על ט"ר, שבכללם הוא קו השמאל, צריכים לפעולה ג', שתתבאר לפנינו בדבור הסמוך.</p>

(כו) עוד אשגח ותקיל וצריף, למיקם על ברירא דמלה, דההוא אתר, ולא הוה ידע, ולא יכיל ל' למיקם ב' עלה, ג' לאתדבקא. כיון דחמא תוקפא דהאי אתר, ולא יכיל למיקם עליה, מיד ויבאו עד חרן וישבו שם.

(כז) מאי טעמא דאברהם. אלא, דאיהו הוה ידע וצריף בכל אינון שלטנין מדברי עלמא, ד בכל סטרו דישובא. והוה (ח) תקיל וצריף אינון דשלטין בסטרי דישובא (ט) מדברי ככביא ומזליהון, מאן אינון תקיפין, אלין על אלין.

דרך אמת

(א) הוה מגלגל ומתקף בליכופי אוחיוס ומספך. (ב) מנהיגי כוכבים ומזלות.

חלופי גרסאות א' ג'א ליג למיקם עלה. ב' ג'א עליה (אה"ל). ג' ג'א ליג לאתדבקא (אה"ל). ד' ג'א בכל אינון סטרי (אה"ל).

מאמר

הסולם

לך לך לאתקנא גרמך

אינון שלטנין מדברי ערמא בכל סטרו דישובא שאברהם היה יודע ומברר כל אלו השליטים מנהיגי העולם בכל רוחות הישוב. שהם באים מכח המנעולא, שהיא בחינת נקודה אמצעית מכללות כל העולם (כנ"ל בהק' הזוהר דף מ"ד ד"ה גליטי והוה תקיל וצריף אינון דשלטין בסטרי דישובא מדברי ככביא ומזליהון, וכן היה שוקל ומברר את אלו השולטים ברוחות הישוב, שהם מנהיגי הככבים ומזלות, דהיינו הבאים מכח המפתחא, שהיא נמשכת מהבינה, בסוד אמא אוזיפת לברתא מאנהא. (כנ"ל בהק' הזוהר דף י"ט אות י"ז) והארז הג"ר דבינה מכונות ככביב, והארז ז"ת דבינה, מכונות מזלות. וע"כ השליטים הבאים ממפתחא מנהיגים אותם. מאן אינון תקיפין אלין על אלין כמה הם חזקים אלו על אלו, כלומר שהיה שוקל כח אלו השליטים הנמשכים ממנעולא כלפי כח השליטים הבאים ממפתחא לדעת, מי מהם חזק יותר שיוכל לבטל את חברו. פירוש. כי לא יצא מאור כשדים, אלא אחר שהמנעולא עלתה לבינה, אשר אז נתגברו שליטי המנעולא על שליטי המפתחא השולטים בקצוות העולם והמעייטו אותם לבחינת ו"ק, שבכללם נתמעט גם הקו שמאל לבחינת ו"ק, ופקע כחו, ואז יצא מאור כשדים וכו' לחרן. (כנ"ל דף ט"ו ד"ה אשגח ע"ש) ועתה כשבא לחרן, חזר על חקירתו וחזר ושקל ב' מיני השליטים מי מהם חזק יותר שיוכל לבטל את חברו, והיה זה משום שעוד לא הרויח כלום עם צאתו מאור כשדים, אלא עוד, שנתוספו עליו דינים מביטול הג"ר, ע"כ ניסה, אולי יוכל עכ"פ לחזור להשיב את הג"ר דהארז השמאל, וע"כ חזר ושקלם אלו כנגד אלו, והיה מקוה לראות, ששליטי המפתחא יהיו יותר חזקים משליטי המנעולא, ולא

יתמעטו

(כו) עוד אשגח ותקיל וצריף למיקם על ברירא דמלה דההוא אתר: עוד הסתכל ושקל וברר, לעמוד באופן ברור על אותו המקום, ולא הוה ידע, ולא יכיל למיקם עלה לאתדבקא, ולא היה יודע, ולא היה יכול לעמוד עליה כדי להדבק בה. פירוש, שנתכפלו עליו הדינין, כי עד עתה היו רק בחינת הדינין מכח הארת השמאל, שלא היה יכול להתדבק בהארזו, להיותו אש שורף מכח חסרון חסדים כנ"ל. ועתה אחר שהמנעולא עלתה לבינה ומיעטה את קו השמאל לבחינת ו"ק, ומטרם שנעשה הזווג להמשכת חסדים, נמצא שמלבד ששלטו עוד עליו דינין הקודמים מהארז השמאל, שמשום זה, ולא יכיל למיקם ערה לאתדבקא, נתוספו עליו עתה הדינין של ביטול הג"ר, ולא הוה ידע, ונמצאו עתה הדינין כפולים. כיון דחמא תוקפא דהאי אתר, כיון שראה תוקף הדינין של מקום הזה, דהיינו ביטול הג"ר, ולא יכיל למיקם ערה, וגם לא יכול לעמוד עליו להדבק בו, מחמת שגם הדינין דהארז השמאל נשאר בשליטתם, שהם אש שורף מיד, ויבאו עד חרן וישבו שם. ופירוש, השם חרן יורה חרון אף, על מה שנתכפלו עליו הדינין, ומשמיענו הכתוב, כי מלבד שלא בא לארץ כנען, שה"ס ארץ מוציאה פירות, הרומז על המקום שמחזה ולמטה של הנוקבא, הוא בא למקום חרן דהיינו לחרון אף, כי נתכפלו עליו הדינין כנ"ל, וישבו שם.

(כז) מאי טעמא דאברהם: שואל מהו הטעם שאברהם נתעכב בחרן ולא הלך משם תכף לארץ כנען, כי הכתוב אומר וישבו שם. ואומר, אלא דאיזוהי הוה ידע וצריף בכל

(דברי דף ע"ה ע"א)

והוה ה תקיף כל ישובי דעלמא, ו והוה סליק בידוי. כד מטא להאי אתר, חמא תקיפו דעמיקין, ו ולא יכיל למיקם ביה.

כח) כיון דחמא קב"ה, אתערותא דיליה, ותיאובתא דיליה, מיד אתגלי עליה, ואמר ד ליה, לך לך. למנדע לך, ו ולא תקנא גרמך.

כט) מארצך. מההוא סטרא דישובא דהוית מתדבק ביה. וממולדתך מההוא חכמה, דאת ומשגח, ותקיף תולדתא דילך, ורגעא ושעתא וזמנא, דאתיילדת ביה, ובההוא כוכבא, ובההוא מזלא.

ל) ומבית אביך. דלא תשגח בכיתא דאבוך. וואי אית לך שרשא לאצלחא בעלמא, מביתא דאבוך. בגין כך לך לך, מחכמה דא ומאשגחותא דא.

חלופי גרסאות א ב נא תקיף, ב נא ליג והוה, ונא . ו נא דלא. ד נא ליג ליה. ה נא ולא תקנא. ו נא אשגח. ז נא ליג ואי.

<p>מאמר</p> <p>יתפעטו מג"ד מחמתם. והוה תקיף כל ישובי דעלמא והוה סליק בידוי. והיה שוקל כל ישובי העולם, דהיינו הט"ס ראשונות, והיה עולה בידו. כלומר, שעלה בידו לברר כרצונו, אשר שליטי המפתח חזקים יותר משליטי המנעולא, ואין הג"ר שלהם מתבטלות מחמתם. כד מטא להאי אתר, חמא תקיפו דעמיקין, ולא יכיל כמיכם ביה. אבל כשהגיע למקום הזה, דהיינו לנקודת המלכות, ראת עצמת העמקים, דהיינו תוקף הדינין דמנעולא שהחזקה על המפתח וביטלה הג"ר ולא יכול לעמוד בו. כלומר שלא היה יכול להתדבק בו, מכח הדינין דהארת השמאל, שעוד לא עברו. דהיינו שחזר עליו התכפלות הדינין. כנ"ל ולפי שעוד לא החליט בקביעת המסך דחירק, שהוא המסך דמנעולא אלא שהיה מנסה עוד לשקול הכחות של ב' מיני השליטים זה על זה. ע"כ נתעכב בחרן. דהיינו בחרון אף, כמ"ש וישבו שם.</p> <p>כח) כיון דחמא קב"ה, אתערותא דיליה, ותיאובתא דיליה, מיד אתגלי עליה, ואמר דיה לך לך: כיון שראה הקב"ה את ההתעוררות שלו ואת התשווקה שלו, מיד נגלה עליו ואמר לו כך לך. למנדע לך וראתקנא גרמך, לדעת את עצמך, ולתקן את עצמך. כלומר, שיפסיק מלשקול את כחות העליונים, אלא שיעלה מ"ן וימשיך זווג עליון על המסך הזה שנגלה לו, כנ"ל, שבזה יזכה להמשיך דעת לעצמו, ויתקן את עצמו, וכאן נעשה פעולה הד' (הנ"ל באות כ"ב ד"ה ולפיכך) שנמשכה קומת החסדים על מסך דחירק הנ"ל, שה"ס יציאת קו האמצעי המכריע על ב' הקוין ימין ושמאל, שכוללם יחד, שבזה נשלמו</p>	<p>הכולם</p> <p>לך לך לאתקנא גרמך</p> <p>המוחין, ונגלו לו ונמשכו לו כל הברכות האמורים בכתוב הזה.</p> <p>כט) מארצך, מההוא סטרא דישובא דהוית מחדבק ביה וכו': מארצך, היינו שאמר לו לך לך, מאותו צד של הישוב שהית דבוק בו, שהוא צד הימין בלי התכללות השמאל. וממולדתך היינו שאמר לו לך לך, מאותו החכמה שהית מסתכל ושוקל התולדה שלך, והרגע והשעה והזמן שנוולדת בו, ובאותו הכוכב ובאותו המול. שכל זה הוא הארת השמאל בלי התכללות הימין, שהארה זו באה בכח המפתחא, שממנה באים מנהיגי הככבים ומזלות. כנ"ל בדבור הסמוך. ופה שהארת השמאל מכונה מולדתך, וכן מ"ש ששקל הרגע והזמן שנוולד בו, הוא כי מוחין דהולדת נשמות, נמשכים רק מהארת השמאל, וע"כ, המשא ומתן בו, דהיינו מה ששקל אברהם את הכחות אלו כנגד אלו (כנ"ל בסמוך), נבחן כחוקר לדעת הרגע שנוולד בו, לראות ולבדוק באיזה קומה נולד און, אם מג"ר אם מ"ק, וכדומה.</p> <p>ל) ומבית אביך. דלא תשגח בכיתא דאבוך וכו': ומבית אביך, היינו שאמר לו לך לך, ולא תסתכל עוד בבית אביך, שהוא חרן, שלא תסתכל אם יש לך שורש להצליח בהעולם מבית אביך. כלומר שלא תשקול עוד ב' מיני השליטים אלו נגד אלו ולקוות להחזיר שליטת המפתחא שנעלמה. (כנ"ל דף ט"ז ד"ה עוד) שפעולה זו הוא קליטת חרן, כמ"ש שם, בגין כך לך לך מחכמה דא ומאשגחותא דא, ועל כן לך לך מחכמה זו ומהסתכלות הזו.</p>
--	--

(דפו"י דף ע"ח ע"א)

לא) תא חזי. דהכי הוא, דהא נפקו מאור כשדים, והווי בחרן. אמאי יימא ליה לך לך מארצך וממולדתך. אלא עקרא דמלתא, כמה דאתמר. אל הארץ אשר אראך. אראך, מה דלא יכילת למיקם עליה, ולא יכילת למינדע חילא דההיא ארעא, דאיהו עמיק וסתים.

לב) * ו א ע ש ך לגוי גדול ו גוי. ו אעשך, בגין דכתיב, לך. ואברכך, בגין דכתיב, מארצך. ואגדלה שמך, בגין דכתיב, וממולדתך. והיה ברכה, בגין דכתיב, ומבית אביך.

לג) ר"ש אמר, ואעשך לגוי גדול, מסטרא דימינא. ואברכך, מסטרא דשמאלא. ואגדלה שמך, מסטרא דאמצעיתא. והיה ברכה, מסטרא דארעא דישראל. הא הכא כרסייא, דארבע סמכין, דכלהו כליין ביה באברהם. מכאן ולהלאה, ברכאן לאחריני, דמתזני מהכא, דכתיב, ואנרכה מברכיך * ומקלדך אאור ונברכו בך כל משפחות האדמה.

מסורת הזהר

א) ואעשך לגוי גדול וגוי: (בראשית יב) ח"א פז: רלב. ח"ב לא: רלה. ח"ג יב. חלוסי גרסאות א גיא מוסיף גדול ואברכך. ב גיא מוסיף ואעשך לגוי גדול. ג גיא לייג מן בגין עד בגין. ד גיא והא.

מאמר	הכולם	ואעשך לגוי גדול
לא) תא חזי דהכי הוא וכו': בוא וראה שכן הוא. כי כבר יצאו מאור כשדים, והיו בחרן, ולמה יאמר לו לך מארצך וממולדתך. הרי כבר יצא מאור כשדים שהיא ארצו ומולדתו. אלא עיקר הדבר הוא בהכרתו. כמו שאמרנו, אשר מארצך פירושו מהארת הימין בלי השמאל, וממולדתך פירושו הארת השמאל בלי הימין.	מקו ימין הבלתי כלול בשמאל, זכה להארת הימין הנכלל עם הארת השמאל, שהארתו מרומת בהכתוב ואברכך. ואגדלה שמך, הוא בזכות שכתוב וממולדתך. כלומר בזכות שפירש את עצמו מהארת השמאל הבלתי כלול בימין, זכה להבטחה המרומת בהכתוב ואגדלה שמך, שה"ס הארת השמאל הכלולה בהחסדים שבימין.	

והיה ברכה. הוא בזכות שכתוב ומבית אביך. כלומר בזכות שפירש את עצמו מקליפת חרן השולטת בחרן שה"ס בית אביך כנ"ל, זכה להבטחה והיה ברכה. שה"ס הארת קו האמצעי.

לג) ר"ש אמר וכו': ר"ש חולק, ואומר, ואעשך לגוי גדול הוא הארת צד ימין. ואברכך הוא הארת צד שמאל. ואגדלה שמך הוא הארת קו האמצעי. והיה ברכה הוא מצד ארץ ישראל. כלומר מצד הנוקבא. המכונה ארץ ישראל. הא הכא כרסייא וכו': הרי יש כאן, כסא של ארבע רגלים. דהיינו ג' קוין שהם חסד גבורה תפארת, שהם ג' רגלים, והנוקבא, שהיא רגל ד', שהם ארבע רגלים של כסא העליון, שהוא בינה. (להלן דף כ"ז ד"ה פירוש) מכאן ואילך הברכות הם לאחרים הנזונים מכאן, דהיינו שיהברכו אחרים בשבילי, שכתוב ואברכה מברכיך ומקלדך אאור וגו'.

אל הארץ אשר אראך: פירושו אראך, מה שלא יכולת לעמוד עליו, מכה הדינין דהארת השמאל, ולא יכולת לדעת הכח של ארץ היא, דהיינו המלכות, שהוא עמוק וסתום מכה הדינין דביטול הג"ר כנ"ל. ומעתה אני מבטיח אותך שיסורו ממך ב' מיני הדינין הללו. ויאירו לך המוחין בשלימות הג"ר ובמתיקות הדביקות.

מאמר ואעשך לגוי גדול

לב) ואעשך לגוי גדול וכו': ואעשך, הוא בזכות הכתוב לך לך. כלומר בזכות שהעלה מ"ן וגרם זוג עליון על המסך דחירק, שהוציא קומת החסדים, שעי"ז נשלמו המוחין העליונים כנ"ל, בשביל זה זיכה הקב"ה גם אותו באלו המוחין הגדולים, והיינו ההבטחה ואעשך לגוי גדול. ואברכך הוא בזכות שכתוב מארצך. כלומר, ע"י שפירש את עצמו (רמ"י דף ע"ח ע"א א) דף ע"ח ע"ב)

(ד) ר' אלעזר, הוה יתיב, קמיה דר"ש אבוי, והוי עמיה, ר' יהודה, ורבי יצחק, ורבי חזקיה. ^א א"ל ר' אלעזר, ^ב דר"ש אבוי. ^ג האי דכתיב, לך לך מארצך וממולדתך. כיון דכלהו נפקו ל למהך, אמאי לא אתמר ליה דכלהו יפקון. ^ד דהא אע"ג דתרח הוה פלח לע"ז, כיון דאתער באתערותא טב למיפק בהדיה דאברהם, וחמינן דקכ"ה אתרעי בתיובתא דחייביא, ^ה ושרא למיפק, אמאי לא כתיב לכו לכם. אמאי לאברהם בלחודוי לך לך. ^ו א"ל ^ז ר"ש, אי תימא, דתרח כד נפק, מאור כשדים, בגין לאהדרא בתשובה הוה, לאו הכי, אלא כד נפק, לאשתזבא נפק, דהוה כללו בני ארעיה, בעאן למקטליה. כיון דחזו, דאשתזיב אברהם, הוה אמרי ליה ^ח לתרח, אנת הוא ^ט דהוית מטעי לן, באלין ^י פסילין, ומגו דחלא דלהון, נפק ^{יא} תרח, כיון ^{יב} דמטא לחרן, לא נפק מתמן לבתר, דכתיב ^{יג} וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לוט. ^{יד} ואילו תרח לא ^{יז} כתיב. ^{יח} פתח ואמר, ^{יט} וימנע מרשעים אורם וזרוע רמה תשבר. האי קרא אוקמוה, אבל, וימנע מרשעים אורם, דא נמרוד ובני דריה, דנפק אברהם ^כ יד מנייהו ^{כא} דהוה אורם. וזרוע רמה תשבר, דא נמרוד. ^{כב} פתח ד"א. וימנע ^{כג} מרשעים ^{כד} אורם, דא תרח ובני ^{כה} ביתיה. אורם: דא

דרך אמת

(א) וכתחיל ללכם כמ"ט ויאלו ללכת וגו'.

מסורת הזהר

(א) וילך אברם כאשר: (בראשית י"ב) ח"ב לפי. (ב) וימנע מרשעים אורם: (איוב ל"ח) ח"א רג: ח"ב רכד. ח"ג פת. צג. ז"ח א' טא שו.

חלופי גרסאות ^א ג"א אמר. וגי' אמר ר' יצחק. ^ב ג"א ל"ג לריש אבוי. ^ג ג"א הא כתיב. ^ד ג"א למיהך. ^ה ג"א ל"ג לריש. וגי' ל"ג לתרח. ^ו ג"א דהיית. ^ז ג"א פסילין. ^ח ג"א ל"ג לתרח. ^ט ג"א דמטו. ^י ג"א ואלו. ^{יא} ג"א מוסיק כתיב ביה וילך אלא ויצא. ^{יב} ג"א תיח. ^{יג} ג"א מבינייהו. וגי' מבינייהו (אה"ל). ^{יד} ג"א ל"ג דהוה אורם. ^{יז} ג"א ל"ג מרשעים. ^{יח} ג"א ל"ג אורם. ^{יט} ג"א דריה.

מאמר

מאמר וימנע מרשעים אורם

(לד) ר' אלעזר הוה יתיב וכו': ר' אלעזר היה יושב לפני ר' שמעון אבוי, והיה עמו ר' יהודה ור' יצחק ור' חזקיה. א"ר אלעזר לר' שמעון אבוי, מה זה שכתוב לך לך מארצך וממולדתך, כיון שכולם יצאו מאור כשדים ללכת ארץ כנען, למה לא נאמר לו שכולם ילכו.

(לה) דהא אע"ג וכו': כי הגם שתרח היה עובד עבודה זרה, אבל כיון שנתעורר בהתעוררות יפה לצאת עם אברהם, וראינו שהקב"ה חפץ בתשובת הרשעים, והוא התחיל לצאת, למה לא כתוב לכו לכם, למה רק לאברהם לבדו נאמר לך לך.

(לו) א"ל ר"ש אי תימא וכו': אמר לו ר' שמעון, אם תחשוב, כשתרח יצא מאור כשדים, היה זה כדי לעשות תשובה, אינו כן. אלא כשיצא רק להנצל יצא, כי כל (רש"י דף ע"ח ע"ב)

הכולם

וימנע מרשעים אורם

אנשי ארצו היו רוצים להורגו, כי אחר שראו שאברהם ניצל מכשן האש, היו אומרים לתרח, אתה הוא, שהית מטעה אותנו בפסילים הללו, והיו רוצים להורגו. ומשום הפחד מפניהם יצא תרח. ולפיכך, כיון שהגיע לחרן, לא יצא עוד משם, כי כתוב, וילך אברם וגו' וילך אתו לוט, ואלו תרח לא נזכר בהכתוב.

(לז) פתח ואמר וימנע מרשעים אורם וכו': מקרא זה כבר בארוהו. אבל וימנע מרשעים אורם, זה נמרוד ובני דורו, שיצא אברהם מהם, שהוא היה אורם, וזרוע רמה תשבר, זהו נמרוד.

(לח) דבר אחר וימנע וכו': פירוש אחר, וימנע מרשעים אורם, זהו תרח ובני ביתו. אורם זהו אברהם, כי האור לא כתוב אלא אורם, שהיה עמהם. דהיינו אברהם שהיה עמהם, ויצא מהם. וזרוע רמה תשבר, זהו

אברהם. האור, לא כתיב, אלא אורם, דהוה עמהון. וזרוע רמה תשבר. דא נמרוד, דהוה מטעי אבתריה, כל בני עלמא. ובגין כך כתיב לך לך. בגין, לאנהרא לך, ולכל אינון דיפקון מינד, מכאן ולהלאה.
 (ט) תו פתח ואמר. * ועתה לא ראו אור בהיר הוא בשחקים ורוח עברה ותטהרם. ועתה לא ראו אור, אימתי, בשעתא דאמר קב"ה לאברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך. בהיר הוא בשחקים. דנעא קב"ה לאדבקא ליה לאברהם, בהווא אור ודלעילא, ולאנהרא לך תמן.
 (מ) ורוח עברה ותטהרם. דהא לבתר תבו בתיובתא, תרח וכל בני מאתיה בני מאתיה, דכתיב, ואת הנפש אשר עשו בחרן. תרח: דכתיב ואתה תבא אל אבותיך בשלום וגו'.

סתרי תורה

(מא) * ואעשך לגוי גדול, האי ברכתא יחדא. ואברכך תרין. ואגדלה שמך תלת. והיה ברכה ארבע. ואברכה מברכך חמש. ומקללך אאור שית. ונברכו בך כל משפחות האדמה, הא שבע. כיון דאתברכו באלין שבע ברכאן, מה כתיב, וילך אברם כאשר דבר אליו ה', לנחתא להאי עלמא, כמה דאתפקדא. (מב) מיד וילך אתו לוט. דא איהו נחש דאתלטיא, ואתלטיא עלמא בגיניה,

מסורת הזהר

(א) ועתה לא ראו אור: (איוב ל"ז) ח"ג קלג. ת"ז תק' ג"ו ז: תק"ח ק"י טב שה. (ב) ואת הנפש אשר עשו בחרן: (בראשית י"ב) ח"א עט. טה: קל. ח"ב קמו: קצה. ח"ג קסה. (ג) ואתה תבא אל אבותיך: (בראשית ט"ו).

חלופי גרסאות א ג"א מוסיף אברהם דהעיר ממזרח [כאור]. כ ג"א בשחקים וגו'. ג ג"א לאברם. ד ג"א וממולדתך וגו'. ה ג"א לאתדבקא. ו ג"א לעילא. ז ג"א מחמן. ח ג"א וכל בני ביתיה. וניא מוסיף מאתיה וכל בני ביתיה. וניא בני מאתיה ובני ביתיה [בני ביתיה] דכתיב. ט ג"א לך בני מאתיה, י ג"א מוסיף בחרן הא בני ביתיה ובני מאתיה. יא ג"א ואת (אה"ל). יב ג"א הא. יג ג"א חר. יד ג"א דאתברכא.

<p>מאמר ב'</p> <p>זהו נמרוד שהיה מטעה אחריו כל בני העולם. ומשום זה כתוב לך לך, כדי להאיר לך, ולכל אלו שיצאו ממך מכאן ואילך.</p> <p>(ט) תו פתח ואמר, ועתה לא ראו אור: ושואל אימתי היה זה. ואומר שזה היה בשעה שאמר הקב"ה לאברהם לך לך וגו'. כי לאחר שאברהם יצא מהם, לא ראו יותר אור, בהיר הוא בשחקים, סוכב על אברהם שרצה הקב"ה להדביק את אברהם באור העליון שיאיר שם.</p> <p>(מ) ורוח עברה ותטהרם. סוכב על תרח ובני עירו, כי לאחר כך חזרו בתשובה, תרח וכל בני עירו, שכתוב, ואת הנפש אשר עשו בחרן, הרי שבני עירו עשו תשובה. תרח עשה תשובה, שכתוב ואתה תבא אל אבותיך בשלום. ואם תרח לא היה עושה תשובה, לא היה אומר לו הקב"ה לאברהם, שיבא אל אבותיו בשלום.</p> <p>(דמויי דף ע"ח ע"ב * ע"ח ע"א)</p>	<p>הסולם</p> <p>(מא) ואעשך לגוי גדול וכו': בכתוב הזה יש שבע ברכות. ואעשך לגוי גדול, אחת. ואברכך, שתים. ואגדלה שמך, שלש והיה ברכה, ארבע. ואברכה: מברכך, חמש. ומקללך אאור, שש. ונברכו בך כל משפחות האדמה, הרי שבע. ואחר שנתברך בשבע ברכות הללו, מה כתוב, וילך אברם כאשר דבר אליו ה', שפירושו, שהלך לירד לעולם הזה כמו שנצטווה. פירוש, כי אברהם הוא הנשמה (כמ"ש לעיל אות י"ג) ואחר שהנשמה נתברכה בשבע ברכות הנ"ל, יורדת לעולם הזה להתלבש בגוף.</p> <p>(מב) מיד וילך אתו לוט וכו': זהו הנחש שנתקלל והעולם נתקלל בסבתו. כלומר, ע"כ מכנה הכתוב לתנחש בשם לוט.</p>
--	---

מו) דכתיב, ויקח אברם את שרי אשתו ה וגו', דא גופא, דאיהי
 ד לגבי נשמתא, כנוקבא לגבי ד דכורא. ואת לוט בן אחיו, דא י נחשו, דלא
 אעדי כל כך מן גופא, ה בגין דדבקוחא דגופא, לא ס אעדיו כל כך י מניה,
 אבל אתערותא דנשמתא אלקי ליה תדיר, י ואתרי י ביה, ואוכח ליה, וכפיף
 ליה, על י כרחיה, ולא יכיל לשלטאה.

מו) ואת כל רכושם אשר רכשו, אלין עובדין טבין דעביד בר נש, בהאי
 עלמא, באתערותא דנשמתא. ואת הנפש אשר עשו בחרן. ההוא נפש, דהות
 בקדמיתא בדבקוחא י בחברותא דההיא ערלה, בהדי גופא, ואתקין לה לבתר,
 דהא לבתר דתליטר שנין ולעילא, דנשמתא אתערת, לאתקנא לגופא, תרווייהו
 מתקנין לההוא נפש, דמשתתפא ס בתוקפא דנחש, ס ותאובתיה בישא, הה"ד
 ואת הנפש אשר עשו בחרן.

מח) ועם כל דא, נשמתא אתקיפת ביה, בההוא נחש. לתברא ליה,
 י בתוקפא י בשעבודא דתשובה, י הה"ד א ויעבור. כ
 מט) * וילך אברם כאשר דבר אליו ה'. א"ר אלעזר, ת"ח, דהא לא כתיב

מסורת הזהר

א) ויעבור אברם בארץ: (בראשית י"ב) ח"א עג. פ. ח"ב צו: ז"ח לך כ"ד טכ שכה של. ב) וילך
 אברם: לעיל דף י"ט ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות ה נ"א ל"ג וגו'. כ נ"א אברם דא י את שרי דא ה' י דא נשמתא נשמתא והוא זכר [דכורא]
 ה' דא נשמתא נוקבא. ול"ג מן דא גופא עד ואת לוט. ג נ"א דאיהו. ד נ"א גבי. (ד"א). ה נ"א
 מוסיף דכורא נשמתא (אה"ל). ו נ"א יצר הרע. ז נ"א אעדי כל זמנא ההוא מניה. ול"ג מן כך עד מניה. ה נ"א ל"ג
 בגין (אה"ל). ט נ"א אעדין, ונ"א אעדיא. י נ"א מוסיף זמנא ההוא מניה. ונ"א ההוא זמנא מניה. ונ"א מנה. ונ"א
 מניה לההוא נחש (אה"ל). יא נ"א ל"ג ואתרי. יב נ"א ל"ג ביה. יג נ"א כרחי. יד נ"א ל"ג בחברותא. טו נ"א
 בתקופא. טז נ"א ותאובתיה. יז נ"א ל"ג בתוקפא. יח נ"א בשעבודא דאורייתא ואמשיך ליה [לגבי] לבתי כנסיות ובתי
 מדרשות בגין דלא יתגבר על רוחא. כב בקדמיתא [נ"א כבדקמיתא]. יט נ"א ל"ג הה"ד ויעבור. כ בדפ"י כתוב הכתוב
 כדף פ'. אחר הגלין שורה טו.

ואעשך לגוי גדול

הסולם

מאמר ב'

דהא לבחר דתליכר וכו': כי לאחר כך, מי"ג
 שנה ולמעלה, שהנשמה מתעוררת לתקן
 את הגוף, שניהם, הנשמה עם הגוף, מתקנים אותה
 הנפש, שנשתתפה בתוקף הדינים של הנחש
 ובתאותו הרעה, וזה שכתוב, ואת הנפש אשר
 עשו בחרן. שאומר, עשו, שהוא לשון רבים,
 משום שסובב על הנשמה ועל הגוף, ששניהם
 מתקנים את הנפש. הנשמה ע"י התעוררותה
 שמעוררת את הגוף, והגוף על ידי מעשיו הטובים.
 מח) ועם כל דא וכו': ועם כל זה מתקפת
 הנשמה על אותו הנחש לשבור אותו
 בתוקף השעבוד של תשובה. והוא שכתוב,
 ויעבור עד מקום שכם, אשר שכם הוא מקום
 משכנה של השכינה (כמ"ש להלן באות פ')
 והיינו משום שכבר נשבר לגמרי תוקפו של
 הנחש, על ידי הנשמה. (ע"כ ס"ת)

מו) דכתיב ויקח וגו': שכתוב ויקח אברם
 את שרי אשתו וגו' שרי אשתו
 זה הגוף, שהוא כלפי הנשמה כערך הנקבה
 כלפי הזכר. ואת לוט בן אחיו, זהו הנחש,
 שאינו סר כל כך מן הגוף, גם לאחר י"ג שנה,
 משום שגם דביקות הגוף לא תסור כל כך ממנו,
 אבל התעוררותה של הנשמה מכה אותו תמיד,
 ומתרה בו ומוכיח אותו, ומכניעו בעל כרחו,
 ואינו יכול למשול.

מו) ואת כל רכושם אשר רכשו: אלו הם
 מעשים הטובים שאדם עושה בעולם
 הנה בכח התעוררות הנשמה. ואת הנפש אשר
 עשו בחרן. היינו אותה הנפש שהיתה בתחילה
 בדביקות ובהתחברות של הערלה עם הגוף,
 ואחר כך תקנה אותה הנשמה. עליה אומר
 הכתוב, ואת הנפש אשר עשו בחרן. והיינו
 נפש המתאווה, שיש לה קורבה חזקה אל תאות
 הגוף והקליפות. כמ"ש להלן.

(רש"י דף ע"ט ע"א ס) ע"ח ע"ב

מאמר וילך אברם כאשר דבר אליו ה'

מט) וילך אברם וגו' אר"א ת"ח וכו': אמר

ר'

ויצא אברם ^ב כאשר דבר אליו ה'. אלא וילך. כד"א לך לך. דהא יציאה בקדמיתא עבדו, דכתיב, ויצאו ^ב אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען. והשתא כתיב וילך, ולא כתיב ויצא.

(ג) כאשר דבר אליו ה'. דאבטח ליה בכלהו הבטחות. וילך אתו לוט, דאתחבר עמיה, בגין למילף מעובדוי, ועם כל דא לא אוליף כולי האי. א"ר אלעזר זכאין אינון צדיקיא, דאולפי ^ג ארחוי דקב"ה, בגין למיהך בהו, ולדחלא מניה, מההוא יומא דדינא, דזמין בר נש למיהב דינא וחושבנא לקב"ה.

(דא) פתח ואמר, * ביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו. האי קרא אוקמוה. אבל * ת"ת, בההוא יומא, דאשלימו יומי דב"ג לאפקא מעלמא, ההוא יומא, דגופא אתבר, ונפשא בעיא לאתפרשא מניה. כדין, אתייהיב רשו לב"ג ^ד למחמי, מה דלא הוה ליה רשו ^ה למחמי, בזמנא דגופא שלטא, ^ו וקאים על בורייה.

(זב) וכדין קיימי עליה ^ג תלת שליחן, ^ד וחשבי יומי וחובוי, וכל מה דעבד בהאי עלמא, והוא אודי על כלא בפומיה. ולכתר הוא חתים עליה בידיה. הה"ד, ביד כל אדם יחתום.

(גג) ובידיה כלהו חתימין למידן ליה, ^ו בהאי עלמא, על קדמאי, ועל בתראי, על חדתי ועל עתיקי. לא ^ז אתנשי חד ^ח מינייהו, הה"ד ^ה לדעת כל

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) ביד כל אדם יחתום: (איוב ל"ז) ת"ז תק' י"ח לב: (ב) למחמי מה דלא הוה ליה רשו: ח"א ריה: ח"ג פה. (ג) תלת שליחן: ח"א קצט. ח"ג פה. (ד) וחשבי—וכל מה דעבד בהאי עלמא: ח"א סה: צח. קל: ר"א: רכז. ח"ג נג. קכו: ה) לדעת כל אנשי מעשהו: לפיל ציון א'

חלופי גרסאות א' נ"א ליג כאשר דבר אליו ה'. ב' נ"א ליג אתם מאור כשדים. ג' נ"א אורחוי. ד' נ"א למיחמי. ה' נ"א ליג למחמי. ו' נ"א בההוא. ז' נ"א יתנשי. ח' נ"א מנייהו.

מאמר
ר' אלעזר בוא וראה. כי לא כתוב ויצא אברם כאשר דבר אליו ה'. אלא וילך כמ, שאתה אומר לך לך. הוא, משום שהיציאה כבר עשו מקודם לכן. שכתוב, ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען. וע"כ, כתוב עתה, וילך, ולא כתוב ויצא.

(ג) כאשר דבר אליו ה': היינו כפי שהבטיח לו בכל ההבטחות. וילך אתו לוט. שנתחבר עמו כדי ללמוד ממעשיו. ועם כל זה לא למד כל כך. אמר ר' אלעזר, אשריהם הצדיקים הלומדים דרכיו של הקב"ה, כדי ללכת בהם, וליראה ממנו, מאותו יום הדין שעתיד האדם ליתן דין וחשבון לפני הקב"ה.

(גא) פתח ואמר, ביד כל אדם יחתום וגו': מקרא הוה בארוהו. אבל בוא וראה. (וסו"י דף ע"ח ע"ב * ע"ט ע"א)

הסולם
וילך אברם כאשר דבר אליו ה'
ביום ההוא שנשלמו ימיו של האדם לצאת מהעולם. ביום ההוא שהגוף נשבר והנפש צריכה לפרוש ממנו. אז ניתן רשות להאדם לראות, מה שלא היה יכול לראות בעת ששלט הגוף, ומשיג, דבר על בוריו.
(גב) וכדין קיימי עליה וכו': ואז עומדים עליו שלשה שליחים, (שענינם מבואר בח"ב קצט. ע"ט) וחושבים ימיו וחטאיו, וכל מה שעשה בעולם הזה. והוא מודה על הכל בפיו ואח"כ חותם עליו, על הדין וחשבון, בידו. והוה שכתוב, ביד כל אדם יחתום.
(גג) וכידיה ככהו חתימין וכו': ובידו כולם, חתומים כל מעשיו וחטאיו לדון אותו בעולם הזה, על ראשונים ועל אחרונים על חדשים ועל ישנים, אף אחד מהם אינו נשכח, וזהו שכתוב לדעת כל אנשי מעשהו. וכמו שכל אלו

אנשי מעשהו. וכי אינן עובדין דעבד בהאי עלמא, בגופא ורוחא. הכי נמי יהיב חושבנא בגופא ורוחא, עד לא יפוק מעלמא.

נד) ת"ח, כמה ה דחייביא, ה) אקשי קדל בהאי עלמא, ה"ג, י אפילו בשעתא דבעי לנפקא מהאי עלמא, אקשי קדל. בג"כ זכאה הוא ב"ג, די"ף בהאי עלמא ארחוי דקב"ה, בגין י למיהך בהו. י וחייבא, י אע"ג ו דאסתכל י בהני י צדיקיא, אקשי קדל, ולא בעי למי"ף.

נה) ובג"כ אית ליה לצדיקא, י למתקף י ביה, ואע"ג י דחייבא אקשי קדל הוא, לא ישבוק ליה, ואית ליה י לאתקפא בידיה, ולא ישבוק ליה, דאי ישבוק ליה יהך ויחריב עלמא.

נו) ת"ח, מן אלישע י דדחה לגחזי. וכן י באברהם כל זמנא דהוה לוט בהדיה, לא אתחבר בהדי רשיעיא, כיון דאתפרש מניה, מה כתיב * ויבחר לו לוט את כל ככר הירדן, וכתיב ויאהל עד סדום. מה כתיב בתריה, ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד.

נז) א"ר אבא, האי דאמרת וילך אברם, ולא כתיב ויצא אברם, שפיר הוא אב"ר, סופא דקרא, מה כתיב, בצאתו מחרן. א"ר אלעזר, מחרן כתיב, יו וההיא יציאה מארץ מולדתו הות בקדמיתא.

נח) י ויקח אברם את שרי אשתו. מהו ויקח, אל"א, אמשיך לה במל"י

דרך אמת

ה) מקשים עוקף.

מסורת הזהר

א) ויבחר לו לוט: (בראשית י"ג) ח"א פ: סד... ז"ח נח כ"ד טג שב. ב) ויקח אברם את שרי לעיל דף כ' ציון ב' וש"נ.

חלופי גרסאות ה ג"א דחייבא. ז ג"א ליג אפילו. ג ג"א למך. ד ג"א וחייבא. ה ג"א באע"ג (ד"א) ו ג"א דאשתדל. ו ג"א דאשתדל. ז ג"א בהדי. ח ג"א בהדיה. ט ג"א צדיקא. י ג"א לאתקפא. י ג"א ליג ביה. יא ג"א בה (אה"ל) יא ג"א דחייבא. יב ג"א לאתקפא. יג ג"א דדחי יד ג"א אברהם. יד ג"א ותא.

מאמר

הסולם

וילך אברם כאשר דבר אליו ה'

אלו המעשים שעשה בעולם הזה היה בגוף ורוח יחד. כן הוא נותן חשבון עליהם כשהוא בגוף ורוח יחד, מטרם שנפטר מהעולם.

נד) ת"ח כמה דחייביא: בוא וראה כמו שהרשעים הם קשי עורף בעולם הזה, כן אפילו בשעה שעומדים לצאת מעולם הזה מקשים עורף. משום זה, אשרי הוא האדם, הלומד בעולם הזה דרכיו של הקב"ה כדי ללכת בהם. והרשע, אע"פ שמסחכל באלו הצדיקים, הוא מקשה ערפו ואינו רוצה ללמוד מהם.

נה) ובגין כך אית ליה וכו': ומשום זה יש לו להצדיק לאחוז בו, ואף על פי שהרשע מקשה ערפו, לא יעזוב אותו, ויש לו להחזיק אותו בידו ולא ירפה ממנו, כי אם ירפה ממנו, ילך ויחריב העולם.

נו) ת"ח מן אלישע וכו': בוא וראה מן אלישע שדחה לגחזי, (כמ"ש בסנהדרין קז): וכן באברהם, כל זמן שהיה לוט עמו, לא

נז) אמר ר' אבא וכו': אר"א, לר' אלעזר, זה שאמרת וילך אברם ולא כתוב ויצא אברם, משום שהיציאה כבר עשו מקודם לכן, (כנ"ל באת ל"א) יפה הוא. אבל בסוף הפסוק מה כתוב, בצאתו מחרן, הרי שהדבור נסמך גם על היציאה, אע"פ שכבר יצא. אמר ר' אלעזר מחרן כתיב, אבל עיקר היציאה היא היציאה מארץ מולדתו, שזה היה מקודם לכן. מה שאין כן היציאה מחרן, באה עתה עם הדבור לך כך וגו', ויתכן לומר כאן בצאתו מחרן:

מאמר ויקח אברם את שרי

נח) ויקח אברם וגו': שואל מהו ויקח שאומר הכתוב, ואומר, אלא שהמשיכה בדברים טובים

מעלייתא, בגין, דלית ליה רשו לב"נ, לאפקא אתתיה, למיהך בארעא ^ב אחרא בלא ^ג רעותא דילה. וכן הוא אומר ^א קח את אהרן. ^ב קח את הלויים. ^ג ובג"כ ויקח אברהם. משיך לה במלין, ואודע לה ארחהון דאינון בני דרא, כמה ^ד בישין. ובג"כ ויקח אברהם את שרי ^ה אשתו.

נט) ואת לוט בן אחיו. מה חמא אברהם לדבקא עמיה לוט. אלא בגין דצפה ברוח הקדש, דומין למיפק ומניה דוד. ^א ואת הנפש אשר עשו בחרן. אלין גרים וגירות דאתקינו נפשיהו, אברהם מגייר גוברין, ושרה מגיירת נשין. ומעלה עליהון ^ב כאלו עבדו להון.

ס) א"ר אבא אי הכי, כמה בני נשא ^ה הו, אי תימא דכלהו ^ו אלו עמיה. ^ז א"ר אלעזר אין. ובגין ^ח כך ^ט כלהו בני נשא, ^י דהו אזלין עמיה, ^{יא} כלהו אקרון ^ב * ^ד עם אלקי אברהם. והוה מעבר בארעא, ולא הוה דחיל. דכתיב ^ה ויעבור אברהם בארץ.

סא) א"ל ר' אבא, אי ^{טו} הוה כתיב, והנפש אשר עשו בחרן. הוה אמינא הכי, אלא, ואת הנפש כתיב, את לאסגאה, זכותא דכלהו ^{טז} נפשאן, דהו ^{יז} אזלי עמיה, דכל מאן ^{יח} דמוכה לאחרא, הוה זכותא תליא ביה, ולא אעדי מניה. מנלן, דכתיב, ואת הנפש אשר עשו בחרן. זכותא ^{יט} דאינון נפשן הוה אויל עמיה דאברהם.

מסורת הזהר

א) קח את אהרן: (במדבר כ') ח"א קיט: ח"ג קפג. ב) קח את הלויים: (במדבר ג') ח"ב קפא. ג) ואת הנפש אשר עשו בחרן: לעיל דף כ' ציון ב' וש"נ. ד) עם אלקי אברהם: (תהלים מז') ח"א עז: ח"ג כו. קפ. ה) ויעבור אברהם בארץ: לעיל דף כ"ב ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות א) גי' אהרא, ב) גי' רשותא ולי' דילה. ג) גי' לי' ובג"כ. ד) גי' מוסיף הו בישין. ה) גי' אשתו ובגין, ו) גי' מיניה, ז) גי' כאלו, ח) גי' הו, וגי' דהו, ט) גי' אזלי, י) גי' א"ל ר', יא) גי' כך, וגי' ובגין דא, יב) גי' דכלהו, יג) גי' הו, וגי' הוה (אה"ל) יד) גי' כלהו, וגי' אקרון כלהו. (אה"ל) טו) גי' הוה, וגי' לי' הוה כתיב. טז) גי' נפשן, יז) גי' לי' אזלי, וגי' אזלין, יח) גי' דמוכי יט) גי' דילה.

<p>מאמר</p> <p>טובים. כי אין לו רשות לאדם להוציא אשתו ללכת לארץ אחר בלי רצונה. וכן הוא אומר קח את אהרן. קח את הלויים. ומשום זה ויקח אברהם, דהיינו שהמשיכה בדברים. והודיע אותה כמה רעים הם דרכי בני הדור, וע"כ כתוב ויקח אברהם את שרי אשתו.</p>	<p>הסולם</p> <p>אנשים היו אלו הגרים, איך אפשר לומר שכולם הלכו עמו. א"ר אלעזר כן. ומשום זה כל האנשים שהלכו עמו. נקראו. עם אלהי אברהם. והיה עובר בארץ ולא היה מתירא. שכתוב ויעבור אברהם בארץ.</p>
--	---

נט) ואת לוט בן אחיו: שואל מה ראה אברהם, להדביק את לוט אליו. ואומר. אלא משום שצפה ברוח הקדש שדור עתיד לצאת ממנו. ואת הנפש אשר עשו בחרן, אלו הם גרים וגירות שתקנו את נפשותם. אברהם היה מגייר את האנשים ושרה היתה מגיירת את הנשים, וע"כ מעלה עליהם הכתוב כאלו עשו אותם.

ס) א"ר אבא וכו': א"ר א, אם כן, הרבה (דפו"י דף ע"ט ע"א"ס) ע"ס ע"ב

סב) * לך לך. א"ר שמעון, מאי טעמא דגלויא קדמאה, דאתגלי קב"ה עליה דאברהם, פתח בלך לך, דהא עד הכא, לא מליף עמיה קב"ה, מ"ט פתח לך לך. אלא, הא יקאמרו, דרמז בחושבניה מאה, דהא למאה שנין דאתייליד ליה בר.

סג) אבל ת"ה, כל מה דעביד קב"ה בארעא, כלא רזא דחכמתא איהו, בגין דאברהם לא הוה דביק ביה בקב"ה, כדין כדקא חזי. אמר ליה לך לך, ודא רמז ליהווא אתר דבעי לאתקרנא ד בהדיה דקב"ה, ואיהו דרגא קדמאה דאעלא דקב"ה, בג"כ לך לך.

סד) והאי דרגא לא יכיל אברהם לאתאחדא ביה, עד דייעור דארעא דתמן יקבל ליה ס להווא דרגא. כגוונא דא כתיב ד וישאל דוד בה' לאמר י האעלה באחת מערי יהודה ויאמר ה' עליה ויאמר אנה י אעלה ויאמר חברונה. וכי כיון דמית שאול, ומלכותא אתחזי לדוד, אמאי לא קביל מלכותא מיד על כל ישראל.

סה) אלא כלא רזא דחכמתא איהו, בגין י דדוד לית ליה לקבלא מלכותא, אלא עד ה) דיתחבר באבהו, דאינון בחברון, וכדין בהו ד יקבל מלכותא. וע"ד אתעכב תמן שבע שנין, בגין דיקבל ס מלכותא כדקא יאות, וכלא ברזא ס דחכמתא ובגין י דיתקן מלכותיה. כגוונא דא, אברהם לא עאל בקיומא דקב"ה, עד דעאל לארעא.

דרך אמת

ה) (י"ט א' וק"ו א' וקמ"ו ב' ואל"ל א' ה')
 א) קך לך - חושבניה מאה: ח"א עז.
 ב) וישאל דוד בה': (שמואל ב' ב') ח"ב לא.

חלופי גרסאות: א) נ"א ל"ג עליה, ב) נ"א בלך, ג) נ"א אמרו (אה"ל) ד נ"א יתייליד, ונ"א יתייליד, ס) נ"א ל"ג כדין (אה"ל) ו נ"א דא, ז) נ"א ביה, ח) נ"א בקביה, ט) נ"א ההוא, י) נ"א האעלה וגו', י"א נ"א ה' אליו עליה ויאמר דוד, י"ב נ"א אעלה וגו', י"ג נ"א ל"ג דוד, י"ד נ"א יקביל, י"ה) נ"א מוסיף יקביל איהו, טו) נ"א מוסיף מלכותא בהו, טז) נ"א מוסיף דחכמתא איהו, יז) נ"א דיתחקן.

הסולם

חב) לך לך: א"ר שמעון מה הטעם, שגילוי הראשון, שנגלה הקב"ה על אברהם, פתח בלך לך, שהרי עד כאן עוד לא דיבר הקב"ה עם אברהם, מה הטעם שפתח בלך לך. אלא שאמרו, שרמז לו בהחשכון של לך לך, שהוא בגמטריא מאה, כי יולד לו בן למאה שנים.

סג) אבל תא חזי: אבל בוא וראה, כל מה שעושה הקב"ה בארץ, הכל הוא בסוד החכמה, משום, שאברהם עוד לא היה דבוק אז בהקב"ה כראוי, אמר לו לך לך, וזהו רמז לאותו המקום שהיה צריך להתקרב להקב"ה והוא מדרגה ראשונה, לבוא להקב"ה, משום זה כחוב לך לך.

סד) והאי דרגא לא יכיל וכו': ומדרגה זו הוה הנוקבא דז"א, בסוד ב' מאורות הגדולים, דהיינו לא יכול אברהם להתאחו בה מטרים שקומתה שוה לגמרי כמו ז"א, ושניהם משתמשים (דטו"י דף ע"ט ע"ב)

מסורת הנהר

ויקח אברם את שרי
 שיכנס לארץ ישראל, כי שם מקבלים מדרגה הזו. כעין זה כתוב, וישאל דוד בה' וגו' ושאל וכי מאחר ששאול מת, ודוד היה ראוי לקבל המלכות, למה לא קבל מיד את המלכות על ישראל, אלא שנצרך למלך מקודם ז' שנים בחברון.

סה) אלא כלא רזא וכו': אלא הכל סוד החכמה הוא, כי דוד, לא היה לו לקבל המלכות, אלא עד שיתחבר מקודם באבות שהם בחברון, ואז יקבל המלכות בהם. וע"כ נתעכב שם בחברון שבע שנים כדי שיקבל המלכות כראוי, והכל בסוד החכמה, ומשום שיתוקן מלכותו, כעין זה גם אברהם לא בא בקיום שלם להקב"ה עד שנכנס לארץ.

פירושי מתחילה נבנית המלכות, שה"ס הנוקבא דז"א, בסוד ב' מאורות הגדולים, דהיינו לא יכול אברהם להתאחו בה מטרים שקומתה שוה לגמרי כמו ז"א, ושניהם משתמשים

(טו) חמי מה כתיב ויעבור אברם בארץ, ויעבור, וילך מבעי ליה, אלא, הכא הוא רמז שמא קדישא, דאתחתים ה ביה נ עלמא, ה) * בע"ב אתוון,

דרך אמת

ה) בע"ב אומות החקוקים בירופי אומות בסוד ויסע וינא ויס אשר פססם רי"ו אומות וכלסם ע"ב והיינו ויעבור פ"ב רי"ו ועין לקמן פ' בשלח ופ' בהעלוך מענין זה.

חלופי גרסאות ה ג"א מוסיף ביה שמא קדישא נ ג"א עלאה.

מסורת הזהר

א) ע"ב אתוון (ע"ב שמהן) לעיל בהקדמת הזהר דף צ"ד ציון ד'.

מאמר

משתמשים בכתר אחד, שפירושו שמקבלים שניהם הארתם ממקור אחד, שהיא בינה שבחינת הימין שבה דהיינו החסדים, מקבל ו"א. ובחינת השמאל שבה, דהיינו הארת חכמה בסוד השורק, מקבלת הנוקבא, ואז נבחנים שניהם לדי' רגלי כסא העליון, שהוא בינה. ו"א שה"ס חג"ת, נבחן לג' רגלי הכסא. הנוקבא, שהיא ספירת המלכות, נבחנת לרגל רביעי של הכסא, ומשם אין הנוקבא יכולה להשפיע מוחין לעולם, כי אין זה מקומה, וע"כ הם מכונים מוחין דאחורים. וה"ס חברון, מסעם היותה מחוברת עם האבות, שה"ס חג"ת, בקומה שיה. ואח"כ יורדת משם, ונבנית מבחי מחזה ולמטה דו"א בסוד המאור הקטן, ואז מקבלת ב' מיני מוחין: אחורים, ופנים, על ידי ו"א, והיא נשלמת במוחין גדלות השלמים, ומשפעת לעולם, ואז נבחנת לבחינת ארץ ישראל. שאין הארת החכמה מושפעת אלא רק ממנה, כנודע. והנה דוד הוא מרכבה אל המלכות, שהיא הנוקבא דו"א, ולפיכך לא יכול לקבל מלכות על כל ישראל ולהעשות מרכבה אל המלכות. הנקראת ארץ ישראל, מטרם שמלך בחברון ונעשה מרכבה שם אל המלכות הנקראת חברון שמשם מוחין הראשונים של המלכות. המקבלת מבינה שחזרה להיות חכמה, וכיון שדוד קבל בחינת המוחין דחברון היה יכול לקבל אח"כ המוחין השלמים מבחינת ארץ ישראל, וקבל המלכות על כל ישראל, ולולא קבל המוחין דחברון, לא היה יכול לקבל המוחין דארץ ישראל, כי היה חסר לו המוחין דהארת השמאל של הבינה, שאינם מקובלים אלא בחברון כנ"ל.

הסולם

ויקח אברם את שרי

וזהו בנין דאברהם לא הוה דביק ביה בקב"ה כדן כדקא חזי אמר ליה לך דך, כי מטרם שהשפיע המוחין בשביל הנוקבא, לא היה לו אלא חסדים מכוסים מחכמה, וכיון שהיה חסר לו הארת החכמה, לא היה או דבוק בו בהקב"ה כראוי, כי לא גרם זווג קב"ה ושכינתיה, וע"כ אמר לו לך דך, ודא רמז לההוא אתר דהיינו השכינה, דבעי לאתקרבא בהדיה דקב"ה, כלומר שרמז לו שילך ויקרב השכינה אל הקב"ה, ואיהו דרנא קדמאה לאעלא לקב"ה, שהוא מדרגה הראשונה לבא ולהעשות מרכבה לקב"ה, כי מטרם שיגרום זווג קב"ה ושכינתיה, לא יוכל להדבק בהקב"ה. והאי דרנא לא יוכל אברהם לאתאחדא ביה עד דייעול לארעא, ומדרגה זו לזכות בהמוחין דהארת חכמה ע"י שגורם זווג קוב"ה ושכינתיה כנ"ל, לא יוכל להמשיך אלא כשהוא בארץ ישראל, כי שם הנוקבא מתוקנת במוחין דפב"ס עם הקב"ה, ויכולה להשפיע לעולם, כנ"ל. וזהו שמשוה ביאת אברהם לארץ ישראל למלכות דוד בחברון, כי כמו שדוד המלך, שהוא מרכבה להנוקבא, לא יכול לקבל מלכות השלמה שה"ס ארץ ישראל, מטרם שקבל הארת חכמה מבינה, בסוד רגל רביעי לכסא עלאה שה"ס מלכות חברון, כן אברהם שהוא מרכבה לו"א, לא היה ראוי לדביקות שלם בז"א מטרם שבא לא"י וגרם זווג קב"ה ושכינתיה, שמשם נכלל גם הוא בהארת החכמה. וז"ש כגוונא דא אברהם לא עאר בכיומא דקב"ה עד דעאל לארעא, כמו שדוד לא היה ראוי להדבק במלכות השלמה שה"ס א"י מסבת חסרון המוחין דהארת חכמה, שאינם נמשכים לו רק בחברון, כן אברהם לא היה ראוי להדבק בהקב"ה, מסבת חסרון מוחין הללו דהארת חכמה, שאינם נמשכים לו רק בארץ ישראל.

(טו) חמי מה כתיב וכו' ראה מה שתוב ויעבור אברם בארץ, שואל, הכתוב אומר ויעבור וילך צריך לומר, אלא שהוא

וזהו דוד לית ליה יקבלא מלכותא, אלא עד דיתחבר כאכהן דאינון בחברון, כפבואר.

ואברהם היה מרכבה לבחינת חג"ת דו"א, ועקרו בחסד דו"א, ונודע שז"א הוא תמיד בחסדים מכוסים, זולת בעת שמשפיע אל הנוקבא, שאז מקבל מוחין דהארת חכמה בשביל הנוקבא ונכלל גם הוא מהם.

גליפן ה' דכלהו בשמא דא. כתיב הכא ויעבור, וכתבי התם * ויעבור ה' על פניו ויקרא.

סז) בספרא דר' ייסא סבא, כתיב הכא ויעבור אברהם בארץ. וכתבי התם * אני אעביר כל טובי. והוא רמוז * לקדושה דארעא, * דאתי מאתר עלאה, כדקא חזי.

סח) עד מקום שכם עד אלון מורה. מסטרא ז' דא לסטרא דא, כדקא חזי * והכנעני אז בארץ. הא אתמר, דעד כדין, * שלטא חויה בישא * דאתלטיא, ואייתי לווטין על עלמא, דכתיב * ארור * כנען עבד עבדים יהיה לאחינו. וכתבי * ארור אתה מכל הבהמה * וגו'. ותמן * אתקריב * אברהם לגבי קב"ה, מה

מסורת הזהר

א) ויעבור ה' על פניו: (שמות ל"ד) ב) אני אעביר כר טובי: שמות ל"ג ג) והכנעני אז בארץ: לעיל דף כ"ב ציון א' וש"ג. ד) ארור כנען: (בראשית טו) לעיל נח דף ק"ו ציון א' וש"ג. ה) ארור אתה מכל הבהמה: (בראשית ג') לעיל נח דף ק"ו ציון ב' וש"ג

חלופי גרסאות ח' ג"א כלהו. ו"א דהא כלהו ז' ג"א לקב"ה. ו"א לקדושה. ג' ג"א * דאחי. ז' ג"א מוסיף דא דלחחא. ח' ג"א דשלטא. ו' ג"א דאתלטיא. ז' ג"א כנען וגו'. ח' ג"א מוסיף ומכל חית השרה וגו'. ט' ג"א אתקריב. י' ג"א דור (אה"ל)

ויעבור אכרם בארץ

הסולם

מאמר

ואחר שנעשה זווג על המסך הזה כמ"ש לעיל בביאור הכתוב לך דך. ונמשכה קומת חסדים ונכללו כל ג' הקוין זה בזה, או המשיך אברהם אותם אל הנוקבא שנקראת ארץ.

וזה שיעור הכתוב, ויעבור אכרם פירושו, שאברהם המשיך השפע מן מקום עליון שהיא הבינה, על דרך הכתוב אני אעביר כל טובי על פניך, אל הנוקבא, שו"ס ויעבור אכרם בארץ, והמשכה זו נקראת ויעבור, משום שעוברת בג' דוכתי, דהיינו ג' קוין, ומפרש הכתוב, עד מקום שכם, דהיינו ממדרגתו עצמו שהוא קו ימין, ששם היה נכלל כל טובו של הקב"ה, המשיך אל מקום שכם שהוא קו שמאל, ואז נכללו ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, עד ארון מורה, היינו שהמשיך שני הקוין אל קו האמצעי, שהוא הנושא אל המסך דמנעולא, ונכללו כל ג' הקוין בקו האמצעי, ואומר הטעם, שהוא משום והכנעני אז בארץ, כי מטרם שנעשה הזווג על המסך דמנעולא שבקו האמצעי היה הכנעני שה"ס הקללה של הנחש שולטת על הארץ, שהיה מחלוקת בין הקוין, והארת השמאל היתה כאש שורף, וניתן עי"ז כח לקליפת כנען לשלוט על הארץ, אבל עתה אחר ביאת הזווג על המסך שבקו אמצעי, סרה קליפת הארורה הזו מהארץ, והאירו בה ב' הקוין ימין ושמאל כני"ל, וכיון שקו האמצעי היה הגורם לכל זה, זכה בהם גם הוא, כי כל שיעור אור שהתחזון גורם להשליון זוכה

רומז כאן השם הקדוש שנחתם בו העולם בע"ב אותיות חקוקות, שכולם הן בשם הזה, כלומר, ויעבור הוא נוטריקון ע"ב רי"ו, הרומז על ע"ב שמות ורי"ו אותיות כתוב כאן ויעבור, וכתוב שם ויעבור ה' על פניו ויקרא, מה שם המדובר הוא בהשם ע"ב הקדוש, אף ויעבור שבכאן המדובר הוא בהשם ע"ב הקדוש, (ואלו ע"ב שמות שבהם רי"ו אותיות מובאים בזהר בפרשת בשלח ז"ף ג"ב עמוד א' ובסוף הספר דף רס"ט ע"ב, וביאורו תמצא לעיל בהקדמת הזהר דף צ"ד ד"ה שמא גליפא).

מאמר ויעבור אכרם בארץ

סז) בספרא דר' ייסא סבא וכו': בספרו של ר' ייסא סבא, אומר, כתוב כאן ויעבור אכרם בארץ, וכתוב שם אני אעביר כל טובי, מה שם המדובר הוא בכל טובו במקום עליון דהיינו בינה אף כאן הוא רומז לקדושת הארץ הבאה ממקום עליון בכל טובו כראוי, דהיינו המלכות המלבשת את הבינה כראוי ומקבלת אורתיה.

סח) עד מקום שכם עד אלון מורה: היינו. מצד זה לצד זה כראוי, מקום שכם פירושו ספרא דשמאלא מקום הארת השורף, שנקרא עתה שכם, מטעם שנתמעט מג"ר דג"ר, ואינו מושג אלא משכמו ולמטה ולא משכמו ולמעלה. אלון מורה ה"ס סטרא דמורה, כי אלון לשון תוקף, שזה רומז על המנעולא הנ"ל, שצד מורה שה"ס קו האמצעי קבל אותו להמשיך קומת חסדים על המסך שלו, כנ"ל בסמוך. (דפו"י דף ע"ט ע"ב)

כתיב, * וירא ה' אל אברם. הכא אתגלי ליה, מה דלא הוה ידע, ההוא חילא עמיקא ב' דשלטא על ארעא. ובגין כך וירא, מה * דהוה י מתכסי מניה. סט) י וכדין י ויבן שם מזבח לה' הנראה י אליו, כיון דאמר לה', מהו הנראה אליו. אלא הכא אתגלי ליה, ההוא דרגא, דשלטא על ארעא, ועאל י ביה, ואתקיים י ביה.

ע) י ויעתק משם ההרה, מתמן ידע הר ה'. וכלהו דרגין דנטיעין בהאי אתר, ויט אהלה. ה' בה"א כתיב, פריש פרישו, וקביל מלכו שמיא, בכלהו דרגין דאחידן ביה. וכדין ידע י דקב"ה שליט על כלא. וכדין בנה מזבח. עא) י ותרין מדבחן הוו, בגין דהכא אתגלי ליה, דהא קב"ה שליט על כלא. וידע י חכמה עלאה, מה דלא הוה ידע מקדמת דנא. ובנה תרין מדבחן,

מסורת הזהר

א) וירא ה' אל אברם: (בראשית י"ב) ח"א פד. פט. ב) ויבן - לה' הנראה אליו: ח"א פד: פד. חלוסי גרסאות א' גיא דשלטא. ב' גיא אתכסי. ג' גיא מוסיף וכדין על דאתפשר בארעא ובזרעא. (הרמ"ק) ד גיא מוסיף אליו על דאתפשר בזרעא ובארעא (אה"ל) ס' גיא בה' ו' גיא בה'. ז' גיא מוסיף הה"ד ויעתק. ח' גיא כתיב בה"א ט' גיא קב"ה שליט. י' גיא תרין. יא' גיא חכמתא.

מאמר	הסולם	ויעבור אברם בארץ
זוכה בו גם התחתון. שז"ס תלת נפקי מחד חר בתלת קיימא (כנ"ל בראשית א' דף רפ"ז ד"ה תלת).	לומר עוד. הנראה אליו, ואומר, אלא כאן נגלה לו אותה המדרגה השולטת על הארץ, ונכנס בה ונתקיים בה, דהיינו שנגלה לו סוד שליטת המנעולא על הארץ, ועאל ביה, דהיינו שקבל קומת הזווג שיצאה עליה, ואתקיים ביה. שנתקיים, לקבל כל המוחין, על ידה, ולולא שליטתה היה נשאר בחשך ולא היה יכול להתקיים, כנ"ל.	זוכה בו גם התחתון. שז"ס תלת נפקי מחד חר בתלת קיימא (כנ"ל בראשית א' דף רפ"ז ד"ה תלת).

וזה אמרו ותמן אתקריב אברהם לגבי קב"ה, דהיינו על ידי קו האמצעי, שה"ס אלון מורה, נגלה עליו הקב"ה בכל טובו המפורש בתכתוב לך לך וגו', כנ"ל, מה כתיב וירא ה' אל אברם הכא אתגלי ליה מה דלא הוה ידע ההוא חילא עמיקא דשלטא על ארעא, מה כתוב עתה, וירא ה' וגו' שנתגלה לו מה שלא הוה ידע מחמת אותו הכח העמוק, דהיינו המנעולא, ששלט על הארץ, פירוש, כי מובא לעיל (דף ט"ז ד"ה עור) שאחר הופעת המנעולא ומטרם שנמשך הזווג עליה, נכפלו עליו הדינין בסוד חרין, שמלבד שלא הרפו ממנו הדינין דשמאל, ולא יכיל למיקם עליה נתחדשו עליו דינין דביטול הג"ר, דהיינו ורא וזה ידע, עש"ה, ועל זה אימר כאן, כי עתה אחר הזווג הנעשה על המסך דמנעולא, אתגלי ליה מה דלא הוה ידע כי עתה נכללו הקיין, זה בזה ונשלמה הארת השמאל על ידי הימין והימין על ידי השמאל, והאירו בכל השלימות האפשרי, ובגין כך וירא מה דהוה מתכסי מניה, כי סרו ממנו כל דינין שבשמאל שלא היה יכול למיקם עלייה, ועתה יכור למיקם עלייה, ואינם מתכסים ממנו יותר.

סט) וכדין ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו ושואל, כיון דאמר לה' למה צריך (רמ"י דף ע"ט ע"ב * דף ס' ע"א)

הכל, שהיא בחינת מחזה ולמעלה, גם ידע חכמה

היא חכמה וגוי. נשמתא ^ב אתערי בתשובה, דאתקרי בינה, ואקרי שרה. ורוח הוא הקול ואתקרי דעת, ואתערי לאיניש ^ג די סליק קליה באורייתא ואתקרי תורה שבכתב, ונפש השכלית אתער ^ד מניה עובדין טבין.

עח) * וכדוגמא דא, ^ד ברא גופא, מארבע יסודות : אש, ורוח, ועפר, ומים. כגוונא דהוא נשמתא לנשמתא, נשמה, ורוח, ונפש. מים דא דכר, ודא הוא מים ^ה מתיקי דקדושה, ואית מים המאררים, דאינון יצר הרע. אית אשא קדישא נוקבא, ואית אשא נוכראה, אש זרה. ועל דא כתיב, ^א ואל יבא בכל עת אל הקדש. דאיהי נוקבתא מן יצר הרע. רוח קדישא איהו דכר, אית רוח מסאבא, ^י דא יצר הרע, שנאמר ^ב כי משרש נחש יצא צפע. אית עפר קדישא, ואית עפר מסאבא.

עט) ועל דא, נשמתא דאיהי תשובה, דתקיפת ביה בההוא נחש, לתכרא ליה, בשעבודא ^ז דתשובה, ואמשיך ליה לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ^ח ואינון ארבע יסודי מתפשטין לכ"ב אתוון, ^י אחה"ע בומ"ף, גיכ"ק, דטלנ"ת זסשר"ץ.

ע"כ גליון.

מסורת הזהר

א) ואר יבא בכל עת אל הקודש : (ויקרא ט"ז) ח"א קסו : קצר. ח"ב קנה : ח"ג נו. : נו. : נח. : נט. ס. שא : ת"ז בהקדמה ה. חק' ס"ט קא. : תק"ח ק טא שיג. קז טר שב. קי טד שלט. קיג טז שכו. קיד טא שלא. ב) כי משרש נחש יצא צפע : (ישעיה י"ד) ח"ג קכד : ת"ז חק' ס"ט צט : ג) אחה"ע בומ"ף וכו' : ת"ז חק' ע' קלב.

חלופי גרסאות ^ה נ"א אתערת. ^ז נ"א דיסלק. ^ח נ"א מינה. ^ד נ"א בדא. ^ה נ"א מתיקן. ^ו נ"א ל"ג דא. ^ז נ"א דאורייתא (אה"ל) ^ח נ"א בנין דלא יתנבר על רוח כד בקדמייתא ההיד ויעבור. וליג מן ואינון ער ויעבור (אה"ל)

ויעבור אכרם בארץ

הסולם

מאמר

ויש לעומתם מים המאררים שהם יצר הרע. שה"ס סמאל. יש אש קדוש, שהיא בחינת נקבה, דהיינו בדומה לנשמה הבאה מכינה, ויש לעומתה, אש זרה, שעליה כתוב ואל יבוא בכל עת אל הקודש. שהיא הנוקבא מצד היצר הרע. דהיינו הנחש שהוא הנוקבא של סמאל. רוח קדוש הוא זכר. דהיינו בדמיון הרוח הבא מספירת הדעת. ויש לעומתו רוח סמא, הוא היצר הרע, שעליו נאמר משרש נחש יצא צפע. דהיינו רוח הבהמה הנק' צפע, והוא תולדה של הנחש דטומאה, דהיינו מבינה דטומאה. וע"כ אומר הכתוב משרש נחש יצא צפע. ויש עפר קדוש, דהיינו בדומה לנפש הבאה משמאל הדעת. ויש לעומתה עפר סמא דהיינו הנפש הבהמי שהיא מצד היצר הרע.

בחכמה, כלומר שמקובלת מספירת החכמה, ביראה וחכמה הנשמה באה לאדם, כבינה. וז"ש הן יראת ה' היא חכמה. וע"כ אין נשמה לנשמה באה אלא על ידי יראה וחכמה. אבל הנשמה באה לאדם על ידי תשובה, הנקראת בינה, ונקראת שרה. ורוח הוא שנקרא קול, ונקרא דעת, והוא נמשך לאדם המגביר קולו בתורה. והרוח גם נקראתורה שבכתב. ונפש השכלית. נמשך ממנה מעש"ט. פירוש. חכמה בינה דעת, נמשכים מהם נשמה לנשמה, ונשמה, ורוח ונפש: הנשמה לנשמה ה"ס אברהם. ונמשך מספירת החכמה. הנשמה ה"ס שרה, ונמשכת מספירת הבינה. הרוח ה"ס יצחק ונמשך מספירת הדעת. וכן הנפש שה"ס רבקה נמשכת מדעת. הרוח ה"ס הימין של הדעת. והנפש ה"ס שמאל של הדעת.

עט) ועל דא נשמתא וכו' : ועל כן הנשמה, שהיא תשובה, דהיינו בינה, מתקפת בו באותו הנחש לשבר אותו בכח השעבוד של התשובה, ומושך אותו לבתי כנסיות ולבתי מדרשות. ואלו ארבעה יסודות שהם ד' בחינות חכמה, בינה, ח"ת ומלכות. מתפשטים לכ"ב אותיות היוצאים מה מצאות הסה, אחה"ע מגרון. בומ"ף משפתים. גיכ"ק

עח) וכדונמא דא ברא גופא וכו' : וכעין זה, ברא הקב"ה את הגוף מארבעה יסודות, שהם אש, רוח, עפר, ומים. בדומה אל הנשמה לנשמה, נשמה, רוח ונפש. הנשמה לנשמה ה"ס מים. הנשמה ה"ס אש. הרוח ה"ס רוח. הנפש ה"ס עפר. מים, זהו בחי' זכר דהיינו בדומה לנשמה לנשמה, הבאה מחכמה, וזהו מים מתוקים דקדושה. (דפו"י דף ע"ב ס' דף פ' ע"א)

סתרי תורה

פ) * ויעבור אברם בארץ עד מקום שכם. דא בי כנישתא, אתר א דדירא דשכינתא תמן, כד"א ב ואני נתתי לך שכם אחד. ב דא שכינתא דאתחזי ליה, הואיל ב ואתקרי צדיק, דהא צדק לאו ד דירורא אלא בהדי צדיק, ודא הוא עד מקום שכם. עד אלון מורה. אלו בתי מדרשות, דאולפין ומורים ב תמן תורה ברבים.

פא) והכנעני אז בארץ. כדין אתכסם ואתתקן יצר הרע בגופא בעל כרחיה. דסגיאינן שמהן אית ליה, ובגיני כך ו אדכר בשמהן סגיאינן. אז בארץ. ו דאי ואתכפיא בהאי, בגין דכדין איהו גופא, בזמנא דלא אתעבר מניה ההוא נחש כל כך, בגין דבקותא דגופא, כדין הכנעני אז בארץ. אמאי אקרי כנעני, דאסחר גופא ב לדינין בישין.

פב) ונשמתא קיימא בהאי עלמא ב כדקא יאות, בגין למזכי בה לבתר כד נפקת מהאי עלמא, אי זכאת ב סלקא ב לאתרה דנפקת מהמן, דכתיב ב אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה, וכתיב אל המקום ב אשר היה שם אהלה בתחלה. אהלה ב בה"א.

פג) והשתא איהי ב קיימא בין לסלקא לעילא, ובין לנחתא לתתא.

מסורת הוהר

א) ויעבור אברם: לעיל דף כ"ב ציון א' וש"נ. ב) ואני נתתי לך שכם אחד: כראשית מח. ג) אל מקום המזבח: (כראשית י"ב) ח"א פ: פד. ד) אשר היה שם אהלה: (כראשית יג) ח"א מט: פד. חלופי גרסאות א גיא דירורא, ב גיא ל"ג דא, ג גיא ואתקרי (אה"ל) ד גיא דירוריה. ה גיא ל"ג תמן. ו גיא אהלה. ז גיא אהלה (אה"ל) ז גיא מוסיף ודאי ואתיישב בעל כרחיה (הרמ"ק) ה גיא זינין וגי'א זינין (אה"ל) ט גיא מוסיף לאתקנא אורחא [אורחוי' אה"ל] דגופא כדקא יאות (הרמ"ק) י גיא סלקת וגי'א סלקת. יא גיא לאתרא. יב גיא בה'. יג גיא קיימת. יד גיא קיימת.

הסולם

מאמר

חתמה מה שהיצר הרע נקרא כנעני, כי הרבה שמות יש לו ליצר הרע, והוא נזכר משום זה בהרבה שמות. אז בארץ, ודאי שהוא נכפה בזה, שהוא בגוף, בעת שמאיר בו הנשמה. שה"ס אברם, כי אז נמצא הגוף, במצב שהנחש עוד לא נעבר ממנו כל כך, ומשום דבקות הגוף שיש עוד להנחש נמצא הכנעני אז בארץ. למה נקרא היצר הרע כנעני, משום שמקיף את הגוף עם דינים רעים כי כנעני פירושו סוחר, שהוא לשון מקיף כמ"ש צנה וסוחרה אמתו (תהלים צ"א).

פב) ונשמתא קיימא וכו': והנשמה עומדת בעולם הזה כראוי, כדי לזכות בה אחר שתצא מעולם הזה. ואם היא זכאית היא חוזרת למקום שיצאה משם. שכתוב, אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה. וכתיב אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה, אהלה כתוב עם ה' שהיא השכינה (כנ"ל באות ע'). פג) והשתא איהי וכו': ועתה בעולם הזה, היא נמצאת בינתיים, בין לעלות למעלה, למקום

ניכ"ק מחיך, דמלנתי, מלשון, וסשריך משנים, כי אלו ה' מוצאות הם כנגד כתר, חוב"ב ותו"מ, שהם ארבע היסודות מים אש רוח עפר כנ"ל. וע"כ אומר, שהד' יסודות, שהם סוד ה' מוצאות הפה הללו, מתפשטים בהם כ"ב אותיות (ע"כ גליון).

סתרי תורה

פ) ויעבור ונו' עד מקום שכם: זהו בית הכנסת, המקום שמדורת השכינה שמה. כמו שאתה אומר ואני נתתי לך שכם אחד, שכם זה השכינה. שהיא ראויה לו ליוסף, הואיל שנקרא צדיק, כי צדק, שהיא השכינה, אין מדורה אלא עם הצדיק, שהוא יוסף, וזה הוא עד מקום שכם, שפירושו, עד מקום השכינה. דהיינו בית הכנסת. עד אלון מורה הוא בתי מדרשות, שמאלפים ומורים שם תורה ברבים. פא) והכנעני אז בארץ: אז נתמתק היצר הרע ונתחתן בעל כרחו בהגוף שנקרא ארץ, ואל

(דפרי דף פ' ע"א)

א * בין בית אל ובין העי. אי זכאת. ב סלקא אל מקום המזבח אשר עשה שם וגו'. מאן עשה, ומאן מזבח. אלא, אשר עשה שם, דא קב"ה. דאיהו עבד תמן האי מזבח, ואתקין לה על ג' תריסר אבנין, ב למספר ד שבטי בני יעקב אשר היה דבר ה' ב אליו לאמר ישראל יהיה שמך ודאי.

פד) ומזבח ו דא עשה שם בראשונה, ז כד אתברי עלמא ב עלאה טמירא ב לכל עלמין, ומיכאל כהנא רבא, קאים ומקריב עליה, קרבנין דנשמתין. כיון * דנשמתא סלקא תמן מה כתיב, ב ויקרא שם אברם בשם ה'. נשמתא קארי תמן, יא ואציריא ד בצרורא דחיי.

פה) וכל דא אי יב זכאה בהאי עלמא, יג לאתקנא גופא כדקא יאות, יד ולאכפיא תוקפא דהווא יו לטייא, עד דאתפרשא מניה. מה כתיב, יו ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט. דבכל יומא ויומא, בהאי עלמא,

מסורת הזהר

א) בין בית אל: שם. ב) למספר שבטי בני יעקב וגו': (מלכים א' יח) ח"א טו: ג) ויקרא שם, אברם בשם ה' (בראשית י"ג). ז"ח לך כ"ד טב שלו. ד) צרורא דחיי: ח"א רכז: ח"ב נט. קמב: קעח: ח"ג כד: כה. נה. עא: ה) ויהי ריב בין רועי: (בראשית י"ג) ח"א סד. תקיח קי"ח טו שח.

חלופי גרסאות א) ג"א מוסיף דכתיב בין, ב ג"א סלקת, ג ג"א תריסר ד ג"א ליג שבטי, ד ג"א אליו וגו' ישראל, ו ג"א ליג דא, ז ג"א כ"י, ח ג"א ל"ג עלאה, ט ג"א רכל, י ג"א עליה. יא ג"א ואציריא יב ג"א זכאת. יג ג"א לאתקנא, יד ג"א מוסיף ולאכפיא, יו ג"א לטייא, יז ג"א מוסיף לוט דא יצר הרע.

הכולם

ויעבור אברם בארץ

מאמר

העליון. הנסתר מכל העולמות היינו בינה דא"א. ומשמיענו שבנין המזבח על י"ב אבנים, הוא נבנה תחלה בעולם העליון הנסתר מכל העולמות. דהיינו הבינה דא"א שיצאה לחוץ מראש א"א, ונבנית שם בסוד י"ג תקוני דיקנא. (כמ"ש בתע"ס שיעור י"ג) ועליה רימו הכתוב, אשר עשה שם בראשונה, ומשם מקבל המזבח, שהוא השכינה, את המוחין הגדולים השלימים מהארת החכמה, ומיכאל המלאך ה"ס אור החסד, שהוא המקרב את הנשמה ומעלה אותה מבי"ע אל המזבח דאצילות. כלומר שבכח אור החסדים שהנשמה מקבלת יכולה לעלות ולהתדבק בשכינה. ומקבלת ממנה, השלימות הגדול דהארת החכמה, מסוד י"ג תקוני דיקנא. וזה שאומר, נשמתא קארי תמן, ואציריא בצרורא דחיי, שהנשמה קוראת שם בשם ה' ונקשרת בקשר החיים. כי המוחין דחכמה, נקראים אור החיים.

שיצא משם, ובין לרדת למטה, למקום העונשים. דהיינו בין בית אל, שהוא למעלה, ובין העי שהוא למטה. במקום העונשים. ודורש עי מלשון עי מפלה. אי זכאת סלקא וכו': שואל, אם היא זוכה עולה אל מקום המזבח אשר עשה וגו', לפי"ז, מי הוא אשר עשה ומה הוא מזבח. ומשיב, אלא אשר עשה שם זהו הקב"ה, שהוא עשה שם מזבח הזה, דהיינו השכינה ותקן אותה על י"ב אבנים למספר שבטי בני יעקב, אשר היה דבר ה' אליו לאמור, ישראל יהיה שמך, בודאי, פירוש העשר ספירות כשמתקנים להאיר בהארת חכמה מתחלקות ל"ב. (כנ"ל בהקדמת הזהר דף י"ד ד"ה ועם זה) וה"ס בנין השכינה בשלמות ע"י ז"א בעלה, שאז נקרא ז"א בשם ישראל. שהוא נוסריקון ל' ראש וזוסי"ה, ישראל יהיה שמך, דהיינו שמקבלת ראש וג"ר מישראל בעלה.

פד) ומזבח דא עשה וכו': ומזבח זה, שהוא השכינה, עשה שם בראשונה, כאשר גברא עולם העליון הנסתר מכל העולמות. ופיכאל, המלאך, כהן הגדול, עומד ומקריב עליו קרבנות מנשמות הצדיקים, כיון שהנשמה עולה שמה לקרבן מה כתוב עליה, ויקרא שם אברם בשם ה', הנשמה קוראת שם בשם ה', ונקשרת בקשר החיים. פירוש, הבינה, נקראת עולם (רמזי דף ט' ע"א *) ט' ע"ב)

פה) וכל דא אי זכאה וכו': וכל זה אם הנשמה זכתה בעולם הזה לתקן את הגוף, ולכפות תוקפו של אותו האור, דהיינו יצר הרע הנקרא לוט, עד שנפרד ממני. מה כתוב, ויהי ריב בין רועי מקנה אברם, שהוא הנשמה ובין רועי מקנה לוט, שהוא היצר הרע. כי בעולם הזה

אינון סיען ^ב ומנהיגין ^ג דנשמתא, ואינון ^ד סיען ^ה ומנהיגין דיצר הרע, אינון בקטרוגא, מקטרגין אלין באלין, וכל שיפין דגופא בצערא ^ו ביניהו, בין נשמתא, והוא נחש, דקא מגיחין קרבא בכל יומא.

(פו) מה כתיב, ^א ויאמר אברם אל לוט. נשמתא ואהדרא לגבי יצר הרע, ואמר ליה אל נא תהי מריבה ^ב ביני וביניך ^ג ובין רועי ובין רועיך, סטרין דילי וסטרין דילך. כי אנשים אחים אנחנו. יצר טוב ויצה"ר קריבין דא בדא, דא לימינא, ודא לשמאלא.

(פז) ^א הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי. סגיין חייביא אינון בעלמא, זיל ושוט אבתייהו, ואתפרש מעמי. אם השמאל ואימינה ^ב וגו'. ואוכח ליה, ואעיק ליה, בכמה קרבין ^ג דעביד בהדיה בכל יומא, עד דכתיב ^ד ויפרדו ^ה י איש מעל אחיו.

(פח) כיון ^א דמתפרשין דא מן דא, מה כתיב, ^ב אברם ישב בארץ ^ג כנען. ^ד אתישבת נשמתא באינון צדיקיא, ^ה בישובא ^ו טוב ^ז בשלם. ולוט ישב בערי הככר, ההוא לטיא מקטרגא, ^ח אזיל לקטרגא, ^ט ולאתחברא באתר דחייביא תמן. דכתיב ויאהל עד סדום. מה כתיב בתריה, ^י ואנשי סדום רעים וחטאים לה, מאד. תמן ^{יא} שריא ^{יב} ושווי ^{יג} דיוריה ביניהו, ^{יד} לאתחברא בהו, ^{טו} לאסטאה לון ולאובדא לון, ^{טז} בעובדין בישין.

מסורת הזהר

(א) ויאמר אברם אל לוט: (בראשית י"ג) ח"א פד. (ב) הלא כל הארץ לפניך: (בראשית י"ג) ח"א פד. (ג) אברם ישב (בראשית י"ג) ח"א פד. קח. (ד) ואנשי סדום רעים (בראשית י"ג) ח"א מ. עט: סד. ז"ח לך כ"ד טד שו.

חלופי גרסאות א נ"א ומנהיגין. ב נ"א ליג מן דנשמתא עד אינון בקטרוגא. ג נ"א סיעין. ד נ"א ליג ומנהיגין ה נ"א ביניהון. ו נ"א אהדרת. ז נ"א ליג ביני וביניך. ח נ"א בין. ט נ"א ליג וגו'. י נ"א דעבר. יא נ"א [אברם ישב בארץ כנען] ולוט ישב בערי הככר. ול"ג מן ויפרדו עד ההוא לטיא. יב נ"א ליג איש (אה"ל). יג נ"א דמתפרשין. יד נ"א הנגב. טו נ"א אתישבת, ונ"א אשתארת. טז נ"א דישובא, ונ"א דישובה. יז נ"א סבא. יח נ"א בשלום, יט נ"א ליג אזיל לקטרגא. כ נ"א לאתחברא. כא נ"א שרי. כב נ"א שרא (דיא). כג נ"א ליג ושווי. כד נ"א ושווי (אה"ל). כה נ"א מרודיה. כו נ"א ולאסטאה. כז בדפויי הוא בסוגריים מן בעובדין עד בכלא בסוף אות צ, וגם כי חסר.

הסולם

<p>ויעבור אברם בארץ ושוט אחריהם והפרד מעמי אם השמאל ואימינה וגו'. ומוכיח אותו ומציק אותו בכמה מלחמות שעושה עמו בכל יום. עד שכתוב ויפרדו איש מעל אחיו.</p> <p>(פח) כיון דמתפרשין דא מן דא וכו': כיון שנפרדו זה מזה, מה כתוב, אברם ישב בארץ כנען, שפירושו שהנשמה נתישבה בין הצדיקים בישוב טוב בשלום, ולוט ישב בערי הככר, שפירושו, שאותו אורו המקטרג, הלך לקסרג ולהתחבר במקום שהרשעים שם, שכתוב, ויאהל עד סדום. מה כתוב לאחר זה, ואנשי סדום רעים וחטאים לה מאד, שם שכן, ושם משכנו ביניהם. לאתחבר בהם להשטות אותם ולהאביד אותם במעשים רעים.</p> <p>כיון</p>	<p>מאמר</p> <p>הזה. בכל יום ויום, אלו המחנות והמנהיגים שמצד הנשמה, הם במריבה עם אלו המחנות והמנהיגים שמצד הגוף, והם מריבים אלו עם אלו וכל אברי הגוף הנמצאים בצער ביניהם: בין הנשמה ובין אותו הנחש, שהוא היצר הרע. הנלחמים בכל יום ויום.</p> <p>(פו) מה כתיב, ויאמר אברם אל לוט: הנשמה השיבה ליצר הרע, ואמרה לו, אל נא תהי מריבה ביני וביניך, ובין רועי ובין רועיך, דהיינו בין המחנות שלי והמחנות שלך, כי אנשים אחים אנחנו, שהיצר הרע והיצר טוב סרובים זה לזה, זה לימינו של אדם וזה לשמאלו. דהיינו יצה"ר לשמאלו ויצה"ט לימינו.</p> <p>(פז) הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי וכו': הרבה רשעים הם בעולם, לך (דפו"י דף ט"ז ע"ב)</p>
---	---

פט) כיון דאשתארת נשמתא בלא מקטרגא, ואתדכי גופא מההוא זוהמא, מיד קב"ה אשרי דיווריה ב בהדיה, וירית ב אחסנתא עלאה ותתאה, ואית ליה נייחא בין צדיקיא, וההוא ג לטיא בין אינון ד רשיעיא, חטאן בהדיה עד דלא י הוה פורקנא לחובייהו.

צ) מה כתיב, ו' וישמע אברם כי נשבה אחיו. וישמע אברם, דא נשמתא, דאשתארת בדכיון ז בגופא. כי נשבה אחיו, דא יצר הרע, דנשבה בין אינון חייביא בחובין סגיאין. וירק את חניכיו ילידי ביתו. אלין אינון צדיקיא דלעאן באורייתא דאינון ח שייפי דגופא, זריזין למיהך ב בהדיה י"ח ושלש מאות, אלין רמ"ח שייפין דגופא, ושבעין י דרוזא דנשמתא, דנפקא מתמן. יא בכלא אזדרו למהך תמן, לגבי אינון חייביא, לאתבא לון י מחוביהון.

צא) מה כתיב, ב וירדוף עד דן. רדיף אבתרייהו, ואודע לון דינא דההוא עלמא, ועונשא דגיהנם, ולא יהיב דמיכו לעיניה, ביממא ובליילא, עד דאוכח לון לאינון חייבין, ואתיב לון בתיובתא לגבי קב"ה. מה כתיב וישב את כל הרכוש, אתיב לון בתיובתא י שלימא כדקא יאות.

צב) וגם את לוט אחיו וגו', אפילו לההוא יצר הרע אתקיף בהדיה, עד דאכפייה בעל כרחיה י ואמתיק ליה, כדקא חזי. כלא אתיב בתיובתא שלימתא כדקא יאות, בגין דלא יא אשתכך יממא וליילא, עד דאוכח לון ורדף לון על ההוא חובא דחאבו, עד דתאבו בתיובתא שלימתא י כדקחזו.

מסורת הזהר

א) וישמע אברם כי נשבה: (בראשית י"ד) ח"א קיא. ז"ח לך כ"ד סד שז שלח. ב) וירדוף עד דן: (בראשית י"ד) ז"ח לך כ"ד סד שמב. ג) וגם את לוט (בראשית י"ד) ח"א קיא. ז"ח לך כ"ה טא שב. חלופי גרסאות א ג"א בגוויה ולא אתפרש מניה לעלמין (אה"ל). ז ג"א אחסנת עלאי ותתאי (אה"ל). ז ג"א ליטא. ד ג"א חייביא. ה ג"א הוי. ו ג"א ל"ג וישמע אברם כי נשבה אחיו. ז ג"א דגוסא (אה"ל). ח ג"א חו אלין אינון שייפין (אה"ל). ט ג"א בהדי. י ג"א ברוא. יא ג"א מוסיף [ואברחם] בעוכרין טבין בתשובה באורייתא בכלא. יב ג"א מחובין. יג ג"א ל"ג מן שלימא עד שלימתא. יד ג"א מוסיף ולא. ו ג"א ולא אמתיך ליה כר חזי דלא. טו ג"א אשתכח. טז ג"א כדקחזו. יז ג"א כדקא חזי.

<p>מאמר</p> <p>פט) כיון דאשתארת וכו': כיון שנשארה הנשמה בלי מקטרג, והגוף נשחר מאותה הזוהמא, מיד הקב"ה משרה משכנו עמו, והוא יורש נחלה העליונה והתחתונה, ויש לו נחת בין הצדיקים, ואותו הארור, דהיינו לוט, הוא בין הרשעים והם חוטאים עמו עד שאין להם עוד גאולה לחטאתם.</p> <p>צ) מה כתיב וישמע אברם כי נשבה אחיו וכו': וישמע אברם, זוהי הנשמה שנשארה בגוף בטהרה. כי נשבה אחיו, זהו יצר הרע, שנשבה בין הרשעים בהרבה עונות, וירק את חניכיו ילידי ביתו, אלו הם הצדיקים העוסקים בתורה, שהם אברי הגוף. כלומר, אברי הגוף מדוכים לצדיקים העוסקים בתורה, הפוזינים ללכת עמו, במספר שלש מאות ושמונה (רמ"י דף פ' ע"ב)</p>	<p>מסורה</p> <p>צ) מה כתיב וישמע אברם כי נשבה אחיו, וישמע אברם, דא נשמתא, דאשתארת בדכיון ז בגופא. כי נשבה אחיו, דא יצר הרע, דנשבה בין אינון חייביא בחובין סגיאין. וירק את חניכיו ילידי ביתו. אלין אינון צדיקיא דלעאן באורייתא דאינון ח שייפי דגופא, זריזין למיהך ב בהדיה י"ח ושלש מאות, אלין רמ"ח שייפין דגופא, ושבעין י דרוזא דנשמתא, דנפקא מתמן. יא בכלא אזדרו למהך תמן, לגבי אינון חייביא, לאתבא לון י מחוביהון.</p> <p>צא) מה כתיב, ב וירדוף עד דן. רדיף אבתרייהו, ואודע לון דינא דההוא עלמא, ועונשא דגיהנם, ולא יהיב דמיכו לעיניה, ביממא ובליילא, עד דאוכח לון לאינון חייבין, ואתיב לון בתיובתא לגבי קב"ה. מה כתיב וישב את כל הרכוש, אתיב לון בתיובתא י שלימא כדקא יאות.</p> <p>צב) וגם את לוט אחיו וגו', אפילו לההוא יצר הרע אתקיף בהדיה, עד דאכפייה בעל כרחיה י ואמתיק ליה, כדקא חזי. כלא אתיב בתיובתא שלימתא כדקא יאות, בגין דלא יא אשתכך יממא וליילא, עד דאוכח לון ורדף לון על ההוא חובא דחאבו, עד דתאבו בתיובתא שלימתא י כדקחזו.</p>
---	--

צג) אהרנא למלי קדמאי דפרשתא. כתיב * מצאוני השומרים הסוכבים בעיר וגו'. ה תנן, עבד קב"ה, כ ירושלם לעילא, כגוונא דירושלם ג דלתתא, בשורין, ומגדלין, ופתחין ד פתיחין. ואינון חומות דתמן, אית עלייהו גטרין, * דנטרי תרעי ס דאינון חומות, ו דכתיב ג על חומותיך ירושלם הפקדתי שומרים וגו'. ו ומיכאל כהנא רבא, ו עלאה מכלהו גטרי תרעי ס דאינון חומות.

צד) י נשמה כד נפקת מהאי עלמא, אי זכאת. עאלת יא בגנתא דעדן יב דארעא, דנטע קב"ה לרוחיהון דצדיקיא, כגוונא דההוא יב גנתא דעדן דלעילא, ותמן כל צדיקא דעלמא.

צה) וכד ג נשמתא נפקת מהאי עלמא, עאלת י במערתא דכפלתא, דתמן יי איהי פתחא דג"ע. פגעת באדם הראשון, ובאינון אבהן דתמן, אי זכאת

מסורת הזהר

א) מצאוני השומרים הסוכבים: (שה"ש ה') ח"א פא: ז"ח כ' טב שמב כ"א טא שיב טב שיו. ב) על חומותיך ירושלם: (ישעיה ס"ב) ח"ב פס: ריב. ז"ח כ' טג שו. כ"א טב של. ג) נשמתא — פגעת באדם הראשון: ח"א נו: סה: ככו. ד) מערתא דכפלתא: ח"א קכו.

חלוסי גרסאית f בדפווי מוסיף בסוגיים תנן כדוגמת [ג"א כדוגמא] דרמינו באברהם ויצחק ושרה ורבקה הוייה כדוגמא דא רמינו בהאי קרא ושם האיש אלימלך ושם אשתו נעמי ושם שני בניו מחלון וכליון אפרתים, אלימלך דא נשמתא לנשמתא. נעמי דא נשמה. ואמאי אתקרי נעמי משום ויהי נועם ה' אליינו. מחלון דא רוחא קדישא. ולמה אתקרי מחלון שפחל לו הקביה [ג"א דמחל ליה קב"ה] רוח דא נפש קדישא ואמאי [ג"א ולמה] אתקרי רוח על שם תור, כליון דא רוחא דבעירא ועיר אמר שלמה ע"ה רוח הבתמה דא יצר הרע, ערפה דא נשמה דשמאלא בת זוגיה דיצר הרע ואמאי [ג"א ולמה] אתקרי ערפה משום כי עם קשה עורף הוא. אי זכה בר נש סלקא נשמתא עלאה ואי לאו מסתלקי אינון דוברי [ג"א דוברי] נשמתא ורוחא. ואשתאר נשמתא (עלאה) ונפש השכלית מה כתיב ותצא מן המקום אשר היתה ששה [וגו'] (ושתי כלותיה עמה ותאמר נעמי לכלותיה) שיבנה בנותי וגו' (ותאמר רוח אל תפגעי בי וגו') (הנה שבה יבמתך) וערפה שבה אל עמה ולאליה, ואה"ל כתב כתיב מצאוני השומרים מכאן עד סוף הדרף תנן עבד קביה לא נמצא בסיי המדוייקים ועיין בפיי הרא"ג זלה"ה, ובר"א כתב מן תנן עד שבה לעמה ולאליה מצויין. כ ג"א ליג ירושלם. ג ג"א לתתא, ד ג"א פתוחין, ה ג"א אינון, ו ג"א ליג מן דכתיב עד נשמה. ז ג"א מיכאל, ח ג"א לעילא. ט ג"א אינון, י ג"א מוסיף נשמה דאתקרי נעמי. יא ג"א נשמתא, יב ג"א בע"ג, יג ג"א ליג דארעא, יד ג"א בארעא, יז ג"א ג"ע, יח ג"א איהו.

מאמר הסולם ויעבור אברם בארץ ואינון חומות דתמן וכו': ואלו החומות אשר שם. בהבינה ובהמלכות. יש עליהם שומרים. שכתוב על חומותיך ירושלם הפקדתי שומרים וגו'. ומיכאל כהן גדול הוא עליון על כל שומרי השערים.

צד) נשמה כד נפקת וכו': הנשמה בעת שיוצאת מעולם הזה. דהיינו בפטירתו של אדם, אם האדם זוכה, היא נכנסת בגן עדן הארץ, שנטע הקב"ה בשביל רוחות הצדיקים בהארץ שהיא מלכות. כעין גן עדן העליון, שהיא בינה. ושם עומדים כל צדיקי עולם. צה) וכד נשמתא נפקת וכו': וכשהנשמה יוצאת מעולם הזה. היא נכנסת תחילה, במערת המכפלה ששם הוא פתח גן עדן. ופוגעת באדם הראשון ובאבות אשר שם. אם

(דפווי דף ס' ע"ב *) פ"א ע"א

איהי חדאן ^א בה, ^ב ופתחין לה : פתחין, ועאלת, ואי לא, דחיין לה ^ג לבר. ^ד ואי זכאת, עיילת לגנתא דעדן, כיון דעיילת, יתבא תמן ^ה בגנתא, ^ו ואתלבשת תמן, בלבושא דדיוקנא דהאי עלמא, ^ז ואתעדנת תמן. ^ח צו) סתרא דסתרין, לחכימי לבא ^ט אתמסר, ^י תלת דרגין אינון, דאחידן דא בדא, ואלין ^{יא} אינון : יכ ^{יב} נפש, רוח, ונשמה. ^{יג} נפש, איהו חילא, דגופא אתבני מניה. דכד בר נש אתער בהאי עלמא, לאזדווגא בנוקביה, כל ^{יד} שייפי ^{טו} מסתכמי ומתחקני ^{טז} לאתהנאה ^{יז} תמן, וההוא נפש ורעותא דיליה, אסתכם ביה בההוא ^{יח} עובדא, ומשיך ליה לההוא נפש, ואעיל ^{יט} ליה תמן בההוא זרעא דאושיד.

צו) ומגו רעותא ומשיכו דנפשא, ^ב דמשיך תמן, אתמשך חילא ^{כא} אוחרא תמן, מאינון דרגין דאתקרון אישים. ועאל כלא במשיכו דההוא זרעא, ואתבני מניה גופא. ודא איהו חילא קדמאה תתאה, דאינון ^{כב} תלת.

מסורת הזהר

א) נפש רוח נשמה : לעיל בהקדמת הזהר דף קס"ו ציון א' ב' ג'.

חלופי גרסאות ^א ג"א ביה. ^ב ג"א ופתחין. ^ג ג"א פתחא. ^ד ג"א מוסיף לבר. ומה היא אמרה כד דחיין לה לבר מצאוני השומרים וגו' אזלת. לבתר דאזלת תמן מקמי דאתא לעלמא דא ויהיבת נר על רישיה שנאמר בהלו נרו עלי ראשי כל מאן דחזון [ג"א דחזון] לה מזדעזעין ואמרי [ג"א ואמר] הואת נעמי אחיבת אחי [ג"א היא] ואמרה אל תקראנה לי נעמי קראן לי מרה וגו', אני מלאה הלכתי בההוא אתר וריקס השיבני הי בלא תורה ובלא מעשים טובים דעיל לי בגופא בישא למה תקראנה לי נעמי יהי ענה בי. ואהיל כתב ומה היא גם זה הלשון ער יתבא תמן בגנתא לא נמצא בכמי המדוייקים ובדיא מן ומה ער ענה בי מצויין. ^ה ג"א ל"ג ואי. ^ו ג"א מוסיף בגנתא ואזדווגת [ג"א ואזדווג] באלימלך דא מחלון דדא יוח אזדווג ברות דדא נפש השכלית, ואה"ל כתב גם זה הלשון לא נמצא, ור"א כתב מן ואזדווגת ער השכלית הוא מצויין. ^ז ג"א ואחלבישו. ונ"א ואחלבישת (אה"ל). ^ח ג"א ל"ג ואתעדנת תמן. ^ט ג"א אתמסרי (דיא). ^י ג"א ארבע. ^{יא} ג"א ל"ג אינון (אה"ל). ^{יב} ג"א נפשא וחתא ונשמה. ונ"א נשמתא לנשמתא נשמתא עלאה דאתקרי יויד רוח ונשמה. ^{יג} ג"א מוסיף נפש. נפש איהו. ^{יד} ג"א שיימוי טו ג"א מתכנשי. ונ"א מתכנשי תמן ול"ג ומתחקני לאתהנאה. ^{טו} ג"א לאתנאה. ^{טז} ג"א מוסיף לנשמה תמן. ^{יז} ג"א מוסיף עובדא ממש. ^{יח} ג"א לה. ^{יט} ג"א דאמשיך (אה"ל). ^כ ג"א אחרא. ^{כא} ג"א שלש (דיא).

תלת דרגין נר"ג

הסולם

מאמר

המשכת הנפש שהמשיך שמה נמשך שם כח אחר, מאלו המדרגות המלאכים דנקראים אישים, והכל נכנס בהמשכה של הזרע, והגוף נבנה מהם. זה הוא כח הראשון התחתון מאלו שלשה מדרגות הנ"ל, שהוא הנפש. פירוש. כי האדם הוא תולדה דזו"ן דאצילות. (כנ"ל דף ז' ד"ה תאנא) וע"כ משורשו אין לו אלא בחינת נפש. כי אור הנמשך מהמלכות שה"ס הנוקבא דז"א, מכונה נפש. אמנם מתוך המיתוק, שהמלכות עלתה ונתמחקה בהבינה, נאחו האדם גם בבינה, ונמצא משום זה, שהאדם כולל ג' מדרגות, שהם בינה ת"ת ומלכות, שאור הבינה נקרא נשמה, ואור הת"ת נקרא רוח, ואור המלכות נקרא נפש. וז"ש תלת דרגין אינון דאחידן דא ברא. שהם: נפש, רוח, נשמה. כמו שהולך ומבאר. ואלו ג' מדרגות, נמשכים מג' עולמות: בריאה, יצירה, ועשיה. ואם זכה

זוכה הם שמחים בה ופותחים לה הפתחים ונכנסה. ואם לא הם דוחים אותה לחוץ. ואם זוכה נכנסה בגן עדן ויושבת שם, ומתלבשת בלבוש מצורת עולם הזה. ומתעדנת שם. וביאור הדברים תמצא להלן בדרך מ"ב ד"ה ביאור המאמר.

מאמר תלת דרגין נר"ג

צו) סתרא דסתרין לחכימי וכו': סתר הסתרים לחכימי לב נמסר, שלשה מדרגות הן הנאחזות זו בזו, ואלו הן: נפש, רוח, נשמה. נפש, היא בחינת כח שהגוף גבנה ממנו. כי כשהאדם מחעורר בעולם הזה להזדווג בנוקביה, כל האברים מוסכמים ומתחקנים להנות מזה, והנפש והרצון של האדם, נכנס אז בהסכמה באותה הפעולה, ומושך את הנפש ומכניסה בהזרע שהוציא.

צו) ומגו רעותא וכו': ומתוך הרצון ועם (רפויי דף ס"א ע"א)

צח) ה' ובגין דהאי י' נפש אקריב, בדבקותא ויסודא דגופא, קרבנא, דאתקריב לכפרא על י' נשמתא, ד אתיהיבת חולקא לאינון דרגין ה' דאישים. ובגין דמשיכו דחולקא דההוא נפש אתי מנייהו. והיינו דכתיב * את קרבני לחמי ה' לאשי. בגין ה' דהוא כפרה דנפש, נטלי חולקיהון. ' וכד מית ב"נ י' בהאי עלמא, ההיא י' נפש לא אתעדי מן י' קברא לעלמין. ובחילא דא, י' ידעי י' מתייא ד' ומשתעו דא עם דא.

צט) רוח, איהו ה' דמקיים לנפש, בהאי עלמא. ואיהו משיכו דאתערותא דנוקבא לגבי דכורא, כד אינון בתיאובתא חדא, ה' וכדין אתערת לגבי דכורא

מסורת הזהר

א) את קרבני לחמי לאשי : (במדבר כח) ח"א פטו. קסד. ח"ג קי. רכד. רכה. רמ. רמב. רנב: רנב. שו : ב) נפש לא אתעדי מן קברא : ח"ב קמב. ג) ידעי מתייא : ח"א רכה. חלופי גרסאות ה' ג"א וכגון. כ ג"א מוסיף נפש איהו. ונ"א נשמתא לנשמתא. ול"ג נפש אקריב. כ ג"א נפש. ד ג"א ואתיהיב. ונ"א יהב. ונ"א אתיהיב. ונ"א אתיהיב. ה ג"א דאנשים דאתקרין רוח ונפש. ול"ג מן בגין עד והיינו (ד"א) ונ"א דאישים דאתקרין בגין (אח"ל) ונ"א אישים דאתקרין רוח ונפש השכלית. ו ג"א דמשיכו ול"ג בגין, ונ"א מוסיף בגין דמשיכו. ז ג"א נשמה. ח ג"א מוסיף לאשי מהו [את קרבני] לחמי לאשי ורא הוא שפע מאור דאינון מתהנין מזיו השכינה, ט ג"א דמההוא. ונ"א דמההוא נטלי חולקיהון ול"ג דהוא כפיה דנפש. י ג"א ל"ג מן וכד עד רוח. י"א ג"א בההוא (אח"ל). יב ג"א מקברא ול"ג מן. יג ג"א מתייא. יד ג"א ומשתעי. טו ג"א מקיים. טז ג"א מוסיף וכדין איהי (אח"ל).

חלת דרגין גר"ג	הסולם	מאמר
<p>ב' אורות. רוח ונפש שבנפש, אשר נפש דנפש הוא מעולם העשיה, ורוח שבנפש, הוא מעולם המלאכים, מבחינת הנפש שבהם, הנקראים אישים. כמבואר.</p> <p>צח) ובגין דהאי נפש וכו' : ומשום שנפש הזה מקרבת קרבן בדביקות יחד עם יסוד הגוף. שהוא קרב כדי לכפר על הנשמד. גיתן חלק ממנו. לאלו המדרגות דבחינת אישים, משום שחלק מהנפש, שהוא הרוח שבנפש כנ"ל, נמשך מהם. והיינו שכתב את קרבני לחמי לאשי, שפירושו לאישים הנ"ל. כי משום שהוא כפרה הבאה בכח הנפש, לוקחים גם הם חלקם. דהיינו לפי שיעור מדת חלקם המלוכב בנפש ההיא המקרבת את הקרבן.</p>		<p>יותר הם נמשכים מבינה ות"ת ומלכות מעולם האצילות.</p> <p>והמשכה הראשונה היא אור הנפש. ומבאר כאן, שהיא כח שהגוף נבנה ממנו. והוא נמשך בכח אור הנפש של המולידים, כי בכח גודל תשוקת המולידים, שהיא בחינת הסכמה חזקה מאור הנפש שלהם, הם ממשיכים מעולם העשיה הרוחני את אור הנפש של הולד, והיא מתלבש בהזרע שלהם שמוציאים, ומאור הזה הרוחני הולך ונבנה גופו של הולד. אמנם לא יצויר כלל מציאות של הארת אור הנפש בלי הארה מאור הרוח. כי אין לך דבר שלא יהיה בו בחינת זכר ונקבה. והרוח הוא זכר. והנפש היא נקבה. כגודע. וע"כ יחד עם אור הנפש נמשך לו אור הרוח מעולם המלאכים שהוא עולם היצירה. אבל בתחילת התהוותו של הולד אינו נמשך לו אז רוח ממש, אלא בחינת מלכות דרוח, דהיינו מהמלכות של עולם המלאכים. כי גם הם נחלקים לעשר ספירות, כח"ב חגי"ת נה"מ, ונקראים: מלאכים, אראלים, שרפים, חיות, אופנים, חשמלים, אלים, אלהים, בני אלהים, אישים, (כמ"ש בזהר ח"ב מ"ג) הרי שמדרגה אחרונה שלהם הוא, אישים דהיינו בחינת מלכות של המלאכים, שערכו הוא כמו נפש דרוח, והוא מתלבש באור הנפש של הולד, ונבחן בזה שיש לו (דפו"י דף ט"א ע"א)</p>
<p>וכד מית ב"נ וכו' : וכאשר האדם נפטר מעולם הזה, אותה הנפש לא תסור מן הקבר לעולם. ובכח הזה, של הנפש הנשארת בקבר, יודעים המתים, ומדברים זה עם זה.</p> <p>צט) רוח, איהו דמקיים וכו', רוח: הוא המקיים את הנפש בעולם הזה, שהוא ממשך שפע החיים ומשפיע להנפש. והוא מדרגה האמצעית מן מדרגות הנ"ל, והוא המשכה הבאה בהתעוררות הנוקבא דאצילות להדכר דאצילות, בעת שהם בתשוקה אחת, דהיינו בעת הזווג כי אז מתעוררת להדכר מחמת תשוקתה לקבל ממנו אור הרוח, כעין הנוקבא דעולם הזה</p>		

ב בתיאובתא ב דילה, ג להאי רוח. ד כגוונא דנוקבא דלתתא אשדיאת זרעא
 בתיאובתא לגבי דכורא. וסתרא דא * והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה.
 ק) והאי ב רוח ו נפקא מהאי עלמא, ואתפרשת ב מנפש. ס עאל
 י לגנתא דעדן, דבהאי יא עלמא, ואתלבש תמן גו אוירא דגנתא. כמה
 דמתלבשי מלאכי יב עלאי, כד נחתין להאי עלמא, בגין דאינון מההוא רוח
 הוו, דכתיב ב עושה מלאכיו רוחות וגו'. י
 קא) י' ובמציעות גנתא, אית עמודא חדא, מרקמא ס בכל גווינין. וההוא
 רוח, כד בעא לסלקא, אתפשט תמן מההוא ס לבושא, י ועאל גו ההוא
 עמודא יס וסליק לעילא, גו ההוא אתר יט דנפקת כ מניה, לא כדכתיב והרוח
 תשוב וגו'.

קב) ככ ונטיל לה מיכאל כהנא רבא, כ ומקריב לה קרבן בוסמין, קמי
 קב"ה, כד ויתבא תמן ומתעדנא, בההוא ב צרורא דחיי, י דעין לא ראתה אלקים

מסורת הזהר

א) והרוח תשוב: (קהלת י"ב) ח"א קו: קל: ריו: ח"ב. צו: קמא: ח"ג קח: רטו: רטו: רכד:
 ת"ז תק' עי קלו: ז"ח שה"ש ס"א טג שמו: רות פ"ח טד שמה. איכה צ"ב טד שי. ב) עושה מלאכיו
 רוחות: לעיל בראשית ב' דף כו ציון ג' ושי"ג. ג) צרורא דחיי: ח"א רכד: ח"ג כד: כה. נה. עא: צכ.
 ד) עין לא ראתה: לעיל בראשית ב' דף י"א ציון ג' וש"ג.

חלוסי גרסאות א גיא בתיאובתא. ב גיא דילה. ג גיא הא ד גיא כד [גיא דכר] אשדיאת [גיא אשדי וגי"א אשדיח]
 שפע בתיאובתיה לגבי נוקבא והכא רוא והרוח ול"ג מן כגוונא עד והרוח. ה גיא מוסיף
 רוח ונפש וגשמה ובשמתא לגשמתא כד. ו גיא מוסיף כד נפקא. ו גיא נפקן וגי"א נפקאן. ז גיא ואחפרש. וגי"א
 אחפרשן. ח גיא ייה אסתלק לגנתא דעדן בשמיא [וגיא בשמיא] עלאה ומתלבש בדיוקנא עלאה מרקמא בכל גווי
 ול"ג מנפש. ט גיא מוסיף ויה על. י גיא בגנתא. וגי"א לגנת. יא גיא מוסיף עלמא תתאה. יב גיא עלאה. יג גיא
 ממשין. אוף הכי רוחא (רוח דא) מתלבש (אתלבש) [אתלבשת] בגן עדן דארעא (בארעא) בדיוקנא דהאי עלמא. ותמן
 אתעדנת בכל עידונין (עידונים) בגיע אית ציורין (ציורין) ודיוקנין דהאי (כהאי) עלמא, ואית ציורין ודיוקנין דעלמא
 עלאה. ותמן כל אינון צדיקייא (צדיקין) אזלין ומתעדנין תמן. וגי"א דיוקנא (דיוקני) דא מרוח ואש דבהאי עלמא,
 ובדיוקנא דא אתעדנו בכל עידונין. ובכל זמני וירחי ושבתי אסתלקו רוח ונפש. ומתפשטי מהאי גופא ומתלבשי בדיוקנא
 עלאה בגיע דלעילא, מרקמא בכל גווינין. כאן אתר הוא ייה בלבושא דילה ואודווגו כהדא ייה ייה, ואינון נהני
 מאור השכינה. יד גיא ובאמציעות, טו גיא לכל. טז גיא מוסיף לבושא ונפשא אשתארת [גי"א אשתאר דיא] תמן
 כגוסא. יז גיא ועאלת. וגי"א מוסיף ועאלת הרוח. יח גיא וסלקת וגי"א וסלקא. יט גיא דופק. כ גיא ליה. וגי"א מינה.
 כא גיא כמדיא. וגי"א ל"ג מן כדכתיב, עד מיכאל. כב גיא כדין עייל לה מיכאל (אה"ל). כג גיא מקריב
 כד גיא ואתח וגי"א ואתי.

מאמר הסולם חלת דרגין נר"ג

הזה, המזרעת זרע בכח תשוקתה לקבל מהזכר. וזה סוד, והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה.
 דהיינו ששב אל הנוקבא הנקראת בשם אלקים. ואע"פ שהרוח נמשך מו"א שנקרא הוי"ה, מכל
 מקום, כיון שבא עם התעוררות הנוקבא היא
 נחשבת לו לשורש, שלאחר הפטירה מהגוף
 הוא שב אליה.
 ק) והאי רוח נפקא וכו': ורוח הזה, לאחר
 פטירת האדם, יוצא מעולם הזה ונספרד
 מהנפש, הנשארת חופפת על הקבר, והוא נכנס לגן
 עדן שבעולם הזה, ומתלבש שם בהאוויר של גן
 עדן, כמו מלאכים העליונים היורדים לעולם
 (רס"י דף פ"א ע"א)

הזה, שמתלבשים באויר הזה כאשר יורדים לעולם
 הזה, משום שהם נתהוו מאותו הרוח, שכתוב
 עושה מלאכיו רוחות וגו'.
 קא) ובמציעות גנתא וכו': ובאמצע הגן, גיש
 עמוד אחד מרוקם בכל הצבעים.
 ורוח ההוא, כשרוצה לעלות לעולם אצילות, מתפשט
 שם מאותו הלבוש, דאווירא דג"ע ונכנס תוך
 העמוד, ועולה למעלה, אל המקום שיצא משם,
 דהיינו אל הנוקבא דאצילות (כנ"ל בסמוך) כמו
 שכתוב, והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה.
 קב) ונטיל לה מיכאל וכו': ואז, מיכאל כהן
 הגדול לוקח אותה, את הרוח,
 ומקריב

זולתך וגו'. לבתר * ה' נחמא לגו ב' גנתא דארעא, ומתעדנא בכל עדונין, ג' ואתלבשת בההוא ד' לבושא, ה' ויתבא תמן ו' בעטורא, על חד תרין ז' מכמה דהות ח' בקדמיתא.

קג) נשמה, י' היא חילא עלאה על כל אלין, ואיהי מחילא דדכורא, רזא דאילנא דחיי. ודא סלקא לעילא מיד. וכל י"ב הני י"ג תלת דרגין מתקשרין כחדא דא י"ב דא. וכד מתפרשן, י"ד כלהו סלקין, י"ו ותבין לההוא אתר דנפקו מניה.

קד) כר האי ח' רוחא ח' נפקת מהאי עלמא, י"ח ועאלת י"ב בגו מערתא ב' דאדם, ואבהן תמן, כ"א אינון, יהבין כ"ג לה " פנקס סימנא, ועאלת לגבי גנתא דעדן. כ" קריבת תמן כ" ואשכחת כרובים וההוא להט החרב המתהפכת. אי כ" זכאת, חמאן פנקס סימנא, ופתחין כ" לה פתחא, כ" ועאלת. ואי לא, דחיינ כ" לה לבר.

קה) כ" ויתבא תמן ל' כל ל" ההוא זמנא ל" דיתבא, ל" מתלבשא תמן

מסורת הזהר

(א) פנקס סימנא: ז"ח נח כא :

חלופי גרסאות א' נ"א דנחמא. ב' נ"א מוסיף גנתא דערן. ג' נ"א ואודווגת בנפש רידיה. וליג' ואתלבשת בההיא לבושא. ד' נ"א נפש וליג' לבושא, ונ"א מוסיף לבושא ואודווגת [נ"א ואודווגא. ונ"א ואודווג] בנפש רידיה [נ"א רידיה דא]. ה' נ"א ליג' ויתבא תמן בעטורא (ד"א). ו' נ"א בטורא. ונ"א בעטורא. ז' נ"א ליג' מכמה דהות בקדמיתא. ח' נ"א מוסיף בקדמיתא ודא הוא בחול [ונ"א מחול] ואתלקא [נ"א ואתלקת] בשיבות דגי' ומתעסק [נ"א ומתעסקא] באורייתא ובכל רישי ירחי וזמני ושכתי נחמא ואודווגת בנפש. ואה"ל כחב ודא עד בנפש ארליג'. ט' נ"א ונשמה. י' נ"א איהי. י"א נ"א אינון. י"ב נ"א ליג' תלת. י"ג נ"א מוסיף בדא ואחיד דא בדא (אה"ל). י"ד נ"א ליג' כלהו. ט"ו נ"א ותאבין. ט"ז נ"א רוח, י"ז נ"א נפק. י"ח נ"א עלא. י"ט נ"א גו. כ' נ"א מוסיף דאדם הראשון, נ"א אדם הראשון ואבהן יהבין לה (אה"ל). כ"א נ"א אינון. כ"ב נ"א ליה. כ"ג נ"א קריב. כ"ד נ"א ואשכח. כ"ה נ"א זכה. כ"ו נ"א ליה. כ"ז נ"א ועלה. כ"ח נ"א ליה. כ"ט נ"א ויתביב. נ"א יתבא (ד"א). ל' נ"א ליג' כל. ל"א נ"א ליג' ההוא. ל"ב נ"א דיתביב. ל"ג נ"א מתלבש.

<p>מאמר</p> <p>ומקריב אותו קרבן ריח ניחוח לפני הקב"ה היינו ז"א, והוא יושב שם. בוא דאצילות, ומתעדן באותו צרור החיים, אשר עליו רומז הכתוב, עין לא ראתה אלקים זולתך. ואחר כך, חוזר ויורד משם לגן עדן הארץ, ומתעדן בכל עדנים, ומתלבש שוב באותו הלבוש, דאזירא דגן עדן, ויושב שם עתה בעטרה, הגדולה ככפלים ממה שהיה לו מטרם עליחו לזו"ן דאצילות.</p> <p>קג) נשמה, היא חיקא עלאה וכו': הנשמה: היא כח עליון על כל אלו, היינו על הנפש והרוח, והוא מכה הזכר, שהוא עץ החיים. כלומר שז"א הנק' עץ החיים מושך אותה מבינה דאצילות. ומשום שז"א מושך אותה הוא נבחן לשורשה. כמו הרוח, שהנוקבא נחשבת לשורשו. משום שממשכת אותו מו"א. אמנם אור ז"א נקרא רוח, ואיר הבינה נקרא נשמה. ודא סלקא לעילא מיד. והנשמה, אחר פטירתו של אדם, נהיא עולה למעלה מיד.</p> <p>(דמויי דף פ"א ע"א י' ס"א ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>כלומר, שאינה באה מתחילה לגן עדן הארץ שבעוה"ז כמו הרוח, אלא שעולית לשורשה מיד. דהיינו לז"א, שהוא שורשה מבחינת ההמשכה, כמבואר.</p> <p>וכל הני תלת דרגין וכו': וכל שלש מדרגות הללו, שהן נפש רוח נשמה, מתקשרות זו בזו, וכאשר נפרדים זהנה, כולם עולים וחוזרים אל המקום שיצאו משם. כמ"ש לעיל.</p> <p>קד) כד האי רוחא וכו': כאשר הרוח יוצא מעולם הזה, ונכנס בתוך המערה של אדם הראשון והאבות, הם נותנים לו שם מכתב לסימן, והולך אל גן העדן, כשהוא קרב שם פוגש הכרובים ואותה להט החרב המתהפכת. אם זוכה, הם רואים את מכתב הסימן, ופוחחים לו הפתח ונכנס. ואם לא, הם דוחים אותו לחוץ.</p> <p>קה) ויתבא תמן וכו': ויושבת שם כל הזמן שיושבת, ומתלבשת שם בצורה של עולם.</p>
---	--

בדיוקנא דהאי עלמא. וברישי ירחי ושבת, כד ל בעאת לסלקא, צדיקייא דבגנתא דעדן, יהבין לה פנקס: סימנא, ד וסלקת בההוא * עמודא, ה ופגעת באינון נטרי חומות ירושלם, אי ו זכאה, פתחין לה פתחא ה ועאלת. ואי לא, נטלין ה מינה ההוא פנקס ודחין לה לבר. י תבת לגנתא, ה ואמרה צ מצאוני השומרים הסובבים בעיר וגו'. נשאו את רדידי מעלי. דא איהו פנקס סימנא, דנטלי י מניה, שומרי החומות. אלין אינון נטרי חומות י ירושלם ד (ע"כ ס"ת).

מסורת הזהר

(א) עמודא: ב"ב דף י"ד ציון ב' וש"נ (ב) מצאוני השומרים: לעיל דף ל"ז ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות ה נ"א בעי. כ נ"א ליה. נ נ"א ליג סימנא. ד נ"א וסלקא, ו נ"א ופגע, ו נ"א זכאה, ז נ"א ליה. ה נ"א ועאל. ט נ"א מניה. י נ"א תב. יא נ"א ואמר. יב נ"א מינה. יג נ"א מנה (אה"ל). יד נ"א ירושליב (אה"ל). יז נ"א מוסיף ירושלים. הנינן בכל יומא ויומא בת קול נפקת מסורא דחורב. ואמרת ווי לון לברייתא מעלבונה דאורייתא, דכל פאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא, כד נפק מיניה לית בההוא עלמא מאן דימחי בידיה. איא כל אינון נטרי חומות וכל דוכתי כלתו מקדישין לגביה שלם, וקב"ה עליה ולא דחיל, הה"ד אתר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם וגו' כנדרס לקמן [רס"י] דף ס"ח [אה"ל]. ונ"א מוסיף כדוגמא [נ"א בדוגמא ד"א] דא נשמחא לנשמחא אחשש מההוא לבושא דלעילא ומסתלק לעילא לעילא, ואחיהי מאור השכינה, ונשמה [נ"א ונפשא ונ"א ונפש] אשתארת בנופא, ובכל רישי ירחי וומני ושכתי נחחא (נשמה לנשמה ומזווגא לנשמה דאשתארת בנופא) ומזווגא בנשמה, ודיוקנא דגנתא דעדן דלעילא הוה [נ"א הוא] מן רוח ועפר ההוא דאשתמודע לגבי עילא ורוז יקירא הוא, ובלבושא דא מתלבש ו"ה לבושא דגנתא דעדן דלתתא הוא מאש ומים [נ"א ומים] שנאמר שמים (עד הכא) רוחא דשמאלא היורת למטה אזלת לדרגא דיליה ונפש דיליה אשתארא [נ"א אשתארת] כגופא דארעא [נ"א בארעא] דכתיב אך בשרו עליו יכאב וגו', ועל דא אמרו דמתיא [נ"א דמתייא] ידעי בעלמא דאתי מיקרא דצדיקא ומעלמא תתאה ומשתעין דא עם דא, (וכו') [עד כאן] ואהיל כתב מן כדוגמא עד עם דא לא נמצא בספרי כ"ה. ובד"א בתכ מן כדוגמא עד עם דא מצויין.

<p>תלת דרגין נר"ג</p> <p>כשחתוקן נקודה הזו, אז נאמר ובלע המות לנצח.</p> <p>אמנם מדת הדין הזה שה"ס צמצום א' אינו שולט רק על המלכות לבדה ולא כלום על ס"ר, ולפיכך הוא שורה רק על הגוף הנמשך ממלכות הזו, וכן על הנפש שה"ס אור המלכות שממנו נבנה הגוף, (כנ"ל באות צ"ו) אבל לא על רוח ונשמה שה"ס ס"ר, כי הרוח ה"ס ז"א הכולל חג"ת נה"י, והנשמה ה"ס אור הבינה הכולל ג"ר, כי הם אינם נפגמים כלום, אלא פורחים מהגוף ומסתלקים לשורשם, ומכל מקום יש הפרש מרוח לנשמה, כי רוח, ה"ס אור ז"א, שהוא מקיים את הנפש (כנ"ל באות צ"ט) וע"כ יש לו התכללות מן המלכות הזו דמדת הדין, וע"כ אינו יכול לעלות תכף לשורשו אלא שצריך למיתוק מחדש מן הבינה, אבל הנשמה שהיא אור הג"ר אין לה שום מגע עם מלכות הזו דמדת הדין וע"כ אינה צריכה שום מיתוק, וע"כ בעת מיתת הגוף היא עולה תכף לשרשה באופן שיש ג' הבחנות ביניהם, (א) הנפש והגוף, שעליהם רובץ כח מדת הדין בזה, שנגלה עם המיתה, המכונה קבר. (ב) הרוח, שיש לו תקון לחזור לשורשו על ידי שמקבל</p>	<p>מאמר</p> <p>עולם הזה. (כנ"ל בהק' הזהר דף צ' אות ק"ט ע"ש בהסולם) ובראש חודש ושבט כשהיא רוצה לעלות לג"ע העליון, הצדיקים שבגן עדן נותנים לה סכתב סימן, והיא עולה דרך אותו עמוד שבאמצע גן עדן התחתון, (כמ"ש באורך לעיל בראשית ב' דף י"ד ד"ה ביאור ע"ש.) והיא פוגשת את שומרי חומות ירושלם, אם היא זוכה, פותחים לה הפתח ונכנסת, ואם לא, לוקחים ממנה את מכתב הסימן, ורוחים אותה לחוץ, והיא אומרת מצאוני השומרים הסובבים בעיר וגו', נשאו את רדידי מעלי וגו'. רדידי, זהו מכתב הסימן שלקחו ממנה אותם שומרי החומות, שהם שומרי חומות ירושלם.</p> <p>ביאור המאמר, כי המיתה באה לעולם מכח חטא עצה"ד, שגילה הנקודה דמדת הדין של המלכות, (כנ"ל בפרשת נח דף ק"ח ד"ה פירוש) שאין לה תקון בשתא אלפי שני, וע"כ אין צדיק בארץ שלא יחטא, ואפילו זכה האדם להמשיך נפש רוח נשמה כמעשיו הטובים, מ"מ יש כח למלאך המות לגלות הנקודה דמדת הדין הגנוזה בשורשו ואז הוא מת, כי בכל מקום שנגלתה נקודה זו מסתלקים אורותיה החיים משם, ואחר שתא אלפי שני,</p>
--	--

קו) * וירד אברם מצרימה לגור שם. מ"ט למצרים. אלא, בגין דשקיל לגן ה'. דכתיב, כגן ה' כארץ מצרים, דתמן שקיל ונחית חד נהרא, דאיהו לימינא, דכתיב שם האחד פישון הוא ה' הסובב את כל ארץ החוילה אשר שם הזהב.

מסורת הזהר

א) וירד אברם מצרימה: (בראשית יב) ח"א פג: צח: קמ: קמו: ז"ח אחרי מ'ט טב שו. שה"ש ס"ב טד שלה. תק"ח קי"ח טא שמה. טד שיו.

חלופי גרסאות א' ג"א הסובב וגו'.

מיתוק מהבינה. (ג) הנשמה שבלי שום מיתוק, היא עולה תכף לשורשה. וזה אמרו, וכד מית בר נש כהאי עלמא, ההיא נפש לא אתעדי מן קברא לעלמין. כי קברא ה"ס כח מדת הדין שבמלכות שממנו מת האדם, ושם הוא נעול עד תח"מ בסו"ה בפתחי את קברותיכם וגו'. והוא רובץ בעיקר על הגוף שה"ס מלכות הזו, ועל הנפש שה"ס איר המלכות המקיים את הגוף, וע"כ הם בקברא. וז"ש כד האי רוחא נפקת מהאי עלמא, ועאלת בנו מערתא דאדם ואבהן תמן אינון יהבין לה פנקס סימנא: כי אוהו הקליפה הקשה שה"ס קבר אינו שולטת על הרוח אלא שצריך מיתוק מחדש מבינה, כנ"ל, וע"כ הוא נכנס במערת המכפלה. שה"ס מקום המיתוק של ב' ההין יחדיו, שהם מלכות ובינה, ומיתוק זה מכונה בשם פנקס. שפירושו אגרת מקופלה, על דרך שאמרו בעובר במעי אמו, שמקופל כפנקס ראשו על ברכיו. (נדה ל' ע"ב) וזה יורה על עלית נהי לחג"ת ג' גו ג'. (כמ"ש בתע"ס שיעור י' דף תשט"ו אות ל"ו ע"ש) וכשהרוח מקבל פנקס זה מאדם והאבות סיכון הוא שנתמתק בהבינה, די צרכו, ואז ועאלת לגבי ננתא דעדן וכו'. המאן פנקס סימנא ופתחין לה. והיינו גן עדן התחתון. כי גן ה"ס מלכות, וכשהוא מתוקנת להיות לגמרי באורות הכינה, הנקראת עדן, נקראת המלכות גן עדן, ואז נבחן בה ב' כלליות, א) כללות הבינה במלכות, שה"ס גן עדן תחתון. ב) כללות המלכות בבינה שה"ס גן עדן עליון. (כמ"ש לעיל בראשית ב' דף ה' ד"ה היכלא) ושם מדבר בדרך כללות מרוח ונשמה יחדיו וכאן מדבר בפרטות, וע"כ אומר שרק הרוח עולה לגיע התחתון.

מאמר
מיתוק מהבינה, (ג) הנשמה שבלי שום מיתוק, היא עולה תכף לשורשה. וזה אמרו, וכד מית בר נש כהאי עלמא, ההיא נפש לא אתעדי מן קברא לעלמין. כי קברא ה"ס כח מדת הדין שבמלכות שממנו מת האדם, ושם הוא נעול עד תח"מ בסו"ה בפתחי את קברותיכם וגו'. והוא רובץ בעיקר על הגוף שה"ס מלכות הזו, ועל הנפש שה"ס איר המלכות המקיים את הגוף, וע"כ הם בקברא. וז"ש כד האי רוחא נפקת מהאי עלמא, ועאלת בנו מערתא דאדם ואבהן תמן אינון יהבין לה פנקס סימנא: כי אוהו הקליפה הקשה שה"ס קבר אינו שולטת על הרוח אלא שצריך מיתוק מחדש מבינה, כנ"ל, וע"כ הוא נכנס במערת המכפלה. שה"ס מקום המיתוק של ב' ההין יחדיו, שהם מלכות ובינה, ומיתוק זה מכונה בשם פנקס. שפירושו אגרת מקופלה, על דרך שאמרו בעובר במעי אמו, שמקופל כפנקס ראשו על ברכיו. (נדה ל' ע"ב) וזה יורה על עלית נהי לחג"ת ג' גו ג'. (כמ"ש בתע"ס שיעור י' דף תשט"ו אות ל"ו ע"ש) וכשהרוח מקבל פנקס זה מאדם והאבות סיכון הוא שנתמתק בהבינה, די צרכו, ואז ועאלת לגבי ננתא דעדן וכו'. המאן פנקס סימנא ופתחין לה. והיינו גן עדן התחתון. כי גן ה"ס מלכות, וכשהוא מתוקנת להיות לגמרי באורות הכינה, הנקראת עדן, נקראת המלכות גן עדן, ואז נבחן בה ב' כלליות, א) כללות הבינה במלכות, שה"ס גן עדן תחתון. ב) כללות המלכות בבינה שה"ס גן עדן עליון. (כמ"ש לעיל בראשית ב' דף ה' ד"ה היכלא) ושם מדבר בדרך כללות מרוח ונשמה יחדיו וכאן מדבר בפרטות, וע"כ אומר שרק הרוח עולה לגיע התחתון.

וזהו אמרו, וכד מית בר נש כהאי עלמא, ההיא נפש לא אתעדי מן קברא לעלמין. כי קברא ה"ס כח מדת הדין שבמלכות שממנו מת האדם, ושם הוא נעול עד תח"מ בסו"ה בפתחי את קברותיכם וגו'. והוא רובץ בעיקר על הגוף שה"ס מלכות הזו, ועל הנפש שה"ס איר המלכות המקיים את הגוף, וע"כ הם בקברא. וז"ש כד האי רוחא נפקת מהאי עלמא, ועאלת בנו מערתא דאדם ואבהן תמן אינון יהבין לה פנקס סימנא: כי אוהו הקליפה הקשה שה"ס קבר אינו שולטת על הרוח אלא שצריך מיתוק מחדש מבינה, כנ"ל, וע"כ הוא נכנס במערת המכפלה. שה"ס מקום המיתוק של ב' ההין יחדיו, שהם מלכות ובינה, ומיתוק זה מכונה בשם פנקס. שפירושו אגרת מקופלה, על דרך שאמרו בעובר במעי אמו, שמקופל כפנקס ראשו על ברכיו. (נדה ל' ע"ב) וזה יורה על עלית נהי לחג"ת ג' גו ג'. (כמ"ש בתע"ס שיעור י' דף תשט"ו אות ל"ו ע"ש) וכשהרוח מקבל פנקס זה מאדם והאבות סיכון הוא שנתמתק בהבינה, די צרכו, ואז ועאלת לגבי ננתא דעדן וכו'. המאן פנקס סימנא ופתחין לה. והיינו גן עדן התחתון. כי גן ה"ס מלכות, וכשהוא מתוקנת להיות לגמרי באורות הכינה, הנקראת עדן, נקראת המלכות גן עדן, ואז נבחן בה ב' כלליות, א) כללות הבינה במלכות, שה"ס גן עדן תחתון. ב) כללות המלכות בבינה שה"ס גן עדן עליון. (כמ"ש לעיל בראשית ב' דף ה' ד"ה היכלא) ושם מדבר בדרך כללות מרוח ונשמה יחדיו וכאן מדבר בפרטות, וע"כ אומר שרק הרוח עולה לגיע התחתון.

קז) ואברהם, כיון דידע, ועאל ^ה בהימנותא שלימתא, בעא למנדע כל אינון דרגין, דאתאחדן לתתא. ומצרים הוה נטיל ^ב מימינא, ובג"כ, נחת למצרים. ות"ח, כפנא לא אשתכח ^ג בארעא, אלא כד מסתלקי רחמי מן דינא. קח) * ויהי כאשר הקריב לבא מצרימה. אמר ר"א, כאשר הקריב, כאשר קרב, מבעי ליה, מאי כאשר הקריב. אלא, ^ד כדכתיב, ^ב ופרעה הקריב, דאיהו אקריב להו לישראל, לתויבתא. אוף הכא הקריב, דאקריב גרמיה לקב"ה, כדקא יאות. לבא מצרימה. לאשגחא באינון דרגין, ולאתרחקא מנייהו ולאתרחקא מעובדי ^ה מצרים.

מסורת הזהר

(א) ויהי כאשר הקריב: (בראשית י"ב) ח"א רנד: ח"ב קמג. חק"ח קי"ח סב שה. ב) ופרעה הקריב: (שמות י"ד) ח"ב מז.

חלופי גרסאות ^א ג"א במהימנותא. ^ב ג"א לימינא. ^ג ג"א לי"ג בארעא. ^ד ג"א דכתיב. ^ה ג"א דמצרים. (ואה"כ)

הכולם

מאמר

וירד אברם מצרימה

קז) ואברהם, כיון דידע ועאל בהימנותא שלימתא. ואברהם אחר שידע ונכנס באמונה שלמה, דהיינו הנוקבא דז"א הנקראת אמונה, ואחר שנשלמה בהארת החכמה, מצד הבינה שחזרה לחכמה, היא נקראת אמונה שלמה, דהיינו הארת חכמה מסוד השמאל, שה"ס הזהב כנ"ל, בעא למנדע כל אינון דרגין דאתאחדן לתתא, ומצרים הוה נטיל מימינא, היה רוצה עתה לדעת כל המדרגות הנאחזות למטה, דהיינו היכולים להשפיע מלמעלה למטה, שה"ס החכמה שבקו ימין כמ"ש להלן. ומצרים היתה נוסעת מימין, כלומר שהיא מבחינת נהר פישון, שה"ס החכמה שבקו ימין. ובגין כך נחית למצרים, ומשום זה ירד למצרים, כדי להוציא משם כל ניצוצים הקדושים שמבחינת החכמה היא שמצד ימין, ואח"ז חזר לארץ ישראל, ונשלם בזה עם המוחין דחכמה הללו, ותי"ח כפנא לא אשתכח בארעא אלא כד מסתלקי רחמי מן דינא. ובוא וראה, הרעב אינו בארץ אלא בעת שמסתלקים הרחמים מן הדין. כלומר, שז"א שה"ס רחמים נסתלק מהנוקבא שה"ס דין, כי נפרד זיוג זו"ן, ונעשה רעב בהנוקבא, הנקראת ארץ. והטעם הוא, כי כן הדרך בכל פעם שזו"ן משפיעים מדרגה חדשה להתחתונים, חוזרים, לקטנותם ונפסק זיוגם, כנודע, ואל תתמהאיך אפשר שנהר פישון שה"ס החכמה השלמה יאיר בארץ מצרים מקום הקליפות וערות הארץ. הענין הוא בסו"ה אמלאה החרבה, שאין הקליפות נבנות אלא מחורבנה של הקדושה, וכן להיטף. שאין הקדושה נבנית אלא מחורבנם של הקליפות. ולפיכך מסבת החטא דעצה"ד נפלו (ושרי דף פ"א ע"ב)

אלו ניצוצות דחכמה מצד ימין בארץ מצרים וע"ז רומז הכתוב, כגן ה' כארץ מצרים. וע"כ לא יכול אברהם להבנוח במוחין הגדולים, דחכמה דימין, אלא אחר שליקט אותם הניצוצין ממצרים. כמ"ש לפנינו.

קח) ויהי כאשר הקריב לבא מצרימה וכו': אמר ר' אלעזר, הכתוב אומר, כאשר הקריב, היה צריך לומר כאשר קרב, ולמה אומר כאשר הקריב, אלא כמו שכתוב, ופרעה הקריב, שביארו, שהוא הקריב את ישראל לעשות תשובה. אף כאן הקריב, יורה שהקריב את עצמו להקב"ה כראוי, לבא מצרימה, פירושה להסתכל באלו המדרגות, שבמצרים, ולהתרחק מהן, ולהתרחק מעובדי מצרים.

ביאור הדברים, כי יש כאן ב' בחינות. (א) הוא קריבה למצרים, (ב) מעשה מצרים ממש, וההפך שביניהם, כי מעשה מצרים, הוא המשכת אור החכמה ממעלה למטה, כמו החטא דעצה"ד, כי הכלים והניצוצין מבחינת החכמה, שפגם אדם בחטאו בעצה"ד, נפלו לחלקם של המצרים כנ"ל, וע"כ הם ממשיכים בחטא הזה, אצנם יש מדרגה קרובה למעשה מצרים, ואינה מעשה מצרים ממש, והוא, כי הוא ממשיך הארת החכמה ממעלה למטה פעם אחת, כדי לחזק ולגדל את החסדים המכוסים מחכמה, שמצד אחד הוא כמו מעשה מצרים, כי הוא ממשיך ממעלה למטה כמוהם, ומצד הב' הוא הפכי למעשה מצרים, כי הוא רק מחזק וקובע הארת החסדים המכוסים מחכמה, ולפיכך נבנת מדרגה זאת שהוא קרובה למצרים, ולא ארץ מצרים ממש.

וזה אמרו מאי כאשר הקריב אלא כדכתיב ופרעה וכו' אוף הבא הקריב,

דאקריב

קט) א"ר יהודה, ת"ח, ה' בגין דנחת י אברהם למצרים בלא רשו, אשתעבדו בנוי במצרים, ארבע מאה שנין, דהא כתיב, וירד אברם מצרימה. ולא כתיב י רד מצרים, ואצטער כל ההוא ליליא בגינה דשרה. קי) * ויאמר אל שרה אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את. וכי עד ז' ההיא שעתא לא הוה ידע ה' אברהם, דאשה יפת מראה הות. אלא, הא אוקמוה, דעד ז' ההיא שעתא, לא אסתכל בדיוקנא דשרה, ז' בסגיאנות צניעותא דהות ביניהון, וכד קריב למצרים, ה' אתגלייא ה' איה, וחמא י' בה. קיא) ד"א במה ידע. י"א אלא על ידא דטורח אורחא, ב"נ י' מתבזה,

מסורת הזהר

א) ויאמר - כי אשה יפת מראה את: (בראשית יב) ח"א מה. תק"ח ק"ח טב שו חלופי גרסאות ה' נ"א כיון. ז' נ"א אברם. ז' נ"א רד אברם מצרימה. ז' נ"א ההוא. ה' נ"א מוסיף אברהם בשרי אנתתיה. ו' נ"א ההוא. ז' נ"א מסגיאנות. ח' נ"א באתגלייא. ט' נ"א איתת. י' נ"א לה. י"א נ"א אלא אפילו ברחא דאית ביה טורח היא קיימא. יב' נ"א מוסיף מתבזה שופריה.

<p>מאמר</p> <p>דאקריב גרמיה לקב"ה כרקא יאות, כי הקריב פירושו שהקריב עצמו להקב"ה כראוי דהיינו למדרגת הג"ת דז"א שהיא חסדים מכוסים. לבא מצרימה פירושו, לאשנחא באינון דרגין דהיינו להמשיך הארת החכמה ממעלה למטה כמו מדרגות המצרים, אבל לאתרחקא מנייהו, דהיינו להתרחק מהמשכת החכמה, וכהתרחקא מעובדי מצרים, אלא לחזק ולקבוצ הארת החסדים המכוסים מחכמה, שהוא רחוק מקצה אל הקצה ממעשה מצרים, ושיעור הכתוב הוא, שהקריב עצמו להקב"ה וע"כ הקריב לבא מצרימה, לעשות כמעשיהם, אבל להתרחק מהם ולהתקרב להקב"ה, עשה מעשה זו. וע"כ נבחת המעשה, שהקריב לבא מצרימה ועוד לא בא למצרים.</p> <p>קט) אר"י ת"ח וכו': א"ר יהודה בוא וראה, משום שירד למצרים בלי רשות, נשתעבדו בנוי במצרים ארבע מאות שנים, שהרי כתוב וירד אברם מצרימה ולא כתוב שאמר לו הקב"ה, רד מצרים. וע"כ, נצטער כל אותו הלילה בשביל שרה, וביאור הדברים הללו, תמצא להלן בדף מ"ח ד"ה ואין ע"ש. קי) ויאמר אל שרי וגו' יפת מראה את: ושואל וכי עד אז, עוד לא ידע אברהם שהיא אשה יפת מראה, ומשיב, אלא שבארוה, דעד אז לא היה מסתכל בצורתה של שרה, מרוב הצניעות שהיתה ביניהם, וכאשר קרב למצרים היא נתגלתה, וראה אותה. פירושו, כמ"ש לעיל בסמוך, בסו"ה, ויהי כאשר הקריב לבא מצרימה, שפירושו, שהקריב את עצמו ועשה מעשה קרובה למעשה מצרים, (דמויי דף ס"א ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>וירד אברם מצרימה</p> <p>דהיינו שהמשיך הארת חכמה ממעלה למטה, והוא השפיע אותם אל שרה, ואלו המוחין מכונים אצלה יפת מראה, כי מראה וראיה רומזים על מוחין דחכמה, וז"ש אחר שהקריב לבא מצרים, הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את. דהיינו אחר שקבלה ממנו המוחין בסוד הקרבה למצרים, וזה אמרו דעד הו"א שעתא לא אסתכל בדיוקנא דשרה בסגיאנות צניעותא וכו', כי אברהם ושרה היו מרכבה לדכר ונוקבא שמחזה ולמעלה דז"א, ששם החסדים מכוסים מחכמה, המכונה דאיה והסתכלות, וע"כ לא נסתכל בה. אלא כד קריב למצרים, דהיינו שהמשיך המוחין דחכמה ע"י קרבת מצרים כנ"ל, והשפיע אליה, אז אתגלייא איהי וחמא בה, אז נתגלו החסדים שלה בהארת החכמה, המכונה ראייה, וע"כ ראה בה.</p> <p>קיא) ד"א במה ידע וכו': פירושו אחר, לפרש מאין ידע עתה שהיא יפת מראה יותר מחמיה, עד שאמר הנה נא ידעתי, כי על ידי טורח הדרך האדם מתבזה, ועם זה, היא עמדה ביפיה ולא נשתנתה. ע"כ ידע אז יותר מתמיד, שהיא יפת מראה, פירושו, כי עוברי דרכים, כלומר, ההולכים בדרך ה' מטרם באים למטרתם, הם בקטנות המוחין והם מתבזים, ושרה היתה גם היא בדרך, ולא עוד אלא דרך ירידה כמ"ש וירד אברם מצרימה, ומכ"ש שמעשה המשכת המוחין היתה קרובה למעשה מצרים כנ"ל, ומ"מ האירו בה המוחין בכל שלמותם, ע"כ אמר אז הנה נא ידעתי, כי ידע אז יותר מתמיד.</p>
---	---

והיא קיימא בשפירו דילה, ולא אשתני. ד"א הנה נא ידעתי, דחמא עמה שכינתא. ובגין כך, א' אתרחץ אברהם, ו' ואמר אחותי היא. קיב) ומלה דא אסתלק, ד לתרי גוונין. חד כמשמעו. וחד כדכתיב " אמור לחכמה אחותי את. וכתיב ב אמרי נא אחותי את. וכתיב ב ואת תדבר אלינו. למען ייטב לי בעבורך, כלפי ו שכינה אמר, בעבורך ייטב לי קביה. וחיתה נפשי בגלגך. בגין דבדא יסתלק ב"נ, ויזכה ל'אסתלקא ל'אורחא דחיי. קיג) אמרי נא אחותי ו גוי. ר' ייסא אמר, ידע ' הוה אברהם דכלהו מצראי י' שטיפין אינון בזמה, י' וכיון דכל האי (* ידע, אמאי לא דחיל על י' אתתיה, דלא אהדר מארחא, ולא ייעול לתמן. אלא בגין דחמא שכינתא י' עמה טו.

קיד) ד ויהי כבא אברם טו מצרימה ויראו המצרים את י' האשה כי יפה היא מאד. א"ר יהודה, בתיבה אעיל י' לה, ופתחו לה, למיסב י' מנה (ב) קוסטונא. כיון דאתפתח, הוה ב נהורא, כנהורא דשמשא, הה"ד כי יפה היא מאד.

דרך אמת (ב) פ"י מכס.
 א) אמור לחכמה אחותי את: (משלי ז') ח"א קיא: קיב. קמ: ח"ב יב. ח"ג קס. רצו. ת"ז חק' ס"ט קה. ז"ח יתרו ל"ח טא שיב. תק"ח קי"ח טב שיג. ב) אמרי נא אחותי את: (בראשית י"ב) ח"ג נב. תק"ח קי"ח טר שיא. טר שכה. ג) ואת תדבר אלינו: (דברים ה') ח"ג רסא. ד) ויהי כבא אברם מצרימה: (בראשית י"ב) ח"א רנה. תק"ח קיח טב שלט.
 חלופי גרסאות א' ג"א אתרחץ ב ג"א לומר, כ ג"א אסתליק. ד ג"א לתרין. ס ג"א דכתיב. ו ג"א שכינתא ז ג"א לסלקא. ח ג"א לאורכא. ט ג"א לארחא. ט ג"א מוסיף את וגו'. י ג"א ליג הוה. יא ג"א שטופי זמה אינון. יב ג"א כיון. יג ג"א אנתתיה. יד ג"א ל"ג עמה. טו בדפויי כתב מה שחסר כגון ע"י בסוף הספר כס"י י"ד. ואהיל כתב וזה מה שחסר בחלופי גרסאות. טו מצרימה. הרמ"ק כתב כאן מה שחסר בחלופי גרסאות. יז ג"א האשה וגו'. יח ג"א ליה. יט ג"א מינה וגי"א מניה. כ ג"א נהירא.

מאמר
 ד"א הנה נא ידעתי וכו': פירוש אחר על מה שאמר הנה נא ידעתי. כי ראה עמה את השכינה. כלומר שובה לנילו שכינה, וע"כ בטח אברהם ואמר אחותי היא.
 קיב) ומלה דא אסתלק וכו': ומלה זו אחותי היא, מתבאר בב' פנים, אחד כמשמעו, דהיינו אחותי. ואחד כמו שכתוב, אמור לחכמה אחותי את. וכתוב כאן אמרי נא אחותי את, והמלה את פירושו השכינה. וכן כתוב ואת תדבר אלנו, שגם שם פירושו השכינה. למען ייטב לי בעבורך אמר כלפי השכינה, כלומר בעבור השכינה, וכן חיתה נפשי בגלגך, משום שבוז דהיינו במחין הללו דחכמה, שתעלה האדם בדרך החיים. כי אור החכמה נקרא אור החיה כנודע.
 קיג) אמרי נא אחותי את וכו': ר' ייסא אמר, יודע היה אברהם שהמצרים (דפו"י דף ט"א ע"א *) דף ט"ב ע"א) היה

הסולם
 כולם שטופי זמה הם, ושואל וכיון שידע כל זה למה לא פחד על אשתו, ולא חזר מדרכי זה, שלא יכנוס שמה, ומשיב, אלא משום שראה עמה השכינה, וע"כ בטח בה ולא היה מפחד.
 קיד) ויהי כבא אברם מצרימה וגו': א"ר יהודה בתיבה הכניס אותה למצרים. והמצרים פתחו התיבה לקבל ממנה מכס. כלומר שאחר שהמשיך לשרה המוחין דחכמה חזר והעלה המוחין למחזה ולמעלה דיו"ן ששם החסדים מכוסים מחכמה, שתהיה משומרת מהמצרים, ומטעם זה מכונה שם תיבה, שאותיותיה למסרע ממלה הבית, (כנ"ל נח דף ס"ד ד"ה פירוש ע"ש) אמנם המצרים פתחו התיבה להחזירה לבחינת הבית, דהיינו בית פרעה. כדי לקבל מכס. כלומר, שפתחו כדי להמשיך הארת החכמה שבה ממעלה למטה. ורשות בידם לקבל זה בתורת מסים להיותה בארצם. כיון דאתפתח וכו': כיון שנפתחה התיבה, היה

קטו) מאי מאד. אלא, דחמו ה' בתיבה כ' נהורא: אחרא, אפיקו לה וחמו לה, כמלקדמין, הה"ד ויראו אותה שרי פרעה, ד' כיון דכתיב, 'ויראו המצרים את האשה. מאי א' ויראו אותה שרי פרעה. אלא דאפיקו לה, וחמו לה, כמלקדמין. וכדין ויהללו אותה אל פרעה ו' וגו'.

קטז) א"ר יצחק. ווי לאינן חייביא דעלמא, דלא ידעין ולא משגיחין, בעבידתיה דקב"ה, ואנן לא מסתכלי ב' דכל מה דהוי בעלמא, מעם קב"ה איהו, דאיהו ידע ב' בקדמיתא, מה דלהוי בסופא, דכתיב ב' מגיד מראשית אחרית. ואיהו אסתכי ועביד י' עבידן בקדמיתא, בגין לסלקא לון, לבתר יומין.

קיו) ת"ח, אלמלא י' דאנסיבת י' שרי לגבי פרעה, לא אלקי הוא, ואלקאותא דא גרים אלקאותא לבתר כן, י' דילקון מצרים בנגעים גדולים, כתיב הכא ב' נגעים גדולים, וכתיב התם י' ויתן ה' אותות ומופתים גדולים ורעים במצרים, מה להלן עשר טו מכות, טו אף כאן עשר מכות. כמה י' דעביד קב"ה י' נסין וגבורן

מסורת זוהר

א) ויראו אותה שרי פרעה: (שם) ח"ב כט: ת"ז ט: ב) מגיד מראשית אחרית: לעיל כ"א דף ר"א ציון א' ו"ט. ג) ננעים גדולים: בראשית י"ב. ד) ויתן ה' אותות ומופתים: דברים ו'.

חלוסי גרסאות א' נ"א דיוקנא אחרא בתיבה. ב' נ"א דיוקנא, ג' נ"א אחרא (אה"ל). ד' אה"ל כתב מן כיון עד אלא אר"ג. ה' נ"א ותקח אותה בית פרעה וליג' וגו'. ו' ברפויי כתב כאן שייך בה שבוייה דף ל"ח ע"ב. ז' נ"א בעבידתיה, ח' נ"א מוסיף בכלא, וכל. ט' נ"א מקדמת דנא. י' נ"א להוי, וי"א דהוי. ונ"א דיהוי. י"א נ"א עבידין. י"ב נ"א דאנסיבת. י"ג נ"א שרה. י"ד נ"א דאלקון. טו נ"א מוסיף מכות קב"ה. טז נ"א אף הכא. י"ז נ"א דקב"ה עבר. י"ח נ"א ניסין.

<p>מאמר</p> <p>היה האור כאור השמש. כלומר שהיה אורה של שרה. שה"ס אור הלכנה גדול כאור החמה, בסוד ב' מעורות הגדולים. וזהו שכתוב כי יספה היא מאד.</p> <p>קטו) מאי מאד וכו': ושאל מה רומז הכתוב בהמלה מאד. ומשיב, אלא שהמצרים ראו בתיבה אור אחר, דהיינו אור חסדים המכוסים, כנ"ל. הוציאו אותה מהתיבה והמשיכו האור ממעלה למטה בכחינת בית וראו אותה יפה כבתחילה, דהיינו כמו שהיתה בהתיבה. כלומר שמעשה מצרים לא פגמו אותה, ונשאר בה יספה כמו שהיתה בהתיבה.</p> <p>הה"ד ויראו אותה שרי פרעה: ושואל כיון שכתוב ויראו המצרים את האשה, למה לי ויראו אותה שרי פרעה, הרי גם הם היו מצריים, ומשיב, אלא שהוציאו אותה מהתיבה, דהיינו שאור החכמה שהיה טמון בה המשיכו ממעלה למטה, בכחינת בית וראו אותה עומדת ביסיה כבתחילה, כעוד שהיתה בהתיבה. ואז ויהללו אותה אל פרעה ותקח האשה בית פרעה. פירוש, כי המצרים פתחו את התיבה, וראו את שרה בעודה בהתבה שהיה אורה כאור השמש. ושרי (רפ"י דף ס"ב ע"א)</p>	<p>הכולם</p> <p>ויחי כבא אברם מצרימה</p> <p>פרעה הם שהוציאוה מן התיבה, וראו אותה עומדת ביסיה כמלפנים בעודה בתיבה. וע"כ יש כאן ב' ראיות: של המצרים ושל שרי פרעה.</p> <p>קטז) א"ר יצחק ווי לאינן וכו': אר"י, ווי לרשעי עולם הללו. שאינם יודעים, ואינם מסתכלים כדי להבין, שכל מה שיש בעולם מהקב"ה הוא. כלומר, שהוא לבדו ית', עשה ועושה ויעשה את כל המעשים כולם שבועולם. שהוא ידע מראש מה שיהיה בסוף. שכתוב מגיד מראשית אחרית. והוא צופה ועושה מעשים מראשית. כדי לחזור עליהם ולעשותם בשלמות לאחר זמן.</p> <p>קיו) ת"ח אלמלא דאנסיבת וכו': בוא וראה אלמלא לוקחה שרי אל פרעה לא-היה פרעה מוכה, והכאה זו גרם הכאה לאחר מכאן, שיוכו ה-צרים בנגעים גדולים, ביציאת ישראל ממצרים, כי כאן כתוב נגעים גדולים, ושם, ביציאת ישראל ממצרים, כתוב, ויתן ה' אותות ומופתים גדולים וגו'. וליף גזירה שוה, גדולים גדולים, מה שם הם עשר מכות, אף כאן, הוכה פרעה עשר מכות. וכמו שעשה הקב"ה לישראל נסים וגבורות בלילה, אף כאן, עשה הקב"ה נסים וגבורות בלילה</p>
--	---

ישראל ה' ליליא, אוף הכא י עבד לה קב"ה לשרה י נסין י וגבוראן י ליליא.

חלופי גרסאות ה' גיא לילה. ז גיא עבד. נ גיא נסין. ד גיא וגבוראן. ה גיא לילה.

מאמר

הכולם

ויהי כבא אברם מצרימה

והניצוצין האלו נמסרין מהמצרים לישראל אלא מדעתם ורצונם, וע"כ היה צריך פרעה לקום לילה ולומר לישראל מדעתו ורצונו, קומו צאו מתוך עמי וגו', שבדבורים הללו מסר להם הכלים מדעתו ורצונו.

ואין המוחין הללו נגמרים שהם מדרגת אור החיה, אלא בג' פעמים, שהם ג' בחינות מוחין. א) בדרך נסיון, כמו אברהם, שלא צוהו הקב"ה לרדת מצרימה, אלא ששלח רעב בארץ, והכריחו בזה לרדת מצרימה מדעתו עצמו, ואחר שלוקחה שרה בית פרעה ונצטער כל אותו הלילה, חשב שהענישהו הקב"ה על החטא שירד למצרים ונתחבר ברשעים הללו, ואחר שעמד בנסיון ולא הרחרח אחר מדותיו ית', זכה לקבל מפרעה את הכלים והניצוצין למוחין הגדולים, שנפלו לרשותו בעת החטא דעץ הדעת כנ"ל. בסויה ולאברם הטיב בעבורה וגו', וכן ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו, כדוגמת הכתוב ביציאת מצרים, ויהי בעלח פרעה את העם וגו', שבזה מסר לו פרעה את הכלים מדעתו ורצונו הטוב כנ"ל. ובחינה זו נבחנת לבירורי הכלים, למוחין דו"ק של המדרגה דאור החיה, והוא מטעם שלא השיג אותה על ידי דבר ה', זולת עיי חטא ונסיון.

ב) הוא על ידי מאמר ה', שהקב"ה אמר לו לרדת למצרים, וזהו מבואר בדבר ה', בהכתוב, ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וגו' ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, שה"ס מוחין דחיה ממש, וכן אמר ליעקב אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה וגו', ולפי שהירידה היה ברשות הקב"ה, ע"כ הכלים שהוציאו משם חשובים ביותר, וזכו בהם למוחין הגדולים דחיה, שה"ס המוחין דליל ססח.

ג) בסוד המעמד הקדוש, שזכו לשמוע מפי הגבורה אנכי ה' אלקיך אשר הוציאך מארץ מצרים וגו' שז"ס ההמשך של גילוי המוחין דיציאת מצרים, וה"ס המוחין דיחידה, שה"ס חרות ממלאך המות כנודע, והנה נתבאר שאין המוחין הללו נשלמים אלא בג' פעמים, והטעם, שבמעם האי, המה מחויבים לבא בדרך חטא ונסיון, הוא, משום שתחילת הבירור נעשה באיסור על ידי המצרים כנ"ל, ואם היה הקב"ה מצוהו לרדת מצרים, היה מתדבק בהם, ובמעשיהם הללו, ולא היה פורש מהם לעולם, וע"כ

בלילה, הרי, שבשעה שעשה המכות לפרעה, בשביל שרה, היה צופה ומביט לחזור עליהם ולעשותם בגמר שלימותם לאחר זמן, בעת יציאת ישראל ממצרים.

ויש כאן עמקות מאד נפלא, ומוכרחני להאריך בו, להיותו הקוטב של כל המאמר שלפנינו, והנה כבר נתבאר לעיל (דף מ"ד ד"ה ביאור) שסוד הכלים והניצוצין של מוח החכמה דאדם הראשון, שנשרו מאנו בסבת החטא דעץ הדעת ונמסרו לקליפות, המה נמסרו למצרים, שה"ס חכמת מצרים, שבשעה שישראל יבררו כל הכלים הללו מהם ויחזירו אותם לקדושה, נאמר אז, והאבדתי את חכמת מצרים, אמנם אין הבירור הזה יוכל להעשות אלא על ידי המצרים עצמם, ולא ע"י עובדי השם, כי אי אפשר לבררם לצורך הקדושה, זולת אם ימשיך לתוכם אור העליון ממעלה למטה, כי כמו שנפגמו על ידי המשכת האור ממעלה למטה, שה"ס איסור עץ הדעת (כנ"ל בראשית ב' דף ק"ע ד"ה ועל ע"ש) כן צריך להיות טהרתם מהקליפות ע"י המשכת האור אליהם מלמעלה למטה, שזו"ה, כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר וגו', (במדבר ל"א), כי הכלים לא יפלטו מתיכם בליעת הטומאה, שה"ס וזהמא דחויא, שנבלע בהם בחטא עצה"ד, זולת שיכשירו אותם באותו הדרך שבלעו האיסור, דהיינו על ידי המשכת האיר ממעלה למטה שהוא החטא דעצה"ד, ולפיכך אי אפשר שיעשה זה אלא על ידי המצרים עצמם, שחטא דעץ הדעת וזוהמתו דבוקה בהם, והמה מבררים הכלים ונותנים אותם לישראל, בסו"ה יכין רשע וצדיק ילבש, ובכדי שימסרו הכלים לישראל צריכים לזה ב' פעולות, א) היא בדרך כפיה, דהיינו שהקב"ה מכריחם על ידי מכות ויסורים, עד שימסרו אותם לישראל, ב) שהמסירה עצמה צריכה להיות מדעתם ומרצונם הטוב, שהסו"ה, וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום וינצלו אח מצרים (שמות י"ב) הרי שלא יכלו ישראל לנצל את מצרים זולת על ידי מציאת חן שמצאו בעיני מצרים, וכן ז"ס שהקב"ה לא הוציא ישראל ממצרים בעל כרחו של פרעה אלא שצוה אליו, שלח את עמי ויעבדוני, דהיינו דוקא בהסכמתו, וכן היה באמת אחר מכת בכורות, שנאמר, ויקם פרעה לילה וגו' ויאמר קומו צאו מתוך עמי וגו' ולכו עבדו את ה' כדברכם, כי הוא מטעם הנ"ל שאין הכלים (רמ"י דף ט"ב ע"א)

קִיחַ ר' יוסי פתח ה' ואמר, * ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי. אמר דוד אע"ג דכל בני עלמא, ייתון לאגחא בי קרבא, ואתה ה' מגן בעדי. ת"ח, כתיב מגן בעדי. אמר ב' דוד י לקב"ה, רבש"ע, מפני מה לא עבדי בי חתימה דברכה, כמה דחתמי ברכה באברהם, דכתיב ב' אנכי מגן לך, ג ואמרי מגן אברהם.

קִיט) א"ל קב"ה לדוד, ד אברהם כבר בחנתו וצרפתיו, וקאים קמאי בקיומא שלים. א"ל ה' דוד א"ה י בחנני ה' ונסני צרפה כליותי ולבי. כיון ו דעבד י ההיא ה' מלה דבת שבע, אדכר דוד קמיה, על מה דאמר, ה אמר י בחנת לבי פקדת לילה צרפתני בל י תמצא זמותי בל יעבר פי.

מסורת הזוהר

א) ואתה ה' מגן בעדי: (תהלים ג') ח"ב ע'. ב) דוד: ח"א ח. נה. עג. עט. פכ. פט: צא: צט. קלב. קנא: קסג: קסח. קעג. ר. רז. רלג: רמח: ח"ב כז. לא. עג. צח. קז. קח. קמ. רכד. רלכ: רלג. רלה. ח"ג כג: כד. לח: נו. עח: קיד. קצה: רכב: רכג. רעכ. רפד. רפז. רצב. ג) אנכי מגן לך: (בראשית ט"ז) ח"א פח: ח"ב רכד: רנ. ד) בחנני ה' ונסני: (תהלים כ"ו) ח"ב קז. ח"ג רצב. ה) מלה דבת שבע ח"א ח. עג: קז. ח"ג פג: לח: עח: רצב. ו) בחנת לבי פקדת לילה: (תהלים י"ז) ח"א רנג.

חלופי גרסאות א ג"א ליג ואמר, ב ג"א קמי קביה מאריה דעלמא. ג ג"א מוסיף וכדין חתמין ואמרי, ד ג"א כבר בחנתיו וצרפתיו לאברהם. ה ג"א ליג דוד, ו ג"א דעבד. ז ג"א הוא, ח ג"א ליג אמר. ט ג"א תמצא וגו'.

<p>מאמר</p> <p>וע"כ היה מוכרח לבא מעצמו בדרך חטא, כדי שימחר להסתלק מהם.</p> <p>וזה אמרו (באות קט"ז) ווי לאינון חייביא וכוי ואינון לא מסתכלי דכל מה דהוי בעלמא, מעם קב"ה איהו. חייביא דעלמא, פירושו אותם שהתחילו לקבל מדרגות קדושות, ונתעכבו בתחילתם ואינם משיגים יותר, וזה עון פלילי, שהזהר מכנה אותם דעיילי ולא נפקי, ועיקר עכובם יקרה להם, בעת השגת מוחין דחיה בפעם הא' הג'ל, מפאת שחושבים שמוחין הללו השיגו ע"י מעשיהם הם ולא על ידי הקב"ה, ואם היו חותרים לדעת ולהבין כמו אברהם, דכל מה דהוי בעלמא מעם קב"ה איהו, אז היו זוכים לבחינה הב' שהקב"ה יצוה אותם לרדת למצרים, שה"ס השגת מדרגה הגדולה מוחין דחיה, כמו שזכו ישראל ביציאת מצרים בליל פסח. כנ"ל וז"ש ואנון לא מסתכלי, דהיינו שאינם מסתכלים להבין ולדעת כמו אברהם וז"ש דאיהו ידע במדמותא מה דלהוי בסופא וכוי ואלהאזותא דא גרים אלקאזותא לבתר כן וכוי, שצריכים, להסתכל עד שיזכו וישיגו שאלו המכות שקבל פרעה בפעם הא' באברהם, היה תכף על ידי הקב"ה עצמו, (דפו"י דף ס"ב ע"א)</p>	<p>הסולם</p> <p>ויהי ככא אברם מצרימה</p> <p>שהיה או צופה ומביט בראשית מה שיהיה באחרית, ביציאת מצרים, דהיינו שהם רשימה והכנה לבירורי המוחין, ששיגו בשעה שיתן להם רשות לרדת למצרים, כמו שנתן רשות לישראל, שאמר לו אנכי ארד עמך למצרים וכו' כי הזוכה לזה ישיג אז המוחין הגדולים דאור החיה, כנ"ל. וזהו שמשוה הנסים של שרה, לנסים של יציאת מצרים, כי כל המעשים דבחינה א' דמוחין דו"ק דחיה הם רשימה והכנה להמוחין דבחינה ב', שהם מוחין דחיה, וגם אברהם עצמו זכה בידיעה זו, כמ"ש, ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וגו' שבידיעה זו השיג גם הוא אותם המוחין דיציאת מצרים.</p> <p>קִיחַ ר' יוסי פתח וכוי ר"י פתח ואמר, ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי. אמר דוד, אפילו בני העולם יבואו ויעשו עמי מלחמה, לא יוכלו לי, כי ואתה ה' מגן בעדי. בוא וראה, כתוב מגן בעדי. אמר דוד להקב"ה רבנו של עולם, מפני מה אין חותמים בי ברכה, כמו שחותמים ברכה באברהם, שכתוב אנכי מגן לך. ואמרים מגן אברהם. ולמה אין חותמים בי מגן דוד.</p> <p>קִיט) א"ל קב"ה לרוד וכוי: והשיב הקב"ה לדוד, אברהם, כבר בחנתו וצרפתיו, ועמד בנסיון לפני בקיום שלם. אמר לו</p>
---	--

קכ) אמר, אנא אמינא, בחנני ה' ונסני, ואנת בחנת לבי. אנא אמינא צרפה כליותי, ואת צרפתני, כל תמצא, כל אשכחת לי כדקא יאות. זמותי כל יעבר פי. מאן יתן והאי מלה דחשבית, דלא יעבר ד לי פומאי. קכא) ועם כל דא, חתמין ביה ברכה, דקאמרן מגן דוד. ונג"כ אמר דוד ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי, ודאי דרגא דא יקרא דידי דאנא מתעטרנא ביה. קכב) ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו. ת"ח, י קב"ה יא איהו מגן

מסורת הזהר

(א) ויצו עליו פרעה אנשים: (בראשית י"ב) תקיח קיח טג שטו.

חלוסי גרסאות א גיא ואנת. ב גיא ולא. ג גיא מוסיף דחשבית ואמרית קמך [קמי]. ד גיא על. ה גיא לבתר כך. ו גיא מוסיף ראשי והאי. ז גיא ליג ודאי וניא ורא. ח גיא ליג דא. ט גיא מתעטרנא. יניא אעטרנא. י גיא ליג מן קב"ה עד ר' יצחק פתח שבאוח קב"ה. יא גיא ליג איהו.

ויהי כבא אכרם מצריכה

הסולם

מאמר

בקיומא שלים. כלומר שבפעם הא', אי אפשר להשיג מוחין הללו, אלא על ידי נסיון (כנ"ל דף מ"ח ד"ה ואין ע"ש) כמו אברהם שלא זכה בהם, אלא ע"י שבחנתיו בהנסיון של חטיפת שרה וכו', ואם אתה מוכן לבא בנסיון כמוהו, תוכל גם עתה לזכות בהם. וז"ש א"ל דוד אי הכי בחנני ה' ונסני וגו'. כלומר שאמר, כי גם הוא מוכן לכך כמו אברהם.

וז"ש, כיון דעבר האי מלה דבת שבע אדכר דוד וכו'. כי באמת היתה בת זוגו של דוד מיום שנברא העולם, (כנ"ל בהקדמת הזהר דף ק"ז אות קל"ב. ובנח דף קי"א אות שי"ט) אלא דוד לא היה יכול להשפיע לבת שבע אותם המוחין. כמו אברהם שלא היה יכול לברר אותם, וכמו שנבררו המצרים אותם בשביל אברהם. (כנ"ל דף מ"ח ד"ה ויש) ואברהם קבל אותם מהמצרים בדרך חטא ונסיון כנ"ל, כן אוריה החתי נשא את בת שבע תחילה, והוא השפיע לה אותם המוחין, ואח"כ קבל דוד את המוחין הללו באמצעות בת שבע על ידי חטא ונסיון. בדומה לאברהם, ואז זכה באלו המוחין דמגן כמו אברהם. אלא שנדמה לו תחילה שלא עמד בנסיון כראוי, משום שהרג לאוריה בחרב בני עמון, וע"כ אמר בחנת לבי וגו' אבל לבסוף מחל לו הקב"ה וזכה בהמוחין הללו. וז"ש ועם כר דא חתמין ביה ברכה דקאמרן מגן דוד, דהיינו שזכה בהמוחין דמגן, כמו אברהם. ובנין כך אמר דוד, ואתה ה' מגן בעדי, ואחר שזכה בהם אמר דוד, ואתה ה' מגן בעדי. כבודי ומרים ראשי ודאי דרגא דא יקרא דידי, דאנא מתעטרנא ביה. כבודי ומרים ראשי, פירושו, שאמר, מדרגה זו דמגן הוא כבודי ודאי, שאני מתעטר בה.

קכב) ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו וכו'

לו דוד, אם כן, בחנני ה' ונסני צרפה כליותי ולבי. כיון שעשה אותו מעשה דבת שבע, נזכר דוד מה שאמר לפני הקב"ה. אמר, בחנת לבי וגו'. אמר, אני אמרתי בחנני ה' ונסני, ואתה בחנת לבי בנסיון עם בת שבע. אני אמרתי צרפה כליותי, ואתה צרפתני כל תמצא. זמותי כל יעבר פי. מי יתן שאותו דבר שחשבתי לא היה עבר אל פי, ולא אמרתי אז בחנני ה' ונסני וגו'.

ביאור הדברים. כי סוד הכתוב ואתה ה' מגן בעדי, וכן אנכי מגן לך, טובב על המוחין הנ"ל. הנבררים על ידי המצרים, ומכונים מגן מב' טעמים. א) משום שאין מי שישגיגם אלא בדרך מגן והצלה. כמו שפרעה הוכה להגן על שרה ולהוציאה משם. וכן להגן על ישראל ולהוציאם ממצרים ב) משום שהזוכה בהם אין לו עוד פחד משום דבר, ונבחנים ע"כ כמו שהם מגן בעדו, וזה אמרו אמר דוד, אע"נ דכל בני ערמא ייתון לאנחא בי קרבא, ואתה ה' מגן בעדי, דהיינו כמבואר

שהזוכה בהם אינו מפחד עוד משום דבר, וזה אמרו, מפני מה לא עבדי בי חתימה דברכה כמה דחתמי באברהם, דכתיב אנכי מגן לך ואמרי מגן אברהם. כלומר שבקש על המוחין דמגן הנ"ל, כי בכל ברכה ממשילים בה תחילה בחינת ו"ק ממדרגה המיוחדת לה, ובחתימת הברכה, ממשכים הג"ר שבה, ובחתימה דמגן נמשכים בחינת הג"ר הגדולים, שהכלים נבררים ע"י המצרים. כנ"ל. ולפי שאברהם זכה בהם ע"כ כתוב בו אנכי מגן לך, וע"כ חותמים בו, מגן אברהם, ובקש דוד מהקב"ה שיוכחו ג"כ במוחין הגדולים הללו כמו לאברהם. וז"ש, א"ל קב"ה לדוד אברהם, כבר בחנתיו וצרפתיו, וקאים קמא (דסו"י דף ס"ב ע"א)

לצדיקייא, דלא ישלטון ב בהו בני נשא, וקב"ה אגין על אברהם דלא ישלטון ביה ובאתתיה.

קכג) ת"ח שכינתא לא אתעדי מינה דשרה, כל הוא ד ליליא, אתא פרעה למקרב בהדה, אתא ומלאך ואלקי ליה, כל אימת דאמרה שרה אלקי, הוא מלקי, ואברהם הוה מתקיף במאריה, דהא שרה לא יכלין לשלטאה עליה, הה"ד וצדיקים ככפיר יבטח. והכא נסיונא י הוא, דלא ירהר י אבתריה דקב"ה.

קכד) א"ר יצחק, ת"ח, יו דבגין כך לא יו פקיד קב"ה, לנחתא י למצרים, אלא הוא י עצמו מגרמיה נחת, בגין דלא י הא פתחון פה לבני עלמא, דאמר ליה כן, ולבתר אצטער על אתתיה.

קכה) ר' יצחק פתח ואמר צדיק כתמר יפרח ב) כארו בלבנון ישגא צדיק כתמר י יפרח. מפני מה אקיש צדיק לתמר. מה תמר, כיון דגורין ליה לא סליק עד זמן סגיא. אוף הכי צדיק, כיון דאתאביד מעלמא, לא סליק אחר ב) תחותי עד זמן כל סגיא.

דרך אמת

א) חייז בני יתק יט"א בני שדי. ב) ולא קשיא מה בלח"ל עד שלא פה וכו' כי אמת שהלדיק טול עד שגא מה הלדיק אבל אינו עדיין במעוזו למלאות מקומו עד זמן רב.

מסורת הזהר

א) וצדיקים ככפיר יבטח: (משלי כ"ח) ח"א רכו. רל: ח"ב קמג. ז"ח כ"ד טב שו. ב) צדיק כתמר יפרח: (תהלים צ"ב) ח"א רכ. ח"ג טז. רצב. ת"ז בהקדמה צב: תק' ע' קלו. תק' ו' בהשמטות קמו.

חלוסי גרסאות א) גיא בתון. ב) גיא והקב"ה. ג) גיא מנה. ד) גיא לילה. ה) גיא למקרב. ו) גיא מלאכא. ז) גיא דהוה. ח) גיא הוה. ט) גיא מאלקי. י) גיא היה. יא) גיא במארי. יב) גיא הוה. יג) גיא הרחיר. יד) גיא אבתרי. טו) גיא בגין. טז) גיא מוסיף פקיד ליה (אהל). יז) גיא אל מצרים. יח) גיא ל"ג עצמו. יט) גיא ל"ג יפרח. כ) גיא הצדיק ול"ג הכי. כל"ג גיא מוסיף סגיא כארו בלבנון ישגא אוף הכי נמי.

מאמר

וכו': בוא וראה הקב"ה הוא מגן לצדיקים, שלא ישלטו בהם אנשים. והקב"ה הגן על אברהם שלא ישלטו בו ובאשתו. פירוש, כי כאן בסוד ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו, מסר לו גמר הכלים דמוחין דמגן הנ"ל. שוהו כמו סויה ויקס פרעה לילה וגו' ויאמר קומו צאו מתוך עמי. וכן ויהי בשלח פרעה את העם, ואז נמשכו לאברהם המוחין דמגן באותם הכלים. וז"ש קב"ה איהו מגן לצדיקיא, וכו' דלא ישלטון ביה ובאתתיה. כלומר, כי עתה זכה במוחין דמגן. שהזוכה בהם אינו מסחד עוד משום איש. (כנ"ל דף נ' ד"ה ביאור ע"ש).

הסולם

ככפיר יבטח. וכאן היה נסיון, שנסה ה' את אברהם, ולא הרהר אחר הקב"ה. קכד) א"ר ת"ח רבנין כך וכו': א"ר יצחק, בוא וראה, משום זה לא צוהו הקב"ה לירד למצרים, אלא הוא ירד מעצמו, כדי שלא יהיה פתחון פה לבני העולם, על הקב"ה, כי אמר לו לירד למצרים, ואחר כך נצטער על אשתו.

קכה) ר' יצחק פתח וכו' ר"י פתח ואמר, צדיק כתמר יפרח כארו בלבנון ישגא. ושואל צדיק כתמר יפרח, מפני מה משהו את הצדיק לתמר, ואומר, מה תמר כיון שקצצו אותו לא יחזור ויעלה עד זמן רב, דהיינו לע' שנים, אף הצדיק כן, כיון שנאבד מהעולם, לא יבא אחר תחתיו, עד זמן רב. דהיינו עד ע' שנים, שהם ז"ס חג"ת נהי"מ שכל אחת כלולה מעשר, והטעם הוא, מפני שאין לו שלמות זולת בהנוקבא שהיא המלכות, ספירה השביעית, וע"כ נצרך לכל ע' שנים.

כתמר

(רמב"ם דף פ"ב ע"א)

קכו) כתמר יפרח, מה תמר לא סליק אללא דכר ונוקבא. אוף
 ה הכי צדיק, לא סליק אללא דכר ונוקבא, י דכר צדיק, ונוקבא צדקת, כגוונא
 דאברהם ושרה.

קכז) כארו בלבנון ישגא. מה ארו בלבנון עלאה על כלא, וכלא יתבי
 תחותי, אוף י הכי צדיק, י הוא עלאה על כלא, וכלא יתבי תחותי. ועלמא
 לא קיימא אללא על צדיק חד, דכתיב * וצדיק יסוד עולם. ועליה קאים עלמא,
 י ובגיניה אסתמיך, ועליה אשתיל.

קכח) ר' יהודה אמר, והא י תנינן, דעל שבעה סמכין י עלמא קיימא,
 דכתיב י. חצבה עמודיה שבעה. א"ל ר' יוסי, הכי הוא ודאי, אבל י כלהו
 אחרנין י בשביעאה * קיימי, דאיהו סמכא דעלמא ואיהו צדיק. ודא י אשקי
 ורוי עלמא י וון כלא. ועליה כתיב י אמרו צדיק כי טוב י כי פרי מעלליהם
 יאכלו. וכתיב י טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו.

קכט) אמר ר' יצחק, הא כתיב י ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. דא
 י הוא סמכא דעלמא קאים עליה, ואיהו אשקי י לגנתא, וגנתא אשתקי מניה,

מסורת הזהר

א) וצדיק יסוד עולם: לעיל בראשית א' דף רפ"ז ציון ג' וש"נ. ב) חצבה עמודיה שבעה: ח"א
 קפ"ו. רלא. ח"ב רע"ז צ"ח ג' טא שא. ויצא כז טא שטו. תשא מ"ד טג שכא. רות עו טב שכה. ג) אמרו
 צדיק כי טוב: לעיל בראשית א' דף רפ"ז ציון א' וש"נ. ד) טוב ה' לכל: לעיל ב"א דף רס"ו
 ציון ב' וש"נ. ה) ונהר יוצא מעדן: לעיל ב"א דף רי"א ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות א) נ"א הינ. ב) נ"א ל"ג מן דכר ער כארו. ג) נ"א ל"ג הכי. ד) נ"א איהו. ה) נ"א וביה. י נ"א
 תנן. ז נ"א קיימא עלמא. ח) נ"א מוסיף הכא כלהו. ט) נ"א בשבעה. י) נ"א מוסיף אשקי עלמא.
 יא) נ"א מן. יב) נ"א ל"ג כי פרי מעלליהם יאכלו. יג) נ"א האי. יד) נ"א מוסיף לגנתא דעון.

מאמר

הסולם

ויהי ככא אכרם מצרימה

קכו) כתמר יפרח וכו': הוא להורות. מה
 תמר אינו עולה אלא זכר ונקבה.
 אף הצדיק כן. שאינו עולה אלא זכר ונקבה.
 הזכר הוא צדיק והנקבה היא צדקת, כמו
 אברהם ושרה. וע"כ אינו נשלם אלא בע' שנה
 שלמים כנ"ל. כארו בלבנון ישגא. מה ארו
 בלבנון הוא עליון על כל האילנות, אף הצדיק.
 הוא עליון על כל, והכל יושבים תחתיו. כלומר
 שמתקיימים בזכותו. פירוש כי הצדיק, שה"ס יסוד
 דו"א שורשו הוא בבינה, שהוא נכלל שם בסוד קו
 המכריע בין ב' הקוין ימין ושמאל אשר שם.
 (כנ"ל ב"א דף ג"ה ד"ה יסודא) וע"כ הוא
 נבחן לעליון על כל דו"ס חג"ת נהי"מ. וכן
 וכלא יתבי תחותי. כי הוא הממשיך המוחין
 מבינה ומשפיע אותם להנוקבא, וממנה לכל
 העולמות. וז"ש ועלמא לא קיימא אלא על
 צדיק חד, והעולם, שה"ס הנוקבא, אינה
 עומדת אלא על צדיק אחד, כמו שכחוב, וצדיק
 יסוד עולם. ועליה קאים עלמא, ובגיניה
 אסתמיך, ועליה אשתיל. ועליו עומד העולם
 (וטווי דף סיב ע"א * סיב ע"ב)

שהוא

ומניה ^ה עבידא פירין. וכלהו פירין פרחין בעלמא, ואינון קיומא דעלמא, סיומא דאורייתא, ומאן גינהו. נשמתהון ^ב דצדיקייא, דאינון פרי עובדוי דקב"ה.

קל) ובגין כך בכל ליליא ולייליא. נשמתהון דצדיקייא סלקון, * וכד * אתפלג ליליא, קב"ה ^ד אתי ^ה לגנתא דעדן לאשתעשעא ^ו בהו. במאן. א"ר יוסי בכלהו. ^ז בין אינון ^ח דמדוריהון בההוא עלמא, בין אינון דיתבי במדוריהון בהאי עלמא, בכלהו ^ט משתעשע ^י בהו קב"ה, בפלגות ליליא.

קלא) ת"ח, עלמא דלעילא, אצטריך לאתערותא דעלמא ^{יב} תתאה, וכד נשמתהון דצדיקייא נפקי מהאי עלמא, וסלקי לעילא, כלהו ^{יג} מתלבשי בנהורא דלעילא, בדיוקנא יקר, ובהו קב"ה משתעשע, ותאיב לון, ^{יד} דאנהו ^{טו} פרי עובדוי. וע"ד אקרון ישראל, דאית לון נשמתין קדישין, בנין לקב"ה, כד"א ^{טז} בנים אתם לה' אלקיכם. בנים ודאי, איבא דעובדוי.

מסורת הזהר

א) אתפלג ליליא: לעיל בהקדמת הזהר דף קל"ט ציון א' וס"ג. ב) בנים אתם לה': ח"א ריה: רמה: ח"ב כ. כב. פז: פט: צ. צד: צח. כה. ח"ג ז: כד: לר. מב פא. קיא: קנב: קנט: רכה. רלח. רמג. רעג: רעז: רעה: רמו: רצח. ת"ז בהקדמה ד: ה. ט. תכ"ב סח. תק"ח צ"ד טא שכא. ק"ו טד שמח. קי"ז טא שלה. ק"כ טג שיט.

חלופי גרסאות א גיא עביד, ב גיא דצדיקין, ג גיא אתפליג, ד גיא מוסיף אתי עם צדיקייא, ה גיא לניע, ו גיא מוסיף בהו כחורא, ז גיא באינון וליג בין, ח גיא דמדוריהו וניא מוסיף דיתבי במדוריהון, ט גיא אשתעשע, י גיא לניג בהו, יא גיא דלתא, יב גיא לניג מתלבשי, יג גיא דאינהו, וניא דאינון, (אה"ל). יד גיא פירי.

<p>הסולם</p> <p>הקב"ה משתעשע בנשמתהון דצדיקיא</p> <p>עולם העליון, נצרך להתעוררות מעולם התחתון. וכאשר נשמות הצדיקים יוצאות מעולם הזה, ועולות למעלה לגן עדן, מתלבשות כולן באור העליון בצורה יקרה. ובהן הקב"ה משתעשע ומשתוקק אליהן, כי הן פרי מעשיו, ועל כן נקראים ישראל בנים להקב"ה, משום שיש להם נשמות קדושות. כמו שאתה אומר, בנים אתם לה' אלקיכם, כי הנשמות הן בנים ודאי, פרי מעשיו של הקב"ה.</p> <p>פירוש. עולם העליון, היינו הנוקבא, הנקראת לילה, אשר שלמותה מצד קו השמאל, נגלית מחצות לילה ואילך שה"ס מחוזה ולמטה של הנוקבא. בסו"ה ותסס בעוד לילה, אמנם להיות הארת השמאל בחינת חכמה בלי חסדים, הוא עוד לילה, כי אור החכמה אינו יכול להאיר בלי לבוש של חסדים. וז"ש, עלמא דלעילא אצטריך לאתערותא דעלמא תתאה, שעולם העליון שהיא הנוקבא, שהוא בבחינת חכמה בלי חסדים ואינו יכול להאיר הוא נצרך להתעוררות, דהיינו להעלות מ"ן, מעולם התחתון, דהיינו מעולם הזה, מהנשמות, שיעלו מ"ן אליה, שעל מ"ן הללו יוצאת קומת חסדים, ומגלהאת קו האמצעי, שה"ס הקב"ה המכריע</p>	<p>מאמר</p> <p>שהוא יסוד דז"א היוצא מבינה שחורה לחכמה הנקראת עדן, וזה הוא העמוד שהעולם עומד עליו, והוא המשקה להגן, שהיא הנוקבא, והגן מושקה ממנו, ועושה ממנו פירות, שהם נשמות בני אדם, וכל הפירות פורחים בעולם, שהיא הנוקבא, והן קיום העולם וקיום התורה, ושואל, מי המה פירות האלו, ואומר, הם נשמות הצדיקים, שהן פרי מעשיו של הקב"ה.</p> <p>מאמר הקב"ה משתעשע בנשמתהון דצדיקייא.</p> <p>קל) ובגין כך בכל ליליא וכו': ומשום זה, משום שהנשמות הן תולדות הקב"ה, בכל לילה ולילה עולות נשמות הצדיקים לגן עדן, וכשנחלק הלילה הקב"ה בא לגן עדן להשתעשע בהן, ושואל, במי, במי הוא בא להשתעשע, אם בנשמות החיים אם בנשמות הנפטרות, אמר רבי יוסי בכולן, הן באלו שמשכנן בעולם האמת, הן באלו שמשכנן בעולם הזה, בכולן, הקב"ה משתעשע בהם בחצות לילה בגן עדן, פירוש, לא לבד נשמות הנפטרות עולות בכל לילה למ"ן, אלא אפילו נשמות החיים עולות ג"כ למ"ן ולשעשועים בכל לילה, כמו שמבאר לפנינו להלן.</p> <p>קלא) ת"ח עלמא דלעילא וכו': בוא וראה, (דמרי דף ס"ב ע"ב)</p>
---	---

קלב) אמר ר' ייסא, ואפילו אינון דבהאי עלמא. האיך א"ל, בגין דבפלגות ליליא, כל אינון זכאי קשוט, כלהו דמתערי ס למקרי באורייתא, ולמשמע תושבחן דאורייתא, והא אתמר, דקב"ה וכל אינון צדיקיא דבגו גנתא ו דעדן, כלהו צייתין לקריהון, וחוטא דחסד אתמשך עלייהו ביממא, דכתיב * יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי.

קלג) ועל דא תושבחן דסלקין בלייליא קמיה, דא תושבחתא שלים. ת"ח, בשעתא דישראל, הוו סגירין בנתיהון, כד קטל קב"ה ס בכוריהון דמצראי, הוו אמרי היליא ס ותשבחן קמיה.

קלד) ת"ח י דוד מלכא, הוה קם בפלגות ליליא, דאי יל תימא יכ דהוה יתיב או שכיב בערסיה, והוה אמר שירין י ותושבחן, לא, אלא כמה דכתיב

מסורת הוהר

א) יומם יצוה ה' חסדו: (תהלים מ"ב) ח"א צב. קלב. קעה. קעד: ח"ב יח: כא. מו. נא: קמט. ח"ג יד. לא. סה. קנ. קצא: קנ. קצא: רעה: ת"ו בהק' ב. תק' י"ח לו. תק' ע' קכ: ז"ח בראשית י"ח ט"א ש"ו יחרו לה טא שלה.

חלופי גרסאות א ג"א ר' ייסא אמר, כ ג"א דארעא. ול"ג דבהאי עלמא. כ ג"א די בפלגות. ד ג"א ארערי. כ ג"א למעני. ו ג"א ל"ג דעדן. ז ג"א אינון תושבחן שלימין. ח ג"א בכרי מצרים. ט ג"א תושבחן. י ג"א דוד. יא ג"א חמצא (דיא). יכ ג"א הוה. יג ג"א ותשבחן הא כתיב חצות. (אה"ל).

מאמר הסולם הקב"ה משתעשע בנשמחתו דצדיקיא

שבחצות לילה, כל אלו צדיקי אמת מתעוררים כולם לקרות בתורה ולהשמיע חשבחות של התורה. ולמדנה, שהקב"ה וכל אלו הצדיקים שבת"ך גן העדן, כולם מקשיבים לקולותיהם, וחוט של חסד נמשך עליהם ביום. כלומר שעי" המ"ן שהם מעלים על ידי התורה וחשבחות, נמשך קו האמצעי אל הנוקבא, שה"ס אור החסדים. כנ"ל בסמוך. ולפי שהם גרמו לאור הזה, זוכים בו גם הם. וז"ש וחוטא דחסד אתמשך עלייהו ביממא. דהיינו אותו השיעור שגרמו להנוקבא. וזוסי"ה יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. שבשביל השירה שבלילה זוכים לחסדו ביום.

קלג) ועל דא תושבחן וכו': ועל כן, התשבחות העולות לפני הקב"ה בלילה, הן תשבחות שלמות. בוא וראה בשעה שישראל היו סגורים בנתיהם. כשהקב"ה הרג את בכורי מצרים, היו אומרים לפני הקב"ה הלל ותשבחות.

קלד) ת"ח דרוד מלכא וכו': בוא וראה, דוד המלך היה קם בחצות לילה, ואם תאמר שהיה יושב או שוכב במטה, ואומר שירות ותשבחות. לא, אלא כמ"ש, חצות לילה אקום להודות לך. אקום ודאי, בעמידה, היה עוסק בשירות ותשבחות של התורה. פירוש. מוחין דנה"י כאור הנפש, מכונים שכיבה, שאין להשוכב

המכריע ומלביש החכמה באור החסדים. (כנ"ל דף ג' ד"ה ת"ח ע"ש). וז"ש, וכד נשמחתו דצדיקיא נפקי מהאי עלמא וסלקי לעילא, כשהנשמות יוצאות מעוה"ז ועולות למעלה להנוקבא. הן מעלות מ"ן ומגלים בה את קו האמצעי, שה"ס הקב"ה, המכריע ומלביש החכמה בחסדים, שלבוש הזה דחסדים מכונה לבוש יקר. (כנ"ל בהק' הוהר דף י"ז ד"ה אתלבש ע"ש). וז"ש כלהו מתלבשי בנהורא דלעילא בדיוקנא יקר, כי שיעור האור שהתחתון גרם בעליון, זוכה בו גם התחתון, וע"כ כיון שהנשמות גרמו לבוש יקר דחסדים להנוקבא, זוכות בו גם הן, ומתלבשות בדיוקנא יקר הזה. וז"ש ובהו הקב"ה משתעשע ותאיב לון כי הקב"ה ה"ס קו אמצעי, שעל ידי העלאת מ"ן של הנשמות הוא בא להנוקבא, שה"ס גן עדן, ומשלים אותה בקו האמצעי, כנ"ל. וע"כ משתעשע עם הנשמות ההם, ומשחוקק אליהם. דאינון פרי עוברי, שהן תולדות הקב"ה. (כנ"ל דף ט' אות י"ג). וע"כ נקראים ישראל בנים כמ"ש בנים אתם לה' אלקיכם.

קלב) אמר ר' ייסא וכו': אר"י ואפילו באלו הנשמות שבעוה"ז אחא אומר הוא משתעשע איך הוא זה. אמר לו, משום, (וטרי דף ס"ב ע"ב)

* חצות לילה אקום להודות לך. אקום: ודאי בעמידה, לאתעסקא בשירין ותושבחן דאורייתא.

קלה) ב ובגין כך, דוד מלכא, כ חי לעלמין, ואפילו ביומי מלכא משיחא, נ איהו מלכא. דהא תנן מלכא משיחא, אי מן חייא הוא, דוד שמיה, ואי מן ד מתייא הוא, דוד שמיה, ו ואיהו הוה ו אתער בצפרא עד לא ייתי, דכתיב כ עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר.

קלו) ת"ח. כל ההוא לילא, דשרה הות לגביה דפרעה, אתו מלאכי עלאי, לזמרא ליה לקביה, בשירין ותושבחן, א"ל קב"ה, כלכו זילו ו ועבידו מכתשין רברבין במצרים, רשימו למאן דאנא זמין למעבד ו לבתר. מה ג כתיב וינגע ה' את פרעה נגעים גדולים וגו'.

קלז) ת"ח, מה כתיב, ו יקרא פרעה י לאברם וגו'. מנא י' הוה ידע, דהא לא כתיב הכא, כמה דאתמר באבימלך, דכתיב, ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא וגו'. והכא לא א"ל מדי.

מסורת הזוהר

א) חצות לילה אקום: (תהלים קי"ט) ח"א צב: ח"ב כו. ח"ג ריג: רכב: ז"ח בראשית י"ח טא שיד. תשא מ"ה טד שיד. אחרי מ"ז טג שכב. ב) עורה כבודי עורה: (תהלים נ"ז) ח"ב כו. ז"ח יג טג שכו ג) וינגע ה' את פרעה: (בראשית יב) ח"א פב: קיג: ח"ג גב: רז: תק"ח קי"ח טג שא. שכב. ד) ויקרא פרעה לאברם: (בראשית י"ב). ה) ועתה השב אשת האיש: (בראשית כ') ח"א קיב: קיג:

חלוסי גרסאות א) נ"א בגין. ב) נ"א ל"ג חי. ג) נ"א מוסיף דוד איהו (אה"ל). ד) נ"א מיתא. ונ"א מיתיא, ו נ"א ודוד (אה"ל). ו) נ"א מתער צפרא. ז) נ"א עבדו. ח) נ"א לאתר דא. ונ"א לבתר דא, ט) נ"א פרעה וגו'. נגעים גדולים על דבר שרי אשת אברם. והרמ"ק מוסיף ואת ביתו כמה דאתקן אתמחי דקשי ליה שמשא דערסא בגין דלא יקרב בתרה דשרה. ואה"ל כתב נגעים גדולים וגו' במין ראחן אתמחי דקשי ליה שמושא דערסא בגין דלא יקרב בתרה דשרה. י) נ"א מוסיף לאברם ויאמר. יא) נ"א ל"ג הוה.

<p>מאמר</p> <p>ההשוכב שום קומה. מוחין דו"ק מכוונים ישיבה, כי היושב, נמצאים נה"י שלו מקופלים תחתיו, והוא חסר אז נה"י דכלים וג"ר דאורות. מוחין דג"ר מכוונים עמידה, כי אז כל ג' חלקי קומת האדם זקופים שהם: ראש, תוך, וסוף. וי"ש דאי תימא דהוה יתיב, דהיינו ששיבח להקב"ה במוחין דו"ק הנבחנים לשיבה. או שכיב בערסיה, או ששיבח במוחין דנה"י הנבחנים לשיבה, אלא כמה דכתיב וכו'. אקום ודאי בעמידה לאתעסקא בשירין וכו'. דהיינו במוחין דג"ר הנבחנים לעמידה. ובמוחין האלו היה עוסק בשירות ותשבחות לפני הקב"ה, ששיעור קומתו גדלה בכל הגדלות. קלה) ובגין כך דוד מלכא וכו': ומשום זה משום שעסק בשירות ותשבחות במוחין דג"ר שה"ס עמידה, וה"ס אור-החיה, דוד המלך חי לעולם, ואפילו בימות המלך המשיח, הוא המלך. כי למדנו, אשר מלך המשיח, אם הוא (דסו"י, דף פ"ב ע"ב)</p>	<p>הקב"ה משתעשע בנשמתהון דצדיקיא</p> <p>יהיה מבין החיים. דוד שמו. ואם הוא יהיה מנשמות הנפטרים שיעמדו לחתיה, דוד שמו. והוא היה מעורר השחר מטרם שיבא, שכתוב עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר. שהיה קם לעסוק בתורה תמיד. מטרם שיאיר השחר.</p> <p>מאמר וינגע ה' את פרעה</p> <p>קלו) ת"ח כל ההוא ליליא וכו'. בוא וראה, כל אותו הלילה, ששרה היתה אצל פרעה, באו מלאכים העליונים לזמר לפני הקב"ה בשירות ותשבחות. אמר להם הקב"ה: לכו כלכם ונגעו נגעים גדולים במצרים, לרשימה וסימן. למה שאני עתיד לעשות לאחר כך. מה כתוב. וינגע ה' את פרעה נגעים גדולים וגו'.</p> <p>קלז) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, ויקרא פרעה לאברם. ושואל מאין ידע ששרה אשת אברם היא, שהרי לא כתוב כאן כמו שנאמר באבימלך, שכתוב, ועתה השב אשת</p>
--	---

קלח) אמר רבי יצחק, הא כתיב * על דבר שרי אשת אברם. דהכי הווי אמרי ל' ליה, על דבר שרי אשת אברם. דהא לא הווי ממליץ עמיה, כמה דממליץ ג באבימלך, אלא ד במלה דא אתמר, ולא יתיר, מכתשא דא, על דבר שרי אשת אברם איהי, ולא הווי ממליץ עמיה, כדין ידע דהא אתתיה דאברהם איהי, מיד ויקרא פרעה לאברם ויאמר וגו'.

קלט) ויצו עליו פרעה אנשים. למה, בגין, דלא יקרב בר נש בהו, לאבאשא לון. וישלחו אותו. לוייה עבדו ליה, בכל ארעא דמצרים. א"ל ס קב"ה י הכי אנת זמין למעבד לבנוי, את תוזיף לון מארעך, דכתיב, ויהי בשלח פרעה את העם. דאוזיף לון מכל ארעיה.

קמ) א"ר אבא, כל כך למה אזדמן ליה לאברהם, ולמאי אצטריך. אלא, בגין לגדלא שמיה דאברהם ושרה בעלמא, * דאפילו במצרים, דאינון חרשי עלמא. ולא הווי יכיל בר נש, י לאשתויב מנייהו, אתגדל אברהם, וואסתליק לעילא. הה"ד י ויעל אברם ממצרים, לאן אתר, הנגבה. י

קמא) אמר רבי שמעון, תא חזי, כלארזא דחכמתא איהו, וקא רמז הכא בחכמתא, ודרגין דלתתא, דקא נחית אברהם ל' לעומקייא דלהון, וידע לון, ולא אתדבק בהו, ותב י לקמי מריה.

מסורת הזהר

א) על דבר שרי : לעיל דף נ"ה ציון ג' וש"נ ב) ויצו עליו פרעה : לעיל דף נ' ציון א' וש"נ ג) ויהי בשלח פרעה : (שמות י"ג) ח"ב מד. מהו : ד) ויעל אברם ממצרים : (בראשית י"ג) ח"א פג. קכב. קמ. קמו :

חלופי גרסאות ה' נ"א ליג ליה. כ נ"א דמליץ. ג מוסיף באבימלך דכתיב (ד"ו). ד נ"א ליג במלה. ונ"א מלה. ה נ"א ליג הוה. ו נ"א מלה. ונ"א מתמלץ, ונ"א ממלל (אה"ל). ז נ"א מוסיף דא עמיה, ח נ"א מוסיף ידע הוה. ט נ"א מוסיף קב"ה לפרעה פרעה. י נ"א מוסיף הכי הוה. יא נ"א ליג יכיל. יב נ"א דאשתויב. יג נ"א אסתלק. יד נ"א מוסיף ומאי [נ"א וטעם] הוה ואשתו וכל אשר לו אלא לאורעא דלא גזלו [מניה] מדעם מאינון מתנן דיהבו ליה בדיק שרה דתהא למלכא. טו נ"א דקא. טז נ"א לעומקא. יז נ"א לקמיה. ונ"א לקיומיה וליג מריה.

מאמר

הסוכים

וינגע ה' את פרעה

קמ) א"ר אבא וכו' : אר"א למה נזדמן לו לאברהם כל כך, ולמה נצרך כל זה. ואומר, אלא שהוא כדי להגדיל שמו של אברהם ושרה בעולם. שאפילו במצרים, שהמה מכשפי העולם שאיש לא יכול להציל עצמו מהם. גם שם נתגדל אברהם ונתעלה למעלה. וזהו שכתוב ויעל אברם ממצרים. לאיזה מקום. הנגבה. דהיינו למדרגתו שהיה בה בתחילה.

קמא) אמר ר' שמעון ת"ח וכו' : אר"ש בוא וראה. הכל סוד החכמה הוא. והכתוב מרמז כאן בבחינת החכמה ומדרגות שלמטה דהיינו מדרגות המצרים שממשיכים החכמה למעלה למטה. (כנ"ל דף מ"ה ד"ה ויש) אשר אברהם ירד לעמוקות שלהם, וידע אותן. ולא נתדבק בהם, אלא חזר אל רבונו.

ולא

אשת האיש וגו', וכאן לא אמר הקב"ה לפרעה כלום. אמר רבי יצחק. הרי כתוב, על דבר שרי אשת אברם. כי כן היו המלאכים אומרים. על דבר שרי אשת אברם. כי לא דבר עמו הקב"ה כמו שדבר עם אבימלך, אלא מלות אלו נאמרו לו ולא יותר : נגע זה על דבר שרי אשת אברם. וגם זה לא דבר עמו הקב"ה, אלא המלאכים המכים אמרו זה. אז ידע כי היא אשת אברם. מיד ויקרא פרעה לאברם וגו'.

קלט) ויצו עליו פרעה אנשים וכו' : ושואל למה עשה זה. ואומר כדי שלא יקרב אדם להרע להם. וישלחו אותו. לוייה עשו לו. דהיינו שליו אותו, בכל ארץ מצרים אמר לו הקב"ה, לפרעה, כן אתה עתיד לעשות לבנוי, אתה תלוה אותם מארצך, שכתוב, ויהי בשלח פרעה את העם : שליוה אותם מכל ארצו.

(רמ"י דף ש"ב ע"ב * דף פ"ג ע"א)

קמב) ולא ב' אתפתא בהו. כאדם, דכד מטא להווא דרגא, ב' אתפתא בנחש, וגרים מותא לעלמא. ולא י' אתפתא כנת, דכד ל' נחת ומטא להווא דרגא, מה כתיב, * וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. ה' ב' אהלה כתיב בה"א.

קמג) אבל ו באברהם מה כתיב, ויעל אברם ממצרים. י' דסליק ולא נחית, ותב לאתריה, לדרגא עלאה, דאתדבק ביה בקדמיתא. ועובדא ב' דא הוה, בגין, לאחזאה חכמתא, דאתקיים בקיומא שלים, כדקא חזי ליה, ולא ס' אתפתא, וקם י' בקיומא, ותב לאתריה. הנגבה: דא דרום, דרגא עלאה, י' דאתאחיד י' ביה בקדמיתא, דכתיב י' הלוך ונסוע הנגבה. אוף הכא י' הנגבה, אחר דאתדבק ביה בקדמיתא.

קמד) ת"ח, רזא דמלה, אי אברם לא ייחות למצרים, ולא יצטרף תמן בקדמיתא. לא י' יהא חולק עדביה טו בקב"ה. טו כגוונא דא לבנוי, כד בעא קב"ה למעבד י' ליה עמא חדא, עמא שלים, ולקרבא לון לגביה, אי לא נחתו בקדמיתא למצרים, ולא י' יצטרפון תמן, לא הוה עמא יחידא דיליה. קמה) כגוונא דא, אי לא אתייהבת ארעא קדישא לכנען בקדמיתא, וישלוט בה, לא י' הות ארעא חולקיה ועדביה, דקב"ה. וכלא רזא כ' חדא. קמו) ר"ש הוה אזיל בארחא, והוה עמיה ר' אלעזר בריה, ורבי אנא

מסורת הזהר

א) וישת מן היין וישכר: לעיל נח דף ק"י ציון א' ושי"ג. ב) אהלה כתיב בה': ח"א עג. ט. פד.
ג) הלוך ונסוע הנגבה: לעיל רף ל' ציון א' ושי"ג.

חלוסי גרסאות א) נ"א אתפתא. ב) נ"א אתפתא. ג) נ"א אתפתא. ד) נ"א נחית. ה) נ"א ליג אהלה כתיב. ו) נ"א אברהם. ז) נ"א סק. ח) נ"א ל"ג דא. ט) נ"א אתפתא. י) נ"א בקיומיה. יא) נ"א דאתאחיד. יב) נ"א מסיף ביה באברהם. יג) נ"א ליג הנגבה. יד) נ"א הוה. טו) נ"א דקב"ה. טז) נ"א ל"ג כגוונא דא לבנוי (אהיל). יז) נ"א לון. יח) נ"א יצטרפון. יט) נ"א הוה. כ) נ"א מסיף חדא ועקרא חדא. נ"א ועקרא דרגא ר"ש הוה (אהיל).

ויננע ה' את פרעה

הסולם

מאמר

קמב) ולא אתפתא בהו וכו': בוא וראה סוד הדבר. אם לא ירד אברם למצרים, ולא נצרף שם בתחילה, לא היה חלק גורלו בהקב"ה. כעין זה היה לבניו, כאשר רצה הקב"ה לעשותם עם אחד, עם שלם, ולקרבתם אליו. אם לא ירדו מתחילה למצרים, ולא נצרפו שם, לא היו עם אחד שלו. כעין זה, אם לא ניתנה ארץ הקדש מתחילה לכנען, והיו מושלים בה, לא היתה הארץ חלקו וגורלו של הקב"ה והכל סוד אחד. וכבר נתבאר כל זה. (ענין אברהם ומצרים נתבאר לעיל דף מ"ח ד"ה ואין ע"ש. וענין ישראל ומצרים נתבאר לעיל דף מ"ח ד"ה ב') וג' ע"ש. וענין כנען וארץ הקדש נתבאר לעיל פרשת נח דף קי"ב ד"ה והסוד הוא ע"ש.)

קמב) ולא אתפתא בהו וכו': ולא נתפתא מהם, כמו אדם, כאשר הגיע לאותה מדרגה, נתפתא על ידי הנחש, וגרם מות לכל העולם, ולא נתפתא כנה, כאשר ירד לאוהה המדרגה, מה כתוב, וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. אהלה כתיב בה' שה"ס אשה זרה. (כנ"ל בפרשת נח דף ק"ח אות ש"ח ע"ש.)

קמג) אבל באברהם מה כתיב וכו': אבל באברהם מה כתיב בו, ויעל אברם ממצרים, שעלה ולא ירד, וזרזו למקומו. למדרגה העליונה, שנתדבק בה בתחילה. ומעשה זו היתה כדי להורות חכמה, שנתקיים בקיום שלם כראוי לו, ולא נתפתא אחר המצרים, ועמד בקיומו וחזר למקומו, הנגבה, זהו רוח דרום, חסד דו"א. הוא מדרגה העליונה שאחז בה בתחילה, שכתוב הלוך ונסוע הנגבה. אף עתה הנגבה, דהיינו המקום שנתדבק בו בתחילה.

מאמר, נססי אויחך כלילה
קמו) ר"ש הוה אזיל וכו': ר' שמעון היה תולך בדרך

(דשו"י פ"ג ע"א)

א ורבי יהודה. עד דהוו אזלי, אר"ש, תוהנא, ב היך בני עלמא לא נ משגיחין, למנדע מלי דאורייתא, ועל מה קיימי. פתח ואמר, * נפשי אויתיך בלילה אף רוחי בקרבי ד אשחרך. האי קרא אוקמוה, ואוקימנא ליה, אבל ת"ח, נפשא דב"נ, ה' כד סליק ו לערסיה, נפקת מניה, וסלקא לעילא. ואי תימא, דכלהו ז סלקאן, לאו כל חד ה' וחד ה' חמי אפי מלכא, אלא נפשא י' סלקא, ולא אשתאר י' בה בהדי גופא, בר ה' חד י' רשימו ב' י' דקסטא דחיותא דלבא.

קמז) ונפשא אזלא ובעיא לסלקא. וכמה דרגין דדרגין לסלקא, שטאת, טו והיא טו אתערעת, כהני ב' קומרין י' טהירין י' דמסאבותא, אי היא י' דכיאת, דלא י' אסתאבת ביממא, סלקא לעילא. ואי לאו כל דכיאת, אסתאבת בינייהו, ואתדבקת בהו, ולא כ' סלקא יתיר.

קמח) ותמן, מודעי לה מלין, כ' ואיהו כ' אתדבקת מאינון מלין, דומן קריב. ולזמנין ד' כ' דחייכין בה, ומודעין לה מלין כדביבין. וכדין אזלא כ' כהאי גוונא כל ליליא, עד כ' דיתער ב"נ, כ' ותאבת לאתרה. כ' זכאין אינון צדיקיא, דגלי לון קב"ה, רוזן דיליה בחלמא, בגין דיסתמרון מן דינא. ווי לאינון חייבי עלמא, ל' דמסאבין גהמיהו, ונפשייהו.

דרך אמת

א) נשאר אליו כעה שיגמו רשימת מקום הכלי שחיוה הלג והנפש זו תמיד, ב' מדה וכלי, ג' כוחות חיצונים שהם מכסה וקליפה לפהירין שהם האורות עליונות ומלת קומרין פ"י כסויים שהם מכסים האורות כעה חנוכה כמ"ש סכתא בעקן, ד' שהם משחקים עם

מסורת הזהר

א) נפשי אויתיך בלילה: (ישעיה כ"ו). ב) כד סליק לערסיה: ח"א יוד: רמב: ח"ב ל' קצה: ח"ג כג: בני סו. קו: קיב: קיט. קנו: רס: ז"ח י"ג טב שלב. אהה השמה ומודיעים לה דברים כזים.

חלופי גרסאות א) נ"א מוסיף ורבי יהודה ורבי יצחק. ונ"א ורי יצחק ורי יהודה. ב) נ"א איך. ג) נ"א משגיחין. ד) נ"א אשחרך וגו'. ה) נ"א מוסיף כד איהו. ו) נ"א ערסיה. ז) נ"א סלקן ונ"א סלקין. ח) נ"א ל"ג וחד. ט) נ"א זכי למחמי. י) נ"א נפשה. יא) נ"א נפקת. יב) נ"א ביה. יג) נ"א נשימו. יד) נ"א דקסטו. טו) נ"א והאי. טז) נ"א אערעת. יז) נ"א מוסיף טהירין סטר [נ"א דסטר] רוח. יח) נ"א מסאבותא. יט) נ"א דכיית. כ) נ"א מסתאבת. כא) נ"א מוסיף היא דכיית. כב) נ"א סלקת. כג) נ"א ל"ג ואיהו. כד) נ"א ואתדבקת. כה) נ"א אדבקת ככ) נ"א דחייבין. כז) נ"א בהאי. כח) נ"א דאתער. כט) נ"א ותבת. לו) נ"א ל"ג מן זכאין עד ווי. לו) נ"א דמסאבין.

מאמר

בדרך, והיה עמו ר' אלעזר בנו, ורבי אבא, ורבי יהודה, בעוד שהיו הולכים, אמר ר' שמעון, תמיהני איך בני העולם אינם מסתכלים להבין דברי תורה, ולדעת על מה הם עומדים בעולם. פתח ואמר, נפשי אויתיך בלילה וגו'. מקרא זה בארוהו וגם אנו בארנו אותו. אבל בוא וראה, נפש האדם, כעת שעולה לישן על מכתו, יוצאת וממנו ועולה למעלה. ואם תאמר שכולם עולים דהיינו שגם שאר המדרגות: רוח ונשמה עולים עמה למעלה, אינו כך, כי לאו כל אחד ואחד רואה פני המלך, אלא הנפש עולה, אל המלך, (וטעם הדבר הוא להלן דף ג"ט ד"ה ת"ח) ולא נשאר אז עם הגוף, רק רשימה אחת שהיא מדת החיים של הלב.

הסולם

מדרגות על מדרגות הם, לעלות. היא משוטטת ופוגשת בקליפות של אורות הטומאה. אם היא טהורה, שלא נטמאת עם הגוף ביום, היא עולית למעלה. ואם אינה טהורה, היא נטמאת בין הקליפות הללו ומתדבקת בהן, ולא תעלה עוד קמח) ותמן מודעי וכו': ושם, בין הקליפות, מודיעים לה דברים מאלו דברים העתידיים לבא בזמן קרוב, והנפש מתדבקת בהם, ולפעמים, שמצחקים בה, ומודיעים לה דברי שקר, וכך הולכת באותו אופן כל הלילה עד שיעור האדם משנתו, ואז חוזרת הנפש למקומה, להגוף. זכאין אינון: אשריהם הצדיקים, שהקב"ה מגלה להם בחלום את הסודות שלו, כדי שישמרו עצמם מן חדין, ווי לאותם הרשעים המטמאים עצמם ונפשם.

קמט) ת"ח. אינון דלא אסתאבו, כד ה' סלקי בערסייהו, י נפשא י סלקא ד ועאלת בין כל הני י דרגין בקדמיתא, וסלקא י ולא אתדבקת בהו. י ולבחר אזלא ושטאת, ה' וסלקא כפום י אורחה.

קנ) ההיא נפשא י דזכת לסלקא, י' אתחזיאת קמיה דסבר אפי יומין, ואתדבקת ברעותא לאתחזאה י' בתיאובתא עלאה, י' למחמי בנועם מלכא, ולבקרא בהיכליה. ודא הוא ב"נ דאית ליה חולקא תדיר בעלמא י' דאתי.

קנא) ט' ודא ס'היא נפשא, ה' דכסיפא י' דילה, י' כד סלקא, י' בקב"ה, ולא אתדבקת בהני כ' זינין טהירין אחרנין, והיא אזלת בתר זינא קדישא, י' באתרא דנפקת מתמן. ובג"כ כתיב נפשי אויתך בלידה. בגין למרדף י' בתרך ולא לאתפתאה י' כד בתר זינא אחרא נוכראה.

קנב) ת"ח, * נפשי: כ' דא נפש דאיהי שלטא בלידה, ולמרדף בתר י' דרגא. רוח ביום, דכתיב נפשי אויתך * בלידה, דא נפש דאיהי שלטא בלידה, אף רוחי בקרבי אשחרך. דא רוח י' דאיהו שלטא ביממא.

מסורת הזהר

דרך אמת

ה) כחלוסה. ז) מיני אורוח אחרים שהם נד הקליפה א) נפש-רוח: לעיל בהקדמת הזהר דף קס"ח ציון חילונית.

חלוסי גרסאות ה' ג'א סליקן, ז' ג'א גפשייהו. ג' ג'א סלקת. ג'א סלקן. ד' ג'א ועאלין. ה' ג'א מוסיף דרגין ודרגין. ו' ג'א ליג מן ולא עד כפום. ז' ג'א מוסיף ולבחר הכי. ח' ג'א מוסיף וסלקא לעילא. ט' ג'א אורחיה וג'א ארחיה, ו' ג'א אורחהא. י' ג'א דזכאת. י' ג'א אחחויית. י' ג'א בתיובתא. י' ג'א למיחמי. י' ג'א דאתי תדיר. טו' ג'א ודא נפשא דכסופא דיליה בקב"ה תדיר דכסופא דילה כד סלקא בקב"ה. טז' ג'א ליג היא. יז' ג'א דכסופא. יח' ג'א דיליה. יט' ג'א ליג כד סלקא. כ' ג'א מוסיף בקב"ה תדיר. ו' ג'א ליג בקב"ה (אהל). כ' ג'א זיני. ו' ג'א זינין. כז' ג'א בתר אחרא [וג'א אתרה אהל]. כז' ג'א אבתרך. כז' ג'א אחר. כז' ג'א ליג דא נפש. ואח"כ כתב דא נפש דאיהי שלטא בלידה אדל"ג. כז' ג'א מוסיף דרגא דילה. כז' ג'א דאיהי.

נפש רוח נשמה

הסולב

מאמר

קנב) ת"ח נפשי וכו': בוא וראה. נפשי, זו היא השולטת בלידה, ולרדוף אחר המדרגה שלה, שהיא הנוקבא דז"א, להדבק בה. רוח, שולט ביום. שכחוב נפשי אויתך בלידה, זו היא הנפש השולטת בלידה. דהיינו כנ"ל, שאז עולית ומתראית אל פני המלך וכו'. אף רוחי בקרבי אשחרך. זה הוא רוח, השולט ביום. פירוש. נפש רוח נמשכים מזו"ן, הרוח מז"א, שה"ס חסדים, והנפש מהנוקבא. וכמו שז"א שולט ביום כן הרוח שולט ביום. וכמו שהנוקבא שולטת בלידה, בסו"ה ותקם בעוד לילה, כן הנפש שולטת בלידה, ומטעם זה אומר לעיל באות קמ"ו לאו כל חד וחד חמי אפי מלכא אלא נפשא סלקא. להיותה דומה אל הנוקבא, שבה נוהג ראהי, (כנ"ל בראשית א', דף ע"ד ד"ה ועלמא. ודף רע"ו ד"ה ועוד) אבל שאר המדרגות, רוח ונשמה הנמשכים מז"א ובינה, אינם עולים להראות לפני המלך, כי בהם אינה נוהגת ראהי כמ"ש שם.

קמט) ת"ח אינון וכו': בוא וראה. אלו שלא נטמאו ביום, כשעולים למטתם לישן, עולה הנפש ונכנסת מתחילה בין כל אלו מדרגות הקליפות הנ"ל, ועולה מהן, ואינה מתדבקת בהן. ואחר כך הולכת ומשיטת ועולה למעלה לפי מדרגתה. קנ) ההיא נפשא וכו': אותה הנפש שזכתה לעלות. היא מתראית אל פני המלך, ומתדבקת בהרצון להראות, בתשוקה עליונה, לראות בניעם המלך ולבקר בהיכלי. וזה הוא אדם שיש לו חלק תמיר, בעולם הבא. קנא) ודא היא נפשא וכו': וזו היא נפש. אשר בעת שהשתוקקות שלה עולה, היא להקב"ה, ואינה מתדבקת במיני אורות אחרים, והיא הולכת אחר מינה הקדוש, במקום שיצאה משם. שה"ס הנוקבא, שהיא יוצאת ונמשכת ממנה. ומשום זה כתוב, נפשי אויתך בלידה, כדי לרדוף אחרך להדבק בך, ולא להתפתות אחר מין אחר זר.

(דוסי דף ס"ג ע"א * דף ס"ג ע"ב)

קנג) ואי תימא, דתרין דרגין אינון בפרודא. דהא הכי, דהא דרגא חד אינון, ואינון תרין, בחבורא חד. וחד עלאה, דשלטא עלייהו, ואתדבק בהו, ואינון ביה, ואתקריאת נשמה.

קנד) וכלהו דרגין ב סלקאן ברזא דחכמתא, דכד ב מסתכלן אלין דרגין, יסתכל ב"נ, בחכמה עלאה, והאי נשמה עייל בהו, ד ומתדבקן ב בה, וכד האי שלטא, כדין ההוא ב"נ, אקרי קדוש, שלים מכלא, רעותא חדא לגבי קב"ה.

קנה) נפש: איהו אתערותא תתאה, ודא סמיכא בגופא, וזנת י ליה, וגופא אחיד בה, ו והיא אתאחדת בגופא. לבתר אתתקנת, ואתעבידת כרסייא לאשראה עלה ס רוח, באתערותא דהאי נפש. דאתאחדת בגופא, ס כמה דכתיב א עד יערה עלינו רוח ממרום.

קנו) לבתר דמתקני תרווייהו, זמינין לקבלא י נשמה, דהא רוח אתעביד י כרסייא, לגבי נשמה, לאשראה עליה. ו והאי נשמה, איהי סתימא, עלאה על כלא, טמירא דכל טמירין.

קנז) אשתכת, י דאית סו כרסייא טו לכרסייא וכרסייא לגבי עלאה י עלייהו. וכד תסתכל בדרגין, תשכח רזא דחכמתא בהאי מלה. וכלא הוא חכמתא י לאתדבקא י בהאי גוונא מלין סתימין.

קנח) ת"ח, נפש ב איהי אתערותא תתאה, כ דאתדבקא ביה בגופא. כגוונא

מסורת הזהר

א) עד יערה עלינו רוח ממרום: (ישעיה ל"ב) ח"ג ע: קיב: קכב.

חלופי גרסאות א גיא ואקרי, וגיא ואקרון, ב גיא סלקן. ג גיא מסתלקאן (אה"ל). ד גיא ופסתכלין. ו גיא ומחננין (אה"ל). ס גיא ביה ו גיא לה. ז גיא ואיהי אחירא ביה. ח גיא מוסיף ההוא רוח. ט גיא כדא. י גיא דמתקני. יא גיא מוסיף האי נשמה. יב גיא כרסייא. יג גיא דהא (אה"ל). יד גיא מוסיף ראית לה. טו גיא כרסייא. ו גיא כרסייא. זא גיא דעלייהו. יב גיא לארבעא. יג גיא כהאי. כ גיא דאיהי. כל גיא דאתדבקת.

מאמר	הסולם	נפש רוח נשמה
קנג) ואי תימא דתרין וכו': ואם תאמר, שנפש רוח הם ב' מדרגות נפרדות זו מזו. אינו כך, כי מדרגה אחת הם, והם שנים בחיבור יחד. ואחת עליונה שולטת עליהם ומתדבקת בהם, והם בה ונקראת נשמה.		הגמש הנאחות בהגוף, כמו שכתוב עד יערה עלינו רוח ממרום.
קנד) וכלהו דרגין וכו': וכל המדרגות עולות בסוד החכמה. כי כשהמדרגות מסתכלות זו בזו, מסתכל אז האדם בחכמה העליונה, ונשמה הזו נכנסת בהם, כהנפש ורוח, והם מתדפקים בה, וכאשר זו שולטת, דהיינו הנשמה נקרא אז האדם, קדוש, שלם מכל, והוא ברצון אחד אל הקב"ה.		קנו) לבתר דמתקני וכו': לאחר שכבר נתקנו שניהם, הנפש והרוח, הם עתידים לקבל נשמה, כי הרוח נעשה כסא אל הנשמה שתשרה עליו, ונשמה זו היא עליונה על כולם וסתומה, בלתי מושגת, נסתרת מכל נסתר.
קנה) נפש איהו וכו': נפש היא התעוררות תחתונה, כלומר, היא התחונה בהאורות נר"ו, וזו סמוכה להגף, ומזינה אותו, והגוף אוהו בה, והיא נאחות בהגוף. לאחר כך, הנפש מתקנת ע"י מעשים טובים שעושה האדם, ונעשית כסא, שישרה עליה הרוח, בכח התעוררות של (רש"י דף פ"ג ע"ב)		קנז) אשתכח דאית וכו': נמצא, שיש כסא לכסא, כי הנפש היא כסא לרוח שהוא ג"כ כסא, וכסא אל העליון עליהם, כי הרוח הוא כסא אל הנשמה שהיא עליונה עליהם, וכשתסתכל ב' מדרגות תמצא בדבר זה סוד החכמה, כלומר איך אור החכמה נמשך על ידי נפש רוח נשמה הללו, והכל הוא חכמה להשיג בדרך הזה דברים סתומים.
קנח) ת"ח נפש איהו וכו': בוא וראה, נפש היא התעוררות תחתונה הנדבקת בהגוף, כעין אור הנר, שאור התחתון שבו		קנח) ת"ח, נפש ב איהי אתערותא תתאה, כ דאתדבקא ביה בגופא. כגוונא

לנהורא א דבוצינא, דנהורא תתאה, ב דאיהי * אוכמא ב אתדבכת ד בפתילה, ב ולא אתפרש י מנה, ולא אתחקנת אלא בה. וכד אתחקנת בפתילה, אתעבידת ז כרסייא לנהורא עלאה חוורא, ח דשרייא על ההוא נהורא ט אוכמא. קנט) י לבתר כד יא מתקנן תרווייהו, י אתעבידת ההוא נהורא חוורא י כרסייא לנהורא יד סתימאה, ידא אתחזי ולא אתיידע, מה דשרא על ההוא נהורא יט חוורא. וכדין, נהורא שלים. יט וכך י הוא בר נש, דאיהו שלים בכלא. וכדין אקרי קדוש כד"א ב לקדושים אשר בארץ המה י וגו'.

קס) כגוונא דא ברזא עלאה. ת"ח בשעתא דעאל י אברהם לארעא, אתחזי ליה קב"ה, כמה דאתמר, דכתיב ג לה הנראה אליו, וקביל תמן נפש ז ובנה מזבח לההוא דרגא. לבתר הלוך י ונסוע כל הנגבה, א) כד דקביל רוח. כג לבתר דסליק לאתדבקה גו נשמה, כדין, ה ויבן שם מזבח לה' סתם, דא יד היא נשמה, דאיהי סתימא דכל סתימין.

קסא) לבתר ידע, יד דבעי יו לאצטרפא, ולא תעשרא בדרגין, מיד י וירד

מסורת הזהר

דרך אמת

- א) עיין בשל"ה ומס שפאר חמשה דרגין ארזי לנגון
- ב) כיה עיין ע"ד א' בניי סכחוב משמו כפנתם כ"ז כ' ולפי דרכנו למדט שקורא לה"ם ז"א.
- א) נהורא אוכמא - חוורא: ח"א נא.
- ב) לקדושים אשר בארץ: (תהלים ס"ז).
- ג) לה' הנראה אליו: לעיל דף כ"ט ציון ב' וש"נ. ד) הלוך ונסוע הנגבה: לעיל דף ל' ציון א' וש"נ. ה) ויבן שם מזבח: לעיל דף כ"ט ציון ב' וש"נ. ו) וירד אברהם מצרימא: לעיל דף מ"ג ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות א נ"א דבוסינא. ב נ"א דאיהו. ג נ"א ואתדבכת. ד נ"א מוסיף בפתילה אתעבידת כרסייא. ה נ"א ל"ג מן ולא עד אתעבידת כרסייא (אה"ל). ו נ"א מינה. ז נ"א כרסיא. ח נ"א דשרא. ט נ"א אוכמה. י נ"א מוסיף לבתר דא. יא נ"א מתקנו (אה"ל). יב נ"א אתעביד. יג נ"א אתעבות (אה"ל). יד נ"א כרסיא. יו נ"א סתימא. יז נ"א ל"ג חוורא. יח נ"א כך. יט נ"א מוסיף הוא שלים. יא נ"א ואדירי כל חפצי במ וליג וגו'. יב נ"א אברס. יג נ"א ל"ג ובנה. יד נ"א ל"ג הנגבה. יו נ"א מוסיף וקביל ביה. יז נ"א ער. יח נ"א מוסיף לבתר סליק עד דסליק (אה"ל). יט נ"א ל"ג היא. כ נ"א דבעא. כא נ"א לצרפא. כב נ"א לצרפא. כג נ"א לצרפא. כד נ"א לצרפא (ד"א).

נפש רוח נשמה

הסולם

מאמר

נשמה. וכדין אקרי קדוש, כד"א לקדושים ונו'. ואז נקרא האדם בשם קדוש. כמו שאתה אומר, לקדושים אשר בארץ המה וגו'.

הוא שחור. מתדבק בפתילה, ואינו נפרד ממנו ואינו מתקן אלא בו. וכשחור השחור מתקן ונאחו בפתילה, הוא נעשה כסא לאור הלבן העליון שעליו, כי הוא שורה על אור השחור. ואור הלבן הזה הוא כנגד אור הרוח.

קס) כגוונא דא ברזא עלאה, ת"ח וכי: כעין זה בסוד עליון הוא בהכתובים שלפנינו. בוא וראה, בשעה שאברהם בא לארץ נראה לו הקב"ה. כמו שאמרנו, שכתוב לה' הנראה אליו. והשיג שם אור הנפש. ובנה מזבח למדרגה זו. לאחר זה כתוב, הלוך ונסוע הנגבה, שהשיג בזה אור הרוח. ואחר כך, שעלה להתדבק תוך אור הנשמה שה"ס בינה הנק' עלמא דאתכסיא. כתוב אז ויבן שם מזבח, סתם. שלא כתוב לה' הנראה אליו. אשר זה הוא נשמה, שהיא סתומה מכל סתום. וע"כ לא כתוב בה לה' הנראה אליו, כמו שכתוב באור הנפש. קסא) לבתר ידע דבעי וכו': לאחר כך, ידע אברהם שהוא צריך להצרף, ולהתעטר

קנט) לבתר כד מתקנן וכי: לאחר ששניהם מתקנים, אור השחור ואור הלבן שעליו, נעשה אור הלבן כסא, לאור סתום שאינו נראה ולא נודע, מה ששורה על אור הלבן והוא כנגד אור הנשמה ואז הוא אור שלם. באופן שיש באור הנר ג' אורות זה על זה. א) אור שחור הדבק בפתילה, שהוא למטה מכולם. ב) אור הלבן השורה על אור השחור. ג) אור סתום לא נודע, השורה על אור הלבן. וכך היא בר נש דאיהו שלים בכלא, וכן הוא האדם השלם בכל. שיש לו ג"כ ג' אורות זה על זה, כנ"ל באור הנר, שהם נפש רוח (נפשי דף ס"ג ע"ב)

אברם מצרימה, ואשתזיב מתמן. ולא א אתפתא ב) גו אינון טהירין, ואתצריף ותב לאתריה. כ כיון ג דנחת ואתצריף, מיד * ויעל אברם ממצרים, סליק ודאי ותב לאתריה, ואתדבק ד במהימנותא עלאה, דכתיב הנגבה.

קסב) מכאן ולהלאה ידע אברהם, חכמתא עלאה, ואתדבק ס בקב"ה, ואתעביד ימינא דעלמא. כדין, א ואברם כבד מאד במקנה בכסף וכוזהב. כבד מאד, ו בסטרא דמזרח. במקנה, בסטרא דמערב. בכסף ס מסטרא דדרום. בזהב ס מסטרא דצפון.

קסג) אתו ר' אלעזר ור' אבא, וכלהו חבריא, ונשקו ידוי. בכה ר' אבא ואמר, יווי ווי'כד י' תסתלק מן עלמא, מאן ינהיר נהורא דאורייתא, זכאה י חולקהון דחברייא דשמעין מלין דאורייתא. י אילין מפומך.

קסד) אמר רבי שמעון, תא חזי, מה כתיב, וילך י למסעיו. למפקד אתריה, ודרגוי. ס למסעיו, ס למסעו כתיב, י מאן י מסעו. דא דרגא קדמאה, דאתחזי ליה בקדמיתא, כתיב הכא מסע, וכתיב התם י אבן שלמה מסע י נבנה. והא י אוקימנא, אבן שלמה ודאי. מסע כמה דאתמר.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) ויעל אברם ממצרים: לעיל דף ג' ציון ד' וש"נ. ב) ואברם כבד מאד: (בראשית י"ג) ז"ח בראשית כ"ד טג שה. ג) וילך למסעיו: (בראשית י"ג) ח"א מט: פ. פד. פה. ד) אבן שלמה מסע נבנה: (מלכים א' ד') ח"א עד. ח"ב רכב.

א) סוד חוקן אורוז כוחו חיצונית כמכר. ב) מימס כי אינו כחוב כך ובכרסת בלק ר"ג כי ומנכטו אמר רב מתיבחא מלא ולו כתיב וכמתיבחא עלאה חסר ואלו וכן אל תירא אושו וכן עד דרוס אחיך אושו וכן כלם ואתרים ג"כ וכן ויחי ריב.

חלופי גרסאות א) ג"א לאתפתאה. ב) אהיל כתב מן כיון עד ואתדבק אדל"ג. ג) ג"א דנחת. ד) ג"א כמהימנותה ס ג"א מוסיף ביה בקב"ה ו ג"א בסטרה. ז) ג"א בסטר. ח) ג"א בסטרא. ט) ג"א בסטרא. וגי"א בסטרה. י) ג"א ריש ווי. וגי"א ריש ווי ווי. יא) ג"א מוסיף אנת תסתלק. יב) ג"א חולקין. יג) ג"א אילין יד ג"א למסעו. טו) ג"א למסעו. טז) ג"א למסעו מבעי ליה (אהיל). יז) ג"א מאי. יח) ג"א למסעו. יט) ג"א למסעו. וגי"א. מוסיף דאתגטיל מדרגא לדרגא כדאמרן [וג"א כדאמרן דא] למסעיו דא דרגא קדמאה (הרמיק ואה"ל). יט) ג"א לי"ג נבנה. כ) ג"א אוקימנא.

נפש רוח נשמה

הסולם

מאמר

מערב. שהוא מלכות. בכסף. מצד דרום. שהוא חכמה. בזהב. מצד צפון. שהוא בינה.

קסג) אתו ר' אלעזר וכו': באו ר' אלעזר ור' אבא וכל החברים ונשקו ידיו של ר"ש. בכה ר' אבא ואמר, ווי ווי כאשר תסתלק מהעולם מי יאיר אור התורה. אשרי חלקם של החברים ששמעו דברי תורה הללו מפ"ך.

מאמר וילך למסעיו

קסד) אריש וכו' ויךך למסעיו וכו': וילך למסעיו פירושו. שהלך לפקוד את

מקומו ומדרגתו. למסעו, למסעו כחוב, בלי י, שהוא לשון יחיד. ושואל, איזה מסע. ואמר, זו היא מדרגה הראשונה שנראה לו בתחילה. כתוב כאן מסעו, וכתוב שם אבן שלמה מסע נבנה, ובארנו לעיל (פרשת נח כי"ד אות שכ"ו)

אבן

עוד במדרגות. מיד, וירד אברם מצרימה, ונצל משם ולא נתפתה תוך אותם האורות שלהם, ונצרך ושכ למסומו. כיון שירד למצרים ונצרך שם, מיד ויעל אברם ממצרים, עלה ודאי. כלומר שהיה לו עליה במדרגה. כי זכה לאור החיה שה"ס חכמה דצד ימין (כנ"ל דף ג' ד"ה אמר) ושב למקומו לארץ ישראל. ונתדבק באמונה העליונה, שכתוב הנגבה, שפירושו חכמה דצד ימין: דהיינו חסד שעולה לעת גדלות ונעשה חכמה. אמנם יש גם במדרגה זו ה' מדרגות נרנח"י ועתה זכה למדרגות הראשונות שבה כמ"ש להלן.

קסב) מכאן ולהלאה וכו': מכאן ואילך, ידע אברהם חכמה עליונה ונתדבק בחקב"ה, ונעשה ימינו של העולם. אז נאמר ואברם כבד מאד בסקנה בכסף וזהב. כבד מאד, מצד מזרח, שהוא ת"ת. במקנה, מצד (ופרי דף סיג ע"ב)

קסה) וילך למסעיו. כל אינון דרגין, דרגא בתר דרגא, כמה דאתמר. מנגב * ועד בית אל, ל' לאתקנא אתריה, ולחברא לון ביחודא שלים. דהא מנגב ועד בית אל, אשתכח רזא דחכמתא, כדקא יאות.

קסו) אל המקום אשר היה שם י אהלה בתחלה י אהלה בה"א, מאן אהלה. דא בית אל, אבן שלמה י כדאמרן. תו רשים ואמר, אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה. דכתיב לה' הנראה אליו. וכדין * ויקרא שם אברם בשם ה'. כדין אתדבק במהימנותא שלימתא.

קסז) ת"ח, בקדמיתא סליק מתתא לעילא, דכתיב וירא ה' אל אברם, וכתיב לה' הנראה אליו. ודא הוא דרגא קדמאה, כדאמרן אבן י שלמה. ולבתר הלך ונסוע הנגבה. דרגא בתר דרגא, עד דאתעטר בדרום, חולקיה ועדיביה. י לבתר סתים י מלה, כד סליק, ואמר לה' סתם, י דא עלמא עלאה. ומתמן נטיל בדרגין, ונחית מעילא לתתא, ואתדבק כלא באתריה, כדקא יאות.

מסורת הזהר

(א) ויקרא שם אברם: לעיל דף ל"ד ציון ג' וש"ג.

חלוסי גרסאו. ח נ"א מוסיף ובג"כ וילך. כ נ"א לאתקנה. ג נ"א אהלה ביהא בתחלה מאן תחלה [נ"א אהלה] דא. ד נ"א ל"ג אהלה בה"א. ונ"א אהלה. כתיב (אהיל). ה נ"א כדאמרן. ו נ"א מוסיף שלמה מסע [בנבנה] וכתיב למסעו [למסעיו]. ז נ"א ולבתר סליק. ח נ"א ל"ג פלה. ט נ"א ודא.

וילך למסעיו

הסולם

מאמר

קסו) אל מקום אשר היה שם אהלה בתחילה: אהליה כתיב עם ה' ולא עם י'. זהו יורה אשר אהלה הוא בית אל. הנקראת אבן שלמה. כמו שאמרנו (באות ע') דהיינו הנוקבא דז"א. עוד מציין שכוונתו על הנוקבא, ואומר, אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה, שכתוב בו לה' הנראה אליו. שה"ס הנוקבא כנ"ל (באות ק"ס) ואז, ויקרא שם אברם בשם ה'. כי אז נתדבק באמונה שלמה. דהיינו בהנוקבא בשלמותה. שנקראת אמונה שלמה.

קסז) ת"ח בקדמיתא וכו': בוא וראה. מתחילה עלה במדרגות ממטה למעלה. שכתוב וירא ה' אל אברם. וכתוב לה' הנראה אליו. וזה הוא מדרגה הראשונה. כמו שאמרנו. שה"ס אבן שלמה. דהיינו מדרגת הנוקבא, (כנ"ל באות ע') שבה נוהג ראייה. ומכאן השיג נפש. ואחר כך כתוב, הלך ונסוע הנגבה. דהיינו שהלך מדרגה אחר מדרגה עד שנתעטר בדרום שהוא חסד דז"א. שהוא חלקו וגורלו. ומכאן השיג רוח. אחר כך. כשעלה יותר למעלה סותם הדבר, ואומר ויבן שם מזבח לה' סתם. ואינו אומר לה' הנראה אליו. (כנ"ל באות ק"ס) זה הוא עולם העליון. דהיינו בינה, ומכאן זכה בנשמה. (כנ"ל באות ק"ס) ומשם נסע עוד במדרגות. דהיינו שירד למצרים ועלה משם. שבו השיג

אבן שלמה ודאי. דהיינו אבן שהוא מלכות. של המלך שהשלום שלו. כי שלמה רומז על המלך שהשלום שלו שהוא ז"א (כנ"ל ב"א דף רמ"א אות רצ"ג). ואבן שלמה היא הנוקבא דז"א. ויליף גזירה שוה שאף כאן, היא הנוקבא דז"א. כמה דאתמר. מסע פירושו, כמו שנתבאר שם (מפרשת נח דף קי"ד אות שכ"ו). ע"ש.

קסה) וילך למסעיו וכו': למסעיו, פירושו, שהלך בכל אלו המדרגות מדרגה אחר מדרגה. כמו שנתבאר לעיל (באות קס"א) מנגב ועד בית אל, הוא כדי לתקן את מקומו שהוא חסד הנוקבא נגב, ולחבר אותו עם בית אל שהיא הנוקבא. ביחוד שלם. כי מנגב עד בית אל נמצא סיד החכמה כראוי. פירושו, כי הנוקבא הנקראת בית אל, היא מאירה באור החכמה. כי נקראת חכמה תתאה. אמנם אין החכמה יכולה להאיר בה בלי חסדים. וע"כ אומר, דהא מנגב, שהוא חסד, עד בית אל אישתכח רזא דחכמתא כדקא יאות. כי כשמחבר את הנגב שהוא חסדים, עם החכמה, שבבית אל יכולה החכמה להאיר כראוי. אבל מטרים שנתחברה בנגב אין החכמה שבבית אל יכולה להאיר. (כנ"ל דף ס"א ד"ה לבתר).

(דו"י דף פ"ג ע"ב י') דף פ"ד ע"א

קסח) והכא כד תסתכל בדרגין, תשכח רזא דחכמתא עלאה, מה כתיב, וילך ה למסעו מנגב, מסטרא ב דימינא, י שירותא דעלמא עלאה, סתימא עמיקא לעילא, עד אין סוף, ז ונחית דרגא בתר דרגא, ה מנגב ו ועד בית אל מעילא לתחא.

קסט) וכתיב, ויקרא שם אברם בשם ה'. ה אדבק, יחודא באתריה, כדקא יאות, דכתיב, אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה, מאי אשר עשה שם. דסליק לה, מתתא לעילא. והשתא י' נחית בדרגין מעילא לתתא. בגין דהוא לא תעדי מאינון דרגין עלאין, ואינון לא יעדון י מנה, י ויתיחד כלא ביחודא חדא כדקא יאות.

קע) כדן אתעטר אברהם, והוה חולק עדביה דקב"ה ודאי. זכאין אינון צדיקייא, דמתעטרי ביה, בקב"ה. והוא, מתעטר בהון. זכאין אינון בעלמא דין, זכאין אינון בעלמא דאתי. עלייהו כתיב * ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ י' וכתיב ב ואורח צדיקים כאור י' בוגה הולך ואור עד נכון היום.

קעא) אזלו, כד מטו י' בחד בי חקל, יתבו. פתח ר' שמעון ואמר, ב פנה אלי וחנני וגו'. האי קרא אית לאסתכלא ביה, והא אוקימנא ליה, בכמה אתר. אבל י' בהאי קרא, מלין סתימין אית ביה, פנה אלי. וכי דוד אמר פנה אלי וחנני.

מסורת הזהר

א) ועמך כולם צדיקים: לעיל בראשית א' דף ש"א ציון א'. ב) ואורח צדיקים כאור ננה: לעיל ב"א דף רנ"ב ציון א' וש"ב. ג) פנה אלי וחנני: (תהלים פ"ו) ח"ג פר. קצה:

חלופי גרסאות א' ב'א למסעיה. ג' ב'א דימינא. ג' ב'א שרותא. ד' ב'א ונחת. ו' ב'א ונטל. ז' ב'א ונטל. (אה"ל) ה' ב'א מוסיף עד מנגב. ו' ב'א עד ול"ב מנגב. ז' ב'א ל"ג מעילא לתתא (אה"ל). ט' ב'א אדבק. ט' ב'א עשה וגו'. י' ב'א ליג. שם. י"א ב'א נחת. י"ב ב'א מינה. י"ג ב'א ויתיחד. י"ד ב'א מוסיף וכתיב צדיקים ירשו ארץ וישכנו יעד עליה (הרמיק). ט"ו ב'א נוגה וגו'. ט"ז ב'א חד. י"ח ב'א האי.

מאמר הסולם וילך למסעיו

במקומוכראוי. שכתוב אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה. מה פירושו של אשר עשה שם, הוא, כי מתחילה העלה את הנוקבא למטה למעלה, כנ"ל, ועתה הוריד אותה בהמדרגות, ממעלה למטה כדי שלא תעבור מאלו מדרגות העליונות והן לא תעבורנה ממנה. ויתיחד הכל ביחוד אחד כראוי.

קע) כדן אתעטר וכו': אז נתעטר אברהם, ונעשה חלק גורלו ודאי בה'. אשריהם הצדיקים שמתעטרים בהקב"ה, והוא מתעטר בהם. אשריהם בעולם הזה ואשריהם בעולם הבא עליהם כתוב ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ. וכתוב, ואורח צדיקים כאור בוגה הולך ואור עד נכון היום.

קעא) אזלו כד מטי וכו': הלכו, כשהגיעו לשרה אחד ישבו. פתח ר"ש ואמר, פנה אלי וחנני וגו'. מקרא הזה יש להסתכל בו. והרי בארנוהו בכמה מקומות. אבל דברים סתומים

השיג מדרגת חכמה שמצד ימין שחסד נעשה לחכמה, כנ"ל. ואח"כ ירד ממעלה למטה, כמ"ש כאן בהכתוב וילך למסעיו כנ"ל. ונתדבק הכל במקומו כראוי להיות.

קסח) והכא כד תסתכל וכו': וכאן כאשר תסתכל במדרגות שבהכתוב, תמצא כאן סוד חכמה העליונה, דהיינו החכמה שמצד ימין. מה כתוב, וילך למסעיו מנגב, שזירושו מצד ימין, שהוא דרום, והוא התחלה של העליון, דהיינו בינה. הסתום ועמוק למעלה עד אין סוף. פירוש הנגב, שאומר כאן פירושו חכמה שכראש קו ימין, שהוא התחלה ושירש אל הבינה העומדת בראש קו שמאל. שחכמה זו סתומה ועמוקה עד א"ס. ומשם ירד מדרגה אחר מדרגה ממעלה למטה, מנגב עד בית אל שהיא הנוקבא.

קסט) וכתיב ויקרא וכו': וכתוב ויקרא שם אברם בשם ה'. דהיינו שהדביק היחוד

קעב) אלא בגין דרגא ^א דיליה, דאיהו אתעטר ביה קאמר, תנה עוך
 נ לעבדך. תנה עוך, דא נ עז עלאה כדכתיב * ויתן עז למלכו. מאן מלכו. דא
 מלך סתם, מלכא משיחא. אוף הכא לעבדך, דא מלכא משיחא, ^ד כדאמרן
 מלך סתם.

קעג) והושיעה לבן אמתך. וכי לא ^ה הוה בריה דישי ו איהו, עד דאיהו
 א אמר בשמא דאמיה, ולא בשמא דאבוי. אלא, הא אוקימנא, דכד ייתי
 ב"נ, ^ס לקבל מלה עלאה ^פ לאדכרא, בעי למהך במלה דאיהו ודאי. ועל דא,
 אדכר לאמיה, ולא לאבוי. ותו, ^י הא תנינן ^ב דדא מלך כדקאמרן.

קעד) אמר ר' שמעון, ת"ח, מה כתיב, ^א ויהי ריב בין רעי מקנה יי אברם,
 רב כתיב, חסר יוד, דבעא לוט למהדר לפולחנא נוכראה, דפלחי יתבי ארעא,
 וסופיה דקרא אוכה, דכתיב והכנעני והפריזי אז יושב בארץ.

קעה) ומנלן דלוט אהדר יי לסרחניה, לפולחנא נוכראה, ^ז דכתיב, ויסע
 לוט מקדם. מאי מקדם. מקדמונו של עולם. ^ח כתיב הכא, ויסע לוט מקדם,
 וכתיב ^ט ויהי בנסעם מקדם, מה להלן נטילו מקדמונו ^י של עולם אוף
 הכא ^{יא} כן.

מסורת הזהר

א) ויתן עז למלכו: (שמואל א' ב') ח"א קסו: ח"ג יט: ב) ויהי ריב בין רועי מקנה אברם:
 לעיל דף ל"ד ציון ה' וש"נ. ג) ויהי בהנסעם מקדם: לעיל פרשת נח דף קי"ח ציון א' וש"נ.

חלוסי גרסאות א גי' א דילה. ב גי' א מוסיף לעבדך סתם. ג גי' א עז. ד גי' א כדקאמרן. ה גי' א מוסיף הוה רוד
 ו גי' א ליג איהו עד (אה"ל). ז גי' א מוסיף אמר (והושיעה לבן) כן אמתך. ח גי' א לקבלא.
 ט גי' א לאתוכרא. י גי' א דהא. יא גי' א דא. יב גי' א אברם וגו'. יג גי' א לסרחניה. יד גי' א הה"ד, טו גי' א
 מוסיף אמר (זוט) אי אפשי (גי' א אפשי) באברהם ולא באלוהו כתיב (הרמיק ואה"ל). טז גי' א דעלמא, יז גי' א מקדמונו.
 דעלמא וליג כן.

וילך למסעיו

הסולם

מאמר

כמו שאמרנו. כלומר. שלא התפלל בשביל
 עצמו אלא בשביל הנוקבא הנקראת מלך סתם,
 וע"כ הזכיר לאמו, שה"ס הנוקבא ולא הזכיר
 לאביו.

מאמר ויהי ריב בין רועי מקנה אברם

קעד) אמר ר"ש ת"ח וכו': אמר ר"ש בוא
 וראה מה כתוב, ויהי ריב בין
 רעי מקנה אברם. רב כתוב חסר יי, יורה,
 שלוט רצה לחזור לעבודה זרה, שיושבי הארץ
 עבדו. וסוף הכתוב מוכיח זה. שכתוב והכנעני
 והפריזי אז יושב בארץ. שזה מלמד שלוט
 היה רוצה לעבד ע"ז כמותם. ומה שאומר רב
 חסר יי מורה על עבודה זרה. וה"ס הכתוב ורב
 יעבוד צעיר. וכן עשו אמר ליעקב יש לי רב.
 ויעקב אמר לו יש לי כל. וכן ה"ס וערב רב
 עלה אתם.

קעה) ומנלן דלוט וכו': ומאין נשמע שלוט
 חזר לסורו לעבודה זרה. שכתוב,

ויסע

יש במקרא הזה. פנה אלי, שואל. וכי דוד
 שהיה עניו. יאמר פנה אלי וחנני. ומשיב אלא
 שאמר זה. בשביל מדרגה שלו שהוא מתעטר
 בה. דהיינו שהתפלל בשביל הנוקבא דז"א,
 תנה עורך לעבדך וכו': תנה עורך, זה הוא
 עז העליון. שהוא חכמה. שכתוב ויתן עז למלכו.
 מי רוא מלכו. זה הוא מלך סתם שהוא מלך
 המשיח. דהיינו המלכות שהיא נוקבא דז"א.
 (כנ"ל בראשית א' דף רמ"א אות רצ"ג) אף
 כאן לעבדך הוא מלך המשיח. כמו שאמרנו
 מלך סתם. דהיינו הנוקבא.

קעג) והושיעה לבן אמתך: שואל, וכי לא היה
 בנו של ישי. עד שהיה צריך לומר
 בשמו של אמו, ולא בשמו של אביו. ומשיב, אלא
 בארנוהו. כאשר יבא האדם להזכיר עצמו
 לקבל דבר עליון, הוא צריך לבא בדבר שהוא
 ברור. וע"כ הזכיר את אמו, שאמר לבן אמתך
 ולא לאביו. ועוד הרי למדנו שזהו מלך סתם
 (דשו"י דף ס"ד ע"א)

קען) כיון די דע אברהם, דלוט א להכי נ נטי נ לביה. מיד א ויאמר אברהם אל לוט וגו' הפרד נא מעלי. לית אנת כדאי לאתחברא בהדאי. כדין אתפרש אברהם מניה, ולא בעא למיהך ולא אתחברא עמיה, דכל מאן דיתחבר ל לחייבא, סופיה א למיהך אבתריה, א ולא תענש * בגיניה.

קען) מנלן, מיהושפט, דאתחבר עם אחאב, ואלמלא זכו דאבהן, אתענש תמן. דכתיב א ויצעק יהושפט. וכדין אשתזיב, דכתיב ויסיתם אלקים ממנו. קען) וע"ד לא בעא אברהם, למיהך בהדיה דלוט. א ועם כל דא, לא בעא לוט, למהדר מסורחניה, אלא א ויבחר לו לוט את כל ככר הירדן. ויסע לוט מקדם. אתנטיל מן קדמאה דעלמא, ולא בעא לאתדבקא במהימנותא שלימתא, כאברהם.

קעט) אברהם ישב בארץ כנען. לאתדבקא באתרא דמהימנותא, ולמנדע חכמתא, לאתדבקא במאריה. ולוט ישב בערי הככר ויאהל עד סדום, עם אינון חייבין דעלמא, דנפקו מגו מהימנותא, דכתיב, א ואנשי סדום רעים וחטאים לה' א מאד. כל חד אתפרש לארחיה, כדקא יאות. בג"כ זכאין אינון חברייא, דמשתדלי באורייתא יממא א וליליא, וחברותא דלהון בקב"ה. ועלייהו כתיב א ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום.

מסורת הזהר

א) ויאמר - הפרד נא מעלי: לעיל דף ל"ה ציון א' וש"נ. ב) ויצעק יהושפט: ד"ה ב' י"ח ג) ויבחר לו לוט: לעיל דף כ"ד ציון א' וש"נ. ד) אברהם ישב בארץ כנען: לעיל דף ל"ה ציון ג' וש"נ. ה) ואנשי סדום רעים: לעיל דף ל"ה ציון ד' וש"נ. ו) ואחם הדבקים בה': לעיל ב"ב דף ק"ו ציון א' וש"נ.

חלוסי גרסאות א) ג"א הכי. ב) ג"א נטיל. ג) ג"א נטיל. ד) ג"א לביה. ה) ג"א אברהם. ו) ג"א ל"ג מן למיהך עד למיהך. ז) ג"א לחייבא. ח) ג"א למהך. ט) ג"א ולא תענשא. י) ג"א ל"ג מן ועם עד אלא. יא) ג"א מוסיף מאד יודעים את רבונם ומכוונים למרוד בו (הרמ"ק ואה"ל). יב) ג"א ולילי.

הסולם

מאמר
ויסע לוט מקדם, מהו מקדם. מקדמונו של עולם. כתוב כאן ויסע לוט מקדם, וכתיב ויהי בהנסעם מקדם, מה שם נסעו מקדמונו של עולם, אף כאן כן.

קען) כיון די דע וכו': כיון שידע אברהם אשר לוט נסה לבו אחר ע"ז, מיד ויאמר אברהם אל לוט הפרד נא מעלי. אין אתה כדאי להתחבר עמי. או נפרד אברהם ממנו. ולא רצה עוד ללכת להתחבר עמו. כי כל מי שמתחבר לרשע סופו ללכת אחריו ולהענש בשבילו.

קען) מנלן מירושפט וכו': מאין לנו זה, מיהושפט שנתחבר עם אחאב. ואלמלא זכות אבות שהיה לו, היה נענש בשבילו, שכתוב ויצעק יהושפט וגו' ואו נצל שכתוב ויסיתם אלקים ממנו.

קען) ועל דא לא בעא אברהם וכו': וע"כ (דפוסי דף פ"ד ע"א * פ"ד ע"ב)

ויהי ריב בין רועי מקנה אברהם לא רצה אברהם ללכת עם לוט, ועם כל זה לא רצה לוט לחזור מחטאו, אלא ויבחר לו לוט וגו' ויסע לוט מקדם, שפירושו, שנסע מקדמונו של עולם, ולא רצה להדבק באמונה השלימה כמו אברהם.

קעט) אברהם ישב בארץ כנען: ארץ כנען ה"ס הנוקבא, והכתוב אברהם ישב בארץ כנען, פירושו, כרי להתדבק במקום האמונה שה"ס הנוקבא, ולדעת חכמת רבונן. ולוט ישב בערי הככר ויאהל עד סדום, דהיינו שנתחבר עם רשעי עולם האלו שיצאו מן האמונה, שכתוב עליהם, ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד, כל אחד נפרד לדרכו כראוי לו. אברהם לקיושה, ולוט לרשעי עולם, בשביל זה אשריהם החברים. שעוסקים בתורה יום ולילה והתחברותם הוא בהקב"ה, דהיינו שעושים כמעשה אברהם ולא כמעשה לוט, ועליהם כתוב, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום.

קפ) * וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו וגו'. ר' אבא פתח ב' ויקם יונה לברוח תרשישה מלפני ה' וגו', א' ווי למאן דאסתתר מקמי קב"ה, דכתיב ביה ג' הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה'. והוא אתי למערק מקמיה.

קפא) אלא, כתיב ד' יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה. יונתי: דא כנסת ישראל. בחגוי הסלע: דא ירושלם, דאיהי סלקא על כל עלמא. מה סלע, איהי עלאה ותקיפא על כלא, אוף ירושלם איהי עלאה ותקיפא על כלא. בסתר המדרגה: ג' דא אתר דאקרי בית קדש הקדשים, ד' לבא דכל עלמא. קפב) ובג"כ כתיב בסתר המדרגה, בגין דתמן הות שכינתא מסתתרא, כאתתא דאיהי צנועה לבעלה, ולא נפקא ס' מביתא ו' לבר. כמה דאת אמר, ה' אשתך כגפן פוריה ברכתי ביתך וגו'. כך כנסת ישראל לא שרייא לבר ז' מאתרהא, בסתירו דדרגא, אלא בזמנא דגלותא, ס' דאיהו בגו גלותא, ובגין דאיהי בגלותא, שאר עמין אית לון טיבו ושלוח יתיר.

מסורת הזהר

א) וה' אמר - אחרי הפרד לוט: (בראשית י"ג) ח"א פה. זה. קה. קנה. ח"ב רכו: ב) ויקם יונה לברוח תרשישה: (יונה א') ח"א פה. ח"ב קע: קעא. ג) הלא את השמים: (ירמיה כ"ג) לעיל פרשת נח דף ס"ט ציון ד' וש"ג. ד) יונתי בחגוי הסלע: (שה"ש ב') ח"ג סא. ז"ח שה"ש ע"ה טב שכה. תק"ח קס"ז טג שלהי. ה) אשתך כגפן פוריה: (תהלים קכ"ח) ח"א קטו: קטו. רלה. ח"ב קכ. קע: ח"ג קכה: קכו.

חלוסי גרסאות א' נ"א וכי מן קמי דכזיב. ול"ג מן ווי ער דכתיב. ונ"א וכי מאן יכיל למערק מקמיה הקב"ה (הרמ"ק) ונ"א וכי מאן יכיל לערקא מקמי קב"ה (אה"ל). כ' נ"א דערקי. ונ"א דאסתר. ג' נ"א מוסיף דא בית המקדש ד' נ"א בלבא. ונ"א מוסיף אתר דאיהו לבא (אה"ל). ה' נ"א מביתה. ו' נ"א ל"ג לבר. ז' נ"א מאתרה. ח' נ"א דאיהו.

<p>מאמר</p> <p>קפ) וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט וגו': ר' אבא פתח, ויקם יונה לברוח תרשישה מלפני ה' וגו' ווי למי שמסתיר עצמו מלפני הקב"ה, שכחוב בו, הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה'. ומתמה, ויונה בא לברוח מלפני הקב"ה.</p> <p>קפא) אלא כתיב יונתי וכו': ומשיב אלא כתוב יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה. יונתי, היא כנסת ישראל, דהיינו השכינה. בחגוי הסלע היא ירושלים, שהוא גבוה מכל העולם. מה סלע הוא גבוה וחזק מכל, אף ירושלים היא גבוה וחזקה מכל. בסתר המדרגה זהו המקום שנקרא בית קדש הקדשים שהוא הלב של כל העולם.</p> <p>קפב) ובג"כ כתיב וכו': ועל כן כתוב, בסתר המדרגה, על הקדש קדשים, משום שהשכינה היחה מסתרת עצמה שם, כאשר היא צנועה לבעלה, ואינה יוצאת מביתה לחוץ. כמו שאתה אומר, אשתך כגפן פוריה (רמ"י דף פ"ד ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>בירכתי ביתך, כך כנסת ישראל אינה שורה מחוץ למקומה, שהוא בסתר המדרגה, אלא בזמן הגלות, שהיא בתוך הגלות. ומשום שהיא בתוך הגלות, ע"כ שאר תאומות יש להם טובה ושלוה יותר מישראל. פירוש, בית המקדש ה"ס הנוקבא. וכתוב, והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים. כי הפרכת ה"ס הפרסא שבמקום החזה המבדילה בין מחזה ולמטה, ששם החסדים מגולים בהארת חכמה, שה"ס הקדש, ובין מחזה ולמעלה, ששם החסדים מכוסים ונעלמים מהארת חכמה, ששם סתר המדרגה, כי החכמה מסתרת שם ואינה מתגלית. אמנם מקום הזווג אינה אלא בבחינת מחזה ולמעלה, (כנ"ל בראשית א' דף פ"ו ד"ה וזה אמרו) דהיינו במקום קדש הקדשים. וז"ש דתמן הות שכינתא מסתתרא כאתתא דאיהי צנועה לבעלה, ודא נפקא מביתא לבר, כי אין פני אדם אלא שם, כנ"ל ע"ש.</p>
--	--

קפג) ת"ח, בזמנא דישראל שריין על ארעא קדישא, כלא הוה מתתקן כדקא יאות, ^ה וכרסייא שלימ עדייהו, ועבדי פולחנא, ובקע אורין דעלמא, וסליק ההוא פולחנא לעילא לאתריה, בגין דארעא לא אתתקנת לפולחנא, אלא לישראל בלחודייהו. ובג"כ, שאר עמין ^ז עעכו"ם, הוו מתרחקי, דלא הוו שלטין ^י בה ^ז כדהשתא, בגין דלא אתזנו אלא מתמצית.

קפד) ואי תימא, הא חמינן כמה מלכין הוו, דשליטין בזמנא דבית המקדש קיים על עלמא. ת"ח, בבית ראשון, עד לא סאיבו ישראל ארעא, לא הוו ^ס שליטין שאר עמין ^ו עעכו"ם, אלא, אתזנו מתמצית, ובה הוו שליטין, ולא כד כך. כיון דחבו ישראל, וסאיבו ארעא, ^י כדין כביכול, דחו לה לשכינתא ^מ מאתרה, ואתקרבת לדוכתא אחרא, וכדין שליטין שאר עמין, ואתייהיב לון רשו לשלטהא.

קפה) ת"ח, א ארעא דישראל, ^ב לא שליט עליה ממנא ^פ אחרא, בר קב"ה בלחודוי. ובשעתא ^י דחאבו ישראל, והוו מקטרין לטעוון ^ה אחרנין, בגו ארעא, כביכול ^י אדחייא שכינתא מאתרה, ומשכי ומקטרי לאתקשרא טעוון אחרן ^י גו שכינתא, וכדין אתייהיב לון שלטנותא. ^ה בגין דקטרת ^י קטרא ^{טו} הוא לאתקטרא. ^{טו} וכדין, שלטו שאר עמין, ובטלו נביאים, וכל אינון דרגין עלאין לא שלטו בארעא.

דרך אמת

מטורת הזהר

ה) לפי שהקפדת הוא מקשר המדענות יחד ולכן נקרא בשם קפדת שהוא לשון קשור כלשון תכנוס.

שליט עליה ממנא אחרא: ח"א סא. קח: ח"ב לג. קל: קמ: קנא: רט.

חלופי גרסאות ח גיא וכרסייא. ז גיא ליג עעכו"ם. ו גיא עע"ז. נ גיא ליג בה. ד גיא כהשתא. ה גיא שליטין. ו גיא ליג עעכו"ם ו גיא עע"ז. ז גיא ליג כדון. ח גיא מאתרהא. ט גיא מוסיף ולא אחרא. י גיא דחבו. יא גיא אחרן. יב גיא אתרתייהו. יג גיא בגו. יד גיא קטרא. ו גיא קטרא. טו גיא איהו. טו גיא ומכרין. (אה"ל)

מאמר

הסולם

וה' אמר - אחרי הפרד לוש

קפג) ת"ח בזמנא וכו': בא וראה, בשעה שישראל שרוים בארץ הקדושה הכל היה מתיקן כראוי, והכסא שהוא הנוקבא היה שלם עליהם. כלומר, שהיתה כסא שלם לישראל העליון ועבדו עבודת השם, דהיינו שהעלו מ"ן, ובקעו אוריים של העולם, והענודה עלתה למעלה למקומה לזו"ן, וגרמו להם זווג. כי הארץ אינה מתוקנת לעבודה רק לישראל בלבדם. ועל כן שאר האומות היו מתרחקים מהארץ, שלא היו שולטים בה כמו עתה, כי לא היו נוזנים אלא מתמצית. כלומר השפע שהמשיכו ישראל ע"י עבודתם. השלים גם את אומות העולם, אבל עיקר השפע הגיע לישראל, והאומות קבלו רק תמצית מהשפע. לפיכך היתה הממשלה לישראל.

קפד) ואי תימא הא וכו': ואם תאמר הרי אנו רואים כמה מלכי האומות היו

(רפויי דף פ"ד ע"ב)

שלטו

קפו) ולא ה' אעדיו שלטנותא י' דשאר עמין, בגין דאינון י' משכו לשכינתא ז' לגבייהו. וע"ד, בבית שני, הא שולטנותא ה' משאר עמין, לא אעדיו, וכ"ש בגלותא, דשכינתא י' בשאר עמין, אתר דשאר ממנן שלטין, ובג"כ י' כלהו ינקין מן שכינתא, דאתקריבת גבייהו.

קפו) ועל * דא, בזמנא דישראל, הוו שראן על מ' ארעא, ופלחי פולחנא דקב"ה, שכינתא ה' הות צנועה בינייהו, ולא נפקת מגו' ביתא לבר י"ב באתגלייא. ובג"כ, כל אינון נביאים דהוו בההוא זמנא, לא נטלו נבואה אלא י' באתרה כדקאמרן. ובג"כ, יונה הוה ערק לבר מארעא קדישא, דלא יתגלי עליה נבואה, ולא יהך י' בשליחותא דקב"ה.

קפח) ואי תימא, הא חמינן דאתגלייא שכינתא בבבל, דאיהו לבר. הא אוקימנא, דכתיב, * היה י' היה, דהוה, מה דלא הוה מן קדמת דנא, מיומא דאתבני בי מקדשא, וההיא נבואה לשעתא הות.

קפט) וכתיב, על נהר כבר. נהר דכבר הוה, מיומא דאתברי עלמא, ושכינתא אתגלייא תדיר עליה, דכתיב י' ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד מ' וגו'. י' ודא איהו חד מינייהו.

קצ) ותמן י' אתגלייא י' שכינתא, לפום שעתא דאצטריכו לה ישראל,

מסורת זוהר

א) היה היה — נהר כבר: (יחזקאל א') ח"א סמט. רכב. ח"ב א. ה. פב. קסו. ת"ז בהקדמה ד. ז"ח יתרו ל"ח טא שא. ב) ונהר יוצא מעדן: לעיל ב"א דף רי"א ציון א' וש"נ.

חלוסי גרסאות ה' ג"א אעדו (אה"ל). ז' ג"א משאר. נ' ג"א משכי. ד' ג"א גבייהו. ה' ג"א דשאר. ו' ג"א בין שאר. ז' ג"א כלהון. ח' ג"א בארעא וליג על. ט' ג"א מוסיף שראת והות י' ג"א ביהחא י"ב ג"א באתגלייא. י"ג ג"א בשליחותיה. י"ד ג"א מוסיף היה דבר ה' אל יחזקאל וגו' על נהר כבר וגו'. טו ג"א מ' מן. ונ"א מקדמת וליג מן. סו ג"א מוסיף וגו' שם האחד וגו'. י"ז ג"א והאי. י"ח ג"א אתגלי עליה וליג שכינתא. י"ט ג"א מוסיף שכינתא עליה (אה"ל).

מאמר הסולם וה' אמר — אחר הפרד לוס

קפח) ואי תימא הא וכו': ואם תאמר, הרי אנו רואים שנגלה השכינה בבבל, ליחזקאל, שהוא חו"ל. הנה ביארנו, שכתוב, היה היה, שהיה אז, מה שלא היה מסודר לכן, מיום שנבנה בית המקדש. ואותה הנבואה לשעה גיתה. כדי לנחם את ישראל כמ"ש להלן. וכתוב על נהר כבר, שפירושו, נהר שכבר היה מיום שנכרא העולם והשכינה היתה נגלה עליו תמיד, היינו מטרים שנבנה כיהמ"ק, שכתוב, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים וגו', ונהר זה כבר, הוא אחד מד' נהרות הללו. פירושו, הגן, ה"ס השכינה. (כנ"ל ב"א דף רי"א ד"ה ומיד) שממנה נמשך הנהר היוצא מעדן, שה"ס חכמה, ונעשה לד' נהרות, ע"כ היתה נגלה על ד' נהרות הללו מטרים שנבנה בית המקדש.

קצ) ותמן אתגלייא שכינתא וכו', ושם נגלה השכינה לצורך השעה, שהיו ישראל צריכים אותה, כדי לנחמם מצער של חורבן

בית

שלטו שאר האומות, ונתבטלו הנביאים. וכל אלו מדרגות העליונות לא שלטו בהארץ.

קפו) ולא אעדיו וכו': ולא הוסרה השליטה משאר האומות, משום שמשכו אצלם את שפע השכינה. ועל כן בבית שני לא הוסרה השליטה משאר האומות. ומכל שכן בזמן הגלות, ששפע השכינה היא בשאר האומות במקום משאר הממונים שולטים, וע"כ יונקים כולם מהשכינה שנתקרבה אליהם.

קפו) ועל דא בזמנא וכו': ועל כן, בשעה שישראל היו שרוים בארץ, ועבדו עבודת הקב"ה, השכינה היתה צנועה ביניהם ולא יצאה מן הבית לחוץ בגלוי, ומשום זה כל הנביאים שהיו אז באותו זמן, דהיינו בזמן שביהמ"ק היה קיים, לא קבלו נבואה מחוץ למקומה, דהיינו מחוץ לארץ ישראל, כמו שאמרנו. ומשום זה ברח יונה לחוץ מארץ הקדושה, כדי שהנבואה לא תתגלה עליו, ולא יהיה מחויב ללכת בשליחותו של הקב"ה.

(רמ"י, דף ס"ד ע"ב, י', דף פ"ח ע"א)

לפום צעריייהו. אבל בזמנא אחרא לא אתגלייא, ובג"כ יונה, בגין דלא תשרי עלוי שכינתא, ולא תתגלי א עליה, אזל ב מארעא קדישא, וערק. הה"ד * מלפני ה' וכתוב כי ידעו האנשים כי מלפני ה' הוא בורח. קצא) ת"ח כמה דשכינתא לא אתגלייא, אלא באתרא דאתחזי לה, אוף ה הכי לא אתחזי ולא אתגלייא, אלא בב"נ דאתחזי לה. דהא מן יומא, דסליק על רעותיה דלוט, לאתהפכא בסרחניה, אסתלקת רוחא קדישא מאברהם. ויכד ב אסתלק לוט מניה, מיד שרא רוח קודשא בדוכתיה. הה"ד, וה' אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו ו' וגו'.

מסורת הזהר

(א) מלפני ה': יונה א' ג'. (ב) כי ידעו האנשים: יונה א' יוד.

חלוף גרסאות א נ"א עלוי ב נ"א מן ארעא. ג נ"א מוסיף ה' לברוח חרשישה. ד נ"א ל"ג מן וכתוב עד חיה. ה נ"א הכא. ו נ"א אתחזייא. ז נ"א אתגלייא, ה נ"א ל"ג לה. ונ"א ליה. ט נ"א רעותא. י נ"א רוח קדישא. יא נ"א כיון דסתלק. יב נ"א אתפרש (אח"ל). יג נ"א קדישא, יד נ"א מוסיף וגו' שא נא עיניך וראה כל המקום אשר אתה שפוגו.

מאמר | הסולם | וה' אמר - אחרי הפרד לוט

ולמטה לבחינת חצוניות, כי לא יוכלו להתברר ולהשתלם מטרם גמר התקון, כי אז יקבלו הזו"ן השלמה דמין הב' כמ"ש באות קל"ג. וזהו ההפרש מנשמת ישראל לאומות העולם, כי ישראל נמשכים מבחינת כלים דפנים, והם ראויים לקבל אורות שלמים גם מטרם גמר התקון. אבל אומות העולם נמשכים מבחינת כלים החצונים, וע"כ לא יוכלו לקבל שום שלמות מטרם גמר התקון, ועד"ז נחלקו העולמות לפנימיות וחיצוניות. וארץ ישראל, היס כלים דפנים מבחינת העולם, וחוף לארץ הם כלים דחיצוניות. וע"כ אין שלמות בחוף לארץ מטרם גמר התקון, כי אז נאמר והיה ה' למלך על כל הארץ וגו'. וכל וכלאה הארץ דעה וגו'. אבל מטרם גמר התקון, אין שלמות רק בהכלים דפנים מהעולם בלבדם, שהם סוד ארץ ישראל.

וזה אמרו, ארעא דישראל לא שליט עלה ממנא אחרא בר קביה בלחודו. כי ארץ ישראל להיותה מבחינת כלים דפנים, קבלה חקון גם בזמן הזה, בסו"ה ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה וגו' והשכינה מתגלית בה. מה שאין כן בחוף לארץ, כי נתנה לשליטת ע' שרים. שגם הם בחינת חיצוניות מהקדושה. דהיינו שנמשכים מכלים החצונים שאין להם שום שלמות מטרם גמר התקון, ולפיכך עוד לא נתקיים, והיה ה' למלך על כל הארץ, אלא בארץ ישראל לבד.

בית המקדש, אבל בזמן אחר לא נגלה השכינה בחוף לארץ. ומשום זה, ברח יונה, כדי שלא תשרה עליו השכינה, ולא תתגלה עליו, וע"כ הלך מארץ הקדושה וברח. וזהו שכתוב, מלפני ה' וכתוב כי ידעו האנשים כי מלפני ה' הוא בורח.

קצא) הא חזי כמה וכו': בוא יראה, כמו שהשכינה אינה מתגלה אלא במקום הראוי לה, כן אינה נראית ואינה מתגלה אלא לאיש הראוי לה, שהרי מיום שעלה ברצונו של לוט להתהפך בחטאו, נסתלק רוח הקדש מאברהם, וכשלוט נפרד ממני, מיד שרה רוח הקדש במקומו, דהיינו על אברהם, וזהו שכתוב, וה' אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו וגו'. ביאור המאמר, כי ידעת שכל מדרגה נחלקת לפנימיות וחיצוניות, שזורשו של התחלקות הזה, ה"ס עלית ה"ת לעינים, ונעשה סיום חדש בסיום גלגלתא ועינים שה"ס פרסאן ואח"כ יצאו לחוף מהמדרגה. (ע"י בפתחה לחה"ק אות ע"ז) ולפיכך הכלים שלמעלה מפרסא שנשארו בהמדרגה נקראים פנימיות, והכלים שיצאו למטה מפרסא נקראים חיצוניות, או אחורים, ע"ה. ואע"פ שבעת גדלות מוחזרים הכלים החצונים שלמטה מפרסא אל המדרגה, עם כל זה, כיון שז"ת דאצילות, שהם זו"ן, אינם נשלמים רק בדרך עליה להמקום שלמעלה מחוזה, שה"ס השלמת התחחון בעליון, ואינם נשלמים במקומם עצמם, בהמקום שמחזה ולמטה, כמו שנתבאר באורך בפתחה לחכמת הקבלה, מאות קל"ד עד אות קמ"ד, עש"ה. ע"כ נחנים תמיד הכלים בינה ותו"מ שמחזה (דפו"י דף פ"ה ע"א)

ויו"ש כמה דשכינתא לא אתגלייא אלא באתרא דאתחזי לה, דהיינו בארץ ישראל, אוף

קצב) ת"ת, כיון דחמא אברהם, דלוט הוה תב לסחרניה, הוה דחיל אברהם, אמר דילמא ח"ו, בגין חברותא דדא, אבידנא בגיניה חולקא קדישא, דאעטר לי קב"ה. כיון דאתפרש מניה, א"ל * שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם.

קצג) מאי ב מן המקום אשר אתה שם. דאתדבקת ביה בקדמיתא, ואתעטרת בהימנותא שלימתא. צפונה, ונגבה, וקדמה, וימה. אלין אינון מסעיו, דהוו בקדמיתא, דכתיב ב וילך למסעיו, וכתיב, ג הלוך ונסוע י הנגבה. אלין דרגין עלאין, דאתעטר במהימנותא שלימתא ד בקדמיתא.

קצד) וכדין אתבשר, דלא יעדי מניה ומן בנוי לעלמין, דכתיב כי את כל הארץ אשר אתה רואה. מאי אשר אתה רואה. דא דרגא קדמאה דאתגליא ליה, כד"א לה הנראה אליו. ובג"כ אשר אתה רואה, בגין דדרגא דא קדמאה, אתכליל מכלהו דרגין, וכלהו ו אתחזון ביה, ובג"כ, כי את כל הארץ אשר אתה רואה וגו'.

קצה) ר' אלעזר, אערע בבי י אושפיזא בלוד, והוה עמיה רבי חזקיה. קם

מסורת הוהר

א) שא נא עיניך: לעיל דף ס"ז ציון א' וש"נ. ב) וילך למסעיו: לעיל דף ס"ב ציון ג' וש"נ. ג) הלוך ונסוע הנגבה: לעיל דף ל' ציון א' וש"נ.

חלוסי גרסאות א ג"א ליג אברהם. ב ג"א ליג מן המקום. ג ג"א ליג הנגבה. ד ג"א קדמיתא. ס ג"א וכלהו. ו ג"א אתחזין, ז ג"א אושפיזיה.

וה' אמר אחרי הפרד לוש

הסולם

מאמר

המקום שנתדבקת בו בתחילה ונתעטרת באמונה לשלמה, דהיינו צפונה ונגבה קדמת וימה, אלו הם המסעות שנסע בתחילה, שכתוב וילך למסעיו, כמו שנתבאר (באות קס"ה) שה"ס נפש רוח נשמה וחיה ע"ש. צפונה ה"ס בינה ונשמה, נגבה, ה"ס חכמה וחיה. קדמת ה"ס ת"ת, ורוח. ימה, ה"ס מלכות, ונפש. וכתיב הלוך ונסוע הנגבה וכו': אלו הן מדרגות העליונות שנתעטר בהם באמונה שלמה בתחילה.

קצד) וכדין אתבשר וכו': ואז נתבשר, שלא יסורו ממנו ומן בניו לעולם. שכתוב, כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולזרעך. ושואל מהו אשר אתה רואה ואומר, זה הוא מדרגה הראשונה שנתגלה לו שהיא מדרגת הנפש, כמו שאתה אומר, לה הנראה אליו (כנ"ל באות קס"ו) ומשום זה נאמר אשר אתה רואה, משום שמדרגה זו הראשונה, שהיא הנוקבא, נכללת מכל המדרגות, וכל המדרגות נראות בה, ומשום זה נאמר, כי את כל הארץ אשר אתה רואה וגו'.

מאמר כתפוח כעצי היער.

קצה) ר' אלעזר אערע וכו': ר' אלעזר אירע בפלוג בלוד. והיה עמו שם ר' חזקיה

אוף הכי וכו' בכר נש דאתחזי לה וכו', דהיינו שיהיה נשמר מלעורר הזווג בחיצוניות הנוקבא, שהיא בהמקום שלמטה מחזה, כי אז הוא מפריד הנוקבא מו"א. והשפע הולכת לחוץ לארץ, אל ע' שרים של אומות העולם שהם בעלי הכלים החיצוניים המתאווים לאותו השפע. ווי"ש (באות קס"ה) ובשעתא דחאבו והוו מקטרין למטעוין אחרנין וכו', דהיינו שעוררו זווג בכלים החיצוניים של הנוקבא והמשיכו השפע ממעלה למטה, שאז הולכת השפע לאלהים אחרים כנ"ל. וכדין שלכו שאר עמין וכו', כי השפע הגיע לע' שרים שלהם, ובג"כ כלהו ינקין מן שכינתא דאתקריבת נבייהו, כי הכלים החיצוניים של השכינה, קרובים לאומות העולם, בי רק הם מקבלים מהם כנ"ל. ובדרך תזה תבין כל המאמר.

קצב) תא חזי כיון וכו': בוא וראה, כיון שראה אברהם שלוט חזר לסורו, היה מפחד, אמר, אולי ח"ו, משום התחברותי עם זוה, אבדתי בשבילי, חלק הקדוש שהקב"ה העטיר אותי, כיון שלוט נפרד ממנו, א"ל הקב"ה, שא נא עיניך וגו', ושואל מהו מן המקום אשר אתה שם, ואומר שפירושו, (טו"י דף ס"ה ע"א)

בלידיא למלעי באורייתא, קם רבי חזקיה גביה, א"ל ר' אלעזר, (ה) ב בקיסטרא
נ דקוסטא, חבריאי שכיחי.

קצו) פתח ר' אלעזר ואמר, * כתפוח בעצי היער וגו'. כתפוח, דא קב"ה
דאיהו חמיד ומתעטר בגוונוי, מכל שאר אילנין, דלא אית דדמי ליה. רשים
איהו מכלא, ד רשים הוא, דלית י אחרא כוותיה.

קצו) בגיני כך, בצלו חמדתי. בצלו: ולא בצלא אחרא. בצלו: ולא בצלא
דשאר ממנן. חמדתי, אימתי, מן יומא, דהוה אברהם בעלמא, דאיהו חמיד
ורחים ליה לקב"ה באהבה. כד"א ב אברהם אוהבי. ופריו מתוק לחכי,
ס דא הוא יצחק, דאיהו פ איבא קדישא.

קצח) ד"א, בצלו חמדתי וישבתי, דא יעקב. ופריו מתוק לחכי, דא יוסף

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) כתפוח בעצי היער: (שה"ש ב') ח"א פה: ח"ב
קכ"ב. קכח. רכ"ג. ח"ג כה. עד. קג. קלב: רנה:
רפו: ת"ז תק' כ"ה ע: ב) אברהם אוהבי: לעיל
דף ב' ציון ב'.

(ה) נאהל שלים עו האורחים ונזכר להם הכל נמדה
עס מליס חמיד חברים אשר הם עובדים וסניס עסן
הס כלים לאוסתיהו לי כלה כמנאור.

חלופי גרסאות ה ג"א בקיסטא. ונ"א בקיסרא (אה"ל). ג ג"א דקוסטא (אה"ל). ג ג"א מוסיף היער כן דודי בין
הבנים וגו'. ד ג"א ל"ג רשים הוא (אה"ל). ה ג"א אחר ונ"א אחרה. ו ג"א מוסיף חמדתי
וישבתי. ז ג"א מוסיף זרע אברהם. ח ג"א דא יוסף ול"ג מן הוא יצחק עד דא יוסף. ט ג"א איבו.

כתפוח בעצי היער

הסולם

מאמר

השכינה בצל אחר, דהיינו בצל דעלי תאנה
(כנ"ל בראשית ב' דף קפ"א ד"ה ויתפרו ע"ש)
בצלו ולא בצלא דשאר ממנן, דהיינו בצל
של ע' שרים. כנ"ל. חמדתי אימתי, שואל,
בצלו חמדתי מאימתי חמדה, כי אי אפשר לומר
שחמדה תמיד, שהרי מסכת החטא נטחה לע' שרים
כנ"ל בדבור הסמוך, ואומר, שהוא מיום שבא
אברהם לעולם, ואהב את הקב"ה באהבה, כמו
שאתה אומר אברהם אוהבי. אז תקן את
השכינה, וחזרה ונתיחדה בז"א, ופריו מתוק
לחכי, זהו יצחק, שהוא פרי קדוש של אברהם.
פירוש, כי בעוד שנטחה לע' שרים, שה"ס
הארת השמאל, היתה ריקנית הן כחכמה והן
מחסדים כנ"ל (דף י"ג ד"ה והענין) ואחר
שאברהם תקנה לזווג עם ז"א, וקבלה ממנו
קו ימין שה"ס חסדים המכוסים הנבחנים
לצל, חזר להאיר בה גם קו השמאל, שה"ס
הארת החכמה המתלבשת בחסדים דימין.
(כנ"ל דף י"ז ד"ה כיון) ונמצא הארת
החכמה בבחינת פרי ותולדה דקו ימין, כי
לא יכלה להאיר מקודם לכן. וז"ס אברהם
הוליד את יצחק.

חזקיה, קם ר' אלעזר בלילה ללמוד תורה.
עמד אצלו ר' חזקיה, בסמוך לו, כי היה צר לרם
המקום. אמר לו ר' אלעזר, בארמון צר החברים
מצוים. כלומר מתוך שהם מרבים בתורה
וממעטים במלאכה, לכן פוגשים אותם תמיד
בבית מלונות צרים וקטנים. כי אין להם
כסף לשכור בתים מרווחים. קיסטרא, פירוש
ארמון, לפי הענין. קיסטא, פירושו מקום צר
ודחוק. כמ"ש (תענית כד.) דיירנא בקוסטא
דחיקא.

קצו) פתח ר' אלעזר וכו': פתח ר"א ואמר,
כתפוח בעצי היער וגו'. כתפוח,
זחו הקב"ה, שהוא נחמד ומתעטר בגוונוי
שה"ס ב' קוין ח"ת, הנבחנים לב' גוונין, לבן אדום
וירוק. שאין דומה לו, בכל שאר אילנות.
שהם ע' שרים המתדמים לקדושה כקוף בפני אדם.
מצוין הוא מכל, מצוין הוא שאין אחר כמותו.
פירוש, כי מחמת חטא דעצה"ד, נמשכה
השכינה לצד ע' שרים, שהם בחינת חיצוניות
דז"א, כמ"ש לעיל (בהסולם באות קצ"א ע"ש)
וע"כ אחר שנתקנה וחזרה ונתדבקה בז"א,
הנקרא הקב"ה, אמרה השכינה כתפוח בעצי
היער וכו' שאין דומה לו בע' שרים שנתדבקה
מקודם, וניכר יתרונו ית' עליהם עתה, כיתרון
האור על החשך.

קצו) בניני כך בצלו חמדתי בצלו ולא בצלא
אחרא וכו': כי מטרם תקונה היתה

(רמ"י דף פ"ה ע"א)

הצדיק, דעבד פירין קדישין בעלמא. וע"ד ח' כתיב אלה תולדות יעקב יוסף. דכל אינון תולדות י דיעקב י ביוסף הצדיק קיימי, ד דעביד תולדות. ובג"כ, אקרון ישראל, על שמא דאפרים, דכתיב י הבן יקיר לי אפרים וגו'. קצט) ד"א כתפוח בעצי היער. דא אברהם. דדמי ליה לתפוח, דסליק ריחין, * ואתרשים במהימנותא שלימתא, על כל בני דריה, י ואתרשים י חד לעילא, ואתרשים י חד לתתא, דכתיב, י אחד היה אברהם.

ר) מאי טעמא הוה אחד. דלא הוה אחרא בעלמא, י די סליק י למהימנותא דקב"ה, בר י איהו. א"ל ר' חזקיה, והא כתיב י ואת הנפש אשר עשו בחרן. א"ל עד כען. אינון לא הוה, בדרגין עלאין, דאתער בהו אברהם. רא) לבתר א"ל, תו שמענא, דלא אקרי אברהם אחד, עד יא דאסתלק ביצחק ויעקב. כיון דאסתלק ביצחק ויעקב, י והוה כלהו י תלתהון אבהן דעלמא. כדין אקרי אברהם אחד. וכדין י הוא תפוח בעלמא. רשים מכל בני יו עלמא. א"ל שפיר קאמרת.

רב) ד"א, כתפוח בעצי י היער, דא י קב"ה. כן י דודי, דא קב"ה. בצלו,

מסורת הנהר

א) אלה תולדות יעקב יוסף: (בראשית ל"ז) ח"א כא: קעו: קט. קפב: ח"ב קה. רמב. ח"ג רמח: ז"ח וישב כ"ט טר שכא. תשא מ"ד טא שמו. ב) הבן יקיר לי אפרים: (ירמיה ל"א) ח"ב יב: ח"ג קמא: ת"ז תק' ו' כא: ג) אחד היה אברהם (יחזקאל ל"ג) ח"א רנו: ד) ואת הנפש אשר עשו בחרן: לעיל דף כ' ציון ב' וש"נ.

חלופי גרסאות א' נ"א וכתיב וליג וע"ד, ונ"א עד כתיב (אה"ל). ב' נ"א יעקב (אה"ל). ג' נ"א יוסף איהו דעביד תולדות כעין כלהו שבטים. ד' נ"א דעבד (אה"ל). ונ"א מוסיף דעביד תולדות כעין כלהו שבטים. ונ"א כעין כלהו וליג שבטים. ס' ל"ג ואתרשים חד לעילא. ו' נ"א ל"ג חד ונ"א מוסיף למהוי חד. ז' נ"א מוסיף למהוי חד. ה' נ"א דיסליק (אה"ל). י' נ"א במהימנותא. י' נ"א מוסיף איהו. כתפוח היער דא אברהם דדמי לתפוח דסליק ריחין ואתרשים במהימנותא שלימתא (אה"ל). י"א נ"א דאתער. ונ"א דיתער (אה"ל). י"ב נ"א והא. י"ג נ"א תלתיהון. י"ד נ"א הוה. טו' נ"א דריה (אה"ל). טז' נ"א מוסיף היער כמה דאתמר. יז' נ"א מוסיף קב"ה כמה דאתמר (אה"ל). יח' נ"א מוסיף דודי בין הכנים.

<p>מאמר</p> <p>ד"ה וכיון) ע"כ נבחן רצל, ולבחינת ישיבה. ופריו מתוק לחכי, זה יוסף שה"ס יסוד שהוא עשה פירות קדושים בעולם דהיינו נשמות וע"כ כתוב אלה תולדות יעקב יוסף. שכל אלו תולדות דיעקב ביוסף הצדיק עומדי, שהוא בחינת יסוד של יעקב. ומשום זה נקראים ישראל על שם אפרים, שכתוב הבן יקיר לי אפרים וגו'.</p> <p>קצט) ד"א כתפוח בעצי היער וכו': וזו אברהם שהוא דומה לתפוח המעלה ריח. והוא נצטיין באמונה שלמה יותר מכל בני דורו. ונצטיין לבחינת אחד למעלה ובבחינת אחד למטה, שכתוב, אחד היה אברהם.</p> <p>ר) מאי טעמא וכו': שואל. מהו דטעם שהיה אחד. ואומר. שלא היה אז אחר בעולם, שיתעלה באמונת הקב"ה חוץ ממנו.</p>	<p>הסולם</p> <p>אמר לו רבי חזקיה. והרי כתוב ואת הנפש אשר עשו בחרן. שזירוגו, שאברהם היה מגייר את האנשים ושה את הנשים. הרי שהיו בעלי אמונת הקב"ה חוץ ממנו. אמר לו, ובכל זאת, עוד לא היו באותן מדרגות העליונות שאברהם נתערב בהן.</p> <p>רא) לבתר איך וכו': אחר כך אמר לו. עוד שמעת. שלא נקרא אברהם אחד. עד שנכלל ביצחק ויעקב. כיון שנכלל ביצחק ויעקב, וכל השלשה יחד היו לאבות העולם, אז נקרא אברהם אחד. כלומר, אחר שנכלל כאחד בכל ג' הקוין נקרא אחד, ולא מקודם לכן, ואז הוא נקרא תפוח בעולם. כלומר שיש לו ג' גוונין לכן אדום ירוק כמו תפוח. שהם רומזין לג' הקוין, והוא נצטיין מכל בני דורו. אמר לו, יפה אמרת.</p> <p>רב) ד"א כתפוח וכו': פירוש אחר, כתפוח בעצי</p>
--	---

(רמזי דף פ"ה ע"א * פ"ה ע"ב)

דא קב"ה. חמדתי וישבתי, ביומא דאתגלי קב"ה, על טורא דסיני, וקבילו ישראל אורייתא, ואמרו * נעשה ונשמע.

רג) ב) ופריו מתוק לחכי. אלין מלין דאורייתא, דכתיב ה בהו י ומתוקים מדבש ונופת צופים. ד"א ופריו מתוק לחכי, אלין נשמתהון דצדיקיא, דכלהו י איבא י דעובדוי דקב"ה, וקיימי עמיה י לעילא.

רד) ת"ח, כל נשמתין דעלמא, דאינון איבא י) דעובדוי דקב"ה, כלהו חד, ברזא חד, וכד נחתי לעלמא, ד כלהו י מתפרשין, י בגוונין, ו דכר ונוקבא, י ואינון דכר ונוקבא מחוברין כחדא.

רה) ה) ות"ח, ה תיאובחא דנוקבא לגבי דכורא, עביד נפש. ורעותא פ דתיאובתא דדכורא, לגבי נוקבא, ואתדבקותא דיליה בה, אפיק נפש, י וכליל יא תיאובתא י דנוקבא, ונטיל לה. ואתכליל תיאובתא תתאה, י בתיאובתא דלעילא, ואתעבידו רעותא חדא, בלא פרודא.

רו) וכדין י כליל כלא נוקבא, ואתעברת מן דכורא, ותיאובתין יו דתרווייהו מתדבקן כחדא, ועל דא, כלא כליל דא בדא. וכד נשמתין נפקין, דכר ונוקבא כחדא יו נפקין.

מסורת הזהר

דרך אמת

ה) לעיל פ"ב ב"י. ט עיין בפירוש רמב"ם מהרמ"ק
 ט ע"ר ח' פסק כ"ב ופקודי רמ"ו ה'.

א) נעשה ונשמע: (שמות כ"ד) ח"א א : ז. רסו:
 ח"ב ג. טז: רכו. ח"ג טא : קח : קסב. קצ : קצב. שחי'
 ב) ומתוקים מדבש: לעיל פרשת נח דף צ"ו

ג) א"בא דעובדוי דקב"ה: ח"א ט. סב : ד) מהפרשין - דכר ונוקבא : ח"א
 ז : צא : ח"ב רמו : ח"ג מנ : רפג : ה) תיאובתא - עביד נפש : ח"א טא. קסב. רט.

חלופי גרסאות ה ג"א ל"ג בהו. כ ג"א ל"ג דעובדוי. נ ג"א מוסיף לעילא במרומי רומה (אה"ל). ד ג"א בלחן.
 ס ג"א כגוונין. ו ג"א דכר. ז ג"א ל"ג מן ואינון עד ותיאובתא דדכורא (אה"ל). ח ג"א ת"ח:
 ט ג"א מוסיף ותיאובתא דדכורא לגבי (לגביה) נוקבא עביד נפש. וניא ותיאובתיה (אה"ל). וניא ל"ג מן דתיאובתא
 עד ואחדבקותא. י ג"א מוסיף וכליל ועביד. יא ג"א תיאובתיה. יב ג"א ל"ג דנוקבא. יג ג"א בתיאובת. יד ג"א נטיל
 טו ג"א תרווייהו. טז ג"א נפקי.

כתפוח בעצי היער

הסולם

מאמר

בהן שהן זכר ונקבה, אלא כשיוורת לעולם כל הנשמות בבחינות זכר ונקבה, וכל נשמה היא זכר ונקבה מחוברים כאחד.

רח) ות"ח תיאובתא וכ"ו: ובוא וראה השתוקקותה של הנקבה להזכר עושה נפש. וכן רצון השתוקקותו של הזכר להנקבה, ודבקותו בה, מוציא נפש, והיא כוללת את הנפש מהשתוקקות הנקבה, ולוקחת אותה, וכלל השתוקקת של התחתון הנקבה בהשתוקקות של העליון הזכר, ונעשו ב' הנפשות רצון אחד בלי פירוד.

רו) וכדין כליל וכ"ו: ואז הנקבה כוללת הכל. ש"לוקחת ב' הנפשות, ומתעברת מן הזכר, בהן. והשתוקקותם של שניהם מתדבקים ונעשו אחד, ועל כן, כלול הכל זה בזה, וכאשר הנשמות יוצאות, זכר ונקבה כלולים בהן כאחד.

לבתר

בעצי היער זהו הקב"ה, דהיינו קו ימין. כן דודי זהו הקב"ה, היינו קו שמאל. בצלו זהו הקב"ה, היינו קו אמצעי. חמדתי וישבתי, הוא ביום שנגלה הקב"ה על הר סיני וישראל קבלו את התורה, ואמרו נעשה ונשמע. או אמרה השכינה חמדתי וישבתי.

רג) ופריו מתוק לחכי: אלו הם דברי התורה, שכתוב בהם ומתוקים מדבש ונופת צופים. פירוש אחר, ופריו מתוק לחכי אלו הן נשמות הצדיקים, שכולן הן פרי מעשיו של הקב"ה, ועומדים עמו למעלה.

רד) ת"ח כל נשמתין וכ"ו: כל נשמות העולם, שהן פרי מעשיו של הקב"ה, כולן הן אחד בסוד אחד, כלומר שלמעלה עוד לא ניכר (ור"י דף פ"ה ע"ב)

(רו) ח לבתר, כיון דנחתי, מתפרשן דא לסטרא דא, ודא לסטרא דא, * וקב"ה מזווג לון לבתר. ולא אתייהיב * זווגא לאחרא, אלא לקב"ה בלחודוי, דאיהו ידע זווגא דלהון לחברא לון, כדקא יאות.
 (רח) זכאה הוא ב"ג, דוכי בעובדוי ואזיל * באורח קשוט. בגין * דאתחבר נפש בנפש, כמה דהוה * מעיקרא. דהא אי זכי בעובדוי, דא הוא ב"ג שלימ כדקא יאות, ובג"כ כתיב, ופריו מתוק לחכי. * דהוא * בתקונא מברך, לאתברכא מניה עלמא, בגין דכלא בעובדין דבר נש תליא, אי זכי אי לא זכי.
 (רט) א"ר חזקיה, הכי שמענא, דכתיב * ממני פריך נמצא. * קב"ה אמר לה לכנסת ישראל, ממני ודאי, פריך נמצא, * פריי נמצא, לא כתיב, אלא פריך, ההוא תיאובתא דנוקבא, * דעביד נפש, ואתכליל בתוקפא דדכורא, ואתכליל נפש בנפש, ואתעבידו חד, כליל דא בדא, * כדאמרן. לבתר אשתכחו תרווייהו בעלמא, * ודא בחילא דדכורא, אשתכח איבא דנוקבא.
 (רי) ד"א * בתיאובתא דנוקבא, אשתכח איבא דדכורא, דאי לאו תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא, לא אתעבידו פירין לעלמין, הה"ד ממני פריך נמצא.

מסורת הזהר

(א) וקב"ה מזווג לון: ח"א פט: קלו. רכט: ב) דאתחבר נפש בנפש (זווג): ח"א יד.: כא מט: ג. ס: עג: פט: צ: צד. קיב. קל: ק"ג. קלו. קמח: קנה. קעו. קפו. רד. רמה. ח"ב כח. פט. קיא: קלו: רה. ריט. רלה. רנה. רנט: ח"ג יט. לו: מט. עז. פא. סב. פד. צ. קד: קיח: קכו. קמג. קסז: קעז. רכד. רמו. רעז. רפב: ג) ממני פריך נמצא: (הושע י"ד) ח"א קטו: רכו: ח"ב רכג:

חלוסי גרסאות ח גיא ולבתר, ג גיא ידיעה לאחרא בזווגא. ג גיא בארת. ד גיא דיתחבר. ה גיא מעקרא ו גיא דא הוא. ז גיא תקונא. ח גיא דקב"ה. ט גיא פרי. י גיא דעבר. יא גיא לנג כדאמרן יב גיא ודאי (אה"ש). יג גיא תאובתא.

כתפוח בעצי היער

הסולם

מאמר

פריך נמצא, ולא כתוב פריי נמצא אלא פריך, להורות על אותה השתוקקות של הנקבה העושה בחינת הנקבה של הנפש, שנכללת בתוקפו של הזכר ונכללו נפש הנקבה בנפש הזכר, ונעשו אחד כלולים זה בזה כמו שאמרנו. ואח"כ נמצאים שניהם נפ"דים בעולם. ודאי שבכחו של הזכר, נמצא הפרי של הנוקבא, בעולם. פירוש. המלה פריך, קאי על פירות הנקבה, דהיינו על הנפש הנמשך בהשתוקקותה, ומשמיענו הכתוב, שאפילו נפש הנקבה אינה מבחינתה עצמה, אלא מכח התכללותה בנפש הזכר, וע"כ אומר ממני פריך נמצא.
 (רי) ד"א בתיאובתא וכו': פירוש אחר. על הכתוב ממני פריך נמצא. כי בהשתוקקות הנקבה עצמה שמשם באה בחי' הנקבה של הנפש, נמצא פריו של הזכר. כי לולא השתוקקות הנקבה אל הזכר, לא היו נעשים פירות בעולם, כלומר שלא היו שום חולדות. וז"ש ממני פריך נמצא.

(רו) לבתר כיון וכו': אח"כ, כיון שיורדים לעולם הם נפרדות זה מזה. הזכר מהנקבה, זה פונה לעברו וזה פונה לעברו. והקב"ה מזווג אותם לאחר כך. ולא ניתן מסתח הזווג לאחר אלא להקב"ה בלבדו. שרק הוא יודע זיוגם לחבר אותם כראוי. דהיינו, שיהיו זכר ונקבה מנשמה אחת.

(רח) זכאה וכו' אשרי האיש הזוכה במעשיו, והולך בדרך האמת. כדי שיתחברו לו נפש בנפש, זכר בנקבה, כמו שהיו מקודם שירדו לעולם. אבל אם אינו יזוכה לא יחנו לו בת זוגו. וע"כ כתוב עליו ופריו מתוק לחכי. כי איש הזה נתברך בחקון זכר ונקבה כראוי, שיתברך ממנו העולם בפירות מחוקים, דהיינו חולדות נאות, משום שהכל תלוי במעשיו של האדם אם זכה או לא.

(רט) א"ר חזקיה הכי וכו': אר"ח, כך שמעתי. שכתוב ממני פריך נמצא. הקב"ה אמר לכנסת ישראל, שהיא השכינה, ממני ודאי (דפו"י דף פ"ה ע"ב)

ריא) * ויהי בימי אמרפל מלך שנער וגו'. רבי יוסי פתח, ^ב מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו וגו'. האי קרא אוקמה חברייא. אבל האי קרא ברוא דחכמתא איהו. דהא תנינן, ^ג שבעה רקיעין עבד קב"ה לעילא, וכלהו ^ה לאשתמודע יקרא דקב"ה, וכלהו קיימין ^ב לאודעא רזא דמהימנותא עלאה.

ריב) ת"ח אית רקיעא עלאה סתים, לעילא מנייהו, דאינון שבעה, ודא הוא רקיעא דדבר לון ונהיר לון לכלהו, ודא לא אתיידע, וקיימא בשאלתא, דלא ידיעא, בגין דאיהו סתים ועמיק, וכלא ^ה תוהין עליה, ובג"כ אקרי מי, כמה דאוקמה דכתיב ^י מבטן מי יצא הקרח, ואתמר. ^כ והאי הוא רקיעא עלאה, * דקיימא על כל אינון ^ב שבעה.

ריג) ואית לתתא רקיעא, דאיהו תתאה מכלהו ולא נהיר. ובגין דאיהו תתאה דלא נהיר, ההוא רקיעא דעלייהו, אתחבר ביה, ואלין תרין אתוון, כליל לון בגויה, ^ד ואקרי ים, דההוא רקיעא עלאה, דאקרי ^ה מי.

ריד) בגין דכל אינון רקיעין אחרנין, אתעבידו נחלין, ועאלין לגביה, וכדין איהו ים עלאה, ^ו ועבד איבין ^ז ונונין לזנייהו, ועל דא אמר דוד ^ח זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין ^ט מספר חיות קטנות עם גדולות.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) כלס מתמיסס. ב) נהקדמס א' ב' ופ' ויחי א) ויהי בימי אמרפל: בראשית י"ד. ב) מי העיר ממזרח: לעיל בראשית ב' דף צ"ה ל"ז ב'.
 ציון ב' ו"ש"ג. ג) ו' רקיעין: לעיל ב"א דף שט ציון ב' ו"ש"ג. ד) מבטן מי יצא הקרח: לעיל ב"א דף רמ"ז ציון ב' ו"ש"ג. ה) מ"י: ע"י לעיל בהקדמת הזהר דף ח' ציון ב' ו"ש"ג. ו) זה הים גדול: (תהלים ק"ד) ח"א יז: רלו. ח"ב מח: מט. ט: ח"ג יוד: ט.

חלופי גרסאות א) ג"א לאשתמודעא. ב) ג"א לאודעא. ג) ג"א מוסיף שבעה רקיעין. ד) ג"א וכדין אקרי. ה) ג"א ועביד. ו) ג"א ורוחין. ז) ג"א מספר וגו'.

ויהי בימי אמרפל

הסולם

מאמר

ריא) ויהי בימי אמרפל וגו': ר' יוסי פתח. מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו וגו' מקרא זה בארוהו החברים, אבל מקרא זה בסוד החכמה הוא. כי למדנו, ז' רקיעים עשה הקב"ה למעלה שהם ז"ת דאצילות, חג"ת נהי"מ. וכולם הם כדי להכיר כבוד הקב"ה. וכולם עומדים להודיע סוד האמונה העליונה.

ריב) ת"ח אית רקיעא וכו': בוא וראה, יש רקיע עליון סתום, למעלה מאלו שבעה רקיעים, שה"ס בינה דאצילות, וזה היא הרקיע המנהיג אותם ומאיר אל כולם, והוא לא אתידע, והיינו ג"ר שלו, שה"ס או"א. ועומד בשאלה, שהיא לא ידוע, היינו ז"ת שלו, שה"ס ישו"ת, משום שהוא סתום ועמוק והכל תמהים בו. ומשום זה נקרא מ"י היינו הז"ת שלו, כמו שבארוהו, שכתוב מבטן מי יצא הקרח, וזה נתבאר (לעיל בראשית א' דף רנ"ו (דסו"י דף ס"ה ע"ב *)) דף פ"ו ע"א

ריג) ואית לתתא וכו': ויש למטה רקיע, דהיינו המלכות, שהוא התחתון מכולם, ואינו מאיר, ומשום שהוא תחתון שאינו מאיר, אותו רקיע העליון שעליהם היא בינה הנקראת מ"י, מתחבר בו. כלומר שרקיע העליון, שה"ס מ"י, אינו מאיר החכמה לשום רקיע מהז"ת אלא להתחתון שבהם, שהיא מלכות (כנ"ל ב"א רע"ז אות ש"ד), ואלו ב' האותיות מ"י, של רקיע העליון הנקרא מ"י, הוא כולל אותם בתוכו, ונקרא ים שהם אותיות מ"י.

ריד) בגין דכל אינון וכו': משום שכל אלו רקיעים האחרים שלמעלה מרקיע התחתון, שהם חג"ת נה"י, נעשו נחלים ונכנסים לתוכו ואז הוא נעשה ים עליון ועושה פירות ודגים למינם, שהם המוחין שמשפיע לבי"ע. ועליו אמר דוד, זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות.

רטו) ועל דא כתיב * ה מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו. מי העיר ממזרח דא אברהם. צדק יקראהו לרגלו, דא י הוא רקיעא תתאה דכלהו רקיעין, דאתעביד ים. יתן לפניו י גוים. מאן האי. ה הוא רקיעא תתאה ו דאמרן, דעביד נוקמין, ואפיל שנאין. ובהאי י אשתבח דוד ו דאמר י ואויבי נתת לי עורף ומשנאי אצמיתם.

רטז) יתן לפניו גוים. ארין אינון עמין דהוה רדיף עליהון אברהם, וקביה הוה קטיל פ לון. י ומלכים ירד, ה) י ארין ממנן רברבן דלעילא. דכד עביד קביה דינא י בעלמא, ככלא עביד דינא, בעילא ותתא.

ריז) ירדפם יעבור י שלום אורח ברגלו לא יבא. ירדפם, י דא אברהם. דאברהם הוה רדיף לון וקביה הוה פ עבר קמיה, וקטיל לון. דכתיב יעבור שלום. דא קביה דאקרי שלום.

ריח) אורח ברגליו לא יבא. פ וכי סלקא דעתך, דהוה אברהם אזיל בגו ענני או בגו סוסוון ורתיכין. אלא אורח ברגליו לא יבא, דלא הוה י אזיל קמיה דאברהם, לא י מלאכא, ולא שליחא, אלא קביה בלחודוי, דכתיב אורח ברגליו, מאן רגליו, ארין מלאכין דאינון תחותי דקביה, כד"א י ועמדו רגליו ביום ההוא וגו'.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) אלו שני מעלה משכטים אומות שנעלם. א) מי העיר ממזרח: לעיל כ"ב דף צ"ה ציין ב' ושינ'. ב) ואויבי נתת לי עורף: תהלים י"ה. ג) ועמדו רגליו: (זכריה י"ד) ח"ב רנח. ת"ז תק' י"ח לה:

חלופי גרסאות א) ג"א ל"ג מן מי עד מי. ב) ג"א מוסיף לרגלו דא שרה, ד"א צדק יקראהו לרגלו (וגו'). ג) ג"א היא. ד) ג"א גוים וגו'. ה) ג"א מוסיף דא הוא. ו) ג"א ל"ג הוא. ז) ג"א ל"ג דאמרן. ז) ג"א משתבח. ח) ג"א ל"ג ואמר. ט) ג"א ל"ג לון. י) ג"א מוסיף ומלכים ירד (מאי [ג"א ומאן] ירד אלא [ומלכים ירד]) ארין מלכין ממנן [דממנן] דלעילא עליהו יתן לפניו גוים ארין עמין דלתתא. ומלכים ירד, יא) ג"א ארין. יב) ג"א בעמא יג) ג"א שלום וגו'. יד) ג"א ל"ג דא. טו) ג"א עביר. ו) ג"א עביד. זט) ג"א ל"ג וכי. יז) ג"א ל"ג אזיל. יח) ג"א מלאכ-

מאמר

הסולם

ויהי בימי אמרלם

רטו) ועל דא כתיב וכו': ועל זה כתוב, מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו. מי העיר ממזרח, זה אברהם. כלומר, אברהם העיר את רקיע העליון הנקרא ט"י, שישפיע החכמה לרקיע התחתון הנקרא י"ם. צדק יקראהו לרגלו. זה הוא רקיע התחתון מכל ז' הרקיעים, שנעשה י"ם. יתן לפניו גוים, שואל מי הוא לפניו, ואומר, הוא רקיע התחתון שאמרנו, שהוא עושה נקמות ומסיל השונאים. ובו משתבח דוד ואמר, ואויבי נתת לי עורף משנאי אצמיתם. פירוש כי הארת החכמה משמידה כל ההצוננים והקליפות, ולפי שרק רקיע התחתון מקבל הארת החכמה, ולא ששה העליונים ממנו, ע"כ אומר, שהוא עושה נקמות ומסיל האויבים, וכן יתן לפניו גוים. רטז) יתן לפניו גוים: אלו הם העמים שאברהם (פשוט דף פ"ו ע"א)

ויהי בימי אמרלם היה רודף אחריהם, והקביה הורגם. ומלכים ירד, אלו הם המלאכים הממונים עליהם למעלה. כי כשהקביה עושה דין בעולם, בכולם הוא עושה הדין, למעלה ולמטה. דהיינו בהעמים שלמטה ובשרים שלהם שלמעלה בשמים.

ריז) ירדפם יעבור שלום וגו': ירדפם, זה אברהם. כי אברהם היה רודף אותם, והקביה היה עובר לפניו והורגם. שכתוב, יעבור שלום, זהו הקביה שנקרא שלום.

ריח) אורח ברגליו לא יבא: שואל וכי יעלה על דעתך, שהיה אברהם הולך בתוך העננים, או על סוסים ומרכבות. כי נאמר אורח ברגליו לא יבא. ומשיב, אלא, אורח ברגליו לא יבא, פירושו, שלא מלאך ולא שליח הלך לפני אברהם, אלא הקביה בלבדו, שכתוב אורח ברגליו

ריט) ד"א מי העיר ממזרח. ת"ח, בשעתא דקב"ה אתער עלמא, ה לאייתאה לאברהם, ו לקרבא ליה לגביה, האי אתערותא, בגין דזמין יעקב : למיפק מניה, ולקיימא תריסר שבטין, כלהו זכאין קמיה דקב"ה.

רכ) צדק יקראהו לרגלו. דקב"ה הוה קרי ליה תדיר, מן יומא דאתברי עלמא, כד"א * קורא הדורות מראש. ובג"כ, צדק יקראהו ודאי. לרגלו : לאתחנרא ביה בפולחניה, ולקרבא ליה לגביה. כד"א : העם אשר ברגליך.

רכא) ד"א מי העיר ממזרח. דמתמן שרותא דנהורא לאנהרא. בגין, דדרום ההוא תוקפא דנהורא דיליה, מגו מזרח איהו, ועל דא מי העיר ההוא נהורא דדרום, ממזרח. בגין דאיהו נטיל ואתון בקדמיתא, ותיאובתא דההוא רקיעא עלאה, למיהב ליה למזרח.

רכב) צדק יקראהו לרגלו. דא מערב, דאיהו קרי ליה תדיר ולא שכיך. כד"א : אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל. בגין דמערב אתער תדיר לגביה. יתן לפניו גוים ומלכים ירד. דהא מניה קביל תוקפא ד לאכנעא כל אינון עמין דעלמא.

מסורת הזהר

א) קורא הדורות מראש : (יעשיה מא) ח"א רכו : ב) העם אשר ברגליך : שמות יא. ג) אלקים אל דמי לך : (תהלים פג) ח"א עז : קעח : ח"ב קמ. רנו : ח"ג ריט. ז"ח רות פ"ה טא שמב. חלוסי גרסאות ה ג"א מוסיף לאייתאה ליה. ו ג"א ולקרבה. ו ג"א למפק. ז ג"א דכל מלכין דעלמא (אה"ל)

מאמר

הסולם

ויהי בימי אמרפל

העם המחובר בך. אף לרגלו, שבכאן פירושו להתחבר עמו.

רכא) ד"א מי העיר ממזרח : כי משם האור מתחיל להאיר. משום שדרום, שהוא חסד, כל תוקף האור שבו הוא ממזרח, שהוא ת"ת, וע"כ אה"כ מי העיר את אור הדרום שהוא חסד, ממזרח. המזרח שהוא ת"ת העיר אותה כי הוא, דהיינו הת"ת, לוקח וניזון תחילה, ואח"כ הוא נותן לשש קציות הכלוליים בת"ת, שבתוכם הוא הדרום, שהוא חסד, וחשקו של רקיע העליון, דהיינו בינה, הוא להשפיע למזרח, שהוא ת"ת, כלומר שהמקבל מבינה הוא ת"ת, שהוא העיקר מהשש קצוות, ואח"כ הוא משפיע להקצוות, שאור החסד בתוכם, ונמצא הדרום אינו מקבל מבינה, אלא ממזרח, וע"כ אומר הכתוב מי העיר ממזרח.

רכב) צדק יקראהו לרגלו : זהו מערב, שהוא מלכות, שהוא קורא למזרח תמיד, שהוא ת"ת, ואינו שוקט. כמש"א אלקים אל דמי לך וגו', משום שהמערב שהוא המלכות הנסי' אלקים, מתעוררת אליו תמיד. יתן לפניו גוים ומלכים ירד, כי ממנו, מן המזרח, מקבל כח להכניע כל עמי העולם.

ברגליו ושואל מי המה רגליו, ומשיב, אלו הם המלאכים שהם מתחת הקב"ה, כמו שאתה אומר, ועמדו רגליו ביום ההוא וגו', שהוא המלאכים הנקראים רגליו, ושיעור הכתוב הוא, רגליו, שהם המלאכים, לא יבאו אז באורח אברהם, אלא הקב"ה לבדו היה בדרכו.

ריט) ד"א מי העיר ממזרח : בוא וראה, בשעה שהעיר הקב"ה את העולם שהוא מלכות, להביא את אברהם ולקרבהו אצלו, היה התעוררות הזוהי, בשביל יעקב, שה"ס מזרח, בשביל שיעקב עתיד לצאת ממנו, ולהעמיד ממנו י"ב שבטים, שהיו כולם צדיקים לפני הקב"ה, ושיעור הכתוב, מ"י שהוא בינה העיר את העולם להביא את אברהם, ממזרח בשביל מזרח שהוא יעקב, כי אברהם יצחק יעקב, מכונים, דרום צפון, מזרח.

רכ) צדק יקראהו לרגלו : הקב"ה היה קורא אותו את יעקב, תמיד, מיום שנברא העולם. כמש"א, קורא הדורות מראש, ומשום זה צדק, שהיא המלכות, יקראהו ודאי. לרגלו, פירושו, להתחבר בו בעבודתו ולקרבהו אליו. כמו שאתה אומר העם אשר ברגליך, שפירושו (דפו"י דף פ"ו ע"א)

רכג) רבי יהודה אמר מי העיר ב ממזרח, דא אברהם. ב דלא נטיל אתערותא לגבי קב"ה אלא ממזרח, בגין דחמא שמשא דנפיק בצפרא, מסטרא דמזרח, נטיל אתערותא לנפשיה ב דאיהו קב"ה, אמר דא הוא מלכא דברא יתי, פלח ליה כל ההוא יומא. לרמשא חמא, שמשא דאתכניש, ד וסיהרא נהרא. אמר ב דא הוא ודאי, דשליט על ההוא ו פולחנא דפלחית כל האי יומא, ד דהא אתחשך קמיה ולא נהיר. פלח ב ליה כל ב ההוא ליליא.

רכד) לצפרא, חמא דאזלא י חשוכא, ואתנהיר סטרא דמזרח, אמר ודאי כל אלין, מלכא אית עלייהו, ב ושליט דאנהיג לון. כיון דחמא קב"ה, תיאובתא דאברהם לגביה, כדין אתגלי עלוי, ומליד עמיה, דכתיב צדק יקראהו ררגלו. דמליל עמיה, ואתגלי עליה.

רכה) ר' יצחק פתח * דובר צדק מגיד מישרים. * קב"ה, כל מלוי אינון בקושטא, ועביד מישרים, במה י עביד מישרים. בגין, דכד ברא קב"ה עלמא, לא הוה קאים, והוה מתמוטט להכא ולהכא. א"ל קב"ה לעלמא, מה לך י דאת מתמוטט. א"ל י רבונו של עולם, לא יכילנא למיקם, דלית בי יסודא, על מה דאתקיים.

רכו) א"ל הא אנא זמין למיקם בך חד צדיקי, טו דאיהו אברהם, די ירחים יי. מיד קאים עלמא בקיומיה, הה"ד ב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם; (ב) אל תקרא ב בהבראם אלא באברהם. באברהם. טו מתקיים עלמא.

מסורת הזהר

דרך אמר

(א) דובר צדק: ישעיה מ"ה. (ב) אלה תולדות השמים והארץ: לעיל בראשית ב' דף ק"א ציון

(ג) לעיל ג' ב' וכ"ה ח'.

א' וש"נ. (ג) בהבראם אלא באברהם: לעיל בהקדמת הזהר דף מ"ח ציון ה' וש"נ.

חלופי גרסאות ח' נ"א מוסיף ממזרח שמש. ב נ"א ולא. ג נ"א ליג דאיהו קב"ה (אה"ל). ד נ"א ליג וסיהרא נהרא. ונ"א וירחא נפקח [נפקא]. ונ"א מוסיף וירחא נפקח וסיהרא נהרא (ד"א). ונ"א ונהרא פיהרא. (אה"ל). ה נ"א וראי דא חווא. ו נ"א ליג פולחנא. ונ"א דפלחנא ליה כל האי (אה"ל). ז נ"א דהאי. ח נ"א לירחא. ט נ"א ליג ההוא. י נ"א חשוכא. יא נ"א שליט (אה"ל). יב נ"א עבר. יג נ"א דאנת. יד נ"א מאריה דעלמא. טו נ"א ואיהו. טז נ"א אתקיים.

הסולם

מאמר

של אברהם אליו. או נגלה אליו ודיבר עמו. שכתוב צדקו יקראהו לרגלו. צדק זה הקב"ה שקרא אותו, ודבר עמו ונגלה עליו.

רכה) ר' יצחק פתח וכו': ר"י פתח. דובר צדק מגיד מישרים, הקב"ה. כל דבריו אמתי ועושה מישרים, ושואל, במה עושה מישרים. ואומר, כי כאשר ברא אלקים את העולם לא היה העולם עומד. אלא היה מתמוטט לכאן ולכאן. אמר לו הקב"ה אל העולם: מה לך שאתה מתמוטט. א"ל רבונו של עולם איני יכול לעמוד. כי אין בי יסוד שעליו אעמוד.

רכו) א"ל הא אנא וכו': א"ל הקב"ה, הרי אני עתיד להעמיד בתוכך צדיק אחד. שהוא אברהם, שהוא יאהב אותי. מיד עמד העולם

רכג) ר' יהודה אומר וכו': ר"א מי העיר ממזרח זהו אברהם, שלא לקח התעוררות אל הקב"ה אלא ממזרח. כי כשראה את השמש יוצא בבקר מצד מזרח. לקח לעצמו התעוררות. שהוא הקב"ה, אמר על השמש, זרו המלך שברא אותי, ועבד אל השמש כל היום. לערב לאה ששקעה השמש והלבנה האירה, אמר על הלבנה, זהו ודאי, השולט על עבודה ההיא שעבד כל אותו היום, אל השמש, שהרי השמש נחשך מפני הלבנה ואינו מאיר. עכד אל הלבנה כל אותה הלילה.

רכד) לצפרא חמא וכו': בכורך ראה שחלבנה הולכת לה חשוכא, ותאיר צד המזרח. אמר, בודאי, שיש מלך ושליט על כל אלו שמנהיג אותם, כיון שראה הקב"ה חשקו (דש"י דף פ"ו ע"א י' פ"ו ע"ב)

רכז) אמר רבי חייא. ה מגיד משרים. דהא אתיב ליה עלמא לקב"ה. ההוא אברהם. זמין י הוא י דיפקון מניה בנין. ד דחריבו ס מקדשא, ו ויוקידו אורייתא. אמר ליה, זמין חד ב"נ י למיפק מניה, דאיהו יעקב, ויפקון מניה תריסר שבטין, כלהו זכאין. מיד אתקיים עלמא בגיניה הה"ד מגיד משרים. רכח: ר' אלעזר אמר, הא אתערנא, וידבר, ויגד, ויאמר, כלהו לטעמייהו מתפרשן, וידבר: איהו באתגליא, דרגא לבר, דלא איהו דרגא פנימאה, כאינון דרגין עלאין, ודא איהו דובר צדק.

רכט) ויגד: איהו רמו לדרגא פנימאה עלאה, ס דשלטאה על דבור, ודא הוא א מגיד משרים, (ה) מאן משרים, דא דרגא עלאה דיעקב שרייא ביה. הה"ד י אתה כוננת משרים, ובג"כ מגיד כתיב, ולא כתיב דובר. רל) א"ר יצחק, והא כתיב, י ויגד לכם את בריתו. א"ל הכי הוא ודאי איהו דרגא דשלטא על תתאה, דאיהו דובר צדק, וכלא ס איהו י לאסתכלא י"ה הכא. ת"ח, דאע"ג י דדבור איהו תתאה, לא תימא, דלאו עלאה איהו, אלא

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) גזוכי סיב כסירים מאן משרים הלן י"ה דכחמו (א) מגיד משרים: לעיל דף ע"ט ציון א' וש"נ. דילכון לגבי ול"ו וכו'. (ב) אתה כוננת משרים: (תהלים צ"ט) ח"א רלב: ח"ב נא: ח"ג לט: נט. ז"ח חוקת נ"א טב שכא. שה"ש ס"ו טד שכא שמכ. (ג) ויגד לכם את בריתו (דברים ד') ח"ב עט: ד) דיבור: לעיל בראשית ב' דף קמ"ו ציון א' וש"נ.

חלוסי גרסאות ה' נ"א ומגיד, כ נ"א ל"ג הוא, ג נ"א ל"ג דיפקון מניה בנין. ונ"א לנפקא נ"א למיפק ד"א] מניה [מיניה] ישמעאל א"ל הא יצחק א"ל זמין למיפק [נ"א לנפקא ד"א] מניה [נ"א מיניה] עשו. (חילא אה"ל) דיחריב, ד נ"א די יחריב, ונ"א דיחריב, ס נ"א מוסיף בי מקדשא, ו נ"א ויוקיד, ז נ"א למפק, ח נ"א דשלטא, ט נ"א בה, י נ"א לאשתלא, ונ"א מוסיף בגין לאסתכלא, ונ"א בגין לאשתלא, יא נ"א איבא ונ"א איכא, ונ"א אחיא.

מאמר

הסולם

ויהי בימי אמרסל

העולם על קיומו. הח"ד אלה תולדות השמים וארץ בהבראם. אל תקרי בהבראם אלא באברהם, כי באברהם נתקיים העולם, (ועי' לעיל בהקדמת הזהר דף מ"ח והלאה, שנתבאר זה באירך).

רכז) אמר ר' חייא וכו': אר"ה. מגיד משרים פירושו כי העולם השיב להקב"ה, אותו אברהם. עתיד שיצאו ממנו בנים שיחריבו את בית המקדש וישרפו התורה. אמר לו הקב"ה אדם אחד עתיד לצאת ממנו, שהוא יעקב, ויצאו ממנו י"ב שבטים כולם צדיקים. מיד נתקיים העולם בשבילו, וזה שכתוב מגיד משרים. כי משרים הי"ס יעקב שהוא ת"ת.

רכח) ר' אלעזר וכו': ר"א אמר, הנה הערנו וידבר, ויגד, ויאמר, יש לכל אחד טעם מיוחד, וידבר, פירושו בגלוי, שה"ס מלכות שנק' עלמא דאתגליא. והיא מדרגה חיצונית לכולן, ואינה מדרגה פנימית כאלו מדרגות

(רפויי דף פ"ו ע"ב)

וחכל

ודאי א דבור, מלייא איהו מכלא, ודרגא עלאה איהו. וסימניך * כי לא דבר רק הוא מכם.

רלא) רבי אלעזר, הוה אויל לבי חמוי, והווי עמיה ר' חייא, ור' יוסי, ור' חזקיה. אמר ר"א, הא חמינא דאתערותא דלעילא לאו איהו, אלא כד אתער לתתא, דהא אתערותא דלעילא, בתיאובתא דלתתא : תלייא.

רלב) פתח ואמר, אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל. דא הוא אתערותא דלתתא. בגין לשלטאה. אמר דוד, אלקים אל דמי לך, לאתערא לגבי ו עלאה, ולא תחברא גבי ימינא.

רלג) מאי טעמא, בגין כי הנה אויביך יהמיון וגו', כי נועצו לב יחדיו עליך ברית יכרותו, ובגין כך, אלהים אל דמי לך, לאתערא לגבי עילא, דהא כדן אתערת ימינא, וקטירת לה בהדה. וכד אתקשרת בימינא, כדן אתבר שנאין דכתיב, ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב.

רלד) ותא חזי, בשעתא דאתחברו כל אינון מלכין, לאגחא קרבא עליה

מסורת הזהר

א) כי לא דבר רק הוא: (דברים ל"ב) ח"א סגן. קסח. ח"ג ו': ב) אלקים אל דמי: לעיל דף ע"ח ציון ג' וש"ג. ג) כי הנה אויביך: תהלים פ"ג. ד) כי נועצו לב יחדיו: (תהלים פ"ג) ח"ב רמא: ה) ימינך ה' נאדרי בכח: (שמות ט"ו) ח"א רסז: ח"ב ו. כו. ל: זב: נו: נז: נח: סו: פא. ח"ג כד. לו. קמב: קעח. רא. ת"ו תק' מ"ו סד: תק' ס"ט קא:

חלושי גרסאות א גיא דבר, וניא דכד. כ גיא וסימן. ג גיא מוסיף תלייא מלתא. ד גיא לך וגו'. ס גיא מוסיף אלקים אל דמי לך דא. ו גיא עילא. ז גיא אויביך ה' וגו'. ח גיא מוסיף וכתבי. ט גיא מוסיף דהא כדן אתערא [גיא אתערת] ימינא לאתערא לגבי עילא. י גיא יחבר. יא גיא כד"א.

מאמר והכל הוא להסתכל כאן. בוא וראה, אע"פ שאמרנו שדבור הוא תחתון מכולן, אל תאמר בשביל זה, שהוא אינו מדרגה עליונה וחשובה אלא וראי דבור, יורה שהוא מלא מכל המדרגות, ומדרגה עליונה היא. והסימן שלך שכתוב כי לא דבר רק הוא מכם. פירוש, כי הגם שדבור היא מדרגה החיצונה מכולם, דהיינו מלכות, אמנם אין המלכות נקראת בשם דבור, אלא בשעה שהיא נבנית ונעשית פרצוף פנימי עליון בשוה עם ז"א פנים בפנים, שאז נקרא ז"א קול והנוקבא דבור. הרי שמצד אחד, דבור פירושו מלכות, שהיא חיצונה ותחתונה מכולן, ומצד הכ' יורה על בנינה השלם סב"ס עם ז"א, שאז היא מדרגה עליונה.

רלב) פתח ואמר אלקים אל דמי לך וגו': זה הוא התעוררות מלמטה, מצד הנוקבא, כדי לשלוט. אמר דוד, אלקים אל דמי לך, מלהתעורר אל העליון, לז"א ולהתחבר בימין. בחסד שלו. רלג) מאי טעמא וכו': מה הטעם. משום כי הנה אויביך יהמיון וגו' כי נועצו לב יחדיו עליך ברית יכרותו. כי הנוקבא היא בחי' שמאל, שה"ס חכמה בלי חסדים, ואין החכמה יכולה להאיר בלי חסדים. וע"כ, כל הקליפות ואויבי הקדושה מרימים ראש. ומשום זה אלקים אל דמי לך מלהתעורר למעלה, לז"א, כי אז מתעורר הימין דז"א וקושר אותה עמו, וכשמתקשרת בימין, דהיינו שהחכמה שבה מתלבשת בחסדים שבימין, אז נשברו השונאים כי הארת החכמה משמדת כל אויבי הקדושה. שכתוב ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב.

רלד) ות"ח, בשעה שנתחברו כל אלו המלכים לעשות מלחמה עם אברהם, נתעצו להעבירו מן העולם. וכיון ששלטו בלוט בן אחי

(דסויי דף ס"ז ע"ב)

דאברהם, אתייעטו לאעברא ליה מן א עלמא, וכיון דשלטו בלוט, בר אחוה דאברהם, מיד אזלו, דכתיב א ויקחו את לוט ואת רכושו בן אחי אברם וילכו. ד מ"ט. בגין, דדיוקניה דלוט הוה דמי לאברהם, ובגין כך וילכו, ד דכל אהוא קרבא, בגיניה הוה.

רלז) מאי טעמא. בגין, דהוה אברהם אפיק בני עלמא, מפולחנא נוכראה, ואעיל לון, כפולחנא דקב"ה. ותו, קב"ה אתער לון בעלמא, בגין לגדלא שמא דאברהם בעלמא ולקרבא ליה לפולחניה.

רלז) ורזא דמלה, כיון דאברהם אתער למרדף אבתרייהו, כדין אלקים אל דמי לך, עד דאתקשר כלא באברהם, וכד אתקשר ו כלא באברהם, כדין אתברו כלהו מלכין מקמיה, וכדקא אמרן דכתיב ימינך ה' תרעץ אויב וגו' (ב).

רלז) ס ב ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין. רבי שמעון פתח ואמר א ויהי בשלם סכו וגו'. ת"ח, כד סליק ברעותא דקב"ה, למברי עלמא, ב) אפיק חד שלהובא דבוצינא דקרדינותא, ג) ונשף זיקא בזיקא, חשכאת ואוקידת. ואפיק מגו * (י) סטרי י תהומא, חד ז) טיף, וחבר לון כחד, וברא י) בהו עלמא.

דרך אמת

א) כאן טיך עד דהוו אזלי הכסוב בדף שאחר זה באמצע הדף. ב) הוציא מהעלם אל הגילוי בלבנות אחת והוא מציאות קו הדין שנתאלל מנוליה דקרדוניהו כנו' לעיל בריש דף ס"ו א"י. ג) והיה מנסב ומכה כוח עליון כרוח מחסון שהוא הסך אל היסודי. ד) טיפה אחת והוא קו החסד שהוא החכמה כוד הוה יוד שהוא טיפה אחת.

מסורת הזהר

א) ויקחו את לוט: בראשית י"ד. ב) ומלכי צדק מלך שלם: (בראשית י"ד) ח"א פ"ג. צ: רצא: ז"ח לך כ"ה טא שכר. ג) ויהי בשלם סכו: (תהלים ע"ו) ח"א קעב: ח"ג צ: ד) בוצינא דקרדניתא: לעיל ב"א דף ב' ציון א, וש"נ.

חלופי גרסאות א גיא מעלמא וליג מן. ב גיא מוסיף דשלטו ליה. ג גיא רכושו וגו'. ד גיא מוסיף מיט וילכו. ה גיא דהא כל (אה"ל). ו גיא מלה. ז גיא כדקאמרן. ח גיא ליג וגו'. ט בדיו כתב כאן עד דהוו אזלי שבאות רמ"ד עד סוף אות ר"ס ומתחיל ומלכי צדק אחר זה. י גיא חשכא. יא גיא חשוכא (אה"ל). יב גיא סטרי וגיא סטרי (אה"ל). יג גיא תהומי. יד גיא בחון.

מאמר

אחי אברהם. מיד הלכו. שכתוב ויקחו את לוט ואת רכושו בן אחי אברם וילכו. מה הטעם, משום שצורחו של לוט היתה דומה לאברהם, ומשום זה, וילכו, כי כל מלחמה תזו בשבילו היתה. וחשבו שכבר נפל בידיהם.

רלה) מאי טעמא וכו': ושואל, מה הטעם שרצו להרוג את אברהם. ואומר, שהוא משום שאברהם הוציא את בני העולם מלעבוד עבודה זרה, והביאם לעבודת הקב"ה. וע"כ רצו להורגו. ועוד, כי הקב"ה עורר אותם בעולם, להלחם באברהם, כדי לגדל שמו של אברהם בעולם, ולקרבנהו לעבודתו.

רלז) ורזא דמלה וכו': וסוד הדבר, כיון שנתעורר אברהם לרדוף אחריהם, אז נאמר אלקים אל דמי לך וגו', שהנוקבא נתעוררה לז"א, והעלתה מ"ן אליו להמשיך חסד שה"ס וימן. עד שהכל נקשר (דפו"י דף ס"ו ע"ב * ס"ו ע"א)

הסולם

אלהים אל דמי לך

באברהם, שה"ס חסד דז"א, דהיינו שהחכמה שבה נתלבשה בחסדים ונשלמה הארתה וכשנקשר הכל באברהם אז נשברו לפניו כל המלכים, כמו שאמרנו לעיל (באות הסמוך) שכתוב אז, ימינך ה' תרעץ אויב.

מאמר ומלכי צדק

רלז) ומלכי צדק מלך שלם וגו': ר' שמעון פתח ואמר, ויהי בשלם סכו וגו', בוא וראה, כשעלה ברצונו של הקב"ה, שה"ס בינה, לברוא העולם, שהוא ז"א הנקרא עולם, הוציא להבה אחת של בוצינא דקרדנותא, ונשב רוח ברוח, ונחשכה הלהבה, וגם שורפת. והוציא מתוך צדדי התהום ספה אחת, וחבר אותם כאחד. דהיינו הספה עם הלהבה, וברא בהם את העולם, שהוא ז"א, פירוש, כדי לבאר תכונת ומלכי צדק וגו', וסוד הברכה אשר ברכו, הוצרך לבאר היסב בדיוק סדר עליית זו"ן אל הבינה בסוד מ"ן, כדי להשלים הארתה.

שבוה

רלח) ההוא ה' שלהובא סליק, ואתעטרא בשמאלא, וההוא טיף סליק ואתעטר בימינא, סלקו חד בחד, י אחלפו דוכתי, דא לסטרא דא, ודא לסטרא דא, ד' דנחית סליק, ודסליק נחית.

מסורת הזהר

א) דנחית סליק ודסליק נחית: ח"א ל: לג: ח"ב קלב: ת"ז תק' כ"ב סח:

חלופי גרסאות ה' נ"א שלהובה. כ נ"א ואתער, נ נ"א אחלפו. ד נ"א ונחית.

מאמר	הסולם	ומלכי צדק
<p>שבזה מתבאר ברכה הראשונה. ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ. ואח"כ הוצרך לבאר סדר קבלת ז"א ונוקביה את המוחין מבינה אחר עלייתם שם. שבזה מתבאר ברכה הב' וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידיו וגו'.</p> <p>ונודע שבעת שהבינה משפעת בחינת ו"ק לזו"ן היא צריכה או להתמעט בעצמה לבחינת ו"ק. שאז מורידה ג' אתוון אליה דאלקים. אל זו"ן. והיא עצמה נשארה בב' אותיות מ"י דאלקים, שהם בחינת ו"ק בלי ראש. ואז משפעת ו"ק לזו"ן. (כנ"ל דף ו' ד"ה פירוש ע"ש) וכשרוצה להשפיע ג"ר לזו"ן. היא מעלית ג' אתוון אליה מזו"ן ומחזרת אותם למדרגתה. והזו"ן עולים עמהם. ואז יוצא קו שמאל בהבינה. ונעשו ה' אתוון אלקים סתימא בשמא. מטעם חסרון חסדים. ונעשו מחלוקת בין ב' הקוין ימין ושמאל דבינה. ואז נעשה ז"א בחינת מין אליה עם עוד המסך דחירק. שמצד אחד ממעט כחו של קו שמאל. ומצד הב' הוא מרבה חסדים ואז מכריע ביניהם ומיחד אותם זה בזה. (כנ"ל דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש) ואחר שז"א השלים ג' הקוין בבינה. זוכה גם הוא באותם ג' הקוין. כי כל השיעור שתחתון גורם בעליון זוכה בו התחתון. וכבר נתבאר זה בכ"מ. וכאן בא הזהר לבאר רק השפעת מוחין דג"ר אל הזו"ן. שהוא מבחינת ג"ר של עצמה. דהיינו שכבר החזירה לעצמה ג' אתוון אליה. והאירה בה הארת השורק. דהיינו קו השמאל שבה. שהאורות נסתמים בה אז. וצריכה לעלית ז"א עם המסך שלו. שתזדווג עליו ותוציא על ידו קו האמצעי המכריע ומשלים ב' הקוין שלה. וזה אמרו. כד סליק ברעותא דקב"ה. שהוא בינה. למברי עלמא. דהיינו להשפיע מוחין דג"ר אל העולם. שהיא זו"ן. אפי"ק חד שלהובא דבוצינא דקרדינותא. דהיינו שגילתה את כח הדין של קו השמאל. שהוא כאש שורף מחוסר חסדים. ואז ונשף ויקא בזיקא. שרוח התחתון שהוא ז"א. נשב ברוח העליון שהוא ז"ת דבינה. כלומר. שז"א עלה</p>	<p>או למ"ן עם המסך שלו אל ז"ת דבינה. ונעשה לה בחינת רוח. שזה נבחן כנשיבת הרוח ברוח. ואז חשכאת ואוקידת. כלומר שנכפלו הדינים בז"ת דבינה. כי מטרים שנעשה זווג על המסך דז"א. לא לבד שלא נתקן האש דקו שמאל אלא עוד שקו השמאל נתמעט ונחשך לבחינת ו"ק. (כנ"ל דף ט"ז ד"ה עוד) שה"ס חרן. ע"ש. ונמצא דחשכאת מטעם המסך דז"א שעלה. וגם אוקידת. כי עוד לא יצא הזווג על המסך שימשיך קומת החסדים.</p> <p>ואחר זה נעשה הזווג מאור העליון על המסך דז"א ויצאה עליו קומת חסדים. וז"ש ואפי"ק מגו סטרי תהומא חד טיף. המסך דצמצום ב' מכונה תהום (כנ"ל בראשית א' דף ל"ח ד"ה אבנין ע"ש) וקומת החסדים שה"ס קו אמצעי מכונה חד טיף. טפה אחת. כי ג' הקוין מכונים ג' טפוח. (כנ"ל בראשית א' דף רס"ד אות שכ"א) ואומר שהוציא בסוד הזווג על המסך. המכונה סטרי תהומא. טפה אחת דהיינו קומת החסדים. וחבר לזן כחד. שקומת החסדים חיבר ב' הקוין. ימין ושמאל דבינה להיות כמו קו אחד. דהיינו שעשה שלום ביניהם. ונתלבשו זב"ז החכמה שבשמאל בהחסדים שבימין וכן החסדים שבימין בהחכמה שבשמאל. וברא בהו עלמא. ובאלו המוחין ברא את העולם. שהוא ז"א. כי מתוך שז"א גרם הארת המוחין הללו בבינה. זכה בהם גם הוא. כנ"ל.</p> <p>רלח) ההוא שלהובא וכו': אחר שביאר בדרך כלל. ענין יציאת המוחין בבינה. והמשכתם לז"א. בא עתה לבאר זה בפרטיות. ואומר. שלהבת היא עלתה ונתעטרה בקו שמאל דבינה. וטפה היא שהיא קו אמצעי. עלתה ונתעטרה בקו ימין דבינה. ואז סלקן חד כחד. נכללו ב' הקוין זה בזה. אחלפו דוכתי דא לסטרא דא ודא לסטרא דא. החליפו מקומותיהם הימין והשמאל. החסדים שבצד ימין נמשכו ובאו לצד שמאל. והארת החכמה שהיה שם בשמאל. כשלהבת שורפת. נתלבשת בהחסדים וחזרה לבחינת הארת חכמה</p>	<p>המתוקת</p>

(דפו"י דף פ"ז ע"א)

רלט) אתקטרו דא בדא, נפיק מבינייהו רוח שלים. כדן אינון תרין סטרין, אתעבידו חד, ואתייהב בינייהו, ואתעטרו חד בחד. כדן אשתכח שלם לעילא, ושלם לתתא, ודרגא נ אתקיים.

רמ) אתעטרת ה"א בוא"ו, וא"ו בה"א, כדן סלקא ה"א, ואתקשרא בקשורא שלים. כדן ומלכי צדק מלך שלם. מלך שלם ודאי, מלך איהו דשליט בשלימו, אימתי איהו מלך שלם, ביומא דכפורי דכל אנפין נהירין ה.

חלופי גרסאות א נ"א שלם אשתכח. ב נ"א ודרג (ד"ק). ג נ"א אתקיימת (אה"ל). ד נ"א ואתעטרת (אה"ל). ה נ"א ה. ו נ"א ואתקשרת. ז נ"א דאיהו שלים (אה"ל). ח בדפו"י מוסיף ד"א ומלכי צדק מלך שלם בעא ארש בעא קביה למיסק [נ"א לאסקא] כהונתא משם כדאי ברוך אברם לאל עליון כיון דאקדים ברכתא דאברהם לברכתא דמריה [נ"א דמאריה] א"ל אברהם וכי מקדימין ברכתא דעבדא לברכתא דמריה [נ"א דמאריה] מיר אתייהב [אתייהבת] כהונתא לאברהם דכתיב נאם ה' לאדוני שב לימיני, וכתיב בתריה נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק דכתיב והוא כהן לאל עליון [נ"א מוסיף הוא כהן] ואין זרעו כהן [נ"א כרין].

ומלכי צדק

הסולם

מאמר

נתעטר בחסדים דימין ונשלם החכמה שבו, והימין נתעטר בחכמה שבשמאל ונשלם בג"ר גם הוא. וקו האמצעי נתעטר בהחסדים דימין, והשיג גם הוא ג"ר מהימין. כדן אשתכח שרם לעילא ושרם לתתא, אז נמצא שלימות למעלה בבינה ושלימות למטה בז"א, ודרנא אתקיים. והמדרגה של המוחין דז"א נשלמה.

רמ) אתעטרת ה"א בוא"ו וכ"ו: ונמצא שנתעטרה ה ראשונה דהויה, שהיא בינה, עם ה' דהויה שהוא ז"א. כי ע"י עלית ז"א לבינה נתגלו המוחין שבה, בסוד תלת נפקי מחד. וא"ו בה"א, ה' דהויה, שהוא ז"א נתעטר במוחין ע"י ה' דהויה, שהיא בינה, בסוד חד בתלת מיימא, כנ"ל. כדן סלקא ה"א ואתקשרא במשורא שרים, אז עלתה ה' אחרונה דהויה, שהיא הנוקבא דז"א, אל ה' דהויה, שהוא ז"א, ונקשרה בו בקשר שלם, שקבלה ממנו המוחין דבינה. כדן ומלכי צדק מלך שלם מלך שלם ודאי, ואז נאמר על ה' אחרונה הנקראת מלכי צדק, הכתוב ומלכי צדק מלך שלם, כי היא עתה מלך שלם בודאי, שפירושו, מלך איהו דשליט בשלימו, היא עתה מלך השולט בשלמות, אימתי איהו מלך שלם, ושואל, אימתי נבחנת הנוקבא דז"א שהיא מלך שלם, ואומר ביומא דכפורי, דכל אנפין נהירין כיום כפורי, שאז עלתה המלכות ומלבשת את הבינה, וכל פנים מאירים, דהיינו שגם הפנים של הנוקבא מאירה כמו הפנים של הבינה.

ומלכי

המתוקה והארת החכמה שבשמאל נמשכה ובאה לצד ימין, והחסדים שהיו שם בימין בבחינת ו"ק קבלו עתה מהארת השמאל בחינת ג"ר. דנחית סליק ורסליק נחית, כלומר, דנחית, מי שירד מקודם לכן, דהיינו הארת השמאל שהאירה מקודם לכן ממעלה למטה, נמצא עתה סריק, שעולה הארתו להאיר רק ממטה למעלה. ורסריק, מי שעלה הארתו מקודם לכן, דהיינו הארת הימין, שהאירה מקודם לכן רק ממטה למעלה, נמצא עתה, אחר שנכללה בהארת השמאל, שהיא נחית, שמאירה ממעלה למטה, וטעם השינוי, הזה נחבאר לעיל (בראשית א' דף ש"ג ד"ה ונדוע) ע"ש ואין להכפיל דברים.

רלט) אתקטרו דא ברא וכ"ו: נתקשרו ב' הקוין, ימין ושמאל דבינה, זה בזה, ויצא מהם רוח שלם. דהיינו שז"א הנקרא רוח נאצל מזווגם, כמ"ש 'לעיל בראשית א' דף רס"ז אות שס"ג) תלת נפקי מחד, חד בתלת קיימא כיון שז"א גרם בעלייתו לבינה, שיצא ג' קוין בבינה, לכן זכה גם ז"א באותם ג' קוין, וז"ש כאן, נפיק מבינייהו רוח שלים, דהיינו שז"א נאצל מהם בג' קוין, ומבאר אינון תרין סטרין, ימין ושמאל דבינה, אתעבידו חד, נכללו זה בזה ונעשו בז"א לאחד, ואתייהב בינייהו, והרוח עצמו, ניתן ביניהם בבחינת קו אמצעי, וע"כ יצא בו ג' קוין, ואתעטרו חד בחד, וכל ג' הקוין דז"א נתעטרו זה בזה, דהיינו כמו שנתבאר לעיל בג' הקוין דבינה אשר השמאל (דפו"י דף ס"ו ע"א)

רמא) ה ומלכי צדק. דא עלמא בתראה. מלך שלם, דא עלמא עלאה. י דאתערט חד בחד, בלא פרודא, תרין עלמין כחדא, ואפילו עלמא תתאה, כלא י חד מלה איהו. הוציא לחם ויין, דתרין אלין ז ביה. י והוא כהן לאל עליון ו משמש עלמא לקבל עלמא. והוא כהן, דא ימינא. לאל עליון, ה עלמא עלאה. ובג"כ, בעי כהנא, לברכא ה עלמא.

רמב) ת"ח, ברכאן ט נטיל האי עלמא תתאה, כד אתחבר בכהנא רבא. כדן, ויברכהו, ויאמר כ ברוך אברם י לאל עליון. הכי הוא ודאי. כגוונא דא בעי כהנא לתתא, לקשרא קשרין, ולברכא האי דוכתא. בגין דיתקשר בימינא, לאתקשרא תרין עלמין כחד.

רמג) ברוך יא אברם. רזא דמלה, תקונא דברכאן י איהו. ברוך אברם,

דרכ אמת
 (ה) פ' צינא ועיין פ' תרומה ק"ג א'. (א) ברוך אברם לאל עליון: (בראשית י"ד) ח"א קפד: ח"ב קטו. ז"ח לך כ"ה טא שכו.

חלופי גרסאות א ניא מוסיף דיא ומלכי. ב ניא לאתערטא. ג ניא מוסיף הוא וחד. וניא כלא בה וחד מלה. ד ניא בה. ט ניא ל"ג מן והוא כהן עד והוא כהן. ו ניא מוסיף דהא משמש. ז ניא מוסיף דא עלמא. ח ניא עלמין וניא עמא (אהיל). ט ניא מוסיף כד נטיל. וניא נטיל (ד"א). י ניא מוסיף אברם וגו'. יא ניא מוסיף אברם וגו'. יב ניא ל"ג איהו.

ומלכי צדק	הסולם	מאמר
עליון. הוא עולם העליון, דהיינו בינה. ושיעור הכתוב הוא, והוא כהן, שהנוקבא משמשת באור החסדים הנק' כהן. לאל עליון, בשביל הבינה. כי הכרעת קו אמצעי בבינה, שיצאה ע"י הזוג על המסך דחירק, נמצאת הנוקבא דז"א לנושאת את המסך הזה, וע"כ הנוקבא משמשת לבחינת כהן דהיינו להאיר את החסדים, דאל עליון, אל הבינה. (כנ"ל בי"א דף כ"ה ד"ה יזהירו וע"כ מתברכת גם הנוקבא בחסדים.		רמא) ומלכי צדק דא עלמא בתראה: ומרחיב לבאר את הכתוב, ואומר ומלכי צדק, זהו עולם האחרון, דהיינו הנוקבא דז"א. מלך שלם דא עלמא עלאה דאתערט חד בחד בלא פרודא, תרין עלמין כחדא, מלך שלם, פירושו עולם העליון, בינה בעת שנתערט אחד באחד, דהיינו עולם התחתון נתערט בעולם העליון, בלי פירוד. ושני העולמות הם כמו אחד, ואפילו עלמא תתאה, בלא חד מלה אדהו, ואפילו עולם התחתון הוא כולו דבר אחד עם עולם העליון. והטעם הוא, כי בעת ההוא, עולה הנוקבא דז"א ומלבשת הבינה, וכל תחתון העולה לעליון נעשה לגמרי כמוהו. וע"כ נעשו אז ב' העולמות שהם הנוקבא עם הבינה, כמו דבר אחד. הוציא לחם ויין דהרין אלין ביה, כי לחם פירושו אור החסדים שבימין. יין פירושו הארת החכמה שבשמאל. וע"כ אומר הכתוב הוציא לחם ויין, להשמיענו ששני הארות הללו נמצאות עתה במלכי צדק. שה"ס הנוקבא בעת שמלבשת לבינה. כנ"ל. והוא כהן לאל עליון משמש עלמא לקבל עלמא. והוא כהן דא ימינא. לאל עליון עלמא עלאה. והוא כהן לאל עליון. פירושו שעולם התחתון משמש בחסדים כנגד עולם העליון, כי והוא כהן זהו ימין, כלומר אור החסדים שבנוקבא. לאל

רמב) ת"ח ברכאן נטיל האי עלמא תתאה כד אתחבר בכהנא רבא: עולם התחתון, שהיא הנוקבא, מקבלת ברכות. בעת שמחבר כהן גדול, דהיינו בקו ימין שבבינה הנק' כהן גדול, כרין ויברכהו. אז, אחר שהנוקבא קבלה הברכות מכהן גדול, היא ברכה את אברהם. כמ"ש, ויאמר ברוך אברם לאל עליון. כי כן הוא ודאי. כעין זה הכהן למטה בעולם הזה, צריך לקשור קשרים, דהיינו ליחד יחודים, כמ"ש לפנינו, ולברך את המקום הזה. דהיינו הנוקבא דז"א, כדי שתקשר בהחסדים שבימין הבינה, שבוה נמצאים מתקשרים ב' העולמות, הנוקבא והבינה. ונעשים אחד.

רמג) ברוך אברם. רזא דמלה תקונא דברכאן איהו. סוד הדבר, שברכה זו ברוך אברם וגו', מסודר בת תיקון הכונה

(דפו"י דף ס"ז ע"א)

כמה דאמרינן ברוך אתה. לאל עליון, ה' אלקינו. קונה שמים וארץ, מלך העולם. והאי קרא, רזא דברכאן איהו. ויברכהו, מתתא לעילא. וברוך אל עליון, מעילא לתתא. ויתן לו מעשר מכל. לאתדבא באתר דקשורא אתקשר לתתא.

חלופי גרסאות א ג"א דאמרן. ב ג"א מוסיף דתקונא דברכאן. וגי' דברכין. ג ג"א ליג ויברכהו. וגי' מוסיף בניכ ויברכהו. ד ג"א ליג לעילא. ה ג"א מוסיף עליון אשר מגן צריך בידך.

מאמר

הסולם

ומלכי צדק

בבחינת ממטה למעלה. שפירושו להעלות ז'ין למעלה להשלים הבינה. והמלה ברוך, פירושה, להמשיך מבחינת קטנות הבינה שה"ס בריכה עליונה, ג' אתון אל"ה, ולהורידם אל חג"ת דז"א, שהם ג' המלות אתה ה' אלקינו. אתה זה חסד. ה' זה ח"ת. אלקינו, זה גבורה. יאחר שנמשכו אתון אל"ה בחג"ת דז"א, אנו מכוונים שהבינה מחזרת אתון אל"ה שלה למדרגתה, אשר אז עולים עמה גם ז'ין, ומשלימים בה המוחין בסוד קו האמצעי כנ"ל, ואז נקראת הבינה, מלך העולם, מאחר שנשלמו בה המוחין ואח"כ בחצי ברכה השניה, אנו ממשיכים המוחין ממעלה למטה דהיינו מבינה אל ז'ין ואל התחתונים, כי אותו השיעור שגרמו ז'ין בבינה זוכים בה גם הם כנ"ל.

וז"ש כאן, ברוך אברהם, רזא דמרה. תקונא דברכאן איהו, שסוד הדבר, שמסודר כאן תקון נוסח של כל הברכות. ברוך אברהם כמה דאמרינן ברוך אתה וכו' אשר ג' המלות, אברהם לאל עליון, רומזים על חג"ת דז"א שמקבלים אתון אל"ה מברכה עליונה, כמו ג' המלות אתה ה' אלקינו, כונה שמים וארץ, הוא כמו מלך העולם, דהיינו בשעה שהבינה החזירה אתון אל"ה אליה, שעלו עמהם גם הז'ין, והשלימו בה את המוחין, שאז נקראת הבינה קונה שמים וארץ, כמו בשאר ברכות שנקראת אז, מלך העולם, ועד כאן, ויברכהו מתתא לעילא, דהיינו שמעלים ז'ין ממקום עצמם למעלה להשלים את הבינה, וברוך אל עליון, וגי' מעילא לתתא, דהיינו שממשיכים המוחין מלמעלה מהבינה למטה אל הז'ין, דהיינו כמו חצי ברכה השניה כשאר הברכות, ויתן לו מעשר מכל, לאתדבא באתר דקשורא אתקשר לתתא, ויתן לו מעשר מכל, פירושו, שנחן להנוקבא מעשר, כדי להתדבק בהמקום שהקשר נקשר למטה, דהיינו בסוד מלכות המסיימת את הארת הנוקבא, שלא ליתן אחיזה לחיצונים, שסוד המעשר מסיימת הארתה.

הבינה שצריכים לכוון בכל הברכות שאנו מברכים, כי ברוך אברהם, כמה דאמרינן ברוך אתה: ברוך אברהם, דומה למה שאנו אומרים בכל ברכה ברוך אתה. לאל עליון ה' אלקנו. לאל עליון, שבכאן, דומה למה שאנו אומרים בכל ברכה ה' אלקנו. קונה שמים וארץ, דומה למה שאנו אומרים בכל ברכה מלך העולם. והאי קרא רזא דברכאן איהו, פסוק הזה ה"ס הברכה, ויברכהו, מתתא לעילא, ויברכהו ויאמר ברוך אברהם וגו', הוא סדר הכוונה ממטה למעלה, וברוך אל עליון, מעילא לתתא, וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך, הוא סדר הכוונה ממעלה למטה.

ביאור הדברים, כי כונת הברכה בכל מקום, הוא, שמתחילה מורידים שפע מבינה לז'ין כדי שיוכלו לעלות אל הבינה ולהוציא בה את המוחין, וזה נבחן לבחינת ממטה למעלה, כלומר שמעלים ז'ין ממקומם למעלה אל הבינה להשלים אותה, וסדר זה הוא בחצי ברכה הראשונה עד מלך העולם, ולבסוף ממשיכים השפע ממעלה למטה, דהיינו מהבינה אל ז'ין ואל התחתונים, שזהו בסיום הברכה אחר מלך העולם, והביאור הוא, כיון שכל זכותם של הז'ין לקבל את המוחין מבינה, הוא משום שעלו והשלימו את המוחין דבינה עם קו אמצעי היוצא על המסך שלהם, בסוד תלת נפקי מחד, אשר אז זוכים גם הז'ין אותו השיעור שהאיר מכם בהבינה, בסוד חדר בתלת, כיימא, כנ"ל א"כ אם אנו רוצים להמשיך איזה מדרגה מבינה אל ז'ין, צריכים מקודם להעלות הז'ין אל הבינה, שיגרמו בה תוספת מוחין, שאח"כ יקבלו גם הם אותה התוספת שגרמו בבינה, וסוד עליות ז'ין אל הבינה הוא ע"י אתון אל"ה דאלקים, שבעת מיעוטה של הבינה יורדות לז'ין, ובעת גדלותה שמחזרת אליה אתון אל"ה עולים אליה עמהם גם הז'ין, (וכנ"ל דף פ"ג ד"ה ונודע ע"ש). ולפיכך מסודר נוסח חצי הברכה הראשונה, (דפו"י דף פ"ז ע"א)

רמד) עד דהוו אזלי, אערע בהו, ר' ייסא וחד יודאי בהדיה. ^א והוה אמר ההוא יודאי, * לדוד אליך ה' נפשי אשא. לדוד, וכי אמאי לא כתיב, מזמור לדוד, או לדוד מזמור.

רמה) אלא, בגין דרגיה קאמר לדוד, ^ב תושבחתא ^ג דאמר בגיניה. אליך ה' נפשי אשא. אליך ה', לעילא. ^ד נפשי: ^ה מאן ו נפשי. דא ^ו דוד, ^ז דרגא קדמאה דקאמרן. אשא: אסלק. כד"א ^ח אשא עיני אל ההרים. בגין, דכל יומי ^ט דדוד, הוה משתדל לסלקא דרגיה, לאתעטרא לעילא, ולא תקשרא תמן ^י בקשורא שלים, כדקא יאות.

רמו) כגוונא דא, ^א לדוד ברכי נפשי את ה', ^ב בגין ^ג דרגיה קאמר ומאי ^ד אמר, ברכי נפשי את ה'. את: לאתקשרא בקשורא ^ה לעילא. וכל קרבי מאן קרבי. אלין שאר חיון ברא, דאקרון קרבים, כד"א ^ו ומעי ^ז (המו ^ח עזי ד"א, ברכי נפשי, בגיניה קאמר. ^ט את ה', דא שלימו דכלא, "את ה' ^י כללא דכלא. רמו) ^א י"א א"ל ר"א, לר' ייסא, חמינא לך, דהא עם שכינתא קאחית ואתחברת. א"ל, הכי הוא ודאי, ותלת פרסי ^ב הוא דאזילנא בהדיה, ואמר לי כמה מילי מעלייתא, ואנא אגירנא ליה ליומא דא, ולא ידענא דאיהו בוצינא דנהיר ^ג כדחמינא ^ד השתא.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) בכקדמה י"ג א' ע' כי סס אמר כי נשמת ישראל מן המעים לנו לנו ול"ע.
 ב) לדוד ברכי נפשי: (תהלים נקג) ח"א צו: ח"ג קכו. קכו. רמא: שז: ב) אשא עיני אל ההרים: ח"א רח: ח"ב סג. קי (תהלים נקג) ח"א צו: ח"ג קכו. ד' ומעי המו עליו: שה"ש ה'.

חלוסי גרסאית ^א נ"א מוסיף פתח והוה. ונ"א פתח ואמר ול"ג והוה אמר (אה"ל). ^ב נ"א חושבחתא דא. ^ג נ"א ל"ג דאמר בגיניה (אה"ל). ^ד נ"א מוסיף נפשי אשא (אה"ל). ^ה נ"א מוסיף מאן הוא נפשי. ונ"א ל"ג מא נפשי. ^ו נ"א מוסיף נפשי אשא. ^ז נ"א ל"ג דוד. ^ח נ"א מוסיף הוא דרגא. ^ט נ"א ל"ג דוד. ^י נ"א קשורא ו"א נ"א מוסיף בגין דוד. ^{יא} נ"א ל"ג דרגיה. ^{יב} נ"א מוסיף איהו [נ"א היא אה"ל] דאמר. ^{יג} נ"א דלעילא. ^{יד} נ"א ל"ג ל"ה. ונ"א עלי. ^{טו} נ"א ואת (אה"ל). ^{טז} נ"א ל"ג את ה'. ^{יז} נ"א מוסיף דא כללא. ^{יח} נ"א אמר. ^{יט} נ"א אינון. ונ"א הוה. ^כ נ"א ל"ג כדחמינא. ^{כא} נ"א כהשתא.

ומלכי צדק

הסולם

מאמר

רמד) עד דהוו אזלי וכו': בעוד שהיו מהלכים פגע אותם ר' ייסא ויהודי אחד עמו. ואמר אותו היהודי. שכתוב לדוד, אליך ה' נפשי אשא. ושאל, נאמר לדוד, למה לא נאמר, מזמור לדוד, או לדוד מזמור.

רמה) אלא בגין דרגיה וכו': ומשיב. אלא בשביל מדרגתו עצמו אמר לדוד, והשבח שאמר בשביל עצמו הוא. אליך ה' נפשי אשא, פירושו, אליך ה' למעלה נפשי, מי היא נפשי. זהו דוד, שהוא מדרגה הראשונה שאמרנו, דהיינו מלכות, שהיא הראשונה ממטה למעלה. אשא פירושו אערה, כמש"א אשא עיני אל ההרים. כי בכל ימיו של דוד היה משתדל להעלות מדרגתו לבינה. להעטירה

של ז"א, את ה' היא רומז על יחוד השלם הכלל של הכל. כלומר א"ת ה"ס המלכות ה' וז"א, את ה' היא רומז על יחוד השלם של ז"א ונוקביה.
 רמו) א"ל ר' ארעור וכו': אמר לו ר"א לר' ייסא, אני רואה אותך, שעם השכינה

(רפ"י דף ט"ו ע"א)

רמח) א"ל רבי אלעזר, ה' להווא יודאי, מה שמך, א"ל יעזר. א"ל יעזר
 נ ואלעזר, : יתיבן כחדא. ז יתבו גבי חד טנרא * בהווא חקל. פתח הווא
 יודאי ואמר, * אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וחטאתיך לא אזכור, מאי
 טעמא, תרי זמני, אנכי אנכי.

רמט) אלא, ס חד בסיני. ו וחד ז בשעתא דברא עלמא. דכתיב, ז אנכי
 ה' אלקיך, דא הוא בסיני. ט וחד פ כד ברא עלמא, י דכתיב, י אנכי עשיתי
 ארץ ואדם עליה בראתי. יא הוא בגין לאחזאה, יב לא הוי פרודא בין עילא
 יג ותתא.

רנ) מוחה פשעיך. מעביר פשעיך לא כתיב, אלא מוחה, בגין דלא יתחזון
 לעלמין. למעני. מאי למעני, בגין אינון רחמין דתליין בי. דכתיב י כי אל
 רחום ה' אלקיך וגו'.

רנא) ד"א, מוחה פשעיך למעני. ת"ת, יי חייבי עלמא יי עבדין פגימותא
 לעילא, דכד אינון חובין סלקין, יו רחמין, יז ונהירו עלאה, ויניקו דברכאן, לא
 נחית לתתא, והאי דרגא לא נטייל ברכאן דלעילא, יח לינקא יי לתתא. ובג"כ
 למעני, בגין דלא יתמנעון ברכאן לינקא יט לכלא.

מסורת זוהר

א) אנכי אנכי הוא מוחה: ישעיה מ"ג. ב) אנכי ה' אלקיך: ח"ב ו. פד: פה: ז. צא. רעו. ח"ג
 יא: פד: קיא: רסב. רצנ. ת"ז תק' ל' עד. תק' ל"ב עו. ג) אנכי עשיתי ארץ: (ישעיה מה) ח"א
 קלא: קלד: רה: ד) כי אל רחום ה': (דברים ד') ח"ג ככב :

חלופי גרסאות ה' נ"א ל"ג להווא יודאי. ז נ"א מוסיף ואלעזר מלה חדא. ג נ"א יתיבו. ד נ"א ליג יתבו.
 ונ"א יתבא. ט נ"א חדא. ו נ"א וחדא. ז נ"א כד ברא וליג בשעתא. ח נ"א ליג וחד. ט נ"א
 יכד. י נ"א כתיב. יא נ"א חד. יב נ"א לתתא. יג נ"א חייבין דעלמא. יד נ"א עבדי. טו נ"א מוסיף רחמין
 סלקין. ונ"א רחמי. טז נ"א נהירו. יז נ"א דינקן. ונ"א דינקא. יח נ"א לחתאי. יט נ"א ליה. ונ"א מוסיף לכלא
 ליה (ד"א). ונ"א ועילא ואה"ל).

ומלכי צדק

הסולם

מאמר

גם הבינה בשם אנכי כמו המלכות. אנכי ה'
 אלקיך זה בסיני ואחד כשברא העולם, שכתוב
 אנכי עשיתי ארץ וכו'. וכולל כאן המלכות
 ובינה יחדיו, כדי להראות שלא היה פירוד, בין
 למעלה שהיא בינה, ובין למטה שחיא
 מלכות.

רנ) מוחה פשעיך: שואל, מעביר פשעיך
 לא כתוב, אלא מוחה. ומשיב, שהוא
 כדי שלא יתראו עוד לעולם, למעני מהו
 פירושו. היינו בשביל לגלות הרחמים התלויים
 בי, כמ"ש כי אל רחום ה' אלקיך, וגו'.

רנא) ד"א מוחה פשעיך למעני: בוא וראה,
 רשעי העולם בחטאיהם עושים
 פגם למעלה, כי כשהחטאים עולים, הרחמים
 ואור העליון ויניקת הברכות אינם יורדים
 למטה. ומדרגה זו, דהיינו הנוקבא הנק' אנכי,
 אינה מקבלת משום זה ברכות למעלה
 להניק להתחוננים, וע"כ נחשב זה אצלה לפגם
 ומשום

השכינה באת ונתחברה. כי ראה שהשכינה שרתה
 על אותו היהודי שבא עמו, אמר לו כן הוא
 ודאי, וב' פרסאות, הוא שהלכתי עמו, ואמר לי
 כמה דברים טובים, ואני שכרתי אותו
 שישמשני יום הזה, ולא ידעתי שהוא נר
 המאיר כמו שאני רואה עתה.

רמח) א"ל ר"א לדהווא וכו': א"ל ר"א לאותו
 היהודי, מה שמך, א"ל יעזר. א"ל יעזר
 ואלעזר יושבים יחד, כלומר שמבטאם קרובים,
 ישבו אצל אבן אחד באותה השדה, פתח אותו
 היהודי ואמר, אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך
 וגו' ושאלו מה הטעם שאומר ב' פעמים
 אנכי אנכי.

רמט) אלא חד בסיני וכו': והשיב אלא אנכי
 אחד הוא בסיני ואנכי אחד בשעה
 שנברא העולם. פירושו, אנכי הוא שם המלכות,
 וזהו בסיני, אבל בבריאת העולם הוא שם
 הבינה, כי בסוד עלית המלכות לבינה נקראה
 (דפ"י דף פ"ז ע"א * דף פ"ו ע"ב)

רנב) כגוונא דא, * ראו עתה כי אני אני הוא, ה לאחזאה דלא הוי פרודא, בין עילא ותתא. כמה דאתמר.

רנג) ת"ח, כגוונא דא, כד אשתכחו זכאין בעלמא, אתערו ב ברכאן לעלמין כלהו. כיון דאתא אברהם, ג אתער ברכאן לעלמא. דכתיב ז ואברכך. והיה ברכה, מאי והיה ברכה. רמז ז דישתכחון בגיניה ברכאן, ה לעילא ו ותתא. דכתיב ונברכו בך ז וגוי ח וכתוב ואברכה מברכך.

רנד) אתא יצחק, אודע לכלא, דאית דין ואית דיין לעילא, לאתפרעא פ מרשיעיא, ואיהו אתער דינא בעלמא, בגין דידחלון ליה לקביה, כל בני עלמא. אתא יעקב, ואתער רחמי בעלמא, ואשלים מהימנותא בעלמא, כדקא חזי.

רנה) ביומי דאברהם מה כתיב, ומלכי צדק מלך שלם, דאתערטת כרסייא יב בדוכתיה, וכדין אשתכח מלך שלם, בלא פגימו כלל. הוציא לחם ויין דאפיק מזונין יג לעלמין, כלהו כדקא חזי. הוציא לחם ויין, דלא אתמנעו ברכאן מכלהו עלמין, הוציא: כד"א ז תוצא י הארץ, מדרגין דלעילא אפיק מזונין וברכאן לעלמין כלהו.

מסורת הוהר

א) ראו אתה כי אני: ליל בראשית א' ק"ג ציון ד' וש"נ. ב) ואברכך - והיה ברכה: לעיל דף י"ח ציון א' וש"נ. ג) תוצא הארץ: לעיל בראשית ב' דף ק"ו ציון א' וש"נ.
חלוסי גרסאות א) ג"א לאתחזאה. ב) ג"א ברכן. ג) ג"א אתערין. ד) ג"א דישתכחו. ה) ג"א לעלמא לתתא (אה"ל). ו) ג"א ולתתא. ז) ג"א לייג וגו'. ח) ג"א מוסיף כל משפחות הארמה. ט) ג"א לייג וכתוב. ט) ג"א מן חייביא. י) ג"א ביומוי, יא) ג"א בדוכתא (אה"ל). יב) ג"א לעלמא. יג) ג"א מוסיף הארץ נפש חיה למינה תוצא הארץ מדרגין (אה"ל).

מאמר	הסולם	ומלכי צדק
ומשום זה אומרת למעני, שלא ימנעו ממני, הברכות להניק לכל.	לכל, שיש דין ויש דיין למעלה להפרע מן הרשעים. והוא העיר הדין בעולם, כדי שכל בני עולם ייראו את הקב"ה. בא יעקב והעיר רחמים בעולם, והשלים האמונה בעולם כראוי. כי אברהם המשיך החסד, שה"ס קו ימין של האמונה שה"ס הנוקבא, ויצחק המשיך לה הדין והגבורה. שה"ס קו שמאל שלה. ויעקב השלים אותה בהמשכת הרחמים שה"ס קו האמצעי.	לכל, שיש דין ויש דיין למעלה להפרע מן הרשעים. והוא העיר הדין בעולם, כדי שכל בני עולם ייראו את הקב"ה. בא יעקב והעיר רחמים בעולם, והשלים האמונה בעולם כראוי. כי אברהם המשיך החסד, שה"ס קו ימין של האמונה שה"ס הנוקבא, ויצחק המשיך לה הדין והגבורה. שה"ס קו שמאל שלה. ויעקב השלים אותה בהמשכת הרחמים שה"ס קו האמצעי.
רנג) ת"ח כגוונא דא וכו': כעין זה כתוב ראו עתה כי אני אני הוא. ששם ג"כ אני א' יורה על בינה, ואני ב' על המלכות, כדי להראות שאין פירוד בין הבינה שלמעלה והמלכות שלמטה. כמו שאמרנו. בהכתוב אנכי אנכי וגו'.	רנה) ביומי דאברהם וכו': בימיו של אברהם מה כתוב. ומלכי צדק מלך שלם. שנתער הכסא, דהיינו הנוקבא, במקומה. בבינה, ואז נמצאת הנוקבא שהיא מלך שלם בלי פגם כלל. הוציא לחם ויין שהנוקבא הוציאה מזונות לכל העולמות כראוי. דוציא לחם ויין, יורה שלא נמנעו הברכות מכל העולמות. הוציא, הוא כמש"א, תוצא הארץ, שהיא הנוקבא. שהוציאה ממדרגות העליונות מזונות וברכות לכל העולמות.	רנה) ביומי דאברהם וכו': בימיו של אברהם מה כתוב. ומלכי צדק מלך שלם. שנתער הכסא, דהיינו הנוקבא, במקומה. בבינה, ואז נמצאת הנוקבא שהיא מלך שלם בלי פגם כלל. הוציא לחם ויין שהנוקבא הוציאה מזונות לכל העולמות כראוי. דוציא לחם ויין, יורה שלא נמנעו הברכות מכל העולמות. הוציא, הוא כמש"א, תוצא הארץ, שהיא הנוקבא. שהוציאה ממדרגות העליונות מזונות וברכות לכל העולמות.
רנד) אתא יצחק אודע וכו': בא יצחק הודיע		

רנז) * והוא כהן לאל עליון. דאשתכח ב כלא, בשלימו עלאה, כדקא חזי. ב לאתחזאה כמה דחייביא עבדי פגימו בעלמא, ומנעי ברכאן. הכי נמי, ב בגין זכאין ד אתיין ברכאן לעלמא, ובגינייהו ב אתברכאן כל בני עלמא. רנז) ב ויתן לו מעשר מכל. מאי מעשר מכל, מאינון ברכאן, דנפקי מכל. בגין דאיהו אתר, דכל ברכאן דנחתי לעלמא, מתמן נפקי. ד"א, ויתן לו מעשר מכל. קב"ה יהב ליה ו מעשרא. ומאן איהו. דא דרגא, דכל פתחין דמהימנותא, וברכאן דעלמא, ביה קיימי. ואיהו מעשר, ואיהו חד מעשרה, ואיהו עשרה ממאה. מכאן ולהלאה ב עאל אברהם, בקיומא דלעילא, כדקא חזי. א"ל ר' אלעזר שפיר ב קא אמרת.

רנח) א"ל ר' אלעזר, מאי יא עכידתך. א"ל קרינא דרדקי באתרי, השתא אתא ר' יוסי דכפר חנין למתא, יוסליקו י לון יד מגבאי, ואותבו לון טו לגביה. והו יתבין לי טו כל בני מתא אגרא, כההוא זמנא דדרדקי הוו גבאי. ואסתכלנא בנפשאי, דלא אתחזי לי לאתהני מנייהו למגנא, ואגרינא גרמאי י בהדי י דהאי חכים. אר"א, ברכאן דאנא, אצטריכו הכא.

רנט) קמו. אתו קמיה י דר"ש. והוה יתיב ולעי כל יומא קמיה דר"ש. י ויומא חד, הוה עסיק בנטילת ידיים קמיה, אמר, כל מאן דלא נטיל ידי

מסורת הזהר

א) והוא כהן לאל עליון: לעיל דף פ"ב ציון ב' ושינ. ב) ויתן לו מעשר מכל: ת"ז. תק' י"ח עו.

חלופי גרסאות א גיא כלה. ב גיא לאחזאה. וגיא לתחזאה. ג גיא ליג בגין. ד גיא אתחזיאן. ה גיא אתברכין. ו גיא מעשרה. ז גיא ברכאן. ח גיא עלה. ט גיא קאמרת. י גיא ליג ר' אלעזר. יא גיא עבודתך. יב גיא וסלקון. יג גיא לון דרדקי. יד גיא מגבעי (ר"ז). טו גיא גביה. טז גיא ליג כל. יז גיא בהדיה. יח גיא דההוא. יט גיא הא. כ גיא יומא.

מאמר

רנז) והוא כהן לאל עליון: היינו שנמצא הכל בשלימות עליונה כראוי. דהיינו בשלימות הבינה הנקראת אל עליון. להורות כמו שהרשעים עושים פגם בעולם, ומונעים הברכות מן העולם. כן בשביל הצדיקים באים ברכות לעולם, ובשבילם מתברכים כל בני העולם.

רנז) ויתן לו מעשר מכל: שואל מהו מעשר מכל. ואומר, שנתן לו מלכי צדק מאלו הברכות היצאות מכל שהוא יסוד. כלומר שמלכי צדק היא הנקבא קבלה המעשר שהיט הברכות, מהיסוד, והשפיעה לאברהם. ולמה מהיסוד. משום שהוא המקום, אשר כל הברכות היורדות לעולם, משם הן יוצאות. דבר אחר, ויתן לו מעשר מכל, שהקב"ה נתן לאברהם מעשר, ומה הוא מעשר, הוא אחד מעשרה, והוא עשרה ממאה. דהיינו המלכות, אשר בקטנותה אין בה אלא ספירה אחת כתר, והוא אז אחת מעשר ספירות שבז"א. ובגדלותה יש לה עשר ספירות שלמות,

(נרטי דף ט"ז ע"ב)

הסוד

ומלכי צדק והיא אז עשר ממאה ספירות שבז"א. והקב"ה נתן לאברהם מדרגה הזאת. מכאן ואילך, נכנס אברהם בהקיום של מעלה כראוי. דהיינו שזכה להשגה שלמה לנצחיות. א"ל ר' אלעזר יפה אמרה.

רנח) א"ל ר' אלעזר וכו': א"ל ר' אלעזר מה מעשיך. אמר לו, מלמד תנוקות אני במקומי. ועתה בא לעיר, ר' יוסי דכפר חנין, ולקחו ממני את התנוקות והושיבו אותם אצלו. ומכל מקום נתנו לי כל בני עירי את שכרי כמו בעת שהתנוקות היו אצלי. אלא שהסתכלתי בנפשי שלא ראוי לי להתנות מהם בחנם, השכרתי את עצמי אל חכם הזה. דהיינו לר' ייסא, כנ"ל. אמר ר' אלעזר, צריכים כאן לברכותיו של אבי, הוא ר' שמעון בן יוחאי.

רנט) קמו אתו וכו': קמו ובאו לפני ר"ש. והיה אותו היהודי יושב ולומד כל היום לפני ר' שמעון. יום אחד היה עוסק לפניו בהלכות

נטילת

כדקא יאות, אע"ג דאתענש לעילא, אתעניש לתתא. ומאי עונשיה לתתא, דגרים ליה לגרמיה מסכנותא. כמה דעונשיה, כך הכי הוא זכי, מאן דנטיל ידוי כדקא יאות. דגרים ב לגרמיה ברכאן דלעילא, דשראן ב ברכאן על ידוי כדקא יאות, ואתברך בעותרא.

רס) * ד לבתר אקדים ר"ש, חמא ליה, ה דאנטל ידוי במיא, ונטיל לון, בשיעורא ו סגייא דמיין. אר"ש ו מלא ידיו מברכותיך. וכך הוה, מההוא יומא ולהלאה, אתעתר, ה ואשכח סימא, והוה לעי באורייתא, ויהיב מזונא למסכני כל יומא, והוה חדי עמהון ו מסכר לון אנפין נהירין. קרא עליה ר"ש, ואתה תגיל בה' בקדוש י וגוי יא.

רסא) * אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל י אברם וגוי. ר' יהודה פתח ב אני לדודי ועלי תשוקתו. הא אוקמוה, ב אבל י ב באתערותא דלתתא, אשתכח אתערותא סו לעילא, סו דהא לא אתער לעילא, עד דאתער לתתא. י וברכאן דלעילא לא משתכחי, אלא במה דאית ביה ממשא, ולא איהו ריקניא. רסב) מנלן. ב מאשת עובדיהו, דאמר לה אלישע ה הגידי לי מה יש לך

דרך אמר

ה) יתרו פ"ז ב' ותרומה קכ"ג ז' וסלסס רמזים שער ח' פ"ב. א) אחר-היה דבר ה' אל אברם: לעיל דף מ"ט ציון ג' וש"נ. ב) אני לדודי ועלי תשוקתי: (שה"ש ז') ח"ג קלב: רפה. ג) באתערותא דלתתא אשתכח אתערותא לעילא: ח"א לה. עז: ח"ב לא: קלה: רסה: ח"ג לא: מ. סו: צכ: צט: קה. קי: קיב: קמה. קנב. קפנ: ד) ברכאן-על פתורא ריקניא: ח"א פח: רמ. ח"ב סג: סז: פח. קנב: קנז: ח"ג לה. ה) הגידי לי מה יש לך בכית: (מלכים ב' ד') ח"ב פז: קנב: קנז: ח"ג לה.

חלוסי גרסאות א) נ"א מוסיף ליה לגרמיה. ב) נ"א ליג ברכאן. ג) נ"א ליג כדקא יאות. ד) נ"א יומא חדי. ה) נ"א דאזלו. ונ"א דאמלי (אה"ל). ונ"א דאנטלו. ונ"א דאזלי. ונ"א דאמלי. ז) נ"א סגיא. ח) נ"א קביה ימלא ירך מברכוי (אה"ל). ט) נ"א ואשתכח. י) נ"א ואסבר. יא) נ"א מוסיף בקרוש ישראל תתהלל ול"ג וגוי. יב) נ"א ברוחי כתב חס. יג) נ"א מוסיף אברם בשחזה לאמר. יד) נ"א ליג אבל. יו) נ"א דבאתערותא. יז) נ"א דלעילא. יח) נ"א ליג דהא לא אתער לעילא. יט) נ"א אלא כד משתכחי ברכאן לתתא.

מאמר

נטילת ידים. אמר ר' שמעון, כל מי שאינו נוטל ידיו כראוי, מלבד שנענש על זה למעלה. נענש גם כן למטה בעולם הזה. ומה ענשו למטה. הוא שגורם לעצמו עניות. וכמו שהוא ענשו, כן הוא שכרו ג"כ למעלה ולמטה. ומי שנוטל ידיו כראוי, גורם לעצמו ברכות של מעלה. שהברכות העליונות שורות על ידיו כראוי, וכן מתברך לגמ' בעשירות. רס) לבתר אקדים וכו': אחר כך הקדים ר"ש עצמו לראות איך נוטל ידיו. ראה אותו נוטל ידיו במים, ונטולס כמדה גדולה של מים. אמר ר' שמעון קלא ידו מברכותיך. וכך היה. מאותו יום ואילך נתעשר ומצא מטמון. והיה לומד בתורה, ונותן בכל יום (רש"י דף ס"ז ע"ב *) דף פ"ח ע"א)

הסולם

מזונות לעניים. והיה שמח עמהם, גמסכיר פנים מאירות אליהם. קרא עליו ר"ש, ואתה תגיל בה' בקדוש וגוי.

ומלכי צדק

מאמר אחר הדברים האלה

רסא) אחר הדברים האלה וגוי: ר' יהודה פתח. אני לדודי ועלי תשוקתו כבר בארות, אבל על ידי התעוררות של משה נמצא התעוררות של מעלה. כי לא נתעורר מלמעלה מטרים שתעורר מלמטה. והברכות של מעלה אינן נמצאות, רק כמה שיש בו ממש, ולא במקום ריקן. שאין בו ממש. רסב) מנלן מאשת עובדיהו וכו': מאין לנו זה, מאשת עובדיהו. שאלישע אמר לה)

בבית, דהא ברכאן דלעילא, לא שריין על פתורא ריקניא, ולא באחר ה ריקניא. מה כתיב, ותאמר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן. י מאי אסוך. אלא י א"ל, שיעורא דהאי משחא, לאו איהי, אלא כדי משיחת ד אצבעא זעירא.

רסג) ה אמר לה, ו נחמתני. דהא לא ידענא, היאך ישרון ברכאן דלעילא, בדוכתא ריקניא, אבל השתא, דאית לך שמן, דא הוא אתר, י לאשתכחא ביה ברכאן. מגלן דכתיב * כשמן הטוב וגו'. וסיפיה מה כתיב, י כי שם צוה ה את הברכה חיים עד העולם. ובאתרא דא ה שראן ברכאן.

רסד) ו ואי תימא י כטל הרמון שיורד על הררי י ציון, ולא כתיב יב שמן אלא טל. אלא, איהו שמן, ואיהו טל. ההוא טל, יב איהו, דאטיל קביה ממשחא עלאה. דההוא שמן נפק לסטרא דימינא.

רסה) תרין אינון: יין ושמן. י ואזלו לתרין סטרין, יין לסטר שמאלא, ב) שמן, לסטר ימינא. י ומסטרא דימינא, נפקי טו ברכאן לעלמא, ומתמן אתמשח מלכותא קדישא. ובגין דשמן הוה אתתקן לתתא בקדמיתא, שמן אזדמן לעילא, אריקו דברכאן.

רסו) ת"ח, מאתערותא * דהאי שמן טו דלעילא, קאי לארקא על דוד

דרך אמת

מסורת הזהר

א) לו א"י ולעיל עיב ב"י ויקח ז' ב"י וזו ל"ד א"י (א) כשמן הטוב: (ההלים קל"ג) ח"ב טז: ח"ג ז: לר. לט. פח: קלב: רט. רעב: רצה: ז"ח חוקת נ"א ואלמר פ"ח כ"י.

טג שמא. ב) כי שם צוה ה את הברכה:

(ההלים קלג) ח"ג ט: יא. לו. קיז: קיח. רצו: ג) כטל הרמון: לעיל ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות א ג"א ריקן. ב ג"א מוסיף מאי כי אם. ג ג"א אמרה. ד ג"א גוסא. בהדיה (אה"ל). ה ג"א מוסיף כין דידע כך אמר. ו ג"א נחמתני. ז ג"א דאשתכחא. ח ג"א שרן. ט ג"א ותאמר. יא ג"א ואיתמא. יב ג"א מוסיף ציון וגו'. יג ג"א מוסיף שמן וגו' (אה"ל). יד ג"א מוסיף ההוא. ויא הוא. יז ג"א ואזלי. יח ג"א ומסטרא. טו ג"א ברכן. טז ג"א לעילא.

מאמר

הסולם

אחר הדברים האלה

לה. הגידי לי מה יש לך בבית. כי הברכות שלמעלה אינן שורות על שולחן ריקן כמ"ש להלן בלחם הפנים, ולא במקום ריק. כמ"ש באשת עובדיהו. מה כתוב, ותאמר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן. ושואל מהו אסוך, ואומר אלא, שהיה בו רק כדי משיחת אצבע קטנה. שה"ס ו"ק בלי ראש המכונה אצבע קטנה, בסוד ו' קטועה.

רסג) אמר לה וכו': אמר אלישע נחמתני כי לא ידעתי, איך תשרינה הברכות של מעלה במקום ריקן. אבל עתה שיש לך שמן, זה הוא מקום שתמצאנה בו הברכות. מאין לנו זה. כי כתוב כשמן הטוב וגו'. ובסופו מה כתוב, כי שם צוה ה את הברכה חיים עד העולם. הרי שבמקום הזה דהיינו בשמן שורות הברכות.

רסו) ת"ח אתערותא וכו': בוא וראה מן אתערותא דלעילא של שמן הזה,

רסד) ואי תימא. כטל הרמון שיורד על

(דמו"י דף פ"ח ע"ב * דף פ"ח ע"ב)

ושלמה, לאתברכא ב' בנוי, מנ"ל, דכתיב, * ויעמוד השמן. כתיב הכא ויעמוד. וכתיב התם ב' שורש ישי, אשר עומד לנס עמים.

רסז) ת"ח, משלחן דלחם הפנים, ב' דברכאן נפקין מתמן, ומזונא לעלמא, : לא בעי לאשתכחא ד' ריקניא, אפילו רגעא חדא, בגין דלא יסתלקון ברכאן מתמן, אוף כ' הכי לא מברכין על שלחן ו' ריקניא, ז' דהא ברכאן דלעילא, לא שריין ס' על ס' שלחן ריקניא.

רסח) ת"ח, מה כתיב אני לדודי ועלי תשוקתו. אני לדודי בקדמיתא, ולבתר ועלי תשוקתו. י' אני לדודי, לאתקנא ליה דוכתא בקדמיתא, ולבתר, ועלי תשוקתו.

רסט) ד"א י"א אני לדודי. דהא תנינן שכינתא לא אשתכח עמהון דחייביא, כיון דאתי בר נש לאחדכאה, ולמקרב י' גבי דקב"ה, כדין שכינתא שריא יג עליה. הה"ד אני לדודי בקדמיתא, ועלי תשוקתו לבתר. ג' אתי בר נש לאתדכאה, מדכאין ליה.

רע) ת"ח, אחר הדברים האלה, דרדף אברהם בטר י' אלין מלכין, וקטיל לון קב"ה, הוה אברהם טו תוהא, אמר דילמא ח"ו, גרענא הווא אגרא, דהוינא אהדר בני נשא, לגבי קב"ה, ואחינא בהו, לקרבא לון לגביה, והשתא טו אתקטילו בני נשא על י' ידי. מיד א"ל קב"ה, ד' אל תירא י' אברם אנכי מגן לך שכרך הרבה וגו'. אגרא י' קבילת עלייהו, דהא כללו לא יזכון לעלמין.

מסורת הזהר

א) ויעמוד השמן: (מלכים ב' ד' ח"ג לה. ב) שורש ישי אשר עומד: (ישעיה יא) ח"ב רכא: ג) אתי בינ לאתדכאה מדכאין ליה: ח"א נה. סב. קכה: קלו: קמד: קסט: ז"ח יוד סג שלח. י"א טא שיא פ' נח כ' סג שח. כ"ד טב שמד. ד) אל תירא אברם: לעיל דף מ"ט ציון ג' ש"ג. חלוסי גרסאות א' ניא מוסף על בנוי. ב' ניא דברכין. ג' ניא דלא. ד' ניא ריקנייא. ה' ניא הכא. ו' ניא ריקנא. ז' ניא ל"ג מן דהא ער ת"ח. ח' ניא ל"ג על. ט' ניא בשלחן. י' ניא ל"ג מן אני ער ד"א. י"א ניא ל"ג אני לדודי. י"ב ניא גביה. י"ג ניא עליו. י"ד ניא אילין. טו ניא תיה. טז ניא אתקטלו. יז ניא ידיו. יח ניא אברם וגו'. שכרך הרבה מאד. יט ניא קביל.

אחר הדברים האלה	הסולם	מאמר
אני לדודי לתקן לו מקום מתחילה, באתרווחא דלחחא כנ"ל. ואחר כך ועלי תשוקתו.	כנ"ל, עומד להריק על דוד ושלמה. שיתברכו בניהם. מאין לנו. שכתוב, ויעמוד השמן. וילמינן גזירה שוה, כתוב כאן ויעמוד, וכתוב שם, שורש ישי אשר עומד וגו'. מה שם דוד ושלמה ובניהם אחריהם, שהם משורש ישי. אף כאן לדוד ושלמה ובניהם אחריהם.	
רסט) ד"א אני לדודי וכו': פירוש אחר על אני לדודי. כי למדנו שהשכינה אינה נמצאת עם הרשעים. כיון שאדם בא לטהר, ולקרב את עצמו אל הקב"ה, אז שורה עליו השכינה. וז"ש אני לדודי מתחילה. ואחר כך, ועלי תשוקתו. כי כשבא האדם לטהר, מטהרין אותו.	רסז) ת"ח משלחן וכו': בוא וראה, משלחן של לחם הפנים, שמשם יוצאות ברכות ומזונות לעולם, אשר אינו ראוי שימצא ריקן אפילו רגע אחד, כדי שלא יעברו הברכות משם. כן אין לברך על שלחן ריקן. כי הברכות של מעלה אינן שורות על שלחן ריקן.	
רע) ת"ח אחר וכו': בוא וראה, אחר הדברים האלה, שאברהם רדף אחר המלכים, והקב"ה הרג אותם. היה אברהם משתומם, אמר אולי ח"ו הפסדתי כל אותו השכר, שהייתי מחזיר אנשים בתשובה להקב"ה, ואחותי בהם לקרבם אליי, כי עתה נהרגו אנשים על ידי.	רסח) ה"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כתיב, אני לדודי ועלי תשוקתו. שמחילה אני לדודי. ואחר כך ועלי תשוקתו.	

(רמזי דף ט"ח ע"ב)

רעא) * היה דבר ה' אל אברם במחזה לאמר. מאי במחזה. אלא, בההוא חיוז, דרגא דכל דיוקנן אתחזיין ביה. אר"ש ת"ח, עד לא אתגזר אברהם, הוה חד דרגא מלי' עמיה, ומאן איהו, דא מחזה, דכתיב : מחזה שדי יחזה. רעב) כיון דאתגזר, הוו כלהו דרגין שראן על האי דרגא, וכדין מלי' עמיה, הה"ד, * וארא * אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, ועד לא אתגזר, לא הוו אינון דרגין שראן ^ה עלוי למלא. רעג) ואי תימא, דהא בקדמיתא כתיב, ^ד וירא ה' אל ^ב אברם, וכתיב, ^ה ויסע אברם הלך ונסוע ^ג הנגבה. וכתיב ויבן שם ^ז מזבח. הא הכא אינון דרגין עלאין. והשחא אמרן דעד לא אתגזר, לא הוו אינון דרגין עלאין, שראן על האי דרגא ^ס למלא עמיה. רעד) ת"ח, בקדמיתא יהב קב"ה חכמה לאברהם, למנדע ^ו חכמה ^ז לאתדבקא ביה, וידע רזא דמהימנותא, אבל למלא עמיה, לא הוה, אלא האי דרגא תתאה בלחודוי. כיון דאתגזר, כלהו דרגין עלאין הוו שראן על האי דרגא ^ח תתאה, בגין למלא עמיה, וכדין אסתלק אברהם בכלא. כמה ^ט דאתמר.

מסורת הוהר

א) היה-אל אברם במחזה: לעיל דף מ"ט ציון ג' וש"ג. ב) מחזה שדי יחזה: (במדבר כ"ד) ח"ב קיב: ח"ג קצד. רח. ג) וארא אל אברהם: (שמות ו') ח"א קה. ח"ב כג: כג: כד: כו: נה: ת"ז ח"ב סו. תכ"ו עב. ח"ט קיא: ח"ע קכ. ד) וירא ה' אל אברם: לעיל דף כ"ט ציון א' וש"ג. ה) ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה: לעיל דף ל' ציון א' וש"ג.

חלופי גרסאות א) גיא עלי. ב) גיא אברם וגוי. ג) גיא מוסיף הנגבה. וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לוס (הרמיק). ד) גיא מוסיף מובח לה'. ה) גיא דמלא. ו) גיא חכמתא. ז) גיא מוסיף בגין לאתדבקא. ח) גיא ליג תתאה. ט) גיא דאתחזי.

מאמר	הסולם	היה - אל אברם במחזה
מיד אל הקב"ה, אל תירא אברם אנכי מגן לך שכרך הרבה וגוי, שכר אתה מקבל עליהם, על שנהרגו. כי כולם, לעולם לא יוכלו להטיב מעשיהם		לדבר עמה, אלא הנוקבא בלבדה. שה"ס מחזה שדי בלבד.
מאמר היה-אל אברם במחזה		רעג) ואי תימא דהא וכו': ואם תאמר, הרי כבר כתוב וירא ה' אל אברם
רעא) היה דבר ה' אל אברם במחזה לאמר, שואל מהו במחזה, ואומר, אלא כטראה ההוא, שהיא מדרגה שכל הצורות נראות בה. אמר ר' שמעון בוא וראה. מטרם שנמול אברהם, היה רק מדרגה אחת מדבר עמו. ומי היא, זהו מחזה, דהיינו הנוקבא, שכתוב בה, מחזה שדי יחזה.		שהיא מדרגת הנפש, וכתוב ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה, שהוא רוח, וכתוב ויבן שם מזבח, שהוא נשמה (כג"ל דף ס"א אות ק"ט) הרי כאן מדרגות העליונות שהשיג, ואיך נאמד שמטרם שנמול, לא היו מדרגות העליונות שירות על אותה המדרגה לדבר עמו.
רעב) כיון דאתגזר וכו': כיון שנמול, היו כל המדרגות שורות על אותו מדרגה הנקראת מחזה, ואז דבר עמו, ווי"ש וארא אל אברהם שה"ס חסד, אל יצחק ה"ס גבורה, ואל יעקב ה"ס ת"ח, כאל שדי ה"ס יסוד ומלכות שכל המדרגות מחסד ואיך מאירים בהנוקבא, ומטרם שנמול לא היו אלו המדרגות שורות עליו		רעד) ת"ח בקדמיתא וכו': ומשיב. בוא וראה, מתחילה, מטרם שנמול, נתן הקב"ה חכמה לאברהם, דהיינו המדרגות העליונות הנ"ל, לדעת חכמה ולהתדבק בהקב"ה, והשיג סוד האמונה, אבל לדבר עמו לא היה לו, אלא מדרגה התחתונה לבדה, דהיינו הנוקבא מבחינת מחזה שדי יחזה, כנ"ל. כיון שנמול, כל מדרגות העליונות היו שורות על מדרגה זו התחתונה.
(רמזי דף פ"ח ע"ב ט) דף פ"ט ע"א		כד

רעה) ת"ח, עד לא אתגזר בר נש, לא אחאחיד בשמא דקב"ה, כיון דאתגזר, עאל בשמיה, ואתאחיד ביה. ואי תימא אברהם, דאתאחיד ביה, עד לא אתגזר. הכי ה' הוה, דאתאחיד ביה ולא כדקא יאות, דהא מגו רחמימותא עלאה דרחים ליה קב"ה קריב ליה.

רעז) לבתר פקיד ליה. ד' דיתגזר, ואתייהיב ליה ברית. קשורא דכלהו דרגין עלאין. ברית קשורא לאתקשרא כלא כחדא, י' לאכללא דא בדא, ברית קשורא, דכלא אתקשר ביה, ובג"כ אברהם עד לא אתגזר. מזוי לא הוה י' עמיה, אלא במחזה. כמה דאתמר.

רעז) ת"ח. בשעתא דברא קב"ה עלמא. לא אתברו אלא על ס' ברית. ו' כד"א בר"א-ש"ית ברא אלקים והיינו, ברית דעל ס' ברית קיים קב"ה עלמא וכת"ב *אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי, דהא ברית קשורא איהו, דיומא ס' וליליא י' לא י' מתפרשאן.

רעח) אמר רבי אלעזר, כד ברא קב"ה עלמא, על תנאי הוה, דכד ייתון ישראל, אם יקבלון אורייתא יאות, ואם לאו הרי אנא אהדר י' לכו, לתהו ובהו. ועלמא לא אתקיים, עד דקיימו ישראל, על טורא דסיני, וקבילו אורייתא, וכדין אתקיים עלמא.

רעט) ומהווא יומא ולהלאה, קב"ה ברי עלמין, ומאן אינון. זווגין דבני

מסורת הזהר

א) אם לא בריתי יומם ולילה: לעיל פרשת נח דף א' ציון ג' וש"נ.

חלופי גרסאות א' ב"א הוא. ב' ב"א מוסיף דיתגזר ואתגזר. ג' ב"א לאתכללא. ד' ב"א מוסיף מליץ עמיה. ה' ב"א מוסיף ברית אש. ו' ב"א כריא בראשית ברא אלקים דהיינו ברית אש דעל. ז' ב"א ליב ברית. ח' ב"א מוסיף ברית. ט' ב"א מוסיף וליליא קשורים כחדא ומחוברים וב"כ אקרי בריתי יומם ולילה (הרמ"ק). וי"א מוסיף וליליא ובני"כ אקרי בריתי יומם ולילה (אח"ל). י' ב"א ולא. וי"א דלא. י"א ב"א מתפרשן. י"ב ב"א עלמא.

היה-אל אברם במחזה

הסולם

מאמר

רעז) ת"ח בשעתא וכו': כוא וראה, בשעה שהקב"ה ברא את העולם, לא ברא איתו אלא על ברית. כמו שאתה אומר ברא-שית ברא אלקים. ושית היינו ברית. כי על ברית ברא הקב"ה את העולם. וכתוב, אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. כי ברית קשר הוא. שיום ולילה, שהם ז"א ונוקבא, לא יפרדו. (וביאור הענין ע"י לעיל בראשית א' דף רפ"ה ד"ה וזה).

כדי לדבר עמו. ואז נתעלה אברהם בכל המדרגות כמו שנתבאר. רעה) ת"ח עד לא וכו': בוא וראה, כל עוד שלא נמול האדם, אינו נאחז בשם הקב"ה. כיון שנמול, נכנס בשמו ונאחז בו. ואם תאמר, הרי אברהם, שנאחז בו מטרם שנמול. ומשיב, כן הוא, שנאחז בו, אבל לא כראוי להיות. כי מתוך אהבה עליונה שאהב אותו הקב"ה, קרבהו אליו. ועכ"ז לא היה כראוי.

רעח) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, כשברא הקב"ה את העולם, היה על תנאי, שאם יבואו ישראל ויקבלו את התורה תתקיימו ואם לא, הריני מחזיר אתכם לתהו ובהו. והעולם לא נתקיים עד שעמדו ישראל על הר סיני, וקבלו התורה. ואז נתקיים העולם.

רעז) לבתר פקיד וכו': אחר כך, צוה אותו הקב"ה למול, וניתן לו הברית שהוא יסוד הוא הקשר של כל מדרגות העליונות. ברית. הוא קשר, שיהיו נקשרות כולן יחד, לכללם זו בזו. ברית הוא קשר, שהכל נקשר בו. ומשום זה, מטרם שנמול אברהם, לא היו דיבוריו עמו אלא במחזה. כמו שאמרנו. שהיה חסר בה מדרגות העליונות, כי היה חסר הברית שהוא המקשר כל המדרגות יחד.

רעט) ומהווא יומא ולהלאה וכו': ומיום ההוא ואילך, הקב"ה בורא עולמות. ומי חמה. הם הזווגים של בני אדם. כי

(רש"י דף ס"ט ע"א)

נשא. דהא מההוא ^ה זמנא, קב"ה מזווג זווגין, ^ז ואומר בת פלוני לפלוני, ^ח ואלין אינון עלמין דהוא ברי. *

סתרי תורה

(פ) ^ז * אחר הדברים האלה וגו'. אלין פתגמי אורייתא, ^ה דכתיב ^ב את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם. ^ו מה להלן פתגמי אורייתא, ^א אוף ^ח הכא פתגמי אורייתא. בתר דאשתדל ^ט ב"נ בהאי עלמא, בדברים האלה, קב"ה מבשר ליה, ^י ואקדים לה ^{יא} לנשמתא ^{יב} שלם, הה"ד ^ג אל תירא אברם אנכי מגן לך. מכל זיינן בישין דגיהנם.

(פא) ^י שכרך הרבה מאד. בגין דכל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא, זכי ^י ואחסין ירותא אחסנתא ^{יז} בעלמא דאתי, כמה דכתיב ^י להנחיל אוהבי יש. מאי יש. ^{יט} דא עלמא דאתי. ואוצרותיהם אמלא, בהאי עלמא, מעותרא ומכל טיבו דעלמא, ^י מאן ^{יח} דאזיל לימינא, זכי ^{יט} לעלמא דאתי. ומאן דאזיל לשמאלא, ^כ הא עותרא בעלמא דין כל.

מסורת הזהר

א' אחר הדברים האלה: לעיל דף מ"ט ציון ג' וש"נ. ג) את הדברים האלה: דברים ה' ג) אל תירא אברם: לעיל דף מ"ט ציון ג' וש"נ. ד) להנחיל אוהבי יש: לעיל בהקדמת וזהר דף ב"ח ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות א) נ"א יומא (אה"ל). ב) נ"א ואמר. ג) נ"א אלין. ד) נ"א מתחיל [אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם וגו']. חגיגת בכל יומא ויומא בת קול נפקא מסורא דחורב ואמרה ווי לון [נ"א לחן] לבריייתא מעלבונא [מעלבונה] דאורייתא [דכל מאן דאשתדל באורייתא] בהאי עלמא כד נפק מניה [מיניה] לית בההוא [נ"א בתאי אה"י] עלמא דימחא [דימחא] בידיה אל כל אי ון נטרי תרעי ונטרי חומות [נ"א תרעה ונטר חומת] וכל דוכתי כלחן [כלחן] מקדימין לגביה שלם [לגבי שלום] וקביה עליה ולא דחיל הה"ד אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם וגו' אחר הדברים האלה אלין [הרמיק והארוזיל]. ונ"א אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם וגו'. אחר הדברים האלה אלין. ס) נ"א ל"ג מן דכתיב עד בתר. ו) נ"א ל"ג מה להלן פתגמי אורייתא. ז) נ"א ל"ג אוף הכא פתגמי אורייתא. ח) נ"א הכי. ט) נ"א ל"ג בינ. י) נ"א ואקדים בשורות טובות, ול"ג לה לנשמתא שלם. יא) נ"א לנשמתיה. יב) נ"א שלום. יג) בנין דהא שכרך הרבה מאד ההוא אשתדליתא דאשתדליתא באורייתא הרבה מאד בנין [אה"ל]. יד) נ"א ואחסין אחסנתיה ול"ג ירותא ונ"א ירותא. טו) נ"א דעלמא. טז) נ"א דא יש מאין תלת עשר [נ"א תלטר] מכילן [נ"א נהרי דאפרסמונא דכ"א] דיהבי ליה אחסנתא בעלמא דאתי. יז) נ"א ומאן. יח) נ"א דאזיל [ד"א]. יט) נ"א עלמא ול"ג זכי. כ) נ"א ל"ג הא. ונ"א דא. כל נ"א מוסיף דאית שמאלא קדישא ואית שמאלא מסבא ודא [הוא] דאמרינן [נ"א דאמר] מאן דמתעסק באורייתא יהבי [נ"א דיהבי] ליה אורך ימים בעלמא דאתי ויהבי ליה עושר וכבוד בעלמא דין שנאמר אורך ימים בימינה וגו'. וסאן דיתרעי דיתהני גופא בעלמא דין ולא אתעסק באורייתא ובעוברין טבין יהבי ליה עותרא בעלמא דין מסטרא דשמאלא מסטרא דיצר הרע ובעיתרא דא עכיד ביש וירית גיהנם ואי תימא [נ"א אמר] וכי לא אית בעלמא דין עותרא מסטרא דקדושה אין דכל [נ"א אמר כ'] המקיים את התורה מעוני סוסו לקיימה מעושר ודא הוא עותרא שבא דמסטרא דקדושה.

הסולם מאמר היה — אל אברם במחזה

כי מזמן ההוא, הקב"ה מזווג זווגים, ואומר בת פלוני לפלוני ואלו הם העילמות שהוא בורא. כי כל זווג נבחן לעולם. (פ) אחר הדברים האלה וגו': הדברים האלה הם דברי תורה, שכתוב את הדברים האלה וגו' מה שם הם דברי תורה אף כאן הם דברי תורה. ושיעור הכתוב אחר, שעסק האדם בעולם הזה בדברים האלה, הקב"ה מבשר את הנשמה ומסדים לה שלום. וזהו שכתוב, אל תירא אברם אנכי מגן לך.

אגן עליך מכל בחינות הרעות שבגיהנם. (פא) שכרך הרבה מאד: משום. שכל מי העוסק בתורה בעולם הזה, זוכה ויורש ירושה ונחלה בעולם הבא. כמ"ש להנחיל אוהבי יש. ושואל מהו יש, ואומר זהו עולם הבא. ואוצרותיהם אמלא. בעולם הזה מעושר ומכל טוב שבעולם. מי שהולך לימין זוכה לעולם הבא. ומי שהולך לשמאל זוכה לעשירות בעולם הזה.

* המשך הזהר אחרי הסוף ר'

(דברי דף ט"ט ע"א י' דף ט"ח ע"א)

ה' יהב ליה ההוא כסא כ דפז. קרא עליה ר' אבא, * לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז. יתיב ולעא באורייתא, וההוא ב"ג י הוה יהיב ליה עותרא. רפו ליומין עאל חמידו דאורייתא, במעוי, יומא חד הוה יתיב, והוה בכי. אשכחיה רביה דהוה בכי. א"ל על מה קא בכית. א"ל, ומה ל מנחנא חיי דעלמא דאתי, בגין האי, לא בעינא אלא למזכי ס לגבאי. וא"ל ז השתא ס שימ דהא לשם שמים קא עביד.

רפו קרא ליה לההוא גברא, א"ל טול עותרך והב ליה ליתמי ס ולמסכני, ואנא יהיבנא לך חולק יתיר באורייתא, בכל מה דאנן לעאן. אהדר ליה ר' יוסי ההוא כסא דפז, ועד יומא לא אעדי שמיה ומן י בנוי בן פזי, והיינו ר' יוסי בן פזי, י" וזכה לכמה אורייתא, הוא ובנוי. י דלית לך אגר טב בעלמא כמאן דלעי י באורייתא.

רפח) אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם במחזה לאמר וגו'. בכל אתר דכתיב באורייתא במחזה, י דא שמא דאתגלי לאבהן, ומאן איהו. שדי, שנאמר י וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. כד"א אשר מחזה שדי יחזה. ודא איהו חיוז דכל חוון עלאין אתחזיין ס מגויה, ס כהאי מראה, דכל דיוקנין י אתחזיין י ביה, וכלא חד. מראה מחזה חד הוא, דא תרגום. ודא לשון י הקודש.

רפט) כ א"ר יוסי, סגי אין אינון באורייתא, כל וע"ד כ הוה כ ליה רשו

מסורת הזוהר

א) לא יערכנה זהב וזכוכית : (איוב כ"ח) ח"א רמו. ח"ב קנט. ח"ג מ : קעת : ב) וארא אל אברהם : לעיל דף צ"ד ציון ג' וש"ג

חלופי גרסאות א נ"א יהיב. ב נ"א ליג דפז. ג נ"א ליג הוה. ד נ"א אבא. ה נ"א גבאי. ו נ"א אמר. ז נ"א ליג השתא. ח נ"א שמע מינה (אה"ל). ט נ"א ומסכני. י נ"א מוסיף בנוי כנוי. יא נ"א חזא. יב נ"א מוסיף בגין דלעא באורייתא. יג נ"א מוסיף באורייתא ומקיימה. יד נ"א ליג דא. טו נ"א בגויה (אה"ל). טז נ"א דהאי. יז נ"א בהאי. יח נ"א מן כהאי עד מראה מחזה. יט נ"א אתחזי. כ נ"א אחזן (אה"ל). כא נ"א בה (אה"ל). כב נ"א הקדש. כג נ"א ר' יוסי אומר. כד נ"א ליג. כה נ"א ליג. כו נ"א ליג ליה.

מאמר

שלי' פז. קרא עליו ר' אבא, לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז. ישב ועסק בתורה, ואותו האיש היה נותן לו עושר.

רפו) ליומין עאל חמידו וכו' : לימים, נכנסה חמדת התורה במעיו. יום אחד היה יושב ובוכה. מצאו רבו שהיה בוכה. אמר לו, על מה אתה בוכה. והשיב לו, ומה אני מניח בשביל זה העושר, את חיי עולם הבא. איני רוצה ללמוד עוד בשביל האיש, אלא לזכות בתורה בעד עצמי. אמר ר' אבא, עתה משמע, שכבר עושה לשם שמים.

רפו) קרא ליה וכו' : קרא לאותו האיש ואמר לו קח העושר שלך ותן אותו ליתומים ועניים, ואני אתן לך חלק גדול יותר בתורה, בכל מה שאנו לומדים. החזיר לו ר' יוסי את הכוס של פז. ועד היום הזה לא ניטל (דשו"י דף ס"ח ע"ב)

הסולם

היה—אל אברם במחזה

השם בן פזי ממנו ומכניו, והיינו ר' יוסי בן פזי המפורסם. וזכה להרבה תורה הוא ובניו, כי אין לך שכר טוב יותר בעולם, כמי שעוסק בתורה. ואין צריכים לתמורה בעדה. כמ"ש לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז.

רפח) אחר הדברים האלה וכו' : בכל מקום שכתוב במחזה, בתורה, הוא השם שנגלה לאבות, ומי הוא, הוא שדי. שנאמר וארא אל אברהם וגו' באל שדי. וכמו שאתה אומר, אשר מחזה שדי יחזה. וזה הוא מראה, אשר כל מראות העליונות נראות מתוכה. כמו מראה של זכוכית, שכל הצורות נראות בה. והכל אחד מראה ומחזה, ואחד הם, אלא שזה תרגום וזה לשון הקודש.

רפט) א"ר יוסי סגי אין וכו' : אר"י הרבה מלות ארמיות הן בתורה. ועל כן היה רשות

א לאונקלוס, לתרגום בההוא לישנא דגלי קביה באורייתא. ולישנא דא סתים איהו מגו מלאכי ב עלאה. במחזה, ד דהוה סתים ממלאכי עלאי דלא ידעי בדא, כד ממליד ביה באברהם.

רצ) ד מ"ט. בגין דאברהם לא הוה מהול, ה והוה ערל, ו סתים בשרא. ז ובגין כך הוה סתים מנייהו, בלשון תרגום. כגוונא דא בלעם, דכתיב (* א אשר מחזה שדי יחזה. ה סתים הוה מלה מגו מלאכי השרת, בגין דלא יהא לון פטרא, דקביה ממלד בההוא ערל ט מסאבא. דהא ב מלאכי י קדישי יא לאו י נזקקין בלשון תרגום.

רצא) י אי תימא דלא ידעי, והא גבריאל אולף ליוסף ע' לשון, ותרגום חד מע' לשון הוא. אלא מנדע ידעי, אבל י לא נזקקין תנן, דלא חיישי ולא משגיחין עליה, דהא מאיס איהו קמייהו, מכל שאר לשון.

רצב) ואי תימא, הואיל ומאיס איהו ט ממלאכי עלאי, אמאי תרגום אונקלוס אורייתא בהאי לשון, ויונתן בן עוזיאל המקרא. אלא מאיס הוא ט קמייהו, והכי אצטריך ג י דלית סנאה למלאכי עלאי בהדייהו י דישראל יתיר, ועל דא תרגום י תורה ומקרא כך, ולא מאיס איהו, דהא בכמה דוכתי כתב קביה כ באורייתא הכי.

מסורת הזהר

א) אשר מחזה שדי יחזה: לעיל דף צ"ד ציון ב' וש"ג. ב) מלאכי - לאו נזקקין בלשון תרגום ח"א ט: ע"ד: ע"ה: ח"ב קכט.: ג) דלית קנאה למלאכי עלאי: ח"ב קכט.

חלוסי גרסאות א) ג"א לאונקלוס. ב) ג"א עלאי. ג) נ"א דהא ונ"א דהוא. ד) ג"א ומיט. ה) נ"א ליג והוה ערל (אה"ל). ו) ג"א וסתים בבשרא. ז) ג"א וסתים בבשריה. ח) ג"א וקיימא קרישא לא הוה סתים בבשריה (אה"ל). ט) ג"א מוסיף ובג"כ הוה סתים מגו מלאכי עלאה [ג"א עלאי] בגין דלא יהא לון פטרא דקביה מליד עם בר גש [ג"א בב"ג] ערל. י) ג"א מוסיף מחזה סתים. יא) ג"א במסאבא (אה"ל). יב) ג"א קדושי ונ"א מוסיף עלאי קדושי (אה"ל). יג) ג"א לא. יד) ג"א יקרון. יה) ג"א ואי. יז) ג"א ליג לא. יח) ג"א קמי מלאכי עלאי מכל שאר לשון (אה"ל). יט) ג"א קמיהו. כ) ג"א דאית (שליה). כא) ג"א מוסיף דישראל אלא אורייתא ואלמלא הוה ידעי שבחי דאורייתא הוה לתו קנאה בהדייהו דישראל יתיר (אה"ל). כב) ג"א מוסיף של תורה. כג) ג"א תרגום של תרגום ול"ג תורה ומקרא כך. כד) ג"א אורייתא ול"ג קביה.

<p>מאמר</p> <p>רשות לאונקלוס לתרגם התורה באותו לשון שגילה הקביה בתורה. ולשון זה סתום הוא ממלאכי עליון, ולא הכירו בה כאשר דבר הקביה עם אברהם.</p> <p>רצ) מאי טעמא, בנין וכו': ושואל, מהו הטעם, שהקביה דבר עם אברהם בלשון שלא יכירו בו המלאכים. ומשיב, לפי שאברהם לא היה מהול, והיה ערל אטום בשר, ומשום זה היה הדיבור בלשון תרגום הסתום מהם מהמלאכים, כמ"ן זה, בכלעם. שכחוב בו, אשר מחזה שדי יחזה, יחזה, מלה זו היתה סתומה ממלאכי השרת, שהוא לשון ארמית, כדי שלא יהיה להם פתחון פה, שהקביה מדבר עם אותו ערל הטמא, כי מלאכים הקדושים אינם נזקקים ללשון תרגום, ועל כן לא ידעו שהקביה דבר עם בלעם. (דפרי דף פ"ח ע"ב י) פ"ט ע"א)</p>	<p>הסולם</p> <p>רצא) אי תימא דלא ידעי וכו': ושואל אם תאמר, שהמלאכים שאינם יודעים לשון תרגום, הרי גבריאל למד את יוסף ע' לשון, ותרגום הוא אחד מע' לשון, ומשיב, אלא שהם יודעים אבל לא נזקקין תנן, שפירושו, שאינם חוששים לו ואינם משגיחים עליו, כי לשון זה נמאס להם מכל הלשונות.</p> <p>רצב) ואי תימא הואיל וכו': ואם תאמר, אם נמאס הוא ממלאכי עליון, למה תרגם אונקלוס את התורה באותו הלשון, ויונתן בן עוזיאל את המקרא. ומשיב, אלא רק להם הוא נמאס, וכן נצרך להיות, כדי שמלאכים העליונים לא יקנאו את ישראל. באמרם קדושה דסודא וכדומה, (כמ"ש בזהר תרומה דף עכ"ט ע"א דפו"י) אבל לנו אינו נמאס, ועל כן תרגמו התורה והמקרא</p>
--	--

רצג) ובג"כ סתים איהו מגו מלאכי עלאי קדישי. ועל דא אתגלי ס ביה
באברהם נ באורח סתים, דלא ישגחון ביה ד מלאכין ס קדישין, ולא יהא לון
פטרא, דקביה אתגלי על בר ו נש ערל.

רצד) אימתי ז אתגלי ליה ס באתגליא דמלאכי עלאי, כד יהיב ליה ברית
קיימא קדישא, דכתיב " וידבר אתו אלקים לאמר. ס אלקים שמא דקודשא,
ולא כתיב במחזה, שמא באתגלייא.

רצה) לאמר. מאי לאמר. י לאמר יא ולאכרזא בכל לשון, דלא תהא
י באתכסיא, י לאו י בלישנא אחרא, אלא ס בלישנא דכלא משתעין בה, דיכלי
למימר דא דא, ולא יכלי לקטרגא ולמימר ס פטרא, ועל דא וידבר אתו
אלקים לאמר. אלקים, ולא מחזה. י בגין דהוה מעייל ליה בברית קיימא קדישא,
וקריב ליה לגביה.

רצו) ר' יהודה אמר, בג"כ י את ה' לא י אתייהב ליה עד דאתגזר. מ"ט.
דאיהי ממש ברית אקרי. וע"ד כיון דעאל בברית, כדין באתייהבת כל ליה כ את
כ ה"א. דכתיב, י אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים י ולא יקרא עוד
שמך אברם וגו'.

רצז) אחר הדברים האלה. רבי חייא הוה אזיל למחמי לרבי אלעזר,
פגע ביה רבי חגאי, א"ל האי ארחא י דמתקנא קמיה דמר, לאן איהו אזיל.

מסורת הזהר

א) וידבר אתו אלקים: (בראשית יז) ח"א צו: ב) אני הנה בריתי (בראשית יז) ח"א סה: צו:
ג) ולא יקרא-שמך אברם (שם) ח"א קה. קער. ח"ג ריו: ז"ח לך כיה טא שלה כ"ו טא שמא. שהיש
ע"כ טב שכה. טג שיא. תק"ח ק"כ טא שכב.

חלופי גרסאות א נא ליה. נ נא לאברהם. נ נא באר. ד נא מלאכי. ס נא קדישי. ו נא ל"ג נש. ז נא
אתגלייא. ח נא באתגלייא. ט נא ל"ג אלקים. י נא ל"ג לאמר. יא נא לאכרזא. יב נא
מתכסיא. יג נא לא. יד נא כלישנא. טו נא ל"ג בלישנא. טז נא מוסף פטרא אחרא. יז נא כגון הוה. יח נא
אות. יט נא אתייהב. כ נא אתייהב. כא נא לית (ד"א). כב נא אות. כג נא ה'. כד נא מתקנא.

<p>מאמר</p> <p>והמקרא בלשון זה. ואינו נמאס, שהרי בכמה מקומות כתב הקב"ה בתורה מלשון הזה.</p> <p>רצג) ובג"כ סתים איהו וכו': ומשום זה שהוא סתום ממלאכים העליונים הקדושים, על כן נגלה לאברהם בדרך זה הסתום, כדי שלא יסתכלו בו מלאכים הקדושים, ולא יהיה להם פתחון פה לקטרג, שהקב"ה נגלה על אדם ערל.</p> <p>רצד) אימתי אתגלי איהו וכו': שואל, מתי נגלה לו בגלוי לפני מלאכים העליונים. ואומר, הוא כאשר נתן לו אות ברית הקדוש. שכתוב אז, וידבר אתו אלקים לאמר, אלקים שהוא שם קדוש, ולא כחוב במחזה, אלא שם באתגליא שהוא אלקים.</p> <p>רצה) לאמר מאי לאמר וכו': ושואל, לאמר, מהו לאמר, ומשיב לאמר פירושו (דברי ר' ס"ט ע"א)</p>	<p>היה-אל אברם במחזה</p> <p>הסולם</p> <p>לומר ולהכריז בכל לשון, שהקב"ה דבר עם אברהם, שלא יהיה עוד בהעלם מהמלאכים ולא בלשון אחר שהוא תרגום, אלא בלשון שהכל מדברים בה, שיוכלו לספר זה לזה, ולא יוכלו לקטרג ולומר ולפתוח פה. ועל כן וידבר אתו אלקים לאמר, אלקים ולא מחזה, משום שהיה מכניסו באות ברית קדש. וקרבהו אליו.</p> <p>רצו) ר' יהודה אמר וכו': ר"א לפיכך לא ניתן לו אות ה' שהיא השכינה, עד שנמול. מהו הטעם, משום שהיא נקראת ברית ממש. ועל כן כיון שנכנס בברית, ניתן לו אז אות ה' בשמו. שכתוב, אני הנה בריתי אתך, והיית לאב המון גוים ולא יקרא עוד שמך אברם וגו': מאמר ר"ח אזיל למחמי לר"א</p> <p>רצז) אחר הדברים האלה וכו': ר' חייא הלך לראות את ר' אלעזר. פגע בו ר' חגאי, אמר לו, דרך זה המתוקן לפני אדוני, לאן</p>
--	--

ח א"ל למחמי נ רבי אלעזר. א"ל ואנא נמי נ איזיל בהדך. א"ל, אי תיכול למסבר סברא למאי דתשמע, זיל. ואי לאו תוב אבתרך. א"ל, לא ליחוש מר להאי, דהא אנא שמענא כמה רזי דאורייתא, ויכילנא למיקם ז בהו. רצח) פתח ר' חגאי ואמר מאי דכתיב * את קרבני לחמי לאשי * וגו'. את קרבני, דא קרבן בשרא, דאתקרב ו לכפרא, ז דמא על דמא, בשרא על בשרא, בגין דכל קרבנין לאו מתקרבין אלא * על בשרא, לכפרא על בשרא. רצט) והכי שמענא, אי ב"נ חטא, בהמה מה חטאת, * דקב"ה אמר ז אדם כי יקריב מכם קרבן וגו'. אמאי. אלא קב"ה עביד רוח בני נשא, ורוח הבהמה, ואפריש דא מן דא. ובג"כ ז רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה וגו'. ודאי מתפרש דא מן דא.

ש) עד לא חטא אדם, מה כתיב, ז ויאמר אלקים הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע וגו', וכתיב לכם יהיה לאכלה, ולא יתיר. כיון דחטא, ויצה"ר אשתאיב בגופא ז דיליה, ובכל אינון תולדין, עבד בהו דינא. שא) ולבתר אתא נח, וחמא דהא גופא אתבני י"ב מאתרא דיצה"ר זיאקריב קרבן, כמה דאקריב אדם, מה כתיב * וירח ה' את ריח הניחח וגו'. י"ב ז כי יצר לב האדם רע מנעוריו. אמר קב"ה, מכאן ולהלאה, הואיל וגופא אשתאיב

מסורת הוהר

א) את קרבני לחמי: לעיל נח דף ל"ט ציון א' וש"ג. ב) אדם כי יקריב (ויקרא א') ח"א רלס: ח"ב שו. קח. עשה. רלס. ח"ג נ: ד: ה: כו: מח. צח. רלד: ש: ת"ז תכ"א סג. חס"ט קו: ג) רוח בני האדם העולה לעיל בראשית ב' קפ"ח ציון ד' וש"ג. ד) ויאמר - הנה נתתי: (בראשית א') ח"א יד. רנת. ח"ג יב. ת"ז תיע קל"ה. תק"ח קי"ב טג שכ שלט. ה) וירח ה' את ריח הניחח: לעיל נח דף ס"א ציון ג'. ו) כי יצר לב האדם: שם.

חלופי גרסאות ח ג"א ל"ג א"ל. כ ג"א לסבר אפי יומין (אה"ל). ג ג"א אויל. ד ג"א ביה. ט ג"א והשתא שמענא רוא דהאי קרא דכתיב (אה"ל). ו ג"א מוסיף לכפרא על בשרא (אה"ל). ז ג"א ל"ג דמא. ח ג"א מן. ט ג"א ל"ג דקב"ה אמר. י ג"א ל"ג דיליה. י"א ג"א מאסתאבו (אה"ל). יב ג"א ואקריב. יג ג"א מוסיף וכתיב כי.

<p>מאמר</p> <p>לאן הוא הולך. אמר לו שהולך לראות את ר' אלעזר. אמר לו גם אני אלך אתך. אמר לו אם תוכל להבין השכל והטעם ממה שתשמע, לך, ואם לא, חזור לאחריו. אמר לו, אל ידאג אדוני לזה, כי שמעתי כמה סודות התורה ויכולתי לעמוד בהם.</p> <p>רצח) פתח ר' חגאי וכו': פתח ר' ח ואמרי מה שכתוב, את קרבני לחמי לאשי וגו'. את לרבני, זהו קרבן בשר הנקרב לכפר דם הקרבן על דם האדם בשר הקרבן על בשר האדם. משום שכל הקרבנות אינם נקריבים אלא על בשר, דהיינו לכפר על בשר.</p> <p>רצט) והכי שמענא וכו': וכך שמעתי. אם האדם חטא, בהמה מה חטאת, שהקב"ה אמר אדם כי יקריב מכם קרבן לה. מן הבהמה וגו'. ומשיב, אלא הקב"ה עשה את (רמזי דף פ"ט ע"א * דף פ"ט ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>רוח האדם ורוח הבהמה, והסרידים זה מזה, ולפיכך, רוח בני האדם העולה היא למעלה, ורוח הבהמה היורדת היא למטה וגו' ודאי נפרדים הם זה מזה.</p> <p>ש) עד לא חטא וכו': מטרם שחטא אדם מה כתוב, ויאמר אלקים הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע וגו'. וכתיב לכם יהיה לאכלה, ולא יותר מזה. ולא הותר לו לאכול בעלי חיים. כיון שחטא ויצר הרע נבלע בגוף שלו, ובכל תולדותיו, עשה בהם דין, דהיינו שהביא עליהם המבול.</p> <p>שא) ולבתר אתא נח וכו': ואחר כך בא נח, וראה שהגוף נכונה ממקום יצר הרע, הקריב קרבן כמו שהקריב אדם. מה כתוב וירח ה' את ריח הניחח וגו' כי יצר לב האדם רע מנעוריו, אמר הקב"ה מכאן ואילך, הואיל ותגוף</p>	<p>ר"ח אזיל למחמי לריא</p>
---	---	----------------------------

מההוא יצה"ר יתענג גופא כמה דאתחזי ליה, א ייכול בשרא. * כירק עשב נתתי לכם את כל.

שב) כד אכיל בשרא, מההוא בשרא אתענג בשרא דיליה, ואתערב דא בדא, ואתרבי גופא מניה, ומההוא ענג, גופא חטא בכמה חטאין. אמר קב"ה כפרה על גופא בשרא. ב בשרא אכיל, ובשרא אתרבי מניה, וביה חטא, בג"כ י לכפרא על גופיה ד בשרא. ד ובשרא דאכיל בשרא, עביד דמא לגופא, ו בג"כ דמא דאשתאר מההוא בשרא ז לבר, ה אתעתד לכפרא על דמא, דאתעביד מההוא בשרא דיליה, דכתיב ב כי הדם הוא בנפש יכפר.

מסורת הזהר

(א) כירק עשב נתתי לכם את כל: בראשית ט. (ב) כי הדם הוא בנפש: (ויקרא י"ז) ח"א רנח: חלוסי גרסאות א גיא ויכול. ג גיא ליג מן בשרא עד ובשרא דאכיל. ג גיא לכפרה. ד גיא בשרא דאכיל ב"ג עביד וליג ובשרא דאכיל בשרא (אה"ל). ה גיא בשרא. ו גיא מוסיף בג"כ דמא דאשתאר מההוא בשרא דאכיל בשרא עביד [עבר] דמא לגופא בג"כ. ז גיא דיליה (אה"ל). ח גיא אתעביד (אה"ל).

מאמר
הסולם
ריח אויל למחמי לריא

אשר מרגע זו מטרם שנתבטלו מקבלים הקליפות, ועי"ז נפרדים מהקדושה עש"ה. וזה אמרו כאן. קב"ה עביד רוח בני נשא וכו' רוח בני האדם העולה היא למעלה, ורוח הבהמה היא למטה. כי רק בחינת האדם נעשה מתוקן לקדושה, וניתן לו הרוח חיה, שיאיר ממטה למעלה. כנ"ל. אבל רוח הבהמה יורדת למטה, שהיא נוטה לקבל רק ממעלה למטה, כבחינת ג"ר דבשר כנ"ל. וז"ש עד לא חטא וכו' לכם יהיה לאכילה ולא יתיר. שלא הותר לו אלא עשב ולא בשר, והוא מטעם, שרוח הבהמה יורדת למטה, ויכול בשר בהמה להזיק לו ולהחטיאו שימשיך גם הוא ממעלה למטה כמעשה עצה"ד. כיון דחטא ויצה"ר אשתאיב בגופא וכו' אתא נח וכו' אקריב קרבן. כי מאחר שהקליפות נאחזו בהגוף ע"י אכילת עצה"ד דהיינו שיש להם כח להחטיאו תמיד כנ"ל. עתה אין תקון אחר אלא להקריב קרבן. כי ע"י הקרבן נמשך לסי"א השפע שממעלה למטה המיוחס להם, ואז תכף מתפרדים מגוף האדם. (כנ"ל בפרשת נח אות ק"ל עש"ה). ואחר שהקריב קרבן, יכול להעלות מ"ן ולתקן אותו התקון של הקרבן גם באכילתו עצמו את בשר בהמה, וע"י הזווג שגורם למעלה באכילתו מפרדי הקליפות כמו הקרבן, בסו"ה זה השלחן אשר לפני ה'. וז"ש אמר קב"ה מכאן וכהראה הואיל וגופא אשתאיב מההוא יצה"ר יתענג גופא כמה דאתחזי ליה, שהקב"ה אמר, כיון שהיצה"ר להמשיך ממעלה למטה כבר נבלע בגוף, ע"כ אכילת בשר

בהמה

הגוף כבר נבלע מאותו יצר-הרע. יתענג הגוף כמה שירצה, ויאכל בשר, ואמר, כירק עשב נתתי לכם את כל.

שב) כד אכיל וכו': כאשר האדם אוכל בשר, מתענג בשר האדם מאותו בשר ומתערבים זה בזה, בשר אדם ובשר בהמה. והגוף מתגדל ממנו. ומאותו העונג שנתענג באכילת הבשר, חוטא הגוף בכמה חטאים. אמר הקב"ה, בשר, יהיה כסרה על הגוף, דהיינו בשר הקרבן, כי בשר אכל, ובשר נתגדל ממנו בהגוף, ובו חטא. לפיכך, יהיה הבשר של הקרבן, לכפרה על גופו, ובשרי דהיינו הגוף, האוכל בשר, עושה דם בהגוף ומשום זה, דם הנשאר מבחוץ שנשאר מהכשר של הקרבן, מזומן לכפר על הדם של האדם שנעשה מאותו הבשר של הבהמה. שכתוב כי הדם הוא בנפש יכפר.

סנימיות הדברים. וצריך שתזכור כל המתבאר לעיל פרשת נח דף מ"ח אות ק"ל בהסולם עש"ה ואין להכפיל דברים. היוצא משם שהכלי דבשר שבכל פרצוף הוא מחוסר שלמות, משום שהמאציל לא תקן רק בחינת ו"ק של הכלי דבשר, להמשכת ו"ק דאור החיה, דהיינו לבחינת הארה שממטה למעלה. והג"ר דכלי דבשר שהוא המשכת האור ממעלה למטה, נמצאים עוד בשבירה. שהם הקליפות וסי"א שלא יתקונו מטרם גמר התקון, וה"ס האיסור של עץ הדעת, שהמשיך האורות ממעלה למטה, דהיינו להשלים הג"ר דכלי דבשר. כמ"ש שם עש"ה. גם נתבאר שם סוד הטרבנות לכפרה עונות, שע"י המ"ן העולה מהקרבן נעשה זווג עליון, שבתחילת הזווג נמשך מג"ר הללו דחיה, ותכף הם מתבטלים (דפרי דף ט"ט ע"ב)

שג) כתיב קרבני, וכתיב קרבנכם, דכתיב * תקריבו את קרבנכם, מה בין האי להאי. אלא קרבני, כגון שלמים דאתיין על שלום. קרבנכם: כגון חטאות ואשמות דאתיין על חטא ואשם, בג"כ את קרבני: בשרא. לחמי: נהמא וחמרא. ה ריח: דא קטורת. ניחחי: דא נחת רוח, דעביד כהנא ברעותא דשמא קדישא, וליואי, ברעותא דשיר ושבחה.

שד) תשמרו להקריב לי במועדו. במועדו מאי הוי, אי תימא ב בכל יומא בכקר ובערב, ג מאי איהו במועדו. אלא מועדו, דשטא בההוא זמנא רעוא. רעו דאשתכח לעילא בדרגא ידיעא. וע"ד כתיב במועדו. שה) כד קרבן אתקריב, כלא נטלין חולקא, ואתבדרן קליפין לכל

מסורת הוזהר

א) תקריבו את קרבנכם לעיל דף ק"ב ציון ב' וש"נ. ב) תשמרו להקריב לי במועדו: לעיל נה דף ל"ט ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות א ג"א ריחא. ב ג"א ל"ג בכל יומא. ג ג"א מאי אריא. ד ג"א אריא אה"פ דאיהו מועדו [במועדו]

ר"ח אויל למחמי לרי"מ

הסולם

מאמר

מחהפך ונעשה דם בגוף האדם, ומדם הזה מתגדל גוף האדם, ולא מבשר. ויש עוד תקון נוסף, שהיא התקון שלא לאכול דם. וכן תקון הזריקה על גבי מזבח, שזה מכפר על הדם שנעשה מבשר בהמה שבא בפנימיות הגוף. וז"ש ובג"כ דמא דאשתאר מההוא בשרא לבר, דהיינו דם הבהמה שאסור לאכלו, ונאמר עליו על הארץ תשפכנו כמים, ונשאר מחוץ לגוף האדם, אדעתך לכפרא על דמא דאתעביד מההוא בשרא דיליה, שהוא מכפר על הדם שנעשה מבשר הבהמה, שנשאר בגוף האדם. כמבואר.

שג) כתיב קרבני וכו': כתוב קרבני, וכתוב קרבנכם, שכתוב תקריבו את קרבנכם, מה בין זה לזה. ומשיב, אלא קרבני, דהיינו כעין שלמים, הבאים על שלום. קרבנכם היינו כעין חטאות ואשמות הבאים על חטא ואשם. ולפיכך את קרבני, הוא בשר. לחמי: היא לחם ויין. ריח הוא קטרת. ניחחי, זה נחת רוח שעושה הכהן בכונת השם הקדוש. שמוכיר בעת הקרבה. ולויים ככונה שבשיר ושבחה, שמשוררים בעת הקרבה.

שד) תשמרו להקריב לי במועדו: ושאל. מה הוא במועדו, אם תאמר, שהמירוש הוא להקריב בכל יום בבוקר ובערב, למה נקרא זה במועדו. ומשיב, אלא מועדו, פירושו הרצון, השולט באותה שעה, היינו בשעת הקרבה, הרצון. הנמצא או למעלה במדרגה ירועה היינו בהנוקבא ועל כן כתוב במועדו.

שה) כד קרבן וכו': כאשר הקרבן נקרב. כל העולמות מקבלים חלק ממנו, ומתפורים

הקליפות

בהמה לא יקלקלו יותר, אלא אדרבה אם יתענג הגוף כמו שראוי, דהיינו שיעלה מ"ן באכילתו כמו בקרבן, הרי אז יפריד את יצה"ר הזה כהגוף, וע"כ אמר יתענג גופא כמה דאתחוי ריה. וז"ש ואתערב דא ברא ואתרבי גופא מניה, כי ע"י התערבות בשר בהמה בבשר האדם הוא מעלה מ"ן לזווג עליון, אשר בתחילתו יורד בחינת ג"ר החסרות לגוף, ומטרם שנפסק מקבל אותו גם גוף האדם, והוא נגדל ממנו, כלומר שמסבל תקין לבחי' ג"ר החסרים לבשר הגוף, כנ"ל אצל קרבן. וז"ש ואתרבי גופא, דהיינו שקונה בחינת גדלות. אמנם אם אינו אוכל בקדושה וטהרה ואכילתו אינו כמו קרבן, נמצא הבשר בהמה שאוכל, שמקלקלו עוד יותר, וז"ש ומההוא ענג גופא חטא בכמה חטאין. ומ"מ הותר לו לאכול, כי אמר הקב"ה כפרה על גופא בשרא, שאין כפרה אחרת על עון דעצה"ד אלא בשר שאוכל בטהרה כנ"ל. לפיכך בשרא אכיל ובשרא אתרבי מניה, שאם אוכל בטהרה הרי בשר הגוף מתגדל משפע הזווג בתחילתו כנ"ל. וביה חטא, ואם אינו אוכל בטהרה, נמצא שמתקלקל עוד יותר וחוטא בו. ובג"כ לכפרא על גופיה בשרא, כלומר, גם אחר שחטא מכא אכילת הבשר, אין תקנה אחרת לכפר על הגוף רס ע"י שיחזור ויאכל בשר בטהרה. כנ"ל.

אמנם בשר בהמה עצמו, אינו מתערב בגוף האדם להגדילו, שהוא מטעם, רוח הבהמה היורדת היא למטה, שהיה מתערב על ידי זה ברוח האדם. וע"כ נעשה תקון, שהבשר בהמה (דפרי דף פ"ט ע"ב)

סטרא, וייחודא אתקריב ואתייחד, ובוצינין ^ה אתנהרין, ואשתכח רעוא ^ז ורעו בכל עלמין, וקביה אשתכח ברוא דיחודא ^י חדא כדקא חזי. אתא ר' חייא ונשקיה, א"ל, יאות אנת ברי ^ד מני, למיהך למחמי ^ס ליה. ^ו
 (שו) ^ז אזלו, כד ^ח מטון לגביה, חמא לון ^ט יתבי על תרעא, ^י א"ל לשמשא זיל ואימא לון, האי ^{יא} כרסייא דתלת ^{יב} קיימין מהו ^{יג} כל אחד. אמרו ליה זיל, ואימא ליה למר, ^{יד} דלאו למגנא אמר דוד מלכא דאיהו רביעאה, ^{טו} אבן מאסו הבונים. א"ל זיל ואימא לון דאן געלו ביה בדוד, דאיהו אמר אבן מאסו הבונים.

(שו) אהדר ר' חייא רישיה ^{טז} לגבי ^{יז} ר' י"ח חגאי, ואמר ^{יט} ליה שמעת בהאי ^כ מדי. אמר ^{כא} שמענא, בהאי קרא דכתיב ^{כב} בני אמי נחרו בי שמוני וגו'. ^{כג} דהאי קרא ^{כד} שלמה מלכא אמרו, ועל דוד מלכא אתמר, כד דחו ליה אחוהי מנייהו.

שח) ^{כז} ותו שמענא, מאי חמא קביה למיהב מלכותא ליהודה מכל

מסורת הזהר

(א) אבן מאסו הבונים: לעיל ב"א קי"ב ציון א' וש"נ. (ב) בני אמי נחרו בי: לעיל ב"א קי"ב ציון ב' וש"נ.

חלוסי גרסאות א גיא אתנהרין. ז גיא ליג ורעו. ג גיא ליג חדא. ד גיא מיני. ו גיא ליג מיני למיהך (אה"ל). ס גיא ליג ליה. ו גיא מוסיף לסבר אנפין דיומין. ו גיא לסבר אפי יומין (אה"ל). ז גיא חו פתח ואמר דוד מלכא איהו [גיא דאיהו] רביעא ואיהו אבן מאסו הבונים. ו גיא אמאי דוד מלכא אחסין, מלכותא דאיהי [גיא דאיהו] רביעאה. ו ליג מן אזלו עף אהדר. ח גיא מטו. ט גיא דיתבי. ו גיא דיתבו (ד"א). י גיא אמר לשמשיה. יא גיא כורסייא. יב גיא סמכין. יג גיא כלא חד. ו גיא כלא חדי. ו גיא בלא חד (אה"ל). יד גיא דלא (אה"ל). טו גיא מוסיף דכתיב אבן (אה"ל). טז גיא א"ל לר' חגי שמעת (אה"ל). יז גיא ליג ר'. יח גיא חגי. יט גיא ליג ליה. כ גיא מלה מה (אה"ל). כא גיא שמעית דבימא דאתבנו בי מקדשא עכד טיבו סגי לדוד מלכא דבתר דאזומן ליה ההוא חובא ואע"ג דמחל ליה קביה כד נפיק מהאי עלמא לא שבקיה מלאכי עלאי למיעבר תרעי דירושלם דלעילא והוה יחיב אבראי ובימא דאתבני בי מקדשא קרא קביה למיכאל ברברא קדישא ומני ליל למהוי הוא ושיתין קדישין עלאין אפוסטרוסין דירשאל אינון דאסתין כורסיא קדישא דיקריה ומני ליה למיכאל למיעל לדוד משיחא בתרעי ירושלם דלעילא ולא תקנא ליה עם אבהתנא רחיקא קדישא וכתיב ביהודה סבוי דגעילו ביה אחוי הה"ד וירד יהודה מאת אחוי דסרו ליה מגאוחיה וקביה לא ניהא קמיה מכל בנוי דיעקב למהוי שלטנא דמלכותא לעלמין אלא ליהודה הה"ד לא יסור שבט מיהודה ולו יקחה עמים ולא ישאר בנוי דיעקב (אה"ל). ככ גיא דהא (אה"ל). כג גיא דדוד. ו גיא על דוד ו גיא בדוד (ד"א). כד גיא ליג מן וחו עד וחו (אה"ל).

<p>מאמר</p> <p>הקליפות לכל עבר, והיחוד של ז"ג מתקרב ונתיחד, והנרות מאירים שה"ס מדרגות העליגות, ונקרא רצון ורעות בכל העולמות, והקביה נמצא בסוד היחוד דאחד כראוי. בא ר' חייא ונשקו. א"ל ראוי אתה יותר ממני ללכת לראות אותך. היינו לר' אלעזר.</p> <p>(שו) אזלו, כד מטון וכו': הלכו. כאשר הגיעו אצלו, אצל ר' אלעזר, ראה אותם יושבים על יד השער, אמר להמשמש שלו, לך ואמור להם, כסא הזה של שלשה עמודים, מה הם כל אחד ואחד מהם. אמרו לו לך ואמור לאדוננו, שלא בחנם, אמר דוד המלך, שהוא עמוד הרביעי של הכסא, אבן מאסו הבונים, ובה רמוזו גם את ג' העמודים הקודמים לדוד, שהם חגי"ה (דפ"י דף ס"ט ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>אמר לו להמשמש שלו, לך ואמור להם, איהו מאסו הבונים בדוד, שהוא אמר, אבן מאסו הבונים.</p> <p>(שו) אהדר ר' חייא וכו': החזיר ר' חייא ראשו אל ר' חגאי, ואמר לו: שמעת דבר בזה, אמר שמעתי במקרא הזה שכתוב בני אמי נחרו בי שמוני וגו'. שכתוב הזה שלמה המלך אמרו, ונאמר על דוד המלך כאשר דחו אותו אחיו, ורמזו לו התשובה בזה, שהכתוב, אבן מאסו הבונים אמר דוד, בעת שהיה לו מוחין דאחוריים, אשר אז אחיו דחו אותו.</p> <p>שח) ותו שמענא וכו': ועוד שמענו, מה ראה הקביה ליתן המלכות ליהודה יותר</p>	<p>ר"ח אזיל למחמי לר"א</p>
--	---	----------------------------

אחוהי, אלא אתוון דשמיה חקיקן ביה, וקב"ה יהב יקרא לשמיה, ובג"כ אחסין מלכותא. ותו שמענא, יהודה הא אתוון דשמיה ודאי, א ד' נ ליתיה אמאי. אלא נ דא דוד מלכא, ד דאתקשר בשמיה פ מכל בני עלמא, דכתיב, * ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם וגו', הא דוד קשיר בשמיה, תו, דאיהו קשר של תפלין, ודאי ו ד' דוד ו מלכא, ובג"כ פ דוד אתקשר בשמיה.

שט) עאלו, כיון דעאלו יתיבו קמיה, אשתיק פ ר' אלעזר, ואינון אשתיקו. עאל ר' אלעזר לאדריה, שמע חד קלא דהוה אמר, זיל ואימא לון מה דאינון בעיין דכשרין אינון. אהדר יא לגבייהו. אמר יב לון, יג אית מאן דשמע מלה לימא לי. אמרו ליה אנן מחכאן לאנהרא מגו צחותא דבוצינא עלאה וסברא * נסבר.

מסורת הזהר

א) ובקשו את ה' אלקיהם: לעיל נח דף ק"ב ציון ג' ושינ:

חלופי גרסאות א ג"א דלת (אה"ל). ב ג"א ליג ליתיה. ג ג"א ליג דא. ד ג"א דאיהו אתקשר וגי' איהו דאתקשר. ה ג"א כל. ו ג"א דלת (אה"ל). ז ג"א מוסיף מלכא קשר [גי' קשרי ד"א] של תפלין [איהו אה"ל] ודאי. ח ג"א דלת (אה"ל). ט ג"א ליג ר' אלעזר (אה"ל). י ג"א ליג ר' אלעזר (אה"ל). יא ג"א מוסיף, לגבייהו עד דנחית רמש ליליא אכלי עד דהוו אכלין אשתיק ואינון אשתיקו כד אכלו קמו למשכב אמר לון אית מנכון דשמע מלחא אימא לי פתח ר' דוסתאי ואמר אנן סברא נסבר וסיבו למנדע את אימא לן אמר לון שמעתון האי מלחא דא"ר יצחק כל חקורא ק"ש כתקנה על מתנו נשמחו עולה לטוט בארץ החיים הה"ד ס' גבורים סלמי א"ל לימא לן מר אמר לון בק"ש אית סימין אתווא ידיען עד ובשעריך ועל כל את ואת אית סור יקרא דמלכותא קדישא דשליטא עלאה ופולחניה דב"ג קמיה עד דיקרב דעתיה לכורסי יקרא דמלכותא קדישא ובהווא שעתא נסיב לון מן סומיה מאריה דאסייא די שמיה כשמא דמאריה והוא אסיק לון לעילא עם נשמתינ דצדיקייא קמיה מדבחא יקרא דלעילא ונסבין לון שתינ מלאכין דסחרין כורסי יקרא כל חד וחד אות חר ומזמרין בהון כל ליליא ההיר ולקח הכהן הטנא והניחו לסני מזבח ה' אלקיך ולקח הכהן דא הוא מטטרון הטנא אלין שתינ אתווא דק"ש דליליא וכד אליף להו נפק נשמתינ מנייהו וחמו מה דחמו ואתערו אמר חד לחד לא נתיב הכא לית אנן חזיין להאי מאן דאיהו מלאכא עלאה להוי בהאי יקר מאי הוה דעתייהו חזון מלאכייא דחיין לון לבר ואצטערו עד דחמו מאי דחמו ונשמתינה דר' אלעזר אעבר להו ואשתויב אמר להווא כננא רבא דאחא למקביל אלפניה דר' אלעזר ואמר רבא קדישא סק סק א"ל משכני אחרין נרוצה א"ל מאן אלין גבך ארי' רברבי דרא אינון א"ל מאן רשותא ברא דקב"ה אמר לי לקבלא אסך ואנא עיילנא קמיה הה"ד הביאני המלך חדרי' ובחיין קדישא כל חילא דשמיא נגילה ונשמחה בך ההיר יעלו חסידים בכבוד דא הוא מטטרון נגילה ונשמחה בך א"ר יצחק כך על כל צדיקא עביר קב"ה למטטרון שר הפנים דיסלק נשמתינן לעילא הוא אומר סק סק נשמיה אסיק ליה ואומר משכני אחרין נרוצה הואיל ורעותיה אנא אעייל בארין עלאין. עכ"מ בס"י (אה"ל). יב ג"א לן. יג ג"א מוסיף אי אית (אה"ל).

מאמר	הסולם	ריח אויל למחמי לר"א
<p>יותר מלכל אחיו. ומשיב, אלא אותיות שמו הקדוש היו חקוקות בו. כי יש שם הוי"ה בהסם יהודה. והקב"ה נתן כבוד לשמו, ומשום זה ירש המלכות. ועוד שמעתי. יהודה, הם ודאי אותיות שמו הקדוש, אבל ד' אין בו. בשם הויה. ושאל למה. ומשיב, אלא ד' זו דיהוה, הוא דוד המלך. שנקשר בשמו יותר מכל בני העולם. שכתוב ובקשו את ה' אלקיהם, ואת דוד מלכם וגו'. הרי שדוד קשור בשמו הקדוש. ועוד, שהוא קשר של תפלין. שדוד ה"ס קשר של תפלין של הקב"ה. שה"ס הנקבא דז"א. ודאי הוא שה"ד דיהודה הוא דוד המלך, ומשום זה דוד (דמרי דף פ"ט ע"ב *) צי ע"א</p>	<p>נקשר בשמו הקדוש. כי בשם יהודה יש הוי"ה שהוא ז"א. ויש ד' שהיא דוד המלך שה"ס הנקבא דז"א.</p> <p>שט) טארו כיון וכו': נכנסו: כיון שנכנסו ישבו לפניו. שתק ר' אלעזר, וגם הם שתקו. נכנס ר' אלעזר לחדרו. שמע שם קול אחד שהיה אומר, לך ואמור להם מה שהם רוצים כי צדיקים המה. חזר אצלם. אמר להם, יש מי ביניכם ששמע דבר, יאמר לי. אמרו לו, אנחנו מחכים להאיר על ידי צחות נר העליון, ודעת נבין.</p>	<p>פתח</p>

שי) פתח ואמר * והי' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ. כד בעי קביה למברי עלמא, אסתכל ב' גו מחשבה, רזא דאורייתא, ורשים רשומין, ולא הוה יכיל למיקם עד דברא תשובה, דאיהי היכלא פנימאה עלאה, י' ורזא סתימא, ותמן י' אתרשימו ז' ואתציירו אתוון ב' בגלופייהו.

שיא) כיון דאתברי דא, הוה מסתכל ס' בהאי היכלא, ורשים קמיה ציורין דכל עלמא, בעי למברי שמים, מה ענד, אסתכל באור קדמאה ואתעטף ג' ביה, וברא שמים. דכתיב ז' עוטה אור כשלמה, ואח"כ נוטה שמים כיריעה.

מסורת הזהר

דרך אבת

(א) והי' - הם מפניו כל הארץ: (חבוקק ב' ח"ב קע"ח. ת"ז תק' ג' יח: ב) עוטה אור כשלמה: לעיל ב"א ר"פ ציון ג' וש"ג.

(ב) ס' מניח ונקודי מחכמה וטעמי מכתר. (ג) פנחס רמ"ס ב' כר"מ.

חלופי גרסאות א' ג"א מגו. ב' ג"א רזא. ג' ג"א אתציירו ואתרשימו ונ"א אתרשמו (אה"ל). ד' ג"א אצטיירו. ה' ג"א מהאי.

ר"ח אויל למחמי לר"א

הסולם

מאמר

וכשרוצה להשפיע ג"ר מוציא ה"י סן אויר ההיכל וחזר להיות א"ר. וזסו"ה והי' בהיכל קדשו, והי' ה"ס הבינה, בהיכל קדשו היינו היכל הנזכר, נקודה בהיכליה. וז"ש, דכתיב הם מפניו כל הארץ שפירושו: רשים קמיה רשימין וציורין דכל עלמא. רשימין, הם מוחין דו"ק. וציורין, הם מוחין דג"ר. דכל עלמא היינו דו"ן, הנקראים עולם, דהיינו כמבואר שבהיכל זה תלויים, מדידות כל המוחין.

שי) פתח ואמר וכו': פתח ואמר והי' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ. כאשר רצה הקב"ה. שה"ס הבינה, לכרוא העולם, שה"ס זו"ן, הנקראים שמים וארץ הסתכל תוך המחשבה שה"ס חכמה. סוד התורה, ורשם רשומות דהיינו שרשם רשומות והכשיך אור החכמה אל זו"ן, שה"ס שמים וארץ, והעולם לא היה יכול לעמוד, כלומר, שלא יכלו לקבל האור מחמת כח הצמצום והדין שהיה בהמלכות. עד שברא תשובה, שהיא היכל פנימי ועליון, וסוד סתום. עד שברא תשובה, פירושו עד שהעלה המלכות לבינה, שאז נקראת הבינה בשם תשובה שנתמעטה הבינה, בסוד נקודה בהיכליה, שבוה נתמתקה מדת הדין שבמלכות בהבינה, ונעשית ראייה לקבל אור החכמה. כמ"ש לעיל (בראשית א' דף י"ב ד"ה וכד אתתקן ע"ש כל המשך) וזהו שאומר והוא היכל פנימי ועליון וסוד סתום. כי ההיכל נסתם בסוד ה"י שנכנסה באור ההיכל, והאור נעשה לאויר, כמ"ש שם בארוכה.

בעי למברי שמים וכו': רצה לברוא השמים, שהם ז"א, פה עשה, הסתכל באור הראשון, דהיינו בהיכל הראשון, שה"ס או"א (כנ"ל ב"א דף ז' אות ג') ונתעטף בו וברא שמים. שכתוב עוטה אור כשלמה ואח"כ נוטה שמים כיריעה. פירוש, ה"י, שה"ס המלכות, שנכנסה לאור ההיכל ונעשה אויר, הוא נקרא אז, אור מעוטף, כנ"ל (בראשית א' דף ס' ד"ה ועבדו) ונעשה אז בבינה ב' היכלות, היכל א' בג"ר דבינה, ונק' או"א עלאין, והוא נשאר תמיד אור מעוטף, כי ה"י אינה יוצאת מן האויר של היכל הזה. והיכל ב' נעשה בז"ת דבינה, ונק' ישסו"ת. ובעת שרוצה להשפיע חכמה מוציא ה"י מאויר היכל הזה, הב', וחוזר להיות אור ואז משפיע אור החכמה, ונודע שז"א הוא תמיד בבחינת חסדים מסוים כמו או"א, שה"ס היכל א'. וז"ש עוטה אור כשלמה, שמתחילה מתעטף בסוד אור מעוטף מן או"א עלאין, ואח"כ נוטה שמים כיריעה, שהוא ז"א, כי ז"א תמיד באור מעוטף כמבואר.

ותמן אתרשימו וכו': ושם. בהיכל הנזכר, נתרשמו ונצטיירו האותיות שהם זו"ן, בחקיקותיהם. כלומר שנעשו ראויים לקבל המוחין משם.

שיא) כיון דאתברי דא וכו': כיון שנברא היכל הזה, בסוד נקודה בהיכליה. היכל היה מסתכל בהיכל הזה, ורשם לפניו ציורים, דהיינו מוחין, של כל העולם. שכל מדות המוחין הם מכאן, כי כשרוצה להשפיע מוחין דקטנות לזו"ן מעלה ה"י לאור ההיכל ונעשה אויר, שפירושו מוחין דו"ק ורוח. (רמב"ד ז' ע"א)

שיב) אסתכל למעבד עלמא תתאה, עבד היכלא אוחרא, ועאל ביה, ומניה אסתכל ורשים קמיה כל עלמין לתתא, וברא ה' לון. הה"ד וה' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ. הס מפניו: הס רשים נקמיה, כל נקודין דכל עלמא, דאינון שתין וחמש, כחושבן הס, שתין אינון, וחמש אינון, וכלהו רשים קמיה, כד ברא עלמא. בגיכ יקרא דקב"ה לאו איהו, אלא לאינון י דידיעין ארחוי, ומהכין בה באורח קשוט, כדקא יאות.

שיג) אדהכי דהוה משתעי בהדיהו, אתא נורא ואסתר ליה, ואינון יתבו לבר. שמעו חד קלא ס דהוה אמר, אי קדישא, * הביאני המלך חדריו, בכל אינון י אידרין, ז דסבר דאנפין ס עולימא קדישא ס אתמסרו מפתחן דלהון בידיה, וכלהו מתקנן לך, ולאינון דבגינך. ובחייך קדישא כל חילא י דשמיא, נגילה ונשמחה בך.

שיד) כד חמו יא אלין הכי, אזדעזעו, ודחילו סגי נפל עלייהו, אמרי לית אנן חזיין להאי, נפוק מכאן, ונהך לאורחין, יכ יתבו תמן כל ההוא יומא, ולא יכילו למחמי ליה, י ואמרו לית רעותא דקב"ה, י דנתיב הכא, נפקו מתמן ס ואולי.

מסורת הזהר

א) הביאני המלך חדריו: (שה"ש א') ח"א קלו. רכט. ח"ג ד. נט. ת"ז ח"ע קלב:

חלופי גרסאות א גיא לו. ז גיא ל"ג קמיה. ג גיא דירעין. ד גיא ומהלכין ס גיא ל"ג מן דהוה עד וחילו סגי. ו גיא חדרין. ז גיא דסבא. ח גיא עולימתא [עולימתא ד"א] קדישתא. ט גיא דאתמסרו ו"א דאתמסרו. י גיא דשמיא. יא גיא אילין. יב גיא אזלו וליג יתבו תמן. יג גיא אמרו (אה"ל). יד גיא ל"ג דנתיב הכא. ו גיא דנתיב (אה"ל). טו גיא ואזלו.

מאמר	הסולם	ריח אזול למחמי לריא
------	-------	---------------------

נחבאר כל הענין לעיל ואין להאריך בו כאן. בגי"כ יקרא וכו': לפיכך כבודו של הקב"ה דהיינו השכינה, אינה אלא לאותם היודעים דרכיו ומהלכים בהם בדרך האמת כראוי. כלומר, שלא יעוררו זיוג במקום שמחזה ולמטה של המלכות, כי מטעם חסרון ה' נקודות הנזכרים אין שם מקום זיוג. שיג) אדהכי דהוה וכו': עוד שהיה מדבר עמהם, באה אש והקיפה אותו, והם נשארו יושבים מבחוץ. שמעו קול אחד שהיה אומר: אהה קדוש. הביאני המלך חדריו, בכל אותם החדרים, שמפתחותיהם נמסרו בידו של נשוא הפנים העלם הקדוש, דהיינו מטטרון הנק' גער, וכולם מתוקנים לך, ולא לו הזוכים בשבילך. ובחייך קדוש, כל צבאות השמים, נגילה ונשמחה בך. וקול הזה היה של השכינה, בספרים ישנים הגירסא, דסבא דאנפין עולימא קדישא, והוא ט"ס וצריך לומר דסבר דאנפין וכו'. שפירושו נשוא פנים.

שיד) כד חמו אלין וכו': כאשר אלו ראו את זה, נודעזעו ופחד גדול נפל עליהם. אמרו אין אנו ראוים לזה. נצא מכאן ונלך לדרכנו

שיב) אסתכל למעבד וכו': נסתכל לעשות עולם התחתון, שהיא נוקבא דז"א, וצריכה לאור החכמה שאינו מקובל מהיכל הא' הנ"ל עשה היכל אחר, הוא היכל ישכ"ת (כנ"ל בדבור הסגור) שבו יוצא ה' מאויר, ונכנס בו, וממנו הסתכל ורשם לפניו כל העולמות שלמטה דהיינו כל מדות המוחין שהם צריכים וברא אותם. וזהו שכתוב וה' בהיכל קדשו, דהיינו בהיכל הב' הס מפניו כר הארץ: הס מקיבלים מפניו. כלומר, מספר הס רשם לפניו, שהוא מספר כל הנקודות שהן הספירות, שבכל העולם שהיא הנוקבא. שהם ששים וחמש נקודות כמספר הס. ששים המה הם ששה ספירות חג"ת נה"י, שכל אחר כלול מעשר. וחמש אינון, היינו חצי המלכות, שחמש האחרונות שמחזה וימטה חסרים לה (כנ"ל בראשית ב' דף קנ"ח ד"ה ולא יקשה ע"ש), וכל אלו ס"ה נקודות של הנוקבא רשם לפניו להשפיע לה בעת שברא העולם. שהיא הנוקבא. ומה שחושב לעיל (ב"ב דף קנ"ח), מ"ה זיני נהורין בהנוקבא, וכאן חושב ס"ה נקודות. הוא כי שם מדבר בערך קבלתה של הנוקבא מחמשים שערי בינה. וכאן מדבר בערך קבלתה מבחינת ז"ס תחתונות חג"ת נה"מ. וכ"ר (דפ"י דף צ" ע"א)

שטו) עד דהוו אזלי, פתח רבי חייא ואמר * ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו וגו'. זכאין אינון ישראל מכל שאר עמין ב דעלמא, ב דקב"ה אתרעי בהו מכל שאר עמין, ד ועבד לון חולקיה ואחסנתיה, ועל דא יהיב לון אורייתא קדישא, ב בגין דכלהו הוו ברעותא חדא על טורא דסיני ואקדימו: ב עשיה לשמיעה.

שטז) כיון דאקדימו עשייה לשמיעה, קרא קב"ה לפמליא דיליה, אמר לון, עד הכא אתון הויתון יחידאין קמאי בעלמא, מכאן ולהלאה הא בני בארעא חברים בהדיכו בכלא. לית לכו רשו לקדשא שמי, עד דישראל יתחברון בהדיכו בארעא, וכלהו תהוון כחדא חברים לקדשא שמי, בגין דאקדימו עשיה לשמיעה, כגוונא דמלאכי עלאי עבדי ברקיעא, דכתיב ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. עושי דברו בקדמיתא, ולבתר לשמוע.

שיז) דבר אחר, ברכו ה' מלאכיו. אלין אינון צדיקיא בארעא, דאינון חשובין קמי קב"ה, כמלאכי עלאי ברקיעא, בגין, דאינון גבורי כח, דמתגברי על יצריהון כגבר טב דמתגבר על שנאיה. לשמוע בקול דברו. דזכאן בכל יומא, למשמע קלא מעילא, בשעתא דאצטריכו.

שיח) השתא מאן יכיל למיקם בהדיהו, דאינון קדישין עליונין, זכאין אינון דיכלי למיקם קמייהו, ב זכאין אינון דיכלי לאשתובא מקמייהו,

מסורת הזהר

(א) ברכו ה' מלאכיו (תהלים קז) ח"א יב: קפט: רטו. ח"ב ג. ח"ג קצ: שו. ת"ז ת"ע קלו: ב) עשיה לשמיעה הקדמת הזהר דף ה' ציון ג' וש"ב.

חלופי גרסאות ה' ג"א מוסיף דעלמא עע"ז. ז ג"א ל"ג מן דקביה ער ועבר. ג ג"א אומין דעלמא (אה"ל). ד ג"א דעבר, ונ"א דעבד. ס ג"א ל"ג בגין. ו ג"א עשייה. ז ג"א עשייה. ח ג"א דאצטרימו. ט ג"א זכאין. י ג"א דייכול ונ"א דיכלין. ונ"א מוסיף למאן דייכול.

ברכו ה' מלאכיו

הסולם

מאמר

חברים עמכם לכל דבר, אין לכם רשות לקדש את שמי עד שישראל יתחברו עמכם בארץ, וכלכם יחד תהיו חברים לקדש את שמי. משום שהקדימו עשיה לשמיעה כמו מלאכים העליונים עושים ברקיע, שכתוב ברכו ה' מלאכיו וגו' עושי דברו מתחילה, ואחר כך לשמוע. (ופנימיות הדברים עי' בהקדמת הזהר דף ה' ד"ה אדם).

שיז) דבר אחר, ברכו וכו': פירוש אחר על ברכו ה' מלאכיו. אלו הם הצדיקים בארץ, שהם חשובים לפני הקב"ה כמו מלאכים העליונים ברקיע, משום שהם גבורי כח, שמתגברים על יצרם כנכור המתגבר על שונאיו לשמוע בקול דברו, היינו, שזוכים בכל יום לשמוע קול ממרום ובכל שעה שצריכים.

שיח) השתא מאן וכו': עתה, מי יוכל לעמוד עמכם, עם אלו הקדושים העליונים

ישבו שם כל אותו היום, ולא יכלו לראות אותו, ואמרו, אין רצונו של הקב"ה שנשב כאן. יצאו משם, והלכו.

מאמר ברכו ה' מלאכיו

שטו) עד דהוו אזלי וכו': עוד שהיו מהלכים, פתח ר' חייא ואמר, ברכו ה' מלאכיו וגו' עושי דברו לשמוע בקול דברו, אשרי הם ישראל מכל שאר אומות העולם, שהקב"ה בחר בהם מכל שאר העמים, ועשה אותם לחלק ונחלתו, ועל כן נתן להם התורה הקדושה, משום שכולם היו ברצון אחד על הר סיני, והקדימו עשיה לשמיעה, שאמרו נעשה קודם לנשמע. (שמות כ"ד ז').

שטז) כיון דאקדימו וכו': כיון שהקדימו עשיה לשמיעה, קרא הקב"ה לפמליא שלו דהיינו למלאכים, אמר להם: עד כאן הייתם לפני יחידים בעולם, מכאן ואילך, הנה בני בארץ (דפ"י דף ז' ע"א)

אשגחותא דקב"ה עלייהו בכל יומא, היך אנן ⁶ יכילן למיעל קמייהו. ועל דא כתיב * אשרי תבחר ⁷ ותקרב, וכתיב ⁸ אשרי אדם עוז לו בך וגו'. (ע"כ ס"ת)

שיט) * ת"ח, ¹ אנכי מגן לך. אנכי, דא הוא דרגא קדמאה, ² דאתאחיד ביה בקדמיתא. (** ויאמר אברם, אדני ה' ³ מה תתן לי. ⁴ אדני: אלף דלת נון יוד. ⁵ אלקים יוד הא ⁶ ויו הא. אלא רזא דמלה, חבורא דתרין עלמין כחדא, עלמא תתאה, ועלמא עלאה.

שכ) ⁷ מה תתן ⁸ לי ואנכי הולך ⁹ עירי. ¹⁰ דלית לי בר, ואוליפנא דכל מאן דלית ליה ¹¹ ברא בהאי עלמא, אקרי עירי. כד"א ¹² עיריים יהיו. ואברהם על מה אמר מלה דא, דאמר מה תתן לי, כביכול כאילו לא ¹³ האמין ביה בקב"ה.

שכא) אלא, א"ל קב"ה אנכי מגן לך, בהאי עלמא. שכרך הרבה מאד, בעלמא דאתי. מיד אתער אברהם ברזא דחכמתא, ואמר מה תתן לי, דהא ידענא, דלא קביל אגר למיעל ביה בההוא עלמא, ב"נ דלא אוליד בר, וע"ד ¹⁴ אמר מה תתן לי ואנכי הולך עירי, דהא לא תתן לי דלא זכינא ביה. מכאן, ¹⁵ דב"נ דלא זכי בכנין בהאי עלמא, לא זכי בההוא עלמא, לאעלא גו ¹⁶ פרגודא.

מסורת הזהר

א) אשרי תבחר ותקרב: (תהלים ס"ה) ח"א צד: קכט. קל. ח"ב נו. עט: רלה: ז"ח נח כ"א טכ שלט. כ"ב טא שלג. ב) אשרי אדם עוז לו בך: (תהלים פ"ד) ח"א קמב. ח"ב קסג. רלה: ג) אנכי מגן לך: לעיל דף מיט ציון ג' וש"נ ד) ויאמר—מה תתן לי: בראשית ט"ו. ה) עיריים יהיו: (ויקרא כ"א). חלופי גרסאות א) נ"א יכילין. ב) נ"א מוסיף ותקרב ישכון חצריך. ג) נ"א האתאחיד (ד"ו). ד) נ"א ליג מה תתן לי. ה) נ"א ליג אדני. ו) נ"א הויה. ונ"א הויה בניקוד אלקים. ונ"א אלקים הויה בניקוד אלקים. ז) נ"א ואו. ח) נ"א מוסיף לי בהאי עלמא (אה"ל). ט) נ"א מוסיף עירי. מה תתן לי בהאי עלמא. י) נ"א דהא לית. יא) נ"א בר. יב) נ"א הימין. יג) נ"א ליג אמר. יד) נ"א בר נש. טו) נ"א בפרגודא וליג גו.

הסולם

מאמר

ויאמר—מה תתן לי

של שני העולמות ביחד, עולם העליון ועולם התחתון. כי אדני הוא עולם התחתון שהוא הנוקבא. הו"ה בניקוד אלקים הוא עולם העליון שהוא בינה. ובמאמר הזה נתיחדו שניהם יחד. שכ) מה תתן לי ואנכי הולך עירי: היינו שאין לי בן, ולמדנו שכל מי שאין לו בן בעולם הזה נקרא עירי. כמו שאתה אומר עיריים יהיו. ומקשה ואברהם למה אמר דבר זה, שאמר מה תתן לי, כביכול כמו שלא היה מאמין בו בהקב"ה.

העליונים. אשריהם היכולים לעמוד לפניהם. אשריהם היכולים להנצל מהם. השגחתו של הקב"ה עליהם בכל יום. איך אנו יכולים לבא לפניהם כל זה אמר ר' חייא בהפלות מעלת ר' אלעזר, ועל שלא יכלו להיות עמו. ועל כן כתוב, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך. וכתוב אשרי אדם עוז לו בך.

מאמר ויאמר — מה תתן לי

שיט) ת"ח אנכי מגן לך: אנכי, זה הוא מדרגה הראשונה, שנאחו בה מתחילה. ויאמר אברם אדני הו"ה מה תתן לי, וכתוב הו"ה בניקוד אלקים. אדני במילואו הוא אלף דלת נון יוד, שה"ס הנוקבא. הו"ה בניקוד אלקים, הוא הויה במילואו כוה, יוד הו"ו אה"ל. (כצ"ל) שה"ס בינה. והוקשה לו, מה העם שחוב ב' השמות הללו במאמר אחד, ועל זה אומר, אלא סוד הדבר, הוא חיבור

(דשרי דף צ' ע"א) * ס"ט ע"א ** צ' ע"א

שכב) ואברהם הוה חמי א באצטגנינות דיליה נ דלא נ יוליד. מה כתיב * ויוצא אותו * החוצה ד וגו'. א"ל קב"ה לא תסתכל בהאי, אלא ברזא דשמי, יהא לך בר. הה"ד כה יהיה זרעך. רזא דשמא קדישא, דמתמן אתקשר ליה ו בדא, ולא מסטרא אחרא.

שכג) ז כה: ה הוא תרעא לצלותא, בה ישכח ברכה, בה ישכח ב"נ שאלתיה. כה: ה הוא סטרא דאתיין מסטרא דגבורה, דהא מסטרא דגבורה קא אתא יצחק. והוא סטרא דגבורה כה אקרי, דמתמן אתיין איבין פ ופירי לעלמא, ולא מסטרא דלתתא, י דככביא ומזלות.

שכד) כדין ב והאמין בה. אתדבק לעילא, ולא אתדבק לתתא. והאמין בה, ולא בככביא ומזלי. י והאמין בה, דאבטח ליה י דיסגי אגריה לעלמא י דאתי. והאמין בה, בההוא דרגא דאתייהיב י ליה, דמתמן ייתי ליה זרעא לאולדא בעלמא.

שכה) ויחשבה לו צדקה. ויחשבה לו: דאע"ג טו דאיהי טו דינא י כאילו היא י רחמי י הא י כה ד"א, ויחשבה לו צדקה, דקשיר קשרא עלאה בתתאה, לחברא לון כחדא.

מסורת הוהר

א) ויצא אותו החוצה: (בראשית ט"ו) ח"א צו. קכ. ח"ב קעא: ח"ג קמה. רטו: רסט. ז"ח שה"ש ע"ב טב שיג תק"ח ק"א טב שכה. ג) והאמין בה: ויחשבה לו צדקה: (שם) ח"ג קמה. תק"ח קי"א טא שמ.

חלופי גרסאות א גיא באצטגנינותא. ב גיא דהא לא. ג גיא אוליד. ד גיא ליג וגו'. ס גיא מוסיף א"ל קב"ה צא מאצטגנינות [מאצטגנינותא] דילך אברם אינו מוליד אברהם מוליד. ו גיא ברא. ז גיא ליג מן כה עד כה (אה"ל). ח גיא דהיא. ט גיא ופירין. י גיא דככביא דלתתא. יא גיא ליג והאמין בה. יב גיא דיסגי (אה"ל). יג גיא ליג דחמי. יד גיא ליג ליה. טו גיא דהיא. טז גיא דדינא. יז גיא מוסיף חשבה לון כאלו. ו"א חשבה כאלו (אה"ל). יח גיא דרחמי. יט גיא דחמי האי בה (ד"א). יט גיא ליג האי כה.

מאמר

ואנכי הולך ערירי: כי לא תתן לי, שלא זכיתי בו. מכאן שאדם שלא זכה לבנים בעולם הזה, אינו זוכה בעולם הבא לכנוס למחיצתו של הקב"ה.

שכב) ואברהם הוה חמי וכו': ואברהם היה רואה בחכמת הכוכבים, שלא יוליד, מה כתוב. ויוצא אותו החוצה וגו'. אמר לו הקב"ה, לא תסתכל בזה, בחכמת הכוכבים, אלא בסוד השם שלי. שהיא הנוקבא, יהיה לך בן. זהו שכתוב כה יהיה זרעך. כה, הוא סוד השם הקדוש, שמשם נקשר לו בן. ולא מסטרא אחרא, שהוא הכוכבים והמזלות.

שכג) כה. דהוא תרעא וכו': כה, שהוא שער לקבלת התפלה, שהיא הנוקבא, בה ימצא ברכה, בה יקבל האדם בקשתו. כה, הוא אותו צד הבא מצד הגבורה, דהיינו הנוקבא הנבנית משמאל, שהוא גבירה. כי מצד הגבורה נולד יצחק, ואותו צד הגבורה נקרא כה, שמשם (ושם דף ז' ע"א ז' ע"ב)

הסולם

מה תתן לו

באים איבים ופירות לעולם, ולא מהצד שלמטה שהוא הכוכבים והמזלות.

שכד) כדין והאמין וכו': אז, והאמין בה, היינו שנתדבק למעלה בהקדושה בהשם כה, ולא נתדבק למטה, בסטרא אחרא. והאמין בה, ולא בכוכבים ומזלות. והאמין בה, שהבטיח לו ששכרו הרבה מאד לעולם הבא. והאמין בה, באותו המדרגה שניתן לו, דהיינו השם כה, האמין שמשם ימשך לו להוליד בנים בעולם.

שכה) ויחשבה לו צדקה: היינו, ויחשבה לו להשם כה הזה אע"פ שהוא דין,

חשבה כאלו הוא רחמים. פירוש אחר, על ויחשבה לו צדקה, שקשר קשר ליהו העליונה, שהיא בינה בתחתונה, שהיא הנוקבא, לחבר אותן יחד. פירוש הנוקבא נקראת צדק ובעת שנתיחדה לאחת עם בינה, ממשכת ממנה ה'

שכו) ת"ח. ה' הא אתערו אברהם מוליד, אברם אינו מוליד, וכי תימא
 כ דהא אוליד ישמעאל בעוד דאיהו אברם. אלא ההוא ברא דאבטח י ליה
 קב"ה לא אוליד, בעוד דאיהו אברם, דהא בעוד דאיהו אברם, אוליד לתתא,
 כיון דאתקרי אברהם, ועאל בברית, כדין אוליד לעילא, ובג"כ אברם אינו
 מוליד בקשורא עלאה, אברהם מוליד כמה דאמרן ואתקשר לעילא ביצחק.

שכו) * ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וגו'. רבי אבא
 פתח י כי מי אל מבלעדי ה' ומי צור וגו'. דוד מלכא אמר האי קרא כי
 מי אל מבלעדי ה'. מאן הוא שליטא או ממנא דיכול למעבד מדי מבלעדי
 ה', אלא ומה דאתפקד מעם י קב"ה, בגין י דכלהו לא ברשותייהו קיימי,
 ולא יכלי למעבד י מדי ומי צור: ומאן י איהו תקיף דיכול למעבד תוקפא
 וגבורה מגרמיה, מבלעדי י אלקינו. אלא כלהו בידא דקב"ה, י ולא יכלי
 למעבד מדי בר י ברשותיה.

שכח) ד"א, כי מי אל מבלעדי ה'. דקב"ה כלא ברשותיה, ולא
 כמאן דאתחזי בחיזו דככביא ומזלי, דכלהו אחזיין מלה, וקב"ה אחלף ליה
 לגוונא אחרא. ומי צור י זולתי אלקינו. הא אוקמוה, י דלית צייר כמה
 דקב"ה, דאיהו צייר שלים, עביד וצייר דיוקנא גו דיוקנא, ואשלים לההוא
 דיוקנא בכל י תקוניה, ואעיל בה נפש עלאה, דדמי לתקונא עלאה, בג"כ
 לית צייר י כקב"ה.

מסורת הזהר

א) ויהי אברם תשעים ותשע: (שם י"ז) ח"א צב. א) כי מי אל מבלעדי ה': (שמואל ב' כב).
 ח"א צא.

חלומי גרסאות א' נ"א ליג הא אתערן. ב' נ"א והא. ג' נ"א לין. ד' נ"א מוסיף ויאמר ה' אל אברם. ה' נ"א
 ה' וגו'. ו' נ"א מאן. ז' נ"א ה'. ח' נ"א דלאו וליג דכלהו לא. ט' נ"א למיעבר. י' נ"א מוסיף
 מדי בר מרשותיה. י"א נ"א הוא. י"ב נ"א ה'. י"ג נ"א איהו. י"ד נ"א מרשותיה. טו' נ"א ליג ה'. טז' נ"א
 מבלעדי. יז' נ"א לית צייר כקב"ה (ד"א). יח' נ"א תקוניהו. יט' נ"א בר קב"ה.

כי מי אל—ומי צור מבלעדי אלקינו.

הסולם

מאמר

שכו) ויהי אברם בן תשעים שנים וגו': ר'
 אבא פתח. כי מי אל מבלעדי ה' ומי
 צור וגו'. דוד המלך אמר את הכתוב הזה. כי
 מי אל מבלעדי ה'. היינו, מי הוא המושל או
 הממונה שיכול לעשות דבר, מבלעדי ה', אלא
 שעושים מה שנצטוו מאת הקב"ה. כי כולם
 אינם ברשותם עצמם, ואינם יכולים לעשות משהו
 ומי צור, ומי הוא תקיף, שיוכל לעשות תוקף
 וגבורה מעצמו, מבלעדי אלקינו, אלא כולם
 הם ביד הקב"ה, ואינם יכולים לעשות משהו
 רק ברשותו.

שה"ס ה' ראשונה שבשם הויה, ואז נקראת
 הנוקבא צדקה, שהוא צדק עם ה' מבינה.
 וזהו שלמד מהכתוב ויחשבה לו צדקה, דקשיר
 קשרא עלאה בתתאה, כי ע"כ חשבה עתה
 בהשם, צדקה, כמבואר.

שכו) ת"ח הא אתערו וכו': בוא וראה. הנה
 אמרו, אברהם עם ה' מוליד אברם
 אינו מוליד. ואם תאמר, הרי הוליד את ישמעאל
 בעוד שהוא אברם. ומשיב, אלא אותו הבן
 שהבטיח לו הקב"ה לא הוליד בעוד שהוא
 אברם, כי בעוד שהוא אברם הוליד רק למטה.
 שהוא ישמעאל, כיון שנקרא אברהם, ונכנס
 בברית, או הוליד למעלה בהקדושה. ומשום זה,
 אברם אינו מוליד בקשר העליון, אלא למטה.
 אברהם מוליד, כמו שאמרנו, שנתקשר למעלה
 ביצחק.

שכח) ד"א כי מי אל וכו': פירוש אחר על מי
 אל מבלעדי ה', כי הקב"ה הכל הוא
 ברשותו, ולא כמו הנראה במקרא הככבים
 ומזלות, שהם מראים דבר, והקב"ה מחליטו
 לאופן אחר. ומי צור זולתי אלקינו, הרי

(דטו"י דף צ" ע"ב)

בארות

שכט) ת"ח, מההוא זרעא דב"נ, כד אתער תיאובתיה לגבי נוקביה, ונוקביה אתערת לגביה, כדין מתחברן תרווייהו כחדא, ונפק מנייהו בר חד, ה' דכליל מתרין דיוקנין כחד, בגין דקב"ה צייר ליה בצירא דאתכליל מתרווייהו. וע"ד בעי ב"נ לקדשא גרמיה בההוא זמנא, בגין דישתכח ההוא דיוקנא בצירא שלים כדקא חזי.

של) א"ר חייא ת"ח, כמה אינון רברבין עובדוי דקב"ה, דהא אומנותא נ' וצירא דב"נ איהו כגוונא נ' דעלמא, ובכל יומא ויומא ד קב"ה ברי ה' עלמא, ו מזווג זוגין כל חד וחד כדקא חזי ליה, והוא צייר דיוקניהון עד לא ייתון לעלמא.

של"א) ב) ת"ח, דאמר ר"ש, כתיב * זה ספר תולדות אדם. וכי ספר הוה ל' ליה. אלא ה' אוקמה דקב"ה נ' אחמי ליה לאדם הראשון, דור דור ודורשיו וכו'. היאך אחמי ה' ליה, אי תימא דחמא ברוח קודשא, דאינון זמינין למיתי לעלמא. כמאן ה' דחמא בחכמתא, מה דייתי לעלמא, לאו הכי. אלא חמא בעינא, כלהו. י' וההוא דיוקנא דזמינין י' למיקם י' ביה ה' בעלמא, כלהו חמא בעינא מ"ט, בגין דמיומא דאתבר עלמא, כלהו ה' נפשאן דזמינין למיקם בבני נשא כלהו י' קיימין י' קמי קב"ה, בההוא דיוקנא ממש. דזמינין למיקם ביה * בעלמא.

דרך אמת

ה) עיין בפסלם כסוף סערי מכוז והנכנס ולעיל כ"ה א'. (א) זה ספר תולדות אדם. לעיל בראשית ב' דף ר"א ציון א' וש"נ. ב) אחמי ליה לאדם הראשון לעיל ב"ב ר"א ציון ב' וש"נ. ג) נפשאן דזמינין למיקם—קיימין קמי הכי'ה ז"ח בלק נ"ג טב שח. חלופי גרסאות א' ג"א כליל. ב' ג"א וציר. ג' ג"א דלעילא. ד' ג"א קביה. ה' ג"א עלמין. ו' ג"א מוסיף וקב"ה מזווג. ז' ג"א ליג ליה. ח' ג"א מוסיף הא אוקמה. ט' ג"א לון. י' ג"א בעלמא. י"א ג"א דחמי. י"ב ג"א בההוא. י"ג ג"א מוסיף למיקם בה (אה"ל). י"ד ג"א ליג ביה. וניא בהאי, טו ג"א עלמא. טז ג"א נפשן. יז ג"א קיימי. יח ג"א קמיה דקב"ה.

מאמר

הסורים

כי מי אל — ומי צור מבלעדי אלקינו
הקב"ה בורא עולם, דהיינו שמוזוג זוגים לכל אחד כראוי לו, שזהו נבחן לכורא עולמות. והוא צייר צורתם של כל אחד מטרם שבאו לעולם. של) ת"ח דאמר ר"ש וכו': בוא וראה, מה שאמר ר' שמעון, כתוב זה ספר תולדות אדם. ושואל וכי ספר היה לו. ומשיב אלא בארוה, שהקב"ה הראה לו לאדם הראשון דור דור ודורשיו וכו'. ואיך הראה לו כל הצורות. אם תאמר, שראה ברוח הקדש שהן עתידות לבא בעולם, כמו המסתכל בחכמה לדעת מה שעתיד לבא בעולם, אינו כך. אלא ראה אותן כולן בעין, ובאותו הצורה שהן עתידות לעמוד בה בעולם, הכל ראה בעין. מה טעמא בגין וכו': ושואל, מה הטעם שהיה יכול לראותם כולם בעינו. ואומר, משום שמיום שנברא העולם, כל הנפשות העתידות לקום בכני

בארוה. שאין צייר כמו הקב"ה, שהוא צייר השלם, שעושה ומצייר צורה תוך צורה, דהיינו עובר במעי אמו, ומשלים אותה הצורה בכל תקניה, ומכניס בתוכה נפש עליונה הדומה לתקון העליון, ומשום זה, אין צייר כמו הקב"ה. שכט) ת"ח מההוא זרעא וכו': בוא וראה מאותו זרע של האדם. בעת שנתעורר חשקו אל הנוקבא, והנכחה נתעוררת אליו, אז מתחברים שניהם יחד, ויוצא מהם בן אחד, הכלול מב' הצורות כאחד. ועל כן צריך האדם לקדש את עצמו באותו זמן, כדי שתהיה אותה הצורה בציור שלם כראוי. של) א"ר חייא וכו' ארי'ה בוא וראה, כמה גדולים הם מעשיו של הקב"ה. כי האומנות והציור של האדם הוא כמו אומנות וציור של העולם. כלומר, שהאדם כולל בתוכו כל מעשה העולם, ונקרא עולם קטן, ובכל יום ויום (רש"י דף ז' ע"ב *) ז"א ע"א

שלב) בגוונא דא, כל אינון צדיקייא בתר ה דנפקין מהאי עלמא, כלהו נפשאן סלקו, וקב"ה אזמין לון דיוקנא אחרא לאתלבשא בהו, כגוונא דהו בהאי עלמא, בג"כ כלהו קיימין קמיה, וחמא לון אדם הראשון בעינא. שלג) ואי תימא, בתר דחמא לון, לא נ קיימי בקיומיהו. ת"ח כל מלוי דקב"ה, בקיומא אינון, וקיימו קמיה עד דנחתו לעלמא, כגוונא דא כתיב * כי את אשר ישנו פה וגו'. הא אוקמוה דכלהו בני נשא דזמינין למהוי בעלמא, כלהו ד אשתכחו תמן.

שלד) הכא אית לאסתכלא, דהא כתיב, את אשר אינון פה וגו'. ומשמע ו הנהו דיפקון מאינון דקיימו תמן, בגין דכתיב עמנו היום, ולא כתיב עמנו עומד היום. אלא ודאי נ כלהו מ קיימו תמן, מ אלא דלא יב אתחזו לעינא, בג"כ כתיב עמנו היום, אע"ג דלא אתחזון.

שלה) ואי תימא, מ"ט לא אתחזון הכא, כמה דאתחזון לאדם הראשון, דחמא לון עינא בעינא, והא הכא אתחזי יתיר. אלא, הכא כד י אתייהיבת אורייתא לישראל, חיזו אחרא, ודרגין עלאין, הו חמאן י ומסתכלאן עינא בעינא, והו תאיבין לאסתכלא י ולמחמי ביקרא דמריהו, ובג"כ חמו יו יקרא עלאה דקב"ה בלחודוי, ולא מאחרא.

שלז) וע"ד, כלהו בני נשא דזמינין לקיימא בעלמא, כלהו קיימי קמי

מסורת הזהר

(א) כי את אשר ישנו פה: (דברים כ"ט) ח"א רסו. ח"ב פג. ח"ג שז. ת"ז תמ"ט פו. חלופי גרסאות א ג"א דנפקי. ב ג"א נפשן. ג ג"א קיימו. ד ג"א אשכחן. ה ג"א ליג וגו'. ו ג"א כלהו. ז ג"א דכלהו אינון (אה"ל). ח ג"א מוסיף חכא כלהו. ט ג"א קיימין. י ג"א ליב אלא. יא ג"א ולא. יב ג"א אתחזי. יג ג"א אתייהיב. יד ג"א ומסתכלן. יו ג"א ולמחמי. יז ג"א ביקרא.

מאמר	הסולם	מי אל-ומי צור וזולתי אלינו
בבני אדם, כולם עומדים לפני הקב"ה, באותה הצורה ממש, שעתידיים להיות בעולם.	היום, שהיה משמע שעומדים שם עמהם, אלא כתוב, עמנו היום, שמשמע שאינם נמצאים עמהם. ומשיב, אלא ודאי שהיו עומדים שם כולם, אלא משום שלא היו נראים לעין. על כן אומר הכתוב עמנו היום, כלומר, אע"פ שאינם נראים, ולא היה יכול לומר, משום זה, עמנו עומד היום.	מי אל-ומי צור וזולתי אלינו
שלג) ואי תימא וכו': ואם תאמר, אחר שראה אותן לא נשארין בקיום אלא שנתבטלו אחר כך, בוא וראה, כל דברי הקב"ה הם בקיום, ועומדים לפניו עד שהגיע זמנן לירד לעולם. כעין זה כתוב, כי את אשר ישנו פה וגו'. ובארוהו, שכל בני אדם העתידיים להיות בעולם היו כולם נמצאים שם. שלד) הכא אית לאסתכלא וכו': הכא יש להסתכל שהרי כתוב, אח אשר אינון פה וגו'. ומשמע, רק אותם שיוולדו מאלו העומדים שם, כי על כן לא כתוב עמנו עומד (רמב"ם דף ע"א ע"ב)	שלה) ואי תימא מאי וכו': ואם תאמר, מה הטעם שלא נראו כאן על הר סיני, כמו שהיו נראים לאדם הראשון, שהוא ראה אותם עין בעין. והרי כאן, במתן תורה, היה ראוי יותר שיתראו כל הדורות עין בעין.	מי אל-ומי צור וזולתי אלינו
אלא הכא וכו': ומשיב, אלא כאן, כשניתן התורה לישראל, מראה אחרת, ומדרגות עליונות היו רואים ומסתכלים עין בעין, והיו משתוקקים להסתכל ולראות בכבוד רבונם. ומשום זה ראו את כבוד העליון של הקב"ה בלבדו ולא ממה שהוא אחר חוץ ממנו.	שלז) ועל דא כלהו וכו': ועל כן, כל בני אדם העתידיים להמצא בעולם, כולם עומדים	מי אל-ומי צור וזולתי אלינו

קביה, ה באינון דיוקנין ממש, דומינין לקיימא ביה, ההי"ד * גלמי ראו עיניך ועל י ספרך וגוי. גלמי ראו עיניך. מ"ט, בגין דדיוקנא אחרא עלאה נ הוי כהאי, ובג"כ כתיב י ומי צור זולתי אלקינו. מאן י צייר טב, י דצייר כלא כקב"ה.

שלז) ד"א, כי מי י אלוה. דא רזא דמלה, דהא אל ב) כללא י הוא, ה דאתכליל מכלהו דרגין, ואי תימא, י דהא אל איהו דרגא אחרא, בגין דכתיב י אל זועם בכל יום. ת"ח, דהא לית אל מבלעדי ה, י דלאו איהו בלחודוי, ולא אתפרש לעלמין. וע"ד י"ב כתיב כי מי אל מבלעדי ה' יי וגוי יי ומי צור וגוי. דהא צור לאו איהו בלחודוי, אלא כלא חד, כדכתיב י וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא י האלקים וגוי.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) גלמי ראו עיניך (תהלים קלט) ח"א קנא. רכד. רלב: ח"ב רעה: ז"ח יתרו ל"ז טב שכת. ב) ומי צור זולתי אלקינו תהלים י"ח. ג) אך זועם בכל יום: (תהלים ז') ח"א ה. קעו. רמט. ח"ב קמו. רנא. ח"ג ל: קיט: קעו. רי. שב. ת"ז ת"ע קסט: ד) וידעת היום והשבות: (דברים ד') ח"א יב. ח"ב כה. כו. כז. לח. קסא. ח"ג מז. סה. קמג. ז"ח שה"ש ע' טד שי.

חלופי גרסאות א ג"א בהוא דיוקנא. כ ג"א מוסיף ספרך כלם יכתבו. נ ג"א ליהוי בהאי. ד ג"א צייר דיוקניהון דבני נשא כקב"ה. כ ג"א דיכול צייר כלא כקב"ה. ו ג"א דכליל כלא דא ברא כקב"ה. ו ג"א דיכול צייר למהוי דא ברא כקב"ה. ו ג"א דיכול ציירא כלא כקב"ה. ו ג"א אל. ז ג"א ל"ג הוא. ח ג"א דאתכליל (ד"א) ט ג"א דא. י ג"א דלא. יא ג"א ל"ג כתיב (אה"ל) יב ג"א ומי צור זולתי אלקינו ול"ג וגוי. יג ג"א ל"ג ומי צור וגוי. יד ג"א מוסיף האלקים אין עור.

מי אל-ומי צור זולתי אלקינו

הסולם

מאמר

ואי תימא וכי: ושואל, ואם תאמר שהשם אל הוא מדרגה אחרת ואינו בחינת ימין, משום שכתוב, ואל זועם בכל יום, שמשמע, שמת השם אל, הוא זעם וגבורות. ומשיב, בוא וראה כי מי אל מבלעדי הויה, פירושה שהנוקבא אינה בלבדה, אלא מיוחדת עם הויה, שהוא ז"א, בזווג שאינו נפסק לעולם, כי הכתוב מדבר, בעת שזו"ן עלו והלבישו לאו"א עלאין, שאז נכחנים בזווג דלא פסיק לעלמין, כמו או"א. כי התחתון שעלה לעליון נעשה כמוהו. ועל זה כתוב, כי מי אל מבלעדי הויה, ומי צור מבלעדי אלקינו, כי צור, שה"ס השמאל שבנוקבא אינו בלבדו, אלא הכל אחד. כמ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הויה הוא האלקים. דהיינו כשזו"ן עולים ומלבישים לאו"א, אז נעשה היחוד הזה של הויה הוא האלקים. ואז כל המדרגות כלולות בנוקבא, ובחינת הימין ה"ס השם אל, ובחינת השמאל ה"ס השם צור, ומיוחדים כאחד. אבל הכתוב אל זועם בכל יום, מדבר בהנוקבא במקומה, מטרם שעלתה לאו"א, ואז יש בה גבורות תמיד. ועי' לעיל בהק' הזהר דף ק"ד אות קכ"ט, ששם פירש הזהר הכתוב הזה באופן אחר. וע"ש בהסולם.

עומדים לפני הקב"ה באלו הצורות ממש העתידים להיות בהן. וז"ש גלמי ראו עיניך ועל ספרך כולם יכתבו. גלמי ראו עיניך, מהו הסעם, שראה הקב"ה את גלמו, ואומר, משום שצורה אחרת העליונה, העומדת לפניו מקודם בריאת העולם כנ"ל, היתה כמוהו. וע"כ ראה אותה. ומי צור זולתי אלקינו, היינו, מי היה צייר טוב שיוכל לצייר הכל כמו הקב"ה.

שלז) ד"א כי מי אלוה: זהו סוד הדבר. כי הנוקבא שנקראת אל היא כלל, כי היא כלולה מכל המדרגות. הן ממדרגות הימין שהן חסדים, והן ממדרגות השמאל שהן גבורות. פירוש שהכתוב מדבר בעת שהויה אלקים מיוחדים, כמו שמסיק הזהר לפנינו פסו"ה הויה הוא האלקים, ואז הנוקבא כלולה מכל המדרגות מימין ומשמאל, הימין שבה מקבלת מדויה, והשמאל שבה היא בחינתה עצמה, שהיא השם אלקים. וזהו שכתוב, מי אל, היינו הנוקבא בסוד ימין שבה, מבלעדי ה' היינו שמקבלת מהשם הויה שהוא ז"א. ומי צור, היינו הנוקבא בסוד השמאל שבה, מבלעדי אלקינו, כלומר שהיא בחינתה עצמה של הנוקבא הנקראת אלקינו. (רמ"י דף צ"א ע"א)

שלח) ת"ח, עד לא אתגזר אברהם, הוה ממליד עמיה מגו מחזה בלחודוי, כמה ה' דאתמר דכתיב, * היה דבר ה' אל אברם במחזה וגו'. במחזה: כ' בהווא י' חיוז דרגא דכל ה' דיוקנין אתחזיין ביה, כמה דאתמר. והאי מחזה איהו רזא דברית.

שלט) ואי תימא, דבגין כך אקרי מחזה, בגין דאיהו דרגא חיוז דכל דיוקנין אתחזיין ל' ביה, ה' הא אמרת ו' בקדמיתא, דעד לא אתגזר אברהם, לא הוה ממליד עמיה בר האי דרגא, דלא ז' שראן עלוי דרגין אחרנין, והשתא אמרת במחזה, חיוז דכל דרגין ה' עלאין, ה' והא עד לא אתגזר כתיב, היה דבר ה' אל אברם במחזה.

שמ) אלא, האי דרגא, חיוז דכל דרגין עלאין איהו, ובחיוז דדרגין עלאין אתתקן. ואע"ג דבההוא זמנא י' דאברהם לא הוה גזיר, האי דרגא בחיוז דדרגין עלאין איהו, ובכל אינון גוונין איהו קאים. וחיוז דאינון גוונין קיימי תחותיה, חד מימינא, גוון חוור. חד משמאלא, גוון סומק. חד דכליל מכל גוונין, י' ואיהו חיוז, דכל גוונין עלאין דקיימי עליה. ועל דא בהאי חיוז קאים עליה דאברהם, ומליד עמיה, ואע"ג דלא אתגזר. כ' כיון דאתגזר, מה כתיב, וירא ה' אל אברם.

דרך אמת

ה) קמיס כ' כ"ג א' וק"ל א'. ז) כיון שנימול לשל (א) היה דבר—במחזה: לעיל דף צ"ד ציון, א' פ"ח כ' וכלק ר"ח א'.

מסורת הוהר

חלופי גרסאות א' גיא דארמין. ז' גיא ההוא. ג' גיא דרגא חיוז דכל דרגין אתחזיין ביה (אה"ל). ד' גיא מוסיף ביה וכדין אקרי מחזה. ס' גיא ליג הא. ו' גיא בקדמיתא אמרת. וניא בקדמיתא. ז' גיא שרן. ח' גיא ליג עלאין והא. וניא מוסיף עלאין איהו. ט' גיא והוא. י' גיא אברם. וניא אברהם (ד"א) יא' גיא ואינון.

מאמר

הסולם

מחזה שדי—מחזה סתם

שלח) ת"ח עד לא אתגזר וכו': בוא וראה. כל עוד שלא נמול אברהם, היה הקב"ה מדבר עמו מתוך מחזה בלבד. שה"ס הנוקבא במקומה, שעליה נאמר, ואל זועם בכל יום, כניל. כמו שלמדנו, שכתוב, היה דבר ה' אל אברם במחזה. במחזה, פירושו, באיתה המראה. דהיינו הנוקבא, שהיא מדרגה שכל הצורות נראות בה. דהיינו כל ג' הקינן ימין שמאל אמצע. כמו שלמדנו. ומחזה הוה, הוא סוד הברית, דהיינו הנוקבא שהברית מאיר בה.

שלט) ואי תימא דבנין וכו': ושואל, ואיך תאמר, שמשום זה נקראת הנוקבא, בשם מחזה, משום שהוא מדרגת מראה שכל הצורות נראות בה. הרי מקודם לכן אמרת, שכל עוד שלא נמול אברהם, לא היה מדבר עמו רק מדרגת המחזה בלבדה, שמדרגות אחרות אינן שורות עליה. ועתה תאמר, שמחזה, הוא מראה שכוללת בה כל מדרגות העליונות, והרי מטרם שנמול, נאמר, היה דבר ה' אל אברם במחזה.

(דפרי דף צ"א ע"א)

שמ) אלא האי דרגא וכו': ומשיב, אלא מדרגת זו, היא ודאי המראה של כל מדרגות העליונות, ובמראה של מדרגות העליונות היא נתתקנה. וגם באותו זמן, שאברהם לא היה נמול, היתה מדרגה זו במראה של מדרגות העליונות, ובכל אלו גוונין שבמדרגות העליונות היתה עומדת. וכן המראה של אלו הגוונין עומדים תחתיה דהיינו מתחת הנוקבא, גוון אחד. מימין, שהוא גוון לבן, חסד. גוון אחד משמאל. שהוא גוון אדום, גבורה. גוון אחד הכלול מכל הגוונים, שהוא גוון ירוק, תפארת. והיא, דהיינו הנוקבא הנקראת מחזה, המראה של כל גוונין העליונים, לכן אדום וירוק, העומדים עליה. ועל זה במראה ההוא, עמד על אברהם ודיבר עמו, אף על פי שלא נמול. כיון שנמול מה כתוב וירא אליו הוי"ה, כי נתחבר בה השם הוי"ה, דהיינו עצם מדרגות העליונות נכללו בה, משא"כ מטרם שנמול שרק הגוונין לבדם נכללו בה.

שמא) ת"ח, * מחזה שדי ה' כתיב י בבלעם, ובאברהם כתיב מחזה סתם, מה בין האי להאי. אלא, מחזה שדי, אלן דלתתא י מניה, ואינון חיזו דיליה. מחזה סתם, י מחזה דא הוא ה', י דכל דיוקנין עלאין אתחזיין ביה, ובג"כ כתיב, באברהם, י מחזה סתם. ובבלעם מחזה שדי.

שמב) ועל דא עד לא אתגזר אברהם, הוה ליה האי דרגא י כדאמרן. כיון דאתגזר, מיד וירא ה' אל אברם וגו'. אתחזון ה' כלוהו * (י דרגין, על האי דרגא, והאי דרגא, מלי' עמיה, כדקא חזי בשלימו. ואברהם י אתקטר מדרגא לדרגא, יא ועאל בברית קיימא קדישא, י כדקא חזי בשלימו. י שמג) ת"ח, כיון דאתגזר אברהם, נפק מערלה, ועאל בקיימא קדישא, ואתעטר בעטרא קדישא, ועאל בקיומא, דעלמא קאים עליה, וכדין י אתקיים עלמא יו בגיניה. בגין דכתיב י אם לא בריתי יומם וליילה חקות יו שמים וארץ לא שמתי. וכתיב י אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. ה' י בה"א בראם, באברהם. וכלא ברזא חדא יו קאים.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) מחזה שדי: לעיל דף צ"ד ציון ב' וש"נ.

(ב) הלזו כליח א.

(ב) אם לא בריתי יומם: פרשת נח דף א' ציון ב'.

וש"נ. ג) אלה תולדות השמים - בהבראם לעיל ב"א קצ"ב ציון א' וש"נ. ד) בה"א בראם:

לעיל בראשית ב' ר"א ציון א' וש"נ.

חלוסי גרסאות א' נ"א אמר. ונ"א מוסיף מה כתיב (אה"ל) כ נ"א בלעם. נ נ"א מוסיף דנסקי מניה. ד נ"א ליג מחזה דא הוא ה'. ונ"א ליג מחזה דא הוא. ונ"א מחזה הוי"ה דא הוא. ונ"א הוי"ה מחזה דאיהו דכל. נ"א ה' מחזה דא הוא (אה"ל). ונ"א מחזה ה' דא הוא (ד"א). ס נ"א מוסיף דכל חיזו דכל. ונ"א וכל דיוקנין. ו נ"א במחזה. ז נ"א כרקארן. ח נ"א מוסיף כלוהו שאר. ט נ"א מוסיף דרגין עלאין. י נ"א אתקשר. יא נ"א ועל. יב נ"א דקא. יג בדפוסי כתב מה שחסר כאן ע"י בסוף הספר סימן מ"ה. יד נ"א אתעטר. טו נ"א מוסיף בגיניה דאברהם. טז נ"א שמים וגו'. יז נ"א בה'. יח נ"א מוסיף קאים, ובשעתא חדא קאים.

מחזה שדי-מחזה סתם

הסולם

מאמר

הויה גראות על מדרגה זו, שהיא הנוקבא דהיינו עצם המדרגות כנ"ל. ומדרגה זו דיברה עמו כראוי, בשלמות. כי הנוקבא היא סוד הריבור. ואברהם נתקשר ממדרגה למדרגה ונכנס באות ברית הקדוש כראוי, בשלמות.

שמג) ת"ח כיון דאתגזר וכי: כיון שנמול אברהם, יצא מקליפת הערלה, ונכנס בברית הקדוש, ונתעטר בעטרה הקדושה, ונכנס בברית שהעולם עומד עליו. ואו נתקיים העולם בשבילו. משום שכתוב, אם לא בריתי יומם וליילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, הרי שבזכות הברית מילה מתקיים העולם. וכתוב, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, שהוא אותיות בה' בראם. וכן באברהם. להורות, שבשביל אברהם נברא העולם. והכל בסוד אחד עומד. כלומר, שהוא ענין אחד עם קיום הברית מילה. כי ע"כ נברא העולם באברהם, משום שנכנס בברית מילה, שעליה כתוב אם לא בריתי יומם, וגו' כנ"ל.

ובשעתא

שמא) ת"ח מחזה וכי: בוא וראה. מחזה שדי כתוב בבלעם, ובאברהם כתוב מחזה סתם, ושואל, מה ההפרש בין זה לזה, ומשיב, אלא מחזה שדי, הוא אלו הגוונים שמתחת הנוקבא, והם המראה שלה. מחזה סתם, זה הוא ה' של השם הויה, דהיינו הנוקבא, שכל הצורות העליונות, שהם ג' הנוגין, גראות בה. ומשום זה כתוב באברהם מחזה סתם. ובבלעם מחזה שדי, דהיינו כנ"ל בדבור הסמוך, שנכללת בעצמה מג' הגוונים לבן אדום ירוק, וכן וחזו דאינון גוונים קיימי תחותיה, ע"ש. ובוה מחלק בין נבואת אברהם שהיה מג' גוונים שבעצם הנוקבא, וזהו מחזה סתם. לבין נבואת בלעם שהיה ממראה ג' הגוונים שמתחת הנוקבא שנקראת מחזה שדי.

שמב) ועל דא עד לא וכי: ועל כן, מטרים שנמול אברהם, היה לו אותה המדרגה, כמו שאמרנו, דהיינו הנקראת מחזה סתם. כיון שנמול, מיד וירא הויה אליו וגו'. שכל המדרגות של (רמ"י דף צ"א ע"א י' צ"א ע"ב)

שמד) ^ב ובשעתא דקב"ה, ^א אחמי ליה לאדם, כל אינון דרין דעלמא, וחמא לון כל חד וחד, ^ב כל דרא ודרא, כלהו קיימי ^ג בגנתא דעדן, בההוא דיוקנא דזמינין לקיימא בהאי עלמא, ות"ח, הא אתמר, כיון דחמא ליה לדוד, דלאו ביה חיים כלל, ^ד תוה, ואיהו ^ב יהיב ליה מדיליה עי' שנין, בג"כ הוו ליה לאדם, תשע מאות ותלתין שנין, ואינון שבעין ^ה אסתלקו ליה לדוד. שמה) ומלה דא רזא דחכמתא איהו, דדוד לית ^ו ליה בר שבעין שנין, מאדם קדמאה, וכלא רזא ^ה דחכמתא איהו. ^ז וכל מה דלתתא כלא איהו ברזא דלעילא.

שמו) ות"ח, בכל אינון דיוקנין דנשמתין דעלמא. כלהו זווגיין וזוגיין קמיה, לבתר, כד אתיין להאי עלמא. קב"ה מזווג זווגיין. אמר ר' ^ח יצחק, קב"ה ^ט אמר בת פלוני לפלוני.

שמו) א"ר יוסי, מאי קא מיירי, והא כתיב ^י אין כל חדש תחת השמש. אמר ר' יהודה, תחת השמש כתיב, שאני לעילא. אמר ר' יוסי, מאי כרוזא הכא, והא ^י אמר ר' חזקיה אמר רבי חייא, בההיא שעתא ממש, דנפיק ב"ג לעלמא, בת זוגו אזדמנת ^{יא} לו.

שמח) אמר רבי אבא, זכאין אינון צדיקיא, דנשמתהון ^{יב} מתעטרין קמי

מסורת הזהר

דרך אמת

(ה) פ"י מלכות לית לה מדילא וכד אסתכנת בז' יומין (א) אחמי ליה לאדם: לעיל ב"ב דף ר"א ציון עלאין פינחס ר"ס ב'.

ציון ג' וש"נ (ג) אין כל חדש תחת השמש

(קהל א') ח"א קבג: קלה. ח"ב קטו: ח"ג קע: ת"ז תס"ט קא:

חלוסי גרסאות א ג"א ליג ובשעתא. ונ"א בשעתא. ז ג"א וכל (אה"ל). נ ג"א בגיע. ד ג"א חווה. ס ג"א אסתליקו. ו ג"א מוסיף ליה יומין. ז ג"א וכלא. ח ג"א יהורה. ונ"א אמר ר' יצחק אמר ר' יהורה. ט ג"א מוסיף קב"ה מזווג זווגיין. ונ"א קב"ה מכריו. ונ"א מכריו וליג קב"ה (אה"ל). י ג"א אמר ר' חייא אמר ר' חזקיה. יא ג"א ליה. יב ג"א מתמרין. ונ"א מתעטרין. ונ"א מתמרין (אה"ל).

הקב"ה מזווג זווגים

הסולם

מאמר

שמד) ובשעתא דקב"ה אחמי וכו': ובעת שהקב"ה הראה לו לאדם הראשון כל אלו דורות שבעולם, וראה אותם כל אחד ואחד, כל דור ודור, כולם עומדים בגן עדן, באותה הצורה שעתידיים לעמוד בה בעולם, ובוא וראה הרי למדנו, כיון שראה את דוד, שאין לו שנות חיים כלל, היה תוהה, והוא נתן לו משלו, ע' שנים. משום זה היה לאדם רק תשע מאות ושלושים שנה. ואלו ע' שנים החסרים עד אלף שנה, ניתנו לדוד. שמה) ומלה דא וכו': ודבר זה סוד החכמה הוא. שדוד אין לו רק שבעים השנים שנתן לו אדם הראשון, והכל בסוד החכמה הוא. כי כל מת שלמטה הכל הוא בסוד הנעשה מלמעלה, בעולם העליון.

מאמר הקב"ה מזווג זווגים

שמו) ת"ח בכל וכו': בא וראה. בכל אלו הנשמות (דפוסי דף ג"א ע"ב)

שמח) אמר ר' אבא וכו': ומשיב ר' אבא. אשריהם הצדיקים, שנשמותיהם

מתעטרות

מלכא קדישא, עד לא ייתון לעלמא, א דהכי תנינן, בההיא שעתא דאפיק קב"ה * נשמתין י לעלמא, כל אינון רוחין ונשמתין, כלוה כלילין דכר ונוקבא, דמתחברן כחדא.

שמט) ואתמסרן בידא דההוא ממנא, שליחא דאתפקד על ה) עדואיהוון דבני נשא, וליליה שמיה. ובשעתא דנחתין ואתמסרן בידוי, מתפרשין. ולזמנין דא אקדים מן דא, ד ואחית להו י בכני נשא.

שנ) וכד י מטא עידן י דווגא דלהון, קב"ה דידיע אינון רוחין ונשמתין, מחבר לון י כדבקדמיתא, ומכרזא עלייהו. וכד י אתחברן, אתעבידו חד גופא חד נשמתא, ימינא ושמאלא כדקא חזי. ובג"כ אין כל חדש תחת השמש. שנא) ואי תימא הא תנינן, לית זווגא, אלא לפום עובדוי י וארחוי דבר נש. הכי הוא יודאי, דאי זכי, ועובדוי י אתכשרן, זכי לההוא דיליה, לאתחברא י ביה, כמה דנפיק.

שנב) אמר ר' חייא, מאן דאתכשרן עובדוי, באן אתר י יתבע, ההוא זווגא דיליה. א"ל יו הא תנינן, לעולם ימכור אדם יו כו' וישא בת ת"ח. י דתלמיד חכם, י פקדונא דמאריה, י אתפקדן בידיה.

שנג) תאנא ברזא דמתניתא, כל י אינון דאתו בגלגולא דנשמתין, יכלין

דרך אמת

ה) על פינוריקס.

מסורת הזהר

א) נשמתין - כלילין דכר ונוקבא: ח"א א מה:

ז: ח"ב רמו. ח"ג מג: רסג:

חלוסי גרסאות א) נ"א הכי. ז) נ"א בעלמא. נ) נ"א ואתקשרו. ד) נ"א מוסיף ואחית ואעיל. ס) נ"א לבני. ו) נ"א מחו. ז) נ"א זווגא. ח) נ"א כקדמיתא. ט) נ"א מתחברן. י) נ"א ארחוי וליג עובדוי. יא) נ"א ליג ודאי. יב) נ"א אתכשרון. יג) נ"א ליג ביה. יד) נ"א יתבא. טו) נ"א ליג הא. כו) נ"א כל מה שיש לו וליג כו' יז) נ"א ותא חזי וליג דח"ח. יח) נ"א פקדוני (דיא) יט) נ"א אתפקדא. כ) נ"א מוסיף אינון רווקי (אה"ל).

מאמר

הסולם

הקב"ה מווגן זווגים

חלק השמאל מהם. ומשום זה אין כל חדש תחת השמש. כלומר אע"פ שהקב"ה מכריז בת פלוני לפלוני, עם כל זה אין זה חידוש, אלא החזרה למה שהיו מקודם שבאו לעולם. וכיון שאין זה ידוע אלא להקב"ה, ע"כ מכריז עליהם.

שנא) ואי תימא הא וכו': ואם תאמר, הרי למדנו אין מווגין לאדם אלא לפי מעשיו ודרכיו. כן הוא ודאי, אם הוא זוכה ומעשיו ישרים, הוא זוכה את בת זוג שלו להתחבר בה כמו שהיו מחוברים לעת צאתם מהקב"ה, מטרם שנתלבשו בגוף.

שנב) אמר ר' חייא וכו': מי שמעשיו ישרים באיזה מקום יבקש את בת זוגו. אמר לו הרי למדנו. לעולם ימכור אדם וכו' וישא בת תלמיד חכם. כי התלמיד חכם, הפקדון של רבונו נפקד בידו, וודאי ימצא אצלו בת זוגו. שנג) תאנא ברזא דמתניתא וכו': למדנו בסוד ברייתא, כל אלו הנשמות הבאות בגלגול הנשמות, ואין להם בת זוג (כמ"ש ברש"י

משמטיס

מתעטרות לפני המלך הקדוש מטרם שבאות לעולם להתלבש בגוף. כי כן למדנו. באותה שעה, שהקב"ה מוציא הנשמות לעולם, כל אלו הרוחות והנשמות כולם כלולים מזכר ונקבה שמתחברים יחד.

שמט) ואתמסרן בידא וכו': ונמסרים בידי אותו הממונה, השליח, שהפקד על עיבור בני אדם, ושמו לילה, ובשעה שיורדים לעולם ונמסרים בידיו של אותו הממונה הם מחסרדים זה מזה ולפעמים אחד מקדים את חבירו לירד להתלבש בכני אדם.

שנ) וכד ממא עידן וכו': וכשמגיע עת הזווג שלהם הקב"ה המכיר את הזכרים והנקבות של אלו הרוחות והנשמות, הוא מחבר אותם כמו שהיו בתחילה, מטרם שבאו לעולם, ומכריז עליהם בת פלוני לפלוני וכשמתחברים נעשו שניהם גוף אחד ונשמה אחת, והם ימין ושמאל כראוי, שהזכר הוא חלק הימין של הגוף והנשמה והנקבה (ורמ"י דף צ"א ע"ג)

לאקדמא ברחמי זווגא דלהון. ועל האי אתערו חבריאי, כי שמא נ יקדמנו אחר ברחמים. ושפיר קאמרו, אחר ח) דייקא, ד ועל ס כן קשין זווגין ו קמיה ז דקביה. ועל מ כלא ס ודאי א כי ישרים דרכי י ה' יא כתיב.

שנד) ר' יהודה שלח יכ ליה לר' אלעזר, י אמר הא רזא דמלה ידענא, אינון דאתו בגלגולא דנשמתי, מאן אתר י' להו סו זווגא. שלח ליה, כתיב ב מה נעשה להם לנותרים לנשים וגו'. וכתיב, לכו וחטפתם לכם וגו'. פרשתא דבני בנימין אוכה, ועל האי תנינן, שמא סו יקדמנו אחר ברחמים י.

שנה) * אמר ר' יהודה יח האי הוא ודאי, יס דקשין כ זווגין קמי קביה. זכאה

דרך אמת

ח) מטפטים ק"א ח' א, ב) [כח"ג] דלי זכי ס"י דנפיר סטה קדמלה ולי' לזו גרים לה דנפיל לה אחר ועי' כחתי מות ע"ח ב' כדוד וכן בתקון י"ד.

תק"ח ק"ז טב שמה. ק"כ טב שמה סג שיב. ב) מה נעשה להם לנותרים: שופטים כא.

מסורת הזוהר

א) כי ישרים דרכי ה': (הושע י"ד). ח"א קסז: קעה: קעו. רד. רנט: ח"ב צה: קב: רמה. ח"ג עז: קמד. קנא: קפב. רכט: רצ. רצב. ז"ח בראשית ד' טג שיג. תצא ג"ס טא שלו. שה"ש ע"ג טא שמד.

חלוסי גרסאות ח ג"א חברנא. ג ג"א מוסיף אין גושאין נשים במועד אבל מקדשין שמה. ג ג"א יקדימו. ד ג"א בנין ס ג"א כך. ו ג"א קמי ז ג"א קביה ו ג"א מוסיף כקריעת ים סוף. ח ג"א כל. ו ג"א מוסיף כל פנים. ט ג"א ליג ודאי. י ג"א ח' וגו'. יא ג"א ליג כתיב. יב ג"א ליג ליה. יג ג"א ליג אמר. יד ג"א מוסיף אתו להו. טו ג"א מוסיף זווגא, דהא בופנא קמייחא [קרמייחא] נסיבו [נסיבן] ליה ובהאי זמנא [וימנא] אתרא דמתגלגלי מאין להו זווגא [ג"א אין להו זווגא אה"ל] טז ג"א יקדימו. יז ג"א מוסיף דהאי אתרא יכיל למנטב זווגא דאתרא ברחמים. (הרמ"ק ואה"ל) ו ג"א מוסיף כי [וכי] אותו אחר אין לו [לית ליה] בת זוגו [זוג] אבל ב) תשכח דא כנון בינ דנסיב בת זוגיה ולא הוה ליה מנה בנין ומת [ומית] ייתי אחוהי [אחוי] וייבם [ויבם] אחתיה ותיילידי [ויתילידי] ליה [מנה] בר האי בר הוא מיתא דאהרת נשמתי לעלמא דא הוא אחר [אחד] דאין לו בת זוג אלא אפיה ודא הוא שמא יקדמנו [יקדימו] אחר ברחמים דיכיל [יכיל] לאקדמא אחרא [לאחרא] למיטב אתתיה [דדא] ברחמי ובצלוחא ואע"ג [ואע"פ] דאמינא לך דיכיל [יכיל] לאקדמא ברחמי לא יכיל אלא אם [הוא] בעלה חייבא [איהו] ואיהו) זכאה. ואה"ל כתב וכי אותו וגו' ער איר יהודה שכדף ציב לא נמצא ברוב הספרים ואולי אינו מהוהר אלא לקשותו מחסבא. יח ג"א להאי. ו ג"א השתא הוא. ו ג"א השתא וליג הוא. יט ג"א דקשה. ו ג"א דקשיין כ ג"א זווגיהון.

הסולם

הקב"ה מזווג זווגים להם בת זוג, אשר מקדימים ונוטלים בת זוג של חבירו על ידי רחמים. ואח"כ אם חבירו זוכה במעשיו שיחזירו לו, בת זוגי, צריך הקב"ה ליטול מזה וליתן לזה, והוה קשה לפניו לדחות אחד מפני חבירו, ועל הכל, ודאי, כי ישרים דרכי ה' כתוב. וכל מה שעושה הקב"ה, הוא טוב וישר.

שנד) ר' יהודה וכו': ר"י שלח שאלה לר' אלעזר. אמר, הרי סוד הדבר ידעתי, על כן אני שואל, אלו הבאים בגלגול הנשמות ואין להם בת זוג מאיזה מקום לוקחים את בת זוגם, שלח לו. כתוב, מה נעשה לנותרים לנשים וגו'. וכתוב לכו וחטפתם לכם וגו'. פרשה זו דבני בנימין מוכיח, על הנשמות המגולגלות, שצריכים להקדים ברחמים וליטול מאחר את בת זוגם, ועל זה למדנו שמא יקדמנו אחר ברחמים.

שנה) אמר ר"י האי וכו': אמר ר' יהודה, זה הוא ודאי, שקשים זווגים לפני הקב"ה, כי צריך לקחת מזה ולתת לזה. אשרי חלקם של

מאמר

משפטים ק"א ע"א) יכולים להקדים ברחמים את הזוג שלהם, דהיינו שיקדימו ויטלו בת זוגו של אדם אחר. ועל זה העירו החברים ואמרו אין נושאים נשים במועד אבל מקדשין, שמא יקדמנו אחר ברחמים. ויפה אמרו. אחר דייקא. פירוש. כי אותו המגולגל שאין לו בת זוג, הוא משום שירד ונעשה לבחינת אחרים, הנבחן בעצמו לבחינת גוקבא, וע"כ אין לו בת זוג. ועל כן נקרא המגולגל הזה בשם, אחר לתורות שהוא בא מאחרים. וזהו שאומר אחר דייקא. דהיינו שבא מאחרים, ואין לו בת זוג. וע"כ נוהג בו שיטול בת זוגו של חבירו.

וער כן קשין: ועל כן קשים זווגים לפני הקב"ה. פירוש. כי לפי הנ"ל שזכר ונקבה המזדווגים הם ב' חלקים של נשמה אחת. והיו מתחלקים כן עוד מטרם שבאו לעולם. אי"כ למה אמרו שקשה זווגו של אדם לפני הקב"ה. הרי אין כאן אלא חזרה על הנעשה מכבר. אבל לפי מה שנתבאר שיש נשמות מגולגלות שאין (רמזי דף צ"א ע"ב ס) דף צ"ב ע"א)

חולקהון דישראל, דאורייתא אולף להו אורחוי דקב"ה, וכל טמירין ג' וגניזא דגניזין קמיה.

שנו) ודאי כתיב * תורת ה' תמימה וגו'. זכאה חולקה מאן דישתדל באורייתא, ולא יתפרש מינה, דכל ג' מאן דיתפרש מאורייתא, ד אפילו שעתא חדא, כמה דאתפרש מחיי ה' דעלמא. דכתיב ג' כי היא חייך ואורך ימיך. ו כתיב ג' אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך.

שנו) ויהי אברם בן תשעים שנה וגו'. ר' יוסי פתח, י' ועמך כלם ז' צדיקים לעולם ירשו ארץ וגו'. זכאין אינון ישראל, מכל שאר ה' עמין, דקב"ה קרא לון צדיקים. דתניא מאה ועשרין ה' וחמש אלפי י' מארי י"ב דגדפין, דאזלין וטאסין כל עלמא, ושמעין ה' קלא, ואחדין ליה לההוא קלא. שנח) כמה דתנינן, לית לך מלה בעלמא, דלית י' לה קלא, ואזלא וטאסא ברקיעא, ואחדין י' לה ה' מארי דגדפין וסלקין ההוא י' קלא, ודיינין טו לה, הן לטב, הן לביש. דכתיב י' כי עוף השמים יוליך את הקול וגו'.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) מלאכים בעלי כנפים המסוסים בכל העולם כמבואר. א) תורת ה' תמימה: ח"א קפד: ח"ב פתח. קיח: קלו: רעז: ח"ג כו: פכ. קמט: ת"ז ד: תנ"ה פט ת"ע קכ: ז"ח תרומה מ"ג טא שמב. תשא מ"ה טב שכב. תק"ח קט"ז טג שכב. קי"ט טג שה. ב) כי דודא חייך: (דברים ל') ח"א קסה. רמד: ח"ב יז: סב. פו: קצרו: ח"ג רמה: רסת. ג) אורך ימים ושנות חיים: (משלי ג') ח"ג רצו: ד) ועמך כלם צדיקים: לעיל ב"א דף ש"א ציון ג' ה) קלא: לעיל ב"א ט"ז ציון ב'. ו) כי עוף השמים יוליך: לעיל ב"א שט"ו ציון ב'.

חלופי גרסאות א' ב"א ארחוי. ב' ב"א וגניזא וניא וגניזיא. ג' ב"א מה. ד' ב"א ליג אפילו. ה' ב"א עלמא. ו' ב"א מוסיף וכתיב אורך ימים בימינה וגו'. ז' ב"א צדיקים וגו'. ח' ב"א מוסיף עמין עמיו. ט' ב"א חמניא. וניא מוסיף וחמש וחמניא. י' ב"א דמארי. י"א ב"א גרפין. י"ב ב"א ליה. י"ג ב"א ליה. י"ד ב"א למאריהון דאמרין. וניא למאריה דמארין. וניא למריהון דמרין וניא דמרין. וניא דאמרין. קו ב"א ליה.

מאמר

הסולם

לילה ופלגות לילה

של ישראל, שהתורה מלמדת אותם דרכיו של הקב"ה, וכל הנסתר והגנוזות הצפונות לפניו. שנו) ודאי כתיב תורת ה' תמימה, וגו', משום שהכל בה. אשרי חלקו מי שעוסק בתורה ואינו נסרד ממנה, כי כל מי שנסרד מתורה אפילו שעה אחת, הוא כמו שנסרד מחיי העולם, וכתוב, כי הוא חייך ואורך ימיך וכתיב אורך ימים וגו'.

מאמר. לילה ופלגות לילה

שנו) ויהי אברם וני: ר' יוסי פתח ועמך כלם צדיקים וגו'. אשריהם ישראל מכל העמים, שהקב"ה קראם צדיקים. שלמדנו, מאה ועשרים וחמש אלפי. מארי דגדפין, הולכים ומשוטטים כל העולם, ושומעים קול ומקבלים את הקול. שנח) כמה דתנינן וכו': כמו שלמדנו. אין לך דבר בעולם שאין לו קול, והוא חולך ומשוטט ברקיע, ותופשים בו בעלי הכנפים (דעו"י דף צ"ב ע"א)

שנט) אימתי דיינין ב' ל'הוא קלא. ר' חייא אמר, בשעתא דב"ג שכיב ונאים, י ונשמתי נפקת מניה, והיא אסהידת ביה בב"ג, וכדין דיינין ל'הוא קלא. ה"ד * משוככת חיקך שמור פתחי פיך. מיט משום דהיא אסהידת בבר נש. רבי יהודה אמר, כל מה דב"ג עביד בכל יומא, נשמתי אסהידת ביה בב"ג בלידיא.

שס) תאנא אמר ר' אלעזר, י בתחלת שעתא קמייתא י בלידיא, כד (ב) נשף יממא, ועאל שמשא, י מארי דמפתחן ו דממנן על שמשא, עאל י בתריסר תרעין י דפתיחין ביממא, בתר דעאל בכלהו, כ כל אינון תרעין ס סתימין.

דרך אמת

(ב) כסיוס זז ממקומו והשמש נוסה לשקוע.

מסורת הזהר

(א) משוככת חיקך: (מיכה ז') ח"ב קפו. ח"ג ככא: ת"ז ת"ה בהשמות קמב: (ב) תריסר תרעין ח"א כ:

חלופי גרסאות א' ג'א' להיא (אהיל) ב' ג'א' ונשמתי. ג' ג'א' ליג בתחלת. ד' ג'א' רלידיא. ה' ג'א' מאריה. ו' ג'א' די ממנן ז' ג'א' דפתיחין. ח' ג'א' בכל. ט' ג'א' פתחין.

מאמר

הסולם

לילה ופלגות לילה

כתר חכמה. ולפי שהם מבחינת זיא' שכל ספירה שלו בסוד עשר, ע"כ יש להם ג' ספירות מקו ימין ונ' ספירות מקו שמאל. דהיינו כח"ב תו"מ שכל אחת מהן כלולה מעשר. ויש להם עשרים מב' הספירות כו"ח שבקו אמצעי. הרי מאה ועשרים. ומבחינת המלכות הדבוקה בקו אמצעי. אין להם אלא חצי המלכות. דהיינו מבחינת מחזה ולמעלה, וחסרים את חצי המלכות שמחזה ולמטה, וע"כ אין להם ממנה אלא חמש ספירות ולא עשר. ועם הק"כ מג' הקוין יש להם מאה ועשרים וחמש ספירות. ונתבאר לעיל שעיקר השם בעלי כנפים הוא על שם שמתקנים את אור החכמה. ומכסים בכנפיהם על הג"ר. ולפי שהם משמשים על החכמה. שספירותיה בסוד אלפים. ע"כ נבחנו למספר מאה ועשרים וחמשה אלף.

סמיד קב"ה ושכינתיה. כל מלין דמתעבדין דראו אינון פילחנא דקב"ה, הבל יתעביד מנייהו איהו תבירא דרוחא וכו'. וכל המעשים שאינם עבודת הקב"ה, נעשה מהם הבל, שהוא שבירת הרוח. הה"ד הבל ורעות רוח. עשה כל ההמשך.

הרי שמכל מעשה עולה הבל, וההבל נעשה קול, ואם טוב הוא עולה למ"ן ליחוד זיא' ונוקביה. והמלאכים המשמשים ליחוד זיא', לקבל המ"ן מהצדיקים ולהוריד להם מקומת הזווג, נקראים עוף, או בעלי כנפים. מכונים עוף. משום שאין להם אלא קומת ו"ק שה"ס אור הרוח המכונה אי"ר דהיינו הרמז, שפורחים באויר כמו עוף השמים, וזהו בשעה שמקבלים המ"ן הנק' קול. וזו"ה, כי עוף השמים יולד את הקול, ואחר הזווג שמשפיעים קומת הזווג, המכונה דיבור, אל הצדיקים שאז יש להם ג"ר, אלא שמשפיעים בכנפיהם את הג"ר דחכמה שבקומת הזווג, שלא ימשכו ממעלה למטה. נקראים בעלי כנפים. וזו"ה ובעל כנפים יגיד דבר. יגיד, הוא לשון המשכה והשפעה, דבר, הוא קומת הזווג המכונה דיבור.

שנט) אימתי דיינין וכו': מתי דנים את קול הזה. כלומר, כתי עולה הקול, למ"ן לזו"ן. ר' חייא אומר בשעה שאדם שוכב וישן, והנשמה יוצאת ממנו, והיא מעידה על האדם, אז דנים את הקול. דהיינו, שעולה למ"ן, אז הנשמה מעידה לטובה. וז"ש, משוככת חיקך שמור פתחי פיך. מה הטעם משום שהיא מעידה על האדם. משוככת חיקך, פירושו הנשמה. ר' יהודה אומר, כל מה שאדם עושה בכל היום, הנשמה מעידה עליו בלילה.

והמספר קכ"ח אלף בעלי כנפים, שאומר, היינו על שם קומת הזווג שהם ממשיכים בכח המ"ן שמעלים, כי הזווג נמשך מג' הקוין, ובכ' הקוין ימין ושמאל יש גרנח"י שלמים המלוכשים בה' ספירות כח"ב תו"מ, אבל קו אמצעי שלהם אינו אלא נפש רוח המלוכב בב' ספירות (דו"ק דף צ"ב ע"א)

שס) תאנא א"ר אלעזר וכו': למדנו אר"א, בתחילת שעה ראשונה, שבליילה, כשנושף היום, והשגש באה, בעל"המתחתות, שהוא

שסא * כרוזא קאים, ושרי לאכרוזא, קאים מאן דקאים, ואחיד לאינון מפתחן. בתר דסיים כרוזא, כל אינון נטורי י עלמא מתכנשין וסלקין, ד לית (א) מאן ה דפתח ו פטרא, כלא משתככין. כדין דינין דלתתא מתערין, ואזלין ושאטין בעלמא, וסיהרא ה שארי לאנהרא.

שסב) ומארי דיבבא תקעין ו ומילדין, תקעין תניינות. כדין י מתערי יא שירתא, ומזמרין קמי מאריהון, כמה מארי תריסין י קיימו בקיומיהו, י ואתערין דינין בעלמא, כדין בני נשא ניימין, ונשמתא נפקת, ואסהידת סהדותא, י ואתחייבת בדינא, י וקב"ה עביד חסד בבר נש, י ונשמתא י תבת י לאתרה.

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) לין מי שזוחה פיו ללא הכל בהסקס ונזס. (א) כרוזא: ח"א מד. ח"ג קמב: (ב) מארי דיבבא: ח"ג ס. סד:

חלופי גרסאות א גיא קס. ז גיא מוסיף הווא כרוזא. ג גיא מוסיף תרעי עלמא. ד גיא ולית. ה גיא דפתח, ו גיא סומא. ז גיא ושטן. ח גיא שרי. ט גיא ומללין וניא ומיללין. י גיא מתערא. וניא מתערין. יא גיא שינתא. יב גיא קיימב. וניא קיימין. יג גיא ומתערין. יד גיא ואתחייב. טו גיא כר קב"ה. טז גיא נשמתא. יז גיא חבה. יח גיא לאתרהא.

מאמר

הסולם

לילה ופלגות לילה

שהוא מסטרן שר העולם, הממונה על השמש, להמשיך אורה לעולם, נכנס ב"ב שערים של השמש הפתוחים ביום, שה"ס י"ב שעות היום, אחר שכבר נכנס בכלום דהיינו בסיים שעה ה"ב, אז כל אלו השערים נסתמים. דהיינו שנגמר ממשלת היום, והגיע הזמן של ממשלת הלילה.

ונתבאר (לעיל ב"א דף ז' ד"ה כבר) שלולא התיקון הזה לא היו ז"ן ראויים לקבל אורות עליונים. ולפיכך יש תיקון י"ב שעות ביום ותיקון י"ב שעות בלילה. אלא שביום הן מתוקנות ע"י כחות החסד. ובלילה הן מתוקנות ע"י כחות הדין. הנקראים מארי דיבבא. וז"ש ומארי דיבבא תקעין ומיללין תקעין תניינות, דהיינו שמששיכים ג' קוין. כי תקיעה ראשונה ה"ס קו ימין, ויללה ה"ס שברים תרועה. דהיינו קו שמאל, ותקיעה שניה, ה"ס קו אמצעי, ובוה נתקנת הלילה בסוד י"ב שעות, כי בכל קו יש חו"ב חו"מ, והם י"ב. וכיון שהלילה נתקנה בזה, כדין מתערי שירתא ומזמרין קמי טאריהון, כלומר הגיע הזמן לומר שירה שז"ס ג' משמורות הוי הלילה, שבהם המלאכים אומרים שירה. (כנ"ל ב"א דף שט"ו אות תי"א.)

שסא) כרוזא קאים וכו': ואז כרוז עומד ומתחיל להכריז. כי כל שינוי נעשה עם כרוז. קם מי שקם, היינו המלאך גבריאל שהוא המכריז, ותופס באלו המפתחות, שהם הכחות הנמשכות ממלכות הממוקת, המכונה מפחחא, כנ"ל (בהקדמת הזהר דף מ"ד אות מ"ב ע"ש) שביום הם ברשותו של מסטרן כנ"ל, שבכח המפתחות הוא ממשיך החשך, שה"ס הכרוז. ואחר שגמר את הכרוז, כל אלו שומרי העולם מתאספים ועולים מהעולב, ואין מי שיפתח פתיחה, שימשיך הארה מועטת, כי כולם משתתקים. אז מתעוררים הדינים של מטה, של המלכות הבלתי ממוקת, והולכים ומשוטטים בעולם, והלבנה מתחלת להאיר.

שסב) ומארי דיבבא וכו': ובעלי היבבא, שהם כחות הדין המעוררים יבבא ויללה בעולם, תוקעים, ומיללים, דהיינו תרועה, ותוקעים שנית, אז מתעוררת השירה, והמלאכים מזמרים לפני רבונם. פירוש, יש י"ב שעות ביום, וכן י"ב בלילה. (וסוד י"ב כבר נתבאר לעיל דף ח' ד"ה וזה) שה"ס חו"ב חו"מ שאין בכל אחד מהם חו"ב חו"מ, אלא חו"ב ות"ת בלבד, כי המלכות חסרה בכל אחד מהם. שמצד אחד יש (ושרי דף ז"ב ע"א)

כמה מארי תריסין וכו': כמה בעלי מגינים עומדים בקיומם להגן על הדינים, ומתערים דינים בעולם, ואז בני אדם ישנים, והנשמה יוצאת מהנוף ומעידת עדות, ומתחייבת בדין, כי אין צדיק נארך אשר לא יחסא. והקב"ה עושה חסד עם האדם, והנשמה חוזרת בבוקר למקומה.

בסלגות

שסג) * בפלגות ליליא, כד ה צפורין מתערין, סטרא דצפון אתער ברוחא, קם בקיומיה, ה) ^ב שרביטא דבסטר דרום, ובטש בההוא רוחא, ושכיך ואתבסם, כדן אתער קב"ה בנמוסוי, לאשתעשעא עם צדיקא ^ב בגנתא דעדן.
 שסד) י בההוא שעתא, זכאה חולקיה דב"נ דקאים ^ד לאשתעשע באורייתא, ה) דהא ו קב"ה, וכל צדיקא ^ו דבגנתא דעדן, כלהו צייתין לקליה. הה"ד ^ז היושבת בגנים חברים ^ח מקשיבים לקולך השמיעני.
 שסה) ולא עוד, אלא דקב"ה משיך עליה חד חוטא דחסד, למהוי ^ט נטיר בעלמא, דהא עלאין ותתאין נטרין ליה. הה"ד, ^י יומם יצוה ה' ^י חסדו ובלילה שירה עמי.

שסו) א"ר חזקיה, כל מאן ^{יא} דאשתדל בהאי ^{יב} שעתא ^{יג} באורייתא, ודאי אית ליה חולקא ^{יד} תדיר בעלמא דאתי. אמר ר' יוסי, מ"ט תדיר. א"ל הכי אולפינא, דכל פלגות ליליא, כד קב"ה אתער ^{טו} בגנתא דעדן, כל אינון נטיען ^{טז} דגינתא ^{יז} אשחקיין יתיר, מההוא נחלא, דאקרי * נחל קדומים, נחל עדנים, דלא ^{יח} פסקו ^{יט} מימיו לעלמין, ככיכול ההוא דקאים ואשתדל באורייתא, כאילו ההוא נחלא אתרק על רישיה, ואשקי ליה, בגו אינון ^כ נטיען ^{כא} דבגנתא דעדן.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) חיס של חסד שהוא כשרנים הוא מהעורר ואלו שעשוע נכמה הצדיקים בני"ע מקן ר"ב כ'.
 א) בפלגות ליליא: לעיל בהקדמת הזהר דף קל"ט ציון א'. ב) שרביטא: ח"א ר"ג: תקיח ס"ה סד שכב שמד. ג) היושבת בגנים: לעיל דף ז' ציון א'. ד) יומם יצוה ה': לעיל דף ג"ד ציון א'.

חלוסי גרסאות א) נ"א צפרין, ב) נ"א בני"ע, ג) נ"א בהחיא, ד) נ"א לאשתעשעא, ה) נ"א ליג דהא ו נ"א דקביה, ו) נ"א דבני"ע, ז) נ"א מקשיבים וגו', ט) נ"א מוסיף תדיר נטיר, י) נ"א חסדו וגו', יא) נ"א מוסיף דאשתדל באורייתא, ונ"א דישתדל באורייתא, יב) נ"א ליג שעתא, יג) נ"א ליג באורייתא, יד) נ"א ליג תדיר, טו) נ"א בני"ע, טז) נ"א דגנתא, יז) נ"א אשחקיין, יח) נ"א פסקו, יט) נ"א ליג מימיו, כ) נ"א נטיעין, כא) נ"א דבני"ע.

מאמר

הסולם

לילה ופלגות לילה

שסג) בפלגות ליליא וכו': בחצות הלילה כשהצפורים נעורים, דהיינו התרנגולים, נתעורר צד צפון ברוח, דהיינו קו שמאל בכחינת הארת השורק, שה"ס הארת חכמה בחוסר חסדים שה"ס ג"ר דרות, קם בקיומו השרביט של צד דרום דהיינו קו הימין שה"ס חסדים, ונודווג באותו הרוח דקו שמאל, ונכללו זה בזה, ואז שכבו דיניו של קו שמאל, ונמתק בחסדים. אז נתעורר הקב"ה במנהגו להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, (וביאור הדברים עי' לעיל דף נ"ג ד"ה פירוש'.
 שסד) בההוא שעתא וכו': בשעה ההיא, אשרי חלקו של האדם הקם להשתעשע בתורה, כי הקב"ה וכל הצדיקים שבגן עדן מקשיבים לקולו. זהו שכתוב, היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני.
 שסה) ולא עוד וכו': ולא עוד, אלא הקב"ה מושך עליו חוט של חסד, שיהיה

נשמר בעולם, כדי שהעליונים והחתונים ישמרו אותו. זהו שכתוב, יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי.

שסו) א"ר חזקיה וכו': אר"ה, כל מי שעוסק באותה שעה בתורה, ודאי שיש לו חלק תמידי בעולם הבא. אמר ר' יוסי, מהו הטעם של תמידי. הוקשה לו, כי המוחין הללו נמשכים מישו"ת שווגם פסיק ואינו תמידי, אמר לו כך למדת, שבכל חצות לילה כאשר הקב"ה נתעורר בגן עדן, כל אלו הנטיעות, דהיינו הספירות, שבגן עדן, שהיא הנוקבא, יושקו ביותר מאותו הנחל, הנקרא נחל קדומים נחל עדנים. שהוא או"א עלאין, שמימיו אינם נפסקים לעולם שווג או"א לא נפסק לעלמין, וככיכול, מי שקם ועוסק בתורה, נחל החוהו כאלו הורק על ראשו ומשקה אותו בתוך הנטיעות שבגן עדן, ועי"כ יש לו חלק תמידי

שסז) ה' ולא עוד, אלא הואיל וכלהו צדיקייא, דבגו גנתא י' דעדן, צייתין ליה, חולקא י' שויין ליה, בההוא שקיו דנחלא, אשתכח דאית ליה חולקא תדיר, בעלמא דאתי.

שסח) רבי אבא הוה אתי מטבריה, לבי טרוניא דחמיו, ור' יעקב י' בריה י' הוה עמיה, אערעו בכפר טרשא. כד בעו למשכב, אמר ר' אבא, למריה דביתא, אית הכא י' תרנגולא. א"ל י' מארא דביתא אמאי. ה' א"ל, בגין י' דקאימנא בפלגות ליליא י' ממש.

שסט) א"ל, לא י' אצטריך. דהא סימנא לי בביתא, דהדין (ה) י' טקלא דקמי י' ערסאי, מלינא ליה י' מיא, (ו) ונטיף טיף טיף, בפלגות ליליא ממש, אתרקו כלהו מיא. (ז) ואתגלגל האי טו קיטפא, ונהים, ואשתמע טו קלא בכל ביתא, וכדין הוא פלגות ליליא ממש. וחד סבא הוה לי, דהוה קם בכל פלגות ליליא, ואשתדל באורייתא, ובגיני כך, עבד האי.

שע) אמר ר' אבא, בריך רחמנא דשדרני הכא. בפלגות ליליא נהים, ההוא גלגלא דקיטפא, קמו רבי אבא, ורבי יעקב. שמעו לההוא גברא, דהוה יתיב בשיפולי ביתא, ותרין בנוי עמיה, והוה אמר, כתיב * חצות לילה אקום

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) משקל אחד יש לי לפני מפני וממלא אני אותו מים. (ב) ונוסף משקל הזה עם המים טיפין טיפין עד שכלו מימיו וזו יורד במהירות משקל ההוא ככה למטה מכוון בחצות הלילה ומכה ירידת המשקל ההוא למטה ממחיל להשמיט קול צניח. (ג) ומתלכלל ויורד למטה משקל ההוא הדנוק עם וזו היו יודעים שהוא זמן חצות לילה ממש.

חלופי גרסאות א' נ"א אמר ר' יוסי א"ל. ונ"א אמר ר' יוסי הואיל. ונ"א א"ל הואיל (אח"כ) כ' נ"א ל"ג דע"ן. ג' נ"א שוין. ד' נ"א בר רב. ה' נ"א ל"ג הוה. ו' נ"א תרנגולין. ז' נ"א מאריה. ח' נ"א א"ל דאצטריכנא [דאצטריכנא] למיקם בפלגות ליליא. ונ"א א"ל למנרע פלגותא דליליא. ונ"א למנרע פלגות ליליא ממש (אח"כ). ט' נ"א דקיימנא. י' נ"א ל"ג ממש. יא' נ"א אצטריכנא. יב' נ"א שקלא. יג' נ"א ערסי. יד' נ"א מיא. טו' נ"א קיטא. טז' נ"א קליה.

לילה ושלגות לילה

הסוד

מאמר

שסט) א"ל לא אצטריך וכו': אמר לו בעל הבית אינך צריך לתרנגול. כי יש לי סימן ערוך בבית. כי משקל זה שלפני מטתי, אני ממלא כלי מים, ונותן אותו על כף אחת מהמשקל, ודרך חור שבכלי, נוטפים המים טפה אחר טפה, עד שבחצות לילה ממש כבר התרוקנו כל המים, ועולה הכף למעלה וכף השניה שבמשקל נשמטת ומתגלגלת למטה, ונוהם, שעושה רעש בנפילתו, והקול נשמע בכל הבית ואז הוא חצות לילה ממש. וזקן אחד היה עמי, שהיה קם בכל לילה ועסק בתורה, ובשביל זה עשה את סימן הזה. (שע) אמר ר' אבא בריך וכו' אר"א. בריך השם הרחמן ששלח אותי לכאן. בחצות לילה, נהם אוהו לגלגל של המשקל בנפילתו, וקמו ר' אבא ורבי יעקב, שמעו אותו האיש, שהיה יושב בירכתי הבית ושני בנוי עמו, וחיה

גם במוחין דעלמא דאתי, שהוא ישסו"ת. כי המוחין דאו"א כלולים בתוכם גם המוחין דישסו"ת. שסז) ולא עוד וכו': ולא עוד אלא הואיל וכל הצדיקים שבתוך גן העדן מקשיבים לו, משימים לו חלק באותו שיקוי הנחל, שהם המוחין דאו"א עילאין, ונמצא שיש לו חלק תמידי לעולם הבא. שהם כלולים במוחין דאו"א, כנ"ל. שסח) ר' אבא הוה אתי וכו': ר"א היה הולך מטבריה לבי טרוניא ששם דר חמיו, ור' יעקב בנו היה עמו, פגעו בכפר טרשא. כשרצו לשכב, אמר ר' אבא לבעל הבית יש כאן תרנגול, אמר לו בעל הבית למה לך תרנגול. אמר לו משום שאני קם בחצות לילה ממש, ואני צריך לתרנגול שיעיר אותי. (דש"י דף צ"ב ע"ב)

ה להודות לך על משפטי צדקך. מאי קא חמא דוד, דאיהו אמר חצות לילה, ולא בחצות לילה. ג אלא, ודאי לקב"ה אמר הכי. שעה) וכי קב"ה הכי אקרי. אין, דהא חצות לילה ממש, קב"ה אשתכח, וסיעתא דיליה, וכדין היא שעתא, דעייל ד בגנתא דעדן, לאשתעשעא עם צדיקיא.

שעב) אמר רבי אבא, לרבי יעקב, ודאי נשתתף בשכינתא, ונתחבר כחדא, קריבו ויתיבו עמיה, אמרו ליה, אימא מלה דפומך, דשפיר קאמרת. מנא לך האי. אמר לון, מלה דא, אולפינא מסבאי.

שעג) ותו הוה אמר, ה דתחלת י שעתו קמייתא, ד דלייא, כל דינין דלתתא מתערין, ואזלין ושאיין בעלמא. בפלגות ליליא ממש, קב"ה אתער בגנתא דעדן, ודינין דלתתא לא מ משתכחן.

שעד) וכל נימוסין דלעילא, ה בפלגות לא אשתכחו, אלא בפלגות ליליא י ממש. מנלן, מאברהם, דכתיב * ויחלק עליהם לילה. במצרים, ויהי בחצי הלילה. ובאתרין סגיאין באורייתא הכי יא אשתכח. ודוד י הוה ידע.

שעה) י ומנא הוה ידע. אלא הכי אמר סבא, דמלכותא דיליה י בהאי תליא. וע"ד טו קאים טו בההיא שעתא, ואמר שירתא י ולהכי י קריה לקב"ה

מסורת הזהר

א) ויחלק עליהם לילה: (בראשית יד) ח"א קיא. קיב: ח"ב לו: ז"ח כ"ד טר שמה. ב) ויהי בחצי הלילה: (שמות יב) ח"א קטו: ח"ב לו: לו: פה: קלא. ח"ג עב. קמט. רנא. חלוסי גרסאות א) נ"א להודות וגו'. ב) נ"א הלילה. ג) נ"א מוסיף אלא חצות לילה. ונ"א אלא חצות לילה ולקב"ה (אה"ל). ד) נ"א בגי'ע. ה) נ"א דתלת. ו) נ"א שעתא. ז) נ"א דלייא. ח) נ"א משתכחין. ט) נ"א ליג בלייא. י) נ"א ליג ממש. יא) נ"א אחידע. יב) נ"א והוה (ריז). יג) נ"א ומת. יד) נ"א מוסיף בהאי ליליא תליא. טו) נ"א מוסיף הוה קאים. טז) נ"א בהחוא. יז) נ"א והכי. יח) נ"א קרי. ונ"א קרייה.

מאמר	הסולם	לילה ופלגות לילה
<p>והיה אומר, כתוב חצות לילה אקום וכו' ושואל מה ראה דוד שאמר חצות לילה וגו' ולא אמר בחצות לילה. ומשיב, אלא חצות לילה, ודאי להקב"ה אמר כן שקרא אותו חצות לילה.</p>		<p>שעג) ותו הוה אמר וכו': ועוד יהיה אומר, שבתחילת שעה ראשונה של הלילה כל הדינין של מטה מתעוררים. דהיינו הדינין של המלכות הבלתי ממוחקת בבניה, והולכים ומשוטטים בעולם. בחצות לילה ממש, הקב"ה נתעורר ובא לגן עדן, שהיא הנוקבא, והדינין שלמטה הנ"ל, נעלמים ואינם נמצאים.</p>
<p>שעא) וכי קב"ה וכו': ושואל וכי הקב"ה נקרא כן. ואומר, כן. כי חצות לילה ממש, נמצא הקב"ה ופמליא שלה, ואז הוא הזמן שנכנס בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים. פירוש כל שם יורה השגה, שאנו משיגים אותו ית' דרך חשם ההוא, וכיון שדרכו של הקב"ה להתגלות בגן עדן בחצות לילה, ע"כ מכנהו דוד בשם חצות לילה.</p>		<p>שעד) וכל נימוסין וכו': וכל הדרכים של מעלה דהיינו דרכי הבינה הממחקת את הנוקבא. אינם נמצאים בלילה רק בחצות לילה ממש. מאין לנו זה. מאברהם, שכתוב ויחלק עליהם לילה. במצרים כתוב, ויהי בחצי הלילה. כי אז נמחקת הנוקבא בהבינה ונתגלו אורותיה. ודוד היה יודע זה וע"כ אמר חצות לילה וגו'.</p>
<p>שעב) אמר ר' אבא וכו': אר"א לר' יעקב, ודאי נשתתף בהשכינה, ונתחבר יחד עם אותו האיש ובניו. קרבו אליו וישבו עמו. אמרו לו, אמור אמרי סין, כי יפה אמרת. שאלוהו, מאין לך זה, אמר להם דבר זה שמעתי מוקני.</p>		<p>שעה) ומנא הוה ידע וכו': ושואל, מאין היה יודע דוד את זה. ואומר, אלא כך אמר זקני. כי מלכותו של דוד היתה תלויה בזה דהיינו בהארץ המוחזקת של חצות לילה. וע"כ קם</p>

(רמ"י דף צ"ב ע"ב)

חצות לילה ממש, אקום להודות לך וגוי. דהא כל דינין תליין מהכא, ודינין דמלכותא מהכא משתכחין ווהיא שעתא, אתקטיר בה דוד, וקס. ואמר שירתא. אתא רבי אבא ונשקיה, י א"ל ודאי הכי הוא, בריך רחמנא, דשדריני הכא.

שעו) ת"ח, לילה דינא בכל אתר, והא אוקימנא ד מלה, והכי הוא ודאי, והא אתער ס קמי דרבי שמעון. י אמר ההוא ינוקא, בריה דההוא גברא, אי הכי אמאי כתיב, חצות לילה. ז א"ל, הא אתמר, ס בפלגות ליליא, מלכותא דשמיא ס אתערת. י אמר אנא שמענא מלה. יא א"ל, ר' אבא. אימא ברי יי טב (ב) יי דהא יי מלה טו דפומך, קלא דבוצינא טו להוי.

שעו) ז אמר, אנא שמענא, דהא לילה דינא דמלכותא איהו, ובכל אתר דינא הוא, והאי דקאמר חצות, בגין דינא בתרי יי גווני, בדינא וחסד, יי וודאי פלגותא כ קדמיתא, דינא הוא, דהא פלגותא אחרא, כג נהירו אנפאה בסטרא דחסד. וע"ד חצות יי לילה כתיב ודאי.

שעח) קס רבי אבא, ושוי ידוי ברישיה, וברכיה, אמר ודאי, חשיבנא דחכמתא לא אשתכח בר באינון זכאי דוכו בה. השתא חמינא, דאפילו ינוקי בדרא דרבי שמעון, יי זכו לחכמתא כל עלאה. כס זכאה אנת רבי שמעון. ווי לדרא יי דאנת יי תסתלק מניה. כס יתבו עד * צפרא, ואשתדלו באורייתא.

דרך אמת

(ב) כמדומה לי שפסוק יהיה קול דכתי הכשני שנקרא בלילא קדישא לכן הגד דכתיב.

חלופי גרסאות א גי'א על משפטי צדקך וליג וגי'. ב גי'א וההוא. ג גי'א אמר. ד גי'א מלי. ה גי'א קמיה. ו גי'א מוסיף אמר ליה. ז גי'א אמר וליג ליה. ח גי'א דבפלגות (אה"ל). ט גי'א אתפרת וגי'א אתמר, י גי'א מוסיף אמר ליה. יא גי'א אמר אימא וליג ליה ר' אבא. יב גי'א ליג טב דהא מלה. יג גי'א ריחא (אה"ל). יד גי'א ליג מלה. טו גי'א שבריר דפומך. וגי'א שבר. וגי'א בפומך. טז גי'א ליחוי. יז גי'א אמר שמענא כמה דאתמר לילה [לייליא] דינא דמלכותיה [גי'א דמלכותא אה"ל] איהו והאי. יח גי'א מוסיף גווני חצות יט גי'א ודאי. כ גי'א ליג קדמיתא. כא גי'א נהירא. כב גי'א לילה אקום. כג גי'א זכאין. כד גי'א עלא (ד"ק) כס גי'א ליג זכאה אנת ריש. כז גי'א ליג דאנת. כח גי'א דיסתלק. כט גי'א יתיבו.

לילה ופלגות לילה

הסולם

מאמר

הדבר. אמר לו ר' אבא, טוב, אמור בני. כי האומר שבפסין יהיה קול של הנר. דהיינו בקול של ר"ש. הנקרא בוצינא דנהורא. כמו שמסיים לפנינו.

שעו) אמר אנא שמענא וכו': אמר התנוק אני שמעתי, כי לילה היא זמן שליטת הדין של המלכות. ובכל מקום סתם לילה היא דין. ומה שאומר חצות לילה הוא משום שהמלכות יונקת אז בשתי בחינות. בדין ובחסד. וודאי הוא שחצי לילה הראשון הוא דין. כי מחצה האחרת מאיר הפנים מצד החסד. וע"כ כתוב חצות לילה. ודאי. דהיינו המחצה של חסד.

שעח) קס ר' אבא וכו': קס ר"א ושם ידוי על ראשו וברכו. אמר חשבתי שהחכמה ודאי אינה נמצאת אלא באלו הצדיקים שזכו בה על ידי מעשיהם הטובים. ועתה אני

רואה

בשעה היא ואמר שירה. ועל כן קרא את הקב"ה, חצות לילה ממש אקום להודות לך וגי'. כי אז כל הדינים תלויים מכאן, דהיינו רק מנוקבא הממוחק שבחצות לילה, כי היינים של מטה כבר נעלמו כ"ל בסמוך. ודינים של המלכות רק מכאן נמצאים, ולא מבחינת עצמה הבלתי ממוחקת. וע"כ בשעה היא נתקשר בה דוד, וקס ואמר שירה. בא ונשק אותו. אמר לו ודאי כך הוא. ברוך הרחמן ששלח אותי לכאן.

שעו) ת"ח לילה וכו': בוא וראה, לילה היא דין בכל מקום. וכבר בארנו הדברים וכן הוא ודאי. וכן העירו זה לפני ר"ש. אמר אותו תנוק בנו של האיש. בעל הבית. אם כן למה כחוב חצות לילה. אמרו לו הרי כבר אמרנו, משום שבחצות לילה מלכות שמים מתעוררת. דהיינו כנ"ל. אמר התנוק, אני שמעתי

(דפוסי דף ציב עיב * ציג ע"א)

שעט) פתח ר' אבא ואמר, * ועמך כלם צדיקים ה' וגו'. מלה דא הא אוקמוהו חברייא, מ"ט, י כתיב, ועמך כלם צדיקים, וכי כלהו ישראל צדיקי נינהו. והא כמה חייבין אית בהו בישראל, כמה חטאין, ו כמה רשיעין, דעברין על פקודי אורייתא.

שפ) אלא הכי תנא ברזא דמתניתין, זכאין אינון ישראל, דעבדין קרבנא דרעוא לקב"ה, דמקריבין בנייהו לתמניא יומין לקרבנא, וכד אתגזרו, עאלו בהאי חולקא טבא, דקב"ה. דכתיב וצדיק יסוד עולם. כיון דעאלו בהאי חולקא דצדיק, אקרון צדיקים, ודאי כלם צדיקים. שפא) וע"כ לעולם ירשו ארץ. כדכתיב, פתחו לי שערי צדק אבא במ. וכתיב י' זה השער לה צדיקים יבאו בו. אינון י' דאתגזרו, ואקרון צדיקים. נצר מטעי. נצר מאינון י' נטיעין דנטע קב"ה י' בגנתא דעדן, י' האי ארץ חד מנייהו, ועל י' כן אית להו לישראל חולקא י' טבא, י' בעלמא דאתי. י' וכתיב כ' צדיקים ירשו ארץ. כ' לעולם ירשו ארץ. מהו לעולם. כמה דאוקימנא במתניתא דילן, והא אתמר האי מלה בין י' חברייא.

מסורת הזהר

א) ועמך כלם צדיקים: לעיל ב"א דף שא ציון ג'. ב) וצדיק יסוד עולם: לעיל ב"א דף רמו ציון ג'. ג) פתחו לי שערי צדק: לעיל ב"א דף שלט ציון ג'. ד) זה השער לה: לעיל בהקדמת הזהר דף צ"ז ציון ו'. ה) צדיקים ירשו ארץ: (תהלים לו) ח"א קנז: קפח. רכו. רמה: חלופי גרסאות א ג'א מוסיף לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי לתחסאר ול"ג וגו'. ז ג"א חבריא. ג' ג"א חב"א ח"א חתיב. ד ג"א ל"ג וכמה. ח ג"א ורשיעין. ו ג"א מתמני. ז ג"א ברעוא (אה"ל). ח ג"א אתגזרין. ט ג"א מוסיף אקרון אינון. י ג"א חתיב. יא ג"א חתיב. יב ג"א חתיב (אה"ל). יג ג"א ל"ג זה השער לה. יד ג"א אתגזרו. יו ג"א נטיעין. יז ג"א בניע. יח ג"א האי ארץ חד מנייהו אדל"ג (אה"ל). יט ג"א כך. יז ג"א ל"ג טבא. יח ג"א בעלמא דאתי. יט ג"א חתיב. כ ג"א וצדיקים. כא ג"א לעולם ירשו ארץ מהו. ככ ג"א חבריא.

<p>לילה ושלגות לילה</p> <p>הסולם</p> <p>מאמר</p> <p>רואה, שבדורו של ר' שמעון, אפילו תנוקות זכו בחכמה עלאה בזכותו. אשרי לך רבי שמעון. ווי להדור שאתה תסתלק ממנו. ישבו עד הבוקר ועסקו בתורה.</p> <p>שעט) פתח ר' אבא וכו': פתח ר"א ואמר. ועמך כלם צדיקים, וגו'. דבר זה כבר בארוהו החברים. מה הטעם שכתוב ועמך כלם צדיקים, וכי כל ישראל הם צדיקים, והרי כמה רשעים יש בישראל כמה חוטאים וכמה פושעים שעוברים על מצות התורה.</p> <p>שפ) אלא הכי תנא וכו': אלא כך למדנו בסוד הסשנה, אשריהם ישראל שמקריבים קרבן רצון לפני הקב"ה, שמקריבים בניהם לקרבן לשמונה ימים. וכשנמולו נכנסים באותו חלק הטוב של הקב"ה, שכתוב וצדיק יסוד עולם. כיון שנכנסו בחלק הזה של הצדיק בזכות המילה, המה נקראים צדיקים. ווראי כלם צדיקים. כי כלם נמולו, ואפילו הרשעים (דש"י דף צ"ג ע"א)</p>	<p>שבישראל. וע"כ אמר הכתוב, ועמך כלם צדיקים. שפא) וע"כ לעולם ירשו ארץ: שהוא השכינה הנקראת ארץ. כמו שכתוב פתחו לי שערי צדק אבא במ. וכתוב זה השער לה צדיקים יבאו בו. דהיינו אלו שנמולו ונקראים צדיקים. פירוש ארץ הוא מלכות. וכיון שנמולו הם נקראים צדיקים, שפותחים להם שערי צדק, דהיינו שערי המלכות. הרי שכל ישראל ירשו ארץ, שבשביל שנמולו פותחים להם השערים. נצר מטעי, נצר מאלו הנטיעות שנטע הקב"ה בגן עדן, אשר ארץ הזו הוא אחת מאלו הנטיעות. הנטיעות, הן עשר ספירות שבגן עדן והמלכות שבהן נקראת ארץ. ועל כן יש לישראל חלק טוב בעולם הבא, שכתוב וצדיקים ירשו ארץ. לעולם ירשו ארץ, ושואל מהו לעולם ואומר כמו שבארוהו במשנה שלנו וכבר נתבאר דבר זה בין החברים. והישוב על זה נמצא להלן פרשת ויחי דמו"י דף רי"ט ע"ב בסופו ע"ש.</p> <p>ותאנא</p>
--	--

שפב) וְתֵאנָא, מַאי קָא חֲמָא קְרָא, דְלֵא אַקְרִי אַבְרָהָם עַד הַשְׁתָּא. אֲלֵא, הֲכִי אֻקְיָמָנָא, דְעַד הַשְׁתָּא לֹא אַתְגֹּזֵר, וְכַד אַתְגֹּזֵר, יֵאָתְחַבֵּר בְּהַאי ה', וְשִׁכְיִנְתָּא שְׂרִיא בֵיה, וְכַדִּין : אַקְרִי אַבְרָהָם.
 שפג) וְהֵינְנו דְכַתִּיב, * אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ יֵבְרָאֵם. וְתֵאנָא בְּהִי בְרָאֵם. וְתֵאנָא בְּאֲבְרָהָם. מַאי יֵ קָאמְרִי, אֲלֵא דָא חֲסֵד, וְדָא שִׁכְיִנְתָּא, וְכַלָּא נַחִית כַּחְדָּא, וְלֹא קְשִׁיָּא מְלֵה, וְהַאי וְהַאי הוּי.
 שפד) אִיר יַעֲקֹב יֵ לְרֵי אַבָּא, הַאי ה' וְדֵבְרָאֵם זַעִירָא, יֵ וְהִי דְהִלְהֵי רַבְרַבָּא, יֵ מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אִלֵּל ה' דָּא מִיֵּד שְׁמִיטָה וְדָא יוֹבְלָא. יֵ וּבְגִין כֶּךָ יֵ זְמַנִּין יֵ דְסִיְהָרָא קִימָא בְּאִשְׁלֵמוֹתָא, וְזְמַנִּין בְּפְגִימוֹתָא, וּבְאִנְפָּהָ אַשְׁתַּכַּח יֵ וְאַשְׁתְּמוּדַע, וְכַלָּא שְׁפִיר יֵ וְהַאי יֵ אִיהוּ בְרִירָה דְמְלֵה.
 שפה) אֲמַר רַבִּי אַבָּא, זְכָאִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל, דְקַבִּ"ה אַתְרַעִי בְהוֹן, מְכַל שְׂאָר יֵו עֵמִין, וְיִהִיב לָוֶן אֶת קִימָא דָּא, דְכַל מָאן דָּאִית בֵּיה הַאי אַתָּה, לֹא נַחִית לְגִיְהֵנָם, אִי יֵו אִיהוּ נְטִיר לֵיה, כְּדָקָא יְאוּת, דְלֵא עֵייל יֵ לֵיה יֵ בְרִשׁוֹתָא

מסורת הזהר דרך אמת

א) אלה תולדות - בהבראם: לעיל ב"א דף קצ"ה ציון א' וש"ג. ב) בהבראם: לעיל בהסדמת הזהר דף מ"ח ציון ה' וש"ג. ג) והי דהלה רברבא: (דברים לב) ח"ג רצו: ד) שמישה-יובלא ח"א כב. מה. קנג: קנר: ח"ב כב. קצא. ח"ג נח. קח.

חלוסי גרסאות א) גיא תיח [ותיח] קב"ה לא קרא (קראי) [גיא מוסיף ליה] יאברהם אברהם עד השתא מיט אלא הכי אוקימנא דער השתא לא אתגזר וכד אתגזר אזחבר ביה האי היא ושריא ביה. ב) גיא עאל. גיא עייל. ג) גיא אתקרי. ד) גיא קאמרי. ו) גיא קא מיירי. ס) גיא לרב. ז) גיא דבהבראם. ח) גיא ומה. ט) גיא שכינתא. י) גיא מוסף ואת דמתני דכלא [גיא וכלא] חד [גיא מוסיף חד חד אה"ל] דכד מנהרא מצדיק כדן קיימא באשלמותא (וה רברבא [גיא רברבא] דהא מתנהרא כרקא יאות ולזמנין דלא קיימא [גיא מנהרא] באשלמותא) וינקא [גיא וכד ינקא] מסטרא אחרא כדן היא [גיא הוא וגיא אהי] זעירא. י) גיא מוסיף זמנין היא. יא) גיא סיהרא. יב) גיא ומודע. יג) גיא מוסיף והאי והאי. יד) גיא ליג איהו. טו) גיא מוסיף עמיין עמיין. טז) גיא ליג איהו. יז) גיא ליג ליה. יח) גיא לרשותא.

מאמר הסולם ה' זעירא וה' רברבא

השכינה בעולם ו-ן להיפך, וע"כ ב' המשמעות חסד ושכינה ענין אחד הוא והאי והאי דרי, והעולם נברא בשביל החסד ובשביל השכינה. שפד) אמר ר' יעקב לר' אבא וכו': אריי לר"א, ה' זו דהבראם, קטנה, וה' דהלה' תגמלו זאת, גדולה. מהו ההפרש בין ה' זו לזו. אמר לו, זו, ה' קטנה, שמיטה, דהיינו מלכות, וזו, ה' גדולה, יובל דהיינו בינה, ומשום זה, לפעמים עומדת הלבנה במילואה, ולפעמים היא פגומה, כשמלבשח הבינה, שהיא או ה' גדולה, היא במילואה, ומטרים שהיא מלבצת הבינה היא ה' קטנה והיא פגומה, ובפניה של הלבנה נמצא וניכר ההפרש מה' קטנה לגדולה, והכל יפה, וזהו בירורו של הדבר.

שפב) וְתֵאנָא מַאי וְכוּי: וְלַמְדֵּנוּ מַה רָאָה הַכְּתוּב, שֶׁלֹּא נִקְרָא אַבְרָהָם עַד עַתָּה. אֲלֵא כֶּךָ בְּאַרְנוּהוּ, כִּי עַד עַתָּה לֹא נִמּוּל וְעַתָּה נִמּוּל, וְכַשְׁנִמּוּל נִתְחַבֵּר בְּה' זֹו שְׁהוּא הַשְׁכִּינָה, וְהַשְׁכִּינָה שְׂרַתָּה בּוּ, וְעַל כֵּן נִקְרָא אֲזו אַבְרָהָם עַם ה'.

שפג) וְהֵינְנו דְכַתִּיב אֵלֶּה וְכוּי: וְהֵינְנו שְׁכַתוּב אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאֵם וְלַמְדֵּנוּ בְּה' בְּרָאֵם. וְלַמְדֵּנוּ בְּאֲבְרָהָם. כְּלוּמַר שְׁבַהֲבְרָאֵם אוֹתִיּוֹת בְּאֲבְרָהָם, לְלַמְדֵּנוּ שְׁבַשְׁבִּיל אַבְרָהָם נִבְרָא הָעוֹלָם. וְשׂוֹאֵל מַה הֵם אוֹמְרִים, כְּלוּמַר, לְמַה חוֹלְקִים זֶה עַל זֶה בְּפִירוּשׁ בְּהִבְרָאֵם. וּמְשִׁיב, אֲלֵא דָּא חֲסֵד, זֶה שְׂאוּמֵר שְׁבַהֲבְרָאֵם רּוּמֵז לְאַבְרָהָם. הֵינְנו חֲסֵד, שְׁבַשְׁבִּיל חֲסֵד נִבְרָא הָעוֹלָם. וְדָּא שְׁכִינְתָּא. וְזֶה שְׂאוּמֵר בְּה' בְּרָאֵם הֵינְנו הַשְׁכִּינָה, כִּי ה' רּוּמֵז לְחַשְׁכִּינָה, וְאֵין קוֹשִׁיָּא מֵאַחַד עַל חֲבִירוֹ, כִּי הֵכָל יוֹרְדֵן בִּיחַד, כְּלוּמַר אִם חֲסֵד בְּעוֹלָם גַּם (דְּמִיין דָּף צִיג עִיא)

אחרא, ה' ולא משקר בשמיה דמלכא, דכל מאן דמשקר בהאי, כמאן דמשקר בשמיה דקב"ה. דכתיב, " בה' בגדו כי בנים זרים ילדו. שפז) תו, אמר ר' אבא, בזמנא דבר נש י' אסיק בריה, לאעליה י' להאי ברית, קרי קב"ה י' לפמליא דיליה, ואמר, חמו י' מאי בריה עבדית בעלמא. ביה שעתא י' אודמן י' י' אליהו (ה) וטאס עלמא בד' טאסין, ואודמן תמן. שפז) ועל דא תנינן דבעי בר נש לתקנא כרסייא י' אחרא ליקרא דיליה, י' ויימא דא י' כרסייא דאליהו, ואי לאו לא שרי תמן. והוא סליק, ואסהיד קמי קב"ה.

שפח) ת"ח, בקדמיתא כתיב י' מה לך פה אליהו וגוי. וכתיב " קנא קנאתי י' לה' כי עזבו בריתך בני ישראל י' וגוי. א"ל, חייך בכל אתר י' דהאי רשימא קדישא, י' ירשמון ליה בני בבשרהון, י' אנת תזדמן טו תמן, ופומא דאסהיד טו דישראל עזבו, י' הוא יסהיד דישראל י' מקיימין האי י' קיימא. והא תנינן, י' על מה אתענש אליהו קמי קב"ה, כל על דאמר דלטורא על בנוי. שפט) אדהכי הוה אתי נהורא דיומא, והוה אמרי מלי דאורייתא. קמו למיזל. א"ל, ההוא גברא, י' במה דעסקיתו בהאי ליליא, אשלימו. י' אמרי

דרך אמת

מסורת הזהר

א) שתעסוף ככל העולם נדי עפיפותא מטעם המכואר. (א) בה' בנדרו; (הושע ה') ח"א רר. ח"ב מו: ז. ז"ח רוח ע"ה טג שיד. ב) אליהו—בד' טאסין: ח"א יג. מו: תק"ח ק"ד טא שטס. ג) כרסייא דאליהו: ח"א יג. רט: ח"ב קסט. ד) מה לך פה אליהו: (מלכים א' י"ט) ח"א רט. ה) קנא קנאתי: (שם) ח"ג רטו.

חלופי גרסאות א) גיא ל"ג ולא. ב) גיא דאסיק וליג דבר נש. ג) גיא כהאי. ד) גיא לספלייא. ה) גיא מה. ו) גיא מאן. ז) גיא מוסיף אודמן ליה. ז) גיא מוסיף אליהו ז"ל. ח) גיא חדא. ט) גיא דיימא וניא ליג מן ויימא עד והוא. י) גיא מוסיף לה' אלקי צבאות. וניא לה' וגוי. יא) גיא ליג וגוי. יב) גיא ליג מן דהאי עד תודמן. יג) גיא רשימו. וניא רשימון (ד"א). יד) גיא אח. טו) גיא ליג תמן. טז) גיא ליג דישראל עזבו י' גיא האי. יז) גיא קיימין. יט) גיא מוסיף קיימא ועיד מתקנין כורסייא לאליהו וחכי אחזוי. כ) גיא במה. כא) גיא מוסיף על מה. כב) גיא במאי. כג) גיא אמרו.

מאמרים

הסולם

לברית מילה

מי שיש בו אות הזה, אינו יורד לגיהנם, אם שמר אותו כראוי, שלא הכניסו לרשות אחר דהיינו, לנדה שפחה גויה זונה, ולא שקר בשמו של המלך. כי כל מי שמשקר בשמו באות ברית, הוא כמו שמשקר בשמו של הקב"ה. שכתוב, בה' בגדו כי בנים זרים ילדו. שפז) תו אמר ר' אבא: עיד אמר ר"א, בשעה שהאדם מעלה את בנו להכניסו בברית הזה קורא הקב"ה אל פמליא שלו, דהיינו למלאכי מרום, ואומר, ראו טיבה של הבריה שעשיתי בעולם, בה בשעה מזדמן אליהו, ומעוסף העולם בד' עפיפות. ונודמן שם. (וביאור הדברים תמצא לעיל בהקדמת הזהר דף קעא ד"ה אליהו). שפז) ועל דא תנינן וכו': ועל כן למדנו, שאדם צריך לתקן כסא מיוחד לכבודו של אליהו, ויאמר, זהו כסא של אליהו. ואם אינו (דמיי דף ציג ע"א)

אומר, אינו שורה שם. והוא עולה ומעיד לפני הקב"ה. (ובהיאור תמצא שם דף קע"ג ד"ה ולאדכרא). שפח) תא חזי בקדמיתא וכו': בוא וראה בתחילה כתוב מה לך טה אליהו וגוי, וכתוב קנא קנאתי לה' וגוי, כי עזבו בריתך וגוי. אמר לו, הקב"ה לאליהו, חייך, בכל מקום שירשמו בני רשימה קדושה הונו בבשרם, אתה תזדמן שם. והטעם שהעיד שישראל עזבו ברית, היא יעיד שישראל מקיימים הברית. והנה למדנו על מה נענש אליהו לפני הקב"ה, משום שאמר דברי האשמה על בניו. כי אמר, כי עזבו בריתך בני ישראל. (וביאור הדברים תמצא שם דף קע"א ד"ה ולמהו). שפט) אדהכי הוה אתי וכו': בינתים האיר אור היום, ועוד היו אומרים דברי תורה. קמו ללכת. אמר להם אותו האדם, בעל

מאי הוא. א"ל (ה) ה' דתחמון למחר אנפוי ב' דמריה ג' דקיימא, דהא דביתא, בעאת בעותא דא מנייכו. (ז) וגזר קיימא ד' דברי דאתייליד לך, למחר ה' ליהוי ו' הלוצא דיליה. א"ר אבא, ז' האי בעותא דמצוה ח' איהו, ט' ולמחמי י' אפי שכינתא נתיב.

שצ) אוריכו כל ההוא יומא, * בההוא ליליא, כנש ההוא גברא, כל אינון רחמיו, וכל ההוא ליליא, אשתדלו באורייתא, ולא הוה מאן דנאים. א"ל, ההוא גברא במטו מנייכו, י"ל כל חד וחד, לימא מלה חדתא דאורייתא.

שצא) פתח י"ב חד ואמר, * בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'. מאי קא חמו דבורה וברק דפתחו בהאי קרא. אלא הכי תנינו, לית עלמא מתקיימא, אלא על האי ברית, דכתיב ב' אם לא בריתי יומם י' ולילה וגו'. דהא שמיא וארעא על י' דא קיימין.

שצב) בגין כך, כל זמנא דישראל טו מקיימין טו האי ברית, נמוסי י"ו שמיא וארעא י"ח קיימין י"ח בקיומיהו, וכל זמנא דח"ו ישראל מבטלין האי ברית, שמיא וארעא לא מתקיימין, וברכאן לא משתכחין בעלמא.

שצג) ת"ח, לא שליטו שאר עמין על ישראל, אלא כד בטילו מנייהו קיימא דא. ומה כ' בטילו מנייהו. דלא אתפרען, כל ולא כג אתגליין. וע"ד כתיב ג' ויעזבו בני ישראל את ה' כג וגו'. וימכור אותם ביד כל סיסרא, כה ויעזבו את ה'

דרך אמת

(ה) למחר תלכו את אליכו ז' על הכרית כי אשתו ילדה זכר. (ז) ונכרית פולחו יהיה למחר ככן תעבדו סה להשלים דנכרית ששקסס כס עד הכה.

מסורת הזהר

(א) בפרוע פרעות: (שופטים ה) ח"א לב: ח"ב ג: (ב) אם לא בריתי: לעיל נח דף א' ציון ג' וס"ג. (ג) ויעזבו את ה': (שופטים ב) ח"א לב:

חלופי גרסאות א' נ"א דתחמון. ב' נ"א דמארי. ג' נ"א קיימא. ד' נ"א דברא. ה' נ"א דיהוי. ו' נ"א הילוצא (אה"ל). ז' נ"א ל"ג האי. ח' נ"א ל"ג איהו וניא הוא. ט' נ"א ולמחמי. י' נ"א אנפי. י"א נ"א ל"ג כל חד וחד. י"ב נ"א ר' אבא. י"ג נ"א מוסיף ולילה חקת שמים וארץ. י"ד נ"א האי. טו נ"א קיימין וניא מקיימי (אה"ל). טו נ"א דא. י"ו נ"א שמיא. י"ז נ"א ל"ג קיימין. י"ח נ"א בקיומיהו. י"ט נ"א בטיל (אה"ל). כ' נ"א מוסיף ולא חזר. כ"ג נ"א אתגליין. וניא מתגליין. כ"ג נ"א ל"ג וגו'. כ"ד נ"א סיסרא וגו'. כ"ה נ"א וישכחו.

מאמרים

בעל הכית, מה שעסקתם, בלילה הזו, השלימו. אמרו מה הוא. אמר להם, שתראו למחר פניו של בעל הברית, דהיינו אליהו, כי אשתי מבקשת בקשה זו מכם. כי מילת הברית של בני הנוולד לי, למחר יהי השמחה שלו. אמר ר' אבא, זו היא בקשה של מצוה, נשב.

שצ) אוריכו כל וכו': המתינו כל אותו היום, ובלילה אסף אותו האיש כל אותבו. וכל אותו הלילה עסקו בתורה, ולא היה מי שישן. אמר להם אותו האיש, בבקשה מכם, כל אחד ואחד יאמר דבר חידוש בתורה.

שצא) פתח חד וכו': פתח אחד ואמר, כתוב בפרוע פרעות בישראל וגו'. ושאל, מה ראו דבורה וברק שפתחו את שירחם

(נפריי דף צ"ג ע"א * דף צ"ג ע"ב)

הסולם

לברית מילה
בכתוב הזה, אלא כך למדנו, אין העולם מתקיים אלא על ברית הזה, שכתוב אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת.

שצב) בנין כך וכו': משום זה כל זמן שישראל מקיימים ברית הזה, חוקות שמים וארץ נמצאים בקיומם. וכל זמן שישראל מבטלים ברית הזה, ברית שמים וארץ אינו מתקיים, וברכות אינם נמצאות בעולם.

שצג) ת"ח לא שכימו וכו': בוא וראה, לא שלטו עמים אחרים על ישראל אלא כאשר בטלו מהם ברית הזה. ומה בטלו מהם, שמהו ולא פרעו, ולא נגלה בשר קדש. ועל כן כתוב ויעזבו בני ישראל את ה' וגו'. וימכור אותם ביד סיסרא. הרי שהעמים לא שלטו בהם

ממש. עד דאתת דבורה, ב ואתנדבת לכל ישראל, במלה דא, כדין אתכנעו שנאיהון תחותייהו.

שצד) והיינו דתנינן, ב דאמר קב"ה ליהושע, וכי ישראל אטימין אינון, ולא אתפרעו ג ולא אתגלייא, ד ולא ה קיימין קיימא דידי, ואת בעי לאעלא דהו לארעא, ו ולאכנעא שנאיהון. " ז שוב מול את בני ישראל שנית. ועד דאתפרעו ח ואתגלייא האי ברית, לא עאלו לארעא, ולא אתכנעו ט שנאיהון. אוף הכא, כיון י דאתנדבין ישראל, בהאי את, אתכנעו שנאיהון תחותייהו, וברכאן אתחזרו יב לעלמא, ההיד בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'.

שצה) קם אחרא, יג פתח ואמר. ב ויהי בדרך במלון ויפגשוהו יד ה' ויבקש המיתו. למאן למשה. א"ל קב"ה, וכי את אזיל לאפקא ית ישראל ממצרים, ולאכנעא מלכא רב ושליטא, ואת יז אנשיית טו מנך טז קיימא, דברך לא אתגזר, מיד ויבקש המיתו.

שצו) תאנא, נחת גבריאל בשלהובא דאשא, לאוקדיה, ואתרמיז חד י חיויא מתוקדא ה) יח לשאפא ליה, בגויה. אמאי יט חיויא. כ א"ל קב"ה, את

דרך אמת

(ה) כללוג אוחו,

מסורת הזהר

(א) שוב מול את בני ישראל: (יהושע ה')

ח"ג קעד: (ב) ויהי בדרך במלון (שמות ד')

ח"א רנג:

חלוסי גרסאות א ב"א ואתנדיבת. ונ"א ואנדיבת (אה"ל). ב ג"א אמר. ג ג"א ליג ולא אתגלייא ולא קיימין. ונ"א ליג ולא אתגלייא. ד ג"א ליג ולא קיימין. ה ג"א קיימי. ו ג"א לאכנעא. ז ג"א ושוב. ח ג"א ואתגלייא. ט ג"א מוסיף שנאיהון תחותיהון. ונ"א תחותייהו. י ג"א דאתנדבין ונ"א דאתנדיבון (אה"ל). יא ג"א עלמא. יב ג"א ופתח. יג ג"א ה' וגו' וליג ויבקש המיתו. יד ג"א אנשיית. ונ"א אנשיית. ונ"א אשבת (אה"ל). טו ג"א מינדך. טז ג"א קיימי. ונ"א מוסיף לבטלא קיימא (אה"ל). יז ג"א חיויא. יח ג"א לאשאפא, ונ"א לשיצאה. יט ג"א חיויא. כ ג"א ליג מן א"ל עד אתרמיזו.

מאמרים

הסולם

לברית מילה

בהם אלא אחי שבטלו הכרית. ויעזבו את ה' ממש. פירוש, כי על ידי הפריעה מתגלים אותיות השם י"ה שה"ס המוחין העליונים וע"כ פריעה אותיות פרע י"ה וכיון שלא פרעו, לא נגלה עליהם השם י"ה, וז"ש ויעזבו את ה' ממש, שעזבו השם י"ה.

עד דאתת דבורה וכו': עד שבאה דבורה והתנדבה עצמה לכל ישראל בדבר הזה, דהיינו לגלות המוחין ד"ה שה"ס פריעה. אז נכנעו שונאיהם תחתיהם.

שצד) והיינו דתנינן וכו': והיינו שלמדנו, שאמר הקב"ה ליהושע הרי

ישראל ערלים הם, שלא פרעו ולא נגלה בשר קדש, ואינם מקימים הברית שלי, ואתה רוצה להביאם לארץ, ולהכניע את שונאיהם, שוב מול את בני ישראל שנית, ומטרם שפרעו ונתגלה ברית הזה לא נכנסו לארץ, ולא נכנעו שונאיהם. (דברי ר' ציג ע"ב)

שצו) תאנא נחת וכו': למדנו, ירד גבריאל בלהב אש לשרטו, ונרמז נחש שרף אחד שיבלע אותו לתוכו, ושואל למה דוקא נחש, ומשיב, אמר לו הקב"ה אתה הולך להרוג

אזיל לקטלא ^ה חיויא רברבא ותקיפא, וברך לא אתגזר. מיד ^ב אתרמיז ^ג לחז ^ד חיויא לקטלא ליה.

שצו) עד ^ה דחמת צפורה, וגזרת לברה, ואשתזיב. הה"ד * ותקח צפורה צור. מהו צור. ואלא ^ה אסוותא. ומאי אסוותא, דכתיב ותכרות את ערלת בנה ^ו דנצנצא בה ^ז רוח ^ח קודשא.

שצח) קם אחרא ^י ואמר, ^י ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ^{יא} ויאמר וגו'. וכי אמאי קרי להו, והא ^{יב} קריבין ^{יג} הו ^{יד} גביה. אלא בשעתא דאמר ^{טו} לון אני יוסף אחיכם. תוהו, דחמו ליה ^{טז} במלכו עלאה. אמר יוסף, מלכו דא, בגין דא רווחנא ליה, גשו נא אלי. ^{יז} ויגשו, ^{יח} דאחזי ^{יט} להו האי קיימא דמילה, אמר, דא ^כ גרמת לי מלכו דא, בגין דנטרית ^{כא} לה.

שצט) ^{כב} מכאן אוליפנא, מאן דנטיר להאי את קיימא, מלכו אתנטרת ליה. מנלן, מבעו, דכתיב ^ג חי ה' שכבי עד הבקר. דהוה מקטרג ^{כג} ליה יצריה, עד דאומי אומאה, ונטיר להאי ברית, בגין כך זכה דנפקו מניה מלכין ^{כד} שליטין, על כל שאר מלכין, ומלכא משיחא, דאתקרי בשמא דקבי"ה.

ת) פתח אידך ואמר כתיב ^י אם תחנה עלי ^{כה} מחנה וגו'. הכי תאנא,

דרך אמת

ה) פי' כד"ל הנרי לין בנלטר.

מסורת הזוהר

א) ותקח צפורה צור (שם) ח"ב רסו: ב) ויאמר

יוסף אל אחיו: בראשית מ"ה ג) חי ה'

שכבי: (רות ב') ח"א רסב. ח"ב צא: קסז. קיט: קכ. ח"ג רלח: רמב: ת"ז תק' ו' כב: ה"ג כח.

תכ"א ג: תכב סז: תס"ט קז: ד) אם תחנה עלי: (תהלים כ"ז) ח"א רטו: ח"ג קמו. תקיח ק'

טא שו. ק"ט טג שכו. קי"א טא שיט.

חלופי גרסאות א' ג"א חוויא. ב' ג"א מוסיף אתרמיז ליה. ג' ג"א חז. ד' ג"א חויא. ט' ג"א דחמאת ו' ג"א ל"ג אלא אסוותא ומאי. ז' ג"א דנצנצא. ח' ג"א רוחא. ט' ג"א קדשא. ונ"א דקודשא. י' ג"א מוסיף פתח ואמר. יא' ג"א ל"ג ויאמר וגו'. יב' ג"א קריבין. יג' ג"א אינון. יד' ג"א גביה. טו' ג"א ל"ג לון. טז' ג"א מלכו. יז' ג"א ל"ג ויגשו. יח' ג"א דאחזי (אה"ל). יט' ג"א ליה. כ' ג"א גרמא. כא' ג"א ליה. כב' ג"א ל"ג מן מכאן ער מנלן. כג' ג"א ל"ג ליה. כד' ג"א שליטין. כה' ג"א מוסיף מחנה לא יירא לבי.

מאמרים

להרוג נחש גדול ותקיף, דהיינו התנין הגדול הרובץ תוך יאוריו, שהוא מלך מצרים. ובנך לא נמול. מיד נרמז לנחש אחד שיהרוג את משה.

שצו) ער דחמת וכו': עד שראתה צפורה, ומלה את בנה. זהו שכתוב ותקח צפורה צור, מהו צור. אלא צור פירושו רפואה ומחו הרפואה. ותכרות ערלת בנה. כי נצנץ בה רוח הקדש, שעל ידי זה ינצל משה ממות. שצח) קם אחרא ואמר וכו': קם אחר ואמר, ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר וגו'. ושואל למה קרא אותם, הרי קרובים היו אליו. ומשיב, אלא בשעה שאמר להם, אני יוסף אחיכם. תמהו כי ראוהו במלוכה עליונה. אמר להם יוסף, מלוכה זו משום זה, ורווחתי, היינו משום מצוח המילה. גשו נא אלי, (רש"י דף צ"ג ע"ב)

הסולם

ויגשו, והראה אותם אות ברית המילה. אמר. זה גרם לי מלוכה הזו, משום ששמרתי אותה.

שצט) מכאן אוליפנא וכו': מכאן למדנו, מי ששומר אות ברית הזו, מלוכה

נשמרת לו. מאין לנו זה, מבעו. שכתוב חי ה' שכבי עד הבקר. כי היצר היה מסיתו עד שנשבע שבועה זו חי ה' וגו', ושמר את הברית. משום זה זכה שיצאו ממנו מלכים ושליטים על המלכים, ומלך המשיח הנקרא בשם הקבי"ה. הרי ששומר בריתו מלטמא אותו, נשמרת לו מלוכה.

ת) פתח אידך וכו': פתח אחר ואמר. כתוב אם תחנה עלי מחנה וגו'. כך למדנו,

בזאת אני בוטח. מהו בזאת, ואומר שהוא אות הברית, המזומן תמיד באדם, ונרמז למעלה, דהיינו במלכות הנקראת זאת, ומשום זה נאמר

ב בוזאת אני בוטח. מהו בזאת, דא^ב את קיימא, י דומינא תדיר^ד גבי בינא, ואתרמיזא לעילא, ובגיני כך אתמר בזאת, כמה דכתיב זאת אות הברית. זאת בריתי, וכלא בחד^ה דרגא. ותאנא, זה וזאת בחד דרגא אינון, ולא^ו מתפרשן. תא) ואי תימא, אי הכי הא שאר בני עלמא, ז הכי, ח אמאי דוד בלחודוי, ולא אחרא. אלא, בגין דאחידא ביה, ואתרמיזא ביה, והוא כתר דמלכותא. תב) ת"ח, בגין דהאי זאת, לא נטר^ט ליה, דוד מלכא, י כדקא חזי, מלכותא * אתעדי מניה, כל ההוא זמנא. והכי אוליפנא, האי זאת אתרמיזא במלכותא דלעילא, ואתרמיזא בירושלם קרתא קדישא. תג) ב) יא בההוא שעתא דדוד עבר יב עליה, נפק קלא ואמר, דוד במה דאתקטרת תשתרי. לך טרדין מירושלם, ומלכותא אתעדי מינך. יב מנ"ה, דכתיב * הנני מקים עליך רעה מביתך. מביתך דייקא, והכי הוה, יד במה דעבר ביה טו אתענש, ומה דוד מלכא הכי, שאר בני עלמא עאכ"ו. תד) פתח אידך ואמר יז לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. טו תאנא. במה יז זכאן ישראל, דלא נחתי לגיהנם, כשאר עמין יח עכו"ם, ולא יט אתמסרן בידי דדומה, יז בהאי את.

מסורת הוזהר דרך אמת
 (א) נשעה ששעה מעשה בת שבע. (ב) כמה שאלה (א) הנני מקים עליך רעה: (שמואל ב' י"ב ח"ג כד. (ב) לולי ה' עזרתה לי: (תהלים צ"ד) ח"א ח. קכד.

חלופי גרסאות א) נ"א ל"ג בוזאת אני בוטח, ב נ"א ל"ג את. ונ"א הוא, ג נ"א דהוא זמינא. ד נ"א לגביה דבינא. ה נ"א מוסיף דרגא ברית דיומם ולילה. ונ"א ברית דיומם ולילה בחד דרגא אינון ולא מתפרשין. ז נ"א מוסיף הכי בהאי גוונא ממש היכי אמר דוד. ונ"א הכי הוה בהאי גוונא ממש אני בוטח אמאי דוד (אה"ל). ח נ"א ליג אמאי. ט נ"א ליג ליה. י נ"א כדקחוי. ונ"א מוסיף בעובדא דבת שבע. יא נ"א בההיא. יב נ"א עליה. יג נ"א ליג מן מנ"ל עד והכי. יד נ"א כמה. טו נ"א אחסס (אה"ל). טז נ"א תנא. יז נ"א זכאן. יח נ"א ליג עכו"ם. ונ"א עעיו. ט נ"א אתמסר (אה"ל). כ נ"א מוסיף אלא בהאי.

<p>מאמרים</p> <p>בוזאת, כמו שכתוב זאת אות הברית. זאת בריתי, והכל במדרגה אחת. ולמדנו, זה וזאת במדרגה אחת הם ואינם נפרדים. פירוש בריתי הוא יסוד, הנקרא זה, ואין המלכות נקראת זאת, אלא בשעה שמחוברת עם הברית במדרגה אחת. שהסו"ה, זאת בריתי. ועליה אמר דוד בוזאת אני בוטח.</p> <p>תא) ואי תימא וכו': ואם תאמר אם כן, גם שאר בני העולם כן כמו דוד, שיכולים לומר, בוזאת אני בוטח. ולמה דוקא דוד לבדו אמר כן, ולא אחר. ומשיב, אלא משום שמדרגת זאת נאחזת בדוד ונרמזת בו כלומר שהשם דוד מרמז על מלכות והיא כתר מלכות שלו.</p> <p>תב) ת"ח בגין וכו': בוא וראה. משום שדוד לא שמר כראוי זאת, זו הוסרה ממנו המלכות כל איתו הזמן שלחם עם אבשלום בנו. וכך למדנו (דפו"י דף צ"ג ע"ב י' דף צ"ד ע"א)</p>	<p>הסולם</p> <p>זאת זו נרמזה במלכות שלמעלה, ונרמזה בירושלים עיר הקדש.</p> <p>תג) בההוא שעתא וכו': בשעה זו שדוד עבר עליה דהיינו במעשה דבת שבע, יצא קול ואמר: דוד במה שנקשרת, דהיינו בזאת ונרמזה במלכות ונרמזה בירושלים, הותרת, שיגרשו אותך מירושלים והמלכות תסיר ממך. מאין לנו זה, שכתוב, הנני מקים עליך רעה מביתך, מביתך הוא בדיוק, דהיינו בית שלו ממש. שה"ס הנוקבא הנקראת זאת. והרעה שאומה"כ הוא שיסרד ממנה. וכן היה, במה שעבר, בו נענש, כנ"ל משום שלא שמר מדרגת זאת שה"ס הברית ע"כ נפרד ממנה. ומה דוד המלך כן, שאר בני העולם על אחת כמה וכמה.</p> <p>תד) פתח אידך ואמר וכו': פתח אחר ואמר לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. תאנא, במה זכו ישראל שאינם יורדים לגיהנם כמו שאר האומות, עובדי ע"ז. ולא נמסרו</p>
---	--

תה) דהכי ה' תאנא, בשעתא דב"נ נפיק מעלמא, כמה (ב) חבילי י טהירין
 אתפקדן י עליה. זקיפין י עינא וחמאן האי את, דהוא קיימא דקודשא, אתפרשן
 מניה. ולא אתייהיב בידוי דדומה לנחתא לגיהנם, דכל מאן דאתמסר בידוי,
 נחית לגיהנם ודאי.
 תו) ומהאי את, דחלין עלאין ותתאין, י ודינין בישין לא שלטין ביה
 כב"ג, אי איהו זכי לנטורי י ליה, להאי את, בגין דהוא י אתאחיד י בשמא
 דקב"ה.

תז) כיון (ג) דדוד מלכא י לא י נטר את קיימא דא כדקא חזי, אתעדי
 מניה מלכותא, ואתטריד י מירושלים. י מיד דחיל, יו דסבר דייחתון ליה יו מיד,
 וימסרון ליה י בידוי דדומה, וימות בההוא עלמא, עד דאתבשר ביה, דכתיב
 " גם ה' העביר חטאתך לא תמות. ביה שעתא פתח ואמר לוילי ה' עזרתה לי
 כמעט שכנה דומה נפשי.

תח) פתח אידך ואמר י מאי האי י דאמר דוד והראני אותו ואת י נוהו.
 מאן יכיל כל למחמי ליה לקב"ה. אלא הכי תנינן, י בההיא שעתא י דאתגזר
 עליה י ההוא עונשא, ודוד ידע י דעל דלא נטר האי י את כדקא יאות,
 י אתענש בהאי, דכלא כחדא אחידא, וכלא י מתרמיז בהאי את, ולא אקרי צדיק.

מסורת הוהר

דרך אמת

(א) גם ה' העביר חטאתך: (שמואל ב' י"ב) ח"א
 ח. ענ: רסו. ח"ג סג. קכנ: שז.

חלופי גרסאות א ג"א תנא. ב ג"א חבילין. ג ג"א מלאכי חבלה. ד ג"א עמיה. ה ג"א ל"ג עינא. ו ג"א
 מהאי. ז ג"א דינין. ח ג"א ל"ג ליה. ט ג"א רוא דשמא קרישא. י ג"א את חד דשמא קרישא.
 י ג"א מוסיף בשמא קרישא. יא ג"א ל"ג מן לא ער אתעדי. יב ג"א נטיר. יג ג"א מוסיף מירושלם מיד דימסרון
 ליה בידוי (בידיהוה) דדומה. יד ג"א ל"ג מיד. ו ג"א מוסיף מיד הוה. טו ג"א וסבר. ו ג"א וסבר ליה. טז ג"א ל"ג
 מיד וימסרון ליה. יז ג"א ל"ג מאי דכתיב ונ"א מאי האי דכתיב. יט ג"א ויאמר. כ ג"א מוסיף נוהו
 ודאמר דוד מאי והראני אותו ואח"כ ואת נוהו. כא ג"א למיחמי. כב ג"א בההוא. כג ג"א דאתי. ו ג"א דאתיב (אה"ל).
 כד ג"א האי. כה ג"א על מה. ו ג"א דעל מה. כו ג"א מוסיף ע"ד אתענש. ו ג"א אתעניש (אה"ל). כז ג"א אתרמיז.

לברית מילה

הסולם

מאמרים

נמסרו בידוי של דומה. שהוא שרו של גיהנם.
 ואומר. באות ברית זה, זכו כל כך.
 תה) דהכי תאנא וכו': כי כך למדנו, בשעה
 שהאדם נפטר מן העולם, כמה חבילות
 קליפות נפקדים עליו להויקו, כשנושאים עיניהם
 ורואים אות זה, שהוא ברית קדש. נפרדים ממנו.
 ואינו ניתן בזדון של המלאך דומה, לירד לגיהנם
 כי כל מי שנמסר בידוי הוא יורד ודאי לגיהנם.

תו) ומהאי את וכו': ומאות זה, יראים העליונים
 ותחתונים. ודינים רעים אינם
 שולטים על האדם, אם הוא זוכה לשמור אות
 הזה. משום שנחאחד על ידי זה, בשמו של
 הקב"ה.

תז) כיון דדוד וכו': אחר שדוד המלך לא
 שמר אות ברית הזה, וניטל ממנו
 (דפו"י דף צ"ד ע"א)

א מאן דלא נטר ליה כדקא יאות, הוה בעי בעותיה, ואמר * והראני אותו ב ואת נוהו.

(ט) מאי ב אותו. ד דא ב את י קיימא קדישא, ז דהא ב דחילנא דאתאביד מנאי. מ"ט. ב בגין דתרין אלין מלכותא וירושלם בהאי י אחידן, ובג"כ תליי בבעותיה אותו ואת נוהו, דיתהדר מלכותא דהאי את לאתריה. וכלא חד מלה. תי) פתח אידך ואמר ב ומבשרי אחזה אלוה. מאי ומבשרי, ומעצמי מבעי ליה. אלא מבשרי ממש. ומאי היא. דכתיב ב ובשר קדש יעברו מעליך. וכתיב י והיתה בריתי בבשרכם. דתניא בכל זמנא דאתרשים ב"ג. בהאי יא רשימא קדישא: דהאי את, מניה חמי לקב"ה, יב מניה ממש, ונשמתא ב) קדישא יב אתאהידת ביה.

תיא) ז ואי לא זכי, דלא נטיר האי את. מה כתיב ה משמת אלוה יאבדו. דהא טו רשימו דקב"ה לא אתנטיר. ואי זכי ונטיר ליה, שכנתא לא טו אתפרש מניה.

תיב) אימתי מתקיימא ביה, כד אתנסיב, והאי את עיייל יב באתריה,

דרך אמת

מסורת הזהר

א) נפת הולדס האדס בליס לו נפט רוח ושמה וכשנמול זוכה לכלן כדי להפלימן בלוחו מלוח אף מכתלקיס עד שיסבור קליפס ילה"כ בהסתנכו במזות.
 א) והראני אותו ואת נוהו: שמואל ב' ס"ו.
 ב) ומבשרי אחזה אלוה: (איוב י"ט) ת"ז ת"ט מא: תכ"ד ע. ג) ובשר קדש יעברו: (ירמיה י"א) ז"ח וישב כ"ט סא שיר. טד שו. ד) והיתה בריתי בבשרכם: בראשית י"ז. ז"ח בראשית ד' טד שה. ה) משמת אלוה יאבדו: (איוב ד') ח"א קד: ז"ח לך כ"ה טא שמא.

חלופי גרסאות א) ג"א ל"ג מן מאן עד הוה. ב) ג"א ל"ג ואת נוהו. ג) ג"א מוסיף אותו את דקב"ה. ונ"א את דיליה את הברית דהא אותו דקב"ה את דיליה. ד) ג"א ודא. ס) ג"א את. ונ"א ל"ג את. ו ג"א מוסיף קיימא דיליה. ז) ג"א ל"ג דהא. ח) ג"א דחילנא. ט) ג"א ל"ג בגין. י) ג"א אחידא. יא) ג"א רשומא. יב) ג"א ל"ג מניה. ונ"א מיניה. יג) ג"א אחאחדת. יד) ג"א אי. טו) ג"א רישומא. טז) ג"א אתריש ונ"א אתרשא יז) ג"א מוסיף באתריה ואזמן בהדיה.

מאמרים

הסולם

לברית מילה

כאחד, והכל נרמו באות הזה. דהיינו מלכות שלמעלה וירושלים (כנ"ל באות ח"ג) ואינו נקרא צדיק מי שלא שמר אות הזה כראוי, לכן היה מתפלל תפלתו, ואמר והראני אותו ואת נוהו, אותו. זה הוא אות ברית קודש, שהרי אני מתירא שנאבד ממני. מהו הטעם, שחשב שנאבד ממנו את ברית, הוא משום ששנים אלו המלכות וירושלים. נאחזים באות ברית וכיון שאבד המלכות ונגרש מירושלים, חשב שנס את הברית. נאבד ממנו ומשום זה קשר בתפילתו אותו ואת נוהו, יחד, שאוחזו הוא את ברית, ונוהו הוא המלכות. שהתפלל שתחזור המלכות, הקשורה באות הזה. למקומו והכל ענין אחד.

תי) פתח אידך וכו': פתח אחר ואמר. ומבשרי אחזה אלוה. ושואל, מהו מבשרי, ומעצמי היה צריך לומר. ומשיב, אלא מבשרי (דטויי דף צ"ד ע"א)

אשתתפו כחדא ב ואקרי חד ב שמא, כדין חסד עלאה ד שרייא עלייהו. ס באן אתר ו שרייא. בסטרא דדכורא. ומאן חסד. חסד אל, דאתי ונפק מחכמה עלאה, ואתעטר בדכורא, ובג"כ ה) אתבסמת נוקבא.

תיג) תו תנינן, אלוה: הכי הוא, ו' אל' נהירו דחכמתא. ו' דכר. ה' נוקבא. אשתתפו כחדא, אלוה אקרי. ונשמתא קדישא מהאי אתר אתאחדת, וכלא תליא בהאי את.

תיד) וע"ד כתיב, ומבשרי אחזה אלוה. ס דא שלימותא דכלא, מבשרי ממש, מהאי את ממש. וע"ד זכאין אינון ישראל קדישין, ס דאחידן ביה בקב"ה, זכאין אינון בעלמא דין, ובעלמא דאתי, עלייהו כתיב * ואתם הדבקים בה' וגו' י' ובג"כ חיים כלכם היום.

תטו) א"ר אבא, ומה בכל כך אתון. י' חכימין, ואתון יתבין הכא, אמרו ליה אי ב) צפורה י' יתעקרו מאתרייהו * לא ידעין לאן טאסן, הה"ד ב כצפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו.

תטז) ואתרא דא זכי טו לן לאורייתא, והאי טו אורחא דילן. בכל ליליא,

דרך אמת

מסורת הזהר

א) ואתם הרבקים כה: לעיל בראשית ב' דף ק"ו ציון א. ב) כצפור נודדת מן קנה: (משלי כ"ז) ח"ג רסז. רעה. ת"ז א: תק' ו' כא: ז"ח רות ע"ו טא שכט. ע"ח טא שיד. תק"ח צ"ד טא שג.

א) ג"י פירוש דלא הוי זוגא דמלכא בנאסרוימא אלא בזמנא דהכחא מחבא ועיין בפ' אמור ק' ב' וגם חמנה לחותי כס' חזי היא כו'. ב) אס' הנפשים נעקרים ממקומם ר"ל מקן שלהם חזי אינם יודעים להיכן יעופו אף כן לחתנו אס' חזי נעקרים מבין כהוא קן שלנו מקום מוכן לנמוד תורה חזי לא נדע להיכן חזי פנים חז' עזמנו כמבואר.

חלוסי גרסאות א' ג"א מוסיף [דחניא מ"ס] וא"ו היא [ויה] אולין כחדא [אלא חד] דכר [וחד] נוקבא אשתתפו. וגי' דתנן רזא דוי"ו [ג"א דואין] היא אולין [דאולין] כגוונא דוכר [ג"א כגוונא דא דכר אהיל] ונוקבא אשתתפו כחדא ואינון חד כדין חסד עלאה שריא עלייהו ואתעטר בדכורא ואתבסמת נוקבא וליג מן אשתתפו ער תו תנינן. ב' ג"א ליג ואקרי. ג' ג"א ליג שמא. ד' ג"א שריא. ה' ג"א ליג מן באן ער ואתעטר. ו' ג"א שריא. ז' ג"א אמר ליה. ח' ג"א דהוא וגי' דא הוא. ט' ג"א דאחידין. י' ג"א ליג וגו' י' אל ג"א בניכ. יב' ג"א מוסיף חכימין לעלמא. יג' ג"א צפורי [צפורי] ורבא מאתרייהו יתעקרו. וגי' נודדא מאתרייהו ומוצא דלהון. וגי' צפורה נודדא יתעקרו מאתרייהו ומוצא דילהון [אהיל]. יד' ג"א אתעקרו. טו' ג"א לן. טז' ג"א ארחא.

מאמרים

הסולם

לברית מילה

הם משתתפים יחד, הזכר והנקבה שהם אות ברית והשכינה, ונקראים בשם אחד, כמו שיתבאר להלן, ואז חסד עליון שורה עליהם. באיזה מקום שורה החסד. הוא שורה בצד הזכר, ומי הוא החסד, הוא חסד שבשם אל, הבא ויוצא מחכמה עליונה, ומתעטר בזכר, ועל ידי אלו החסדים נמתקת הנוקבא.

תיד) ועל דא כתיב וכו': וע"כ כתוב ומבשרי אחזה אלוה, דהיינו השם אלוה, כנ"ל בדבור הסמין, זהו שלמות כל, מבשרי ממש, דהיינו היסוד הנקרא כשר, מאות ברית ממש, ועל כן אשריהם ישראל הקדושים, שמתאחדים בהקב"ה אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא. עליהם כתוב ואתם הדבקים בה' וגו' ומשום זה חיים כלכם היום.

תטו) א"ר אבא וכו': א"ר אבא ומה אתם כל כך חכמים, ואתם יושבים כאן. אמרו לו אם צפורים יתעקרו ממקומם לא ידעו אנה יעופו. ז"ש כצפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו.

תטז) ואתרא דא וכו': ומקום זה שאנו בו, זיכה אותנו לתורה, ולדרך הזה שלנו.

תיג) תו תנינן וכו': עוד למדנו הוא הפירוש על דיבור הקודם, השם אלוה כן הוא פירושו. אל שבו, הוא הארת החכמה. ו' הוא זכר. ה' נקבה נשתתפו זכר ונקבה יחד, כנ"ל בדיבור הסמין, נקראים שם אחד אלוה, אשר אל הוא הארת החכמה. ו' הוא זכר. ה' היא הנקבה, והגשמה הקדושה ממקום זה נאחזת, והכל תלוי באות ברית הזה.

(דסויי דף ציד ע"א י' ציד ע"ב)

בכל

ח פלגותא ב אנן ניימין ז ופלגותא ז אנן עסקין ה באורייתא. וכד אנן קיימין בצפרא, ריחי חקלא, ונהרי מיא, ונהרין ז לן אורייתא, ואתיישבת בלבן. תיז) ואתר דא, ה) הא ז דינוה לעילא זמנא חדא, ז) וכמה סרכי תריסין, אסתלקו בהווא דינא, על עונשא דאורייתא, וכדין אשתדלותא דילן יממא, וליליא באורייתא הוא, ואתרא יב דא, קאי יי מסייעא לן, ומאן דאתפרש יי מכאן כמאן דאתפרש מחיי עלמא.

תיח) זקיף ידוי רבי אבא, ובריך לון. יתבו עד דנהר יממא, בתר דנהר יממא, אמרו לאינון דרדקי דקמייהו, יי פוקו יו וחמו, אי נהר יממא, וכל חד לימא מלה חדתא יו דאורייתא, להאי גברא רבא.

תיט) נפקו וחמו, יי דנהר יממא, אמר חד מנייהו, זמין האי יומא, אשא מלעילא. אמר אחרא, יי ובהך ביתא. אמר אחרא, חד סבא הכא, דזמין האי יומא לאתוקדא בנורא דא, אמר ר' אבא, רחמנא לישזבן.

תכ) תווה, ולא יכיל למללא, אמר ז) קוטרא דהורמנא, בארעא אתפסת. וכך הוה, דהווא יומא, חמו יי חברייא, אפי שכינתא, ואסתחרו באשא, ור' אבא ז) אתלהיטו אנפוי כנורא, מחדוותא דאורייתא.

תכא) ז תאנא, כל ההוא יומא לא נפקו כלהו כה מביתא, ה) וביתא אתקטר

דרך אמת

ח) שנתפסט על מקום הזה פעם א' הדין ומחו מכאן לומדי חוכה גדולי הדור. ז) וכמה שריס גדולים נעלי מריסין מהו מכאן נאוסו פעם בשנל ביטול חוכה. ז) קשר וסוקף הרשות מלמעלה נחפס נאלך שחס יודעים כל מה שיהיה שאמרו סיכד אש מלמעלה כפית הכוה יכן היה נאוחו יוס. ז) שפניו היה ליהט כלש מכוז שמחה. ה) והכניס היה קסור ותחוס סכינ קיסור עשן וזש שיהי מסכס אוחס ותי רי"ס ע"א.

חלופי גרסאות א) גיא דפלגותא. ב) גיא ל"ג אנן. ג) גיא ופלגות. ד) גיא ל"ג אנן עסקין. ה) גיא אורייתא ו) גיא נהרין. ז) גיא לן ח גיא ואתישיבת. ט) גיא דיניה. י) גיא דינו. יא) גיא ולילי. יב) גיא ליג דא. יג) גיא מסייע. יד) גיא מינה (אה"ל). יו) גיא ליג פוקו. יז) גיא חמו. יח) גיא ליג דאורייתא. יט) גיא דהא נהר. יכ) גיא ובהאי. יל) גיא ובהד (אה"ל). ימ) גיא חבריא. ינ) גיא תנא. כ) גיא ליג מביתא.

מאמרים	הסולם	לברית מילה
בכל לילה, חציה אנו ישנים, וחציה אנו עוסקים בתורה. וכשאנו קמים בבוקר, ריח השדה ונהרות מים מאירים לנו התורה, ומתישבת בלבנו. תיז) ואתר דא וכו': ומקום זה, פעם אחת כבר דנוהו לאעלה, וכמה גדולי תורה נסתלקו באותו הדין בעונש ביטול התורה. ומאז, העסק שלנו הוא יום ולילה בתורה, ומקום זה עוזר לנו, וכל הפורש מכאן, הוא כמו שנפרש מחיי העולם.	הזה אש מלמעלה. אמר אחר, ובבית הזה. אמר אחר, זקן אחד כאן, עתיד ביום הזה להשרף באש הזה. אמר ר' אבא הרחמן יצילנו.	לברית מילה
תיח) זקיף ידוי וכו': נשא ידוי ר' אבא, וברך אותם. ישבו עד שהאיר היום. אחר שהאיר היום, אמרו לילדים שישבו לפניהם, צאו וראו אם האיר היום, וכל אחד מכם יאמר דבר חידוש בתורה לאדם גדול הזה. דהיינו לר' אבא.	תכ) תווה ולא יכיל וכו': תמה ר' אבא, ולא יכול לדבר. אמר סוד ממשלה העליונה נחפס בארץ. כי גם ילדים יודעים לנבא עתידות. קוטרא פירושו דבר מסובך וסוד. דהורמנא פירושו ממשלה כמ"ש (ערובין י"ט) כיון דשכיחי גבי הרמנא. וכך הוה וכו' וכך היה, שבאותו יום ראו החברים פני השכינה והיקפו באש, ור' אבא, נתלהטו פניו כאש, משמחת התורה.	לברית מילה
תיט) נפקו וחמו וכו': יצאו וראו שהאיר היום. אמר אחד מהם. עתיד לבא ביום (רמב"ם דף צ"ד ע"ב)	תכא) תאנא כל וכו': למדנו. כל אותו היום, כולם, לא יצאו מן הבית, והבית נחקר באש ועשן, והדברים היו שמחים ביניהם, כאלו קבלו התורה באותו יום מהר סיני	לברית מילה

ב בקיטרא, והווי כ' חדתאן ג' מלי ז' בגווייהו, כאלו ס' קבלו ההוא יומא אורייתא, מטורא דסיני. בתר דאסתלקו, לא הווי ידעי, אי הוא יממא ואי ליליא. א"ר אבא, בעוד דאנן קיימין, לימא כל חד מינן, מלה ז' חדתא דחכמתא, ז' לאקשרא טיבו ס' למאריה דביתא, י' מריה דהלולא.

תכב) פתח חד ואמר " אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך י"ג ויגו. בקדמיתא חצריך, לבתר ביתך, ולבתר היכלך. דא י"ג פנימאה מן דא, ודא י"ג לעילא מן דא. ישכון חצריך בקדמיתא, כד"א ב' והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו.

תכג) נשבעה בטוב ביתך לבתר, כד"א ג' בחכמה יבנה בית. החכמה יבנה בית, לא כתיב, י' דאי כתיב הכי טו' הוה משמע דחכמה בית אקרי, אלא כתיב בחכמה יבנה בית, היינו דכתיב, י' ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ויגו.

תכד) קדוש היכלך, טו' לבתר, דא הוא שלימא דכלא, דהכי תנינן, מהו היכל. כלומר י' ה"י כ"ל, י"ג האי והאי, י"ג וכלא אשתלים כחדא.

תכה) רישא דקרא כ' מה מוכת, כ"ג דכתיב אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך. האי מאן י"ג דאקריב בריה קרבנא קמי קב"ה, י"ג רעוא דקב"ה, י"ג בההוא

מסורת הזהר

- א) אשרי תבחר ותקרב: לעיל דף ק"ט ציון א' וש"נ. ב) והיה הנשאר בציון: ישעיה ד'. ח"א קיר: קטז: קיט. קסד. ריט. ח"ב יוד. נו: קכא. ג) בחכמה יבנה בית: לעיל ב"א דף רמא ציון ו'. ד) ונהר יוצא מעדן: לעיל ב"א דף ריא ציון א'.

חלופי גרסאות א' גיא בקטרא. ב' גיא חתך. ג' גיא מוסיף מלי אורייתא. ד' גיא בגווייהו. ט' גיא מקבלן. ו' גיא מוסיף הוא ליליא. ז' גיא ליג חדתא. ח' גיא לקשרא. ט' גיא למריה. י' גיא מאריה. י"ג גיא מוסיף נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך וליג ויגו. י"ג גיא לגו. י"ג גיא לגו. י"ג גיא מן דאי עד אלא אדליג (אה"ל). טו' גיא ליג הוה. טו' גיא לבתרא. י"ג גיא הכל דכלא אשתלים. י"ג גיא ליג האי והאי, ויגא מוסיף כלומר האי והאי (אה"ל). י"ג גיא דכלא. כ' גיא ליג מה. כ"ג גיא מוסיף מה דכתיב. כ"ג גיא דקריב. כ"ג גיא רעוא. כ"ג גיא כההוא.

מאמרים הסולם לברית מילה

סיני. ואחר שנסתלקו משם, לא היו יודעים אם הוא יום או לילה. אמר ר' אבא, כל עוד שאנו נמצאים כאן, יאמר כל אחד מאתנו, דבר חדש בחכמה, להחזיק טובה לבעל הבית בעל השמחה.

תכב) פתח חד וכו': פתח אחד ואמר אשרי תבחר ותקרב ויגו. מתחילה אימר הכתוב חצריך, אח"כ ביתך, ואח"כ היכלך. זה פנימי מזה וזה למעלה מזה. כלומר, שהם ג' מדרגות המלכות מטטה למעלה, זו גבוהה מזו.

ישכון חצריך בתחילה, שפירושו בחי' נה"י שהם לבר. מנוסא, ונק' חצרות. כמו שאתה אומר, והיה הנשאר בציון, והנותר בירושלים קדוש יאמר לו, כי עיקר נה"י הוא יסוד, וציון היא פנימיות היסוד, וירושלים חיצוניותו, ושניהם נקראים חצרות. נשבעה בטוב ביתך הוא לאח"כ, כלומר לאחר שנשלם במדרגת חצרה, וזכה למדרגת בית. כמש"א בחכמה יבנה בית.

תכה) רישא דקרא וכו': תחילת הכתוב מה מוכיח לנו, שכתוב, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך, הוא, שכל מי שמקריב את

(דפווי דף צ"ד ע"ב)

קרבנא, ה' ואתרעי ביה, וקריב ליה, ושווי: מדוריה בתרין: אדרין, ואחיד
 דהאי ולהאי, דאינון תרין: אתקשרו: כחדא. דכתיב ישכון חצריך. חצריך
 ודאי תרי.

תכו) בגיני כך, חסידי קדמאי סבאן דהכא, ז' כד: מקריבין בנייהו
 לקרבנא דא, פ' פתחי: ואמרי, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך. אינון דקיימי
 י' עלייהו אמרי, נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך. לבתר מברך אשר קב"ו
 להכניסו בכריתו של אברהם אבינו. ואינון דקיימי י"ג עלייהו: אמרי, כשם
 י"ה שהכנסתו לברית וכו'.

תכו) ותנינן, בקדמיתא: לבעי ב"נ רחמין עליה, ולבחר על אחרא, דכתיב
 * וכפר בעדו בקדמיתא, ולבחר: ובעד כל קהל ישראל. ואנן: אורחא דא
 נקטינן, והכי שפיר י"ח וחזי י"ט לקמאן.

תכח) א"ר אבא, ודאי כך הוא ויאות מלה, ומאן דלא אמר הכי, אפיק
 גרמיה מעשרה: חופות, דומין קב"ה למעבד כ"א לצדיקיא. כ"ב בעלמא דאתי,
 וכלהו מתקשרן בהאי. ובגיני כך, עשרה מלי דמהימנותא אית בהאי קרא,
 אשרי תבחר ותקרב וגו', וכל מלה ומלה חד חופה אתעביד: מנה.

תכט) זכאה: חולקיכון בעלמא דא, ובעלמא דאתי, דהא אורייתא
 מתקשרא בלבייכו, כאילו קיימיתו (*): כ"ג בגופייכו בטורא דסיני, בשעתא
 כ"ו דאתיהבת אורייתא לישראל.

מסורת הזהר

(א) וכפר בעדו: (ויקרא ט"ז) ח"א רלב. ח"ב קפב: ח"ג יח. ז"ח נשא נ' טג שכה.

חלופי גרסאות: א' ג'א דאתרעי (אה"ל). ב' ג'א דשווי. ג' ג'א מדורה. ד' ג'א אחרין. ה' ג'א דאתקשרו. ו' ג'א
 כחדא. ז' ג'א ליג כה. ח' ג'א מקריבין. ט' ג'א פתחו. י' ג'א ואמרו. י"א ג'א עליה. י"ב ג'א
 עליה. י"ג ג'א מוסיף והווי תמן אמרי. י"ד ג'א שהכנסתו. ט"ו ג'א ליבעי. ט"ז ג'א על. י"ח ג'א אחתא. י"ט ג'א ליג וחזי.
 כ"א חד (דיק). י"ב ג'א לקמן. כ' ג'א חפות. כ"א ג'א מוסיף לצדיקיא גנתא דעין. כ"ב ג'א בעלמא. כ"ג ג'א מניה.
 כ"ד ג'א חלקכון. כ"ה ג'א דגופייכו. כ"ו ג'א דאתיהיבת.

מאמרים	הסולם	לברית מילה
את בנו קרבן לפני הקב"ה, דהיינו שמל אותו, רצונו של הקב"ה בקרבן הזה, ורוצה בו, ומקרבו, ושם משכנו, בשני חדרים של היסוד, שהם ציון וירושלים כנ"ל, ותופש בזה ובזה, כי אלו השנים מתקשרים כאחד. שכתוב ישכון חצריך, חצריך ודאי שני חצרות.	תכו) ותנינן בקדמיתא: ולמדנו, שתחלה יבקש אדם רחמים על עצמו, ואחר כך על חבירו, שכתוב, וכפר בעדו מתחילה, ואחר כך ובעד כל קהל ישראל. אנו לקחנו דרך הזה וכן טוב ויפה לנו. לכן צריך תחילה בעל הברית עצמו לימר פסיקי דרחמי, ואח"כ יאמרו העומדים עליו.	תכו) ותנינן בקדמיתא: ולמדנו, שתחלה יבקש אדם רחמים על עצמו, ואחר כך על חבירו, שכתוב, וכפר בעדו מתחילה, ואחר כך ובעד כל קהל ישראל. אנו לקחנו דרך הזה וכן טוב ויפה לנו. לכן צריך תחילה בעל הברית עצמו לימר פסיקי דרחמי, ואח"כ יאמרו העומדים עליו.

תכו) בגיני כך חסידי וכו': משום זה, חסידים
 הראשונים, זקניהם של אלו שבכאן,
 כשהקריבו בניהם לקרבן זה לברית מילה, פתחו
 ואמרו אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך. אלו
 העומדים אצלם אמרו, נשבעה בטוב ביתך קדוש
 היכלך. אחר כך מברך, אשר קדשנו במצותיו
 וצונו להכניסו בכריתו של אברהם אבינו.
 והעומדים עליהם, אמרו כשם שהכנסתו לברית
 וכו'.

(דפו"י דף צ"ד ע"ב *) דף צ"ה ע"א

תל) פתח אידך ואמר * מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עולותיך ואת ה' שלמיך וגו'. תאנא, כל מאן דקריב בריה לקרבנא דא, כאילו אקריב כל קרבנין דעלמא, ^ב לקמיה דקביה, וכאילו בני מדבחא שלימתא קמיה.ג. תלא) בגיני כך, בעי לסדרא מדבחא, ^ה במאנא חד מלייא ד ארעא, למגזר עליה ^ו האי קיימא קדישא, ^ז ואתחשיב קמי קב"ה, כאילו אדבח עליה עלוון וקרבנין, ^ח עאנא ותורי.

תלב) וניחא ^ט ליה יתיר מכלהו, דכתיב וזבחת עליו את עולתיך ואת שלמיך וגו'. בכל המקום אשר אזכיר את שמי. מהו ^י אזכיר את ^{יא} שמי. ^{יב} דא מילה, דכתיב בה ^{יג} סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם.

תלג) ^{יד} האי מזבח אדמה ודאי כמה דאמינא. בתריה מה כתיב, ^{יז} ואם מזבח אבנים תעשה לי. רמז לגיורא כד אתגייר, ^{יח} דאיהו מעם ^{יט} קשי קדש, ^כ וקשי לבא, האי אקרי מזבח אבנים.

תלד) לא תבנה אתהן גזית. ^{כא} מה הוא. דבעי ^{כב} לאעלא ליה ^{כג} בפולחנא דקב"ה ולא יגזר יתיה, עד ^{כד} דינשי פולחנא אחרא דעבד עד הכא, ויעדי מניה ההוא קשיו דלבא.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) ככלי א' תלא עסק להיה בו העללה. ב) ח"ס א) מזבח אדמה תעשה: (שמות כ) ח"א מט. ח"ב קלס. ת"ז יא. ב) במאנא חד מלייא ארעא: ח"ג מד. ת"ז יא. חכ"ד ע. תל"ז עת:

ג) סוד ה' ליראיו: לעיל ב"ב דף קמג ציון ג'. ד) ואם מזבח אבנים: (שמות כ') ח"ג עג: תקיח קי"ז טב שכה.

חלופי גרסאות א) נ"א מוסיף ואת צאנך ואת בקרך. ב) נ"א לקמי קביה. ג) נ"א מוסיף דהכי הוא נוטריקון של מזבח (דמזבח) מילה זמנה ביום ח' (הח' (הרמיק ואה"ל). ד) נ"א עפרא. ה) נ"א מוסיף אות תאי. ונ"א האי את (אה"ל). ו) נ"א ואתחשב. ז) נ"א ענא. ח) נ"א ענאי. ט) נ"א מוסיף ליה כרא. י) נ"א ליה ביה (אה"ל) ח) נ"א מוסיף אשר אזכיר. י) נ"א מוסיף את דא. יא) נ"א דא את. יב) נ"א מאי (אה"ל). יג) נ"א דהוא. יד) נ"א קשה. יז) נ"א קשה ונ"א וקשה. יח) נ"א מאן ונ"א מאי. יט) נ"א לאעלאה. יז) נ"א לפולחנא. יח) נ"א בגין דינשי וליג ודא יגזר יתיה ער.

לברית מילה

הסולם

מאמרים

בלבותיכם, כאלו עמדתם בעצמכם בהר סיני בשעה שניתנה תורה לישראל.

תל) פתח אידך וכו': פתח אחר ואמר. מזבח אדמה תעשה לי וגו'. למדנו, כל מי שמקריב את בנו לקרבן הזה של ברית מילה, הוא כאלו היה מקריב כל קרבנות שבעולם לפני הקב"ה, וכאלו בנה מזבח שלם לפניו.

תלא) בגיני כך בעי וכו': משום זה, צריך לסדר מזבח בכלי אחד מלא עפר, למול עליו ברית קדוש הזה. ונחשב לפני הקב"ה כאלו שחט עליו עולות וקרבנות צאן ובקר.

תלב) וניחא ליה יתיר וכו': ונוח לו להקב"ה מעשה המילה יותר מכל הקרבנות.

(דפוסי דף צ"ח ע"א)

תלה) ואי אתגור, ולא אעדי מניה ההוא ה קשיא ב דלכא, למיעל בפולחנא ב קדישא דקב"ה, הרי הוא כהאי פסילא דאבנא, דגזרי ליה מהאי גיסא, ומהאי גיסא, ואשתאר אבנא ד כדבקדמיתא. ה בג"כ לא תבנה אתהן י גזית. דאי ז אשתאר ה בקשיותיה, ט כי חרבך הנפת עליה ותחלליה, כלומר, ההוא גזירו דאתגור לא י מהניא ליה.

תלו) בניני כך, זכאה חולקיה יב דמאן י דאקריב האי קרבנא י בתדוותא י ברעוא קמי קב"ה, ובעי למחדי בהאי חולקא, טו כל יומא, דכתיב * וישמחו כל חוסייך בעולם טו ירננו ותסך עלימו ויעלצו כך אוהבי שמך.

תלו) פתח אידך ואמר, ב ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע י שנים וירא ה' וגו'. אני אל שדי התהלך לפני י וגו'. האי קרא אית לעיינא ביה, י וקשיא בכמה י אורחין, וכי עד השתא לא אתגלי ליה קב"ה לאברהם, כ לאא כ האידנא כד כ מטא להני יומין, וירא ה' אל אברם, ולא קודם. יי והכתיב ויאמר ה' אל אברם. וה' אמר אל אברם. ויאמר לאברם ידוע תדע וגו'. והאידנא מני י כחושבן יו יומין, וכד מני להו, כתיב וירא ה' אל אברם, אשתמע דעד השתא לא אתגלי עלוי. ועוד דכתיב בן תשעים שנה ותשע שנים בקדמיתא שנה, ולבסוף שנים.

מסורת הזהר

(א) וישמחו כל חוסייך: (ההלים ה') ח"א קלה: קפט: קצנ. ח"ג פ. ב) ויהי אברם בן תשעים וגו': לעיל דף קיא ציון א'.

חלופי גרסאות ה' נ"א קשיו. כ נ"א ליג דלכא. ג נ"א ליג קדישא. ד נ"א כדקדושתא. ה נ"א ליג בגיכ לא תבנה אתהן גזית. ו נ"א כהאי גזית. ז נ"א מוסיף גזית כהאי גזית דאשתאר בקשיותיה דאי אשתאר הכי חרבך (אה"ל). ז נ"א דאשתאר וליג דאי. ח נ"א ליג בקשיותיה כי חרבך. ט נ"א הכי וליג בקשיותיה כי. י נ"א מהנייא. יא נ"א מאן. יב נ"א דקריב. יג נ"א לחוותא. יד נ"א ליג ברעוא. טו נ"א מוסיף כל ההוא. טז נ"א ירננו וגו'. יז נ"א שנים וגו' וליג מן וירא עד התהלך. יח נ"א והיה חמים וליג וגו'. יט נ"א מוסיף ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים האי קושיא קשיא. כ נ"א ארחין. כא נ"א ליג אלא. כב נ"א והאידנא. כג נ"א מוסיף עד האידנא. כד נ"א מליא. כה נ"א והא כתיב. כז נ"א ליג חושבן. כח נ"א יומיו (אה"ל).

לברית מילה	הסולם	מאמרים
הזה כל היום. שכתוב וישמחו כל חוסייך. ועוד שכתוב וירננו וגו'.	העבודה זרה שעבד עד כאן, דהיינו שתצא מלבו. ועד שתסור ממנו ערלת לבו.	תלה) ואי אתגור וכו': ואם נמול ולא הסיר ממנו אותו קשיות לב כדי שיכנס בעבודתו הקדושה של הקב"ה, הרי הוא כמו פסל של אבן. שמסתתרים אותו מצד זה ומצד זה, והאבן נשאר אבן כבתחילה. משום זה לא תבנה אתהן גזית, שאם נשאר בקשיותו, נמצא כי חרבך הנפת עליה ותחלליה, כלומר, מילה זו שנמול אינה מועלת לו.
תלו) פתח אידך וכו': פתח אחר ואמר, ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא ה' וגו'. במקרא הזה יש לעיין בו. והוא קשה בכמה דרכים, וכי עד עתה לא נגלה הקב"ה לאברהם, אלא רק עתה כשהגיע לימים האלו, וירא ה' אל אברם ולא מקודם לכן, והרי כתוב ויאמר ה' אל אברם, וה' אמר אל אברם, ויאמר לאברם ידוע תדע וגו'. ועתה כשמחשב מספר ימים, וכאשר מחשב אותם, כתוב, וירא ה' אל אברם, משמע כי עד עתה עוד לא נגלה עליו אלקים ועוד שכתוב, בן תשעים שנה ותשע שנים, מתחילה אומר שנה, ולבסוף אומר שנים.	תלו) בניני כך זכאה וכו': משום זה אשרי חלקו של המקריב קרבן זה בשמחה וברצון לפני הקב"ה, וצריכים לשמוח בחלק	(דטו"י דף צ"ה ע"א)

תלח) אלא הכי תאנא, כל ה אינון יומין לא כתיב וירא, מ"ט, אלא כ כל
כמה דהוה אטיס ווסתים, ד קב"ה לא אתגלי עליה כדקחזי. האינדא
אתגלי עליה, ד כתיב וירא. מ"ט. משום דבעא ה לגלי ביה, האי את כתרא
קדישא.

תלט) ועוד דבעא קב"ה לאפקא מניה זרעא קדישא, וקדישא לא להוי,
בעוד דאיהואטיס בשרא, אלא אמר השתא דהוא בן תשעים שנה ותשע שנים,
וזמן קריב הוא דינפוק י מניה זרעא קדישא, י להוי הוא קדישא בקדמיתא,
ולבתר ינפוק מניה זרעא קדישא. בג"כ מני יומי י בהאי, ולא כ בכל הני
זמני כדמיתא.

תמ) תו תשעים שנה, דכל י יומי קדמאי לא הוו שנים אלא כחד שנה,
דלא הוו יומי יומין, השתא דמטא להאי, י שנים אינון, י ולא שנה.
תמא) ויאמר אליו אני אל שדי. מאי משמע, דעד השתא לא קאמר
לא אני אל שדי. אלא הכי תאנא, עבד קב"ה ה) * כתרין תתאין דלא קדישין
לתתא, וכל אינון דלא אתגזרו כ יסתאכוון בהון.
תמב) כ ורשימין בהון, ומאי רישומא כ אית בהון דאתחזי בהו שיין

דרך אמת

מסורת הוהר

ה) מדריגות כל כחות תלמות שהם למטה מגזול הקדושה
זה לעומת זה עשה הלוקים.

חלופי גרסאות ה ג"א אליו. ג ג"א ל"ג כל. ג ג"א מוסיף וסתים כך. ד ג"א מוסיף בגין וניא בגין כך קב"ה.
ה ג"א אתגלייא. ו ג"א כדקא חזי. ז ג"א ובתיב. ח ג"א לגלאה. ט ג"א בתרא (ד"ק). י ג"א
להוי. יא ג"א אי. וניא אי איהי (אה"ל). יב ג"א ל"ג מניה יב ג"א ליהוי. יג ג"א להאי. יד ג"א ככל. טו ג"א
קדמייתא. יז ג"א יומי. יח ג"א מוסיף שנים שנים. יט ג"א לאו. כ ג"א אמר. כא ג"א מוסיף ליה הכי אני. כב ג"א
אסתאכוון. כג ג"א ורשימין. כד ג"א ל"ג אית.

מאמרים

הסולם

לברית מילה

תלח) אלא הכי תאנא וכו': אלא כך למדנו
כל אלו הימים עד עתה לא כתוב
וירא ה' אל אברם. מה הטעם. אלא כל זמן שהיה
ערל וסתים הקב"ה לא נגלה עליו כראוי. עתה
נגלה עליו כראוי. שכתוב וירא. מה הטעם.
משום שרצה לגלות בו אות ברית הזה שהוא
כתר הקדוש.

תמ) תו תשעים שנה וכו': ועוד יש לומר על
מה שכתוב תשעים שנה ולא שנים. כי
כל הימים הקודמים. מטרם שנמול, לא היו שנים.
אלא היו נחשבים כשנה אחת, כי ימיו לא היו
ימים. עתה שהגיע לשנים האלו, דהיינו לצ"ט
שנה שימול עצמו. נחשבו לו שנים ולא כתוב
בהם שנה. אלא שכתוב, ותשע שנים.

תלט) ועוד דבעא וכו': ועוד, כי רצה הקב"ה
להוציא ממנו זרע קדוש, וקדוש לא
יוכל היות בעוד שהוא ערל בשר. אלא אמר
הקב"ה, עתה, כשהוא בן צ"ט שנה. והזמן קרוב
שיצא ממנו זרע קדוש, דהיינו שקרוב להיות מאה
שנה, יהיה הוא קדוש מתחילה. דהיינו שימול
עצמו, ואח"כ יצא ממנו זרע קדוש. משום זה
מנה ימיו בזה, דהיינו בתשע שנים, משום
שנתקרב לזמן הראוי להוליד בשלמותו, ולא בכל
הזמנים שקדמו. דהיינו בתשעים שנים שקדמו.
שעוד לא היה ראוי להוליד זרע קדוש, ולפיכך
לא כתוב בהם שנים אלא תשעים שנה.

תמא) ויאמר אליו אני אל שדי: ושואל, מה
הטעם שעד עתה, לא אמר אליו
הקב"ה אני אל שדי. ומשיב, אלא כך למדנו.
עשה הקב"ה למטה, כתרין תתאין דלא קדישין
קדושים. וכל אלו שלא נמולו יטמאו בהם.
תמב) ורשימין בהון וכו': ויש בהם,
בכתרים תתאין, רשימות,
ומה הוא הרשימה שיש בהם, הוא כי נראה
בהם שיין דלת ולא יותר. דהיינו שחסר
שם ה' מהשם שדי. ומשום זה מטמאים בהם,
ומתדבקים בהם. כתרין תתאין. פירושו.

(דפ"י דף צ"ה ע"א)

דל"ת, ולא יתיר, ובג"כ אסתאבון בהו, ואתדבנקון בהו. בתר דאתגזרו, כ נפקין מאלין, ג ועאלין בגדפוי (ב) דשכינתא, ד ואתגליא בהו יו"ד י רשימא קדישא, את קיימא שלים, * ואתרשים בהו שד"י, ואשתלים בקיומא שלים, ועל דא כתיב בהאי, אני אל שדי.

תמג) * התהלך לפני והיה תמים, ו שלים, דהשתא את חסר ברשימא דשי"ן ו דל"ת, גזר גרמך, ו והוי שלים, ברשימא י דיו"ד. ומאן ב דאיהו י ברשומא דא, אתחזי לאתברכא בשמא דא, דכתיב ב ואל שדי יברך אותך. תמד) מהו אל שדי. י ההוא י דברכאן טו נפקן מניה, טו הוא דשליט על י כל כתרין תתאין, וכלא מדחלתיה י דחלין י ומודעזעין, בג"כ מאן דאתגזרו, כל אינון דלא כ קדישין אתרחקן מניה, ולא שלטין ביה. ולא עוד אלא דלא נחית לגיהנם, דכתיב ג ועמך כלם צדיקים כל וגו'.

תמה) א"ר אבא, זכאין אתון בעלמא דין ובעלמא דאתי, זכאה חולקי כ דאתינא למשמע מלין אלין כ מפומיכוון, כלכו קדישין, כלכו בני ד אלהא קדישא, עליכו כתיב ד זה יאמר לה אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתוב ידו

דרך אמת

(ה) כהקדמה י"ז א'.

מסורת הזהר

(א) התהלך לפני והיה תמים (בראשית י"ז) ח"א

יא : ר : רכת : רמו. ח"ב סד : ח"ג יד. קמב. קסג

קסו. קפ : רמג : ז"ח תשא מ"ד טא שכט. (ב) ואל שדי יברך (בראשית כ"ח) ח"א קמו. ג ועמך כלם צדיקים לעיל ב"א דף ש"א ציון א'. (ד) זה יאמר לה אני : (ישעיה מ"ד) ח"ב קעו : ח"ג נו. ז"ח אחרי מ"ז טג שד. רות ע"ז סד שטו.

חלופי גרסאות א ג"א יסתאבון. ב ג"א נפקו. ג ג"א ועאלו ד ג"א ואתגלייא. ה ג"א רשומא. ו ג"א מוסף שלים וראי (אה"ל). ז ג"א חסרא. ח ג"א מוסף ודל"ת יו"ד השתא. ו ג"א מוסף יו"ד גזר (אה"ל). ט ג"א ותהוי. י ג"א שד"י. יא ג"א מוסף שד"י איהו. יב ג"א מוסף ואיהו שרי (אה"ל). יג ג"א איהו. יד ג"א ברשימא. יו ג"א דהנהו יד ג"א ברכאן. יז ג"א נפקין. יח ג"א ההוא. יט ג"א ל"ג כל. כ ג"א מוסף דחלין ומרתחין. כא ג"א ומודעזעין. כב ג"א קדיש. כג ג"א מוסף וגו' וכל אינון דאתגזרו (איקרונן) אקרין צדיקים ובג"כ, לעולם ירשו ארץ דלא ירית האי ארץ אלא ההוא דאקרי צדיק אף הכא ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ וגו'. כד ג"א דוכינא. כה ג"א מפומיכוון. כז ג"א מלכא.

מאמרים

הלעומת של עשרה כתרין דקדושה, בסו"ה זה לעומת זה עשה אלקים, והמכשפים והשדים ינקים חיותם וכל כחם מעשרה כתרין תחתונים הללו.

בתר דאתגזרו וכו' : אחר שנמולו יוצאים מאלו. כחרים תחתונים, ונכנסים בכנפי השכינה, ומתגלה בהם ה"ר רשימה הקדושה, אות ברית השלם, ונרשם בהם השם שדי, ונשלם בקיום שלם. ועל כן כתיב בזה באברהם, אני אל שדי. מה שלא כתוב כן מטרם שנצטווה על המילה.

תמג) התהלך לפני והיה תמים: תמים, פירוש שלם. כי עד עתה היה חסר י'

ברשימה של שין דל"ת, לפיכך אמר לו הקב"ה, מול את עצמך, והיה שלם ברשימה של (דסו"י דף צ"ה ע"א י' דף צ"ח ע"ב)

לברית מילה

ה"י. והשם שדי יהיה שלם כן. ומי שרוא שלם ברשימה זאת, הוא ראוי להתברך בשם הזה, שכתוב ואל שדי יברך אותך וגו'.

תמד) מהו אל שדי וכו' : ושואל מהו השם אל שדי, ואומר, הוא השם שהברכות יוצאות ממנו, הוא השולט על כל כתרין התחתונים, וכולם יראים ומודעזעים מפחדו, משום זה, כל מי שנמול כל אלו שאינם קדושים מתרחקים ממנו ואינם שולטים עליו, ולא עוד אלא שאינו יורד לגיהנם, שכתוב, ועמך כלם צדיקים וגו'.

תמה) א"ר אבא זכאין וכו' : אר"א, אשריכם בעולם הזה ובעולם הבא, אשרי חלקי שבאתי לשמוע דברים הללו מפיכם, כלכם קדושים, כלכם בני אלקים הקדוש.

עליכם

לה' ובשם ישראל יכנה. כל חד מנכון אחיד ואתקשר במלכא קדישא עלאה, ואתון רברבן ממנן תריסין ^ה מההיא ארץ, דאקרי ארץ החיים, דרברבנוהי אכלין ממנא דטלא קדישא.

תמו) פתח ^ב אידך ואמר ^ה " אשריך ארץ שמלכך בן ^ג חורין ושריך בעת יאכלו. ^ד וכתוב אי לך ארץ שמלכך ^ה נער ושריך בבקר יאכלו. הני קראי קשיין אהדדי. ולא קשיין, ^ו האי דכתיב אשריך ארץ, דא ארץ דלעילא, דשלטא על כל אינון חיינ דלעילא. ^ז ובג"כ אקרי ארץ החיים, ^ח ועלה כתיב ^ב ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה ^ט תמיד. וכתוב ^י ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם ^{יא} לא תחסר כל בה. ^{יב} לא תחסר כל בה דייקא. וכל כך למה, משום דכתיב שמלכך בן חורין ^{יג} דא קב"ה. כד"א ^{יד} בני בכורי ישראל.

תמוז) בן חורין, מהו בן חורין, כד"א ^ה יובל הוא קדש תהיה לכם. וכתוב וקראתם דרור בארץ. דהא כל חירו מיובלא קא אתי, ^ו בג"כ בן חורין.

דרך אמת

(ה) קי"ד ב' ותמוז קי"ד ב'.

מסורת הזהר

(א) אשריך ארץ שמלכך בן חורין (קהלת יוד)

ח"א קכד : ח"ב קעד : קעה. ח"ג עט : ג) ארץ

אשר ה' אלקיך : (דברים י"א) ח"א קו. קצט. רנ : ח"ב קנז : רכו. ח"ג קלו : רמה : רצג : ת"ז תיז. בהשמשות קמה. ג) ארץ אשר לא במסכנות : (דברים ח') ח"א קח : ח"ב מן : ת"ז תנ"צא. חס"ט ק. קא. ד) בני בכורי ישראל : (שמות ד') ח"א קכד : קנד : ריב. ריט. רכג : רלג : רסה : ח"ב מג : מה : עט. פד. פה : סז : קכ : קצו. רמה : ח"ג ער. קיא. קמט. קסה. קצא : רג. רלה. רעו : רצא. ת"ז תכ"ד סז : ח"א עה : ז"ח יתרו ל"ז סג שב. רות פ"ד סג שט. תק"ח ק"ו סד שמת. ה) יובל הוא קדש : (ויקרא כ"ה) ח"ב פה : קכא.

חלופי גרסאות א' ג"א מההוא. ב' ג"א ל"ג אידך. ג' ג"א חורין וג'. ד' ג"א ל"ג וכתוב. ה' ג"א נער וגו'. ו' ג"א הא. ז' ג"א ובנייך. ח' ג"א עליה. ט' ג"א ל"ג תמיר. י' ג"א ל"ג מן דא ער כד"א יובל. י"א ג"א בנייך.

מאמרים

הסולם

לברית מילה

עליכם כתוב, זה יאמר לה' אני וזה יקרא בשם יעקב וגו'. כל אחד מכם אחוז ונתקשר במלך הקדוש העליון. ואתם שרים ממונים בעלי מגן. מאותו ארץ שנקרא ארץ החיים, שה"ס הנוקבא המלכשת לאמא עלאה, ששריו אוכלים מן המן של הסל הקדוש.

תמוז) פתח אידך וכו' : פתח אחר ואמר. אשריך ארץ שמלכך בן חורין וגו'. וכתוב אי לך ארץ שמלכך נער וגו'. מקראות אלו קשים זה על זה. כי ארץ פירושו הנוקבא, וכאן אומר שמלכך בן חורין וכו' אומר שמלכך נער. ומשיב. ולא קשים. זה שכתוב אשריך ארץ וגו'. זהו ארץ שלמעלה, דהיינו הנוקבא שעלה למעלה והלבישה ביניה. השולטת על כל החיים שלמעלה, שבכינה. שמשום זה נקראת ארץ החיים. ועליה כתוב. ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד. וכתוב ארץ אשר לא

תמוז) בן חורין, מהו בן חורין וכו' : ושואל, מהו פירושו של בן חורין. ואומר כמש"א.

יובל היא קדש תהיה לכם. ויובל פירושו בינה וכתוב, וקראתם דרור בארץ, הרי שכל חירות באה מיובל, שהיא בינה, משום זה בעת שז"א יש י"ו המוחין דבינה נקרא, בן חורין. ומקשה, ואם תאמר, למה כתוב בן חורין ולא בן חרות.

הכי

(דפו"י דף צ"ה ע"ב)

ואי תימא בן חורין, ולא כתיב בן חירות. הכי הוא ודאי, בן חירות מיבעי ליה.

תמח) אלא במתניתא סתימאה דילן תנינא, א כד מתחברן ב יו"ד ב בה' כדין כתיב * ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. ולא תימא ד כד מתחברן, אלא מתחברן ב) ודאי. ובג"כ בן חורין כתיב, וע"ד אשריך ארץ שמלכך בן חורין ושריך בעת יאכלו, בחדוותא בשלימו ברעוא.

תמט) אי לך ארץ שמלכך נער, ב האי ו ארץ דלתתא. דתניא כל שאר ארעי דשאר עמין ב עכו"ם פ אתיהיבו לרברבין תריסין דממנן עליהו, ועילא מכלהו ההוא דכתיב ביה, ג נער הייתי גם זקנתי. ותאנא האי קרא שרו של עולם אמרו. וע"ד כתיב אי לך ארץ שמלכך נער. ווי לעלמא דמסטרא דא ינקא, וכד ישראל בגלותא, ינקין י כמאן י' דיניק מרשותא אחרא.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) אחרי מות עית אי ופי שלח לך קע"ד אי וכלן (א) ונהר יוצא מעדן: לעיל ביא ר"א ציון א' קכיג אי וקניג ב'.

ב) נער הייתי גם זקנתי: (תהלים ל"ז): ח"א קמב. קכא: קסב. קסט. קעט. ח"ב רלח. ח"ג רסז:

חלוסי גרסאות א ג"א ל"ג כד מתחברן. ב ג"א י' בה'. ג ג"א בה"א. ד ג"א כד מתחברן אלא כד מתחברן (אה"ל). ס ג"א הוי ור"א). ו ג"א ל"ג ארץ. ז ג"א ארצות. ח ג"א ל"ג עכו"ם. ונ"א ע"ג, ט ג"א אתיחיבו. י ג"א כמה. יא ג"א דינין. (ד"א).

מאמרים

הסולם

לברית מילה

כ"י או"א עלאין בעת שהם כוונג עם ישו"ת שהם משפיעים אז מוחין דהארת חכמה אליהם, נבחנום אז גם או"א למוחין דחרות. אע"פ שהם לפי עצמם, אינם רק חסדים מכוסים והוא מטעם היותם כוללים למוחין דישו"ת. ועוד נוסף אליהם שהם משפיעים ממעלה למטה ע"כ הם נקראים חורין לשון זכר. וע"כ אומר הכתוב על ז"א אז, אשריך ארץ שמלכך בן חורין, ושריך בעת יאכלו, דהיינו בשמחה בשלמות וברצון.

הכי הוא ודאי וכו': ומשיב. כן הוא ודאי שהיה צריך לומר בן חירות. פירוש. המוחין דהארת חכמה נקראים חירות, כי עלידי המוחין הללו מכניעים כל הקליפות והס"א. ומוחין הללו דחכמה מאירים רק ממטה למעלה. (כנ"ל דף ה' ד"ה חד) שהוא בחינת ו"ק דג"ר, ונבחן לאור נקבה, כי כל אור שאינו מאיר ממעלה למטה, אינו אור זכר. וע"כ מכונים המוחין חירות מלשון נקבה, ולא חורין שהוא לשון זכר. וי"ש הכי הוא ודאי בן חירות מיבעי ליה, כי אינם מושפעים ממעלה למטה.

תמט) אי לך ארץ שמלכך נער: היינו ארץ הוה שלמטה, היינו הנוקבא שבבריאה אשת מסטרין (כנ"ל בראשית א' דף רכ"ט ד"ה ובג"ד ע"ש) כי למדנו, כל שאר ארצות של שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות, ניתנו לשרים ממונים עליהם, ועליון על כולם הוא אותו שכחוב בו, נער הייתי גם זקנתי, ולמדנו שפסוק זה שרו של עולם אמרו, דהיינו מסטרין, הנקרא נער, ועליו כתוב, אי לך ארץ שמלכך נער. ווי אל העולם שיונקים מצד זה, דהיינו מצד מסטרין, וכאשר ישראל בגלות הם יונקים ממנו, כמי שיונק מרשות זר, כי ישראל צריכים לינק מן הקב"ה ולא ממנו.

תמח) אלא במתניתא סתימאה וכו': אלא למה כתוב בן חורין, במשנה סתומה שלנו למדנו, כאשר יור עם ה' מתחברים, אז כתוב נהר יוצא מעדן שהוא ז"א להשקות את הגן. ואל תאמר, כאשר מתחברים, אלא מתחברים ודאי ומשום זה כתוב בן חורין, פירוש, כי כאשר מתחברים, יורה שזווגם פסיק ולפעמים מתחברים. וכיון שהדובר הוא באו"א עלאין שזווגם לא פסיק, לא יתכן לומר כאשר מתחברים אלא מתחברים ודאי תמיד. ואז כשז"א מקל מוחין אלו דאו"א עלאין, שהם מאירים ממעלה למטה הוא נקרא בן חורין.

(דסויי דף צ"ה ע"ב)

(תנ) ושריך בבקר יאכלו. א ולא בכולי יומא. בבקר, ולא בזמנא אחרא דיומא. דתניא בשעתא דחמה זורחת, ואתיין ב' וסגדין ליה לשמשא, רוגזא תלי בעלמא, בשעתא דמנחה רוגזא ד' תלייא בעלמא. מאן גרים האי, משום דמלכך נער, ההוא דאקרי נער.

(תנא) ואתון זכאי קשוט, קדישי עליונין, בני מלכא קדישא, לא ינקין מהאי סטרא, אלא מההוא אתר קדישא דלעילא, עדייכו כתיב * ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים ב' כלכם היום.

(תנב) ו' פתח רבי ז' ואמר, ב' אשירה נא לידדי שירת דודי לכרמו וגו' ויעזקהו ו' ויסקלהו וגו'. הני קראי אית לאסתכלא בהו, אמאי כתיב שירה, תוכחה מבעי ליה. לידדי, לדודי מבעי ליה. כמה דכתיב שירת דודי. כרם היה לידדי בקרן בן שמן. אסתכלנא בכל אורייתא, ולא אשכחנא אתרא דאקרי * קרן בן שמן.

(תנג) אלא הני קראי הא אוקמוה חברייא בכמה י' גוונין, וכלהו שפיר והכי הוא. אבל אשירה נא לידדי, דא יצחק, דהוה ידד, ואקרי ידד עד לא יפוק לעלמא.

(תנד) אמאי ידד. דתנינן רחימו י' סגי הוה ליה לקב"ה י' ביה, י' דלא אתעביד, עד דלא י' אתגזר אברהם אבוה, ואקרי שלים, ואתוסף ליה י' ה"א לאשלמותא. וכן לשרה האי י' ה"א י' אתיהיבת י' לה.

מסורת זוהר

(א) ואתם הדבקים בה': לעיל ביב דף ק"ו ציון א. ב) אשירה נא לידדי: (ישעיה ה') ח"א צו. ח"ג לד.

חלוסי גרסאות א' נ"א מוסיף בבקר ולא. ב' נ"א בכל. ג' נ"א וסגדין. ד' נ"א תליא. ה' נ"א כלכם וגו'. ו' נ"א רבי אבא פתח. ז' נ"א אלעזר. ח' נ"א מוסיף ויסקלהו וישעיה שורק. ט' נ"א ל"ג קרן. י' נ"א ל"ג בן. י"א נ"א גוונין. י"ב נ"א סניא. י"ג נ"א מוסיף ביה ביצחק. י"ד נ"א ולא אתא עד דאתגזר. טו' נ"א אתגזר. טז' נ"א ה'. יז' נ"א ה'. יח' נ"א אתיהיבת, יט' נ"א ליה.

מאמרים

הסולם

לכרמו וגו'. מקראות אלו יש להסתכל בהם. למה כתוב שירה, תוכחה היה צריך לכתוב כי דברי תוכחה הם לישראל. ועוד, כתוב לידדי לדודי היה צריך לכתוב כמו שכתוב שירת דודי לכרמו ועוד, כתוב, כרם היה לידדי, בקרן בן שמן. הסתכלתי בכל התורה, ולא מצאתי מקום, שהיה נקרא קרן בן שמן.

(תנג) אלא הני וכו': ומשיב. אלא מקראות אלו בארו אותם החברים באופנים שונים וכולם יפים, וכן הוא. אבל אשירה נא לידדי, זה יצחק, שהיה ידד ונקרא ידד מטרם שיצא לעולם. דהיינו שאנו אומרים עליו, אשר קדש ידד מבטן.

(תנד) אמאי ידד וכו': ושואל, למה נקרא יצחק ידד. ואומר, כי למדנו אהבה גדולה היה להקב"ה אל יצחק, שלא נעשה

(תנ) ושריך בבקר יאכלו: ולא בשאר שעות היום. כי בבוקר, משמע ולא בזמן אחר שביום. כי למדנו, בשעה שהחמה זורחת ובני העולם משתחווים אל השמש, הנה כעס תלוי אז בעולם. וכן בשעת המנחה תלוי כעס בעולם, שאז זמן הדין, (כגיל ב"א דף ק"ל ד"ה חנינא ע"ש) מי גרם זה, משום דמלכך נער, אותנ שנקרא נער, דהיינו מטטרון. כנ"ל.

(תנא) ואתון זכאי וכו': ואתם, צדיקי אמת קדושים עליונים בני המלך הקדוש, אינכם יונקים מאותו הצד של מטטרון, אלא מאותו מקום קדוש שלמעלה. דהיינו הנוקבא דז"א הנקראת ארץ החיים כנ"ל, עליכם כתוב, ואתם הדבקים בה' אליכם חיים כלכם היום.

(תנב) פתח ר' אבא וכו': פתח ר"א ואמר, אשירה נא לידדי שירת דודי (דסו"י דף צ"ה ע"ב ס) דף צ"ו ע"א

תנה) הכא אית לאסתכלא, ה' לשרה שפיר, אבל לאכרהם, אמאי ה' היא ולא ב' יוד, י' מבעי ליה, דהא הוא דכר הוה. אלא רוא עלאה י' הוא, סתים בגוון, אברהם סליק לעילא, ונטיל רוא י' מה"א עלאה, דאיהו עלמא דדכורא, ה' היא עלאה ו' וה"א תתאה, האי תליא י' בדכורא והאי י' בנוקבא ודאי. ס
 תנו) דכתיב * כה יהיה זרעך. ותנא זרעך, זרעך ממש, י' דהוה שארי למיעל בהאי קיים, ומאן דשארי י' למיעל, בהאי קיים עאל. ובגיני כך גיורא דאתגור גר צדק אקרי, בגין דלא אתא מגזעא קדישא דאתגורו, ועל דא מאן דעאל בהאי, שמיה י' כהאי.

מסורת הזהר

(א) כה יהיה זרעך: לעיל דף ק"י ציון א'.

חלופי גרסאות א' נ"א ה', ב' נ"א י', ג' נ"א הוה, ד' נ"א מהי, ה' נ"א ה', ו' נ"א ה', ז' נ"א נוקבא (ריז). ח' נ"א נוקבא (אהיל), ט' נ"א מוסיף, ו' נ"א אברהם סליק בהיא דלעילא (דעילא) ושרה נחתא (נחתא) בהיא דלתתא, י' נ"א חו דכתיב, יא' נ"א דהוא, יב' נ"א ליג למיעל, יג' נ"א כהאי.

מאמרים	הסולם	לברית מילה
נעשה, עד שנמול אברהם אבינו, ונקרא תמים, כי אז נאמר לו, והיה תמים, ונתוסף ה' לשמו להשלמה, וכן לשרה ניתן ה' זו, שהוא נקרא אברהם, והיא שרה.	תנה) הכא אית וכו': כאן יש להסתכל, ה' שניתנה לשרה, נכון הוא, אבל לאברהם, למה ניתנה לו ה' ולא י', ה' צריך להתוסף בשמו, כי הוא זכר, ובחינת י' שייכת לזכר, ובחינת ה' שייכת לנקבה, ומשיב אלא סוד עליון הוא סתום גוון, אברהם עלה למעלה ילקח סוד מה"א עליונה, בינה, שהיא עולם זכר, כי היא עליונה וה"א תחתונה, שבשם הייה, זו תלויה בזכר, דהיינו ה' ראשונה, וזו תלויה בנקבה, דהיינו ה' אחרונה, והי' שלקח אברהם, היא ה' ראשונה שהיא זכר דהיינו בינה.	שנקראים עלמא, וא"כ קשה, הרי מציאות קו השמאל אינו בערמא, שהוא ז'ו"ן, אלא בבינה, לפיכך אומר, שיצחק נמשך מבינה עד לא יפוק לעלמא, מטרם שבא לזו"ן, כלומר, שאע"פ שיוצא מזו"ן, מ"מ אין לידתו אלא מבחינת בינה, ששם מציאות קו השמאל, אלא שיוצא דרך ז'ו"ן בבחינת העברה, כי להיות הנשמות מדרגה תחתונה מזו"ן, הן מחויבות לעבור דרך ז'ו"ן, אע"פ ששורשם מבינה.
זוה ששואל אמאי ידיר (באות תניד) כלומר, כיון שיוצא מזו"ן, ונולד מאברהם, איך אפשר שיצחק יהיה נמשך מקו שמאל שנקרא יד'ד, אחר שהוא תולדה מזו"ן ומאברהם, שכבר הם מבחינת מסך דחירק, שהוא קו אמצעי, וזהו שמשיב, רחמי סני וכו', ואתוסף ליה ה' לאשלמיתא וכן לשרה וכו', אברהם סליק לעילא ונטיל רוא מה"א עלאה וכו'. כי סוד ה' שנתוסף לו על שמו, הוא בינה, ויורה, שאברהם עלה למעלה אל הבינה ולקח סוד הבינה עצמה, ושם בעודו בבינה הוליד את יצחק, כי הוא הלביש שם את קו ימין דבינה, שה"ס חולם, והוליד את יצחק בסוד קו שמאל דבינה, שה"ס שורק, וע"כ יצא יצחק בבחינת יד'ד, שהוא קו שמאל דבינה, שלמעלה מזו"ן, ואיך נעשה זה, מבאר בסמוך באות תניד.	וזה ששואל אמאי ידיר (באות תניד) כלומר, כיון שיוצא מזו"ן, ונולד מאברהם, איך אפשר שיצחק יהיה נמשך מקו שמאל שנקרא יד'ד, אחר שהוא תולדה מזו"ן ומאברהם, שכבר הם מבחינת מסך דחירק, שהוא קו אמצעי, וזהו שמשיב, רחמי סני וכו', ואתוסף ליה ה' לאשלמיתא וכן לשרה וכו', אברהם סליק לעילא ונטיל רוא מה"א עלאה וכו'. כי סוד ה' שנתוסף לו על שמו, הוא בינה, ויורה, שאברהם עלה למעלה אל הבינה ולקח סוד הבינה עצמה, ושם בעודו בבינה הוליד את יצחק, כי הוא הלביש שם את קו ימין דבינה, שה"ס חולם, והוליד את יצחק בסוד קו שמאל דבינה, שה"ס שורק, וע"כ יצא יצחק בבחינת יד'ד, שהוא קו שמאל דבינה, שלמעלה מזו"ן, ואיך נעשה זה, מבאר בסמוך באות תניד.	
סנימיות הדברים. נודע שאברהם יצחק ויעקב, ה"ס ג' קוין הנמשכים מג' הנקודות, חולם שורק וחירק, (כנ"ל ב"א דף ק"ל ד"ה ויהו) וזו"ן ה"ס קו אמצעי, שה"ס נקודת החירק, ובכ' הקוין ימין ושמאל שה"ס חולם שורק, אין לזו"ן בהם כלום, כי ה"ס מ"י אל"ה שבשם אלקים שבבינה, אלא מתוך דתלת נפקי מחה, שג' קוין דבינה יצאו ע"י מסך דחירק של זו"ן, על כן, חד בתלת קיימא, זכו זו"ן גם הם בכ' הקוין ימין ושמאל דבינה שעם קו אמצעי שבהם עצמם הם ג' קוין, כי כל השיעור שהתחתון גורם, שיאיר בהעליון וזכה בו גם הוא, (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלה) וז"ש, ואקרי ידיר עד לא יפוק בעלמא, (באות תניד) כי ידיר, ה"ס קו שמאל, ששם אהבת דודים, וכל הנשמות נמשכות מזו"ן (סווי דף צ"ו ע"א)	תנו) דכתיב כה יהיה זרעך, זרעך ממש, י' דהוה שארי למיעל בהאי קיים, ומאן דשארי י' למיעל, בהאי קיים עאל. ובגיני כך גיורא דאתגור גר צדק אקרי, בגין דלא אתא מגזעא קדישא דאתגורו, ועל דא מאן דעאל בהאי, שמיה י' כהאי.	זוה ששואל אמאי ידיר (באות תניד) כלומר, כיון שיוצא מזו"ן, ונולד מאברהם, איך אפשר שיצחק יהיה נמשך מקו שמאל שנקרא יד'ד, אחר שהוא תולדה מזו"ן ומאברהם, שכבר הם מבחינת מסך דחירק, שהוא קו אמצעי, וזהו שמשיב, רחמי סני וכו', ואתוסף ליה ה' לאשלמיתא וכן לשרה וכו', אברהם סליק לעילא ונטיל רוא מה"א עלאה וכו'. כי סוד ה' שנתוסף לו על שמו, הוא בינה, ויורה, שאברהם עלה למעלה אל הבינה ולקח סוד הבינה עצמה, ושם בעודו בבינה הוליד את יצחק, כי הוא הלביש שם את קו ימין דבינה, שה"ס חולם, והוליד את יצחק בסוד קו שמאל דבינה, שה"ס שורק, וע"כ יצא יצחק בבחינת יד'ד, שהוא קו שמאל דבינה, שלמעלה מזו"ן, ואיך נעשה זה, מבאר בסמוך באות תניד.
שנמולו		

תנוז (ב) אברהם, בג"כ כתיב י ביה כה יהיה זרעך, זרעך ממש, ואתמסר ליה ד ה"א. י אתחברו תרין ההי"ן כחדא, ואולידו לעילא, ומאי דנפק מנייהו, הוא ו יו"ד, בגיני כך, ו יו"ד את רישא דיצחק, דכר. מכאן (ג) שארי דכורא לאתפשטא, וע"ד כתיב א כי ביצחק יקרא לך זרע. ביצחק, ולא בכך. יצחק אוליד לעילא, דכתיב ב תתן אמת לעקב. יעקב אשלים כלא. תנח (ואי תימא, ה וכי אברהם ט בהאי אתאחיד, ולא יתיר, והא כתיב חסד לאברהם. אלא חולקא דיליה כך הוא, בגין דעביד חסד עם בני עלמא, אבל לאולדא, הכא אחיד, ומהכא י שארי. וע"ד לא אתגזר אברהם, אלא בן תשעים ותשע י"א שנה. ורזא דמלה הא אתיידע, ואוקימנא, במתניתא דילן.

דרך אמת

(א) כי ביצחק יקרא לך זרע: (בראשית כ"א)

ח"א קיח: קכ. ח"ג רטז: ב) תתן אמת לעקב:

(מיכה ז) ח"א קלט. ריג: רסד. ח"ב נז. פט: צ. ח"ג יב: עג: קלא: קסג: רצז. שב. ת"ז ד:

חלופי גרסאות א) נ"א ואברהם. ב) נ"א ליג ביה. ג) נ"א ואחמסרי (ד"א). ד) נ"א ה'. ונ"א מוסיף היא לשרה. ונ"א מוסיף (לשרה) ואי לאו דאתמסר היא לשרה הוה ליה לאברהם לאוליד לתתא כמה דהאי כה אולידת לתתא בתר דאתמסרת ה' לשרה. ה) נ"א ואתחברו. ו) נ"א י. ז) נ"א י. ח) נ"א ליג וכי. ט) נ"א כמא י) נ"א שארי. יא) נ"א ליג שנה.

לבריה מילה

הסולם

מאמרים

הזכר להתפשט. זכר, פירושו מוחין דג"ר. שמתפשט ע"י יציאת ה' מאויר. ועל דא כתיב כי ביצחק יקרא לך זרע ביצחק ולא כך. ועל כן כתיב ביצחק יקרא לך זרע. דהיינו דוקא ביצחק שה"ס קו שמאל ואתוון אל"ה שחזרו אל הבינה, וכן י שיצאה מאויר והבינה חזרה להיות אור ג"ר. אבל לא בכך, כי באברהם עצמו לבדו אין שלמות. שה"ס מ"י דאלקים שנתמעט מחמת עלית ה"ת לה' ראשונה, ונעשה לבחינת ו"ק כנ"ל. אלא בעת לידת קו שמאל שהוא יצחק חזר גם אברהם לבחינת ג"ר. וזהו שמדייק הכתוב ביצחק דוקא יקרא לך זרע, ותשיג על ידו השלמות, ולא בכך. כי בכך עצמך אין ג"ר בלי יצחק.

יצחק אוליד לעילא וכו'. יצחק הוליד למעלה שכתוב, תתן אמת לעקב. יעקב השלים הכל. פירוש. אע"פ שיעקב הוא בחינת קו אמצעי דהיינו ז"א, ולפי"ז הוא היה צריך להולד למעלה במקום בינה, כמו יצחק. אמנם לפי שיעקב השלים הכל, כי לולא קו אמצעי, לא היו ב' הקוין שבבינה יכולים להאיר. (כנ"ל ב"א דף ק"ל ד"ה תליתא) לפיכך הוליד יצחק את יעקב למעלה במקום בינה. ויעקב נעשה שם דעת המכריע בין חכמה ובינה שהם אברהם יצחק.

תנח (ואי תימא וכו'): ואם תאמר, וכי אברהם נתאחד בזה, דהיינו שכלל בבחינת קו שמאל דיצחק, ולא יותר, והרי כתוב, חסד לאברהם

שנמולו, והוא המחיל להכנס בברית, וכל מחיל נכנס במלכות, ועל כן מי שנכנס בזו דהיינו במלכות הנקראת צדק, שמו כזו, נקרא שמו גר צדק.

תנוז אברהם, בנין כך וכו': אברהם, משום זה כתוב בו, כה יהיה זרעך, שפירושו, זרעך ממש. כי כה, שהיא ה' תתאה, דהיינו המלכות, תהיה לך זרע ממש. ומבאר איך נעשה לו המלכות לזרע, ואומר, אתחברו תרין ההי"ן כחדא, ב' ההי"ן, שהן בינה ומלכות, נתחברו יחד, כלומר לאחד שאברהם עלה לה' ראשונה כנ"ל עלתה אליו ה' תחתיה שהיא מלכות ונתחברו שתיהן יחדיו, ואז ואולידו לעילא והולידו למעלה בבינה, ב' קוין מ"י אל"ה. כי תחלה על ידי עלית המלכות לבינה, נפלו אתוון אל"ה דבינה, ונשארה בב' אותיות מ"י דאלקים. שזה נבחן לכניסת י' באור הבינה ונעשה אור לאויר. וה"ס נקודת החולם, ואח"כ ירדה המלכות מהבינה למקומה וחזרו אתוון אל"ה להבינה ונעשו קו שמאל, שהוא סיד נקודת השורק, (כנ"ל ב"א דף מ"ה ד"ה כיון ע"ש) ומאי דנפק מנייהו, ומה שיוצא מהם, בעת לידת קו שמאל, הוא יו"ד, דהיינו ה' שיוצאת מאויר הבינה וחזרה הבינה להיות אור ג"ר. (כנ"ל ב"א דף מ"ה ד"ה כיון ע"ש) בניני כך י' אות רישא דיצחק, דכר. משום זה אות ראשונה של השם יצחק הוא י' שהוא בחינת זכר, כי מכאן שרי דכורא ב' לאתפשטא, כי מסוד ה"י מתחיל (דפרי"ז דף צ"ו ע"א)

תנט) ובג"כ יצחק, דינא קשיא, נפק לאחדא ^ה לחולקיה ^ו ולאולדא ^ז וחסד אקרי. וע"ד יעקב אשלים כ"א, מהאי סטרא, ומהאי סטרא, מסטרא דאחידו אברהם ויצחק ^ז לחולקיהון לעילא, הוא שלימותא. מסטרא ^ה דאתיהיב להו לאולדא מתתא לעילא הוא שלימותא. וע"ד כתיב ^ו "ישראל אשר בך אתפאר. ביה ^ז אתאחידו גוונין ^ח מעילא ומתתא.

תס) וע"ד כתיב הכא שירה, דכתיב ^ב אשירה נא ל'ידידי. שירה ודאי, ^ס דהא אקרי לאולדא, דכר, דהא אקרי ^י ידיד, עד לא ^יא יפוק לעלמא. תסא) ואית דאמרי, ^י אשירה נא ל'ידידי דא אברהם, כד"א ^ז מה ל'ידידי בבית. ואברהם ירית ירותא דאחסנת חולקא דא, אבל ^י מה דאמינא, דדא יצחק הכי הוא.

פסורת הזהר

א) ישראל אשר בך אתפאר: לעיל ב"ב דף פ"ח ציון ב'. ב) אשירה נא ל'ידידי: לעיל דף קמ"ו ציון ב'. ג) מה ל'ידידי בבית: ירמיה י"א.

חלופי גרסאות ^א נא בחולקיה. ^ב נא ולא דא. ^ג נא חסד. ^ד נ"א לחולקיהון. ^ה נא דאתיהיב. ^ו נא ליג ישראל. ^ז נ"א אהאחורו. ^ח נ"א מעילא. ^ט נא דהא הוא עיקרא (אה"ל). ^י נא ליג ידיד. ^{יא} נא סוק (רי"א). ^{יב} נא מוסיף דא [רי"א] אשירה. ^{יג} נא מוסיף על מה.

מאמרים הסולם לכרית מילה

לאברהם, הרי שנאחו בימין. ומשיב אלא חלק שלו כך הוא. דהיינו חסד, משום שעשה חסד עם בני העולם. אבל להוליד נאחו כאן דהיינו שנכלל בקו שמאל, ומכאן מתחיל כי אין הולדה אלא מבחינת הארת חכמה, שהוא מושג על ידי התכליות ימין בשמאל. שז"ס ביצחק יקרא לך זרע, ולא בך. (כנ"ל בסמוך בר"ה אברהם.) ועל כן לא נמול אברהם אלא בן צ"ט שנים, וסוד הדבר נודע, ונתבאר במשנה שלנו, והסוד הוא כי מאה שנה ה"ס עשר ספירות שבכל אחת עשר, ובהכלים דע"ס. העלונים נגדלים תחילה, דהיינו שמתחיל בכתר ומסיים במלכות, ונמצא שנת המאה שה"ס מלכות דמלכות, שתקונה קשה מאד, וע"כ נמול אברהם בשנת הצ"ט, כדי שיוכל לתקן את שנת המאה.

כלומר מצד, שנשלם החכמה שבשמאל, על ידי התלבשות בחסדים שבימין, שאז החכמה מאירה ממטה למעלה, ונעשה ראוי להוליד כנ"ל. שכל זה נשלם ע"י יעקב, הריהו שלימות ב' של יעקב. הרי שיעקב השלים מהאי סטרא ומהאי סטרא, מצד הימין ומצד השמאל. כמבואר. ועל כן כתוב, ישראל אשר בך אתפאר. כי בו בישראל נשלמו הגוונים, דהיינו האורות, מלמעלה ומלמטה.

תס) ועל דא כתיב וכו': ועל כן כתוב כאן שירה, שכתוב אשירה נא ל'ידידי, ולא תוכחה, כנ"ל (באות תנ"כ) הוא שירה ודאי, כי נקרא להוליד זכר. כלומר, בשביל שהזכיר ל'ידידי, יורה על הולדת זכר, שהוא יצחק, שהוא מוחין דקו שמאל מבינה, שהוא עלמא דרכורא, (כנ"ל באות הג"ה) דהא אקרי ידיד, עד לא יפוק לעלמא. כי יצחק נקרא ידיד, מטרם שיוצא דרך זו"ן הנקראים עולם, דהיינו בעודו בחינת קו שמאל מבינה (כנ"ל באות תנ"כ) וע"כ הוא דכר כמו בינה, ולפיכך כתיב כאן אשירה כי בדכר שהוא ג"ר, נהג שירה.

תנט) ובגין כך יצחק וכו': ומשום זה יצחק שהוא דין קשה, שהוא קו שמאל שנסתם מחמת חסרון הלוש של חסדים (כנ"ל ב"א דף ק"ל ד"ה תנינא) יצא להשלים את חלקו ולהוליד את קו האמצעי שהוא יעקב, ונקרא חסד, דהיינו שהמשיך קומת חסדים על מסך וחיריק, שה"ס קו אמצעי הנקרא יעקב, שהרבה החסדים, ואז נכללו ימין ושמאל זכ"ה כנודע. ועל כן יעקב השלים הכל מצד הימין ומצד השמאל: מצד שנכללו אברהם ויצחק בחלקיהם למעלה ע"י יעקב שהוא קו אמצעי, כזוהו נשלמו החסדים שבימין הוא שלימות אחד של יעקב. ומצד שניתן להם להוליד ממטה למעלה הוא שלמות ב' ליעקב.

תסא) ואית דאמרי וכו': ויש אומרים, אשר אשירה נא ל'ידידי, זה אברהם. כמו שאתה אומר, מה ל'ידידי בבית, שהוא אברהם, כן ידידי שבכאן הוא אברהם. ואברהם ירש ירושה של נחלת שדה זו, ש"י המלכות, המכונה כאן כרם, שאומר עליה שירת דודי לכרמו אבל

(דפו"י דף צ"ו ע"א)

תסב) שירת דודי ^ב לכרמו. דא קב"ה, דאקרי דודי. דכתיב ^ג "דודי צח ואדום, ידידי אחיד בדודי, דכר. ומניה ^ד אתנטע כרם, דכתיב, כרם היה לידדי.

תסג) בקרן בן שמן. מאי בקרן בן שמן. אל"א, ^ה במה ^ו נפיק האי כרם, ובמה אתנטע, חזר ואמר בקרן. מאי קרן. דכתיב ^ז בקרן היובל. בקרן היובל ^ח שארי. והאי קרן אתאחיד בהוא דכר, דאקרי בן שמן.

תסד) מהו בן שמן. כד"א בן חורין. ותרואייהו חד מלה, שמן דמתמן נגיד משחא ורבו, ^ט לאדלקא ^י בוצינין, ובג"כ בן שמן. ודא שמן ורבו נגיד ונפיק ואדליק ^{יא} בוצינין, עד דנטייל ליה, וכניש ליה, האי קרן, ודא אקרי קרן היובל. בגיני כך, לית ^{יב} משיחותא דמלכותא, אל"א בקרן, וע"ד אתמשך מלכותא דדוד, דאתמשח בקרן, ואתאחיד ביה.

תסה) ^{יג} ויעזקהו, כהאי ^{יד} עזקא דאסתחר לכ"כ סטרין. * ויסקלהו, דאעדי

מסורת הזהר

(א) דודי צח ואדום: (שה"ש ה') ח"א קלט: ז"ח חולדות כ"ו טג שיה. (ב) בקרן היובל: (יהושע ו'). ח"ב קעט. ח"ג כד:

חלופי גרסאות ^א נ"א ל"ג לכרמו. ^ב נ"א מוסיף זה דודי. ^ג נ"א אתפשט. ^ד נ"א כמה. ^ה נ"א דנפיק. ^ו נ"א שריא. ^ז נ"א בוסינין. ^ח נ"א בוסינין. ^ט נ"א משיכותא. ^י נ"א מוסיף ויעזקהו ויסקלהו. (ויעזקהו).

דרך אמת

(א) להדליק כרם טהול כהעורכות מדכונה הקדושה שיאירו השפעה למטה. (ב) כטבעת זו שמסוכנה מכל 75.

לברית מילה

תסד) מהו בן שמן וכ"ו: ושואל, מה פירושו של בן שמן. ואומר שהוא כמו שאתה אומר בן חורין. שפירושו בינה. ושניהם, בן שמן ויובל דבר אחד הוא. דהיינו בינה, ונקרא שמן כי משם. מכינה, נמשך שמן וגדלות להדליק הנרות, עד שקרן הזה, שהיא מלכות, לוקחת ומאספת איתם. וזה נקרא גם כן, קרן היובל. ומשום זה, נמשכה מלכות בית דוד משום שנמשח בקרן, ונתאחד בו. (כמ"ש במסכת מגילה יד. ע"ש).

תסה) ויעזקהו, כהאי עזקא וכ"ו: ועתה מכאר הכתוב, איך יצא ונולד הכרם מקרן בן שמן, דהיינו על ידי עליתה אל הבינה. ואומר ויעזקהו פירושו, שצמצם והגדיר אותו סביב סביב, כמו טבעת המקפת מכל הצדדים. ודורש, ויעזקהו, מלשון עזקא, שפירושו טבעת. פירוש הכתוב הולך ומביא תקונה של הכרם מקטנותה עד גדלותה שנעשה מפאת עליתה אל הבינה. והנה בתחילה, כשעלתה המלכות אל הבינה, נבהן, ש' נכנסה באור הבינה ונעשה אור. ונתמעטה הבינה לויק, כי אז נפלו ממנה ג' אחוון אליה לזו"ן, והיא נשארה כאתוון מ"י. ואז גם זו"ן נתמעטו לויק, (כנ"ל ב"א דף מ"ג ד"ה יהי) ועל מצב הזה אומר הכתוב, ויעזקהו, שהקיפו מכל צד, דהיינו שצמצם אותה לויק

מאמרים

אבל, אומר ר' אבא, מה שאמרתי שהוא יצחק כן הוא. דאחסנת חולקא, פירושו, נחלת שדה, כי, ובשדי יתומים, מתרגמינן ובחלקא דיתמי. (משלי כ"ג י').

תסב) שירת דודי לכרמו: דודי, זה הקב"ה שנקרא דודי, שכתוב, דודי צח ואדום. כשידידי נאחו בדודי, הוא דכר. פירוש דודי הוא ז"א, והוא נאחו בידדי שהוא קו שמאל דבינה, בעת שז"א משמש שם לקו אמצעי, ואז יש לז"א מוחין הללו דבינה שהוא דכר, ואז ומניה אתנטע כרם, וממנו, בהארע השמאל דבינה, נטע כרם, שהיא המלכות ונוקבא דז"א, שכתוב, כרם היה לידדי. כי היא נבנית משמאל דבינה.

תסג) בקרן בן שמן: ושואל, מהו בקרן בן שמן. ואומר, אל"א ללמדינו כמה יצא ונולד כרם הזה ובמה נטע, חוזר ואומר בקרן. מהו קרן. הוא שכתוב, בקרן היובל, שפירושו מלכות ממותקת בבינה. כי קרן היא מלכות, ויובל היא בינה. וקרן הוה שבכאן, נתאחד בדכר הזה הנקרא בן שמן, שהיא גם כן בינה. ומשמיענו הכתוב בזה, שכל יציאתו ונטיעתו של הכרם, שהיא מלכות, נעשה בסבת עליתה אל הבינה. שהיא דכר, כמו שמפרש לפנינו בסדר הכתובים ויעזקהו ויסקלהו. (דפו"י דף צ"ו ע"א * דף צ"ו ע"ב)

מנייה ומחולקיה, כל אינון רברבין, כל אינון (ב) תריסין, כל אינון (ג) כתרין תתאין, והוא נסיב ליה להאי ח כרם לחולקיה, דכתיב " כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

תסו) ויטעו שורק כד"א ב ואנכי נטעתך שורק כלה זרע אמת. כל"ה ב כתיב ב בה"א. מכאן ד שארי אברהם לאולדא לעילא, ומהאי נפק זרע אמת. כלה זרע אמת, ודאי ב היינו דכתיב, כה יהיה זרעך, וכלא חד מלה. זכאה חולקהון דישראל, ו דירתו ירותא קדישא דא.

תסז) סופיה דקרא ויבן מגדל בתוכו. מהו מגדל. כד"א, ב מגדל עז שם ה' בו ירוץ צדיק, ונשגב, בו ירוץ ב צדיק ודאי.

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) כי חלק ה' עמו: לעיל ב"א דף קכ"ד ציון ד'. (ב) ואנכי נטעתך שורק: (ירמיה ב') ח"א קי. רלח: רלט: ח"ב פט: ח"ג יד: עג: קפט: רז: רצח: ת"ז תי"ט לט: ת"ע קכט: ז"ח בראשית יא. טא שמט. תק"ח צ"ד טב. שב. צ"ח טג שטו. (ג) מגדל עז שם ה': לעיל ב"א דף שמי"ה ציון א'.

חלופי גרסאות א גיא קרן. ב גיא ליג כתיב. ג ג"א בה. ד ג"א שרי. ה גיא והיינו. ו גיא דידהון ז גיא מוסיף ונשגב ונשגב והוא מגדל (כד) בו ירוץ צדיק ודאי (רמיק ואה"ל). ט גיא מוסיף צדיק ונשגב ודאי. ונ"א צדיק ודאי ונשגב ודאי.

מאמרים

הסולם

לברית מילה

הללו אל המלכות. ואז אומר הכתוב. כל ה' זרע אמת. כי אור החכמה שמאירה הבינה אל הכרם, נקרא אמת. וז"ש מכאן שארי אברהם לאולדא לעילא. ממצב הזה, דהיינו אור השורק, התחיל אברהם להוליד למעלה את יצחקי (כנ"ל באות תנ"ז) כי הוא בחינת שורק הזה כנ"ל. וז"ש ומהאי נפק זרע אמת כל"ה זרע אמת ודאי, כי הארת החכמה נקרא אמת כנ"ל. וז"ש היינו דכתיב כ"ה יהיה זרעך, זה שכתוב כ"ה יהיה זרעך, כי קו שמאל הזה בעת שמאיר במלכות נקראת המלכות כ"ה, (כנ"ל דף קמ"ח ד"ה אברהם) וכלא חד מלה, והכל דבר אחד הוא, דהיינו, שורק, זרע אמת, לידת יצחק, כה יהיה זרעך, הם כולם דבר אחד, שהוא הארת קו שמאל מהבינה, כמבואר. זכאה חולקהון וכו', אשרי חלקם של ישראל שיוורשים ירושה גדולה הזו, כי מוחין אלו נקראים ירושה, להיותם מלמעלה מזוין, וזוין מקבלם מאו"א בדרך ירושה. וכן ישראל, בדומה לבן היורש את אביו, שזכה בו אע"פ שאינו מעשה ידיו, כן זוכה זוין במוחין דבינה, אע"פ שמצד עצמו אין לו בהם כלום. וכן ישראל מזוין.

תסז) סופיה דקרא ויבן מגדל בתוכו: ושואל מהו מגדל. ואומר, כמ"א. מגדל עז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב, בו ירוץ צדיק ודאי

לו"ק, מחמת ה' שנכנסה לאור הבינה ונעשה אור. שפירושו קומת רוח, שהוא ו"ק. ויסקלהו, דאעדי וכו': ויסקלהו, פירושו שחשיר מהכרם ומחלקו, כל אלו הגדולים וכל אלו השרים וכל הכתרים התחתונים. פירוש, ע"י עלית המלכות לבינה, שנתמעטה אז לו"ק בלי ראש, הסיר המאציל מן המלכות כל כחות הגדולים של הס"א שהיו דבוקים במלכות. כי אחר שנתמעטה לו"ק אין להם מה לינק ממנה. והוא נכיב ליה להאי כרם לחולקיה, ואז הוא, דהיינו הבינה, לקח את הכרם לחלקו, דהיינו שנתדבקה בהבינה ונעשתה לחלק מן הבינה. שכתוב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. כי לפי שהמלכות נעשתה לחלק מן הבינה, נעשו גם ישראל לחלק מן הבינה. להיותם דבוקים בה.

תסו) ויטעו שורק, כד"א וכו': הוא כמו שאתה אומר. ואנכי נטעתך שורק, כלה זרע אמת כל"ה כתיב בה' והוא כמו שהיה כתוב כל ה' שהיא המלכות, זרע אמת, פירוש, כי ויטעו שורק, היינו על ידי שהבינה חורה והורידה ה' מאויר והחזירה אליה אהון אל"ה, שאז יצא קו שמאל הנקרא שורק, (כנ"ל דף קמ"ח ד"ה אברהם) שה"ס אור החכמה בלי חסרים כמ"ש שם. והשפיעה הבינה מוחין (ונו"י דף צ"ו ע"ב)

תסח) וגם יקב חצב בו. דא תרעא דצדק, כד"א * פתחו לי שערי צדק. מאי משמע. דכל בר ישראל דאתגור, א' עייל ב' בתרווייהו (ה) וזכי לתרווייהו. תסט) ומאן ב' דקריב בריה, לקרבנא דא, עייל ליה בשמא קדישא, ועל את דא, מתקיימין שמיא וארעא. דכתיב ב' אם לא בריתי יומם ולילה חקות ד שמים וארץ לא שמתי. והאי ב' מאריה דהלולא דא, זכה לכלא, ו' למחזי ז' קביה ח' אנפין באנפין בהאי יומא.

תע) זכאה חולקנא, דזכינא להאי יומא, וזכאה ט' חולקך עמנא, והאי ברא דאתייליד לך קרינא עליה ב' כל הנקרא י' בשמי וגו' יצרתיו אף עשיתיו. וכתוב י' וכל בניך למודי י' ה' וגו'. (ג) אוזופה י' לרבי אבא חלת י' מילין. תעא) אמרו ליה האי י' מאריה דהלולא אושפיזן זכה טו לכולי האי, טו בגין דקיים קיומא דמצוה. אמר מאי היא. אמר ההוא גברא, דביתאי, אתת אחי י' הוות, ומית בלא בנין, ונסיבנא לה, ודא הוא ברא קדמאה דהוה לי י' מנה, וקרינא ליה בשמא דאחי דאתפטר. א"ל מכאן ולהלאה י' קרי ליה אידי, והיינו אידי בר יעקב. בריך לון ר' אבא ואזיל לארחה.

דרך אמת

(א) מילה ככ"י ופריעה כדוק אמור ל"א ב'.

(ב) היו עושן לו לוי.

מסורת הזהר

(א) פתחו לי שערי צדק. לעיל ב"א דף של"ט

ציון ג'. (ב) אם לא בריתי יומם ולילה: לעיל פרשה נח דף א' ציון ג'. (ג) כל הנקרא בשמי:

(ישעיה מ"ג) ח"א רכ. רנא: ח"ב מב. ח"ג רכה. קר. ת"ז ו: חכ"ב סד. ז"ח בראשית ח' טב שמו. י"ז טג שיח. תק"ח קכ"ב טב שכה (ד) וכל בניך למודי ה': לעיל פ' נח דף ל"ט ציון ג'.

חלופי גרסאות א' נ"א עאל. ב' נ"א באחרייהו. ג' נ"א דיקרב. ד' נ"א שמים וגו'. ט' נ"א מריה. ו' נ"א למחמי. ז' נ"א למיחמי. ח' נ"א לקב"ה. ט' נ"א אפין באפין. י' נ"א חולקה. י"א נ"א ולכבודי בראתיו יצרתיו וגו'. י"ב נ"א מוסף ה' ורב שלום בניך ול"ג וגו'. י"ג נ"א לרב. י"ד נ"א מילין. י"ה נ"א מריה. טו נ"א לכלי. טז נ"א ובגין. יז נ"א הות. יח נ"א מינה. יט נ"א קריה.

מאמרים

ודאי. פירוש. כי מבחינת הארת השורק אין המלכות יכולה להתקיים. להיותה חכמה בלי חסדים. ובגין המגדל פירושו התלבשות החכמה בחסדים, שאז ירוץ צדיק ונשגב. ולא מקודם לכן.

תסח) וגם יקב חצב בו: זהו שער צדק כמש"א, פתחו לי שערי צדק. שו"ס המסך דחירק שעליו נמשך קומת החסדים וקו אמצעי. שולוא זה לא היה החכמה מאירה. ומשום זה יש בחסדים הללו גם התכללות החכמה. מאי משמע, ושואל. מהו המשמעות של הכתוב פתחו לי שערי צדק. ואומר, שכל אחד מישראל שנמול נכנס בשניהם, וזוכה בכניהם. דהיינו במגדל ויקב. שמגדל פירושו התכללות חכמה בחסדים. ויקב פירושו התכללות חסדים בחכמה. לכן בקש דוד פתחו לי שערי צדק, לזכות בשניהם.

(רמזי דף צ"ו ע"ב)

הסולם

לברית מילה

תסט) ומאן דקריב בריה וכו': ומי שהקריב את בנו לקרבן הזה. של ברית מילה הוא מכניסו בשם הקדוש. ועל אות הזה מתקיימים שמים וארץ. שכחוב אם לא בריתי וגו'. ובעל שמחה הזה זכה לכל, וזכה לראות את הקב"ה פנים בפנים ביום הזה.

תע) זכאה חולקנא וכו': אשרי חלקנו שזכינו ליום הזה. ואשרי חלקך עמנו. ובן הזה הנולד לך טורא אני עליו כל הנקרא בשמי וגו' יצרתיו אף עשיתיו. וכתוב וכל בניך למודי ה'. וליוה את ר' אבא שלשה מילים.

תעא) אמרו ליה האי: אמרו לו, לר' אבא, בעל השמחה הזה, בעל המלון שלך, זכה לכל זהו משום שעשה עשיה של מצוה. אמר, מה הוא המצוה. אמר אותו האיש, בעל המלון אשתי, אשת אחי היתה, שמת בלא בנים, ונשאתי אותה, וזה הוא בן הראשון

שהיה

תעב) כד אתא סדר מלין קמיה דר' אלעזר, ודחיל למימר דר' שמעון. יומא חד ה' הוה קמיה דר"ש, וא"ר שמעון, מאי דכתיב, * ויפול אברם על פניו וידבר אתו אלקים לאמר, אני הנה בריתי אתך. משמע דעד כ' דלא אתגזר הוה נפיל על אנפוי, ומלי' עמיה, בתר דאתגזר קאים בקיומיה ולא דחיל. אני הנה בריתי אתך, דאשכח גרמיה גזיר.

תעג) א"ל ר' אבא, אי ניחא קמיה דמר, דלימא קמיה, מאינן מלי מעלייתא כ' דשמענא בהאי, א"ל אימא. א"ל דחילנא דלא ד' יתענשו על ידי. א"ל ח"ו כ' משמועה רעה לא יירא נכון לבו בטוח בה. סח ליה עובדא, וסדר קמיה כל אינון מלין.

תעד) א"ל וכי כל הני מלי מעלייתא הוו טמירין גבך, ולא אמרת להו. גזרנא עלך (ה) דכל תלתין ה' יומין אלין תלעי ותנשי. ולא כתיב כ' אל תמנע טוב ו' מבעליו בהיות לא ידך לעשות. וכך הוה. ז' אמר, גזרנא, ה' דבאורייתא, דא (כ) יגרון כ' לבבל ביני חברייא.

תעה) חלש דעתיה דרבי אבא, יומא חד חמא ליה רבי שמעון, א"ל (ג) טופסרא דלכך באנפך שכוח, א"ל (ד) לא על דידי הוא, אלא על ידידהו.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) שגזר עליו שיטריח לי יום כלמוד ההוא לשכח כדו שלא יגלו לאחרים וכן הוה. (ב) שיחגלו הדברים לבבל בין החכמים כולם והיה רבי אבה מלמד על זה. (ג) דפוס וזיור שנלכך בפניך שכוח ומלוי ר"ל ניכר בפניך הזועפים וירוקים שיש בלכך חזו דלגה ועבר בשביל זה והשיב לו, (ד) לא שאני מלמד על עמי אלא בשביל החכמים שחל יתענשו ע"י למוד זה כשיחגלו ביניהם.

חלוסי גרסאות א' ג"א מוסיף הוה קאים. ב' ג"א לא. ג' ג"א דשמעית. ד' ג"א יתענשו. ה' ג"א יומן. ו' ג"א מבעליו וגו'. ז' ג"א מוסיף אמר ליה. ו"א אמר הו (אה"ל). ח' ג"א דאורייתא. ו"א דבדאורייתא. ט' ג"א לבבל ויגרון בכל בני חברייא. ו"א בבבל. ו"א מוסיף ויגרון בבבל ביני חבריא (אה"ל). י' ג"א דידיהו.

מאמרים

הסולם

לברית פילה

שהיה לי מסנה, וקראתי שמו על שם אחי שנפטר. אמר לו, מכאן והלאה תקרא אותו אירי. והוא, אידי בן יעקב. ברך אותם ר' אבא והלך לדרכו.

תעב) כד אתא וכו': כשכא למקומו, סידר הדברים לפני ר' אלעזר. והיה מתירא לומר אותם לפני ר"ש. שלא יעניש על גילוי הסודות. יום אחד היה לפני ר"ש, ואר"ש, מה זה שכתוב, ויפול אברהם על פניו וידבר וגו'. משמע, שכל עוד שלא נמול היה נופל על פניו ואז דבר עמו. ואחר שנמול עמד על עמדו. ולא היה מפחד. אני הנה בריתי אתך. היינו שמצא את עצמו נמול, כי דבר ה' פעל עליו ונמול.

תעג) אמר ליה ר' אבא: אמר לו ר"א, אם טוב בעיני אדוני, לומר לפניו (רפ"י דף צ"ו ע"ב)

אמר

א"ל ח"ו דאתענשו, אלא בגין א' דמלין אתגליין בינייהו כל כך, י יגלו
 נ ביני חברייה, ילפון אינון ד ארחין, י ואתכסיין מלין בגווייהו. דהא
 מלין לא אתגליין אלא י ביננא, דהא קב"ה ה' אסתכים עמנא, ז ועל ידנא
 אתגליין ח מלין.

תעו) אמר רבי יוסי, כתיב " או יבקע כשחר אורך ט וגו'. זמין קב"ה
 לאכרוז על בנוי, ויימא, או יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח והלך
 לפניך צדקך וכבוד ה' יאספק.

מסורת הזהר דרך אמת
 ה) מסכים עמנו ט' שרטה וחי דף ה"ד ע"כ וכ"ה א) או יבקע כשחר: (ישעיה נ"ח) ח"א רנ: ח"ב
 ט"ח, נט. סצט. רנב: ח"ג קד. רצח:
 חלופי גרסאות א' נ"א מוסיף דמלין אלין. ב' נ"א מוסיף וכד יגלן. ג' נ"א מוסיף בבבל ביני. ד' נ"א ארחין.
 ונ"א ארחי. ה' נ"א ויתכסיין. ונ"א ואתכסין. ו' נ"א ביבנה. ז' נ"א דעל. ח' נ"א מוסיף עלין
 מלין. ט' נ"א ליג וגו'.

מאמרים	הסולם	לברית מילה
אמר לו ר' אבא, לא על עצמי אני מצטער אלא עליהם, שהענישם לגלות לבבל. אמר ליה ח"ו וכו': אמר לו ר"ש, חס ושלום שנענשו, אלא משום שהסודות נתגלו ביניהם כל כך, גזרתי עליהם, שיגלו בין החברים שבבבל, וילמדו הדרכים שלהם והסודות יתכסו (דפוין דף צ"ו ע"ב)	ביניהם. כי הסודות לא יתגלו אלא ביננו, כי הקב"ה הסכים עמנו, ועל ידינו יתגלו הדברים. תעו) אמר ר' יוסי וכו': אר"י. כתוב, או יבקע כשחר אורך וגו' עתיד הקב"ה להכריז על בניו, ויאמר, או יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח וגו'.	

פרשת וירא

א) רבי חייא פתח, * הנצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע, וקול התור נשמע בארצנו. הנצנים נראו בארץ, כד ברא קב"ה עלמא, יהב בארעא כל חילא דאתחזי לה. וכלא הוה בארעא, ולא אפיקת איבין בעלמא, עד דאתברי אדם, כיון דאתברי אדם, כלא דאתחזי בעלמא, ווארעא גליאת מ איבהא, וחילאה מ דאתפקדו בה.

ב) כגוונא דא, שמים לא יהבו חילין לארעא, עד דאתא אדם. הה"ד, דוכל שיח השדה, טרם יהיה, י בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ, ד ואדם אין לעבוד את האדמה. אטמרו כל י"א אינון תולדין ולא י"א אתגלון, ושמיא אתעכבו, דלא י"א אמטירו על ארעא, בגין דאדם אין, ד דלא אשתכת, ולא אתברי, וכלא אתעכב בגיניה, כיון דאתחזי אדם, מיד הנצנים נראו בארץ, וכל"ט חילין דאתטמרו. מ אתגליאו מ ואתייבו י"א בה.

ג) עת הזמיר הגיע, דאתתקן תקונא דתושבחן לומר י"א קמי קב"ה, מה דלא י"א אשתכח עד לא אתברי אדם. וקול התור נשמע בארצנו. מ דא מלה דקב"ה, כ"כ דלא *) אשתכח בעלמא, עד דאתברי אדם, כיון דאשתכח אדם כללא אשתכח.

מסורת הזהר

א) הנצנים נראו: (שה"ש ב') ח"א א. לט: רטו: ח"ג ד: ת"ז תק' ל"א עה: תק' ו' בהשמטות קמו. ב) וכל שיח השרה: (בראשית ב') ח"א א לר: ח"ג מח: ת"ז תק' נ"א פו: ז"ח בראשית י"ג טו שלד. ג) ואדם אין: ח"א רנב: ח"ג מח. ת"ז תק' נ"א פו. תק' ס"ו צח. תק"ח כ"ז טו שמב. קט"ו טא שר.

חלופי גרסאות א נ"א מתחיל וירא אליו ה' באלוני ממרא וגו' רבי, ב נ"א דאתי. ג נ"א דאתי. ד נ"א איתחזי. ונ"א מוסיף אתחזי למיפק. ה נ"א לעלמא. ו נ"א ארעא. ז נ"א גליית. ח נ"א אבהא. ט נ"א דאתקרת. י נ"א בארץ וגו' וליב מן וכל ער וארם. י"א נ"א ליב אינון. י"ב נ"א אתגלי. ונ"א אתגליין. י"ג נ"א אמטרו. י"ד נ"א לא. טו נ"א חילין. טז נ"א ליב אתגליאו. יז נ"א ואתייבו. יח נ"א ליב בה. י"ט נ"א קמיה. כ נ"א מוסיף אשתכח בעלמא. כ"א נ"א דהא. ונ"א מוסיף דהא כל. כ"ב נ"א לא. ונ"א מוסיף דעבר לא.

מאמר הסולם וירא אליו ה'

כי לא המטיר וגו', נסתרו בה כל אלו התולדות ולא נגלו, והשמים נעצרו ולא המטירו על הארץ, משום שאדם אין וגו', שלא נמצא עוד לא נברא, והכל נעכב מלהגלות בסבתו, כיון דאתחזי וכו': כיון שנראה אדם מיד הנצנים נראו בארץ, וכל הכחות שנסתרו נתגלו וניתנו בה.

ג) עת הזמיר הגיע, וכו': פירושו, שנתחקן תקון של שירות ותשבחות, לומר לפני הקב"ה, מה שלא היה מטרם שנברא האדם. וקול התור נשמע בארצנו, זהו הדיבור של

קב"ה

א) רבי חייא פתח הנצנים וגו': ר"ח פתח כתוב הנצנים נראו בארץ עת הזמיר וגו', הנצנים נראו בארץ, פירושו, כאשר ברא הקב"ה את העולם נתן בהארץ כל הכח הראוי לה, והכל היה בהארץ, אבל לא הוציאה פירות בהעולם עד שנברא האדם. כיון שנברא האדם, הכל נראה בהעולם שהארץ גילתה פירותיה וכחותיה שנפקדו בה, ואז נאמר הנצנים נראו בארץ.

ב) כגוונא דא, וכו': כעין זה לא נתנו השמים כחות להארץ, עד שבא אדם. וז"ש וכל שיח השדה טרם היה בארץ וגו', (רמב"ם דף צ"ז ע"א י' דף צ"ז ע"ב)

ד) בתר דחטא, כלא אסתלק מעלמא, ב' ואתלטיא ארעא. הה"ד * ארורה, האדמה בעבורך וגו'. וכתוב ב' כי תעבוד את האדמה, לא תוסף תת כחה לך וגו'. וכתוב ב' וקוץ ודרדר תצמיח לך.
ה) ואתא נח ותקן קרדומין ב' ופצירי בעלמא. ג' ולבחר ה' וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. אתו בני עלמא וחבו ד' קמיה ס' דקביה. ואסתלקו חילין ו' דארעא כמלקדמין, והוּו קיימי עד דאתא אברהם.
ו) כיון דאתא ז' אברהם, מיד הנצנים נראו בארץ. ח' אתתקנו ואתגלו כל חילין בארעא. עת הזמיר הגיע, כשעתא דאמר ליה קביה דיתגור, כיון דמטא ההוא זמנא, דברית, אשתכח ביה באברהם, ואתגור. כדן אתקיים ס' ביה, כל האי קרא, ואתקיים עלמא, ומלה דקביה הוה באתגלייא ביה, הה"ד י' וירא אליו ה'.

ז) רבי אלעזר פתח האי קרא, י' בתר דאתגור אברהם, דעד לא אתגור לא הוה י"ב מליד עמיה, אלא מגו דרגא תתאה, ודרגין עלאין לא הוּו קיימי, על י' ההיא דרגא. כיון דאתגור, מיד הנצנים נראו בארץ, י"ב אלין דרגין תתאין דאפיקת ואתקינת האי דרגא תתאה.

מסורת הזהר

א) ארורה האדמה: (בראשית ג'). ח"א נח. קמנ: "ת"ו בהקדמה יא. תקי ליה עו: תק' ס"ט קיא: ז"ח נח כ"כ סכ שמא. ב) כי תעבוד את האדמה: בראשית ד'. ג) וקוץ ודרדר תצמיח: בראשית ג'. ד) אתא נח ותקין: ח"א לה. ה) וישת מן היין וישכר: (בראשית ט') ח"א סג: עג. פג. קי: קכב: קמו: קצב. רנה. ח"ב רמה. רסו: ו) וירא אליו ה': (בראשית י"ח) ח"א צח: ח"ג קפו: ז"ח שה"ש ע"ב טו שיב. תק"ח קכ"א טכ שטו.

חלופי גרסאות א' נ"א ואתלטיא. ב' נ"א ליג ופצירי. ג' נ"א ופצירין (אה"ל). ד' נ"א ובצירין. ה' נ"א ופציר. ו' נ"א קמיה. ז' נ"א ליג דקביה. ח' נ"א דעלמא. י' נ"א מוסיף אברהם דעלמא. י"א נ"א אתתקנו. י"ב נ"א ליג ביה. י"ג נ"א בשעתא. י"ד נ"א מלה. י"ה נ"א ההוא. י"ו נ"א אילין.

<p>מאמר</p> <p>הקביה, שלא היה נמצא בעולם מטרם שנברא האדם, כיון שנמצא האדם נמצא הכל. ד) בתר דחטא וכו' אחר שחטא, נסתלק הכל מהעולם ונתקלה הארץ. וז"ש ארורה האדמה בעבורך וגו'. וכתוב כי תעבוד את האדמה וגו'. וכתוב, וקוץ ודרדר תצמיח לך. ה) אתא נח וכו': בא נח להעולם, ותקן קרדומות ופצירות בהעולם, כלומר שתקן כלים לעבודת האדמה, וע"כ כחוב עליו זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו וגו'. כי יתן לנו כלים, ונפטור מעצבון ידינו, שהיה לנו עד עתה. ואח"כ וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. ואח"כ באו בני העולם וחטאו לפני הקביה. ונסתלקו כחות הארץ כבתהילה. כלומר שכל התקונים של נח נתבטלו, והיה כן עד שבא אברהם.</p> <p>ו) כיון דאתא אברהם וכו': כיון שבא אברהם מיד הנצנים נראו בארץ, שפירושו, נתתקנו</p>	<p>הסולם</p> <p>ונתגלו כל כחות הארץ. עת הזמיר הגיע, היינו בשעה שאמר לו הקביה שימול עצמו זמיר פירושו כריתה, דהיינו כריתת הערלה. כיון שהגיע זמן ההוא שהברית נמצא באברהם, דהיינו שנמול, אז נתקיים בו כל הכתוב הזה, הנצנים נראו וכו', ונתקיים העולם, והדיבור של הקביה היה בהתגלות אליו, וז"ש וירא אליו ה' אחר שנמול.</p> <p>ז) רבי אלעזר פתח וכו': ר"א פתח את הביאור של כל כתוב הזה, לאחר שנמול אברהם, כי מטרם שנמול, לא היה הקביה מדבר עמו, אלא מתוך מדרגה תחתונה, הנקראת מחזה. דהיינו הנוקבא. בהיותה עיד בהארת השמאל. כמ"ש אחר הדברים וגו' דבר ה' אל אברהם במחזה וגו'. ומדרגות העלינונות לא היו מתחברות במדרגה ההיא. דהיינו המדרגות של ז"א לא נתחברו בהנוקבא. כיון שנמול, מיד הנצנים נראו בארץ, אלו הן מדרגות</p>
--	---

(ח) עת (ב) הזמיר הגיע ^ה אליו ענפוי דערלה. וקול התור נשמע בארצנו. דא * קול דנפיק מגו * (הוא פנימאה דכלא, כ) ^ג והוא קול נשמע, ודא קול ^ג דגזר מלה ^ד למלא ^ה ועביד לה שלימו.

(ט) ת"ת. דעד לא אתגזר אברהם, לא הוה ^ו עליה, אלא האי דרגא ^ז כדארן, ^ח כיון דאתגזר, מה ^ט כתיב, וירא אליו ה'. למאן. דהא לא כתיב, וירא ה' אל אברם. דאי ^י לאברם, מאי שבחא הכא יתיר, ^י מבקדמיתא עד לא אתגזר, דכתיב וירא ה' אל אברם.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) קול—ודבור: לעיל בראשית ב' דף קמ"ז ציון א' וש"ג.

(א) פ"י לטון לא מזמור עת בא להכריז הקלטה חזנית מן העולם המעכזים (כא רוב טובה בעולם, ג) דף י' ע"ב.

חלופי גרסאות א' נ"א ליג אליו. ב' נ"א ורא. ג' נ"א דגזר. ונ"א דאתגזר. ד' נ"א לאתמלא. ה' נ"א ועבר. ו' נ"א עמיה. ז' נ"א כדקארן. ח' נ"א לבתר מה כתיב ול"ג דאתגזר. ונ"א מה כתיב לבתר. ט' נ"א כתיבה (ד"א) ונ"א מוסיף כתיב לבתר. י' נ"א אברהם. י"א נ"א מקדמיתא.

וירא אליו ה'

הסולם

מאמר

נעשה זווג דהכאה, המוציא קומת החסדים בבחינת קו אמצעי, המכריע ומיחד ב' וקיון ימין ושמאל זה בזה. ובחינות המסך הללו מכונות הנצנים שהם נראו בארץ שהיא הנוקבא, בכח המ"ן מצות המילה. וזהו שמפרש אליו דרנין תתאין. דהיינו כחות המסך. דאפיקת ואתקינת האי דרנא תתאה, שכחות הללו יצאו ונגלו בהנוקבא, והיא תיקנה את עצמה על ידיהם, בסוד מסך מתוקן לזווג. להוציא קומת החסדים המזווג אותה עם הזו"ן. (ועי' לעיל פ' לך דף צ"ד אות רע"ג).

התחונות שהמדרגה התחוננה הנקראת מחזה הוציאה ותקנה אותן. כדי שיתחברו בה המדרגות העליונות כולן.

ביאור הדברים, כמו ב' הקוין ימין ושמאל שביסוטה, אינם מזדווגים ונכללים זה בזה, אלא ע"י קומת החסדים היוצאת על מ"ן דז"א, המכריע ביניהם וכוללם זה בזה. כן זו"ן, לאחר שעלו ליסוטה לקבל מהם מוחין, נעשה שם ז"א לבחינת קו ימין, והנוקבא לבחינת קו שמאל. והם נפרדים זה מזה, כדרך ב' הקוין ימין ושמאל, עד שעולה אליהם מ"ן ע"י נשמות הצדיקים, ויוצאת קומת חסדים על מ"ן הללו דצדיקים, ומזווג את ז"א ונוקבא. כמו שהארכנו בזה לעיל (בראשית א' דף קנ"ב ד"ה ביאור עש"ה) ובעת שזו"ן נפרדים זה מזה, נקראת הנוקבא בשם מחזה, כי תרגומו של ראה הוא מחזה, ומלה של תרגום המובא במקרא, רומז על מוחין דאחורים, כנודע. ואלו המוחין דקו שמאל שבתנוקבא, מטרם הזווג עם ז"א, הם מוחין דאחורים.

(ח) עת הזמיר הגיע וכו': היינו עת כריחת ענפים הרעים הניע, שהם אלו הענפים של ערלה כי קליפה זו שלטה מטרם שנמול. והיתה בסו"ה ונרנן מפריד אלוף. וקול התור נשמע בארצנו, זהו קול, היוצא מתוך אותה הפנימית שבכולם קול פירושו ז"א. הפנימית שבכולם היינו אמא, שז"א נאצל ויוצא הימנה. ואתו הקול ז"א נשמע בארצנו, שהיא הנוקבא. כלומר, שז"א נזדווג עם הנוקבא, על ידי המ"ן ממצות המילה כנ"ל בסמוך. וזהו קול החוץ המלה לדיבור, כלומר שיש בו חיתוך הדיבור, ועושה לה את השלימות. פירושו, ז"א נקרא קול, והנוקבא נקראת דיבור, ואומר, שז"א מתקן את הנוקבא ועושה אותה בכל השלימות. (ט) ת"ח דעד לא וכו': בוא וראה, כל עוד שלא נמול אברהם, לא היה עליו אלא אותה מדרגה כמו זאמרנו, דהיינו מדרגת הנוקבא בעת שנקראת מחזה. מכיון שנמול מה כתוב, וירא אליו ה', ולא אמר למי, כי לא כתוב, וירא ה' אל אברם. ומשיב, אם היה כחוד לאברם

וזה אמרו. דעד לא אתגזר, דהיינו טרם שאברהם העלה מ"ן לזו"ן במצות המילה, לא הוה מקול עמיה אלא מנו דרנא תתאה דהיינו הנוקבא, ודרנין עלאין שהם מדרגות ז"א, לא הוו קיימי על ההיא דרנא, כלומר שז"א לא היה בזווג עם הנוקבא, אלא שהיו נפרדים זה מזה, להיות ז"א בבחינת קו ימין, והנוקבא בקו שמאל, כנ"ל. וקוי ימין ושמאל הם במחלוקת זה עם זה. כיון דאתגזר דהיינו שהעלה מ"ן ע"י מצות מילה, מיד הנצנים נראו בארץ, דהיינו בחינות המסך שעליהם (דמוי דף צ"ז ע"ב * דף צ"ח ע"א)

(י) אלא, רזא סתימא איהו, וירא אליו ה'. ליהווא דרגא דמלייל עמיה, מה דלא הוה מקדמת דנא, עד דלא ה' אתגור. כ' דהשתא, אתגלי קול, ואתחבר בדבור, ג' כד מלייל עמיה.
 (יא) * והוא יושב פתח האהל. והוא. ולא גלי מאן. אלא, הכא גלי חכמתא, דכלהו דרגין ז' שרו, על האי דרגא תתאה, ב' דאתגור אברהם. ת"ח. וירא אליו ה'. דא הוא רזא דקול דאשתמע, ה' דאתחבר ו' בדבור, ואתגלי ביה.
 (יב) והוא יושב פתח האהל. דא עלמא עלאה, דקאים לאנהרא עליה. כ' כחום היום. דהא אתנהיר ימ'נא, ז' דרגא דאברהם אתדבק ב' ביה. ד"א כחום היום. בשעתא דאתקריב דרגא לדרגא, ב' בתיאובתא דדא ב' לקבל דא.
 (יג) * (י) וירא אליו. אמר רבי אבא, עד לא אתגור אברהם, הוה אטיס. כיון דאתגור, אתגלי כלא, ושרא עליה שכינתא, בשלימו כדקא יאות. תא חזי. והוא יושב פתח האהל. והוא: י' דא עלמא עלאה, דשרי על האי י"א עלמא תתאה, אימתי, כחום היום. בזמנא דתיאובתא דחד צדיק י' למישרי ביה.

מסורת הזוהר

(א) והוא יושב פתח האהל: (בראשית י"ח) ח"א כא. ח"ב לו. ח"ג יד. עא. ב) כחום היום ח"א כא. ח"ב לו.

חלופי גרסאות א' נ"א מוסיף אתגור, דכתיב וירא ה' אל אברם (הרמ"ק). ז' נ"א והשתא. ג' נ"א מוסיף ולבחר כד. (אה"ל). ד' נ"א דשרו ה' נ"א ואתחבר. ו' נ"א בדבורא. ז' נ"א דדרגא. ח' נ"א בה. ונ"א בהו. ט' נ"א לקביל. י' נ"א מוסיף דא הוא. י"א נ"א ליג עלמא. יב' נ"א למשרי. ונ"א דשרי. ונ"א מוסיף דשרי ביה עימיה.

מאמר

הסולם

וירא אליו ה'

(יב) והוא יושב פתח האהל וכו': והוא. זה עולם העליון, דהיינו אמא, העומד להאיר עליו, היינו על הנוקבא, הנקראת פתח האהל שנעשית פתח להאורות. כחום היום, היינו שהאיר הימין, שהוא הסד, מדרגה שאברהם נתחבר בה. פירוש אחר. כחום היום, היינו בשעה שנתקרבה מדרגה למדרגה בתשוקה מזו אל זו. דהיינו מז"א אל הנוקבא, אז נאמר עליהם כחום היום.

(י) אלא רזא וכו': אלא סוד סתום הוא. וירא אליו ה' פירושו, שנראה לאותה המדרגה שדברה עמו. כלומר, ז"א שהוא הוי"ה. נראה אליו, היינו להנוקבא. מה שלא היה מקודם לכן מטרם שנמול, שאז היחה נפרדת מז"א. ועתה נגלה הקול הוא ז"א, ונתחבר בדבור היא הנוקבא. בעת שדבר עם אברהם. דהיינו שאברהם היה מקבל עתה מזווג זו"ן והיה מרכבה לשניהם. וע"כ כתוב כאן וירא אליו הוי"ה הרומז על זווג זו"ן יחד.

(יא) והוא יושב פתח האהל וכו' אומר ורזא ואינו מגלה מי הוא היושב. ומשיב, אלא הכתוב מגלה כאן חכמה, לרמוז שכל המדרגות שרו על אותה מדרגה התחתונה אחר שנמול אברהם. ושיעור הכתוב, והוא, דהיינו הנוקבא, יושב פתח האהל, נעשית לפתח לכל המדרגות. האהל, הוא מלשון בהלו נרו (איוב כ"ט) בוא וראה, וירא אליו ה', זה הוא סוד, שהקול היינו ז"א נשמע ונתחבר בדבור, היינו מלכות, ונגלה בו.

(דפו"י דף צ"ח ע"א *) דף צ"ח ע"ב

(ד) מיד, * וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. מאן אינון שלשה אנשים. אלין אברהם יצחק ויעקב, דקיימי עליה דהאי דרגא, ומנייהו ב * (יניק ואתון).

(טו) כדון ב וירא וירץ לקראתם. דתיאובתא דהאי דרגא תתאה, לאתחברא בהו, וחדוותא ב דילה, לאתמשכא אבתרייהו, וישתחו ארצה. ב לאתתקנא ד כרסייא ס לגבייהו.

(טז) ת"ח. עבד קב"ה לדוד מלכא. ב) חד סמכא י מכרסייא עלאה, כאבהן. ואע"ג דאיהו ס כרסייא לגבייהו, אבל, בזמנא דאתחבר בהו, איהו חד סמכא, לאתתקנא ס בכרסייא עלאה. ובגין כך, ד נטל מלכותא בחברון, דוד מלכא, שבע י שנין, לאתחברא בהו. והא אתמר.

דרך אמת

(ב) עמוד אחר לכסא הכבוד.

מסורת הזהר

(א) וישא עיניו וירא: (בראשית י"ח) ח"א קא:

קסט. (ב) וירא וירץ לקראתם: (בראשית י"ח)

ח"א צט: קי: (ג) חד סמכא—כאבהן (רגלא רביעאה דכרסייא): ח"א ה: כ. טט: קצו: רחמ: רגש.

ח"ג קפב. רסב: ז"ח יתרו ל"ז טג שמג. (ד) נטל מלכותא בחברון—לאתחברא בהו: ח"א עט:

ח"ב לא.

חלופי גרסאות א גיא מוסיף יניק יסודא דעלמא. ב גיא דילה. ג גיא לאתקנא. ד גיא כורסייא. ס גיא לגביהו.

ו גיא מכורסייא. ז גיא באבהן, וניא באבה. (ז"ו). ח גיא כורסייא. וניא כרסייא. ט גיא

בכורסייא. וניא בכרסיא. י גיא שנים.

מאמר

הסולם

וירא אליו ה'

אחת עם האבות שהם חג"ת, כי נתקנה לרגל הכסא כמוהם. (ועי' לעיל בראשית א' דף ק"י ד"ה ואלו).

ואע"ג דאיהו כורסיא וכו': שואל ואע"פ שהיא כסא אל האבות כנ"ל, ואיך נאמר

שנתקנה במדרגה אחת עם האבות להשלים ד' רגלי הכסא. ומשיב אבל הוא רק בזמן, שהיא נתחברה

עמהם. להיות רגל אחד להתתקן בכסא העליון, ומשום זה קבל דוד המלך מלכות על ישראל

בחברון שבע שנים כדי להתחבר בהם. בחג"ה. והוא נתבאר. (בפרשת לך לך דפו"י ע"ט)

שאומר שם. דודו לית ליה לקבל מלכותא אלא עד דיתחבר באבהן, דאינון בחברון.

פירוש. כי מתחילה נבנית הנוקבא בסוד ב' מאורות הגדולים, דהיינו בקומה שוה עם

ז"א מאחוריו, ואז שניהם משמשים בכתר אחד שהוא בינה. שז"א מקבל צד ימין שלה

והנוקבא צד שמאל שלה. ואז נחשבים זו"ן לד' רגלין שלה, והיא נקראת כסא העליון.

חג"ת דז"א הם ג' רגלי הכסא. והנוקבא היא רגל רביעי. באופן ששניהם שוים זה לזה.

אמנם אלו המוחין נחשבים להנוקבא רק למוחין דאחוריים, ובכדי להבנות במוחין דפנים, היא

מתמעטת בסוד המאור הקטן, ואז יכולה לקבל מז"א מוחין דפנים. ומבחינה זו היא נעשית

כסא

(יד) מיד וישא עיניו וגו': מיד, אחר שנעשה זווג זו"ן, נאמר, וישא עיניו וירא והנה

שלשה אנשים נצבים עליו. ושואל מי הם שלשה אנשים האלו. ואומר, שהם אברהם יצחק ויעקב,

דהיינו חסד גבורה תפארת דז"א, הנקראים אברהם יצחק ויעקב. שראה אותם עומדים עליה, על אותה

המדרגה, שהיא הנוקבא, שמהם היא יונקת וניזונת.

(טו) כדון וירא וכו': אז וירא וירץ לקראתם, כי תשוקתה של מדרגה התחתונה,

שהיא הנוקבא, הוא להתחבר בהם, בחג"ת, וחדוה שלה היא להמשך אחריהם. ולפי"ז קאי

וירא וירץ, על הנוקבא, שרצתה להתחבר בהם. וישתחו ארצה, כדי להעשות ולהתתקן לכסא

בערם. כלומר שהנוקבא נעשית לכסא אל החג"ת האלו דז"א, שישרו עליה, כמו אדם

היושב על כסא.

(טז) תיח עבד קב"ה וכו'. בוא וראה, עשה הקב"ה את דוד המלך, שה"ס הנוקבא,

לרגל אחד מכסא העליון, כמו האבות. פירוש. כסא העליון ה"ס בינה. האבות, ה"ס חג"ת

שהם ג' רגלי הכסא הזה, והז"א תקן את הנוקבא, הנקראת דוד המלך, שזהיה לרגל

רביעי לכסא הזה. ונמצאת הנוקבא במדרגה

(דפו"י דף צ"ח ע"ב *) דף צ"ט ע"א)

תוספתא

(ז) וירא אליו ה' באלוני ממרא. אמאי באלוני ממרא, ולא באתר אחרא. אלא, בגין דיהיב ליה עיטא, על גזירו דקיימא דיליה. בשעתא דאמר קב"ה לאברהם למגור, אזל אברהם ל דימלך עם חברוי, אמר ליה ענר, אנת בן תשעין שנין ואת מעיק גרמך.

(ח) א"ל ממרא, י דכרת יומא, דרמו לך כשדאי באתון דנורא. וההוא כפנא, דעבר על עלמא, דכתיב: * ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה. ואינון מלכין, י דרדפו בתריהון, דומחית יתהון, וקב"ה י שזבינך מכלא, ולא יכיל בר נש למעבד לך ביש. קום עכיד פקודא דמרך. א"ל קב"ה: ממרא. אנת יהבת ליה עיטא למגור, חיך. לית אנא מתגלי עליה, אלא בפלטרין דילך. ההיד באלוני ממרא. (ע"כ).

מסורת הזהר

(א) ויהי רעב בארץ: (בראשית י"ב) ח"א פ. פא: פג: פה. קיח. קמ: קמ: ז"ח אחרי מ"ו סב שז. שה"ש ס"ב סד שלח. תק"ח קי"ח טא שמה. סד שיו. חלוסי גרסאות ה ג"א אמלך. וניא לאמלך. ג ג"א דכרתי. ג ג"א דרופת. ד ג"א ומחיתונן. ס ג"א שובינא.

מאמר	הסולם	וירא אליו ה'
כסא אל ז"א מתחתיו. וכבר נתבאר כל זה באורך (לעיל בראשית א' דף ק"ד מאות קי"א עד אות קי"ח) ואין להכפיל דברים. באופן שיש ב' זמנים להנוקבא. מתחילה בקומה שוה לז"א, ואח"כ מתמעטת ונעשית קטנה ממנו.	דפו"י דף ע"ט ע"ב) דרוד לית ליה לקבל מלכותא, אלא עד דיהחבר באבהן, שהם חג"ת, דאינון כחברון. דהיינו שצריכה להתחבר מקודם בקומה שוה עם החג"ת מאחוריים, ולולא זה לא היה יכול לקבל המלכות השלמה שהיא מוחין דפנים.	

תוספתא

(ז) וירא אליו ה' באלוני ממרא וכו': שואל, למה באלוני ממרא ולא במקום אחר. ומשיב, אלא משום שממרא נתן לו עצה על ברית מילה שלו. כי בשעה שאמר הקב"ה לאברהם שימול את עצמו, הלך אברהם להועץ עם חבריו, אמר לו ענר, אתה כבר יותר מתשעים שנה, ואתה תצער את עצמך.

(ח) א"ל ממרא דכרת וכו': אמר לו ממרא, זכור את היום שהשליכו הכשדים אותך בכבשן האש, ואותו הרעב שעבר על העולם, שכתוב, ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה, ואת אלו המלכים שרדפו אנשיך אחריהם והכית אותם, והקב"ה הצילך מכולם ואיש לא יכול לעשות לך רעה, קום עשה מצות רבונוך, אמר לו הקב"ה לממרא, ממרא, אתה נחת לו עצה על המילה, חיך, איני מתגלה עליו אלא בהיכל שלך, וזהו שכתוב באלוני ממרא. ע"כ תוספתא

ווי"ש ואע"ג דאיהו כרסיא לגביהו, דהיינו בזמן של מוחין דפנים, היא קטנה ממנו ונבחנת לכסא אל החג"ת דז"א, אבל בזמנא דאתחבר בהו, איהו חד סמכא לאתחנקא לכרסיא עלאה. דהיינו בזמן של מוחין דאחוריים שנתחברה עם חג"ת דז"א בקומה שוה, הרי היא אז רגל אחת להתתקן בכסא העליון בשוה עם חג"ת דז"א, כי שניהם משמשים אז בשוה בכסא העליון שהוא בינה. גם נתבאר שם שלולא קבלה הנוקבא מקודם את המוחין דאחוריים כסוד ב' המאורות הגדולים לא היתה יכולה לקבל אח"כ מוחין דפנים. ע"ש. ווי"ש ובנין כך נטל מלכותא בחברון דוד מלכא שבע שנין לאתחברא בהו. כי מלכותא דחברון ה"ס המוחין דאחוריים ומלכותא דכל ישראל היא מוחין דפנים, ואם לא קבל דוד המלך את מלכותא דחברון מקודם, שהם המוחין דאחוריים, לא היה ראוי לקבל כלל את מלכות כל ישראל, שהם המוחין דפנים. ווי"ש לעיל (בפרשת לך לך רטו"ו דף צ"ה ע"ב)

מדרש הנעלם

יט) רבנן פתחי בהאי קרא, * לריח שמניך טובים שמן תורק שמך וגוי. ת"ר. ה' האי נשמתא דבר אינש, בשעתא ד' דסלקא מארעא י' לרקיעא, וקיימא בההוא זיהרא עלאה דאמרן, קב"ה מבקר ד' לה.

כ) ת"ש. א"ר שמעון בן יוחאי. כל נשמתא י' דצדיקייא, כיון דקיימא באתר שכינתא יקרא, דחזיא למיתב, קב"ה קרי לאבהתא, ואמר לון, זילו ובקרו לפלניא צדיקא דאתא, ואקדימו ליה שלמא, מן ו' שמי. ואינון אמרין, מארי עלמא, לא אתחזי, לאבא למיזל י' למיחמי לברא. ברא אתחזי, ס' למיחמי ולמחזי, ולמתבע לאבוי.

כא) והוא קרי ליעקב, ואמר ליה, אנת דהוה לך צערא דבנין, זיל וקביל פני דפלניא צדיקא דאתא הכא, ואנא איזיל עמך. הה"ד י' מבקשי פניך יעקב סלה. מבקש לא נאמר, אלא מבקשי. א"ר חייא, מרישיה דקרא משמע דכתיב י' זה דור דורשיו וגוי.

מסורת הזהר

א) לריח שמניך טובים: (שה"ש א') ח"א צח. רנד: ח"ב קמד: ח"ג לר. לה. נח: נט. עא: ז"ח חוקק נא טג שלה. שמא. סד שטו. שה"ש ס"ד טא שג. טג של. ס"ה טא שב. תק"ח קיו טד שכו. ב) מבקשי פניך: תהלים כ"ד. חלופי גרסאות א' נ"א הא ב' נ"א דסליקת. ג' נ"א ליג לרקיעא. ד' נ"א ליה. ה' נ"א ליג דצדיקייא. ו' נ"א שמוי. ז' נ"א למחמי. ח' נ"א למחמי. ט' נ"א אולפניה. י' נ"א ליג זה.

מאמר הסולם נשמתא—דסלקא מארעא לרקיעא

ונסתלקו הארת ב' הקיין מהנשמה, וחזרו אל ז"א. ואמרו לו מארי עלמא לא אתחזי לאבא. למיזל למחמי לברא, כי נסתמה ואינה יכולה לקבל ממנו. אלא ברא אתחזי למחמי ולמחזי ולמתבע לאבוי, כלומר, שאמרו שהנשמה צריכה להעלות מ"ן מסוד מסך דחירק, ואז יתעורר קו אמצעי שה"ס יעקב, ואז תוכל הנשמה לקבל הארתינו. למדמי ה"ס ג"ר דחכמה, למחזי ה"ס ו"ק דחכמה. למתבע ה"ס לבוש החסדים. שאינה נמשכת אלא בסוד דרישה ותביעה, דהיינו העלאת מ"ן.

כא) והוא קרי ליעקב וכו': והקב"ה קורא את יעקב, ואומר לו: אתה שהיה לך צער גידול בנים, לך וקבל פניו של פלוני הצדיק שבא כאן, ואני אלך עמך וזהו שכתוב: מבקשי פניך יעקב סלה. מבקש לא נאמר, אלא מבקשי: כי קאי על נשמת הצדיקים, שיעקב אבינו מקבל פניהם והם מבקשי פניו. אמר רבי חייא מתחילת הכתוב משמע זה שכתוב, זה דור דורשיו וגוי, שמשמע, שכונת הכתוב הוא על נשמות הצדיקים, שהם הדורשים של הדור.

פירושו. יעקב ה"ס קו אמצעי בנים ה"ס לידת

מאמר הסולם

יט) רבנן פתחי וכו': רבנן פתחו כביאור הפרשה, עם הכתוב הזה, לריח שמניך טובים, שמן תורק וגוי, תנו רבנן. נשמה הוה של האדם, בשעה שעולה מהארץ לרקיע, דהיינו בשעה שהארץ ישן בלילה, והנשמה עומדת באותה זיהרא עלאה שאמרנו (בראשית ב' אות רפ"ט). הקב"ה מבקר אותה.

כ) תא שמע ארשב"י וכו': בוא ושמע אמר ר"ש בן יוחאי, כל נשמה של צדיק, כיון שעומדת במקום שכינת כבודו ית', דהיינו שראויה לקבל הארת חכמה, שה"ס עמידה, וראויה לישב אצלה, היינו לקבל את לבוש החסדים, שה"ס ישיבה. הקב"ה, הוא ז"א, קורא אל האבוהן הם חג"ה, ג' קיין שלה ואמר להם, לכו ובקרו את פלוני הצדיק שבא, והקדימו אותו שלום משמי, כלומר שג' הקיין ישפיע לה הארת הזווג הנק' שלום משמי. היא הנוקבא, והם אומרים, רבון העולם, אינו ראוי לאב ללכת לראות את בנו, הכן צריך לראות ולחזות ולדרוש לאביו.

פירוש מתחילה האיר ז"א להנשמה את הארת קו ימין הנקרא אברהם. וה"ס הארת החולם. ואח"כ האיר לה הארת קו שמאל, הנקרא יצחק, וה"ס הארת השורק. ונעשה מחלוקת בין ב' הקיין (כנ"ל, בראשית א' דף ג"ז ד"ה והנה אחר ע"ש) ואז נסתמה הנשמה.

(דמרי דף צ"ו ע"א)

כב) א"ר נ יעקב ג א"ר ד חייא, יעקב אבינו ה הוא כסא הכבוד. וכן תאנא דבי אליהו, יעקב אבינו הוא כסא בפני עצמו, דכתיב, * וזכרתי את בריתי יעקוב, ברית כרת קב"ה, ליעקב ו לבדו, יותר מכל אבותיו, * דעביד ליה כסא הכבוד בר מן קדמאה.

כג) רבי ה אליעזר הוה יתיב, והוה לעי באורייתא. אתא לגביה, ר' עקיבא, אמר ליה, במאי קא עסיק מר. א"ל בהאי קרא דכתיב כסא כבוד ינחילם. מהו ה כסא כבוד ינחילם. זה יעקב אבינו, דעביד ליה כרסי יקר בלחודו, לקבלא אולפן נשמתא דצדיקיא.

כד) וקב"ה אויל עמיה, בכל ריש ירחא וירחא. וכד חמי נשמתא, יקר אספקלריאה שכינתא יל דמאריה, מברכת וסגדת יי קמי יי קב"ה, הה"ד ג ברכי יי נפשי וגו'.

כה) טו א"ר טו עקיבא, יי קב"ה קאים יי עלוהי, ונשמתא יי פתח ואמר, ה'י

מסורת הזהר

א) וזכרתי את בריתי יעקב: (ויקרא כ"ו) ח"א קיז: קיט. קסח. ריד: ח"ב ט: גג. ח"ג טו. ת"ז תק' כ"א סא. ב) כסא כבוד ינחילם: (שמואל א' ב') ח"ג יט: ג) כ"כ"ו נפשי (ההלים ק"ד) ח"ב לט: סא. צח. קצט: ח"ג קמ: ת"ז תק' י"ג כח.

חלופי גרסאות ה גיא דבי עקיבה יעקב אבינו (ד"א). ז גיא עקיבא. ג ג"א ל"ג א"ר חייא. ד גיא עקיבא. ה גיא הוא הוא הכסא וכן תאנא (אה"ל). ו ג"א ליג לבדו, ז ג"א לין. ח ג"א אלעור. ט גיא וכסא. י גיא אספקלריא. יא גיא דמריה. יב גיא קמיה. יג ג"א ל"ג קב"ה. יד גיא מוסיף נפשי את ה' וגו' וגי' וגי' נפשי וגו'. כל פרשה דתושבחתא דא נשמתא אמרה לה קמי קב"ה דאמר ר' עקיבא (אה"ל). ו ג"א נפשי וגו' איר עקיבא כל פרשתא דתושבחתא דא נשמתא א"ל קמיה דקב"ה. טו ג"א דא"ר. טז ג"א עקיבא. יז ג"א ל"ג קב"ה. יח גיא עלוהי. יט ג"א פתחת.

<p>מאמר</p> <p>לידת מוחין. צערא דבנין. ה"ס המסך דחירק המקטין הקומה מג"ר לו"ק. (כנ"ל לך לך דף י"ג ד"ה ונתכאר) וגורם בזה צער, אבל אי אפשר להוליד בנים שהם מוחין, זולת המסך הזה. כמ"ש שם.</p> <p>וז"ש והוא כרי ליעקב. דהיינו אחר שהנשמה העלחה מ"ן כנ"ל בסמוך. קרי ליעקב היינו שהזמין המסך דחירק, שעליו יוצא קו אמצעי שה"ס יעקב. ואמר לו אנת דהוה לך צערא דבנין. כלומר שדרכך להמשיך מוחין על מסך הזה דחירק. תעשה גם עתה זווג הזה לצורך הנשמה. פנים ה"ס חכמה, קבלת פנים ה"ס התלבשות חכמה בחסדים. וז"ש. ויל וקבל פני דפ"ניא צדיקא. היינו. שיוציא קומת חסדים וילביש החכמה בחסדים שז"ס קבלת פנים. ואנא איזיל עמך. היינו כללות ז"א.</p> <p>כב) א"ר יעקב וכו': אר"י אר"ה. יעקב אבינו הוא כסא הכבוד. וכן תאנא דבי אליהו. יעקב אבינו הוא כסא בפני עצמו. שכתוב, וזכרתי את בריתי יעקב. ברית כרת הקב"ה עם יעקב לבדו, יותר מהכרתה ברית (דמוי דף צ"ז ע"א *) דף צ"ז ע"ב</p>	<p>הסלים</p> <p>נשמה — דסלקא מארעא לרקיעא</p> <p>עם כל אבותיו. שעשה אותו. כסא הכבוד להשראתו ית' לבד מהראשונים. והוא מטעם שהראשונים שהם אברהם ויצחק אינם יכולים להאיר זולתו כנ"ל, לכן כולל בעצמו גם הארתם. ונעשה כסא בפני עצמו.</p> <p>כג) רבי אליעזר היה יתיב וכו': ר"א היה יושב והיה לומד תורה. בא אצלו רבי עקיבא, אמר לו במה עוסק מר. אמר לו במקרא הזה, שכתוב, וכסא כבוד ינחילם. מהו כסא כבוד ינחילם. זה הוא יעקב אבינו שעשה אותו כסא הכבוד בפני עצמו, לקבל תורה בעד נשמות הצדיקים. ושיעור הכתוב הוא, וכסא כבוד, דהיינו תורתו של יעקב. שנעשה לכסא הכבוד, ינחילם לנשמות הצדיקים.</p> <p>כד) וקב"ה אויל עמיה וכו': והקב"ה הולך עם יעקב, בכל ראש חדש וראש חדש, (כנ"ל באות כ"א) וכאשר הנשמה רואה, את כבוד האספקלריא, היא השכינה של רבונה. הנשמה מברכת ומשתחוית לפני הקב"ה, זהו שכתוב ברכי נפשי וגו'.</p> <p>כה) א"ר עקיבא וכו': אר"ע, הקב"ה עומד עליה, על הנשמה, והנשמה פותחת ואומרת</p>
---	--

אלקי גדלת מאד וגו', כל הפרשה עד סיומא דקאמר יתמו חטאים וגו'. ועוד א"ר עקיבא, ולא דא בלחודוי, אלא, משבחת ליה, על גופא דאשתאר בעלמא דין, ואמר * ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו'.

כו) וקב"ה אזיל. ^א מנא לן האי. מהאי קרא דכתיב, וירא אליו ה' באלוני ממרא, ^ב זה יעקב. מהו ממרא. משום דאחסין מאתן עלמין מעדן, והוא כסא. א"ר יצחק, ממרא ^ג בגימטריא מאתן ותמנין וחד. ^ד הוה מאתן ^ה דעדן, דכתיב ^ו ומאתים לנוטרים את פריו, ותמנין וחד, דהוא כסא. ונג"כ אתקרי וירא אליו ה' באלוני ממרא. ועל ^ז שום ^ח דא, ^ט נקרא ממרא.

כז) א"ר יהודה, מהו באלוני. ר"ל ^א תוקפוי, הה"ד ^ב אביר יעקב. והוא יושב פתח האהל. הה"ד, ^ג ה' מי יגור באהלך וגו'. * כחום היום. דכתיב, ^ד וזרחת לכם יראי שמי שמש ^ה צדקה ומרפא בכנפיה.

מסורת הזהר

א) ברכי נפשי—וכל קרבי: (תהלים ק"ג) ח"א פו. ח"ג קכו. קכו. ב) ומאתים לנוטרים את פריו: (שה"ש ח) ח"א קכו: ז"ח נח טא שכה. ג) אביר יעקב: (בראשית מ"ט) ח"א רמו. ח"ג טו: ד) ה' מי יגור: (תהלים ט"ו) ח"א קסא. ח"ב יג: ח"ג צח: ז"ח ויצא כו טב שמ. ה) וזרחת לכם יראי שמי: (מלאכי ג') ח"א קלא. דג: ח"ב נט. ריא: ח"ג פח. קלב: רמח: ת"ז תק' מ' פא. תק' ה' בהשמטות קמב. חלופי גרסאות ^א זינא מנלן. ^ב זינא זהו. ^ג זינא בגימרי (דמ). ^ד זינא ל"ג הוה זינא ל"ג דעין. ^ה זינא שם. ^ו זינא כך. ^ז זינא נקראת. ^ח זינא חוקפי. ^ט זינא צדקה וגו'.

גשמה—דסלקא מארעא לרקיעא

הסולם

מאמר

ה' באלוני ממרא, כי משום זה נקרא יעקב ממרא. כלומר משום שכולל בחי' עדן ובחי' כסא. שהם סוד השם ממרא, ע"כ וירא אליו ה'.

כז) אמר ר' יהודה וכו': אר"י מהו באלוני. אם ממרא זה יעקב למה נאמר באלוני ממרא, ואומר, באלוני, רצונו לומר, תקפו. והוא כמו שכתוב, אביר יעקב. כלומר באלוני ממרא הוא כמו שהיה כתוב כאן, אביר יעקב. כי אלוני פירושו אביר ותוקף, וממרא זה יעקב. והוא יושב פתח האהל וכו': זהו שכתוב ה' מי יגור באהלך וגו'. כלומר פתח האהל ה"ס הארת קי הימין, שה"ס חסדים מכוסים, וה"ס הארת נקודת החילם שנקרא מ"י דאלקים, (כנ"ל בראשית א' דף ט"ז ד"ה ותדע) המרומו בסו"ה מי יגור באהלך וגו'. דהיינו בהמלה מ"י.

כח"ס היום וכו': שכתוב וזרחת לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. דהיינו הארת קו השמאל, שה"ס הארת נקודת השורק שנקראת אל"ה דאלקים. שה"ס הארת חכמה בלי חסדים. המכונה יציאת השמש מנרתיקה, כי אין אור ההכמה מאירה אלא בנרתיק מחסדים. וכשמאירה בלי חסדים היא שורפת, בסו"ה כחום היום. ואז הרשעים

נדונים

ואומרת, ה' אלקי גדלת מאד וגו' כל הפרשה עד הסיום, שנאמר יתמו חטאים וגו'. ועוד אמר ר"ע, ולא זה בלבד, אלא שמשבח להקב"ה גם על הגוף שנשאר בעולם הזה, ואומרת, ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו'. וכל קרבי יורה על הגוף. כלומר שחחילה משבחת הנשמה להקב"ה על השגתה עצמה ואז אומרת ברכי נפשי את ה' אלקי גדלת מאד. (תהלים ק"ד) ואח"כ משבחת לו גם על הגוף. כלומר, שזיו הנשמה נמשך לטטה ומאיר אל הגוף. ואז אומרת ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו' (תהלים ק"ג) שתשבחות האלו הם על אור הגוף.

כו) וקב"ה אזיל וכו': והקב"ה הולך עם יעקב, מנין לנו זה. ממקרא הזה, שכתוב וירא אליו ה' באלוני ממרא. זהו יעקב, שנקרא ממרא. הרי שהקב"ה הולך עם יעקב, ושואל מהו השם ממרא, ואומר משום שיעקב ירש מאתים עולמות מעדן, והוא כסא, כנ"ל שנעשה לכסא הכבוד בפ"ע. ומערש רבי יצחק, ממרא הוא בגימטריא רפ"א. הנה מאתים של עדן, שזכה בהם יעקב שכתוב, ומאתים לנוטרים את פריו, ושמונים ואחד שהוא בגימטריא כסא. הרי מאתים ושמונים ואחד שבגימטריא ממרא מאתים עולמות מעדן ה"ס החכמה הנק' עדן. וכסא ה"ס החסדים המלבישים את החכמה. וע"כ נאמר וירא אליו (דטרי דף צ"ז ע"ב י' דף צ"ח ע"א)

כח) אמר רבן יוחנן בן זכאי, בההיא שעתא אזיל קב"ה, ובגין דשמעין אבהתא אברהם ויצחק, דקב"ה א זיל ג' גביה, תבעין מן יעקב למיזל עמהון, ולאקדמא ליה שלם.

כט) ואינון קיימין ג' עלוהי. ד ממאי. ה דכתיב, * וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. שלשה ו אנשים: אלין אבהתא, אברהם יצחק ויעקב, דקיימין עלוהי, וחמו עובדין טבין ז' דעבדין. וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה. משום דחמי שכינת יקרא עמהון. הה"ד, ג' על כן עלמות ה אהבוך.

מסורת הזהר

א) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים: (בראשית י"ח) ח"א קב. ב) על כן עלמות אהבוך: לעיל דף ז' ציון א' וט"ג.

חלופי גרסאות א' נ"א אזל. ב' נ"א גביה. ג' נ"א עלוהי. ד' נ"א מאי. ה' נ"א ל"ג דכתיב. ו נ"א מוסיף אנשים דקיימין. ז' נ"א דעבדי. ח' נ"א מוסיף אהבוך. א"ו הן האבות.

מאמר	הסולם	גשמה-דסלקא מארעא לרקיעא
נדונים בה. אבל הצדיקים מתרפאים בה. כי מגלים מ"ן וממשיכים חסדים להלביש החכמה. וזהו שמרמו הזהר את פירושו של כחום היום, בהכתוב וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה, ללמדינו, שאין אור השמש הזה מרפא אלא בכנפיה, דהיינו בלבוש החסדים המכסים על תוקפה של השמש כמו כנפים. ומטרם ביאת הכנפים מקו האמצעי ה"ס כחום היום, ששורפת אז.	דף ג"ו ד"ה והנה אחר) אלא ע"י קומת החסדים, שה"ס קו האמצעי, נעשה שלום ביניהם.	דף ג"ו ד"ה והנה אחר) אלא ע"י קומת החסדים, שה"ס קו האמצעי, נעשה שלום ביניהם.

כט) ואינון קיימין עלוהי וכו': והם, אברהם ויצחק עומדים על הנשמה, כלומר, אחר שיעקב השפיע החסדים בסוד קדימת השלום, מאירים אליה גם ב' הקוין שהם אברהם ויצחק, שכתוב וישא עיניו וירא היינו הנשמה והנה שלשה אנשים נצבים עליו, שלשה אנשים, הם האבות, אברהם יצחק ויעקב. הנצבים עליו, ורואים מעשים הטובים שעשתה הנשמה, כלומר, שרואים המ"ן של הנשמה, ומשפיעים לה מידן דוכרין.

כח) אמר רבן יוחנן בן זכאי וכו': אריב"ז, באותה שעה, היינו בעת שהנשמה היא בבחי' כחום היום, הולך הקב"ה, שהוא ז"א, כדי להשפיע להנשמה, כלומר, שהולך ממקום למקום בסוד תלת דוכתי, (כנ"ל בראשית א' דף כ' אות י"ב ע"ש) שאומר שמא דא כרילא בתלת דוכתי, וכן הולך מפתח האהל, שה"ס מקום החסדים הנעלמים בסוד מ"י וקו ימין, אל המקום שה"ס כחום היום, שה"ס אל"ה וקו שמאל, ואח"כ אל מקום בחינת יעקב שה"ס קו אמצעי, כמ"ש לפנינו.

ובגין דשמעין אבהתא וכו': ומשום שהאבות אברהם ויצחק שמעו שהקב"ה היינו כללות ז"א, הולך אל הנשמה, כלומר שהאבות הרגישו שהנשמה היא במצב כחום היום, שצריכה למקום הלבשת החסדים, הם מבקשים מן יעקב שילך עמם ולהקדים לה להנשמה שלום. כלומר שימשיך על מסך דחירק שלו קומת החסדים, המכרעת בין אברהם ויצחק, ואז מתלבשת החכמה בחסדים, שה"ס שלום, והטעם שנקראת שלום, הוא, כי מטרם הכרעת, קומת החסדים, ב' הקוין נמצאים במחלוקת (כנ"ל בראשית א' שפ"י, דף צ"ח)

(א) דבר אחר. וירא אליו ה' באלוני ממרא. רבנן פתחי בהאי קרא, בשעת פטירתו של אדם. דתניא, אמר רבי יהודה, בשעת פטירתו של אדם, הוא יום הדין הגדול, שהנשמה מתפרדת מן הגוף. ולא נפטר אדם מן העולם, עד שרואה את השכינה. הה"ד, * כי לא יראני האדם וחי. ובאין עם השכינה שלשה מלאכי השרת, לקבל נשמתו של צדיק. הה"ד וירא אליו ה' וגו'. כחום היום. זה יום הדין הבווער כתנור, להפריד הנשמה מן הגוף.

(ב) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים. המבקרים מעשיו מה שעשה, והוא מודה עליהם בפיו. וכיון, שהנשמה רואה כך, יוצאת מן הגוף, עד פתח בית הבליעה, ועומדת שם, עד שמתודה, כל מה שעשה הגוף עמה, בעולם הזה. ואז נשמת הצדיק, היא שמחה במעשיה, ושמחה על פקדונה. דתאנא, א"ר יצחק, נשמתו של צדיק מתאוה, אימתי תצא מן העולם הזה, שהוא הבל, כדי להתענג בעולם הבא.

(ג) ת"ר. כשחלה רבי אליעזר הגדול, ההוא יומא ע"ש הוה. וואותיב לימיניה ה' הורקנוס בריה, והוה מגלי ליה, עמיקתא ומסרתא, והוא לא הוה מקבל בדעתיה מלייא, דחשיב כמטורף בדעתיה הוה. כיון דחמא דדעתא דאבוי מתישבא עלוי, קביל מניה מאה ותמנין ותשעה, רזין עלאין.

(ד) כד מטא לאבני שיש, דמתערבי במיא עלאה, בכה רבי אליעזר. ופסק למימר, אמר, קום התם ברי. א"ל אבא למה. אמר ליה, חזינא,

מסורת זוהר

(א) כי לא יראני האדם וחי : (שמות ל"ג) ח"א ז. ריא : ריח : רכנ. ח"ב טו : ח"ג קמו. ת"ז תק' ס"ט קטו. תק' ע' קלג : ז"ח אחרי מח. (ב) אבני שיש ח"א כו : ח"ג רמו : רנה. ת"ז תק' ה' כ. תק' מ' ס :

חלופי גרסאות א' נ"א מוסיף הבליעה, הה"ד והוא יושב פתח האהל (אה"ל). ב' נ"א פקדנה (אה"ל). ג' נ"א ל"ג הוה, ד נ"א ואנתניה. ה' נ"א מהורקנוס. ו' נ"א ומסרת. ז' נ"א מליא. ח' נ"א מוסיף א"ל ר', ט' נ"א ל"ג ליה.

<p>מאמר</p> <p>שמה, שה"ס גילוי השכינה, שהיא שמו של הקב"ה. ועכ"ז כל חשקה של הנשמה היא להמשיך החסדים דקו ימין, שה"ס מ"י, וזה שמסיים הכתוב על בן עלמות אהבך, היינו החסדים הנעלמים מסוד מ"י, שהם ג"ר דבינה, משם דוקא אוהבות הנשמות להמשיך. וזה שמבואר בהכ' וירא, היינו גילוי שכינה, ע"י הארת השרק אחר שמלכשת בחסדים ואז וירק לקראתם, לקבל בעיקר, מפתח האהל שה"ס מ"י וזה שכזוב ער כן עלמות אהבך. דהיינו החסדים המכוסים מחכמה הנקראים עלמות, שהנשמות אוהבים אותם ביותר כנ"ל.</p> <p>(ל) דבר אחר, וירא אריו ה' באלוני ממרא וכו' : רבנן פתחו בכתוב הזה, שמדבר בשעת פטירתו של אדם וכו' (אין צריך פירוש).</p> <p>(רש"י דף צ"ה ע"א)</p>	<p>הכולם</p> <p>(א) וישא עיניו וירא וכו' : (אין צריך פירוש). מאמר כשחלה רבי אליעזר</p> <p>(ב) תנו רבנן כשחלה וכו' : כשחלה רבי אליעזר הגדול ונסה למת, אותו היום היה ערב שבת והושיב לימינו את הורקנוס בנו. והיה מגלה אליו עמוקות ונסתרות, והורקנוס לא היה מקבל ממנו בתחילה בדעה מלאה, כי חשב שדעתו אינה מיושבת עליו. לאחר שראה שדעתו של אביו מיושבת עליו, קבל ממנו מאה ושמונים ותשעים סודות עליונים.</p> <p>(ג) כד מטא לאבני שיש מהור וכו' : כשהגיע להכור של אבני שיש המתערבים במים עליונים בכה רבי אליעזר והפסיק מלדבר. אמר קום ולך שמה בני. אמר לו למה. אמר לו אני רואה שאמהר לעבור מהעולם, אמר לו לך ואמור</p>
--	---

(6) ה' דאוחית חלף מן עלמא. א"ל, זיל ואימא לאמך, דתסתלק נ' תפלאי, באתר ג' עלאה, ובתר דאסתלק מן עלמא, ד' ואיתי הכא למחמי להון, לא תבכי. דאינון קריבין עלאין, ולא תתאין. ודעתא דבר נש, לא ידע * בהו.
 (7) עד דהוו יתבי, עאלו חכימי דרא, למבקר ליה, אולייט להו. ה' על דלא אתו לשמשא ליה. דתנינו, גדולה שמושה יותר מלימודה. עד דאתא רבי עקיבא, א"ל, עקיבא עקיבא, למה לא י' אתית לשמשא ל' לי. ה' א"ל רבי לא הוה לי פנאי. ארתח, אמר, אתמהה עלך, אי תמות מיתת עצמך. לטייה, ה' דיהא קשה מכלהון מיתתיה.
 (8) ה' בכי רבי עקיבא, י' ואמר ליה, רבי, אולייף לי אורייתא. אפתח פומיה רבי אליעזר, במעשה מרכבה. אתא אשא, ואסחר לתרויהון. אמרו חכימיא ש"מ, דלית אנן חזיין וכדאין לכך, נפקו לפתחא דברא, ויתיבו תמן הוה מה דהוה, ואזל אשא.
 (9) ו' ואולייף * בבהרת עזה, תלת מאה הלכות פסוקות, ו' ואולייף ליה י' רי"ו טעמים, דפסוקי דשיר השירים. והוה עינוי דר' עקיבא, נחתין מיא. ואתחזר אשא כקדמיתא. כד מטא להאי פסוקא ג' סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני. לא יכיל למסבל רבי עקיבא, וארים קליה בכייתא וגעו, ולא הוה ממלל מדחילו דשכינתא, דהות תמן.

מסורת הזהר

(א) בבהרת עזה ש' הלכות: ח"ג נ: (ב) סמכוני באשישות (שה"ש ב') ח"ג מ' ריש ת"ז תק' י"ט לט: תק' ס"ד צה. תק' ס"ט קז.

חלופי גרסאות א' נ"א דאוחית. ונ"א דאור יתחלף מן עלמא ואימא לאמך דתסתלק תפלי באתר עלאי (אה"ל) ב' נ"א תפלגו. ונ"א תפלי. ונ"א חפילין, ונ"א חפילאי דילי. ג' נ"א עלא ונ"א עלאי. ד' נ"א ואחי. ה' נ"א ליג על. ו' נ"א אתיה. ז' נ"א מוסף לי דהא אתא עתא לאצורפא. ח' נ"א מוסף א"ל רבי עקיבא. ט' נ"א דהא. י' נ"א אככי. ונ"א בכה ר' עקיבא (ד"א) י"א נ"א אמר. יב' נ"א אולייף. יג' נ"א ליג רי"ו.

דרך אמת

(א) שמעתי ליום עכר וחלף מן העולם והעלה נעוה"ב לתרונה העליונה.

מאמר

ואמור לאמך, שיסתלקו התפילין שלי למקום עליון. כלומר, שרמז לה על הסתלקותי, ואחר שאסתלק מהעולם ואבא כאן לראות אותם היינו לבני המשפחה לא יבכו, כי הם עמי קרובים עליונים ולא תחתונים ודעת אנוש לא משיג בזה.

(ד) עד דהוו יתבי וכו': עוד שהם יושבים, נכנסו חכמי הדור לבקרו וקלל אותם על שלא באו אליו לשמשו, דתנן, גדולה שמושה יותר מלימודה. בינתים בא רבי עקיבא, אמר לו עקיבא עקיבא, למה לא באת לשמשיני, א"ל, רבי, לא היה לי זמן פנוי. כעס ואמר, תמה אני עליך אם תמות מיתת עצמך. וקללו שמיתתו יהיה קשה מכולם. כלומר, שקלל גם את שאר חכמים שלא באו לשמשו, שלא ימותו מיתת עצמם, ואמר, שמיתת רי"ע תהיה קשה מכולם.

הסולם

(ה) בכי ר' עקיבא וכו': בכה ר"ע ואמר לו, רבי, למדני תורה. פתח פיהו רבי אליעזר במעשה מרכבה. בא אש וסבבה את שניהם. אמרו החכמים, משמע מזה, שאין אנו ראויים וכדאים לזה, דהיינו לשמוע ענה דברי תורתו. יצאו להפתח שבחוץ וישבו שם. היה מה שהיה והלך האש.

(ו) ואולייף בבהרת עזה וכו': ולימד, בסוד, בהרת עזה כשלג, ולימדו רי"ו טעמים שבהפסוקים שבשיר השירים. ועינוי של ר' עקיבא היו מורידות מים. וחזר האש והקיפם כבתחילה. כשהגיע להפסוק סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני, לא היה יכול עוד ר' עקיבא לסבול, ונשא סולו בכי וגעה כמו שור, ולא היה יכול לדבר מפחד השכינה שהיתה שם.

לז) אורי ליה כל עמיקתא, ורוזין עלאין, דהוה ביה בשיר השירים. ואומי ליה אומאה, דלא לישתמש בשום חד פסוק מניה. כי היכי דלא א ליחריב עלמא קב"ה בגיניה. ולא בעי קמיה דישתמשון ביה *) ברייתי, מסגיאות קדושתא דאית ביה. לבתר : נפיק ר"ע, וגעי, ונבעין עינוי מיא, והוה אמר ווי רבי, ווי רבי, ס דאשתאר עלמא, ו יתום ז מנך. עאלו כל שאר חכימיא גביה, ושאלו ליה, ואתיב להון.

לח) הוה דחיק ליה ס לר"א, אפיק תרי דרועוי, ושוניון על לביה. פתח ואמר, אי עלמא, יא עלמא עלאה חזרת יא לאעלא, ולאגנזא מן תתאה, כל נהירו י ובוצינא. ווי לכון י תרי דרעי, ווי לכון תרי תורות, דישתכחון יומא דין מן עלמא. דאר יצחק, כל יומי דר' אליעזר, הוה נהירא טו שמעתא מפומיה כיומא טו דאתיהיבת בטורא דסיני.

לט) אמר י אורייתא גמרית, וחכמתא סברית, ושמושא עבדית. דאלו יהון כל בני יא אינשא דעלמא סופרים, לא יכלין למכתב, ולא יס חסרי תלמידי מחכמתי, אלא ככוחלא בעינא. ואנא מרבותי, אלא כמאן דשתי בימא. ולא הוה אלא למיתן טיבותא לרבוהי יתיר מניה.

מ) והוה שאלין מניה, בההוא סנדלא דיבום, עד דנפק נשמתיה, ואמר טהור. ולא הוה תמן ר"ע. כד נפק שבתא, אשכחיה ר' עקיבא דמית, בזע

חלופי גרסאות א ג"א ליחריב. ב ג"א ברייתא. ג ג"א נפק. ד ג"א ל"ג רבי ווי רבי. ה ג"א דישתאר. ו ג"א יתים. ז ג"א מיןך. ח ג"א הוה. ט ג"א מוסיף ליה שעמא, י ג"א דרועוי. יא ג"א ל"ג עלמא, יב ג"א לאעלאה: יג ג"א ובוצינא. יד ג"א תרין דרועוי. טו ג"א שמעתתא. טז ג"א דאתיהיבת. יז ג"א מוסיף אורייתא סברית גמרא גמרית וניא אורייתא וחכמתא סברית. וניא אורייתא סברית גמרית וחכמתא. זא ג"א אורייתא סברית גמרית וחכמתא. יב ג"א נשא. יג ג"א חסרו.

מאמר	הסולם	כשחלה רבי אליעזר
<p>לז) אורי ליה וכו': ולימד אותו כל עמוק, וסודות עליונים, שיש בשיר השירים והשביע אותו שבועה, שלא ישתמש בשום פסוק שבו, בשביל שלא יחריב הקב"ה את העולם בסבתו, כי אין רצון לפניו שישתמשו בו הבריות, מרוב קדושה שיש בו. אחר כך, יצא ר' עקיבא, וגעה, ועינוי נובעות מים. ואמר, ווי רבי ווי רבי, שהעולם ישאר יתום ממך. נכנסו אצלו כל שאר החכמים, ושאלו אותו והשיב להם בדברי תורה.</p>	<p>לט) אמר אורייתא גמרית וכו': אמר רבי אליעזר, תורה למדתי וחכמה הבנתי ושימוש תלמידי חכמים. עשיתי, שאפילו כל בני העולם יהיו סופרים, לא יספיקו לכתבם. ולא חסרו תלמידי מחכמתי אלא כמכחול בעין, כשיעור הטפה שהעין מוציאה כנגד טפת המכחול שנכנסה בה, ואני לא חסרתי מחקמת רבותי אלא כשיעור מי ששותה בים. ומסיים ע"ז הזהר, ולא אמר זה, אלא כדי להחזיק טובה לרבותיו יותר מעצמו. כלומר, מה שאמר שהוא החסיר מרבותיו כשותה בים, שהיא שיעור גדול ממכחול בשפופרת, שאמר על תלמידיו. היינו כדי להחזיק טובה לרבותיו יותר מעצמו.</p>	<p>מ) והוה שאלין מניה כההוא סנדלא דיבום: והיו שואלים ממנו דינו של סנדל דיבום אם מקבל טומאה עד שיצאה נשמתו ואמר טהור.</p>
<p>לח) הוה דחיק ליה וכו': נעשה צר לו לרבי אליעזר. הרים שתי זרועותיו ושם אוהן על לבו, פתח ואמר, ווי עולם, עולם העליון חזר לסלק ולגנוז, כל אור וכל הארה מן עולם התחתון, כמו שהיה מטרם ביאחו להעולם. ווי לכם שתי זרועות, ווי לכם שתי תורות, שתהיו נשכחים ביום הזה מן העולם. והזהר פטיים על זה. ואמר שאמר רבי יצחק, כל ימיו של רבי אליעזר, היתה, ההלכה מאירה מפיו כיום שניתנה על הר סיני.</p>	<p>מ) אמר ר' עקיבא, בשעת פטירתו. במוצאי שבת</p>	<p>מ) אמר ר' עקיבא, בשעת פטירתו. במוצאי שבת</p>

(דסויי דף צ"ח ע"ב *) דף צ"ט ע"א

מאניה, וגריר כל בשריה, ודמא נחית ונגיד על ב דיוקניה. הוה צוח ובכי נפק לברא ואמר שמיא שמיא, אמרו לשמשא ולסיהרא, דנהירותא דהות נהיר יתיר מנהון, הא אתחשך.

(מא) * אמר ר' יהודה, בשעה שנשמת הצדיק, רוצה לצאת שמחה, והצדיק בטוח במיתתו, כדי לקבל שכרו, הה"ד וירא וירץ לקראתם, בשמחה, לקבל פניהם. מאי זה מקום, מפתח האהל, כדקא אמרן. וישתחו ארצה נגבי שכינה.

(מב) ר' יוחנן פתח ד ואמר, * עד שיפוח היום ונסו הצללים טוב י דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים. עד שיפוח היום וגו', זו אזהרה לאדם בעודו בעולם הזה, שהוא כהרף עין. ת"ח מה כתיב? ואלו חיה אלף שנים פעמים וגו'. ביום המיתה, כל מה שהיה, נחשב כיום אחד אצלן.

(מג) אמר רבי שמעון, נשמתו של אדם, מתרה בו, ואומרת, עד שיפוח היום. וידמה בעיניך, כהרף עין, בעודך בעולם הזה. ונסו הצללים: הה"ד כי צל ימינו עלי ארץ. בבקשה ממך, טוב דמה לך דודי לצבי וגו'.

(מד) ד"א. עד שיפוח היום וגו'. אר"ש בן פזי, זו אזהרה לאדם, בעודו בעולם הזה, שהוא כהרף עין. מה הצבי קל ברגליו, אף אתה היה קל כצבי או כעפר האילים, לעשות רצון בוראך. כדי שתנחל העולם הבא, שהוא הרי בשמים, הנקרא הר ה', הר התענוג, ההר הטוב. (ע"כ מדרש הנעלם).

סתרי תורה

(מה) (** ה) ה הורמנותא דמלכא, אתחזי בתלת ד גוונים, גוון חד, ה חיוז

מסורת הזהר
דרך אמת
(א) עד שיפוח היום: (שה"ש ב') ח"א קנח. רכ.
(ב) לעיל פ"ו א.
ח"ב יד. ח"ב יג: מג. ב) ואלו חיה אלף שנים
(קהלת ו'). ג) כי צל ימינו: (איוב ח') ח"א ריו: ח"ג מג: רע. ת"ז חק' סט קיט. ד) גוונים—דעינא:
ח"א רכו. ח"ב כג: ת"ז חק' ו' כב: חק' ל"ז עח. חק' נ"ו צ: חק' נ"ח צב. חק' ע' קכו: קכו.
חלופי גרסאות א) נ"א דיקניה. ב) נ"א כוקאמרן. ג) נ"א ליג לגבי שכינה. ד) נ"א ליג ואמר. ה) נ"א דמה וגו'
ול"ג עד זו. ו) נ"א מוסיף שמעון בן פזי. ז) נ"א מוסיף היום ונסו הצללים. ח) בדפווי כתב
חסר. ונ"א מתחיל וירא אליו ה' בגווי וגו'. ט) נ"א ליג חיוז.

ממיר
הסולם
כשחלה רבי אליעזר
מצאו ר' עקיבא שמת. קרע את מלבושיו. וגרר את בשרו, ודם היה יורד ונמשך על זקנו, והיה צועק וביכה יצא לחוץ ואמר: שמים שמים, אמרו אל השמש והלבנה, אשר האור שהיה מאיר יותר מהם, הגה נחשך.

(מא) אמר ר' יהודה וכו': אר"י בשעה שנשמת הצדיק רוצה לצאת מהנוף, היא שמחה מפני שהצדיק בטוח עם מיתתו, כי יקבל את שכרו. וזהו שכתוב וירא וירץ לקראתם, היינו כנגד ג' המלאכים שבאו עם השכינה לקבל נשמתו (כנ"ל אות ל') בשמחה לקבל פניהם של המלאכים. מאי זה מקום מקבל פניהם, מפתח האהל כמו שאמרנו

(דפווי דף צ"ט ע"א י' צ"ט ע"ב **) דף צ"ו ע"א

דאתחזי לעינא מרחיק, ועינא א לא יכיל לקיימא בכרירו דחזי, בגין דאיהו מרחוק, עד דנטיל עינא, חזיו זעיר, ב) בקמיטו דיליה. וע"ד כתיב * מרחוק ה' נראה לי.

מו) גוון תניין: חזיו ב דהאי עינא, ג בסתימו דיליה, דהאי ד גוון לא אתחזי ב לעינא, בר בסתימו ו זעיר, דנקיט ולא קיימא בכרירו, סתים עינא, ופתח זעיר, ו נקיט ה ההוא חזיו, ו גוון דא אצטריך לפתרונא, לקיימא על מה י דנקיט עינא, ועל דא כתיב יא מה אתה רואה.

מז) גוון י תליתאה: הוא זהר אספקלריאה, דלא אתחזי י ביה כלל, י בר ב טו בגלגולא דעינא, כד איהו סתים בסתימו. ומגלגלין ליה בגלגולא, טו ואתחזאי י בהאי גלגולא, אספקלריאה * י דנהרא. ולא יכיל לקיימא בההוא גוון, בר י דחזי זוהר מנהרא ב) בסתימו דעינא.

מח) ועל דא כתיב י היתה עלי יד ה'. כ ה ויד ה' עלי חזקה. וכלהו

מסורת הזהר

דרך אמת

א) מרחוק ה' נראה לי: (ירמיה ל"א) ח"א ו. קכ. ריב: ח"ב יב. קכה: ח"ג כ: לה: נח: סד: קעד: ת"ז תק' כ"א מג: ז"ח שה"ש ע"ג טא שכו שלו. ב) גלגולא דעינא: ח"א יח: מב. מג: ז"ח יתרו ל"ג סג שכט. ג) סתימו דעינא ח"ב כג: מג: ת"ז. בהקדמה ו: חק' י"ח לא: ד) היתה עלי יד ה': יחזקאל ל"ז. ה) ויד ה' עלי חזקה: יחזקאל ג'.

א) כשקומן עיניו כי מי שראה לראות דבר מרחוק קומם עיניו מעט כענין שכתב בעל העקידה בפסוק הנה עין ה' אל יראון, ב) במהשכה שמתעורר בלדס כשסותם עיניו ולא פועל כח השכלי יזכר מבטם שעניו פרוחם שמנבל אוהו ראות הנשמי, ע"פ הסוד שלו הוא מבוחר במקומים בכתה מקומות עיניו סתימו דעיניו ופתימו דעיניו.

חלופי גרסאות א ג"א ליג לא. ב ג"א דחר. ו ג"א דחזי (אה"ל). ג ג"א בסתימא. ד ג"א דלא. ו ליג גוון ס ג"א לעילא. ו ג"א דנקיט זעיר. ו ג"א דנקט. ו ג"א מוסיף זעיר. בר בסתימו דנקט זעיר זעיר (אה"ל). ז ג"א דנקט. ח ג"א מוסיף ההוא זעיר (אה"ל). ט ג"א גוון. ו דא. י ג"א דנקט. יא ג"א וארא וראיתי (אה"ל). יב ג"א תליתאי. יג ג"א ליג ביה. יד ג"א ליג בר. טו ג"א הגלגולא (ד"א). ו ג"א בגלגולא דעינא דאיהו סתים בסתימו ומגלגלין ליה בגלגולא ע"כ ואתחזאי בהאי גלגולא אספקלריאה דנהרא. (ד"מ) ובד"א כתב (מן מיותר עד אספקלריא) מצויין. טז ג"א ואתחזי. יז ג"א בההוא. יח ג"א מוסיף דנהרא ודא תפארת (אה"ל). יט ג"א חזי (אה"ל). כ ג"א כרחוי וליג בר. כ ג"א ויד ה' היתה אלי ו ג"א ויד ה' היתה עלי חזקה.

והנה שלשה אנשים

הסולם

מאמר

כתוב, מה אתה רואה. וה"ס הארת קו שמאל מסוד נקודת השורק, שהאורות אז בסתימה מטעם חסרון חסדים (כנ"ל ב"א דף ט"ו ד"ה בעת). מז) גוון תליתאה וכו': גוון השלישי. הוא זהר אספקלריאה, שאינו נראה בה כלל, לבד מבעת גלגול העין. כי כשהעין נסתמת עם סתימה, ומגלגלים אותה בגלגול, נראה בגלגול הזה האספקלריאה דנהרא. וה"ס הארת קו ימין מסוד נקודת החולם, אבל אי אפשר לה להעין לעמוד בגוון שלישי הזה, זולת בראית הארת הזהר על ידי הסתימה שבעין, שהוא גוון הב' בהתכללות גוון הא'.

ג' גוויין שבעין. גוון אחד, הוא מראה הנראה לעין מרחוק, והעין אינה יכולה לעמוד בכירור במה שרואה, משום שהוא מרחוק. עד שהעין מקבל ראייה מועטת על ידי קמיצה שלה. כמ"ש להלן. וע"כ כתוב, כרחוק ה' נראה לי. וה"ס הארת קו האמצעי ע"י מסך דחירק. שאין פתיחה להאורות זולתו (כנ"ל ב"א דף ט"ז ד"ה זחה).

מו) גוין תניין וכו': גוין השני, הוא, ראית העין בהסתימה שלה. כי גוון זה אינו נראה לעין זולת ע"י מעט סתימה שמקבלת, ואינה ראייה ברורה. כי דרך ראייתו היא, סותם העין, ואח"כ פותחה מעט, ואז מקבלת מראה הזאת. ומראה זו צריכה פתרון. כדי לעמוד על מה שקבלה העין, כי הוא אינה ברורה כנ"ל. וע"כ

מו) גוין תניין וכו': גוין השני, הוא, ראית העין בהסתימה שלה. כי גוון זה אינו נראה לעין זולת ע"י מעט סתימה שמקבלת, ואינה ראייה ברורה. כי דרך ראייתו היא, סותם העין, ואח"כ פותחה מעט, ואז מקבלת מראה הזאת. ומראה זו צריכה פתרון. כדי לעמוד על מה שקבלה העין, כי הוא אינה ברורה כנ"ל. וע"כ

מח) ועל דא כתיב וכו': ועל כן כתוב. היתה עלי יד ה'. ויד ה' עלי חזקה. דהיינו משום שהראיה הוא בסתימת העין, שהוא גבורה וחוקף. וכולם

מו) גוין תניין וכו': גוין השני, הוא, ראית העין בהסתימה שלה. כי גוון זה אינו נראה לעין זולת ע"י מעט סתימה שמקבלת, ואינה ראייה ברורה. כי דרך ראייתו היא, סותם העין, ואח"כ פותחה מעט, ואז מקבלת מראה הזאת. ומראה זו צריכה פתרון. כדי לעמוד על מה שקבלה העין, כי הוא אינה ברורה כנ"ל. וע"כ (דפו"י דף צ"ו ע"א י') צ"ו ע"ב

א מתפרשן י מנביאי קשוט. בר י משה, מהימנא עלאה, דזכה ל לאסתכלא לעילא, במה דלא אתחזי כלל. עליה כתיב, * לא כן עבדי משה וגו'.

מסורת הזהר

(א) לא כן עבדי משה: (במדרש יב) ח"א עו. ריה: ח"ב ה. כא: פס: קטו. קעת. ח"ג ג' מח. ת"ז תק' יח. ז"ח בראשית ט' טר שמט. תרומה מ"ב טכ שכ. רות ע"ז טא שלג.

חלופי גרסאות א ג"א מתפרשי. ג"א מתפרשי. ג ג"א לכביאי. ג ג"א ליג משה. ד ג"א לאסתלקא (אה"ל).

מאמר

הסולם

והנה שלשה אנשים

וכולם מושגים לגביאי האמת. דהיינו ב' גוונים הראשונים. מלבד משה. נאמן העליון, שזכה להסתכל למעלה, במה שלא נראה הזהר בו כלל. דהיינו בגוון הג', שהוא אספקלריאה המאירה, כמבואר. ביאור הדברים. כי הוקשה לו להסרי תורה, שכתוב בפרשת וארא, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב אל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם. והרי כאן נאמר באברהם, וירא אליו הוי"ה. הרי שנגלה בשם הוי"ה גם לאבות. ובכדי לישוב את זה, האריך לבאר היטב ההפרש בין מראה הנבואה של האבות, ובין מראה הנבואה של משה. ומוכיח, שאע"פ שכתוב כאן וירא אליו הוי"ה, עכ"ז ה"ס השכינה, הנקראת אספקלריאה שאינה מאירה. כמו שמסיים באות מ"ט. וכבר ידעת שאין המוחין נמשכים זולת בסוד ג' קוין הנמשכים מג' נקודות, חולם שורק חירק. שנקודת החולם ה"ס חסדים מכוסים וה"ס מ"י דאלקים. ונקודת השורק. ה"ס אתון אלה דאלהים, והוא אור סתום. להיותו אור חכמה בחסרון חסדים, שאין אור החכמה מאירה בלי חסדים, וע"כ הוא סתום. עד שבא נקודת החירק שה"ס קומת ו"ק, ומכריע ביניהם שבכחו נכללים ב' הקוין זה בזה. כנ"ל (דף י' ד"ה ובגין) גם ה"ס אר"א וישו"ת וז"א. שהולם ה"ס אר"א. ושורק ה"ס ישו"ת. וחירק ה"ס ז"א (כנ"ל ב"א דף רצ"ג ד"ה ר' אבא). וזה אמרו הורמניתא דמלכא דהיינו השכינה שה"ס רצון המלך, אתחוי בתלת גוונין, היא מתגלית להנביאים בג' גוונים. שהם מכונים ג' גווני עינא. והוא מתחיל מתא לעילא. דהיינו מקו אמצעי, שה"ס נקודת החירק ואמר גוון חד. דיוו דאתחוי לעינא מרחוק, שפירושו, ועינא לא יכיל לקיימא בכרירו דחוי בגין דאיהו מרחוק. גוון אחד. הוא מראה הנראה להעין מרחוק. שפירושו, שהעין אינה יכולה לעמוד בכירור במה שרואה משום שהיא מרחוק. פירושו, כי גוון זה דקו האמצעי ה"ס קומת החסדים היוצאת על המסך דז"א שה"ס בחי"א, שקומה זו ח"ס קומת ו"ק דהיינו חסדים

בלי חכמה (כנ"ל בראשית א' דף מ"ח ד"ה ונמשכה) וראיה פירושה חכמה, וז"ש ועינא לא יכיל לקיימא בכרירו דחוי שאינה יכולה לראת בכירור, בגין דאיהו מרחוק, משום שגוון זה רחוק מחכמה. והחכמה ה"ס הראיה כנ"ל וז"ש עד דנטיר עינא חיוו זעיר בקמיטו דיקיה כלומר, עד שגוון זה של העין, נכלל בקו השמאל, שה"ס הארת נקודת הכורק, ושם מקבלת העין ראייה מועטת, בכח הקמיצה שלה כלומר משום שקו השמאל מקומץ מחסדים ואינו יכול להאיר החכמה שלו בלי חסדים לפיכך בכח החסדים שהסתימה דקו שמאל מקבלת מקו אמצעי, כדי להפתח מסתמתו, בשיעור הזה הוא מאיר החכמה שלו אל קו האמצעי, ונכנס בו החכמה אע"פ שתכונתו הוא בחינת ו"ק ורחוק מחכמה. ונמצא שגוון זה דקו אמצעי נטיל חיוו זעיר בקמיטו דיליה שנטול ראייה מועטת בהקמיצה וסתימה שלו, ומה שאומר ראייה מועטת, להורות שהג"ר דחכמה אינם מאירים בה, אלא רק ו"ק דחכמה (כנ"ל ב"א דף רס"ג ד"ה לבתר ע"ש). והו"ק כלפי הג"ר נבחן כראיה מועטת, וז"ש מרחוק ה' נראה לי. שהכתוב הזה קאי על קו האמצעי שמבחינת עצמו הוא רחוק מחכמה, להיותו בחינת ו"ק. אבל מבחינת התכללותו בקו השמאל מקבל חיוו זעיר, ואז נאמר מרחוק ה' נראה לי כי הראיה מקובלת דוקא בקו האמצעי שהוא רחוק ולולא קו האמצעי לא היה נגלה הראיה כלל. (כנ"ל ב"א דף רס"ד ד"ה באצבען ע"ש).

וזה אמרו. גוון תניין. חיוו דהאי עינא כסתיוו דיקיה, גוון ב', הראיה דהיינו אור החכמה, שבגוון זה, הוא כסתיוו שלו, כי הוא קו השמאל והארת השורק, שמבחינת עצמו הוא סתום ואינו מאיר. מפאת חוסר חסדים, וע"כ גוון החכמה שבו הוא סתום. דהאי גוון לא אתחוי לעינא, בר בכתיבו זעיר דנקיט ורא קיימא בכרירו וגוון זה, דהיינו החכמה, אינה נראית בהעין, זולת במעט הסתימה שמקבל מגוון הא', שהוא קו אמצעי, ואינו מאיר ברור. כלומר, כיון שמחוסר חסדים הוא, ואינו יכול

(דטוי דף צ"ו ע"ב)

(מט) וירא אליו. (ב) אתחזי ואתגלי ליה שכינתא, גו אינון דרגין ב דאתחברו

דרך אמת
(ב) תקוים כ"ח.

חלוסי גרסאות ב ניא דפתחברון.

והנה שלשה אנשים

הסולם

מאמר

גלגולא דעינא, דהיינו כד איהו סתים
בכתיביו, בעת שהעין סתים ואינו מאיר דהיינו
בשעה שרק הארת השורק מאיר בה בלבדו
שאו ומגלגלין ליה בכגולא. על תלת נקודין
חולם שורק חירק, ואתחזאי כהאי גלגולא
ונראה בגלגול הזה גם הארת החולם. שהיא
בחינת האור של אספקלריאה דנהרא. דהיינו
חסדים מכוסים מחכמה. אבל, ולא יכיל
לקיימא בההוא גוון, אבל העין, אינה יכולה
להשאר באותו הגוון של נקודת החולם, כי
לחסדים מגולים בחכמה היא צריכה,
בר, דחזי וזר מנהרא בכתיבו דעינא אלא,
שהעין רואה הוהר המאיר בתוך הסתימה של
העין, דהיינו רק שמלבישה את הארת החכמה,
אשר בגוון הב', שהוא הארת נקודת השורק,
בתוך החסדים שהשיגה. ואז מאיר בה בעיקר
אור החכמה. ולפיכך, היא נבחנת לאספקלריאה
שאינה מאירה, כי הארת נקודת החולם אינה.
נשארת בה. ועל דא כתיב יתחה עלי יד ה' וגו'
כי מתוך שמקבלת בעיקר מב' גוונין הראשונים
שהם הארת חירק ושורק, שהם מצומצמים כנ"ל,
ע"כ נקראת הנוקבא יד ה'. שהוא מלשון כח
וגבורה, וכן יד ה' עלי חזקה. וזהו שמסיים
וכלהו מתפרשן מנביאי קשוט. שב' גוונין,
הראשונים מאירים בעיקר במראה אל נביאי
האמת. דהיינו רק בחינת אספקלריאה שאינה
מאירה. בר משה מדומנא עלאה דוכה
לאסתכלא לעילא במה דלא אתחזי כלל. חוץ
ממשה נאמן העליון, שהוא זכה להסתכל למעלה
בבחינת הארת החולם, במה שאינה נראית כלל.
דהיינו בחינת אספקלריאה המאירה כנ"ל.

(מט) וירא אליו וכו': וירא אליו פירושו,
שהשכינה נראית ונגלית אליו, תוך
אלו המדרגות המתהברים בבחינותיה, דהיינו
מיכאל לצד ימין, גבריאל לצד שמאל רפאל
לצד הפנים, איריאל לאחור.
ביאור הדברים. כי אחר שביאר לנו,
הפרש מנבואת משה לנבואת האבות, הוא
מוכיח אשר הכתוב וירא אליו הו"ה, פירושו
גילוי השכינה בסוד ג' הגוונין דגלגולא דעינא.
ומה שכתוב כאן השם הויה, היורה על
אספקלריאה המאירה, היינו רק בדרך השפעה

אל

יכול להאיר זולת בהתכללות קו האמצעי, שהוא
בחינת ו"ק כנ"ל כדי לקבל ממנו חסדים,
נמצא בהכרח, שאינו יכול להאיר זולת
בכתיבו ועיר דנקיט מגוון הא'. ומשום זה
ולא קיימא בכרירו, שאינו מאיר ברור, דהיינו
בג"ר דחכמה. אלא בו"ק דחכמה. שאינה
ברורה כל כך כמו הג"ר דחכמה. ודרך הארתו
של גוון זה שהוא הארת השורק וקו שמאל,
הוא סתים עינא, תחילה ממשיכין בה הארת
החכמה, בלי חסדים, שהעין נסתם ממנה ואינה
מאירה כלום. (כנ"ל דף ט"ז ד"ה וכבר מ"ש)
ואחר כך, ופתח ועיר, דהיינו שעל ידי
התכללות בגוון הא', הוא פותח אותה להאיר
מעט. כלומר להאיר בו"ק דחכמה ולא בג"ר,
כנ"ל. ואז, ונקיט ההוא חיוו, ומקבלת שיעור
הראיה הזו, דהיינו ו"ק דחכמה.

וזהו גוון דא אצטריך לפתרונא, וגוון
ב' הזה הוא בחינת חולם. ונצרך לפתרון,
כלומר, גוון זה הוא סתום מבחינת עצמו, מפאת
חסרון חסדים כנ"ל. וע"כ נקרא הארתו אור
אחורים. שה"ס הארת החלומות הכתובים
במקרא. והסוד הוא, שהוא מחכה על פתרון,
שפירושו, להארת אור החסדים, שאז ע"י
התלבשות בחסדים נמשך אור החולם להתקיים
בהקין. וזהו גוון דא אצטריך לפתרונא,
לקיימא על מה דנקיט עינא. שע"י הפתרון,
שפירושו התלבשות באור החסדים מגוון הא',
נמצא מתקיים הארת החכמה שקבל העין בסוד
הארת השורק וקו שמאל. ואם אינו משיג אור
החסדים מגוון הא', אין אור החולם הזה
מתקיים כלל, ואינו נודע, ודומה כמו שלא
היה כלל. ומטעם הזה מכונה הארת הגוון הב'
הזה בשם חולם. להיותו בלתי מתקיים כלל
בלי פתרון. ועל דא כתיב מה אתה רואה
שהוא מטעם היותו בלתי מושג מטעם הפתרון,
כמבואר.

וזה אמרו. גוון תליתאה, הוא זהר
אספקלריא, דלא אתחזי ביה כלל, בר בגלגולא
דעינא. גוון הג' שה"ס הארת נקודת החולם,
שהוא חסדים מכוסים, דהיינו בחינת האור של
חג"ת דו"א, הנקרא אספקלריאה המאירה, הרי
אור זה אינו נמצא כלל בהעין זולת בשעת
(רש"י דף צ"ו ע"ב)

בסטרוי, * מיכאל לסטר ימינא, ב גבריאל לסטר שמאלא, ג רפאל לקמא, ד אוריאל לאחורא, ועל דא, אתגליא עליה שכינתא, ה בהני אלוני ב צולמין

מסורת הזהר

א) מיכאל: ח"א מ: מא: פ: פא: קכה: קמט: ריג: רלה: ח"ב מב: קיד: קלט: רט: רמו: רנד: ח"ג ב, ל: לג: קכא: קמה: קנד: רעד: ת"ז תק' כ"א סב: תק' קכו: קלב: ז"ח ב: י"ג טא שג, טב שא, כ"ג טד שכא, לך: כ"ד טכ שלה, כ"ה טא שכה, טג שמב, טד שי, תק"ח צ"ה טג שג, ב) גבריאל: ח"א צג: צט, ככח: קמט: קסג, קצו, רלה: ח"ב יא: יט, רי, רנד: רעא, ח"ג עח, רנא: ת"ז תק' ג"ה פה, פט, תק' ס"ט קט, תק' ע' קל, ז"ח יתרו ל"ו טב שלא, תשא מ"ה טב שטו, בלק ג"ה טב שלב, רות ס"ו טד שג, תק"ח צה טג שה, ג) רפאל: ח"א קמט: מ: נה: קב, ח"ב מא: צח: קמו, רט: ח"ג כד, רלד, ת"ז תק' ג"ה פח, תק' נו צא: תק' ע' קל, ז"ח יתרו ל"א טג שכא אחרי מ"ח טג שלו, תק' צ"ט טג שמ, (רפאל-גון ירוק) ח"א צח: (רפאל כמורה ובמערב) ח"ב רנד, ז"ח י"ג טב (רפאל-פני אדם) ח"ג קנה, תק' ע' קכו, ד) אוריאל: ח"א ו: קא: ח"ב עח, קמו, ח"ג לב, ריא, (אוריאל-לרום) ח"ג קנד: ז"ח י"ג שכט (אוריאל-עמודא דאמצעיתא, נשר) ת"ז תפ' ג"ה פט, תק"ח צ"ה טג שו, ז"ח יתרו לא טג שה, (אוריאל-במערב) ח"א מ: ח"ב רנד, (רפאל בפנים אוריאל באחור) ח"א צו: (אוריאל בפנים רפאל באחור) ח"ג קיח: (אוריאל נוריאל גון ירוק) תק' ע' קכו, (נוריאל איהו אוריאל) ח"א כג: רנב: ח"ב רנד, תק"ח קט"ו טב שיו, (נוריאל ח"א קמט: ח"ב מא: קמו, רי, ח"ג רכט: (נוריאל עמודא דאמצעיתא-רוחא-נשר) ת"ז תק' ס"ט קה: תק' ע' קכו, (רצוא נוריאל, ושוב מסרון) ת"ז תק' ע' קי"ט: תק"ח קט"ו טב שמא, (ארגמ"ן, ר"ת אוריאל רפאל גבריאל מיכאל נוריאל) ת"ז תק' ע' קכו: ו' בהשמות קמד: תק"ח קיא טג שג, (אגמ"ר) ח"ג קנד, (מגנ"ר) תק' ע' קכו, (מגנ"ר) ח"א מו: ח"ג קיח: רכה, רכו: תק' ג"ה פח, תק' ע' קכו, קלב, (מגנ"ר) ח"א כו: ח"ב מא: ח"ג רכו, תק' ס"ט קה: קה, (מגנ"ר) ח"א מ: ז"ח א: ס"ד טא שמ"ד, (מגנ"ר) ח"א קח, ח"ב מב, ת"ז יג: ז"ח סח טג שכה, (מגנ"ר) ח"א רנב: תק"ח קטו שטו, (מגנ"ר) ח"א כג: ח"ב קמו, ח"ג קעד, ריו, רעב, (מג"ר) ח"ב צח, ח"ג שז: (מג"ר) ח"א יח: (מג"ר) ח"א טג שג, (מיכאל גבריאל) ח"א רסג, ח"ב רלא, רלט, ח"ג יב: כו: קכא: קנב: רנב, ז"ח כ"ה טא שכב, ל"ב טב שגא, מ"ח ט"ג שמד (טעמים על צירופי שמות המלאכים) ח"ב מב, תק' ג"ז צא:

חלופי גרסאות ה גיא כהני, ז גיא בוסמין, ונ"א צולמא.

מאמר	הסולם	והנה שלשה אנשים
אל השכינה בעת הגלגול, כי אז מתראה אספקלריאה המאירה, שה"ס הויה, בעת המשכת קו ימין, שה"ס הארת החולם, (כנ"ל בדיבור הסמוך) אמנם אחר הגלגול, היא נשאת בעיקר בסוד ב' הקיין שמאל ואמצע, כנ"ל, כי ע"כ היא נקראת אספקלריאה שאינה מאירה, וז"ש וירא אליו, אתחזי ואתגלי ליה שכינתא, דהיינו הנוקבא, ומ"ש הו"יה, הוא בבחינת השפעה להנוקבא בעת הגלגול, כמבואר, וכבר ידעת, שבי' כסאות הם באצילות, כסא העליון ה"ס בינה, שנעשית כסא לחכמה, שפירושו, שאין החכמה מגולית אלא על ידיה, כסא התחתון ה"ס הנוקבא, שפירושו, שאין המחין דו"א מתגלים אלא על ידי הנוקבא כנ"ל בדיבור הסמוך, כי ע"כ היא נקרא עינא ע"ש, וארבעה הרגלין שכסא העליון עומד עליהם, הם חג"ת דו"א, והנוקבא, אשר חג"ת דו"א ה"ס ג' הקיין, הנמשכים בסוד ג' הנקודות חולם שורק חירק המאירים בהבינה, והנוקבא ה"ס רגל רביעי המקבלת מהם, והיא עומדת אז מאחורי חג"ת דו"א, (כנ"ל דף ה' ד"ה ואע"ג ע"ש) ואח"כ כשהנוקבא חוזרת לבחינת המחין דפכ"פ, ונעשית כסא בפני עצמה אל (דפוידף צ"ז ע"ב)	ז"א (כמ"ש שם) נמצאים חד' רגלין שלה, בסוד ד' המלאכים מיכאל גבריאל רפאל אוריאל, אשר מיכאל גבריאל רפאל נמשכים מג' הקיין חג"ת, שהם ג' רגלי הכסא העליון, וע"כ הם כאן בפנים, כמו החג"ת העומדים שם בפנים, ואוריאל נמשך מרגל הד' של כסא העליון, שה"ס הנוקבא העומדת שם באחורי חג"ת כנ"ל, וע"כ גם המלאך אוריאל נמצא כאן באחורי הנוקבא, וז"ש גו אינון דרגין דאתחברו כסטרוי, דהיינו תוך ד' המדרגות שנתחברו להיות ד' רגלין בכסא העליון, שהם כאן בהנוקבא, ד' מלאכים, מיכאל וכו', אוריאל לאחורא, להיותו בחינת רגל הד' כמו רגל הד' של כסא העליון הנמצא גם שם באחורים, כמבואר, אמנם זה אמור בסוד ד' המלאכים נושאים את הכסא להוויג, דהיינו בעת גלגולא דעינא, כנ"ל בדיבור הסמוך, אבל אח"כ נשאת הנוקבא בסדר אחר, אשר אוריאל בא בפנים ורפאל באחור, אשר מבחינה זו נקראת הנוקבא אספקלריאה שאינה מאירה, כנ"ל בדבור הסמוך, (ועי' ח"ג קיח:)	
ועד דא אתגליא וכו': ומשום זה נתגלה עליו השכינה		

דעלמא, בגין ה לאחזאה נ קמייהו ברית נ קדמאה רשימו קדישא, דהוה בכל עלמא, ברזא דמהימנותא.

ג) והוא יושב פתח האהל. מאן פתח האהל. דא אתר דאקרי ברית, רזא דמהימנותא. כחום היום. דא רזא דאתדבק ביה אברהם, תוקפא דסטרא ד דימינא, ה דרגא דילייה.

גא) פתח * האהל. רזא ו דתרעא דצדק, פתחא דמהימנותא, דכדין עאל ביה אברהם, בההוא רשימא קדישא. כחום היום. דא צדיקו, דרגא דחבורא חדא, דעאל ביה מאן דאתגור, ואתרשים ביה, רשימא קדישא, דהא אתעבר, מערלה, ועאל בקיומא דתרין דרגין ארין, דאינון רזא דמהימנותא. ז

חלופי גרסאות ה ניא לאתחזאה. כ ניא ליג קמייהו. ג ניא ליג קדמאה רשימו וניא מוסיף קדמאה רשימו קדישא ברזא דמהימנותא וליג דהוה בכל עלמא. וניא קדמאה רשימו דהוה בכל עלמא פתח האהל פתח משכנא עלאה [דיהוה בריין דעאל אברהם] [ניא דהא כרין עאל אברהם] בההוא רשימו קדישא ברזא דמהימנותא דהוה בכל עלמא (אה"כ). ד ניא ימינא. ה ניא רזא. ו ניא תרעא. ז בדפ"ק כתב ע"כ.

והנה שלשה אנשים

הסולם

מאמר

ברית, היא סוד האמונה. דהיינו הנוקבא. כחום היום, בזה הסוד נתדבק בו אברהם, שהוא תוקפו של צד הימין, המדרגה שלו. פירוש, כי יש ב' מיני דינין, דינין דנוקבא, הנמשכים מכח הצמצום שבה וה"ס פתח האהל. ודינין דדכר, שהם נמשכים מכח הארת נקודת השורק. וה"ס כחום היום. דהיינו בזמן שהשמש, שה"ס אור החכמה, מאיר בלי נרתק החסדים, שאז מושפע ממנו חום גדול. שהסו"ה, אל תראוני שאני שחרזרת ששופתני השמש. וז"ש שהוא תוקפא דסטרא דימינא, דהיינו גבורות הזכר, הנבחן לימין. ואלו ב' מיני דינים, ה"ס צדיק וצדק, כמו שמבאר לפנינו.

גא) פתח האהל וכו': פתח האהל, ה"ס שער הצדק, הפתח של האמונה, שהיא הנוקבא. שה"ס הדינין דנוקבא כנ"ל. ונקראת פתח כי אז נכנס אברהם באותו הרשימה הקדושה של ברית מילה. ולולא זה לא היה נכנס בברית מילה, משום זה נקרא פתח.

כחום היום, דא צדיק וכו': כחום היום, הוא בחינת צדיק, מדרגת חיבור האחד, שנכנס בו מי שנמול ונרשם בו הרשימה הקדושה, כי הוסר ממנו הערלה, ונכנס בהארת ב' מדרגות הללו, צדיק וצדק, שהם סוד האמונה.

פירוש. צדיק וצדק, הם יסוד ומלכות, אבל ב' שמות הללו יורו על זוג הגדול של זו"ן לגלות המוחין דחיה. וכל זמן שיש אחיזה כל שהיא לקליפות ודינין, אין הזוג הזה יכול להתגלות, ולפי"ז לא היה אפשר לגילוי המוחין הללו, מטרם גמר התקון, והעצה לזה ה"ס ברית מילה. והוא, כי נתבאר, שכללות הדינין

השכינה באלונים האלו, צללי העולם, כדי להראות לפנייהם ברית הראשון, הרשימה הקדושה שהיה בכל העולם בסוד האמונה. פירוש, כי יש ב' נקודות בהמלכות, (כנ"ל בהקדמת זוהר, דף מ"ד ד"ה גליפי) האחת היא נקודה האמצעית שבכל העולם, הן ממקומות הישוב והן ממקומות המדבר. וה"ס הנקודה דצמצום א'. נקודה ב' ה"ס נקודה אמצעית של מקומות הישוב בלבד, ולא מכל העולם, וה"ס הנקודה דצמצום ב'. וכנגדם יש שני בריתות כנגד חיתוך ופריעה. ברית הא' הוא כנגד נקודה האמצעית מכל העולם, והוא סוד החיתוך של הערלה. וברית הב' הוא כנגד נקודת הישוב, והוא סוד הפריעה. וסוד אלוני ממרא, ה"ס דינין טשים הנמשכים מנקודה האמצעית שבכל העולם. וזה אמרו, ועל דא אתגליא עליה שכינתא בהני אלוני, צולמין דעלמא, וע"כ נגלה עליו השכינה באלוני ממרא, שהם צללים של כל העולם, כלומר שהם נגד נקודה האמצעית של כל העולם, בנין לאחזאה קמייהו ברית קדמאה כדי להראות לפנייהם ברית הראשון, דהיינו סוד חיתוך הערלה, שה"ס רשימו קדישא דהוה בכל עלמא ברזא דמהימנותא, שהוא כנגד רשימה הקדושה שהיה בכל העולם בסוד הנוקבא, הנקראת אמונה. דהיינו כנגד הנקודה הא', שהיתה בצמצום א'. האמצעית מכל העולם, שממנה נמשך ברית הראשון שהוא סוד החיתוך של הערלה. כמו שיתבאר ענין זה להלן בדף כ' ד"ה וזה ע"ש.

ג) והוא יושב פתח האהל וכו': שואל, מאן פתח האהל, ואומר, זהו המקום שנקרא

(רש"י דף צ"ו ע"ב * דף צ"ח ע"א)

נד) וכלהו אצטריכו: ה' חד, ז' לאסיא מן המילה, ודא רפאל, ז' מארי דאסוון. וחד לבשרא לשרה, על ברא, ודא איהו מיכאל. בגין, דאיהו ז' אתמנא ליימינא, ס' וכל טבין ו' וברכאן ז' בידיה אתמסרן, מסטרא דימינא.

נה) וחד להפכא לסדום, ודא איהו גבריאל, דאיהו לשמאלא. ואיהו ממנא על כל דינין דעלמא, מסטרא ח' דשמאלא, למידן ולמעבד ט' על ידא דמלאך המות, דאיהו י' מארי דקטולא דבי מלכא.

נו) וכלהו עבדו י"א שליחתהון, וכל חד וחד כדקא חזי ליה. י"ב מלאך גבריאל, י"ג בשליחותא לנשמתא קדישא, ומלאך המות בשליחותיה, לנפשא דיצר י"ד הרע, ועכ"ד נשמתא קדישא לא נפיק, עד דחזי שכינתא.

נז) סו' כד חמא טו' לון מתחברן כחדא, כדין חמא שכינתא *) בגוונהא, וסגיד. דכתיב * וישתחו ארצה. י"ח כגוונא דיעקב, י"ט שנאמר ז' וישתחו ישראל על ראש המטה לשכינה.

נח) ולגבי שכינתא ז' אמר, בשמא כ"א אדני, ולגבי צדיק אדון. דהא כדין

מסורת הזהר

א) וישתחו ארצה (בראשית ל"ג). ב) וישתחו ישראל: (בראשית מ"ז) ח"א קמט: קעא: ריג. רכה: רכו: ח"ב נד: תקיח ק"ח טג של.

חלופי גרסאות א' גי'א ליג' חד. ז' גי'א מוסיף לאסיא ליה (אה"ל). ג' גי'א ליג' מארי דאסוון, וגי'א מאריה. וגי'א מוסיף דאיהו מארי דאסוון. ד' גי'א אתמנח (אה"ל). ה' גי'א ליג' וכל טבין. ו' גי'א וברכין. ז' גי'א מיניה (אה"ל). ח' גי'א דדינא. ט' גי'א ליג' על. י' גי'א מאריה. י"א גי'א שליחותהון. י"ב גי'א ליג' מן מלאך עד כד חמא (אה"ל). י"ג גי'א בשליחותיה, י"ד גי'א רע. טו' גי'א ובר (אה"ל). טז' גי'א לה. יז' גי'א כגוונא. וגי'א כגוונאה. י"ח גי'א כגוונא דא. י"ט גי'א ליג' כגוונא דיעקב. י"ט גי'א ליג' מן שנאמר עד ולגבי (אה"ל). כ' גי'א אמר ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך. ולג' מן בשמא עד דהא. כ"א גי'א אדני.

<p>מאמר</p> <p>מגבורה דז"א, הנבחן לאדום. גוון ירוק זה רפאל. הנמשך מת"ח דז"א שהוא ירוק, ואלו הם ג' גוונים של הקשת, אשר הקשת, שהיא הנוקבא, אינה נראית זולתם, (כנ"ל בראשית א' דף ע"ה אות ע') ומשום זה, וירא אליו, כי גילוי השכינה הוא בג' גוונים הללו. כלומר, שהכתוב והנה שלשה אנשים וגו', הוא ביאור על הכתוב וירא אליו ה', אשר וירא אליו פירושו, שנתגלה לו השכינה, והגילוי היה ע"י גילוי ג' גוונים, שעליהם מסיים הכתיב והנה שלשה אנשים נצבים עליו, דהיינו מיכאל גבריאל רפאל. וכבר נתבאר ענין זה, שהם נמשכים מג' הקוין דז"א, הנמשכים מג' נקודות חולם שורק חירק דבינה, כנ"ל (דף י"ח ד"ה) וכבר ע"ש.) ואין להכפיל דברים.</p>	<p>הסולם</p> <p>סדום, וזהו גבריאל, שהוא לשמאל, והוא ממונה על הדינים שבעולם. כי מצד שמאל הוא הדין, והפעולה הוא ע"י מלאך המות, שהוא שר הטבחים של המלך, שהוא המוציא לפועל את הדינים שנדונו ע"י גבריאל.</p> <p>נו) וכלהו עבדו וכו': וכולם עושים את שליחותם. כל אחד ואחד כמו שראוי לו. המלאך גבריאל הולך בשליחות אל הנשמה הקדושה, ומלאך המות הולך בשליחות אל הנפש מיצר הרע, ועם כל זה, הנשמה אינה יוצאת מהגוף עד שרואה את השכינה.</p> <p>נז) כד חמא וכו': כאשר אברהם ראה אותם, ג' המלאכים, מתחברים יחד, אז ראה את השכינה בגוונים שלה, והשתהוה, כי הם ג' גוונים של ז"א, שהשכינה מתלבשת בהם. כנ"ל שכתוב וישתחו ארצה, כמו ביעקב, שנאמר, וישתחו ישראל על ראש המטה, דהיינו לשכינה, הנקראת ראש המטה. אף כאן השתחוה לשכינה.</p> <p>נח) ולגבי שכינתא וכו': ואל השכינה אמר בשם אדני' שאמר אדני' אל נא תעבור מעל עכוך: כמו אל הצדיק שהוא יסוד דז"א הנקרא אדון. כי אז השכינה נקראת</p>
--	--

נד) וכלהו אצטריכו וכו': וצריכים לכל ג' המלאכים. כי אחד היה לרפאהו מן המילה, וזהו רפאל, שהוא בעל הרפואות. ואחד היה לבשר לשרה שתלד בן, וזהו מיכאל, משום שהוא הממונה על צד הימין וכל טוב והברכות שמצד ימין נמסרו בידיו.

נה) וחד להפכא וכו': ואחד היה להפך את (דפו"י דף צ"ט ע"א *) דף צ"ט ע"ב

אקרי אדון כל הארץ, כ כד אתנהרא מצדיק, ואתנהרא בגוונהא, דהא י בגין דא, אשתלים לעילא.

נט) מהכא, דחיזו דלתתא, משיך משיכו מלעילא, דהא גוונין י אלין משכין י משיכא מלעילא, מאינון מקורין עלאין. י אדני משכא מלעילא, באלין תלת גוונין דאתלבש בהו, ובהו נטלא כל מה ו דנטלי מלעילא.

ס) ובגין דאינון י חבורא י דילה, וסמכין דילה, בכלא י אתמר י שמא אדני. דהא שמא דא אתגלי ליה, כליף ברוין עלאין, י אתגלי ליה י באתגליא מה דלא י הוות מקדמת דנא, דלא הוה גזיר. ועד דאתגזר לא בעא קב"ה לאפקא מניה זרעא קדישא, כיון דאתגזר, מיד נפק מניה זרעא קדישא.

סא) ובגין כך, אתגלי עליה שכינתא, באינון דרגין * קדישין. והמשכילים יזהירו י כוזה הרקיע. טו זהר: זהרא דוהרין טו בדליקו זהרא. י זהר: י דאנהיר י דאדליק, ונציץ לכמה סטריין.

מסורת זוהר

א) יהמשכילים יזהירו: לעיל ב"א י ציון א'.

חלופי גרסאות א ג"א כד איהו כנוונא דא [דהא] כרין דא אשתלים. ול"ג מן כד עד דא. ונ"א כד איהו כנוונה דהוא בגין דא (הרמ"ק). כ ג"א בגין דא איהו כנוונא דא כרין דא. ג ג"א חילין ונ"א אלין ד ג"א משיכו. ס ג"א מוסיף ודא שמא אדני. ו ג"א דנטלא. ז ג"א חבורין. ח ג"א דילה (אה"ל). ט ג"א אחי (אה"ל). י ג"א מוסיף שמא דא. יא ג"א ואתגלי (אה"ל). יב ג"א באתגלייא. יג ג"א הות. ונ"א הות. יד ג"א מוסיף והמשכילים כדא (משלי ט"ז) משכיל על דבר ימצא טוב היינו יזהירו כוזה הרקיע (תק"ח). טו ג"א מוסיף כוזהר זוהר זהרא דוהרין (תק"ח). טז ג"א בסליקו זהרא זהיר ואנהיר ואדליק נציץ לכמה סטריין זהרין (תק"ח). יז ג"א דאנהר. ונ"א אנהיר. ונ"א דוהיר אנהיר ואדליק ונציץ (אה"ל) ונ"א דוהיר ונציץ. יט ג"א אדליק.

הסולם

מאמר

והנה שלשה אנשים

אדון כל הארץ, מאחר שהיא מאירה מהצדיק, הנקרא אדון, ומאירה בגוונים שלה, הנמשכים מג' קוין דו"א כנ"ל כי עמה היא נשלמת למעלה. נט) מהכא דחיזו וכו': מכאן נשמע שהמראה של מטה, דהיינו השכינה, משיכת משיכה מלמעלה, מהבינה, כי גוונין הללו, שה"ס ג' המלאכים הנ"ל, מושכים משיכת האורות מלמעלה, מאלו מקורים העליונים, שהם ג' הקוין שבבינה עצמה.

ס) ובגין דאינן וכו': ומשום שהם, מתחברים עמה, וסומכים אותה בכל, נאמר בה השם אדני, כי שם הזה נתגלה לאברהם לגמרי בסוד העליונים, באורות הבינה, ונתגלה לו בגלוי, מה שלא היה כן מטרם שנמ"ל. ומקודם שנמול לא רצה הקב"ה להוציא ממנו זרע קדוש, כיון שנמול, מיד יצא ממנו זרע קדוש, דהיינו יצחק.

סא) ובגין כך אתגלי וכו': ומשום זה שנמול, נתגלה עליו השכינה באלו מדרגות הקדושים שסוד הכתוב והמשכילים יזהירו כוזה הרקיע. שעם תקון הרקיע, שה"ס הפרסא, נבקעו ונתחלקו כח"ב תו"מ דאצילות ונעשו מהם י"ב פרצופין: הכתר, לד' פרצופין הנקראים, עתיק

(רמ"י דף ע"ט ע"ב * ק' ע"א)

נוקבא

סו) מתניתין. עלאין א רמאין ב טבין דימינא. תשע א) נקודין
 ג דאורייתא, נפקין ד ומתפלגין באתוון. ה ואתוון בהו ו נטלין ז מטלני
 דיקין ח ברזי. ט פלטיין, אלין תשע, שליטיין י אינון אתוון אתוון, יא מנייהו
 אתפשטו, אשתארו נקודין יב לאענאה לון. יג נטלין, בר כד אינון יד נפקין.
 סז) טו אלין טו אינון ברזא דאין סוף, יז כלהו אתוון יח מטלני יח ברזא

דרך אמת

א) ליל ס"ו ע"ב. ב) פ"י לע"ג דנקודי מחכמי מ"מ שרשם נאין סוף להיות להם קו"כ עיין בהלשט
 רש"ס א"י.

חלופי גרסאות א) נ"א ליג רמאין. ב) נ"א טשין (אה"ל). ג) נ"א באורייתא (תק"ח). ד) נ"א מתפלגין. ונ"א
 אתפלגין (תק"ח). ה) נ"א אתוון (תק"ח) ונ"א ובאתוון. ו) נ"א נטלין. ז) נ"א נטלין. ח) נ"א
 מטלנין. ונ"א מטלנין (תק"ח) ונ"א מטלנין (אה"ל). ט) נ"א פליגין ונ"א פליגין (תק"ח) ונ"א פלגוין (אה"ל).
 י) נ"א על אתוון. יא) נ"א מנהון (תק"ח). יב) נ"א לאענאה. יג) נ"א נטלין ונ"א נטלין. יד) נ"א נטלין. טו) נ"א אלא
 (אה"ל). טז) נ"א איקרון אים (תק"ח) וליג ברזא. יז) נ"א מטלנין. ונ"א מטלנין. יח) נ"א מטלנין (אה"ל).
 יח) נ"א ליג ברזא (תק"ח).

והנה שלשה אנשים

הכולם

מאמר

דהיינו להשפיע בהם מוחין הנותנים תנועה
 וחיות באותיות, שהם ז"ן, כנ"ל. פירוש.
 מתחילה נתחלקי ט' הנקודות, שהם בינה לב'
 חצאים אשר חצים התחתון, שהם בינה ותו"מ,
 ירדה ונתלבשה באותיות, שהם ז"ן, ואז השפיעו
 הנקודות אל האותיות מסעות קטנות. שפירושם
 מוחין דקטנות. ואח"כ לעת גדלות, מחציתם
 התחתון דנקודות פלטה את האותיות, והאותיות
 נתפשטו מהם, כי הבינה חזרה לראש א"א.
 ומחצית התחתון חזרה ונתחברה עם מחציתה
 העליון, ונשלמה שוב בע"ס בכלים ואורות,
 ואז יכלו הנקודות להשפיע מוחין דגדלות
 לאותיות שהם ז"ן, (כנ"ל ב"א דף י"ד ד"ה ויש
 ע"ש).

בוהר העליון שהוא ז"א הנקרא הו"ו"ה נעשה
 משניהם שם אחד, שבו משיגים נביאי האמת
 ומסתכלים לתוך זהר העליון, וזהו השם
 'אהרונה'. דהיינו הויה אדני בשילוב, ומשיגים
 בו חיוו טמירין שבשם הזה מושג הראיה של
 הנסתרות. בסוד שכתוב, כעין החשמל מתוך
 האש.

סו) מתניתין. עלאין רמאין וכו': משנה. אליכם
 העליונים הרמים והטובים שמד
 ימין נאמר פור הוה תשע נקודות שבתורה,
 היינו הבינה, שה"ס ג' נקודות חלם שורק חירק,
 (כנ"ל דף כ' ד"ה ואלין) שכל אחת כלולה
 משלשתם, והן ט' נקודות. נפקין, ומתפלגין
 באתוון, הן יוצאות, מחוץ לראש דא"א, היינו
 על ידי עלית המלכות לבינה (כנ"ל לך לך דף ז'
 ד"ה פירוש) ומתחלקים, לכו"ח ובינה ותו"מ,
 ובינה ותו"מ כתלבשים באותיות, שהם ז"ן,
 ואתוון בהו נטלין מטלנין דיקין ברזי,
 והאותיות נוסעות, על ידי בינה ותו"מ דבינה
 המ"בשת בהם מסעות קטנות בסוד, כלומר,
 שהאותיות מקבלות מהם, בחי' מוחין דקטנות,
 דהיינו ו"ק בלי ראש, (כנ"ל ב"א דף י"ד ד"ה ויש
 ע"ש) ולעת גדלות פלטיין אלין תשע שליטיין
 אינון אהוון, הבינה ותו"מ דבינה הכוללת תשע
 הנקודות כנ"ל פולטת ממנה אלו האותיות
 שנתלבשה בה, אתוון מנייהו אתפשטין,
 והאותיות נתפשטו מבינה ותו"מ דבינה המכונים
 ט' שליטים, אשתארו נקודין לאענאה לון,
 ונשארו ט' נקודות בשלמותם. להניע האותיות.
 (דמו"י דף ק' ע"ב) 2

לא נטלין, בר כד אינון נפקין, לא יסעו, רק
 כאשר אלו יוצאות, לבר מראש
 דא"א, פירוש, כי לכאורה קשה, למה לו לבינה
 לצאת מהראש ולהתמעט לו"ק, ואח"כ לחזור
 לראש, כדי להשפיע מוחין דגדלות לאותיות,
 למה אינה משפעת להם מוחין דגדלות מטרם
 שיצאה מראש א"א, לזה אמר, לא נטלין בר
 כד אינון נפקין, האותיות לא יוכלו לנסוע, דהיינו
 לקבל מוחין לתנועה, רק כאשר אלו הנקודות
 יוצאות מראש א"א, שאז יורדת מחצית התחתון
 ומתלבשת באותיות כנ"ל.

סז) אלין אינון ברזא דאין סוף, אלו האותיות
 הן בסוד אין סוף, כלומר שהן
 בחינת המלכות דמות הדין, שעליה היה צמצום
 א' שלא תקבל לתוכה שום אור ישר, כלדו
 אתוון מטלני ברזא דאין סוף, כל האותיות
 הן

ה' דאין סוף. כמה דאינון נ' נטלין ג' לון, הכי ד נמי ה' נטלי אלין ו' סתימין אתון, גליין ולא גליין, הני טמירין, על מה דשריין ה' אתון.
 (סח) תשע ו' שמהן, גליפן בעשר, ואינון: קדמאה א' ה' אהיה. ה' יוד ה"א. אהיה * אשר אהיה. ו' הויה. י' אל. אלקים. הויה. צבאות. י' אדון. י' שדי.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה' תקונים תקון כ"ד ותקון ע' דף כ"ח ונפקדמה תקונים דף ה' נחקון י"ח ולקמן פ' וי"א ק"ג א'.
 (ג) [נח"ג] ריש פ' טלה יך. י"ח לד:

חלופי גרסאות ה' ג"א בא"ס (תק"ח). כ' ג"א נטלי נ' ג"א ליג לון. ד' ג"א ליג נמי. ה' ג"א נטלין. ו' ג"א סתימין. וגי' אהון סתימין. ז' ג"א אתון. ה' ג"א ליג אהיה. וגי' אחיה אשר אחיה. ט' ג"א יוד ה"א וא"ו ה"א. ו' ג"א יוד ה"א וא"ו ה"א. י' ג"א האל. יז' ג"א ארני. יח' ג"א מוסף שדי ומן דא שמא יוד ה"א וא"ו ה"א מתפשט [ג"א מתפשטן] כ"ב אותיות ורוא דשמא מנצפ"ך (ג) הרי כ"ו אותיות ורוא הוא רוא ה' אלקינו ה' אחד [ג"א א'] ה' אלקינו ה' הרי י"ד אותיות [ג"א אתון] אחד רוא י"ג אתון ומנהון יתפשטו [ג"א אתפשטו] רמ"ח אברים (במררש רות איתא י"ב אתון דחודא שט"ע ובשכמל"ו. הרמ"ק) שם בן מ"ב ושם בן ע"ב מנצפ"ך חמשה גבורות ומניה יתפשט [ג"א אתפשט] רוא דחמשין שערי בינה ומנהון [ג"א ומיניה] יתפשטו ע"ב הרי רמ"ח אברים עם ה' אלקיכם אמת.

מאמר

הסלים

והנה שלשה אנשים

(בראשית א' דף ז' ד"ה כבר עש"ת). גליין ולא גליין הני טמירין על מה דשריין אתון. נגלות ואינון נגלות אלו הצפונות, שעליהן שורות האותיות. דהיינו מלכות המצומצמת. פירוש. אלו הכחות דמדת הדין ממלכות המצומצמת הם צפונות ונסתרות באותיות. ורק בחינת מלכות הממותקת בבינה נגלות בהן מתוך ירידת מחצית הבינה בתוכם כנ"ל. ואל תחשוב שכחות מלכות המצומצמת גנוזים וצפונים, באופן שאינם מתגלים בהן לעולם. לזה אומר, גליין ולא גליין הני טמירין וכו' כי בשעה שצריכים לקבל מוחין הן גנוזות וצפונות, אבל לפעמים הן מתגלות. והיינו בעת שצריכים להוציא את קו האמצעי. כנ"ל לך לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש.

הן בצל סוד אין סוף. נשמר בזה, שלא תאמר. הרי האיתיות הן ז"א ונוקביה. והנוקבא שהיא מלכות, תוכל לומר שצמצום א' דאין סוף רובץ עליה. אבל ז"א שעליו לא היה צמצום א', אי"כ אינו בצל אין סוף. לזה אומר כלדו אתון וכו' דהיינו אפילו ז"א הוא בצל א"ס. והטעם הוא כי שורש ז"א הוא מטבור ולמטה דא"ק ששם בחינת מלכות דצמצום א'. ולפי זה אין האותיות ראיות לקבל לחוכן שום מוחין, אלא. כמה דאינון נטלין לון, כמו שהנקודות נוסעות. הכי נמי נטלי ארין סתימין אתון. כן נוסעות גם אלו האותיות הסתומות. פירוש מאחר שמסבת יציאת בינה מראש א"א נפלו בינה ותו"מ שלה ונתלבשו באותיות כנ"ל. ע"כ נעשו האותיות כמו גוף אחד עם בינה ותו"מ הללו שבתוכם. ולעת גדלות, כמו שבינה ותו"מ הללו חוזרות ועולות ונוסעות אל הבינה, והבינה חזרה לראש א"א. כן נוסעות עמהן גם האותיות המלבישות עליהן. ועולות גב כן ומתחברות אל הבינה ומקבלות אורותיה. כמו הבינה ותו"מ שלה. באופן, שמצד עצמם אין האיתיות ראויים לנסיעה, דהיינו למוחין, אלא מתוך שמחצית כלים דבינה נפלו ונתלבשו בהן, נעשו עמהן גוף אחד ומקבלים מוחין על ידי נסיעתם של הכלים דבינה. וז"ש כמה דאינון נטלין לון, הכי נמי נטלי ארין סתימין אתון. ואע"פ שמצד עצמם אינן ראיות לנסיעה, להיותם בסוד מלכות המצומצמת. וכבר נתבאר זה לעיל (דפו"י דף ק' ע"ב ע) דף ק"א ע"א

עד) וּבגין דלא חשיב כאברהם, לא כתיב דאכל, דהא כתיב * אם תעצרני לא אוכל בלחמך. וכתיב ויהי בעלות הלהב מעל המזבח ויעל ב מלאך ה' בלהב המזבח וגו'. והכא ויעל ב אלקים מעל אברהם. בגין דביה ב אסתליק מיכאל, ואשתארו רפאל וגבריאל.

עה) ועדייהו כתיב, ז שני המלאכים סדומה. בערב בשעתא דדינא תליא על עלמא. לבתר אסתלק חד, ואשתכח גבריאל בלחודיה. בזכותיה דאברהם אשתויב לוט, ואיהו אוף הכי זכי בהו, וע"ד אתו לגביה. (ע"כ ס"ת) עו) * ר' אבא פתח ואמר, ז מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו. ת"ח, כל בני עלמא לא ה' חמאן ב על מה קיימי ו בעלמא, וימין אזלין וסלקין, וקיימי קמי קב"ה, כל אינון יומין, דבני נשא קיימי ב בהו בהאי עלמא, דהא כלהו אתבריאוו ב) וכלהו קיימי לעילא, ומנלן דאתבריאוו, דכתיב ה' ימים יוצרו.

עז) וכד ה' מטאן יומין לאסתלקא מהאי עלמא, כלהו קריבין קמי מלכא עלאה, הה"ד י ויקרבו ימי דוד למות. י ויקרבו ימי ישראל למות. עח) ב בגין דכד ב"נ איהו בהאי עלמא, לא אשגח ולא אסתכל, על מה קאים, אלא כל יומא ויומא חשיב כאילו הוא אזיל י ברקנייא, דהא כד נשמתא

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) ולרא כינ ב"י. ב) לך לך פ"א ע"א. א) אם תעצרני: שופטים י"ג. ב) ויעל—בלהב המזבח: (שופטים יג) ח"ב צד. ג) ויעל אלקים מעל אברהם: (בראשית י"ז) ח"א ריג. ד) מי יעלה בהר ה': (תהלים כ"ד) ח"א ק: קכג. רא. רסו. ח"ב קכ: קצה: ח"ג מב: מה: סח: תק"ח ק"ח טג שכו. ק"ז טב שלא. ה) ימים יוצרו: (תהלים קל"ט) ח"א קכא: רכה. רלג: ח"ב רעה: ז"ח יתרו ל"ז טב שמא. ו) ויקרבו ימי דוד: מלכים א' ב'. ז) ויקרבו ימי ישראל: (בראשית מ"ז) ח"א ריב: ריו: רכא: רכב.

חלופי גרסאות ח' נ"א בגין. כ' נ"א לא אכל (אה"ל). ג' נ"א אסתלק. ד' נ"א מוסף ויבואו שני (אה"ל). ה' נ"א אלמא. ו' נ"א עלמא. ז' נ"א ליג בהו. ח' נ"א מסן. ט' נ"א בגין דא בר נש כד איהו. י' נ"א בריקנייא.

מאמר

הסולם

מי יעלה בהר ה'

עד) ובגין דלא חשיב וכו': ומשום שמנוח אינו חשוב כמו אברהם, לא כתוב שאכל, כי כתוב, אם תעצרני לא אוכל בלחמך. וכתיב ויהי בעלות הלהב וגו' ויעל מלאך ה' וגו'. וכאן כתוב ויעל אלקים מעל אברהם אבל כמלאכים לא כתוב שנסתלקו מעל אברהם. והוא משום שעם אלקים נסתלק גם מיכאל כנ"ל, ונשארו רפאל וגבריאל, ועליהם כתוב שני המלאכים סדומה, בערב, בשעה שהדין תלוי על העולם, ולאחר כך, נסתלק אחד, ונשאר להפיכת סדום רק גבריאל לבדו. בזכותו של אברהם ניצל לוט וע"כ גם הוא זכה בהם, בשני המלאכים, וע"כ באו אצלו. (ע"כ סתרי תורה).

(דפו"י דף ק"פ ע"א ס) דף צ"ט ע"א)

עז) וכד מטאן יומין וכו': וכשמגיעים הימים להסתלק מעולם הזה, כולם קרבים לפני מלך העליון. וזהו שכתוב, ויקרבו ימי דוד למות. ויקרבו ימי ישראל למות.

עח) בגין דכד ב"נ: כשהאדם הוא בעולם הזה,

אינו

נפקת מהאי עלמא, לא ידעת לאן ה אורחא סלקין לה, דהא אורחא לסלקא לעילא לאתר דנהירו דנשמתינ עלאין נהרין, לא *) אטיהיב ג כלהון נשמתינ, דהא ד כגוונא דאיהו ה אמשיך עליה בהאי עלמא, ו הכי אתמשכת לבתר דנפיק ז מניה.

עט) ת"ח, אי ב"ג ה אתמשיך בתר קב"ה ותיאובתא די"ה אבתריה בהאי עלמא, לבתר כד נפיק ס מניה, איהו אתמשיך י אבתריה, ויהבין ליה י"א אורח לאסתלקא לעילא, בתר ההוא משיכו דאתמשיך ברעותא, כל יומא בהאי עלמא. פ) א"ר אבא, יומא חד אערענא בחד מתא, מאינון דהוו י" מן י בני קדם, ואמרו לי י מההיא יו חכמתא דהוו ידעין מיומי קדמאי, והוו אשכתן ספרין דחכמתא י" דלהון, וקריבו לי חד ספרא.

פא) והוה כתיב ביה, דהא י כגוונא י" דרעותא דב"ג י" איכוון כ ביה בהאי עלמא, הכי אמשיך עליה כל רוח מלעילא, כגוונא דההוא רעותא דאתדבק ביה, אי רעותיה איכוין במלה עלאה כ" קדישא, איהו אמשיך כ" עליה כ" לההיא מלה, מלעילא, לתתא כ" לגביה.

פב) ואי רעותיה, לאתדבקא בסטרא אחרא, כו ואיכוין כו ביה, איהו אמשיך כ" לההיא כ" מלה מלעילא לתתא לגביה. והוו ל אמרי דעקרא דמלתא תלייא ל" במלין, ובעובדא, וברעותא לאתדבקא, ובדא אתמשך ל" מלעילא לתתא ההוא סטרא דאתדבק ל" בה.

חלופי גרסאות ה גיא אורח. וגי' אתר. כ ג"א אטיהיב. ג גיא לכלהו. ד ג"א כגוונא. ה ג"א משיך. ו ג"א לבתר דנפיק מיניה מאי הוא. וליג הכי אתמשכת. ז ג"א מיניה. ח ג"א אתמשך. ט ג"א מיניה. י ג"א מוסיף אבתריה דקב"ה. י"א ג"א אורחא (אה"ל). י"ב ג"א ליג מן. י"ג ג"א מבני. י"ד ג"א מההוא. טו ג"א חכמה. וגי' חכמא. פ"ו ג"א להו. פ"ז ג"א כד רעותא. וגי' ל"ב כגוונא. פ"ח ג"א רעותא. פ"ט ג"א אינון. וגי' איכוין. כ ג"א ליה. וגי' ליג ביה (אה"ל). כל ג"א רוחה. כ" ג"א ליג קדישא. כ"ג ג"א ליג עליה. כ"ד ג"א לההוא, כ"ה ג"א מוסיף לגביה ברעותיה. כ"ו ג"א ואכוין. וגי' ואיכוון (אה"ל). כ"ז ג"א בה. (אה"ל). כ"ח ג"א ליה. כ"ט ג"א ל"ג מלה. ל ג"א אמר. לא ג"א במילין. לב ג"א לעילא ותתא. לג ג"א ביה.

<p>מי יעלה הר ה'</p> <p>פ) א"ר אבא, יומא וכו': אר"א יום אחד פגשתי עיר אחת, מאותן שהיו מבני קדם. ואמרו לי מאותה חכמה שהיו יודעים מימי קדם. ומצאו ספרי החכמה שלהם והגישו לי ספר אחד.</p> <p>פא) ודוה כתיב וכו': והיה כתוב בו, כי כעין מה שהרצון של אדם מכוון בו בעולם הזה, כן ממשיך עליו רוח מלמעלה. כעין אותו הרצון שנתדבק בו. אם רצונו כוון בדבר עליון קדוש. הוא ממשיך עליו אותו הדבר מלמעלה למטה אליו.</p> <p>פב) ואי רעותיה וכו': ואם רצונו הוא להתדבק בסטרא אחרא, וכוון בו, הוא ממשיך אותו הדבר מלמעלה למטה אליו. והיו אומרים שכי להמשיך דבר מלמעלה, עיקר הדבר תלוי: בדבור, ובמעשה, וברצון להתדבק, ובזה נמשך ממעלה למטה אותו הצד שנתדבק בו.</p> <p>ואשכחנא</p>	<p>הסולם</p>	<p>מאמר</p> <p>אינו משגיח ואינו מסתכל למה הוא חי, אלא כל יום ויום חשוב אצלו כאילו הוא הולך בריקנות. והנה כאשר הנשמה יוצאת מעולם הזה אינה יודעת לאיזה דרך מעלים אותה. כי הדרך לעלות למעלה, למקום שהארות נשמות העליונות מאירות, שהוא הגיע, לא ניתן לכל הנשמות. כי כמו שהוא ממשיך על עצמו בעולם הזה, כן נמשכת הנשמה ללכת לאחר שיצאה הימנו.</p> <p>עט) ת"ח אי ב"ג: בוא וראה, אם האדם נמשך אחר הקב"ה, והשתוקקותו אחריו בעולם הזה. לאחר כך, כשנפטר מעולם הזה, הוא נמשך גם כן אחר הקב"ה, ונותנים לו דרך לעלות למעלה, להמקום שהנשמות מאירות, דהיינו אחר אותה המשיכה שרצונו נמשך אחריה בכל יום בעולם הזה.</p> <p>(רסו"י דף צ"ט ע"א י) דף צ"ט ע"ב</p>
---	--------------	---

פג) ואשכחנא ב ביה, כל אינון עובדין ופולחנין י דככביא ומולי, ומלין דאצטריכו לון, והאיך רעותא ז לאתכוונא בהו, בגין * לאמשכא לון י לגבייהו.

פד) כגוונא דא, מאן דבעי לאתדבקא ו לעילא, ברוח ז קודשא, דהא בעובדא ח ובמלין, וברעותא ט דלכא י לכוונא יב בההיא מלה, תלייא מלתא לאמשכא ליה לגביה, מעילא לתתא, ולאיתדבקא יג בההיא מלה.

פה) והו אמרי, כמה דבר נש אתמשך יי בהאי עלמא, הכי יי נמי משכין ליה, כד נפיק מהאי עלמא. ובמה דאתדבק בהאי עלמא, ואתמשך אבחריה, הכי אתדבק בההוא עלמא, אי בקודשא בקודשא, ואי במסאכא במסאכא.

פו) אי בקודשא, משכין טו ליה טז לגבי ההוא סטר, ואתדבק יז ביה לעילא, יח ואתעביד ממנא שמשא, לשמשא קמי קב"ה, בין אינון שאר מלאכין. כמה דהכי אתדבק לעילא, וקאים בין אינון קדישין דכתיב * ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה.

פז) הכי נמי כגוונא דא, אי במסאכא, משכין יט ליה כ לגבי ההוא סטר, ואתעביד כחד לא מנייהו, לאתדבקא בהו, ואינון אקרון נזקי בני נשא. ובההיא שעתא יי דנפיק מהאי עלמא, נטלין ליה ושאיין ליה בגיהנם, בההוא אתר דדייני לון לבני מסאכא, יי דסאיבו גרמייהו ורוחייהו, ולבתר אתדבק בהו. יי ואיהו נוקא, יי כחד מאינון נזקי דעלמא.

מסורת הזהר

א) ונתתי לך מהלכים: (זכריה ג') ח"א קכט; ח"ב קע. רמא: ח"ג רס.

חלופי גרסאות א ג"א ואשכח. ב ג"א בה (אה"ל). ג ג"א דככביא. ד ג"א לאתדבקא. ו ג"א מוסיף לאתכוונא לאתדבקא (אה"ל). ז ג"א מוסיף לגבייהו, כגוונא דא כל אינון רוחין ושדין וסטר דמסאכא כל אינון דבעין לאתדבק בסטרא מסאכא [דמסאכא] (רמ"ק ואה"ל). ו ג"א בעילא. ז ג"א קדשא. ח ג"א ובמילין. ט ג"א דליכא. י ג"א לאתכוונא, ו ג"א מוסיף לאתדבקא ולכוונא. יא ג"א בההוא. יב ג"א בההוא. יג ג"א מהאי. יד ג"א ליג נפין. כו ג"א לה. טז ג"א כגווייה. יז ג"א בה. יח ג"א אתערין כחד מנייהו לאתדבק בהו ואינון אקרון שמשין לשמשא קמי קב"ה. יט ג"א לה. כ ג"א לההוא ול"ג לגבי. כא ג"א מינייהו. כב ג"א דנפקי, ו ג"א דנפקי. כג ג"א וסאיבו. כד ג"א איהו (אה"ל). כה ג"א חד.

מאמר	הסולם	מי יעלה בהר ה'
פג) ואשכחנא ביה וכו': ומצאתי בו בספר. כל אלו המעשים והעבודות של כוכבים ומזלות, והדברים שצריכים לעבודתם, ואיך צריך הרצון לכוון בהם, כדי להמשיך אותם אצלם.		פז) אי בקודשא וכו': אם בקדש מושכים אותו לצד הקדושה, ונתדבק בו למעלה ונעשה ממונה משמש לשמש לפני הקב"ה, בין כל המלאכים. כמו כן הוא מתדבק למעלה ועומד בין אלו הקדושים, שכתוב ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה.
פד) כגוונא דא וכו': כעין זה מי שרוצה להתדבק למעלה ברוח הקדש, הנה במעשה ובדבור ולכוון באותו הדבר בכוונה הלב, תלוי הדבר, שיוכל להמשיך אליו מלמעלה למטה ולהתדבק בהדבר.		פז) הכי נמי כגוונא וכו': כן כעין זה, אם בטומאה, נתדבק בעולם הזה, מושכים אותו, אל צד הטומאה, ונעשה כאחד מהם להתדבק בהם. והם נקראים מוזיקי בני אדם. ובשעה שנפטר מעולם הזה לוקחים אותו ושוקעים אותו בגיהנם, באותו מקום שדנים לבני הטומאה שטמאו עצמם ורוחם ואח"כ נתדבקו בהם. והוא נעשה מוזיק, כאחד מאלו מוזיקי העולם.
פח) והו אמרי וכו': והיו אומרים כמה שאדם נמשך בעולם הזה, כן מושכים אותו כשיוצא מן עולם הזה, ובמה שנתדבק ונמשך אחריו בעולם הזה, כן הוא מתדבק בו בעולם האמת, אם בקדש בקדש, אם בטומאה בטומאה. (רס"י דף צ"ט ע"ב * דף ק' ע"א)		פז) הכי נמי כגוונא וכו': כן כעין זה, אם בטומאה, נתדבק בעולם הזה, מושכים אותו, אל צד הטומאה, ונעשה כאחד מהם להתדבק בהם. והם נקראים מוזיקי בני אדם. ובשעה שנפטר מעולם הזה לוקחים אותו ושוקעים אותו בגיהנם, באותו מקום שדנים לבני הטומאה שטמאו עצמם ורוחם ואח"כ נתדבקו בהם. והוא נעשה מוזיק, כאחד מאלו מוזיקי העולם.

צב) אשר לא נשא לשוא נפשו. ב נפשו כתיב, י נפשי קרי, והא אוקמוה * נפשי דא נפש דוד, סטרא י דמהימנותא. נפשו י דא נפש דבר נש ממש. בגין דכד יפוק מהאי עלמא, י ונפשיה יסתלק בעובדין דכשרין, על מה דיתקיים בהו, למיהך בין י כל אינון י קדישין, כד"א * אתהלך לפני ה' בארצות החיים. ובגין דלא נשא לשוא נפשי, ישא ברכה מאת ה' וגו'.

צג) ת"ח, י בתר דאתגזר אברהם, הוה יתיב וכאיב, וקב"ה שדר לגביה תלת מלאכין י באתגליא, לאקדמא ליה שלם. ואי תימא, דהא י באתגליא, וכי מאן יכיל י למחמי מלאכין, והא כתיב י עושה מלאכיו רוחות וגו'.

צד) אלא ודאי חמא לון, י דנחתי י לארעא, כגוונא דבני נשא. ב) ולא יקשה לך י האי, דהא י ודאי אינון רוחין י קדישין, ובשעתא דנחתי לעלמא, מתלבשין י באוירי וביסודי דגולמינ, י ואתחזו לבני נשא ממש, כחיוז דיוקנא דלהון.

צה) ות"ח אברהם חמא לון, כחיוז בני נשא, ואע"ג דהוה כאיב ממילה, נפק י ורהט אבתרייהו, בגין דלא למגרע י מה דהוה עביד מקדמת דנא.

דרך אמת

ב) (על כ"ח ע"א).

מסורת הזהר

א) אתהלך לפני ה': תהלים קס"ז. ב) עושה מלאכיו רוחות: לעיל בראשית ב' דף כ"ז ציון ג'.

חלופי גרסאות א) נ"א נפשי כתיב ו"ג נפשי קרי ונ"א נפשי כתיב נפשו קרי (אה"ל) ז נ"א ליג נפשי קרי. ג נ"א דמהימנו. ד נ"א דא נפשי דכד יפוק להאי עלמא דנפשי יסתלק דעובדין דכשרין על מה [עלמא] דיתקיים בהו למיהך ביה כד"א ס נ"א דנפשיה (אה"ל). ו נ"א ל"ג כל אינון קדישין. ז נ"א ל"ג קדישין. ונ"א קדישין (אה"ל) ח נ"א בשעתא (אה"ל). ט נ"א באתגלייא. י נ"א באתגלייא. יא נ"א למיחמי. יב נ"א נחתי. יג נ"א לעלמא (אה"ל) יד נ"א ל"ג האי. קו נ"א אינון וראי. קז נ"א מוסיף קדישין כדאינון לעילא (אה"ל). יז נ"א באוירין. יח נ"א מוסיף באוירין דעלמא. יט נ"א באוירי עלמא (אה"ל). ית נ"א ואתחזו ממש כחיוז בני נשא. וליג לבני נשא. וליג פן דיוקנא עד בני נשא. יט נ"א ורהיט. כ נ"א ממה. (אה"ל).

מאמר

לכב. היינו, כמו זה, שלא המשיך רצונו ולבו לסטרא אחרא. אלא להמשך אחר עבודת הקב"ה.

צב) אשר לא נשא לשוא נפשו: נפשו כתוב, נפשי קרי, ובארוה זה נפש דוד צד האמונה, שהיא הנוקבא דו"א נפשו, זה נפש בן אדם ממש. וזה הוא הפרש בין הכתיב לבין הקרי. שהרי כשאדם נפטר מעולם הזה, ונפשו תסתלק במעשים כשרים, על מה שתזכה על ידיהם ללכת בין כל אלו הקדושים כמו שאתה אומר אתהלך לפני ה' בארצות החיים. לפיכך אומר ומשום שלא נשא לשוא נפשי, ישא ברכה מאת ה' וגו'.

מאמר והנה שלשה אנשים—ויאכלו

צג) ת"ח בתר דאתגזר וכו': בוא וראה אחר שאברהם נמול, היה יושב

(וטויי דף ק ע"ב * דף ק"א ע"א)

הסולם

והנה שלשה אנשים—ויאכלו

וכואב, והקב"ה שלח אליו גי מלאכים בגלוי, להקדים לו שלום. ואם תאמר, איך היו בגלוי, וכי מי יכול לראות מלאכים, כי כחוב, עושה מלאכיו רוחות.

צד) אלא ודאי חמא וכו': ומשיב. אלא ודאי שראה אותם, כי ירדו לארץ כצורת אנשים, ולא יקשה לך זה. כי ודאי הם רוחות קדושים, ובשעה שיורדים לעולם, הם מתלבשים באויר וביסודות של כיסוי ועטיפה, ונראים לבני אדם כעין צורתם ממש.

צה) ות"ח אברהם וכו': ובוא וראה, אברהם ראה אותם כמראה בני אדם, ואף על פי שהיה כואב בן המילה, יצא ורץ לקראתם, כדי שלא לגרוע מסנהגו, שהיה עושה מקודם לכן, שהיה דרכו לקבל אורחים.

צו) אר"ש ודאי כחיוו ב' דמלאכין חמא לון, ממה דכתיב, ויאמר אדני ד באר"ף דל"ת, שכינתא הוה אתיא, ואר"ן הוה סמיכין דיליה, ווכרסייא לגבה, בגין דאינון ו' גוונין תלת ו' דתחזתא.

צו) וחמא השתא בגין דאתגור, מה דלא הוה חמי מקדמת דנא, עד לא אתגור, בקדמיתא לא הוה ידע, אלא דאינון בני נשא, ולבתר ידע דאינון מלאכין קדישין, ואתו בשליחותא לגביה. בשעתא דאמרו ליה אי"ה שרה אשתך, ובשרו ליה בשורת יצחק.

צח) אליו: ו אתוון ו נקודות אי"ו, וסימן אי"ו רמז למה דלעילא, רמז לקב"ה. ויאמר הנה באהל, כתיב הכא הנה באהל, וכתיב התם א אהל כל יצען וגו'. ת"ת, י כיון י"א דנקוד אי"ו, אמאי כתיב לבתר איה. אלא, בגין ב' דחבורא י' דדכר ונוקבא כחדא, רזא דמהימנותא. כדין אמר, ויאמר הנה באהל, תמן הוה קשורא י' דכלא ותמן אשתכח טו.

צט) ו איה ו' וגו'. י"ו כ"י לא הוה ידעי י"ט מלאכי עלאי, דשרה כ הנה באהל, אמאי כתיב איה. כל אלא לא ידעי בהאי עלמא, אלא מה דאתמסר להו למנדע. כ" ת"ת, ב ועברתי בארץ מצרים אני ה'. וכי כמה שליחין ומלאכין י" אית ליה

מסורת הוהר

א) אהל כל יצען: (ישעיה ליג) ח"א נב: רלט. ח"ב סה: קצד. ח"ג קלו. ש. ב) ועברתי בארץ מצרים אני ה': (שמות י"ב) ח"א קיו. ח"ב ז. ח"ג רנא.

חלופי גרסאות א' נ"א בודאי. ב' נ"א דמלאכים. ג' נ"א ליג ויאמר. ד' נ"א באהל. ונ"א באר"ף דל"ת גוין יוד. ה' נ"א ווכרסייא. ו' נ"א ליג גוונין (אה"פ). ז' נ"א דתחזתא. ח' נ"א נקוד על אי"ו. ט' נ"א מוסיף נקודות על (אה"פ). י' נ"א ליג כיון. י"א נ"א נקוד. י"ב נ"א חבור ונ"א חבורא. י"ג נ"א דכר. י"ד נ"א ליג מן דכלא ער איה. טו נ"א מוסיף ויאמר הנה באהל. טז נ"א ליג איה וגו'. ונ"א מוסיף איה שרה. ונ"א איה שרה אשתך. יז נ"א ליג וגו'. יח נ"א אהל. יט נ"א מן מלאכי ער אלא מה. כ' נ"א הוה (אה"פ). כ"א נ"א אהל. כ"ב נ"א מוסיף ת"ח כתיב. כ"ג נ"א ליג אית.

מאמר הסולם והנה שלשה אנשים—ויאכלו

ויאמר אליו איה וגו' הוא אי"ו. והסימן אי"ו רומז למה שלמעלה, כי רומז להקב"ה. ששאלו אותו עליו אי"ו. ויאמר הנה באהל. דהיינו שדבוק בהשכינה, כי כתוב כאן הנה באהל. וכתוב שם, אהל כל יצען. מה שם פירושו השכינה, אף כאן פירושו השכינה. בוא וראה. כיון שכבר מנוקד אי"ו, בהמלה אליו, למה כתוב אח"כ איה. ומשיב, משום שחיבורם של דכר ונוקבא ביחד, הוא סוד האמונה. וע"כ שאלו על הקב"ה אי"ו, ושאלו על השכינה איה. כלומר, שעוררו אותו ליחוד הקב"ה ושכינתיה. כד"ן אמר וכו' אז אומר הכתוב, ויאמר הנה באהל. כי שם קשר הכל דהיינו הנוקבא הנקראת אהל. ושם נמצא הקב"ה.

צט) איה וגו', וכי לא הוה ידעי וכו': ושאל, וכי לא ידעו מלאכים העליונים, ששרה היא באהל. למה כתוב ששאלו עליה איה. ומשיב, אלא המלאכים אינם יודעים בעולם הזה רק מה שנמסר להם לדעת. בוא וראה, ועברתי בארץ

מאמר צו) אמר ר"ש ודאי וכו': אר"ש, ודאי, כמראה מלאכים ראה אותם. כמו שנשמע ממה שכתוב, ויאמר אד"נ"י שהוא השם אלף דלת של השכינה. א' ד' ה"ס ראשי תיבות של השם אד"נ"י כי השכינה היתה באה, ואלו המלאכים היו סמוכות שלה, וכסא אליה. משום שהם ג' גוונים: לבן, אדום, ירוק, שמתחת השכינה, (כנ"ל דף י"ד ד"ה הורמנוח) כלומר מחזה ולמטה שלה, הנבחן בכל מדרגה לבחינת מתחת המדרגה. כי המלאכים הללו הם בחינת חיצוניות, שמחזה ולמטה של השכינה.

צז) וחמא השחא וכו': וראה עתה שהם מלאכים, משום שנמול, מה שלא ראה מקודם לכן מטרם שנמול, כי בתחילה לא היה יודע אלא שהם בני אדם. ואח"כ ידע שהם מלאכים, ובאו אליו בשליחות מהקב"ה, דהיינו בשעה שאמרו אליו, איה שרה אשתך, ובשרו לו בשורת יצחק. צח) אליו, אתוון נקודות אי"ו וכו': אותיות המנוקדות שבמלה אליו, שבהכתוב (דפו"י דף ק"א ע"א י') דף ק"א ע"ב)

קב"ה, אלא בגין דאינון לא ^ה ידעי בין טפה דבוכרא, ליהוא דלא בוכרא, בר קב"ה בלחודוי.

ק) כגוונא דא, * והתוית תו על מצחות האנשים. ואמאי צריכיין. אלא, בגין דאינון לא ^ב ידעי, ^ג אלא מה דאתמסר לון ^ד למנדע. כגון כל ^ה אינון ^ו מלין דזמין קב"ה ^ז לאייתאה על עלמא. ^ח ומ"ט, בגין דקב"ה אעבר ^ט כרווא בכלהו רקיעין, ^י בההיא מלה דזמין ^{יא} לאייתאה על ^{יב} עלמא.

קא) ^ב כגוונא דא, בשעתא דמחבלא אשתכח * בעלמא, בעי בר נש ^ג לאתכסיא בביתיה, ולא יתחזי בשוקא, בגין דלא יתחבל, כד"א ^ד ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. ^ה מנייהו ^ו דיכיל ^ז לאסתתרא, אין, אבל מקמי קב"ה לא, ^ח בעי ^ט לאסתתרא, מה כתיב ^י אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'.

קב) איה שרה אשתך. דלא בעו לומר ^א קמה, כיון דאמר הנה באהל, מיד ^ב ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך וגו'. ת"ח אורח ארעא, כל דעד כן לא ^ג אומין ^ד אברהם קמיהו למיכל, לא אמרו ליה ^ה כה מדי, בגין דלא יתחזי דבגין ^ו היה בשורה, קא אומין ^ז להו למיכל, בתר דכתיב ויאכלו, כדין אמרו ליה ^ח היה בשורה.

דרך אמת

(ה) נח ס"ג ע"ב.

מסורת הזהר

א) והתוית תו על מצחות: (יחזקאל ט') ז"ח רות פ"ח טב שכב. ב) כרווא: ח"א מד. ג) ואתם לא חצאו: (שמות י"ב) ח"א סג. קז: ח"ב לו. ד) אם יסתר איש במסתרים: לעיל פ' נח דף ס"ט ציון ב'.

חלופי גרסאות א) נ"א ידעין. ב) נ"א ידעין. ג) נ"א אבלי. ד) נ"א מוסיף למנדע ידעין. ה) נ"א ל"ג אינון. ונ"א אילין. ז) נ"א מילין. ח) נ"א לאייתאה. ט) נ"א משט ונ"א מוסיף מיט ידעין. י) נ"א כרווא (ד"ז). יא) נ"א בהווא. יב) נ"א לאייתאה. יג) נ"א לאייתאה. יד) נ"א מוסיף עלמא, ואינון שמעי מלה וידעי (הרמיק ואה"ל). יו) נ"א לאתכסיא. יז) נ"א מנייהו. יח) נ"א מוסיף מנייהו אין. יט) נ"א ל"ג דיכיל לאסתתרא. כ) נ"א לאסתתרא (ד"א). כא) נ"א יכיל. כב) נ"א לאסתתרא. כג) נ"א מקמה. כד) נ"א ל"ג ויאמר. כה) נ"א עד. כו) נ"א דלא. כז) נ"א זמין. כח) נ"א ל"ג אברהם. כט) נ"א קב"ה. ס) נ"א מירי. סא) נ"א ההוא. סב) נ"א הווא. סג) נ"א ההוא.

מאמר

הסולם

הנהגה שלשה אנשים-ויאכלו

קא) כגוונא דא בשעתא וכו': כעין זה בשעה שמחבל נמצא בעולם, צריך בן אדם להסתיר עצמו בביתו ולא יתראה בשוק, כדי שלא יחבל. כמו שאתה אומר, ואתם לא חצאו איש מפתח ביתו עד בקר. כי מן המלאכים שאפשר להסתיר מהם, צריכים להסתיר. אבל מלפני הקב"ה אינו צריך להסתיר. מה כתוב, אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'.

קב) איה שרה אשתך וכו': הוקשה לו למה שאלו עליה, כיון שגם אחר ששמעו שהיא באהל, לא נכנסו שמה לבשר לה, אלא שבשרו לאברהם בהיותם בחוץ. ומשיב ע"י. דלא בעו. לומר קמה וכו' שלא רצו לומר הבשורה

בארץ מצרים אני ה' ושואל, הלא כמה שליחים ומלאכים יש לו להקב"ה, ולמה עבר בארץ מצרים בעצמו, ומשיב אלא משום שהמלאכים אינם יודעים להבחין בין טפה של בכור לאותה שאינה בכור, רק הקב"ה לבדו יודע זה.

ק) כגוונא דא וכו': כעין זה, והתוית תו על מצחות האנשים, ולמה צריכים המלאכים לסימן זה, אלא משום שהמלאכים אינם יודעים רק מה שנמסר להם לדעת. דהיינו כל אלו הדברים שעתיד הקב"ה להביא בעולם, ומהו הטעם שיודעים זה, הוא משום שהקב"ה מעביר כרוזים בכל הרקיעים, ומודיע אותם הדבר שעתיד להביא בעולם, והמלאכים שומעים הכרוזים ויודעים. (רס"י דף ק"א ע"ב * דף ק"ב ע"א)

קג) ויאכלו, ה סלקא דעתך, וכי מלאכי עלאי ג אכלי, אלא, בגין יקרא דאברהם, אתחזי הכי. אמר ר' אלעזר ויאכלו ג ודאי, בגין דאינון * אשא ד דאכיל אשא, ולא אתחזי, וכל כ מה ודיהב לון אברהם ז אכלי, ס בגין דמסטרא דאברהם ט אכלי לעילא.

קד) ת"ח, כל מה י דאכיל אברהם, בטהרה איהו יא קא אכיל, ובג"כ אקריב קמייהו, ואכלי, יג ונטיר אברהם בביתיה יב דכיא ומסאבותא, דאפילו בר נש דאיהו מסאב, יד לא הוה משמש בביתיה, עד דעביד ליה טבילה, או עביד ליה טו לנטרא שבעה יומין, כדקא חזי ליה, בביתיה, טז והכי הוא ודאי. קה) ת"ח כתיב ג איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה וגו'. מאי תקנתיה, ז והיה לפנות ערב ירחץ במים. יח אערע ביה טומאה * אחרא, כגון יט זיבה, או כ סגירת נדה, דהווי תרי מסאבו, לא כא סגיא ככ ליה ככ בההיא טבילה, כד בין ככ דאערע ביה קרי, קודם כו דקביל טומאה אחרא, כז בין ככ דאערע ביה לבתר.

מסורת הזהר

א) אשא דאכיל אשא : ח"א יח : לג. נ. סט. ח"ב רכו : ח"ג כח : לד. קנד. רמ : נ) איש אשר לא יהיה טהור (דברים כ"ג) ח"א קב. ח"ב קצה. ח"ג עז.

חלוסי גרסאות ה גיא ליג מן סלקא עד אלא. וניא סיד כי מלאכין עלאין אכלי. (דיא) וניא סיד דמלאכין קדישין אכלין (אה"ל). ז גיא אכלין. ג גיא ממש. ד גיא ואשא אכלה (אה"ל). ה גיא ליג מה. ו גיא דיהיב. ז גיא ואכלי (אה"ל). ח גיא בגין דאכלי מההוא סטרא דלעילא. ט גיא אכלין (אה"ל). י גיא דהוה אכיל (אה"ל). יא גיא ליג קא אכיל. יב גיא דנטיר ונ"א מוסיף בגין דנטיר. וניא בגין דנטיר הוה. יג גיא דכייא. יד גיא לא יכיל לקרבא לביתיה (בביתיה) כדן ידע אברהם דהא מסאב איהו ועביד ליה. טו גיא לנטרא יומי מסאבו (אה"ל). טז גיא הכי יו גיא מוסיף כתיב והיה. יז גיא איערע. יט גיא זיבא. כ גיא סגירו. וניא סגירו או נדה. כא גיא סגי. כב גיא ליג ליה. כג גיא בהווא. כד גיא ליג בין וניא בגין. כה גיא דאיערע. כו גיא דאקביל. כז גיא ליג בין וניא בגין. כח גיא דאיערע.

<p>מאמר</p> <p>הבשורה בפניה, ולפיכך, כיון שאמר הנה באהל מיד ויאמר שוב אשוב וכו' כי נתכוונו ששרה לא תשמע. בוא וראה, דרך ארץ הוא, שמטרים שהזמינם אברהם לאכול לא אמרו לו כלום, שלא יתראה, שמשום הבשורה שבשרו לו, הזמינם לאכול, ועל כן, אחר שכתוב ויאכלו, אז אמרו לו הבשורה.</p>	<p>והנה שלשה אנשים—ויאכלו</p> <p>קד) ת"ח כל מה דאכיל וכו': בוא וראה, כל מה שאכל אברהם היה אוכל בטהרה, ומשום זה, הקריב לפני המלאכים ואכלו. ושמר אברהם בביתו טהרה וטומאה, ואדם טמא לא היה אפילו משמש בביתו עד שעשה לו טבילה, אם היה בטומאה קלה, או עשה לו שימור שבעה ימים בביתו כראוי, אם היה בטומאה חמורה, ואח"כ עשה לו טבילה.</p>
--	---

<p>קג) ויאכלו. סלקא דעתך וכו': שואל. כתוב ויאכלו, וכי יעלה זה על הדעת, וכי מלאכים עליונים אוכלים, ומשיב, אלא משום כבודו של אברהם, נראה כך, שאכלו. כלומר ששעו את עצמם כאלו אכלו, ר' אלעזר אמר שאכלו ממש. משום שהם אש אוכלה אש, ולא שהיה נראה כאוכלים. וכל מה שנתן להם אברהם אכלו, משום שמצד אברהם אכלו למעלה. כלומר המשכת החסדים ה"ס אכילה שלמעלה, ואברהם ה"ס החסד, על כן כל מה שנתן להם ממדתו מדת החסד אכלו. כי כן דרך אכילתם למעלה בשמים.</p>	<p>קה) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה. כתוב, איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה, אם מה תיקונו, והיה לפנות ערב ירחץ במים, אם קרה לו טומאה אחרת חמורה, דהיינו זיבה או צרעת, או נדה, שיש לו ב' טומאות, אינו מספיק לו אותו טבילה שטבל לקריו. באותו יום לפנות ערב, אלא שצריך לשמור שבעה ימים ואח"כ יטבל שנית, ואין הפרש בזה, בין שקרה לו הקרי טרם שקבל טומאה האחרת, ובין שסרה לו לאחר כך.</p>
--	---

קו) ואברהם ושרה הוו ה מתקני טבילה לכלהו, איהו לגברי ואיהו לנשי. מיט אעסק אברהם לדכאה לבני נשא, בגין דאיהו טהור, וואקרי טהור, דכתיב " מי יתן טהור מטמא לא אחד. (ה) טהור דא אברהם ו דנפק מתרח. קז) רבי שמעון ד אמר, בגין לתקנא ההוא דרגא דאברהם, ומאן איהו מים. בג"כ, אתקין לדכאה ה בני עלמא במיא. ובשעתא דאזמין למלאכין, שירותא דמלוי, ו מה ז כתיב, יוקח נא מעט מים. בגין ה לאתקפא ט בההוא דרגא דמיין שראן ו בה.

קח) ובגיני כך, הוה מדכי לכל בני נשא ו מכלא, מדכי לון מסטרא דע"ז, יומדכי לון, מסטרא דמסאבא, ו וכמה דאיהו מדכי לגוברין, ה"נ שרה י מדכאת לנשין, ואשתכחו כלהו דאתיין לגבייהו דכיין מכלא.

קט) ת"ח, אילנא נטע אברהם, בכל אתר דדירוריה תמן, ולא הוה סליק בכל אתר כדקא יאות, בר בשעתא דדירוריה בארעא דכנען. ובההוא אילנא הוה ידע מאן דאתאחיד ביה בקב"ה, טו ומאן דאתאחיד טו בע"ז.

קי) מאן דאתאחיד ו בקב"ה, אילנא ו הוה פריש ענפוי ו וחפי על רישיה ועביד עליה, כ צלא כ יאה, ומאן דאתאחיד בסטרא דע"ז, ההוא אילנא הוה, אסתלק, וענפוי כ הו כ סליק לעילא. כדין הוה ידע אברהם, ואזהיר כ ליה ולא אעדי מתמן, עד דאתאחיד במהימנותא כ דקב"ה.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) מי יתן טהור מטמא: (איוב י"ד) ח"ב סט: רלו. ח"ג מח:

(ב) קרח קט"ו כ"י.

חלוסי גרסאות ה נ"א מתקני. ז נ"א ואיקרי. ג נ"א ליג דנפק מתרח. ד נ"א אומר. ה נ"א ליג בני, ו נ"א הוה יוקח. ז נ"א ליג כתיב ונ"א הוה כתיב. ח נ"א לאחפא. ט נ"א הוה ו נ"א ביה. יא נ"א ליג מכלא. יב נ"א ואדכי. יג נ"א כמה. יד נ"א מדכית. טו נ"א ליג מן ומאן עד אילנא. טז נ"א מוסיף ביה בע"ז. ונ"א בה בע"ז (אה"ל). יז נ"א מוסיף ביה בקב"ה. יח נ"א ליג הוה. יט נ"א וחפה. כ נ"א וחפה. כ נ"א צלחה. כל נ"א ליג יאה. ונ"א נאה. ככ נ"א ליג הוה. כד נ"א סליקין. כה נ"א מוסיף ליה להוה בר נש. כס נ"א ליג דקב"ה.

הסולם

מאמר

קח) ובגיני כך וכ"ו: ומשום זה, היה מטהר כל בני האדם מכל שטירה אותם מצד עבודה זרה, וטירה אותם מצד הטומאה. וכמו שהוא היה מטהר את האנשים כן היא היתה מטהרת את הנשים, ונמצאו כל אלו שבאו אליה, שהם טהורים מכל. הן מע"ז והן מטומאה. קט) ת"ח אילנא וכ"ו: בוא וראה, בכל מקום שאברהם גר, נטע שם אילן. ולא היה עולה בכל מקום כראוי, רק בשעה שגר בארץ כנען. ובאילן ההוא היה יודע, מי שנתאחד בו בהקב"ה, ומי שנתאחד בעבודה זרה.

קו) ואברהם ושרה וכ"ו: ואברהם ושרה היו מתקנים טבילה לכל אדם, הוא לאנשים והיא לנשים. מהו הטעם, שאברהם עסק לטהר בני אדם, ואומר משום שהוא טהור ונקרא טהור, שכתוב מי יתן טהור מטמא לא אחד. שטהור זה אברהם, שיצא מתרח שהוא טמא.

קז) ר' שמעון אמר וכ"ו: רש"א, על כן עסק אברהם בטבילה, כדי לתקן את המדרגה של אברהם, ומי היא מדרגתו, ואומר, שהוא מים, דהיינו הסדים, הנקראים מים, ומשום זה התקין לטהר בני העולם במים, וכן בשעה שהזמין המלאכים, תחילת דבריו, מה כתוב, יוקח נא מעט מים, והיינו כדי להתחזק במדרגה ההיא שמים שורים בה. דהיינו מדרגת החסד.

(רמ"י דף קיב ע"ב)

קי) מאן דאתאחיד וכ"ו: מי שנתאחד בהקב"ה האילן היה פורש ענפוי ומחפה על ראשו, ועושה עליו צל נאה. ומי שנתאחד בעבודה זרה, האילן היה מתעלה ממנו, וענפוי

קיא) ה' והכי מאן דאיהו י' דכיא, ג' מקבל ליה אילנא. מאן דאיהו מסאב
 לא י' מקבל ליה. כדין ידע ה' אברהם ומדכי לון ו' במיא.
 קיב) ז' ומעיינא ח' דמייא הוה תחות הווא אילנא, ס' ומאן דצריך טבילה,
 מיד י' מיין סלקין לגביה ואילנא י"ב אסתלקין י"ג ענפוי, כדין ידע אברהם דאיהו
 מסאבא, ובעי טבילה מיד, ואם לאו, מיא נגיבן, כדין ידע דבעי לאסתאבא
 י"ג ולאסתמרא שבעה י"ד יומין.

חלופי גרסאות א' ג"א ל"ג והכי. ב' ג"א דכיא. ג' ג"א מקביל. ד' ג"א מוסיף אברהם דאיהו מסאבא ובעיא טבילה (הרמ"ק). ו' ג"א
 הכי מקביל. ז' ג"א מקביל. ח' ג"א מוסיף אברהם דאיהו מסאבא ובעיא טבילה (הרמ"ק). ט' ג"א מאן. י' ג"א מיא.
 דאיהו מסאב ובעי טבילה (אה"ל). י"א ג"א במייא. י"ב ג"א ועיינא. י"ג ג"א דמיא. י"ד ג"א מאן. י"ה ג"א מיא.
 י"ו ג"א אסתלק. י"ז ג"א אסתלקו (ד"א). י"ח ג"א וענפוי. י"ט ג"א ל"ג ולאסתמרא. י"י ג"א ל"ג יומין.

מאמר

הסולם

והנה שלשה אנשים—ויאכלו

היו עולים למעלה, אז ידע אברהם שהוא עובד
 ע"ה, והזהיר אותו, ולא הרפה ממנו עד שנתאחד
 באמונת הקב"ה.
 קיא) והכי מאן וכו': וכן, מי שהוא טהור,
 מקבל אותו האילן, ומי שהוא
 טמא, האילן אינו מקבלו, ואז ידע אברהם
 שהוא טמא, ומטהרו במים.
 קיב) ומעיינא דמיא וכו': ומעין של מים
 היה תחת האילן, ומי שצריך
 טבילה, מיד היו המים עולים כנגדו וענפוי של
 האילן מתעלים, אז ידע אברהם שהוא טמא,
 וצריך טבילה מיד, כלומר שהוא טמא רק טומאה
 קלה, שאינו צריך לחכות ז' ימים, ואם אינו צריך
 טבילה מיד, היו המים מתיבשים, אז ידע
 אברהם שהוא צריך עוד להיות טמא ולחכות
 ז' ימים.

פנימיות הדברים. האילן ה"ס עץ החיים
 שהוא ז"א, דהיינו קו אמצעי, והמעין שמתחתיו
 ה"ס המסך דחירק, הנושה כמעין נובע,
 שמוציא קומת החסדים, שעל ידו הכריע את קו
 השמאל ונכלל בימין, כנ"ל (דף י"ד ד"ה
 הורמנותא) וכל האיסורים והס"א כגון עבודה
 זרה וטומאה וכו' באים מקו שמאל, כלומר
 מתוך שרוצים להשליט השמאל על הימין,
 ולהמשיך שפע השמאל ממעלה למטה, הוא
 המקור לכל האיסורים שבעולם, כנודע, ונמצא
 הטמא, שנאלץ בשמאל, שנוהג בו אותו התקון,
 כמו שהנה בעת יציאת קו השמאל, שהיה
 במחלוקת ובסתירת האורות עד שנמשך קומת
 החסדים על המסך דחירק שבקו אמצעי, שאז
 התגברו החסדים על קו השמאל, ונכנע ונכלל
 בקו הימין, (כנ"ל דף ט"ז ד"ה וכבר)
 כן ממש, בהנכשל על ידי הס"א, ונתדבק בקו
 שמאל להמשיך ממנו מעלה למטה, שאין לו
 תקנה אלא לקבל את קומת החסדים מקו
 אמצעי, ואז הוא נכלל בימין וטהר, וז"ש

ונודע שיש ב' נקודות בהנוקבא, אחת
 ממוחקת בכינה, הנקראת מפתחא, ואחת דמדת
 הדין מצמצום א' שהיא בלתי ממוחקת בכינה.
 הנקראת מנעולא, אשר הויכה ודבק בקו
 אמצעי, נגזנת בשבילו הנקודה דמדת הדין,
 ונקודה דמדת הרחמים גלויה בהנהגה העליונה
 בעדו, בסוד וכו' הא טב, ואם אינו זוכה, אלא
 שמתדבק בשליטת השמאל, אז מתגלה הנקודה
 דמדת הדין בהנוקבא, שה"ס צמצום הא' שהיה
 על המלכות שאינה ראויה לקבל אור ישר, ואז
 כל האורות פורחים ממנה, (כנ"ל בהקדמת
 הזהר דף צ"ט ד"ה ב' ע"ש), בסוד לא
 וכו' הא רע.

ולפיכך יש ב' מיני טומאות, אחת טומאה
 קלה כגון בעל קרי, שפירושו, שנאחו בקו
 שמאל, אבל לא כל כך עד שתגלה הנקודה
 דמנעולא בסוד לא וכו' הא רע, ולפיכך אינו
 חסר רק הכרעת קו האמצעי ע"י קומת החסדים,
 ובא במים וטהר, והשניה הוא טומאה חמורה,
 שפירושו, שעל ידי התדבקותו בשמאל כבר
 נתגלה הנקודה דמנעולא, המסלקת כל האורות
 מהנוקבא, כנ"ל בסוד לא וכו' הא רע, ואז
 צריך תחילה להמתיק המלכות בכינה, בב'
 הבחינית, בקטנית ובגדלות, שה"ס ספירת
 שבעה ימים.

בחכמתא, אי עניינא דנשמתא היא, לאו רישא סופא, ולא סופא רישא. * ואי עניינא לפטירת איניש מעלמא היא, נסתור כל פרשתא, ב או נוקים פרשתא בהאי או בהאי. מהו א יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם וגו'. ב ואקחה פת לחם וגו'. וימהר אברהם האהלה אל שרה וגו'. ג ואל הבקר רץ אברהם וגו'. ויקח חמאה וחלב וגו'.

קטז) כד אתא רב דימי, אמר, לא מצאה הנשמה תועלת לגוף, אלמלא מה שרמו בכאן, רמו הקרבנות. בטלו הקרבנות, לא בטלה התורה, האי ב דלא אעסק בקרבנות, ליעסק בתורה, ויתהני ליה יתיר.

קיז) דאמר ר' יוחנן, כשפירש הקב"ה הקרבנות, אמר משה, רבש"ע, תינח בזמן שיהיו ישראל על אדמתם, כיון שיגלו מעל אדמתם מה יעשו, אמר לו, משה, יעסקו בתורה ואני מוחל להם בשבילה, יותר מכל הקרבנות שבעולם, שנאמר י זאת התורה לעולה למנחה וגו'. כלומר זאת התורה, בשביל עולה, בשביל מנחה, בשביל חטאת, בשביל אשם.

קיח) א"ר כרוספדאי, האי מאן דמדכר בפומיה, בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, עניינא דקרבניא ותקרובתא, ויכוון בהו, ברית כרותה הוא, דאינון מלאכיא דמדכרין ו חוביה, לאבאשא י ליה, דלא יכלין למעבד ליה, אלמלא טיבו.

קיט) ומאן ב יוכח, האי פרשתא יוכח, דכיון דאמר והנה שלשה אנשים נצבים עליו, מהו עליו, לעיין בדיניה, כיון ** דחמא נשמתא ב דצדיקיא כך,

מסורת הזהר

א) יוקח נא מעט מים: לעיל דף ל"ח ציון א'. ב) ואקחה פת לחם: (בראשית י"ח) ח"א קו. ג) ואל הבקר רץ אברהם: (שם) ח"א קכו. ד) זאת התורה לעולה: (ויקרא ז') ח"א רס: ח"ג פ: קכא:

חלופי גרסאות א ג"א אי. ב ג"א לא. ג ג"א ויתנהג. ד ג"א דקרבניא. ה ג"א ויכוון. ו ג"א חוביהו. ז ג"א מוסף חוביהו דבני נשא. ז ג"א לין. ח ג"א מוכח. ט ג"א דצדיקא (ר"א).

מאמר

הסולם

והנה שלשה אנשים—ויאכלו

צריכים להסתכל בחכמה. אם תפרשה בעניני נשמה, כמו שהתחיל לבאר (לעיל באות י"ט) אין התחילה כהסוף, ואין הסוף כמו התחילה. כלומר כי קשה לבאר גם סוף הפרשה בעניני נשמה, דהיינו את הפסוקים יוקח נא מעט מים וגו'. ונמצא אין סופה כתחילתה, ואין תחילתה כסופה. ואם תפרשה בענין פטירת האדם מן העולם (כג"ל באות ל') נמשך בכל הפרשה בדרך הזה. ובין שנעמיד הפרשה בפירוש זה או בזה, צריכים להמשיך מהו הפירוש של יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם וגו'. מהו ואקחה פת לחם וגו'. מהו וימהר אברהם האהלה אל שרה וגו'. מהו ואל הבקר רץ אברהם וגו'. מהו ויקח חמאה וחלב וגו'.

קטז) כד אתי ר' דימי וכו': כאשר בא ר' דימי אמר, לא מצאה הנשמה תועלת (דסו"י דף צ"ט ע"ב *) דף ק, ע"א **) ק' ע"ב)

המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטורת. א"ל אהרן למה. אמר כי יצא הקצף מלפני ה' וגו'. מה כתיב * וירץ אל * תוך הקהל והנה החל הנגף בעם. וכתוב ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. ולא יכיל מלאכא דמחבלא, לשלטאה ד ונתבטלא מותנא.

קכד) ר' אחא אזל לכפר ה טרשא, אתא לגבי אושפיזיה, ולחישו ז עליהו כל בני מתא, אמרו גברא רבא אתא הכא, נזיל ה לגביה, אתו לגביה, אמרו ה ליה י לא חס על ה) אובדנא, אמר להו מהו. אמרו ליה, דאית שבעה יומין, דשארין מותנא במאתא, וכל יומא אתתקף ולא אתבטל.

קכה) אמר להו, נזייל לבי י) כנישתא, ונתבע רחמי מן י) קדם קב"ה. עד דהוו אזלי, אתו ואמרו, פלוני ופלוני מיתו, ופלוני ופלוני נטו למות. אמר להו רבי אחא, לית עתא לקיימא הכי, דשעתא דחיקא.

קכו) אבל אפרישו מנכון ארבעין בני נשא, מאינון דזכאין יתיר, עשרה עשרה לארבעה חולקין, ואנא עמכון, עשרה לזווייתא י) דמאתא, ועשרה לזווייתא י) דמאתא, וכן לארבע טו זווייתא י) דמאתא, ואמרו ג) ברעות י) נפשכון עניינא דקטרת י) בוסמין י) דקב"ה יהב למשה, ועניינא דקרנא עמיה.

מסורת הזהר

דרך אמת

ה) חלודת סאנידה וסמפסה שביעסה כדה מה לעשות (ד) וירץ אל—והנה החל הנגף: לעיל דף מ' כמנוחל בסמוך. (ז) ככוונה גדולה ולזון לכנס.

חלופי גרסאות א) נשא אש וגו'. ב) נ"א החיים וגו'. ג) נ"א דחבלה. ד) נ"א ינתבטלה. ה) נ"א טרשע. ו) נ"א לחישו. ז) נ"א עליה. ח) נ"א גביה. ט) נ"א בלביה, ונ"א מוכיף ליה נחישו [לחישו אה"ל] מר בלביה. ול"ג לא חס. י) נ"א ל"ג לא חס, יא) נ"א כנשתא. יב) נ"א ל"ג קדם. יג) נ"א דמתא. יד) נ"א דאתא (ד"ק). טו) נ"א זוויין. טז) נ"א דמתא. יז) נ"א נפשיכון. יח) נ"א מיני. יט) נ"א דיהב קב"ה.

והנה שלשה אנשים—ויאלכו

הכולם

מאמר

ביותר, ויתחלקו עשרה עשרה לד' חלקים. ואני עמכם. עשרה לזוית זו של העיר ועשרה לזוית זו של העיר וכן לד' זויות של העיר. ותאמרו, ברצון נפשכם הענין של קטורת הסמים, אשר הקב"ה נתן למשה. וענין הקרבנות תאמרו ג"כ עמו.

קח את המחתה וגו' אמר לו אהרן למה זה. אמר משה כי יצא הקצף מלפני ה' וגו'. מה כתיב וירץ אל תוך הקהל וגו' ותעצר המגפה, ומלאך המחבל לא יכול לשלוט ונתבטל המגפה. הרי מסורש שהקטורת מבטל את המגפה.

פירוש כי יש דבר, ומגפה, דבר פירושו כמ"ש חז"ל (תענית כ"א.) אם ג' אנשים מתים בג' ימים זה אחר זה בעיר וכו' הוא דבר. אבל מגפה, הוא מיתה בהמון. כעין שכתוב בפ' קרח, ויהי המתים במגפה ארבעה עשר אלף. ויש ב' בחינות בכללות כל הדינים: דינים דנוקבא, הנק' פתח האהל. ודינים דדכר הנק' כחום היום. (כנ"ל דף י"ט ד"ה והוא, עש"ה.) ודכר נמשך מן דינים דנוקבא, בסוד לא זכי הא רע, שנתגלה מדת הדין שבה. וצריכים תפילה ותשובה לחזר ולהמתיקה במדת הרחמים, כמו שהיתה מטרם החטא. ומגפה נמשכת מדינים דדכר מכה התגברות קו שמאל על הימין, שדינים אלו נמשכים מבינה, שה"ס עלמא דדכורא, וה"ס מדת הרחמים, וא"כ אין צריכים

קכד) ר' אחא אזל וכו': ר' אחא הלך לכפר טרשא, ובא שם למלון, התלחשו עליו כל בני העיר, אמרו, אדם גדול בא לכאן נלך אליו, באו אליו, אמרו לו, וכי אינו חס על המגפה, אמר להם מהו, אמרו לו, שכבר יש שבעה ימים שמגפה שורה בעיר, וכל יום היא מתחזקת ואינה מתבטלה.

קכה) אמר להו וכו': אמר להם נלך לבית הכנסת ונבקש רחמים מהקב"ה. עוד שהיו הולכים, באו אנשים ואמרו להם פלוני ופלוני מתו, פלוני ופלוני נוטים למות. אמר להם ר' אחא, אין עתה העת לעמוד כך כי השעה דוחקת.

קכו) אבל אפרישו וכו': אלא הפרישו מכם ארבעים אנשים, מאלו הכשרים

(דטו"י דף ק' ע"ב * דף ק"א ע"א)

קכו) עבדו כן תלת זמנין, ואעברו בכל א מאתא, דארבע זווייתא, והוו אמרין כן, לבתר אמר להו, נזייל ב לאינן דאויטו ג למימת, ד אפרישו ה מנייכו ו לבתיהון, ואמרו כדין, וכד תסיימו ז אמרון אלין ח פסוקיאי * ויאמר משה אל אהרן קח את ס המחתה ותן עליה אש וגו' * ויקח אהרן וגו'. ויעמוד בין המתים וגו'. וכן עבדו ואתבטל י מנייהו.

קכח) שמעו ההוא קלא דאמר, סתרא ב) סתרא קמייתא, אוחילו יא לעילא, דהא דינא דשמיא לא אשרי הכא, דהא ידעי לבטלא ליה, חלש לביה דרבי

דרך אמת

מסורת הזהר

א) ויאמר—קח את המחתה: לעיל דף מ' בן בני העיר שהרי הדין מלמעלה אינו טובה כלן מלמח טהם יודעים לבטל חולי הכוכב בר מינן. ומלח סתרא הוא מלשון מסחוריסחא כפרק אלו טרפות טפי חולה.

חלופי גרסאות א) ג"א מתא. ב) ג"א אינן. ג) ג"א למיתה. ד) ג"א אתפרשו. ה) ג"א מנכון (אה"ל). ו) ג"א לבתיכון (אה"ל). ז) ג"א אמרו. ח) ג"א פסוקיא. ונ"א מוסיף פסוקיאי בקל חקיף ג' זמנין (אה"ל). ט) ג"א המחתה וגו'. י) ג"א מוסיף מנייהו מותנא. יא) ג"א לעיל.

מאמר

הסוכרם

והנה שלשה אנשיב—ויאכלו

ואמרו כן. לאחר כך אמר להם נלך לאלו שהגיעו למות, והפרישו מכם אנשים שיבואו לבתיהם, ויאמרו כזה שאמרנו, וכאשר תשלימו תאמרו אלו הפסוקים: ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה וגו'. ויקח אהרן וגו'. ויעמוד בין המתים וגו'. וכן עשו. ונתבטלה המגפה מהם.

צריכים כאן תפלה. שענינה הוא להמתיק את הנוקבא במדת הרחמים שהוא בינה, כי אדרבא, הדינים, הללו ממדת הרחמים באים, שה"ס בינה, ששם מקום מציאת ג' הקוין הללו. אלא שצריכים להעלות מ"ן בסוד מסך דחירק, ולהמשיך קו אמצעי ולכלול הקיים ימין ושמאל זה בזה בכינה גופה, ומשם אל ז"ן. וזהו נעשה בסוד הקרבת הקטרת, או על ידי אמירתה בכונה.

קכח) שמעו ההוא קלא וכו': שמעו קול שאמר הסתרה הסתרה הראשונה המתיקו למעלה, שהרי דין השמים אינו שורה כאן, כי הם יודעים לבטל אותו.

ו"ש, אמר להו נזייל לבי כנישתא, כי תחילה חשב ר' אחא שיש דבר בעיר, וא"כ צריכים תפלה להחזיר הנוקבא למדת הרחמים, וע"כ אמר להם נזייל רבי כנישתא להתפלל. אבל כשמע שיש מיתה בהמון, שאמרו לו פלוני ופלוני מתו פלוני ופלוני נטו למות, אז ראה שהוא מגפה, לכן, אמר להו ר' אחא לית עתא לקיימא הכי וכו', כי למגפה אין תפלה מועלת כי אינה חסרה אז ממיתוק במדת הרחמים, אלא שצריכים קטורת דוקא, לגלות בה קו אמצעי ולכלול הקוין זה בזה. שכל זה נעשה על ידי קטרת, או על ידי אמירה בכונה את פרשת הקטרת. וסוד ד' פעמים עשרה אנשים שלקח עמו וסידרם לומר פרשת הקטרת, לד' זוויות העיר, שעשו כן ג' פעמים, הוא להמשיך י"ג מדות הקדושות מדיקנא דאריך אנפין, וע"כ סיבב העיר ג"ס, כי ג"ס ד' שבמ' האנשים הוא י"ב. וע"כ אמר ואנא עמכון, שהוא היה כנגד האחד הכולל את הי"ב, והיו יחד י"ג.

פירוש. כי ב' דברים היו צריכים לתקן על ידי אמירת הקטרת, א) להעלות מ"ן לסוד מסך דחירק, שעליו יוצא קומת החסדים שהוא קו האמצעי. ב) להמשיך הזווג על המסך דחירק ולכלול הקוין ימין ושמאל זה בזה ולהמשיך הג"ר. אמנם בסבת החטאים של אנשי המקום, לא הספיקו רק להעלות את המסך דחירק, שהוא מחליש את תוקפו של קו השמאל, (כנ"ל פ' לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש) ונתבטלו על ידו הדינים דכורא שהוא המגפה, אבל בשביל זה באו בהסתרה שניה, שנפלו לבחינת ו"ק בלי ראש (כמ"ש שם ד"ה ונתבאר) כי עוד לא הספיקו לגלות הזווג על המסך ולהמשיך הג"ר. וזהו שעורר אותם אותו הקול שאמר, סתרא סתרא קמייתא אוחילו לעילא, רק הסתרה הראשונה, שה"ס המגפה, המתיקו למעלה, דהא דינא דשמיא, דהיינו דינים דכורא הנקרא שמים, לא אשרי הכא, אינם שורים יותר כאן, דהא ידעי לבטלא ליה, כי על ידי הקטרת העלו את

קכו) עבדו כן וכו': עשו כן שלשה פעמים, ועברו בכל העיר אף ארבע זוויות,

(דפוסי דף קיא ע"א * דף קיא ע"ב)

אחא, אדמוך, שמע דאמרי ליה, כד ענדת דא, עכיד דא, זיל ואימא לון
 א דיחזרון בתשובה, דחייבין אינון קמאי. קם ב ואחזר להו ב בתשובה שלימתא,
 וקבילו עלייהו, דלא יתבטלון מאורייתא לעלם, ד ואחליפו שמא דקרתא,
 וקארון ו לה ז מאתא מחסיא.

קכט) א"ר יהודה, לא די להם לצדיקים, שמבטלין את הגזרה, אלא
 לאחר כן, שמברכין להם, תדע לך שכן הוא, דכיון שהנשמה אומרת לגוף,
 " מהרי שלש סאים וגוי, וכל אותו הענין, ומבטל את הדין, מה כתיב ב ויאמר
 שוב אשוב אליך כעת חיה. הרי ברכה.

קל) כיון שרואים ב אותה המלאכים, שזה לקח עצה לנפשו, מה עושים,
 הולכים אצל הרשעים, לעיין בדינם, ולעשות בהם משפט. הה"ד ב ויקומו משם
 האנשים וישקיפו על פני סדום למקום הרשעים, לעשות בהם משפט.

קלא) דאמר רבי יהודה כך דרכו של צדיק, כיון שרואה שמעיינין
 בדינו, אינו מתאחר לשוב ולהתפלל ולהקריב ב חלבו ודמו, לפני צורה, ב עד
 שמסתלקין בעלי הדין ממנו.

קלב) דכיון שאמר ד וישא עיניו * וירא והנה שלשה אנשים נצבים
 עליו, מה כתיב בנשמה, ה וימהר אברהם האהלה אל שרה. בחפזון ובמהירות,

מסורת הזהר

א) מהרי שלש סאים: לעיל דף מ' ציון א. ב) ויאמר שוב אשוב: (בראשית י"ח), ח"א קכז.
 קנ: קטו. ח"ב מד: ג) ויקומו משם האנשים: (שם) ח"א קד. ד) וישא עיניו וירא: לעיל
 דף ה' ציון א. ה) וימהר אברהם: לעיל דף מ' ציון א.

חלופי גרסאות א ג"א דיהדרון בתיובתא. ב ג"א ואהדר. ג ג"א בתיובתא. ד ג"א ואחלפו. ה ג"א וקרין.
 ו ג"א ליה. ז ג"א מתא. ח ג"א כך. ט ג"א אותם. י ג"א מוסיף כאן ה"ה. יא ג"א מוסיף
 על חלבו. יב ג"א וער.

<p>מאמר</p> <p>הנהגה שלשה אנשים—ויאכלו</p> <p>וק בלי ראש, הרי עליך להורותם שימשיכו גם הג"ר. וז"ש וקבילו עליידו דלא יתבטרון מאורייתא לעלם, דהיינו שיתדבקו לעולם כסו אמצעי הנקרא אורייתא. וז"ש ואחליפו שמא דקרתא, וקארון לה מאתא מחסיא. כי מקודם לכן היתה נקראת כפר טרשא, שהוא מלשון שדה טרשין, שפירושו שדה מלאה אבנים ואינה ראויה לזריעה, והוא משום שיושביה היו נמשכים אחר קו שמאל. אבל עתה אחר שנאחזו בקו האמצעי והמשיכו ג"ר, נחלף המקום ונעשה למאתא מחסיא. דהיינו למקום שהקב"ה חס עליו ומשפיע להם כל טוב.</p>	<p>הסולם</p> <p>המסך דחירק המבטל את הדינים הללו דדכורא. אמנם בשביל זה, באו להסתרה השניה שהוא ו"ק בלי ראש. והו שערר אותם הקול חלש לבו של ר' אחא, נהנמנס, שמע שאמרו לו כאשר עשית זאת עשה זאת. לך ואמור להם שיחזרו בתשובה, כי חוטאים המה לפני קם והחזיר אותם בתשובה שלמה. וקבלו על עצמם שלא יתבטלו מתורה לעולם, והחליפו שם העיר, וקראו אותה מאתא מחסיא. על שם שהקב"ה חס עליהם.</p> <p>פירוש. אחר שר' אחא שמע הקול, חלש לבו ונהנמנס, שיררה, שהרגיש גם הוא הסתלקות המוחין, והודיעו לו בזה, שמוטל עליו להחזיר אותם בתשובה שלימה. דהיינו שימשיכו הג"ר ע"י המשכת הזווג על המסך והתכללות הקוין זה בזה, שאז נמשך זווג פב"ם אל זו"ן, שזה נקרא תשובה. כמו שביארו. תשוב ה' לגבי ו', וז"ש כד עכדת דא, עכיד דא, כיון שהבאת אותם לבחינת</p>
--	--

קכט) א"ר יהודה לא דילהם וכו': (א"צ ביאור)
 קל) כיון שרואים אותה וכו': (א"צ ביאור)
 קלא) דאמר ר' יהודה כך וכו': (א"צ ביאור)
 קלב) דכיון שאמר וישא וכו': (א"צ ביאור)

בלא שום העכבה, מיד ממהרת הנשמה אצל הגוף, להחזירו למוטב, ולבקש במה שיתכפר לו, עד שמסתלקין ממנו בעלי הדין. קלג) ר' אליעזר אומר, מ"ד * ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה ארח כנשים. אלא, כיון שהנשמה עומדת במעלתה, והגוף נשאר בארץ מכמה שנים, באים בימים. שנים וימים הרבה, וחדל לצאת ולבא ולעבור ארח כשאר כל אדם, אתבשר להחיות הגוף. קלד) מהו אומר, ^ב אחרי בלותי היתה לי עדנה, ^ה אחרי בלותי בעפר מהיום כמה שנים, היתה לי עדנה וחדוש, ואדוני זקן, שהיום כמה שנים, שיצאת ממני, ולא הפקידני.

קלה) וקב"ה אומר, ^ב היפלא מהי דבר למועד. מהו למועד. אותו הידוע אצלי להחיות המתים. ולשרה בן. ^ב מלמד שיתחדש כבן שלש שנים. קלז) אמר רבי יהודה ברבי סימון, כיון שהנשמה נזיזת מזיוה של מעלה, קב"ה אומר לאותו המלאך הנקרא דומ"ה, לך ובשר לגוף פלוני, שאני עתיד להחיותו, למועד שאני אחיה את הצדיקים לעתיד לבא. והוא משיב, אחרי בלותי היתה לי עדנה. אחרי בלותי בעפר, ושכנתי באדמה, ואכל בשרי רמה, וגוש עפר, תהיה לי חדוש.

קלז) קב"ה אומר לנשמה, הה"ד ויאמר ה' אל אברהם וגו'. היפלא מהי דבר למועד הידוע אצלי, להחיות את ^ב המתים, אשוב אליך אותו הגוף שהוא * קדוש, מחודש כבראשונה, להיותכם מלאכים קדושים. ואותו היום עתיד לפני לשמוח בהם, הה"ד ^ד יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. (ע"כ מדה"נ). קלח) ^ה ויאמר שוב אשוב ^ז אליך כעת חיה. א"ר יצחק, ^ה שוב אשוב שוב ישוב מבעי ליה, דהא מפתחא דא ^י למפקד ^י עקרות, בידא דקב"ה איהו, ^ס ולא בידא דשליחא אחרא.

קלט) כמה דתנינן, ^י תלת ^ס מפתחות אינון, דלא ^י אתמסרו בידא דשליחא,

מסורת הזהר

א) ואברהם ושרה זקנים: (שם י"ח) ח"א קנ. ב) אחרי בלותי היתה לי עדנה (שם) ח"א קפו. ח"ג קע: ג) היפלא מהי דבר: (שם) ח"א קטו: קטו. ד) יהי כבוד ה' לעולם: (תהלים ק"ד) ח"א קיר. קטו. קיס. קלה. קפב. ח"ב נו: רנט. ח"ג סו. ז"ח בראשית ט"ז סר שכד. ה) ויאמר שוב אשוב: לעיל דף מ"ג ציון ב. ו) תלת מפתחות: ח"א קטז:

חלופי גרסאות ^א נ"א ל"ג מן אחרי עד וחירוש. ^ב נ"א מוסיף א"ר יהודה מלמד. ^ג נ"א הצדיקים. ^ד נ"א אליך וגו'. ^ה נ"א ל"ג שוב אשוב. ^ו נ"א למפתח. ^ז נ"א עקירין. ^ח נ"א ולא. ^ט נ"א מפתח. ^י נ"א אתמסרון.

הסולם

מאמר קלג) ר' אליעזר אומר מ"ד וכו': (א"צ ביאור) קלד) מהו אומר אחרי וכו': (א"צ ביאור) קלה) וקב"ה אומר היפלא וכו': (א"צ ביאור). קלו) אמר ר' יהודה בר סימון וכו': (א"צ ביאור). קלז) קב"ה אומר לנשמה וכו': (א"צ ביאור). ע"כ מדרש הנעלם. (דפו"י דף ק"ב ע"א י) דף ק"ב ע"ב) חיה

דחיה, ותחיית המתים, וגשמים. והואיל דלא אתמסרו בידא דשליחא אמאי כתיב שוב ב' אשוב. ב' אלא ודאי קב"ה ד' דהוה קאים עלייהו, אמר ז' מלה. בג"כ י' כתיב ויאמר שוב אשוב אליך.

קמ) (ב) ות"ח, ו' בכל אתר דכתיב ז' ויאמר סתם, או ויקרא סתם, י' הוא מלאכא דברית, ולא אחרא. ויאמר: דכתיב ב' ויאמר אם שמוע תשמע וגו'. ויאמר, ולא פ' קאמר מאן הוא. ויקרא: דכתיב ג' ויקרא אל משה. ולא י' קאמר מאן י"א הוה. י"ב אמר: דכתיב י' ואל משה אמר וגו'. ולא אמר מאן הוה. י"ג אלא בכל הני מלאכא דברית הוה. וכלא י"ד בקב"ה אתמר. טו ובג"כ, טז כתיב ויאמר י"ז שוב אשוב אליך י"ח וגו'. י"ט והנה בן וגו'.

קמא) כ' והנה בן לשרה אשתך. מ"ט, לא כתיב והנה בן לך, אלא בגין דלא כ"א יחשוב דהא מן הגר איהו, כ"ב כדבדקמיתא. רבי שמעון פתח ואמר, ה' בן יכבד אב ועבד אדוניו. בן יכבד אב, דא יצחק לאברהם.

קמב) אימתי כ"ג כביד ליה, בשעתא דעקד ליה על גבי מדבחא, ובעא

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) קלימ' א"י קמינ' ב' וקמ"ג א"י וקניז' א"י וסרומה קלימ' א"י פנחס כ"כ"ג ודף קסו. (ג) [כח"ג] קטיו א"י. ס: קכה: קלה. קנו. ח"ג רכב. (ב) ויאמר אם שמוע תשמע: (שמות ט"ו) ח"א קמד: ח"ב ס:

סא. קעח: ח"ג רכב. ג) ויקרא אל משה (ויקרא א') ח"א קעג: קצד: רלד: ח"ב קלה. ח"ג ב. ג. ד: נג: נו. ר: רסד: ש. ד) ואל משה אמר: (שמות כד) ח"ב ס: קכה: קלה. קנו. קצו. ח"ג נו. ה) בן יכבד אב: (מלאכי א') ח"א קמו: ח"ג טא: טב: קסו: רפה:

חלומי גרסאות ה' ג"א אשיב (אה"ל). ז' ג"א מוסיף אי תימא דקב"ה קאמר הכא (ג"א הא אה"ל) כתיב ויאמרו אליו איה שרה אשתך, אלא. ז' ג"א רהית. ד' ג"א מוסיף אמר ליה. ה' ג"א ל"ג כתיב, ו' ג"א בכלהו. ז' ג"א מוסיף או אמר סתם, ח' ג"א ל"ג ויאמר, ט' ג"א אמר, י' ג"א אמר, י"א ג"א הוא, י"ב ג"א ל"ג מן אמר עד אלא. י"ג ג"א מוסיף אוף הכא דכתיב ויאמר שוב אשוב (ז) ויאמר סתם ולא קאמר מאן הוה, וי"א אוף הכא מלאכא דברית וכלא בקב"ה ולי"ג אלא בכל הני (הרמ"ק). י"ד ג"א קב"ה (אה"ל). טו ג"א ובגין כתיב, טז ג"א ל"ג כתיב, יז ג"א ל"ג מן שוב עד אלא (אה"ל). יח ג"א כעת חיה וגו' וי"א ל"ג וגו'. יט ג"א ל"ג והנה בן וגו'. כ ג"א ל"ג והנה בן לשרה אשתך, כ"א ג"א יחשיב, כ"ב ג"א כבדמיתא, וי"א בקדמיתא, וי"א מוסיף דאוליך בר מינה דאיהו ישמעאל (הרמ"ק) וי"א דאוליך מינה לישמעאל (אה"ל). כ"ג ג"א כבד.

מאמר

הסלם

ויאמר שוב אשוב

מלאך הברית, דהיינו השכינה, והכל בהקב"ה נאמר, כי השכינה היא הקב"ה, ומשום זה כתוב ויאמר שוב אשוב אליך וגו', והנה בן וגו'. כי הקב"ה, שפפתח של עקרות בידו הוא, יתכן שיאמר שוב אשוב וגו'.

מאמר והנה בן לשרה.

קמא) והנה בן לשרה אשתך: ושואל, מה הטעם שלא כתוב והנה בן לך, ומשיב, אלא כדי שלא יחשוב, שמן הגר יהיה, ככתחילה, רבי שמעון פתח ואמר בן יכבד אב ועבד אדוניו. בן יכבד אב זה יצחק לאברהם, קמב) אימתי כביד וכי: מתי כבד אותו, היינו בשעה שעקד אותו על המזבח, ורצה

חיה ושל תחיית המתים ושל גשמים. וכיון שלא נמסרו בידי שליח, למה כתוב שוב אשוב, שמשמע שהמלאך ישוב לעת חיה ויפקוד אותה, ומשיב, אלא ודאי הקב"ה שהיה עומד עליהם אמר הדבר, ומשום זה כתוב, ויאמר שוב אשוב אליך.

קמ) ות"ח בכל וכי: ובוא וראה, בכל מקום שכתוב ויאמר סתם או ויקרא סתם, ולא כחוכ מי האומר, ומי הקורא, הוא מלאך הברית דהיינו השכינה, ולא אחרי. ויאמר, שכתוב, ויאמר אם שמוע תשמע וגו', ויאמר, ואינו אומר מי הוא. ויקרא, שכתוב, ויקרא, אל משה, ואינו אומר מי היה, אמר, שכתוב, ואל משה אמר וגו', ואינו אומר מי היה, אלא בכל אלו הוא

(רמ"ז דף ק"ב ע"ב ט) דף ק"ג ע"א)

להקריבו

למקרב ליה קרבנא, ויצחק בר תלתין ושבע שנין הוה, ואברהם הוה ^א סבא. דאילו הוה ^ב בעיט ברגלא חד, לא יכיל למיקם ^ג קמיה, ואיהו אוקיר ליה לאבוי, ועקד ליה כחד אימרא, בגין למעבד רעותיה דאבוי.

קמג) ועבד אדוניו: דא אליעזר ^ד לאברהם. כד שדר ליה ^ה לחרן, ועבד כל רעותיה דאברהם, ואוקיר ליה, כמה דכתיב ^ו 'וה' ברך את אדוני וגו'. וכתיב ^ז 'ויאמר עבד אברהם אנכי. בגין לאוקיר ליה לאברהם.

קמד) דהא בר נש דהוה מייתי ^ח כסף וזהב, ואבני יקר ^ט וגמלין, ואיהו כדקא יאות, שפיר בחיזו, לא אמר דאיהו רחימא דאברהם, או ^י קריבא דלדיה. אלא אמר, עבד אברהם אנכי, בגין ^{יא} לסלקא בשבחא ^{יב} דאברהם, ולאוקיר ליה בעינייהו.

קמה) וע"ד בן יכבד אב ועבד אדוניו. ואתון ישראל ^{יג} בני, קלנא ^{יד} בעינייכו לומר, דאנא אבוכון, או דאתון עבדין ^{יז} לי. ואם אב אני איה כבודי וגו'. בג"כ והנה בן: דא ^{יח} הוא בן ודאי, ולא ישמעאל. דא הוא בן דאוקיר לאבוי כדקא חזי.

קמו) ^{יט} והנה בן לשרה אשתך. בן לשרה, דבגיניה מיתת, ^כ דבגיניה ^{כא} כאיבת נפשה, עד ^{כב} דנפקת מינה. והנה בן לשרה. לאסתלקא בגיניה, בשעתא

מסורת הזהר

א) וה' ברך את אדוני: בראשית כ"ד. ב) ויאמר, עבד אברהם אנכי (שם) ח"א קנח.

חלופי גרסאות א) ג"א מוסיף סבא בר קל"ו שנין. ב) ג"א בעט. ג) ג"א מוסיף בעיט ביה. ד) ג"א מוסיף קמיה כ"ש למיעקד ליה (אה"ל). ה) ג"א עבד אברהם. ו) ג"א מוסיף עבד אברהם לאברהם. ז) ג"א מוסיף לחרן ונטל עימיה כמה כסף וזהב וכמה אבנין יקירין ואזיל לחרן (הרמ"ק) ו) ג"א כמה אבני יקר ואזיל לחרן (אה"ל). ח) ג"א וה' ברך את אברהם בכל. ט) ג"א מוסיף וכמה כסף. י) ג"א מוסיף וגמלין ושליט בכלא (אה"ל). יא) ג"א קריב. יב) ג"א מוסיף לסלקא ליה (אה"ל). יג) ג"א לאברהם (אה"ל). יד) ג"א בנין. יו) ג"א בגין. יז) ג"א ואתון ישראל לא אחתונא בעינייכו בגין קלנא הוא בעינייכו לומר (אה"ל). יח) ג"א מוסיף הא לא אחתונא בעינייכו (הרמ"ק). יט) ג"א הו (ר"ק). כ) ג"א ל"ג והנה בן. כא) ג"א והיה בן. כב) ג"א דבגיניה. כג) ג"א כאיבת גרמה ונפשה (אה"ל). כד) ג"א דנפק (אה"ל).

והנה בן לשרה

הכולם

מאמר

אלא אמר עבד אברהם אנכי. כדי להעלות שבחו של אברהם, ולכבד אותו בעיניהם.

קמה) ועל דא בן וכו': ועל כן אוה"כ. בן יכבד אב ועבד אדוניו, ואתם ישראל, בני, חרפה הוא בעיניכם, לומר שאני אביכם, או שאתם עבדי. ואם אב אני איה כבודי וגו'. משום זה אוה"כ, והנה בן זה הוא בן ודאי, ולא ישמעאל. זה הוא בן המכבד לאבוי כראוי.

קמו) והנה בן לשרה אשתך, בן לשרה: כי בשבילו מתה. מטבה ששמעה על עקדתו. ובשבילו היחה נפשה כואבת עד שהולידה אותו. והנה בן לשרה וכו': והנה בן לשרה, היינו להתעלות בשבילו בעת שהקב"ה יושב בדין על העולם

להקריבו לקרבן, ויצחק היה אז בן ל"ז שנים, ואברהם היה זקן, שאלו היה בועט בו ברגל אחד לא היה יכול לעמוד מפניו, והוא כבד את אביו, ואביו עקד אותו כמו כבשה אחת, ולא עמד כנגדו כדי לעשות רצון אביו.

קמג) ועבד אדוניו וכו': ועבד אדוניו, זהו אליעזר לאברהם. כאשר שלח את אליעזר לחרן, ועשה שם כל רצונו של אברהם, וכבד אותו כמו שכתוב, וה' ברך את אדוני וגו', וכתוב ויאמר עבד אברהם אנכי, כדי לכבד את אברהם.

קמד) דהא בר נש וכו': שהרי בן אדם, המביא כסף וזהב ואבנים יקרות, וגמלים, ובעצמו הוא כראוי, ויפה מראה, לא אמר שהוא אוהבו של אברהם או קרוב שלו.

(דמויי דף ק"ג ע"א)

דקב"ה יתיב בדינא על עלמא. ^ב דכדין * וה' פקד את שרה וגו'. ^ג דהא ^ד מדכרי לשרה בגיניה דיצחק. וע"ד ^ה איהו בן ^ו לשרה. והנה בן לשרה. ^ז דהא נוקבא ^ח נטלא ^ט לכרא מן דכורא.

קמז) ^ב ושרה שומעת פתח ^ס האהל והוא אחריו. מאי והוא אחריו, והיא אחריו מבעי ליה. אלא רזא איהו ושרה שומעת, מה דהוה אמר ^י פתח האהל, דא דרגא תתאה ^{יא} פתחא דמהימנותא. והוא אחריו. ^{יב} דאודי ליה, דרגא עלאה. ^{יג} מן יומא דהות שרה בעלמא, לא שמעת מלה דקב"ה, בר ^{יד} ההיא שעתא.

קמח) ^{טו} ד"א, ^{טז} דהות ^{יז} יתבא שרה פתח האהל, בגין למשמע מלין, והיא שמעת האי מלה דאתבשר בה אברהם. ^{יח} והוא אחריו. אברהם, דהוה יתיב אחריו דשכינתא.

קמט) ^{יט} ואברהם ושרה זקנים באים בימים. מאי באים בימים. ^כ שעורין ^{כא} דיומין דאתחזי כדין להו, חד מאה, וחד תשעים, עאלו ביומין, ^{כב} שעורא דיומין, כדקא יאות. באים בימים. כד"א כי בא היום, דאערב יומא למיעל. ^{כג} קנ) חדל להיות לשרה ארח כנשים. והיא שעתא ^{כד} חמאת גרמה

מסורת הוזהר

א) וה' פקד את שרה: לעיל ב"א דף ש"מ ציון ג. ב) ושרה שומעת: לעיל דף מ"ג ציון ב. ג) ואברהם ושרה זקנים: לעיל דף מ"ד ציון א.

חלופי גרסאות א) ב"א כדין. ב) ב"א הא. ג) ב"א ל"ג מן דהא ער וע"ד. ד) ב"א איהו מלאכי אמרי וב"א אנהו [אינהו] מלאכי אמרי. וליג איהו בן לשרה. ס) ב"א מוסיף לשרה אשתך. ו) ב"א דין. ז) ב"א מוסיף נטלא ליה. ח) ב"א לבר. ט) ב"א האהל וגו'. י) ב"א פתח האהל והוא אחריו דא קב"ה. פתח האהל [דא] דרגא תתאה והוא אחריו דא דרגא עלאה מן. וב"א מוסיף פתח האהל דא קב"ה והוא אחריו מאן דהוה אמר פתח האהל. יא) ב"א ל"ג פתחא דמהימנותא. יב) ב"א דא דרגא וליג דאודי ליה. וב"א דא אודי. יג) ב"א ומן [אהל]. יד) ב"א ל"ג ההיא. טו) ב"א ל"ג דא. וב"א שעתא דא. טז) ב"א ל"ג דהות. יז) ב"א דיתבא וליג ד"א דהות. יח) ב"א מוסיף ד"א והוא. יט) ב"א שיעורין. וב"א מוסיף שיעורין דאינון. וב"א שעורא דיומין [אהל]. כ) ב"א יומין. כא) ב"א שיעורא. ככ) ב"א חמת.

והנה בן לשרה

הסולם

מאמר

היתה יושבת פתח האהל כדי לשמוע מה שמדברים. והיא שמעה דבר בשורה זו שנתכשר בה אברהם. וע"כ אומר ושרה שומעת פתח האהל. והוא אחריו. היינו שאברהם היה יושב מאחוריה של השכינה.

קמט) ואברהם ושרה זקנים באים בימים:

ושאל מהו באים בימים. ואומר שפירושו שבאו בשיעור הימים, שהיו ראויים להם אז. לאחד מאה שנים ולאחד תשעים שנה. ובאו בימים, בשיעור ימים כראוי להיות. באים בימים הוא כמו שאתה אומר. כי בא היום, שפירושו שהעריב היום לבא, כי נשלם. אף כאן באים בימים היינו שנשלמו ימיהם.

קנ) חדל להיות לשרה ארח כנשים: ובאותה שעה ראתה את עצמה, בעדנה

אחרת

כי אז, וה' פקד את שרה וגו', כי בראש השנה נולד יצחק הרי שזכר את שרה בשביל יצחק, ועל כן הוא בן לשרה. פירוש אחר והנה בן לשרה כי הנקבה לוקחת הבן מן הזכר. ונמצא הבן אצל הנקבה. וע"כ אומר והנה בן לשרה.

קמז) ושרה שומעת וכו': ושואל מהו והוא אחריו, היה צריך לומר, והיא

אחריו. דהיינו שהיתה מאחורי המלאך המכשר. ומשיב אלא סוד הוא. ושרה שומעת היינו מה שאמר פתח האהל, שזה הוא מדרגה תחתונה. פתח האמונה. דהיינו השכינה, והוא אחריו. היינו שמדרגה העליונה, שהוא הקב"ה. הודה לו מיום ששרה היתה בעולם. לא שמעה דבר מהקב"ה, זולת בשעה ההיא.

קמח) ד"א דהות וכו': פירוש אחר. ששרה

(דפו"י דף ק"ג ע"א)

ב בעדונא אחרא. ובג"כ אמרה ואדוני זקן. דהא איהו לא כדאי לאולדא, ב בגין דאיהו סבא.

קנא ר' יהודה פתח, * נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ. ת"ח קב"ה י אסתלק ביקריה, דאיהו גניז וסתים, בעלויא סגיא. ז לאו י איתי בעלמא, ולא הוה מן יומא דאתברי עלמא, דיכיל לקיימא ו על חכמתא דיליה, ולא ז יכיל לקיימא ביה.

קנב) ב בגין דאיהו גניז וסתים, ט ואסתלק לעילא לעילא, וכלהו עלאי ותתאי לא יכלין לאתדבקה, עד דכלהו י אמרין ב ברוך כבוד ה' ממקומו. תתאי אמרי דאיהו לעילא, דכתיב ג על השמים י כבודו. עלאי אמרי דאיהו לתתא, דכתיב י על כל הארץ כבודך. עד דכלהו עלאי ותתאי, אמרי ברוך כבוד ה' ממקומו. בגין דלא אתיידע, ולא הוה מאן י דיכיל לקיימא ביה, ואת אמרת נודע בשערים בעלה.

קנג) * י אלא ודאי, נודע בשערים בעלה. דא קב"ה. דאיהו י אתידע ואתדבק, לפום מה דמשער טו בלביה, כל חד, טו כמה י דיכיל י לאדבקה י ברוחא י דחכמתא. ולפום מה דמשער בלביה, הכי כא אתידע בלביה. ובגיני כך, נודע בשערים, באינון שערים. ככ אבל דאתידע כדקא יאות, לא הוה ככ מאן דיכיל י לאדבקה ולמנדע ליה.

קנד) רבי שמעון אמר, נודע בשערים בעלה. מאן שערים. כד"א י שאו

מסורת הנהר

- א) נודע בשערים בעלה: משלי לא. ב) ברוך כבוד ה' ממקומו: לעיל ב"א דף קצד ציון ב'.
- ג) על השמים כבודו: תהלים קיג: ד) על כל הארץ כבודך: לעיל ס' נח דף ט"ו ציון א'.
- ה) שאו שערים ראשיכם: לעיל ב"א קע"א ציון א'.

חלופי גרסאות א) נ"א בעירונוא. ב) נ"א בר. ג) נ"א ל"ג מן אסתלק עד לאו. ד) נ"א לא. ה) נ"א איתי. ו) נ"א ל"ג על חכמתא. ז) נ"א יוכל. ח) נ"א מוסיף מיט לא יכלין לקיימא ביה בגין (רמיק ואה"ל). ט) נ"א ואסתליק. י) נ"א אמרי. יא) נ"א ל"ג כבודו. יב) נ"א דיכיל. יג) נ"א דיכיל. יד) נ"א ל"ג מן אלא עד דא. יז) נ"א אתיידע. טו) נ"א ל"ג בלביה. טז) נ"א כמא. יז) נ"א ל"ג דיכיל. יח) נ"א לאתדבקה. יט) נ"א ברוח. כ) נ"א מוסיף דחכמתא דיליה. כא) נ"א אתיידע. כב) נ"א ל"ג אבל דאתידע. כג) נ"א ל"ג מאן. כד) נ"א לאתדבקה.

מאמר	הסולם	נודע בשערים בעלה
<p>אחרת. שחור אליה אורח כנשים. ועל כן אמרה ואדוני זקן, כי הוא אינו ראוי להוליד, משום שהוא זקן, ולא אמרה על עצמה ואני זקנתי.</p> <p>קנא) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח. נודע בשערים בעלה וגו'. בוא ראה הקב"ה נתעלה ביקרו, כי הוא גנוז וסתום בהעלאה גדולה, לא יש בעולם, ולא היה מיום שנברא העולם, מי שיוכל לעמוד על החכמה שלו, ועל כן לא יוכל מי לעמוד על חכמתו, משום שהוא גנוז וסתום, ונעלה למעלה למעלה, וכל העליונים ותחתונים אינם יכולים להשיגו, עד שכולם אומרים, ברוך כבוד ה' ממקומו. התחתונים אומרים שהשינה היא למעלה. שכתוב על השמים כבודו. והעליונים אומרים שהשינה היא למטה.</p> <p>(דטו"י דף קיג ע"א י' קיג ע"ב)</p>	<p>שכתוב על כל הארץ כבודך. עד שכל העליונים והתחתונים אומרים, ברוך כבוד ה' ממקומו. משום שלא נודע ולא היה מי שיוכל לעמוד בו, ואתה תאמר, נודע בשערים בעלה.</p> <p>קנג) אלא ודאי וכו': אלא ודאי נודע בשערים בעלה, זהו הקב"ה, שהוא נודע ומושג לפי מה שכל אחד משער בלבו, כפי שיוכל להשיג ברוח חכמה, ולפי מה שמשער בלבו כן נודע בלבו. ומשום זה כתוב נודע בשערים, דהיינו באלו השיעורים, שכל אחד משער בלבו, אבל שיהיה נודע כראוי, אין מי שיוכל להשיג ולדעת אותו.</p> <p>קנד) ר' שמעון וכו': ר"ש אומר. נודע בשערים בעלה, מהו שערים. כמ"א, שאו שערים</p>	<p>נודע בשערים בעלה</p>

שערים ראשיכם והנשאו פתחי ה' עולם. ובגין כ' אלו שערים, דאינון דרגין עלאין, (ב) בגינייהו כ' אתידע קב"ה. ואי ד' לא, לא יכלין לאתדבקא כ' ביה. קנה) ת"ח, ו' דהא נשמתא דב"נ, ז' לאו איהו מאן דיכיל למנדע כ' לה, אלא בגין כ' אלין שייפין דגופא, י' ואינון דרגין דעבדין אומנותא דנשמתא, בגיכ י"א אתידע ולא י"ב אתידע. כך קב"ה, י"ג אתידע ולא י"ד אתידע. בגין דאיהו נשמתא דנשמתא, רוחא לרוחא, גניז וטמיר מכלא, אבל באינון שערים, דאינון פתחין טו' לנשמתא טז' אתידע קב"ה.

קנו) ת"ח, ח' אית פתחא לפתחא, ודרגא לדרגא, ומנייהו ידיע יקרא דקב"ה. פתח האהל, דא י"ח הוא פתחא דצדק. כד"א (ג) א פתחו לי שערי צדק וגו'. דא פתחא קדמאה, לאעלא ביה, ובהאי פתחא, אתחזון כל שאר פתחין עלאין, מאן דזכי להאי, זכ"י למנדע ביה, י"ט ובכלהו שאר פתחין, בגין דכלהו שראן עליה,

קנו) והשתא דפתחא דא לא כ' אתידע, בגין דישראל בגלותא, כ"א וכלהו פתחין אסתלקו כ"ב מניה, ולא יכלין למנדע ולאחדבקא. אבל בזמנא דיפקון ישראל מן גלותא, זמינן כללהו דרגין עלאין, למשרי עליה כדקא יאות. קנח) וכדין ינדעון בני עלמא, חכמתא עלאה יקירא, מה דלא הוו ידעין

דרך אמר

מסורת הוזהר

(א) פ"י ט"ס ספרי. (ב) ס"ח כ"ג ק"ו לחוקים (א) פתחו לי שערי צדק: לעיל ב"א דף של"ט ציון ג.

חלוסי גרסאות א' נ"א עולם וגו'. ב' נ"א אלין. ג' נ"א אילין. ד' נ"א אחיירע. ה' נ"א לאו. ו' נ"א ל"ג ביה. ז' נ"א וחס. ח' נ"א לא אית. ט' נ"א מוסיף לה ולקיימא עליה [עלה אהל] ט' נ"א אילין. י' נ"א דאינון. י"א נ"א אחיירע. י"ב נ"א אחיירע. י"ג נ"א אחיירע. י"ד נ"א אחיירע. טו' נ"א לחכמתא (אה"ל) טו' נ"א אחיירע. י"ז נ"א הא. י"ח נ"א ל"ג הוא. י"ט נ"א בכלהו. כ' נ"א בכלהו ול"ג ביה. כ"א נ"א אחיירע. כ"ב נ"א כללהו. כ"ג נ"א מיניה.

מאמר

הסולם

נודע בשערים בעלה

שערים ראשיכם וגו', ומכח אלו השערים, שהם מדרגות עליונות, בכחם נודע הקב"ה, ואם לא היו אלו השערים, לא היו יכולים להשיג בו.

קנה) ת"ח דהא נשמתא וכו': בוא וראה, שגם נשמתו של אדם, אין מי שיוכל לדעת אותה, אלא מכח אלו אברי הגוף ואלו המדרגות של אברי הגוף, המגלות פעולות הנשמה, משום זה הנשמה נודעת ואינה נודעת: נודעת על ידי אברי הגוף, ואינה נודעת ממהות עצמה. כך הקב"ה נודע ואיגו נודע, משום שהוא נשמה לנשמה רוח לרוח, גנוז ונעלם מכל, אבל להזוכה באלו השערים דהיינו המדרגות העליונות, כנ"ל, שהם פתחים לנשמה, נודע לו הקב"ה, ונמצא שנודע ע"י מדרגות העליונות שהם פעולותיו, ואיגו נודע מצד מהותו עצמו.

קנו) והשתא דפתחא וכו': ועתה שפתח הזה, החתחון הנקרא פתח האהל, ופתח דצדק, לא נודע, משום שישראל הם בגלות, כל הפתחים נסתלקו ממנו, ואינם יכולים לדעת ולהשיג. אבל בזמן שיצאו ישראל מן הגלות, עתידים כל המדרגות העליונות לשרות על פתח דצדק כראוי.

קנח) וכדין ינדעון וכו': ואז ידעו העולם חכמה עליונה היקרה, מה שלא ידעו

(דפו"י דף ק"ג ע"ב)

ב מקדמת דנא. דכתיב « ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה' כלהו זמינין לאשראה על האי פתחא תתאה, דאיהו פתח האהל. וכלהו זמינין לאשראה על מלכא ג משיחא, בגין למידן עלמא. דכתיב ב' ושפט בצדק דלים וגו'.

קנט) בגיני כך, כד אתבשר אברהם, ד האי דרגא הוה ב' אמר, כמה דאתמר, דכתיב ו' ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה. ויאמר, לא כתיב מאן הוה, ודא הוא פתח האהל. ועל דא, ושרה שומעת, האי דרגא דהוה מליל עמיה, מאן דלא הוה שמעת מקדמת דנא. דכתיב ושרה שומעת פתח ה' האהל, דהוה מבשר ואמר, שוב אשוב אליך כעת ב' חיה והנה בן לשרה אשתך.

קס) ת"ח, כמה הוא חביבותא דקב"ה, לגביה דאברהם, דהא לא נפק מניה יצחק, עד דאתגור, לבתר דאתגור אתבשר ביה ביצחק, בגין דאיהו כדין זרעא קדישא, ועד לא אתגור, לאו איהו זרעא קדישא. וכדין איהו, כמה דכתיב ג' אשר זרעו בו למינהו.

קסא) ות"ח עד לא אתגור אברהם, ההוא זרעא דיליה לא הוה קדישא, בגין ב' דנפק בגו ערלה, ואתדבק בערלה י' לתתא. לבתר דאתגור, נפק ההוא זרעא בגו קדישא, י' ואתדבק י' בקדושה י' דלעילא, וי' ואוליד לעילא, ואתדבק

מסורת הזהר

א) ונחה עליו רוח ה' (ישעיה י"א) ח"ב קיט: קעט: ח"ג קל: רכז: רלה. רפט. ת"ז חכא נג. תכ"ו עא: ח"ל עב: חסיט קה. קו. ז"ח יתרו מ"א טג שלר. שהיש ס' טג שא. תק"ח צ"ז ט"ד שמה. ק"ז טג שה. ב) ושפט בצדק דלים (שם) ח"א קלא: ג) אשר זרעו בו למינהו: לעיל בהקדמת הזהר דף ס"ו ציון ג' וש"ג.

חלופי גרסאות א' ג"א מן קדמת. ב' ג"א ג' מן רוח עד כלהו. ג' ג"א מוסיף משיחא לתתא. ד' ג"א חר. ה' ג"א ל"ג אמר. ו' ג"א ל"ג ויאמר. ז' ג"א מוסיף האהל והוא אחריו. ח' ג"א מוסיף חיה ולשרה בן. ט' ג"א דנפיק. י' ג"א ל"ג מן ואתדבק עד ואתדבק. י"א ג"א לתתא. י"ב ג"א מוסיף וכד אתגור ואתדבק. י"ג ג"א מוסיף קדישא ואתדבק בקדושא. וי"א בקדושא. י"ד ג"א לעילא. וי"א דלעיל. טו ג"א אוליד.

<p>מאמר</p> <p>מקודם לכן. שכתוב ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה וגו'. כולם עתידים לשרות על פתח זה התחתון. שהוא פתח האהל. דהיינו המלכות. וכולם עתידים לשרות על מלך המשיח. כדי לדרון העולם. שכתוב ושפט בצדק דלים וגו'.</p> <p>מאמר ויאמר שוב אשוב</p> <p>קנט) בניני כך כד וכו': משום זה, כאשר נתבשר אברהם, בלידת יצחק, מדרגה זו דהיינו פתח האהל, שהיא המלכות, היתה אומרת לו, כמו שבארנו, שכתוב, ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה, ויאמר, ולא כתוב מי היה האומר, וזה הוא פתח האהל. (כנ"ל באות ק"ב)</p> <p>אשר ויאמר סתם הוא השכינה, ושרה שומעת מדרגה הזו, דהיינו פתח האהל, שהיתה מדברת עם אברהם, מה שלא שמעה מקודם לכן, שכתוב ושרה שומעת את דברי פתח האהל, שהיה מכשר ואומר שוב אשוב אליך וגו'.</p>	<p>הסולם</p> <p>קס) ת"ח כמה הוא וכו': בוא וראה, כמה הוא חביבותו של הקב"ה לאברהם, כילא יצא ממנו יצחק מקודם שנמול. ורק אחר שנמול נתבשר ביצחק, בשביל שהוא אז זרע סודש. ומקודם שנמול אין הוא זרע קודש. ואז הוא כמו שכתוב, אשר זרעו בו למינהו, דהיינו למין קדוש כמו אברהם.</p>
--	---

קסא) ות"ח עד לא וכו': ובוא וראה עד שלא נמול אברהם, הזרע שלו לא היה קדוש, משום שיצא בחוץ הערלה. ונתדבק בערלה למטה. אחר שנמול, יצא הזרע בתוך קדוש, ונתדבק בקדושה שלמעלה. והוליד למעלה (כנ"ל לך דף קמ"ח אות הנ"ז) ונתדבק אברהם במדרגתו. שהוא חסד כראוי. בוא וראה, כשהוליד אברהם ליצחק הוא יצא קדוש כראוי והמים האלו שהוא אברהם וחסד, הרו וילדו אפלה

(דפו"י דף קיג ע"ב)

שמא, אלא לאברהם, דכתיב וקראת את שמו יצחק, אנת ולא אחרא, בגין
 א לאחלפא ב מיא באשא, ואשא ג במיא, ד לאכללא ליה בסטריה.
 קסו) כיון דאתבשר אברהם ביצחק, מה כתיב ב * ויקומו משם האנשים
 וישקיפו על פני סדום. ר"א אמר, ת"ח, כמה ו אנהג קב"ה טיבו עם כל בריין,
 וכל שכן, לאינון דאזלי באורחוי, דאפילו בזמנא דבעי למידן עלמא, איהו
 גרים ז למאן דרחים ליה, למזכי במלה, עד לא ייתי ההוא דינא לעלמא.
 קסז) דתנינן, בשעתא דקב"ה רחים ליה לבינ, משדר ליה דורונא, ומאן
 איהו מסכנא, בגין דיזכי ביה. וכיון דזכי ביה, איהו אמשיך עליה, חד חוטא
 מ דחסד, דאתמשך מסטר ימינא, ופריש ארישיה, ורשים ליה, בגין דכד ייתי
 דינא לעלמא, מ ההוא מחבלא יודהר ביה. וזקיף עינוי וחמא ליההוא רשימך,
 י וכדין אסתלק מניה, ואודהר ביה. בגיני כך, אקדים ליה קב"ה במה דיזכי.
 קסח) ות"ח, כד בעי קב"ה יא לאיתאה דינא על סדום, אזכי קודם לאברהם,
 ושדר ליה י דורונא למזכי עמהון. בגין י לשזבא ללוט בר אחוה מתמן,
 הה"ד ב ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה. ולא כתיב
 ויזכור אלקים את לוט, י דהא בזכותיה דאברהם אשתזב. ומאי ויזכור, מ דדכיר
 ליה מ מאי דאזכי קודם, עם אינון תלת מלאכין.
 קסט) כגוונא דא, ב"נ י דיזכי בצדקה עם בני נשא, בשעתא דדינא

מסורת הזהר

א) ויקומו משם האנשים: לעיל דף מ"ג ציון ג. ב) ויזכור אלקים את אברהם:
 (בראשית י"ט) ח"א קה. קז: קח.

חלוסי גרסאות א גיא לאחלפא, וניא לאכללא. (אה"ל) כ גיא מיא, ג גיא במיא. ד גיא למיחב (אה"ל).
 ט גיא מוסיף ויקומו משם (האנשים) ויקומו. ו גיא אנהג, וניא אנהג. ז גיא למה ה גיא
 יג דחסד. ט גיא דהחוא. י גיא כרין, יא גיא לאיתא, יב גיא מוסיף דורונא דמסכנין. יג גיא לשיזבא. יד גיא
 יג מן דהא עד ומאי. טו גיא מוסיף אלא דדכיר, וניא לשג דדכיר ליה. טז גיא מה. יז גיא יזכי.

<p>מאמר</p> <p>נתן לו השם יצחק, באופן שמה שאמר לו הקב"ה וקראת את שמו יצחק, היינו שיעשה עמו את התכללות הנ"ל, שבוה נעשה למקור השמחה והצחוק כנ"ל.</p> <p>מאמר ויקומו משם האנשים</p> <p>קסו) כיון דאתבשר וכו': כיון שנתבשר אברהם ביצחק, מה כתוב, ויקומו משם האנשים וישקיפו וגו': ר"א אמר בוא וראה. כמה מנהיג הקב"ה את כל הבריות במדת טובו, וכל שכן לאותם ההולכים בדרכיו, שאפילו בזמן שמבקש לדון העולם, הוא מסבב למי שאוהבו, שיזכה באיזה דבר, מטרם שיבא אותו הדין לעולם.</p> <p>קסז) דתנינן בשעתא וכו': שלמדנו, בשעה שהקב"ה אוהב את האדם, שולח לו מתנה, ומה היא המתנה. עניי, כדי שיזכה על ידו, וכיון שזכה על ידו, הקב"ה ממשיך (דומי דף ק"ד ע"א)</p>	<p>הסולם</p> <p>עליו חוט אחד של חסד, הנמשך מצד ימין, ופורש על ראשו, ורושם אותו, כדי כאשר יבא הדין לעולם יזהר בו אותו המחבל מלהויקו, שנושא עינוי ורואה לאוחו הרשימה, אז מסתלק ממנו ונוהר בו. משום זה הקדים לו הקב"ה דבר במה שיזכה לזה.</p> <p>קסח) ות"ח כך בעא וכו': ובוא וראה. כשרצה הקב"ה להביא דין על סדום, זיכה מקודם את אברהם, ושלח לו מתנה דהיינו ג' המלאכים, שיזכה על ידיהם, כדי להציל את לוט בן אחיו משם. זהו שכתוב ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה, ולא כתוב, ויזכור את לוט, כי בזכותו של אברהם נצל, ומהו ויזכור, היינו, שזכר לו מה שזכה מקודם על ידי אותם ג' מלאכים.</p> <p>קסט) כגוונא דא וכו': כעין דה, מי שזוכה בצדקה עם בני אדם בשעה שהדין</p>
--	---

דיזכי לַהֵיָא בַּ בְּרַכָּה דְלַעִילָא. כַּ אוֹף אֵינּוֹן כַּ אַכְלוּ, מַמָּה דַאֲתַקִּין לִוֵּן אַבְרָהָם, בְּגִין דִּיזְכוּן לַאֲתַזְנָא מַסְטְרָא דַאֲבְרָהָם. דַּהּא מַהֵהוּא סְטְרָא, נַפִּיק מִזְוֵנָא לְכַלְהוּ מַלְאכֵי עֵלְאִי.

קעג) וישקיפו: אתערותא דרחמי ד לשיזבא ס ללוט. כתיב הכא וישקיפו, וכתביב התם א השקיפה ממעון קדשך. מה להלן לרחמי, אוף הכא לרחמי. קעד) ואברהם ו הולך עמם לשלחם. למעבד לון ל לוייה. אר ייסא ס אי תימא דאברהם ידע דמלאכין אינון, אמאי אעביד לון ס לוייה. אלא אמר ר' אלעזר, י אע"ג דהוה יא ידע, י מה דהוה רגיל למעבד עם בני נשא, עבד בהו ואלוי לון. בגין י דכך אצטריך ליה לב"נ למעבד י לוייה לאושפיזין, דהא כלא בהאי ס תליא.

קעה) ובעוד דאיהו הוה אזיל עמהון, ס אתגלי קב"ה עליה דאברהם, דכתיב כ וה' אמר המכסה אני מאברהם י אשר אני עושה. וה': י הוא, ובית י דיניה, בגין דקב"ה הוה אזיל * עמהון.

קעו) ת"ח כד ב"נ עביד כ לוייה נא לחבריה, איהו כ אמשיך לשכינתא לאתחברא בהדיה. כ ולמהך כ עמיה כ באורחא ס לשובא ליה. ס ובג"כ בעי ליה לב"נ כ ללויי לאושפיזא, בגין דחבר י ליה לשכינתא, ואמשיך עליה לאתחברא בהדיה.

מסורת הזהר

א) השקיפה ממעון קדשך: דברים כ"ו. ב) וה' אמר המכסה: (בראשית י"ח) ח"א קה. רסד: ח"ב רנו.

חלומי גרסאות ח נ"א ברכתא. ב נ"א מוסיף אוף הכי ב נ"א אכלין. ונ"א אכלי. ד נ"א לשובא. ונ"א לשוב. ח נ"א ל"ג ללוט. ו נ"א הולך ונ"ו. ז נ"א לוייה ח נ"א איתמא. ט נ"א לוייה. ונ"א לוייה (ד"ק). י נ"א ואע"ג (אה"ל) יא נ"א מוסיף ידע דאינון מלאכין. יב נ"א רגיל הוה למעבד כללהו [בכלהו] בני נשא דומינן [דומינן] עמיה [עימיה] למעבד לון לוייה [לוייה] [ואה"ל מוסיף] עכר בהו ואלוי לון. יג נ"א כך. יד נ"א לוייה. טו נ"א תליא טז נ"א איתגלי. יז נ"א ליג אשר אני עושה. יח נ"א ליג הוא ובית דיניה. יט נ"א דינו. כ נ"א לוייה. כא נ"א לבר נש. כב נ"א מוסיף אמשיך עליה. כג נ"א ולמהך. כד נ"א עימיה. כה נ"א באורחא. כו נ"א לשובא. כז נ"א בגיני כך. כח נ"א ללויי. כט נ"א עמיה [אה"ל].

מאמר

כדי שעל ידי שתינו יזכה אל הברכה של מעלה. אף המלאכים, אכלו ממה שהתקין להם אברהם, כדי שיזכו על ידי אכילתם, ליוון מצד אברהם, דהיינו אור החסדים, כי מאותו צד נמשכים המזונות לכל מלאכים העליונים.

קעג) וישקיפו: פירושו, התעוררות של רחמים, להציל את לוט, ולומר גיירה שוה, כתוב כאן וישקיפו, וכתוב שם, השקיפה ממעון קדשך, מה שם השקפה לרחמים. אף כאן השקפה לרחמים.

קעד) ואברהם הולך עמם לשלחם: היינו לעשות להם לוייה. אמר ר' ייסא, אם תאמר שאברהם ידע שהם מלאכים למה עשה להם לוייה. אלא אמר ר' אלעזר, אף על פי שהיה יודע שהם מלאכים, מה שהיה

(דפו"י דף קיד ע"א ס) דף קיד ע"ב)

הסולם

ויקומו משם האנשים

רגיל לעשות עם בני אדם, עשה גם בהם, ולויה אותם. כי כך צריך האדם לעשות לוייה לאורחים. שהרי הכל תלוי בזה. כלומר, כל המצוה של הכנסת אורחים תלוי בלוייה, שהוא גמר הדבר, ואין המצוה נקראת אלא על מי שגמרה.

קעה) ובעוד דאיהו וכו': ובעוד שהוא היה הולך עמהם ללותם, נגלה עליו הקב"ה. שכתוב וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה. והויה היינו, הוא, ובית דינו, שהיא הנוקבא, משום שהקב"ה היה הולך עמהם, קעו) ת"ח כד ב"נ וכו': בוא וראה, כאשר האדם עושה לוייה לחבירו, הוא

ממשיך השכינה להתחבר עמו, וללכת עמו בדרך להציל אותו, ומשום זה צריך האדם ללוות את

ארחו

קעז) ב' בגי'כ וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה. י ר' חייא פתח * כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים, זכאין אינון י זכאי עלמא, דקב"ה אתרעי בהו, ז וכל מה פ דאיהו ו עביד ברקיעא, וזמין ז למעבד בעלמא, על ידי דזכאין עביד ליה, ולא פ כסי פ מנייהו לעלמין כלום.

קעח) בגין דקב"ה בעי לשתפא בהדיה יא לצדיקיא. בגין דאינון אתיין, י ומזהרין לבני נשא, לאתבא מחובייהו, ולא יתענשון מגו דינא עלאה, ולא יהא לון פתחא דפומא לגביה. בגיני כך, קב"ה אודע לון רזא, דאיהו עביד י בהו דינא. תו בגין דלא יימרון, דהא בלא דינא עביד בהו דינא.

קעט) אמר ר' אלעזר, י ווי טו לון לחייביא, דלא טו ידעין ולא משגיחין, ולא י ידעין לאסתמרא מחובייהו. ומה קב"ה די כל עובדוהי קשוט, ואורחתיה דין, לא עביד כל מה דעביד בעלמא, עד דגלי להו י לצדיקיא, בגין דלא יהא לון פתחא דפומא לבני י נשא. י גבי בני נשא לא כ"ש, דאית לון למיעבד כא מלייהו דלא ימללון בני נשא סטיא עליהון. וכן כתיב ז והייתם נקיים מה' ומישראל.

קפ) ואית לון למיעבד, דלא יהא לון פתחון פה לבני נשא, ויתרון

מסורת הזהר

א) כי לא יעשה-דבר: (עמוס ג') ח"א קפג: ח"ב ו: ח"ג טו. ב) והייתם נקיים מה': (במדבר ל"ב) ח"ב רכא.

חלופי גרסאות א' נ"א ל"ג בנ"ב. ב' נ"א מוסיף וה' אמר ר' חייא. ג' נ"א צדיקיא. ונ"א צדיקי (אה"ל). ד' נ"א בכל. ה' נ"א ליג דאיהו. ו' נ"א דעביד. ז' נ"א למיעבד. ח' נ"א איתכסי. ט' נ"א מינייהו. י' נ"א ליג לעלמין (אה"ל). יא' נ"א מוסיף לצדיקיא [לצדיקיא] דלא תהא פתחון פה לרשיעיא [לרשעיא] בכל מה דאיהו עביד [ונ"א מוסיף, דלא יהא להון תרעומות על הקב"ה (הרמ"ק). ונ"א ורלא יהי להון תרעומא על קב"ה (אה"ל)] פ"ח כלא גלי [קב"ה] לצדיקיא [לצדיקיא]. י"ב נ"א ומוזהרין. ונ"א ואודהרין. י"ג נ"א ליג בהו דינא. יד' נ"א ווי. טו' נ"א ליג לון. טז' נ"א ידעין. יז' נ"א ידעין. יח' נ"א לצדיקיא. יט' בדפניו כתב נשא. כאן שייך מה שבסוף הספר סימן ח"י. כ' נ"א גביה. ונ"א ליג מן גבי עד אינון חטאן. ונ"א ליג מן לבני נשא עד אינון חטאן (אה"ל). ומוסיף כך הוא הנוסחא בכל ששה ספרי כ"י. כל נ"א מילהון. ונ"א מילהון (ד"א).

<p>מאמר</p> <p>ארחו. משום שמחבר אותו אל השכינה, וממשיך עליו השכינה להתחבר עמו.</p> <p>מאמר המכסה אני מאברהם</p> <p>קעז) בגי'כ וה' אמר וכו': ומשום זה שעשה לוויה זכה, וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה. ר' חייא פתח. כי לא יעשה ה' אלקים דבר, כי אם וגו'. אשריהם צדיקי העולם שהקב"ה רצה בהם, וכל מה שהוא עשה בשמים ועתיד לעשות בעולם, עושה על ידי הצדיקים, ואינו מעלים מהם כלום.</p> <p>קעח) בגין דקב"ה וכו': משום שהקב"ה רוצה לשתף עמו הצדיקים, כדי שיבואו ויזהירו את בני האדם שישובו מעונותיהם, ולא יענשו מדין העליון. ולא יהיה להם פתחון פה אליו לומר שלא הוזהרו ולא ידעו. משום (דפו"י, דף ק"ד ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>זה הקב"ה מודיע להם הסוד, שיעשה בהם דין. ועוד, שלא יאמרו, שמעניש אותם בלי משפט.</p> <p>קעט) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, ווי להם לרשעים, שאינם יודעים ואינם מסתכלים לדעת, ואינם יודעים להשמר מעונותיהם, ומה הקב"ה, שכל מעשיו אמת, ודרכיו משפט. אינו עושה כל מה ששוחח בעולם, עד שמגלה אל הצדיקים, כדי שלא יהיה לבני אדם פתחון פה עליו, כנ"ל. בני אדם עצמם, לא כל שכן, שיש להם לעשות דבריהם, באופן שלא ידברו בני אדם שטנה עליהם. וכן כתוב, והייתם נקיים מה' ומישראל.</p> <p>קפ) ואית לון וכו': ויש להם, לצדיקים, לעשות שלא יהיה פתחון פה לבני אדם על הקב"ה</p>
--	---

בהון, אי א' אינון חטאון, ולא ב' משגחי לאסתמרא, דלא יהא ליה למדת דינא ב' דקב"ה, פתחא דפומא ד' לגבייהו. ו' ובמה, בתשובה ועובדין דכשרן.
 קפא) ת"ח, וה' אמר המכסה אני מאברהם. א"ר יהודה. קב"ה יהב כל ארעא לאברהם, *ו' למהוי ליה ז' אחסנת ס' ירותא ס' לעלמין. דכתיב * כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה וגו'. וכתביב ב' שא נא עיניך וראה. ולבתר סב"ה אצטריך לאעקרא י' אתרין אלין. אמר קב"ה, כבר יהבית ית ארעא לאברהם, י' והוא אבא לכלא, דכתיב כי אב המון גוים נתתיך. ולא יאות לי לממחי בנין, ולא אודע לאבוהון, דקרית ליה אברהם אוהבי. ובג"כ אצטריך ב' לאודע ליה, י' בג"כ וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה.

קפב) אמר רבי אבא, ת"ח, י' ענותנותא דאברהם, דאע"ג דאמר ליה קב"ה, ב' זעקת סדום ועמורה כי רבה. ועם כל ס' דא דאוריך עמיה, ואודע ליה, דבעי ס' למעבד דינא בסדום, לא בעא קמיה י' לשזבא ליה ללוט, ולא יעביד ביה דינא. מ"ט. בגין דלא למתבע אגרא מן עובדוי.
 קפג) ועל דא שלח קב"ה ללוט, ושזיב ליה, בגיניה דאברהם. דכתיב י' ויזכור אלקים את אברהם וישלח את י' לוט מתוך ההפכה וגו'.
 קפד) ס' מאי אשר ישב בהן לוט. ב' הא אתמר. אבל בגין דכלהו חייבין,

מסורת הזהר

א) כי את כל הארץ: (כראשית י"ג) ח"א פה. קנה. ב) שא נא עיניך: (שם) ח"א מד: פה. צה. קנה. ח"ב רכו. ג) זעקת סדום ועמורה: (שם י"ה) ח"א קד. קו. רמו. רנד. ז"ח פ' נח כ"ג טא שכו ד) ויזכור אלקים את אברהם: לעיל דף ג"ב ציון ב.

חלופי גרסאות א' גיא ואינון. ב' גיא משגחין. ונ"א משגחין (אה"ל). ג' גיא לקב"ה ולג' למדת דינא. ד' גיא גבייהו. ס' גיא ל"ג מן ובמה עד תחת. ו' גיא למהוי. ז' גיא אחסנא. ה' גיא ירותא. ט' גיא עלמין. י' גיא אלין אתרין. י"א גיא אתרין. י"ב גיא מוסיף והוא אצטרכנא לאודעא ליה והוא אבא. ונ"א ל"ב מן והוא עד ובגיכ. י"ג גיא לאודעא. י"ד גיא מוסיף בגיכ אמר. י"ה גיא ענותנותא. טו גיא מה (אה"ל). טז גיא למיעבד. יז גיא לשזבא. יח גיא לוט וגו'. יט גיא ל"ג מאי אשר ישב בהן לוט. כ' גיא והא.

<p>מאמר</p> <p>הקב"ה, ויזהירו אותם, אם חוטאים ואינם משגיחים על עצמם להשמר, שיהיה למדת הדין של הקב"ה פתחון פה לקטרנ עליהם. ובמה ינצלו ממת הדין. על ידי שיעשו תשובה ומעשים טובים.</p> <p>קפא) א"ר יהודה וכו': אר"ה, הקב"ה נתן כל הארץ לאברהם שיהיה לו נחלה וירושה לעולם. שכתביב כל הארץ אשר אתה רואה וגו'. וכתוב שא נא עיניך וראה וגו'. ואחר כך כשהסב"ה היה רוצה לעקור ולהחריב מקומות הללו, סדום ועמורה וכו' אמר הקב"ה, כבר נתתי את הארץ לאברהם, והוא אב אל כולם, שכתוב, כי אב המון גוים נתתיך, ולא יאה לי להכות הבנים ולא להודיע לאכניהם, שקראתיו אברהם אוהבי. ועל כן אני צריך</p> <p>(דמויי דף ק"ד ע"ב ס) דף ק"ה ע"א</p>	<p>הסולם</p> <p>להודיעו, ומשום זה, וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה.</p> <p>קפב) אמר רבי אבא וכו': אר"א בוא ראה את הצנוה של אברהם שאף על פי שאמר לו הקב"ה, זעקת סדום ועמורה כי רבה וגו', ועם כל זה שהתמהמה עמו והודיע לו שרוצה לעשות דין בסדום, לא התפלל לפניו שיציל את לוט, ולא יעשה עמו דין, מהו הטעם. הוא, כדי שלא לבקש שכר על מעשיו.</p> <p>קפג) ועל דא, שלח וכו': ועל זה, אע"פ שלא בקש, שלח הקב"ה ללוט והציל אותו בשביל אברהם, שכתוב, ויזכור אלקים את אברהם וגו' בהפוך את הערים אשר ישב בהן לוט.</p> <p>קפד) מאי אשר וכו': מהו, אשר ישב בהן לוט, למה נקראו על שמו. הוא נתבאר,</p> <p>אבל</p>
--	--

ולא אשתכח מכלהו דאית ליה מידי דזכו, בר לוט. מכאן אוליפנא, בכל אתר דיירין ביה חייבין, ו חריב איהו.

קפה) אשר ישב בהן לוט. וכי בכלהו הוה יתיב לוט, אלא בגיניה הוו יתבי, דלא אתחרבו. ואי תימא בזכותיה, לא. אלא בזכותיה דאברהם.

קפו) א"ר שמעון, ת"ח, דשמושא דעכיד ב"נ לזכאה, ההוא שמושא, אגין עליה בעלמא. ולא עוד, יא אלא יד דאע"ג דאיהו י חייבא, אוליף י מאורחוי ועכיד לון.

קפו) ת"ח, דהא בגין דאתחבר לוט מ בהדיה דאברהם, אע"ג דלא אוליף כל מ עובדוי, אוליף למעבד טיבו עם בריין, כמה דהוה עכיד אברהם, ו דא הוא דאותיב לכל אינון קרתי, כל ההוא זמנא דיתבו, בתר דעאל לוט בנייהו.

קפח) א"ר שמעון, ת"ח, דשכינתא לא אעדי מניה דאברהם, מ בההיא שעתא דקב"ה אמר ליה, א"ל ר"א, והא שכינתא מ הוה מליף עמיה, דהא כל בדרגא דא אתגלי עליה קב"ה, דכתיב * וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. א"ל הכי הוא ודאי.

קפט) ות"ח מה כתיב, ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה כי יי רבה. בקדמיתא

מסורת הזהר

א) וארא אל אברהם: לעיל פרשת לך דף צ"ד ציון ג'. ב) זעקת סדום ועמורה: לעיל דף נ"ז ציון ג'.

חלופי גרסאות א ג"א מוסיף אשתכח הוה, וג"א אשתכח בנייהו. ג ג"א בכלהו. ג ג"א זכו. ד ג"א בכל. ה ג"א דחייבין דיירין ביה, וג"א דיירין. ו ג"א חרוב. ז ג"א מוסיף אלא כלהו (אה"ל). ח ג"א ואיתימא. ט ג"א ליג לא, י ג"א בגין שמושא. יא ג"א ליג אלא. יב ג"א אע"ג. יג ג"א דרגא (ד"ק). יד ג"א מארחוי. ו ג"א מוסיף מארחוי דזכאה. טו ג"א בהדי. טז ג"א מוסיף עובדוי דאברהם. יז ג"א ת"ח הוה אחיב וליג ורא הוה אה"ל. יח ג"א מניה. יט ג"א בההוא זמנא דקב"ה (דריב). כ ג"א הוה מלל אה"ל עמיה, ונ"א בההוא דרגא דקב"ה. כ ג"א הוה. כל ג"א ליג בדרגא. כב ג"א רבה וגו'.

המכסה אני מאברהם

הסולם

מאמר

שלוט נתחבר עם אברהם, אע"פ שלא למד ממנו את כל מעשיו, למד ממנו לעשות טובה עם הבריות. כמו שעשה אברהם. וזה הוא, שאחר שליט נכנס בנייהם היה מישב לכל'אלו הערים כל אותו זמן שהיו מיושבים. וע"כ כתוב, אשר ישב בהן לוט.

קפח) א"רש ת"ח וכו': אמר ר"ש, בוא וראה, שהשכינה לא סרה מעם אברהם. באותו הזמן שהקב"ה היה עמו. אמר לו ר' אלעזר, והרי השכינה עצמה היתה מדברת עמו, ולא הקב"ה לבדו. כי במדרגה הזו נגלה עליו הקב"ה, שכתוב, וארא אל אברהם וגו' באל שדי. שהוא השכינה. וא"כ מה צריך להשיענו, שהשכינה לא סרה מאברהם בעת שהקב"ה היה עמו. אמר לו ר"ש, כן הוא ודאי, והצדק עמך.

קפט) ת"ח מה וכו': בוא וראה מה כתוב, ויאמר ה' זעקת וגו'. תחילה כתוב

וה'

אבל הוא משום שכולם היו רשעים ולא נמצא מי מכולם שיהיה לו דבר זכות חוץ מלוט. מכאן למדנו, שבכל מקום שיושבים שם רשעים הוא חרוב. כי מהכתוב שאומר, אשר ישב בהן לוט, משמע, שבשביל כל שאר שישבו שם לא נחשב לישוב, אלא כמו חרב ושממה מאין יושב, שהוא מטעם היותם רשעים.

קפה) אשר ישב בהן לוט: ושואל וכי בכולם היה יושב לוט, ומשיב, אלא משום שבשילן היו יושבים בערים, ולא נחרבו, על כן נקראו על שמי. ואם תאמר שהיה בזכותו של לוט, לא כן אלא בזכותו של אברהם.

קפו) א"ר שמעון וכו': א"רש, בוא וראה, השרות שאדם עושה אל הצדיק, שרות ההוא מגין עליו בעולם, ולא עוד אלא אף על פי שהוא רשע, הוא לומד מדרכיו ועושה אותם.

קפו) ת"ח דהא וכו': בוא וראה, כי בשביל

(רס"ז דף ק"ה ע"א)

וה' אמר, וּלְבַסּוֹף וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקַת סָדוּם וְעַמּוּרָה וּגְוִי. ^א דַּא אִיהוּ דְרַגְא עֲלֵאָה, דַּאֲתַגְלִי לִיה עַל דְרַגְא תַתְּאָה.

מדרש הנעלם

קצ) * (א) * וה' אמר המכסה אני מאברהם וגו'. מה כתיב למעלה, ^א ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדום. לעשות דין ברשעים, מה כתיב אחריו המכסה אני מאברהם.

קצא) א"ר חסדא, אין הקב"ה עושה דין ברשעים, עד שנמלך בנשמתן של צדיקים, הה"ד: מנשמת אלוהי יאבדו, וכתיב המכסה אני מאברהם. אמר הקב"ה, כלום יש לי לעשות דין ברשעים, ^ב עד שאמלך בנשמות הצדיקים, ואומר להם, הרשעים חטאו לפני, אעשה בהם דין, דכתיב ויאמר ה' זַעֲקַת סָדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה וַחֲטֵאתֶם וּגְוִי.

קצב) א"ר אבהו, הנשמה עומדת במקומה, והיא יראה להתקרב אליו, ולומר לפניו כלום, עד שיאמר למטטרוין, ^ג שיגישה לפניו, ותאמר מה שרצתה. הה"ד, ^ד ויגש אברהם ויאמר האף ^ה תספה צדיק עם רשע חליה לך וגו'.

קצג) אולי יש חמשים צדיקים וגו' הנשמה פותחת ואומרת, רבש"ע, שמה נתעסקו בני פרשיות של תורה, ^ו ואע"פ שלא נתעסקו לשמה, שכר יש להם ^ז לעוה"ב, ולא יכנסו לגיהנם. מה כתיב בתריה, ויאמר ה' אם אמצא בסדום חמשים צדיקים וגו'.

קצד) והא י יתיר י אינון פרשיות, ^ח נ"ג הוו. אלא, א"ר אבהו, חמשה ספרים הם בתורה, ובכל אחד ואחד נכללים עשרת הדברות, עשרה מאמרות, שבהם נברא העולם, חשוב עשרה בכל חד מנהון, ^ט הוא חמשים.

דרך אמת

מסורת הזהר

- (א) וה' אמר המכסה: לעיל דף נ"ד ציון ב.
 (ב) ויקומו משם האנשים: לעיל דף מ"ג ציון ג.
 (ג) מנשמת אלוהי יאבדו: לעיל לך קל"ה ציון ה.
 (ד) ויגש אברהם ויאמר: (בראשית י"ח) ח"א ק"ו.
 (ה) אולי יש חמשים: שם.

חלופי גרסאות א"ר אבהו ויאמר וליג מן ה' עד דא. ב נ"א ליג דא. ונ"א דאיהו. ג נ"א בנשמתו. ד נ"א צדיק. ה נ"א מוסיף אלא עד (אה"ל). ו נ"א בנשמתו. ז נ"א לה. ח נ"א שיגשנה. ט נ"א חספה וגו'. י נ"א רש"ע. יא נ"א ואע"פ. יב נ"א לע"ה. יג נ"א חנינון. יד נ"א יתירן (אה"ל). יו נ"א מוסיף אינון נ"א. טו נ"א ליג נ"ג הוו. טז בדפויי כתב מה שחבר כאן ע"י בסוף הספר, והוא מובא גם באה"ל.

מאמר

הסולם

המכסה אני מאברהם

וה' אמר, שפירושו הוא ובית דינו, דהיינו השכינה. ולבסוף כתוב, ויאמר הוי"ה, ואין הפירוש הויה לבדה, אלא הוא מדרגה העליונה הוי"ה. שנגלה לו על מדרגה התחתונה, שהיא השכינה.

מדרש הנעלם

קצ) וה' אמר המכסה אני מאברהם וגו': (א"צ פירוש).

(דפויי דף ק"א ע"א * דף ק"ד ע"ב)

קצה) עוד פותחת הנשמה ואומרת, רבש"ע, אע"פ שלא נתעסקו בתורה, שמא קבלו עונשם, על מה שחטאו, בב"ד, ונתכפר להם. שנאמר * ארבעים יכנו לא יוסיף. וממה שנתביישו לפניהם. דיים להתכפר להם, שלא יכנסו לגיהנם. מה כתיב אחריו, לא אעשה בעבור הארבעים. קצו) עוד פותחת ואומרת, אולי יש שם שלשים, אולי יש ביניהם צדיקים, שהשיגו שלשים מעלות, הרמוזים בפסוק ויהי בשלשים שנה והם כלולים בל"ב נתיבות. שהם כ"ב אותיות, וי"ס. לפעמים הם כלולים לשמונה. קצו) עוד פותחת ואומרת, אולי ימצאון שם עשרים, שמא יגדלו בנים לתלמוד תורה, ויש להם שכר, לעשרת הדברות, שתי פעמים בכל יום, דאמר ר' יצחק כל * המגדל בנו לתלמוד תורה, ומולכו לבית רבו, בבקר ובערב, מעלה עליו הכתוב, כאלו קיים התורה, ב' פעמים בכל יום. מה כתיב, ויאמר לא אשחית בעבור העשרים. קצה) עוד פותחת ואומרת, אולי ימצאון שם עשרה. ואמרת רבנו של עולם, שמא היו מאותם העשרה הראשונים של ביהכ"נ, שנוטל שכר כנגד כולם, שבאים אחריהם, מה י' כתיב ויאמר לא אשחית בעבור העשרה. קצט) כל זה יש לנשמת הצדיק, לומר על הרשעים, כיון שלא נמצא בידם כלום, מה כתיב, וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם. ואברהם שב למקומו. מהו למקומו. למקום מעלתו הידועה.

מסורת הזוהר

א) ארבעים יכנו: (דברים כ"ה) ח"א סא: קלו. ח"ג רפ: ב) ויהי בשלשים: (יחזקאל א'). ג) וילך ה' כאשר כלה (בראשית י"ח) ח"א קו. רנה. ח"ג סד:

חלופי גרסאות א) גיא רש"ע. ב גיא ל"ג בתורה. ג גיא עונשא, ד גיא לפנייהם. ה בדפו"י כתב מה שחסר כאן עיי' בסוף הספר סימן ט"ו. ו גיא ל"ג מן עוד פותחת עד עוד פותחת. ז גיא ואומרת רבש"ע אולי ימצאון שם י' כלומר אולי יש ביניהם צדיקים שעסקו והשיגו אותם חלי מעלות הרמוזות בנבואת יחזקאל ב' ויהי בשלשים והם כלולים בל"ב נתיבות חכמה שהם כ"ב אותיות וי' ספירות (אה"ל). ח גיא עשרה. ונ"א מוסיף עשרה כלומר אולי ימצאון שם ביניהם צדיקים יגדלו בנים (אה"ל). ט גיא מוסיף כאלו קבלו לעשרת (אה"ל). י גיא מוסיף עליו התורה. יא גיא ואומרות. יב גיא אומר. יג גיא נוטל. יד גיא מוסיף כתיב ביה.

מאמר	הסולם	המכסה אני מאברהם
מה' ספרים שבתורה כלול מיוד דברות שה"ס עשרה מאמרות שבהם נברא העולם. והם חמשים.	החכמה. וז"ש, שהשיגו שלשים מעלות וכו' והם כלולים כר"ב נתיבות שהם כ"ב אותיות. והיינו זו"ן, ויוד ספירות, והיינו בינה. שביחד הרי ל"ב בחינות. לפעמים הם כלולים בשמונה. היינו הבינה, שאין בה עשרה ספירות אלא רק שמונה ספירות. והיינו מבחינתה עצמה ולמטה. שחסרים לה כתר וחכמה. שה"ס ג"ר שלה. ואז אינה נבחנת לל"ב נתיבות החכמה, אלא רק לשלשים מעלות בלבד. מטעם שהיא חסרה מחכמה. והם רמוזים בדברי אברהם. אולי יש שם שלשים וגו'.	קצה) עוד פותחת ואומרת וכו': (א"צ פירוש). קצה) עוד פותחת ואומרת וכו': (א"צ פירוש). קצט) כל זה יש לנשמת וכו': (א"צ פירוש).
קצה) עוד פותחת הנשמה וכו': (א"צ פירוש) קצו) עוד פותחת ואומרת וכו': סוד ל"ב נתיבות החכמה, הוא, כשזו"ן, שהם כ"ב אותיות עולים למין לבינה, שהיא יוד ספירות. נעשים בבינה ל"ב בחינות שה"ס ל"ב נתיבות החכמה, כ"ב מזו"ן ועשרה מבינה עצמה. והענין הוא, כי בינה מצד עצמה היא חסידה רק בחסדים, ולא בחכמה. בסו"ה כי חפץ חסד הוא. אלא כשזו"ן עולים אליה למין היא עולה לראש אריך אנפין ונעשית שם לחכמה. ונקראת משום זה אז. ל"ב נתיבות (דפו"י דף ע"ב י' דף ק"ה ע"א)		אמר

רד) אשכחן ראייה לטב, ו אשכחן ראייה לביש. ראייה לטב: דכתיב * וירא אלקים את בני ישראל וידע. ראייה לביש: דכתיב ארדה נא ואראה. לאשגחא עליהו בדינא, ועל דא אמר קב"ה, המכסה אני מאברהם. רה) ו אברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום. מאי טעמא ברכה דא הכא. אלא, בגין לאודעא דאפילו בשעתא דקב"ה יתיב בדינא על עלמא, לא אשתני. דהא יתיב בדינא על דא, וברחמי על דא, וכלא ברגעא חדא ובשעתא חדא. רו) א"ר יהודה, והא כתיב ג ואני תפלתי לך ה' עת רצון. זמנין דאיהו עת רצון, וזמנין דלאו איהו עת רצון. זמנין דשמע, וזמנין דלא שמע. זמנין דאשתכח, וזמנין דלא אשתכח. דכתיב י דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב.

רז) אמר ר' אלעזר, כאן ליחיד. כאן לצבור. כאן לאתר חד, ז וכאן לכודי עלמא. בגיני כך ה בריך ליה לאברהם דאיהו שקיל ו ככל עלמא, דכתיב ה אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. ז ותנינן ח באברהם.

מסורת הזהר

א) וירא אלקים את בני ישראל: שמות ב'. ב) ואברהם היו יהיה: (בראשית י"ח) ח"א רנה. ג) ואני תפלתי לך ה': (תהלים ס"ט) ח"א קטז: ח"ב לו: קנו. רנג: ח"ג נח: קכט. ד) דרשו ה' בהמצאו: (ישעיה נ"ה) ח"ב קעו. ח"ג נח: עט: ז"ח לך כ"ד טג שיא. ה) אלה תולדות-בהבראם: לעיל ב"א דף קצ"ה ציון א'.

חלופי גרסאות א גימטריא אשכחן ירידה לטב ואשכחן ירידה לביש לטב [דכתיב] וירד ה' על הר סיני וירחתי ודברתי עמך שם. [ירידה לביש (דכתיב) ארדה נא] וניא מוסיף ואראה בגין וליג מן אשכחן ראייה עד לאשגחא. ג גימטריא ואשגחן (ד"א). וניא מוסיף בגין לאשגחא וניא כתב כאן הגירסא שבאות א'. ג גימטריא מוסיף ויתבי וברחמי. ד גימטריא כאן. ס גימטריא בריך. ו גימטריא לכל. ז גימטריא וכתבי. ה גימטריא ואברהם היו יהיה וליג מן באברהם עד הכי תנינן.

ואברהם היה יהיה

הסולם

מאמר

רו) א"ר יהודה וכו': אר"י, והרי כתוב, ואני תפלתי לך ה' עת רצון, ומשמע, שפעמים הוא עת רצון ופעמים שאין אז עת רצון. פעמים שומע התפילה ופעמים אינו שומע התפילה. וכן פעמים שנמצא ופעמים שאינו נמצא. שכתוב, דרשו ה' בהמצאו. וגו'. ומשמע שפעמים אינו נמצא. דהיינו בעת דין, ואיך אתה אומר שאפילו ברגע שיושב בדין על זה יושב ברחמים על זה.

רז) אר"י כאן וכו': א"ר אלעזר, כאן ליחיד וכאן לצבור. ליחיד יש שינוי זמנים ולצבור הוא תמיד ברחמים ואפילו כשיושב בדין, כאן למקום אחד יש שינוי זמנים, וכאן לכל העולם, הוא תמיד ברחמים ואינו משתנה. ועל כן בריך לאברהם בשעה שהיה בדין על סדום, כי הוא שקיל כנגד העולם כולו, שכתוב אלה תולדות השמים וארץ בהבראם, ולמדנו אשר בהבראם היא אותיות באברהם, שבשבילו נברא העולם. הרי שהוא שקול ככל העולם.

מדרגת הדין, והיינו הוא ירידה. ואראה, ראה זה, היא להשגיח עליהם באיזה דין ידין אותם

רד) אשכחן ראייה וכו': מצאנו, ראייה שהוא לטוב, ומצאנו ראייה שהוא לרע. ראייה לטוב, שכתוב, וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים. ראייה לרע, שכתוב ארדה נא ואראה, להשגיח עליהם בדין ועל זה אמר הקב"ה המכסה אני מאברהם.

מאמר ואברהם היה יהיה

רה) ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום: שואל מהו הטעם של ברכה זו כאן. ואומר, אלא כדי להשמיענו, שגם בשעה שהקב"ה יושב בדין על העולם, אינו משתנה, כי יושב בדין על זה, וברחמים על זה והכל ברגע אחד ובשעה אחת. כי לסדום היה בדין, ולאברהם היה באותה שעה ברחמים, וברכו. ואברהם היו וגו'.

(דפו"י דף ק"ה ע"ב)

רח) יהיה. ה' בגימטריא שלשים. הכי תנינן, תלתין צדיקים, אומין קודשא בריך הוא, בכל דרא ודרא לעלמא. כמה דאומין לאברהם. ב' (רט) פתח ואמר, א' מן ה' השלשים ג' הכי נכבד ואל השלשה לא בא וגו'. מן השלשים ד' הכי נכבד, ה' אלין אינון תלתין צדיקים, דאומין קודשא בריך הוא לעלמא, ולא יבטל לון ו' מניה. ובניהו בן יהוידע, כתיב ביה מן השלשים ז' הכי נכבד. איהו חד ח' מנייהו. ואל השלשה לא בא. דלא שקיל פ' לתלתא אחרנין, דעלמא קאים עלייהו.

רי) ואל השלשה לא בא. י' למהוי י"ב במנינא כחד י"ג מנייהו. באינון תלתין י"ד זכאין, זכה למיעל בחושבנא, אבל ואל השלשה לא בא, י"ז דלא זכה לאתחברא בהו ט' ולמהוי עמהון בחולקא חדא. יהיה: כמה דתנינן, תלתין הוה. ובגין כך, קב"ה ברכיה, באינון תלתין צדיקים.

ריא) תא חזי, אמר ליה קב"ה לאברהם, זעקת סדום ועמורה כי רבה, דהא ט"ו סליקת קדמי, מה דאינון ט"ז עבדין, לכל עלמא, דכל עלמא מנעי רגלייהו דלא י"ח למיעל בסדום ועמורה. דכתיב ט"ט פרץ נחל מעם גר הנשכחים מני רגל דלו מאנוש נעו. פרץ נחל מעם גר: פרצה הוה פריץ י"ט נחל, לאינון בני עלמא כ' דעאלו כ"א לתמן, דכלהו, כ"ב דחמאן למאן דהוו יהבי, למיכל כ"ג ולמשתי לבר נש אחרא, כ"ד שדיין ליה כ"ה בעומקא ט"ו דנהרא, ואיהו דנטיל ליה הכי נמי.

מסורת הזהר

דרך אמר

א) מן השלשים הכי נכבד: (שמואל ב' כג) ח"א ו: ב) פרץ נחל מעם גר: איוב כח.

ה) בקדמה ו' ב'.

חלופי גרסאות ה' ג"א ל"ג בגימטריא שלשים. ו"א בגימטריא. ג' בדפוסים כתב מה שחסר כאן ע"י בסוף הספר סימן י"ג. ג' ג"א ל"ג הכי. ד' ג"א ל"ג הכי. ה' ג"א אילין. ו' ג"א מיניה. ז' ג"א ל"ג הכי. ח' ג"א מינייהו. ט' ג"א כחלמא (אה"ל). י' ג"א למיהו. י"א ג"א בכנינא. י"ב ג"א מינייהו. י"ג ג"א ל"ג זכאין. י"ד ג"א ולא. ט"ו ג"א ולמיהו. ט"ז ג"א סליקא. י"ח ג"א עברי. י"ט ג"א למנעל. י"א ג"א מוסיף ההוא נחל. כ"ג ג"א דעאלי. כ"ד ג"א ל"ג לתמן. כ"ה ג"א דחמין. ו"א ג"א חמאן. ו"ב ג"א לחמא. דהוי ול"ג למאן (אה"ל). כ"ג ג"א ולמישתי. כ"ד ג"א שרייאן. כ"ה ג"א בנוקבא דנקרי. כ"ו ג"א דנהרי. ו"א דנחלא (אה"ל).

ואברהם היה יהיה

הסולם

מאמר

אחרים שהעולם עומד עליהם והוא אינו שקול כמוהם. ואל השלשה לא בא. היינו להיות במנינם כאחד מהם. באלו שלשים הצדיקים זכה לכנס בחשבונם, אבל ואל השלשה, לא בא, שלא זכה להתחבר בהם ולהיות עמם בחלק אחד. יהיה, הוא כמו שלמדנו, שלשים הוא, ובשביל זה הקב"ה ברכו שיהיה שקול כאלו שלשים הצדיקים.

רח) יהיה. בגימטריא וכו': יהיה, הוא בגימטריא שלשים. כך למדנו, שלשים צדיקים הזמין הקב"ה לעולם להיות בכל דור ודור, כמו שהזמין את אברהם. כלומר כי כתוב אלה תולדות וגו' בהבראם, שנתבאר, שהוא אותיות באברהם, שבשבילו נברא העולם. ואופר שכן בכל דור ודור יש ל' צדיקים שבשבילם נברא העולם כמו שנברא בשביל אברהם.

מאמר הכצעתקה עשו

ריא) תיח אל קב"ה וכו': בוא וראה אמר הקב"ה לאברהם זעקת סדום ועמורה כי רבה, כי עלה לפני מה שהם עושים לכל העולם. כי כל העולם מונעים את רגליהם מלכנס בסדום ועמורה, שכתוב פרץ נחל מעם גר הנשכחים וגו'. פרץ נחל מעם גר פירושו, פרצה

רט) פתח ואמר מן השלשים הכי נכבד וגו': מן השלשים הכי נכבד, אלו הם שלשים הצדיקים שהזמין הקב"ה לעולם שלא יהיו חסרים מן העולם בכל דור. ובניהו בן יהוידע כתוב בו מן השלשים הכי נכבד, שהוא אחד מהם. רי) ואל השלשה לא בא: היינו, שיש שלשה (דפוסים דף ק"ה ע"ב)

ריב) ה ועל דא כלהו בני עלמא, הוו נשכחים מני רגל. דמנעי רגלייהו לא נ למיעל תמן, ומאן נ דעאל, דלו מאנוש נעו, דהוו דלי גופא בכפנא, לא הוו יהבי ד ליה למיכל ולמשתי, ואשתני ד דיוקניה משאר בני עלמא דכתיב דלו מאנוש נעו. כתיב הכא נעו. וכתבי התם נעו מעגלותיה. הכי נמי הוו סטאן מעגלין ואורחין, דלא נ למיעל תמן. ואפילו עופי פ שמיא הוו מנעי *) למיעל תמן דכתיב * נתיב לא ידעו עיט וגו'. ובגיני כך, כולי עלמא הוו צווחין על סדום. ועל עמורה, ועל כלהו קרתי, דכלהו כגוונא חדא הוו. ריג) זעקת סדום ועמורה כי רבה, א"ל אברהם, אמאי. אמר ליה, וחטאתם כי כבדה מאד. בגיני כך, ארדה נא ואראה הכצעקתה. פ הכצעקתם מבעי ליה, דהא כתיב זעקת סדום ועמורה, ותרי קרתי הוו, אמאי הכצעקתה. אלא, הא אקמוה.

ריד) ת"ח ב) בסטרא דתותי קלא י דברדא, סלקין יא קוטרי, ב) כלהו בכתפא. מתכנשי בחד י טיף, ועאלין בגו נוקבי דתהומא רבא אתעכידו חמש י בחד. חד איהו, יי כד טו איכא יי צלילין, יי קלין, דכלהו אתעבידו חד. קלא דסליק מתתא, עאל בינייהו, ואתמשכו יי בחד. רטו) וההוא קלא סלקא ונחתא, תבעא דינא לאתמשכא לתתא. כד האי קלא סלקא למתבע דינא, כדין אתגלי יי קב"ה לאשגחא בדינא.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) בלוחו דג שלמסה מאכן הכרד שם גולה עסן. (א) נתיב לא ידעו עיט: לעיל כ"א דף רנ"ב ציון ב'.
ב) כל שם כבוד הדין ולחורז ככתפיים שהוא לחורז של פנים עני הרחמים טלס מתאספס נטיפה אחת שהוא חד טיף לעורר דין בעולם.

חלופי גרסאות א) נ"א ע"ל. ב) נ"א למנעל. ג) נ"א מוסיף דעאל תמן. ד) נ"א ל"ג ליה. ונ"א לון. ה) נ"א דיוקניהו. ו) נ"א נשא. ז) נ"א למיעאל. ח) נ"א שמיא. ט) נ"א הכועקתם. י) נ"א דברא. יא) נ"א ל"ג קוטרי. ונ"א קוטרא (א-י). יב) נ"א מוסיף טיף טיף. יג) נ"א כחר. יד) נ"א ל"ג כר. כו) נ"א ל"ג איכא. עז) נ"א צלילין. יז) נ"א קלילין. ונ"א קלילין. יח) נ"א בחד. יט) נ"א לאשגחא קב"ה.

הכצעקתה עשו

הסולם

מאמר

ומשום זה כל העולם היו צועקים על סדום ועמורה, ועל כל הערים, כי כולם היו שוים. ריג) זעקת סדום ועמורה כי רבה: אמר לו אברהם להקב"ה, למה אמר לו וחטאתם כי כבדה מאד, משום זה ארדה נא ואראה הכצעקתה, וגו'. ושואל, הכצעקתם היה צריך לומר, שהרי כתוב זעקת סדום ועמורה, ושני ערים היו, ולמה אומר הכצעקתה, לשון יחיד. ואומר, אלא כבר בארנה.

פרצה היה טורף הנחל שהוא סדום, לאלו בני העולם שנכנסו שם. שכולם, אם ראו למי, שהיה נותן לאכול ולשתות לאדם אחר, השליכו אותו בעומק הנהר, וכן השליכו את האדם שקיבל ממנו האכילה ושתייה.

ריד) ת"ח ב) בסטרא וכו': בוא וראה, בצד, שמתחת קול הברד, עולים כל הסבכים בכתף, מתאספס בטפה אחת, ובאים בהנקבים של תהום הגדול, ונעשו חמשה באחד. אחד הוא כשיש קולות צלולים, שכולם נעשו אחד, כי הקול של משה נכנס ביניהם ונמשך עמהם כאחד. וקול ההוא עולה ויורד ותובע דין

ריב) ועל דא כלהו בני עלמא: ועל כן כל בני העולם היו נשכחים מני רגל, כי מנעו את רגליהם מלכנוס שמה. ומי שנכנס שמה, דלו מאנוש נעו, שהיו דולים את כחות הגוף ברעב שלא נתנו לו לאכול ולשתות ונשתנה צורתו משאר בני העולם, שכתוב דלו מאנוש נעו. כתוב כאן נעו וכחוב שם נעו מעגלותיה מה שם פירושו של נעו שנטו מעגלותיה ולא נמצאו, אף כאן דלו מארץ נעו פירושו שהיו נוטים מעגלות ואורחות שלא לכנוס שמה, ואפילו עוף השמים מנעו את עצמם מלכנוס שמה. שכתוב, נתיב לא ידעו עיט.

(דסוף דף ק"ה ע"ב *) דף ק"ו ע"א

רטז) אמר ר' שמעון, הכצעקתה. מאן הכצעקתה, דא גזרת דינא, ידתבעא דינא כל יומא. דהכי תנינן כמה שנין קיימא גזרת דינא, ויתבעא

חלוסי גרסאות א נא גזרת. ב נא דתבעה. ג נא קיימת. ד נא גזרת. ה נא ותבעה.

מאמר	הסולם	הכצעקתה עשו
<p>להמשך למטה. כאשר קול הזה עולה לתבוע דין, נתגלה אז הקב"ה, להשגיח בדין.</p>	<p>א' דף קל"ו ד"ה חו מן המדברי ודף ז' ד"ה וכבר ע"ש וע"כ אומר הכתוב הכצעקתה. לשון יחיד, כי אין כאן אלא קול אחד.</p>	<p>א' דף קל"ו ד"ה חו מן המדברי ודף ז' ד"ה וכבר ע"ש וע"כ אומר הכתוב הכצעקתה. לשון יחיד, כי אין כאן אלא קול אחד.</p>
<p>פירוש. הדינים שבועולם מתחלקים לב' בחינות א) מבחינת המלכות עצמה, והקול העולה מדינים הללו, נקרא קול של מטה. דהיינו של המלכות. ב) מבחינת המלכות המפותחת בבינה, והקול העולה מדינים הללו, נקרא, קול של מעלה. דהיינו של הבינה. וכן נקרא קול הברד, ורומז על הכתוב קולות וברד שנאמר במכות מצרים. וענין ב' קולות הללו נתבארו לעיל (בהקדמה הזהר דף קל"ו ד"ה חו מן המדבר ע"ש). קוטרי פירוש סבכים כי דבר מסוכן, שקשה להתירו ולפתחו, נקרא קוטרא. כמ"ש קטיר קא חזינא הכא. (יבמות סא.) וכן תרי קוטרי עבדי ביה (שם ק"ז:). כתף, פירוש מוחין דאחורים של הגוף, כי הכתף הוא אחורי הפנים. חדר טיף פירוש, טפה של נקודת השורק. כי ג' נקודות חולם שורק חירק, שכל המוחין נמשכים מהן, מכונים ג' טיפות (לעיל בראשית א' דף רס"ד אות שכ"א) ההומא רבא. פירוש כחות הדין הנמשכים מהבינה, (כנ"ל בראשית א' דף רס"ג ד"ה לבתר תהומא רבא).</p>	<p>ו"ש הר איהו, כד איכא צרילין קלין, מתי כל החמשה אחר, הוא כאשר יש קולות צלולים, כלומר, שקול העב של מטה אינו נשמע בהם, דכלהו אתעבידו חד. שכולם נעשו קול אחד, וקול של מטה אינו מעורב בהם. כי קלא דסליק מתחת דהיינו קול של מלכות עצמה, עאר בנייהו ואחמשיכו כחד, בא ביניהם, בין הקולות של מעלה, ונמשך עמהם יחד, כלומר שנבלע בהם ואינו נשמע. וההוא קלא, וקול ההוא של מעלה, הנשמע, סלקא בסוד נקודת החולם, ונחתא, בסוד נקודת השורק, תבעא דינא, בסוד הדינים הנמשכים מהשורק מטרם שנכללה בחולם, ראתמשכא לתתא, כדי שתוכל להמשך ולהאיר למטה, כד האי קלא סלקא למתבע דינא, כדן אתגלי קב"ה לאשנחא כדינא, באותה שעה שהקול עולה לתבוע דין, דהיינו בשעת שליטת נקודת השורק, אז נתגלה הקב"ה להשגיח בדין. פירוש כי התגלות הקב"ה ה"ס אור החכמה, ואחר התכללות הקוין זה בזה היא נמשכת משליטת נקודת השורק, שאין אור החכמה בשום קו אלא בה, (כנ"ל ב"א דף ט"ו ד"ה ההיא) אמנם בעת ההיא הוא משגיח בדין, אבל לאחר התכללות הקוין זה בזה הוא מאיר ברחמים.</p>	<p>ו"ש הר איהו, כד איכא צרילין קלין, מתי כל החמשה אחר, הוא כאשר יש קולות צלולים, כלומר, שקול העב של מטה אינו נשמע בהם, דכלהו אתעבידו חד. שכולם נעשו קול אחד, וקול של מטה אינו מעורב בהם. כי קלא דסליק מתחת דהיינו קול של מלכות עצמה, עאר בנייהו ואחמשיכו כחד, בא ביניהם, בין הקולות של מעלה, ונמשך עמהם יחד, כלומר שנבלע בהם ואינו נשמע. וההוא קלא, וקול ההוא של מעלה, הנשמע, סלקא בסוד נקודת החולם, ונחתא, בסוד נקודת השורק, תבעא דינא, בסוד הדינים הנמשכים מהשורק מטרם שנכללה בחולם, ראתמשכא לתתא, כדי שתוכל להמשך ולהאיר למטה, כד האי קלא סלקא למתבע דינא, כדן אתגלי קב"ה לאשנחא כדינא, באותה שעה שהקול עולה לתבוע דין, דהיינו בשעת שליטת נקודת השורק, אז נתגלה הקב"ה להשגיח בדין. פירוש כי התגלות הקב"ה ה"ס אור החכמה, ואחר התכללות הקוין זה בזה היא נמשכת משליטת נקודת השורק, שאין אור החכמה בשום קו אלא בה, (כנ"ל ב"א דף ט"ו ד"ה ההיא) אמנם בעת ההיא הוא משגיח בדין, אבל לאחר התכללות הקוין זה בזה הוא מאיר ברחמים.</p>
<p>ווי"ש בסטרא דתותי קלא דברדא בצד שמתחת הקול של ברד, שהוא הקול של מעלה מבינה, סלקין קוטרי כלחו בכתפא, עולים כל הסבכים, דהיינו שהם נפתחים ומושגים. בכתף, שהוא בחינת מוחין דג"ר דאחורי הגוף, כי קול הברד כולו טוב בלי רע, וע"כ כל סבכי הדינים מקבלים בו את תקונם, ומפרש יותר, מתכנשי בחד טיף, כל האורות מתאספים בטפה אחת מג' הטפות חולם שורק חירק, והיינו בטפה דשורק, שכל הדינים נמשכים ממנה כל עוד שלא נתחברה בטפה דחולם, ולפיכך, ועאלין בנו נוקבי דתהומא רבא, שמכח הדינים דשורק הם נכנסים בהנפקים של תהום הגדול, כלומר שבאים בדינים דבינה, שה"ס קול של מעלה כנ"ל, ואז אתעבידו חמיש בחד, שכל החמשה ספירות כח"ב ת"מ, נכללו בקול אחד הנזכר, דהיינו אפילו המלכות שהיא קול של מטה נכללה ג"כ בקול הזה של מעלה, הנק' קול הברד, וקול המלכות עצמה לא ישמע, כי לולי נגלה קולה, היו המוחין מסתלקין, (כמ"ש בבראשית</p>	<p>ווי"ש בסטרא דתותי קלא דברדא בצד שמתחת הקול של ברד, שהוא הקול של מעלה מבינה, סלקין קוטרי כלחו בכתפא, עולים כל הסבכים, דהיינו שהם נפתחים ומושגים. בכתף, שהוא בחינת מוחין דג"ר דאחורי הגוף, כי קול הברד כולו טוב בלי רע, וע"כ כל סבכי הדינים מקבלים בו את תקונם, ומפרש יותר, מתכנשי בחד טיף, כל האורות מתאספים בטפה אחת מג' הטפות חולם שורק חירק, והיינו בטפה דשורק, שכל הדינים נמשכים ממנה כל עוד שלא נתחברה בטפה דחולם, ולפיכך, ועאלין בנו נוקבי דתהומא רבא, שמכח הדינים דשורק הם נכנסים בהנפקים של תהום הגדול, כלומר שבאים בדינים דבינה, שה"ס קול של מעלה כנ"ל, ואז אתעבידו חמיש בחד, שכל החמשה ספירות כח"ב ת"מ, נכללו בקול אחד הנזכר, דהיינו אפילו המלכות שהיא קול של מטה נכללה ג"כ בקול הזה של מעלה, הנק' קול הברד, וקול המלכות עצמה לא ישמע, כי לולי נגלה קולה, היו המוחין מסתלקין, (כמ"ש בבראשית</p>	<p>ווי"ש בסטרא דתותי קלא דברדא בצד שמתחת הקול של ברד, שהוא הקול של מעלה מבינה, סלקין קוטרי כלחו בכתפא, עולים כל הסבכים, דהיינו שהם נפתחים ומושגים. בכתף, שהוא בחינת מוחין דג"ר דאחורי הגוף, כי קול הברד כולו טוב בלי רע, וע"כ כל סבכי הדינים מקבלים בו את תקונם, ומפרש יותר, מתכנשי בחד טיף, כל האורות מתאספים בטפה אחת מג' הטפות חולם שורק חירק, והיינו בטפה דשורק, שכל הדינים נמשכים ממנה כל עוד שלא נתחברה בטפה דחולם, ולפיכך, ועאלין בנו נוקבי דתהומא רבא, שמכח הדינים דשורק הם נכנסים בהנפקים של תהום הגדול, כלומר שבאים בדינים דבינה, שה"ס קול של מעלה כנ"ל, ואז אתעבידו חמיש בחד, שכל החמשה ספירות כח"ב ת"מ, נכללו בקול אחד הנזכר, דהיינו אפילו המלכות שהיא קול של מטה נכללה ג"כ בקול הזה של מעלה, הנק' קול הברד, וקול המלכות עצמה לא ישמע, כי לולי נגלה קולה, היו המוחין מסתלקין, (כמ"ש בבראשית</p>
<p>(דשו"י דף ק"ו ע"א)</p>	<p>רטז) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, כתוב הכצעקתה, ממי הוא הכצעקתה הזה, ומשיב, זהו גזרת דין שחובעת דין בכל יום, שעליה אומר הכתוב הכצעקתה, כי כך למדנו הרבה</p>	<p>רטז) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, כתוב הכצעקתה, ממי הוא הכצעקתה הזה, ומשיב, זהו גזרת דין שחובעת דין בכל יום, שעליה אומר הכתוב הכצעקתה, כי כך למדנו הרבה</p>

מקמי קב"ה, על דזבינו אחוי ה' דיוסף, ליוסף. בגין דגזרת דינא, צווחת על דינא, ועל דא, הכצעקתה הבאה אלי.

ריז) י מה הבאה אלי, דא הוא י רוא, כד"א * בערב היא באה ובבקר היא שבה. ודא הוא הבאה אלי תדיר. כגוונא דא, י קץ כל בשר באי לפני. והא אתמר. עשו כלה י הא אתמר.

ריח) י ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע. אמר ר' יהודה מאן חמא י אבא דרחמנותא כאברהם. ת"ה, בנח כתיב ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו'. עשה לך תיבת עצי גפר. ואשתיק, ולא אמר ליה מידי, ולא בעא רחמי. אבל אברהם, בשעתא דאמר ליה קב"ה, זעקת סדום ועמורה כי רבה וגו'. י ארדה נא ואראה וגו'. מיד י כתיב ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע.

מסורת הזהר

(א) בערב היא באה: (אסתר ב') ח"א רב: ח"ב רסב. ח"ג רכ: רמב: ת"ז תכ"א נו: גת. ז"ח שה"ש ע"ב טא שיא. (ב) קץ כל בשר: לעיל ב"א דף ש"ל ציון ד'. (ג) ויגש אברהם ויאמר: לעיל דף ג"ח ציון ד'.

חלופי גרסאות ה' ג"א ל"ג דיוסף, כ ג"א מאי. ג ג"א מוסיף גזרת דינא רוא. ד ג"א מוסיף לפני וראו. ה ג"א והא. ו ג"א הכא רחמנותא דאברהם. ז ג"א ל"ג ארדה נא ואראה וגו'. ח ג"א ל"ג כתיב.

עשו הכצעקתה - עשו

הסולם

מאמר

הרבה שנים עמדה גזרת הדין, ותבעה מאת הקב"ה, על מה שאחיו של יוסף מכרוהו ליוסף. כי גזרת הדין צועקת שיחגלה הדין. ועל כן אומר הכתוב הכצעקתה הבאה אלי. דהיינו צעקתה של גזרת הדין. פירוש. גזרת הדין. ה"ס הארת נקודת השורק שבהנוקבא, מטרם התכללותה בחסדים, שאינה מתגלה אלא עם גילוי דינים כנ"ל. וסוד יוסף ה"ס הארת ג"ר (כמ"ש לעיל בהקדמה הזהר דף ו' ד"ה אחילוי יוסף ע"ש) וע"י שאחיו של יוסף מכרוהו למצרים נסתלקו הג"ר מהם. וזהו שמרמו ר"ש. כמה שנין קיימא גזרת דינא ותבעא וכו'. דהיינו שתבעה על שנתבטלה הארתה מחמת מכירת יוסף, בגין דגזרת דינא צווחת על דינא, כי רצתה לצעוק ולגלות הדין, דהיינו שרצתה להחזיר הג"ר המתבטלים על ידי מכירת יוסף ומתוך שאין הארתה אלא עם גילוי הדין, כנ"ל על כן מרומזת הארתה בסוד צווחת עק דינא, ועל דא הכצעקתה הבאה אלי, דהיינו גילוי החכמה על ידי צעקתה של גזרת הדין.

הכצעקתה. שה"ס גילוי הארת החכמה על ידי צעקה של גזרת דינא, כבדיבור הסמוך. מבאר המלות הבאה אלי, שהוא לשון הוה, שפירושו, שבאה בעת הזווג. כמ"ש בערב היא באה, הרומז על זמן הזווג שהוא המקבל מהארת השורק, שנקרא ערב, להיותו בשליטת הדינים של השורק, שז"ס ותקם בעוד לילה, (כנ"ל בראשית א' דף ק"ז אית קב"ה) ודא הוא הבאה אלי תדיר, וע"כ כתוב הבאה אלי, לשון הוה, כי הוא נוהג תדיר, כי בתחילת כל זווג נוהג שליטת השורק בסוד הארת קו השמאל, (כנ"ל בראשית ב' דף קל"ו ד"ה פנימית ע"ש) כגוונא דא קץ כל בשר בא לפני, והא אתמר, כעין זה אומר הכתוב, קץ כל בשר בא לפני, שאומר ג"כ לשון הוה, בא לפני (ועי' להלן דף ע"ב אות ר"ג).

מאמר האף תספה צדיק עם רשע

ריח) ויגש אברהם ויאמר האף וגו'. אמר ר"י מי ראה אב רחמן כמו אברהם. בוא וראה בנח כתוב ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו' ושחק ולא אמר כלום ולא בקש רחמים. אבל אברהם בשעה שאמר לו הקב"ה זעקת סדום ועמורה וגו'. מיד כתוב, ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע.

אמר

ריז) מה הבאה ארי וכו': ושואל מה משמיענו הכתוב בהמלות הבאה אלי, ואומר, זה הוא סוד, כמו שאתה אומר בערב היא באה ובבקר היא שבה. כלומר, אחר שביאר המל (דע"י דף ק"ז ע"א)

ריט) א"ר אלעזר אוף אברהם. לא א' עבד שלימו. כדקא יאות. נח לא עביד ב' מידי, : לא האי ולא האי. אברהם תבע : דינא כדקא יאות, דלא ימות זכאה עם חייבא. ושאר ממששים, עד עשרה. עבד ולא אשלים, דלא בעא רחמי בין כך ובין כך, : דאמר אברהם לא בעינא למתבע אגר ועובדוי. רכ) אבל מאן עבד שלימו כדקא יאות : דא משה. דכיון דאמר קב"ה * סרו מהר מן הדרך וגוי. עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו. מיד מה כתיב ב' ויחל משה את פני ה' אלקיו וגוי. עד דאמר, : ועתה אם תשא ב' חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. ואע"ג דכלהו חטו, לא זו מתמן, עד דאמר ליה י' סלחתי כדברך.

רכא) אבל אברהם לא אשגח אללא אי אשתכח בהו זכאי, ואם לאו לא. ועל דא לא הוה בעלמא ב' בר נש, דיגין על דריה, כמשה, דאיהו רעיא מהימנא.

רכב) ויגש אברהם ויאמר. אתקין גרמיה למתבע י' דא. ה' אולי ימצאון שם חמשים. שרא מחמשים, דאיהו י' שירותא למנדע, עד עשרה, דאיהו י' עשיראה, סופא דכל דרגין.

מסורת הזהר

א) סרו מהר מן הדרך: (שמות ל"ב) ח"א סז: רנד. ח"ג יד: רלא. ז"ח כ"ג טא שלב. ב) ויחל משה: לעיל פ' נח ס"ו ציון א. ג) ועתה אם תשא חטאתם: לעיל פ' נח ס"ו ציון ה'. ד) סלחתי כדברך: (במדבר י"ד) ח"ג יד: קסא: ה) אולי-המשים: לעיל דף נ"ח ציון ה'. חלומי גרסאות ה' נ"א עכיר. ז' נ"א מדי. ז' נ"א ל"ג לא האי ולא האי. ד' נ"א דיניה. ה' נ"א מסיף מ"ט דאמר. ו' נ"א עובדא. ז' נ"א ל"ג דא (אה"ל). ח' נ"א חטאתם וגוי. ט' נ"א ל"ג בר נש. י' נ"א רעיא. י"א נ"א דינא. י"ב נ"א שרא למעכד. י"ג נ"א עשרה.

מאמר	הסוכים	האף חספה צדיק עם רשע
<p>ריט) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, אף אברהם לא עשה בשלימות כראוי. נח לא עשה כלום לא זה ולא זה. כלומר לא בקש על צדיקים כאברהם, ולא בקש אף על הרשעים כמשה. כמו שמבאר לפנינו. אברהם תבע משפט כראוי, שלא ימות צדיק עם רשע, והתחיל מן חמשים צדיקים עד עשרה. עשה ולא השלים, כי לא בקש רחמים בין כך ובין כך, כיון אם יש צדיקים ובין אם אין צדיקים. כי אמר אברהם, איני רוצה לתבוע שכר על מעשי. כלומר, שלא האמין בעצמו שיש לו שכר, עד לבקש בזכותו לפטור את הרשעים מן הדין.</p>	<p>לא זו מתמן עד דמחל קביה לישראל הה"ד וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו וכתיב ויאמר ה' סלחתי כדברך. כי כן גרסינן בזהר פרשת ויקרא דף י"ד ע"ב (דפו"י) ע"ש. והוא סוכרתי, כי לא יתכן ש"א יביא הכתוב של מחילה הנאמר בעגל, ויביא רק הכתוב, סלחתי כדברך, הנאמר במרגלים.</p>	<p>רכא) אבל אברהם וכו': אבל אברהם לא התחשב אלא אם נמצא בהם צדיקים, ואם אין בהם צדיקים, לא התפלל ועל כן לא היה עוד איש בעולם שיגין על דורו כמו משה, שהוא רוצה הנאמן.</p>
<p>רכב) ויגש אברהם ויאמר: פירוש, שהתקין את עצמו לבקש את זה. אולי ימצאון שם חמשים, התחיל מחמשים, שהוא התחלה לדעת, עד עשרה שהוא סוף כל המדרגות. פירוש, כי ה' קומות יש בכל מדרגה זה למטה מזה, היוצאות על ה' בחינות המסך כנ"ל בסחיחה לחכמת הקבלה אות כ"א עש"ה (דפו"י דף ק"ו ע"א)</p>	<p>רכב) ויגש אברהם ויאמר: פירוש, שהתקין את עצמו לבקש את זה. אולי ימצאון שם חמשים, שהוא התחלה לדעת, עד עשרה שהוא סוף כל המדרגות. פירוש, כי ה' קומות יש בכל מדרגה זה למטה מזה, היוצאות על ה' בחינות המסך כנ"ל בסחיחה לחכמת הקבלה אות כ"א עש"ה ונמצא</p>	<p>ונמצא</p>

רכג) אמר ר' יצחק עד עשרה ה' אלין עשרה יומין, דבין ראש השנה ליום הכפורים. נ בגין כך שרא מחמשים עד עשרה. וכיון דמטא לעשרה, אמר, מכאן ולתתא לאו י הוא אתר דקיימא בתשובה, בגיני כך לא נחת לחתא מעשרה. ה

רכד) * ויבאו שני המלאכים סדומה בערב וגו'. אמר ר' יוסי, תא חזי, מה כתיב לעילא, ב וילך ה' כאשר * כלה לדבר אל אברהם. דהא כיון דאתפרש שכינתא מאברהם, י ואברהם תב לאתריה, כדין ויבאו שני המלאכים סדומה בערב, דהא חד אסתלק י בשכינתא, ואשתארו אינון תרין. רכה) כיון דחמא ה' לוט לון, רהט ט בתרייהו. מאי טעמא, וכי כל אינון דהוו אתיין, איהו ה' אעיל לון לביתיה, ויהיב לון למיכל ולמשתי, ובני מתא היך לא קטלין ליה, דהא י לברתיה יא עבדו דינא.

רכו) י ומאי הוא. דברתיה דלוט, יהבת פתא דנהמא לחד עניא, ידעו בה, שפוח דובשא, ואותבוה בריש י איגרא, עד דאכלוה צרעי.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) ויבאו שני המלאכים: לעיל דף כ"ז ציון
 א: ב) וילך ה' כאשר כלה: לעיל דף נ"ט ציון ב'.

ה) לעיל ס"ג ע"א.

חלופי גרסאות א ג"א אילין. ב ג"א בגיני. ג בדפוסי כתב מה שחסר כאן עיי' בסוף הספר סימן ח"י. ד ג"א ל"ג הוא. ה אה"ל כתב דכאן שייך מה שנרשם לעיל בס"ת מאות ע"ב עד אות ע"ו. ו ג"א תב אברהם. ז ג"א מוסיף בשכינתא, כיון דבשר לשרה ועביר שליחותיה אסתלק (הרמ"ק ואה"ל). ח ג"א לון לוט. ט ג"א אבתרייהו. י ג"א בברתיה. יא ג"א עבדו. יב ג"א ל"ג מן ומאי עד אלא. יג ג"א אגרא.

האף תססה צדיק עם רשע

הכולם

מאמר

וכיון שהגיע לעשרה, אמר מכאן ולמטה ששם המלכות שאינה נמתקת בכינה. אינו מקום העומד בתשובה. אינו נמתק בכינה. הנקראת תשובה. משום זה לא ירד לבקש על למטה מעשרה.

ונמצא בקומת כתר חמשים ספירות שהם ה' ספירות כתיב תו"ם שבכל אחת עשרה ספירות. ובקומת חכמה רק ארבעים ספירות. כי חסרה ע"ס דכתר. ובקומת בינה שלשים ספירות. כי חסרים ג"כ ע"ס דחכמה. ובקומת ת"ת עשרים ספירות. כי חסרים גם ע"ס דבינה. ובקומת מלכות רק עשר ספירות. וז"ש. ש"א מחמשים דאידו שירותא למנדע, דהיינו קומת כתר שיש בה חמשים ספירות. עד עשרה. דאידו עשיראה. עד קומת מלכות שאין בה רק עשר ספירות והמלכות היא ספירה עשירית לע"ס. סופא דכל דרנין. והיא סוף כל המדרגות.

מאמר ויבאו שני המלאכים סדומה רכד) ויבאו שני המלאכים סדומה וגו': אמר ר' יוסי בוא וראה מה כתוב למעלה. וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם. כי מאחר שהשכינה נפרשה מאברהם. ואברהם שב למקומו. אז ויבאו שני המלאכים סדומה בערב. כי מלאך אחד נסתלק עם השכינה ונשארו שנים אלו. כנ"ל דף כ"ח אות ע"ד.

רכה) כיון דחמא לוט וכיו': כיון שראה אותם לוט רץ אחריהם. מה הטעם, וכי כל אלו שהיו באים לעירו. היה מכניסם לביתו. ונותן להם לאכול ולשתות. ובני עירו לא הרגו אותו. והלא בתו של לוט, שנחנה פת לחם לעני אחד. ונודע להם זה. משחיה דבש. והושיבוה בראש הגג. עד שהדבורים אכלוה.

רכג) אמר ר' יצחק וכו': אר"י עד עשרה שהתפלל עליהם אברהם, אלו הם עשרת הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים, שבהם מתקנות עשר ספירות המלכית לעלות אל הכינה. משום זה התחיל להתפלל מחמשים עד עשרה. שהם ע"ס המלכות בתקון עשרת ימי תשובה. (דפוסי דף ק"ו ע"א י' דף ק"ו ע"ב)

רכז) אלא בגין דהוה בליליא, חשיב דלא יסתכלון ליה בני מתא, ועם כל דא, כיון ^א דאעלו לביתא, אתכנשו כלהו, ואסחרו לביתא. רכח) א"ר יצחק, אמאי רהט לוט אבתרייהו ^ב דכתיב, * וירא לוט ^ב וירץ : לקראתם. ר' חזקיה ור' ייסא. חד אמר, דיוקנא דאברהם חמא ^ד עמהון. וחד אמר שכינתא ^ה אתיא עלייהו. כתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם וכתיב התם ^ו וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן חמא שכינתא, אוף הכא חמא שכינתא.

רכט) 'וע"ד, וירא לוט וירץ לקראתם ויאמר ^ג הנה נא אדני באלף דלית נוין יו"ד. סורו נא, גשו נא ^ה מבעי ליה, מאי סורו נא. אלא לאהדרא לון ^ו סחרניה דביתא, ^ז בגין דלא יחמון לון בני מתא, ולא ^ח יעלון באורח מישר לביתא, ובגין כך, סורו נא.

רל) ר' חזקיה פתח ^י כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה. כמה אית לון לבני נשא, לאסתכלא ^{יב} בעובדוי דקב"ה, ולאשתדלא באורייתא יממא ולילי, דכל מאן ^{יג} דאשתדל באורייתא, ^{יד} קב"ה אשתבח ביה לעילא, ואשתבח ביה לתתא, בגין דאורייתא, ^{טו} אילנא דחיי איהי, לכך אינון ^{טז} דעסקין בה, למיהב לון ^{יז} חיינ בעלמא דין, * ולמיהב לון ^{יח} חיינ בעלמא י"א דאתי.

דרך אמר

מסורת הזהר

א) נראה לומר דק"ל וירץ כי בספרינו כתוב ויקם אלכ העיקר לומר וירא וקראתם ל"ג שבהם הסכימה וממילא לומר ג"כ ויקם היינו כמו וירץ. א) וירא לוט: בראשית י"ט. ב) וירץ לקראתם מפתח האהל: לעיל דף ה' ציון ב'. ג) הנה נא אדני סורו נא: (שם) ח"א קו. ד) כי הוא לקצות הארץ: (איוב כ"ח) ח"א סז.

חלופי גרסאות א) נ"א דעלו. ב) נ"א מוסיף אלא בגין דכתיב. ג) נ"א מוסיף לקראתם, משום דחמא וירץ לקראתם (זה אברהם) (הרמיק ואה"ל). ד) נ"א עליהון. ה) נ"א אתינא. ו) נ"א מוסיף וירא וירץ. ז) נ"א וע"ד. ח) נ"א מיבעי. ט) נ"א סחרניה. י) נ"א ל"ג בגין. יא) נ"א ייעלון. יב) נ"א בפולחנא. יג) נ"א דישתדל. יד) נ"א ל"ג קב"ה. טו) נ"א מוסיף אילנא דחיי איהו ואילנא דחיי איהי (אה"ל). טז) נ"א דאתקיסו (אה"ל). יז) נ"א חיינ. יח) נ"א חייס. יט) נ"א מוסיף דאתי, דכתיב עץ החיים למחויקים בה (רמ"ק).

מאמר

הסולם

ויבאו שני המלאכים סדומה

רכז) אלא בגין דכתיב: ומשיבו. אלא משום שהיה בלילה. חשב שבני עירו לא יראו אותם. ועם כל זה, כיון שנכנסו לבית נאספו כולם וסבבו את הבית.

רכח) אמר ר' יצחק וכו': למה רץ לוט י אחרי המלאכים. שכתוב, וירא וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא, אחד אמר שראה עמהם צורתו של אברהם. לכן רץ לקראתם ואחד אמר, שראה השכינה שורה עליהם. לכן רץ לקראתם. וילף נזירה שוה, כתוב כאן, וירא לוט וירץ לקראתם, וכחוב שם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה שם ראה את השכינה. אף כאן ראה את השכינה.

רכט) ועל דא וירא לוט וירץ לקראתם (דסו"י דף ק"ו ע"ב *) דף ק"ו ע"א

למעלה

רלא) ת"ח כי הוא לקצות הארץ יביט. למיהב ה' לון מזונא, ולספקא
 י לון מכל מה : דאצטריכו, בגין דאיהו אשגח ז בה תדיר, דכתיב * תמיד
 עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה.
 רלב) בגין דארץ דא, מה כתיב ה' בה, ז ממרחק תביא לחמה. ולבתר
 ו איהי ז יהבת מזונא וטרפא, (ה) לכל אינון ה' חיוון ברא, דכתיב ז ותקם
 בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה.
 רלג) וע"ד כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה. לכלהו
 בני עלמא, למיהב לון מזונא וספוקא, ה לכל מה דאצטריך כל חד וחד, דכתיב,
 י פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון.
 רלד) ד"א כי הוא לקצות הארץ יביט. לאסתכלא עונדוי דבר נש,
 ולאשגחא בכל מה דעבדי בני נשא בעלמא. תחת כל השמים יראה. ז מסתכל
 יא וחמי לכל חד וחד.

רלה) ת"ח כיון דחמא קב"ה, עובדין דסדום ועמורה, שדר לון לאינון
 מלאכין, לחבלא לסדום. מה כתיב, וירא לוט, חמא לשכינתא, וכי מאן יכיל
 י למחמי שכינתא, אלא, חמא זהרא חד דנהיר, דקא סלקא על רישיהו. וכדין

מסורת הזהר

דרך אמת

א' תמיד עיני ה' בה: לעיל לך דף קמ"ד ציון ב'.
 ב' ממרחק תביא לחמה: (משלי ל"א) ח"ב נ:
 ח"ג כ: לה: ס. צ. ז"ח לילה טא שבג. ג) ותקם בעוד לילה: (שם) לעיל ב"א ס"ט ציון ג'. ד) פותח
 את ידך: (תהלים קמ"ה) ח"ב סב. קנב: ח"ג רכו. ת"ז ז: ת"ח לז: חס"ט ק: קו. ז"ח וישב כ"ט
 טב שיג שמג חק"ח ק"ג טד שיח.

חלופי גרסאות ה' נ"א ליה (אה"ל). ז נ"א דאצטריכא (אה"ל). ז נ"א בית. ז נ"א בהו (אה"ל).
 ה נ"א ל"ג בה. ו נ"א איהו. ז נ"א יהבו. ח נ"א חיוון. ט נ"א בכל. ונ"א ככל (אה"ל). י נ"א
 ויסתכל. יא נ"א וחמי. יב נ"א למיחמי.

ויבאו שני המלאכים סדום

הסולם

מאמר

לקצות הארץ יביט, תחת כל השמים יראה,
 דהיינו לכל בני העולם, לתת להם מזונות
 וכלכלה לפי צרכו של כל אחד ואחד. שכתוב
 פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון.

למעלה, ומשתבח בו למטה, כי התורה היא עץ
 חיים לכל אלו העוסקים בה. לתת להם חיים
 בעולם הזה ולתת להם חיים בעולם הבא.

רלד) ד"א כי הוא לקצות וכו': פירוש אחר
 להכתוב כי הוא לקצות הארץ יביט,
 היינו להסתכל במעשה בני אדם, ולהשגיח בכל
 מה שבני אדם עושים בעולם. תחת כל השמים
 יראה, היינו שמסתכל ורואה את כל אחד ואחד.

רלא) ת"ח כי וכו': בוא וראה, כתוב, כי הוא
 לקצות הארץ יביט, היינו, כדי לתת
 להם מזונות ולכלכל אותם בכל מה שהם
 צריכים. ארץ היא המלכות, קצות הארץ היינו כל
 הנמשכים ממנה משום שהוא משגיח בה תמיד
 שכתוב, עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד
 אחרית שנה.

רלה) ת"ח כיון דחמא וכו': בוא וראה כיון
 שראה הקב"ה מעשה סדום ועמורה,
 שלח אותם המלאכים להשחית את סדום, מה
 כתוב, וירא לוט, היינו שראה את השכינה,
 ושואל, וכי מי יכול לראות את השכינה, ומשיב,
 אלא ראה אור אחד מאיר ועולה על ראשיהם,
 ואז אמר, הנה נא אדני, באלף דלת, שהוא שם
 השכינה

רלב) בנין דארץ וכו': משום שארץ זו, דהיינו
 המלכות, מה כתוב בה, ממרחק תביא
 לחמה, ואחר כך היא נותנת טרף ומזון לכל
 חיות השדה, שהם המלאכים רביע שכתוב ותקם
 בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה.
 רלג) וע"ד כי הוא וכו': ועל כן כתוב, כי הוא
 (דפו"י דף ק"ו ע"א)

א ויאמר הנה נא אדני א באלף דלית, כמה דאתמר. ובגין שכינתא, ההוא נהירו דנהיר, קאמר סורו נא אל בית עבדכם.

רלו ולינו ורחצו רגליכם. לא עבד הכי אברהם. אלא בקדמיתא אמר ורחצו רגליכם, ולבתר ואקחה פת לחם וגו'. אבל לוט אמר, סורו נא אל בית עבדכם ולינו. ולבתר ורחצו רגליכם והשכמתם והלכתם לדרככם. בגין דלא ב) ישתמודעון בהו בני נשא.

רלו ויאמרו לא כי ברחוב נלין, בגין ד דכך הוו עבדי אורחין דעאלין תמן, לא הוה בר נש דיכנוש לון לביתא. ועל דא, אמרו לא כי ברחוב נלין, ומה כתיב ויפצר בם מאד וגו'.

רלח ת"ח, כד קב"ה עביד דינא בעלמא, שליחא חדא עביד ליה, והשתא חמינן תרי שלוחי, אמאי, וכי לא סגי ל' בחד. אלא חד הוה, ומה דאמר תרי, חד הוה לאפקא ליה ללוט. ולשזבא ליה, וחד למיהפך לקרתא, ולחבלא ארעא, ובגין כך אשתאר חד.

מדרש הנעלם

רלט*) רבי פתח, כהאי קרא, ואלה הגוים אשר הניח ה' לנסות בם את ישראל. אמר רבי, י' חזי הוית בההוא עלמא. ולית עלמא קאים, אלא באינן

דרך אמר

ה) שלא יכירו בבס.

מסורת הזהר

א) ויאמר הנה נא אדני: לעיל דף ס"ח ציון

ב) ויפצר בם מאד: (בראשית י"ט)

ג) ואלה הגוים אשר הניח: שומטים ג'.

חלוסי גרסאות א) נ"א דאלף דלית בוין יויד. ב) נ"א מוסיף דהוה ההוא. ג) נ"א מוסיף לחם וסעדו לבס ול"ג וגו'. ד) נ"א כך. ה) נ"א עבדין. ונ"א עברי (אה"ל). ז) נ"א מוסיף (ויסורו אליו עבדו) ועבדו כמה דאמר לון סורו נא בעקמימותא (מאורח מישור) ויעש להם משחה ומצות אפה פסח היה (הוה) (רמ"ק ואה"ל). ח) נ"א חד. ט) נ"א הכי הוא וראי בגין דחד. י) נ"א ולשזבא. י"א נ"א ל"ג מן וחד ער אשתאר, וגורס לבתר אשתאר. י"ב נ"א מוסיף רבי אבא. י"ג נ"א חזיא. י"ד נ"א ולית באינן ול"ג קאים אלא. ונ"א ל"ג ולית עלמא ונ"א ולית מעלה אלא באינן. ונ"א ולית מעלה באינן (ר"א).

מאמר

הסולם

ויבאו שני המלאכים סדומה

רלח ת"ח כד וכו': בוא וראה, כאשר הקב"ה עושה דין בעולם. שליח אחד עושה אותה, ועתה, בהפיכת סדום, אנו רואים ב' שליחים כמ"ש ויבאו שני המלאכים סדומה. וכי לא די מלאך אחד. ומשיב, אלא אחד היה, ומה שאומר הכתוב שני מלאכים, אחד היה להוציא את לוט ולהציל אותו. ואחד היה להפך העיר ולהשחית הארץ. ומשום זה היה רק אחד בהפיכת סדום.

מדרש הנעלם

מאמר ג"ע וגיהנמ

רלט) רבי פתח וכו': רבי פתח במקרא הזה. ואלה הגוים אשר הניח ה' לנסות בם את ישראל. אמר רבי, מסתכל הייתי באותו העולם. היינו בעולם הנצחי, ואין העולם עומד, אלא

השכינה כמו שנתבאר (לעיל אות רכ"ט) ובשביל השכינה דהיינו אותה הארה שהיה מאיר על ראשיהם כנ"ל, אמר סורו נא אל בית עבדכם.

רלו ולינו ורחצו רגליכם: אברהם לא עשה כך, אלא בתחילה אמר ורחצו

רגליכם ואחר כך, ואקחה פת לחם. אבל לוט אמר סורו נא וגו' ולינו, ולבתר ורחצו רגליכם וגו'. והוא כדו. שלא יכירו בהם בני אדם, כלומר, שאם ירגישו בהם, יאמרו שעתה באו אליו. שהרי עוד לא רחצו רגליהם מן הדרך.

רלו ויאמרו לא כי ברחוב נלין: אמרו כן,

משום שכן היו עושים האורחים שנכנסו שמה, שלנו ברחוב. כי לא היה אדם שיאספם הביתה. וע"כ אמרו, לא כי ברחוב נלין. מה כחוב, ויפצר בם מאד וגו'.

(רס"ו דף ק"ז ע"א *) (דף ק"ז ע"א)

קבלו ברית מילה, ולא האמינו בהקב"ה, ודתו, ולא שמרו שבת, ואלו ה' הם עכו"ם, שנדונים באש, שנאמר * מאש יצאו והאש תאכלם וגו'. וכתוב ^ב ויצאו וראו בפגרי האנשים וגו'.

רמה) גיהנם למעלה, לאותם פושעי ישראל שעברו על מצות התורה, ולא ^ב חזרו בתשובה, שדוחים אותם לחוץ, עד שיקבלו ^ב עונשם. והולכים וסובבים כל העולם שנאמר ^ג סביב רשעים יתהלכון.

רמו) ושם נדונים שנים עשר חדש לאחר כן, מדורם עם אותם שקבלו עונשם ^ד במותם * כל אחד ואחד כפי המקום הראוי לו. והרשעים של ^ה עכו"ם, נדונים תמיד באש ובמים, ושוב אינם עולים, שנאמר ואשם לא תכבה.

רמז) משפט ^ו הרשעים בגיהנם, כמה דכתיב, והי' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש וגו'. ושוב אינם עולים, ולא יקומו ליום הדין, שנאמר ^ז אשר הפך ה' באפו ובחמתו, באפו: בעולם הזה, ובחמתו: בעולם הבא.

רמח) אמר ר' יצחק ^ז להאי גוונא אית ג"ע למעלה, ואית ג"ע למטה. אית גיהנם למטה, ואית גיהנם למעלה. אמר ר' יעקב, הרשעים שקלקלו ברית מילה שבהם, וחללו שבת בפרהסיא, וחללו את המועדות, ושכפרו בתורה, ושכפרו בתחיית המתים, וכדומה להם, יורדים לגיהנם ^ח שלמטה, ונדונים שם ושוב אינם עולים.

רמט) אבל יקומו ליום הדין, ויקומו לתחיית המתים, ועליהם נאמר ^ה ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ועליהם נאמר ^ו והיו דראון לכל בשר. מה דראון, ^ט דיי ראון, שהכל יאמרו דיי בראייתם, ועל הצדיקים שבישראל נאמר, ^י ועמך כלם צדיקים וגו'. (ע"כ מדה"נ)

רנ) ^י והי' המטיר על סדום ועל עמורה ^{יא} וגו', ר' חייא פתח, ^{יב} הנה יום

מסורת הזהר

(א) מאש יצאו: יחזקאל טו. (ב) ויצאו וראו בפגרי: לעיל כ"ב דף רכ"ח ציון נ"ג. (ג) סביב רשעים יתהלכון: תהלים י"ב. (ד) אשר הפך ה' באפו: (דברים כ"ט) ח"א קח. (ה) ורבים מישני אדמת: (דניאל י"ב) לעיל נ"ח דף ע"ד ציון י"א. (ו) והיו דראון לכל בשר: שם. (ז) ועמך כלם צדיקים: לעיל כ"א דף ש"א ציון א'. (ח) והי' המטיר על סדום: לעיל ס' נח מ' ציון א. (ט) הנה יום יום ה': (ישעיה י"ג) ח"א ריח.

חלופי גרסאות ^א נ"א אומות העולם. ול"ג הם עכו"ם ונ"א ע"ז. ^ב נ"א חור. ^ג נ"א עונשם. ^ד נ"א כמותם. ^ה נ"א אומות העולם. ונ"א אומות העולם ע"ז. ^ו נ"א רשעים. ^ז נ"א כהאי. ^ח נ"א למטה. ^ט נ"א דני. ^י נ"א בראייתם. ^{יא} נ"א גפרית ואש מאת ה' מן השמים ול"ג וגו'.

הסולם

<p>מאמר</p> <p>רמה) גיהנם למעלה לאותם וכו': (א"צ פירוש)</p> <p>רמו) ושם נדונו י"ב חודש וכו': (א"צ פירוש)</p> <p>רמז) משפט הרשעים בגיהנם וכו': (א"צ פירוש)</p> <p>רמח) אמר ר' יצחק להאי גוונא וכו': ומסיים ר' יצחק לאוסן הזה שבארתי יש ג"ע למעלה וכו'.</p> <p>(רמזי דף ק"ז ע"ב *) דף ק"ז ע"א</p>	<p>נ"ע וגיהנם</p> <p>רמט) אבל יקומו ליום הדין וכו': (א"צ פירוש)</p> <p>ע"כ מדרש הנעלם.</p> <p>מאמר והי' המטיר על סדום</p> <p>רנ) והי' המטיר על סדום ועל עמורה וגו': ר' חייא פתח. הנה יום ה' בא אכזרי וגו'</p>
---	---

ה' בא אכזרי וגו'. הנה יום ה' בא, דא בי דינא לתתא. ה' בא: כמה דאתמר
א הבאה אלי ב בגין דלא עביד דינא, עד דעאל, ונטיל רשו, כגוונא
דא, ב קץ כל בשר בא לפני.

רנא ד"א הנה יום ה' בא. דא ב הוא מחבלא לתתא, כד נטיל נשמתא.
בגיני כך אכזרי, ד ועברה, לשום הארץ לשמה. דא סדום ועמורה. וחטאיה
(* ישמיד ממנה. ה אלין יתבי ארעא.

רנב) מה כתיב בתריה, ג כי ככבי השמים וכסיליהם וגו'. דהא מן
ז שמיא ה אמטר עליהון אשא, ואעבר לון מן עלמא. לבתר מה כתיב, י אוקיר
אנוש מפז וגו'. דא אברהם, דקב"ה סליק ליה, על כל בני עלמא.

רנג) ר' יהודה אוקים לון ב להני קראי ב ביומא דאתחרב בי מקדשא,
דבהוא יומא, אתחשכו עלאי ותתאי, ואתחשכן יא שמיא וככביא. ר' אלעזר,
י מוקים להני קראי, י ביומי דיוקים קב"ה, לכנסת ישראל מעפרא, וההוא

מסורת הזהר

א) הבאה אלי: לעיל דף ס' ציון ג' ב) קץ כל בשר: לעיל ב"א דף שיל ציון ד' ג) כי
ככבי השמים: (סס) ח"א קפב. קצו: ר"י ח"ב פה. ח"ג קפא: ד) אוקיר אנוש מפז: (ישעיה י"ג)
ח"ג ג'. רט. ז"ח חוקת ב"ב טג שמה.

חלופי גרסאות ה' ג"א ל"ג בא. ב ג"א מוסיף אלי עשו. ג ב"א כד מחבלא לתתא נטיל. ד ג"א מוסיף ועברה
וחרון אף. ה ג"א אליון. ונ"א מוסיף דא אליון (אה"ל) ו ג"א ל"ג בר. ז ג"א שמיא.
ח ג"א אמטיר. ונ"א מוסיף הנה אמטיר (אה"ל). ט ג"א להאי קרא (אה"ל). י ג"א יומא. יא ג"א שמיא וכוכביא.
יב ג"א מוקי. יג ג"א ביומא.

וה' המטיר על סדום

הסולם

מאמר

לעיל (באות רס"ז ע"ש) וז"ס בא לפני ליטול
רשות. כי בא בתחילת כל זווג כנ"ל.

רנא) דבר אחר וכו': פירוש אחר. הנה יום
ה' בא, זהו המחבל של משה. דהיינו
מלאך המות, כשהוא נוטל את הנשמה, משום זה
קורא איתו הכתוב, אכזרי, ועברה וגו' לשום
הארץ לשמה. זהו סדום ועמורה. שנהפכו והיו
לשמה. וחטאיה ישמיד ממנה, אלו יושבי הארץ
ההיא.

רנב) מה כתיב בתריה וכו': מה כתוב אחריו,
כי ככבי השמים וכסיליהם וגו',

כי מן השמים המטיר עליהם אש והעבירם מן
העולם. ואחר כך כתוב, אוקיר אנוש מפז וגו',
זהו אברהם, שהקב"ה העלה אותו למעלה מכל
בני העולם.

רנג) ר' יהודה אוקים וכו': ר"י העמיד את
המקראות האלו, על יום שנחרב בית
המקדש. שביום שהוא נחשכו העליונים
והתחתונים ונחשכו הככבים ומזלות.

ר' אלעזר מוקים וכו': ר"א מעמיד את
מקראות הללו, ביים שהקב"ה יקים את
כנסת ישראל מן העפר. דהיינו לעת הגאולה.

ויום

וגו': הנה יום ה' זה בית דין של משה. דהיינו
הדינים הנמשכים מהמלכות, בעת שהיא בהארץ השמאל
שה"ס נקודת השורק, מטרם שנכלל על ידי קו אמצעי.
שלמעלה באור רס"ו מכנה אותה גורת דינא. בא.
פירושו כמו שנתבאר בפירוש הכתוב הבאה אלי.
(לעיל באות רי"ז) שהיא בא המיד לכל התחלת
הזווג. הבאה אלי, משום שאינו עושה דין עד
שנכנס ומקבל רשות, כעין זה נתבאר בהכתוב
קץ כל בשר בא לפני (לעיל נח דף כ"ט אות
ע"ח) שבא לקבל רשות.

פירוש. כי נתבאר לעיל (בראשית ב' דף
קל"ו ד"ה פנימיות) שב' פעולות נוהגות בכל
זווג, ופעולה הראשונה ה"ס נטילת רשות,
שפירושו שאין הנוקבא מתפייסת לזווג עם ז"א,
מטרם שממשיך לה הארץ השמאל שה"ס
הארץ נקודת השורק, וע"כ נבחן המשכת הארץ
השמאל, לבחינת נטילת רשות לזווג. עש"ה.
וזה אמרו כאן, בגין דהא עביד דינא עד דעאל
ונטייר ריטו. כי בעת שז"א מקבל רשות מן
הנוקבא, דהיינו בעת שממשיך לה הארץ
השמאל, באותו רגע כל בעלי הדין מקבלים
רשות מז"א לפעול הדינים, כי אין הארץ שמאל
בלי גילוי הדינים, כי ע"כ נקראת גורת דינא.

(דפיוי דף ק"ז ע"א י) דף ק"ז ע"ב)

יומא, יתידע ב לעילא ותתא, דכתיב * והיה יום אחד הוא יודע לה. : והוא יומא, יומא דנוקמא איהו, דזמין קב"ה י לנקמא משאר עמין עעכו"ם.

רנד) וכד קב"ה, יעביד נוקמין, בשאר עמין י עעכו"ם, כדין אוקיר אנוש מפז. דא מלכא משיחא, דיסתלק ויתייקר על כל בני עלמא, וכל בני עלמא יפלחון ויוסגדון קמיה, דכתיב ב לפניו יכרעו ציים וגו', מלכי תרשיש וגו'.

רנה) ת"ח, אע"ג דנבואה דא, אתמר על בבל, בכלא אתמר. דהא חמינן בהאי פרשתא, דכתיב ב כי ירחם ה' את יעקב. וכתיב י ולקחום עמים והביאום אל מקומם.

רנו) והי המטיר על סדום. דא דרגא דבי דינא לתתא, דנטייל רשו מעילא. ר' יצחק אמר דעבד דינא ברחמי. דכתיב, מאת ה' מן השמים. בגין לאשתכחא, דינא ברחמי, ואי תימא מאי רחמי הכא. דכתיב, ויהי בשחת אלקים את ערי הככר ויזכור אלקים את אברהם י וגו', ולבתר נפקו מניה תרין אומין שלמין, וזכה דנפיק י מניה, י דוד ושלמה מלכא.

מסורת הזוהר

א) והיה יום אחד : (זכריה י"ד) ח"א קטז. ריג. ריש: ח"ב יז. יט: ח"ג צו: קלד: רסו: ב) לפניו יכרעו ציים : (תהלים ע"ב) ג) כי ירחם ה' את יעקב : (ישעיה י"ד) ח"א רטו: ד) ולקחום עמים : (שם) ה) והי כישרת ויזכור : לעיל דף נ"ב ציון ב' :

חלופי גרסאות א) נ"א יתידע. ב) נ"א לעילא ותתא. ג) נ"א והו. ד) נ"א לינקמא. ה) נ"א ל"ג עעכו"ם. ו) נ"א עע"ו. ז) נ"א ל"ג עעכו"ם. ח) נ"א עע"ו. ט) נ"א מוסיף יכרעון ויוסגדון. י) נ"א ואע"ג. יא) נ"א ל"ג את יעקב. יב) נ"א ל"ג אל מקומם. יג) נ"א ל"ג וגו'. יד) נ"א מוסיף וישלח את לוט. יו) נ"א מיניה. יז) נ"א מוסיף דוד מלכא.

מאמר	הסולם	וה' המטיר על סדום
ויום ההוא היה ידוע למעלה ולמטה. שכתוב, והיה יום אחד הוא יודע לה. ויום ההוא הוא יום של נקמות שעתיד הקב"ה לנקם משאר עובדי עבודה זרה.	בהספרים שלנו, מובא כתוב זה בהפרשה שלאחריה.	רנ"ו) והי המטיר על סדום: זהו מדרגה של בית דין של מטה, שמקבל רשות מלמעלה. פירוש והויה, יורה, הוא, ובית דינו, ז"א. ובית דינו היינו הנוקבא, שהיא בית דין של מטה, ומדרגה של בית דין שלמטה, היינו גזרת דינא. (הנ"ל, באית רט"ז) ואומר שעל כן כתוב והי, שגם ז"א נזכר בפעולה זו, כי גזרת דינא לא פעלה הדין דסדום עד שקבלה רשות מלמעלה. דהיינו מז"א, המרומז בהשם, והויה.
רנד) וכד קב"ה וכו': וכאשר הקב"ה יעשה נקמות בשאר העמים עובדי כו"מ, אז נאמר אוקיר אנוש מפז. זהו מלך המשיח, שיתעלה ויתכבד על כל בני העולם, וכל בני העולם יעבדו וישתחוו לפניו. שכתוב, לפניו יכרעו ציים וגו' מלכי תרשיש וגו'.	רנ"ו) והי המטיר על סדום: זהו מדרגה של בית דין של מטה, שמקבל רשות מלמעלה. פירוש והויה, יורה, הוא, ובית דינו, ז"א. ובית דינו היינו הנוקבא, שהיא בית דין של מטה, ומדרגה של בית דין שלמטה, היינו גזרת דינא. (הנ"ל, באית רט"ז) ואומר שעל כן כתוב והי, שגם ז"א נזכר בפעולה זו, כי גזרת דינא לא פעלה הדין דסדום עד שקבלה רשות מלמעלה. דהיינו מז"א, המרומז בהשם, והויה.	רנ"ו) והי המטיר על סדום: זהו מדרגה של בית דין של מטה, שמקבל רשות מלמעלה. פירוש והויה, יורה, הוא, ובית דינו, ז"א. ובית דינו היינו הנוקבא, שהיא בית דין של מטה, ומדרגה של בית דין שלמטה, היינו גזרת דינא. (הנ"ל, באית רט"ז) ואומר שעל כן כתוב והי, שגם ז"א נזכר בפעולה זו, כי גזרת דינא לא פעלה הדין דסדום עד שקבלה רשות מלמעלה. דהיינו מז"א, המרומז בהשם, והויה.
רנה) ת"ח אע"ג וכו': בוא וראה, אף על פי שנבואה זו, דהיינו הסוקים הגה יום ה' בא אכזרי וגו' אוקיר אנוש מפז וגו', נאמרה על בבל, שנאמר שם משא בבל, עם כל זה, על הכל נאמרה, כי אנו רואים שכתוב בפרשה זו, כי ירחם ה' את יעקב. וכתוב ולקחום עמים והביאום אל מקומם. הרי שאין נבואה הזו מיוחדת דוקא לבבל. ונראה שלבעלי הזוהר היתה חלוקה אחרת בסדר הפרשיות כי (רס"ו דף ק"ו ע"ב)	רנ"ו) והי המטיר על סדום: זהו מדרגה של בית דין של מטה, שמקבל רשות מלמעלה. פירוש והויה, יורה, הוא, ובית דינו, ז"א. ובית דינו היינו הנוקבא, שהיא בית דין של מטה, ומדרגה של בית דין שלמטה, היינו גזרת דינא. (הנ"ל, באית רט"ז) ואומר שעל כן כתוב והי, שגם ז"א נזכר בפעולה זו, כי גזרת דינא לא פעלה הדין דסדום עד שקבלה רשות מלמעלה. דהיינו מז"א, המרומז בהשם, והויה.	רנ"ו) והי המטיר על סדום: זהו מדרגה של בית דין של מטה, שמקבל רשות מלמעלה. פירוש והויה, יורה, הוא, ובית דינו, ז"א. ובית דינו היינו הנוקבא, שהיא בית דין של מטה, ומדרגה של בית דין שלמטה, היינו גזרת דינא. (הנ"ל, באית רט"ז) ואומר שעל כן כתוב והי, שגם ז"א נזכר בפעולה זו, כי גזרת דינא לא פעלה הדין דסדום עד שקבלה רשות מלמעלה. דהיינו מז"א, המרומז בהשם, והויה.

רנז) חמי מה כתיב * ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר וגו'. ת"ח בשעתא דדינא א שרי בעלמא, הא אתמר דלא ליבעי לב"נ לאשתכחא בשוקא, בגין דכיון ד שריא דינא, לא אשגח בין זכאה וחייבא, ולא ד בעי ד לאשתכחא תמן. והא אתמר דבג"כ אסתים נח בתיבה, ולא ישגח בעלמא בשעתא דדינא יתעביד. י וכתיב ב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. עד דיתעביד ו דינא. ז ובג"כ ויאמר המל"ט על נפשך אל תביט אחרריך וגו'. ח רנח) ר' יצחק ור' יהודה הוו אזלי בארחא. אמר ר' יהודה לר' יצחק, דינא דעביד קב"ה במבול, ודינא דסדום, תרווייהו דינין דגיהנם הוו. בגין ס דחייבי גיהנם, אתדנו י במיא ובאשא.

רנט) אמר ר' יצחק, סדום בדינא דגיהנם אתדן, דכתיב, וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש י"א מאת ה' מן השמים. דא מסטרא דמייא ודא מסטרא דאשא. י"ב דא ודא הוא דינא דגיהנם, וחייבין דגיהנם י"ב בתרין דינין י"ד אלין אתדנו.

רס) א"ל, דינא דחייבי דגיהנם, תריסר ירחי, וקב"ה סליק לון מגיהנם, ותמן מתלבנין, ויתבין לתרעא דגיהנם ס"ו וחמאן אינון ס"ח חייבין דעאלין, וודנין לון י"ח תמן, ואינון תבעי רחמי עלייהו. י"ח ולבתר, קב"ה חייס כ עלייהו, כל ואעיל

מסורת הזוהר

א) ויהי כהוציאם: ח"א קח: ח"ב קצו. ב) ואתם לא תצאו: לעיל ס' נח ל' ציון ב'. חלופי גרסאות א' נ"א שריא. ונ"א שרייא. ב' נ"א דשרייא. ג' נ"א מוסיף בעי בינ. ד' נ"א לאסתכלא. ס' נ"א וקרא אוכת דכתיב, ו' נ"א מוסיף דינא ואתעבד (גה"ל), ז' נ"א בג"כ. ח' נ"א מוסיף א"ל דייך לשיזבא נפשך ונפשא דבייך ולא דחוס [תחוס] על ממנך [ממונך] אל תביט אחרך אנת אחתיבת עמהן ובזכות אברהם [דאברהם אשתיובת] אנת אשתויב וליתך כדאי למחוי בפורעונתא [כפרענותהון] (רמ"ק וזה"ל). ט' נ"א דחייבין דגיהנם. י' נ"א במייא. י"א נ"א ל"ג מאת ה' מן השמים. י"ב נ"א ל"ג דא. י"ג נ"א בתרי. י"ד נ"א אלין. טו' נ"א מוסיף דגיהנם, תריסר שתא. טז' נ"א חייבייא. יז' נ"א ודיינין. יח' נ"א ל"ג תמן. יט' נ"א ל"ג ולבתר קב"ה חייס עלייהו. כ' נ"א עליהו. כל נ"א ועאיל. ונ"א ועאלין ול"ג לין.

מאמר	הסולם	וה' המטיר על סדום
<p>וגו'. ואח"כ יצאו ממנו מלוט. שתי אומות שלמות. וזכה שיצאו ממנו דוד ושלמה המלך. רנז) חמי מה כתיב וכו': ראה מה כתוב. ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר המל"ט על נפשך וגו'. בוא וראה בשעה שהדין שורה בעולם, הגה למדנו, שאדם אינו צריך להמצא בשוק, כי מאחר שהדין שורה אינו משיגה להבדיל בין צדיק לרשע. וע"כ אדם אינו צריך להמצא שמה. לכן נתבאר (לעיל ס' נח דף ע"א אות ר') שמשום זה נסתתר נח בתיבה, כדי שלא יביט בעולם בשעה שהדין נעשה, וכן כתוב, ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, דהיינו עד שהדין כבר נעשה, ומשום זה, כתוב, ויאמר המל"ט על נפשך אל תביט אחרריך.</p>	<p>הדין שעשה הקב"ה בהמבול, והדין שבסדום שניהם היו דינים של גיהנם, כי הרשעים שבגיהנם נידונים במים ובאש. רנט) אמר ר' יצחק וכו': אר"י סדום נידונה בדינו של גיהנם, נשמע, שכתוב, וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת ה' מן השמים, זה נידון מבחינת מים, וזה נידון מבחינת אש, וזה הוא דינו של גיהנם, והרשעים שבגיהנם, בב' בחינות דינים אלו נדונים, כי יש גיהנם של שלג, שהוא מים, ויש גיהנם של אש.</p>	<p>רס) א"ל דינא וכו': אמר לו, הדין של הרשעים בגיהנם הוא י"ב חדשים, ושם הם מתלבנים, דהיינו שמתהרים שמה, ואחר כך הקב"ה מעלה אותם מגיהנם ויושבים על פתחו של גיהנם, ורואים את הרשעים הנכנסים שם ורנים אותם, והם מבקשים רחמים עליהם ואחר</p>
<p>רנח) ר' יצחק ור' יהודה וכו': ר"י ור"י היו הולכים בדרך. א"ר יהודה לר' יצחק, (רשומי דף ק"ז ע"ב)</p>		

לון לדוכתא דאצטריך לון. מההוא יומא ה' ולהלאה, גופא אשתכך בעפרא, ונשמתא ירתא * י אתרה י כדחוי לה.

רסא) ת"ח, דהא אתמר, דאפילו אינון בני טופנא, לא אתדנו, אלא באשא דומיא. מייא ס קרירן ו נחתי מלעילא, ומייא רתיחן ז סלקי ח מתתא כאשא. ואתדנו בתרי דינין, בגין דדינא דלעילא, הכי ט הוה, י בגיכ בסדום גפרית ואש.

רסב) א"ל, אי יקומון ליום יל דינא. א"ל י הא אתמר. אבל אלן י דסדום ועמורה, לא יקומון, י וקרא אוכת, דכתיב * גפרית ומלח שריפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמיח וגו'. אשר הפך ה' באפו ובחמתו. אשר הפך ה': בעלמא דין. באפו: בעלמא דאתי. ובחמתו: בזמנא דומין קב"ה, לאחיא מתייא.

רסג) סו א"ל ת"ח, כמה דארעא דלהון אתאביד לעלם ט ולעלמי עלמיא, הכי נמי אתאבידו אינון, לעלם ולעלמי ז עלמיא. ות"ח, דינא י דקב"ה, דינא י לקבל דינא, אינון לא הוה תייבין נפשא דמסכנא, במיכלא ז ובמשתיא, אוף הכי קב"ה, לא כל אתיב לון נפשיהו לעלמא דאתי.

רסד) ות"ח, אינון אתמנעו מצדקה, דאקרי חיים, אוף כ קב"ה, מנע מנייהו חיים, בעלמא דין, ובעלמא דאתי. וכמה דאינון כ מנעו אורחין דו ושבילין מבני

מסורת הוהר

א) גפרית ומלח שריפה: דברים כט.

חלוסי גרסאות ה' ג"א ולהלאה. כ ג"א אתרא. נ ג"א כדקא חוה. ד ג"א ומייא. ה ג"א ליג קרירן. ו ג"א נחית. ז ג"א ליג סלקי. ח ג"א לתתא. ט ג"א הוי. י ג"א כך. ויג ג"א בגיני כך. יא ג"א מוסיף דינא ע"כ. יב ג"א מוסיף הא ברינא. יג ג"א סדום. יד ג"א וקראי אוכחו, טו ג"א ליג א"ל. טז ג"א לעלמי. יז ג"א עלמיא. יח ג"א דעביד קב"ה. יט ג"א לקביל. כ ג"א ובמשתייא. כא ג"א תאיב. כב ג"א הקב"ה. כג ג"א אמנעו. כד ג"א מוסיף ושבילין דרחמי.

וה' המסיר על סדום

הסולם

מאמר

ואחר כך. הקב"ה מרחם עליהם. ומעלה אותם גם מפתחו של גיהנם. ומביאם אל המקום הנצרך להם. מיום ההוא ואילך. הגוף נשתכך בעפרא. והנשמה יורשת מקומה כראוי לה.

רסא) ת"ח דהא וכו': בוא וראה, כי למדנו, שאפילו בני המבול לא נדונו אלא באש ומים, מים קרים ירדו מלמעלה. ומים רותחים מלמטה, מן התהום. (כנ"ל פ' נח דף כ"א אות ס' ע"ש) ונדונו בכ' דינים. משום שהדין של מעלה כן הוא, בכ' דינים, מים ואש. משום זה היה בסדום גפרית ואש. שגפרית הוא ממים, כנודע.

רסב) א"ל אי יקומון וכו': שאל אותה אם יקומו אנשי סדום לעתיד ליום הדין. אמר לו הרי למדנו, אבל אלו של סדום ועמורה לא יקומו לדין, לעתיד בעת תחית המתים. והכתוב מוכיח, שכתוב גפרית ומלח שריפה כל ארצה וגו' אשר הפך ה' באפו ובחמתו. שפירושו, אשר הפך ה', בעולם הזה. באפו, בעולם הבא. (והיי דף ק"ו ע"ב ס' דף ק"ח ע"א)

ובחמתו, בזמן שעתיד הקב"ה להחיות המתים. רסג) א"ל ת"ח, כמו שארצם נאבד לעולם ולעולמי עולמים. כן נאבדו גם הם לעולם ולעולמי עולמים. ובוא וראה, הדין של הקב"ה הוא דין כנגד דין, כלומר, מדה כנגד מדה. הם לא היו מחזירים נפש העני במאכל ומשקה כן גם הקב"ה אינו מחזיר להם נפשם לעולם הבא. ומה שהוהר אומר לעולם הבא, הוא בדיוק, משום שלומד מארצם, וארצם נאבד רק במשך זמן שתא אלפי שני, שאז היא נקרא לעולם ולעולמי עולמים, אבל בגמר התקון תחזור סדום לקדמותה כמ"ש (ביחזקאל ט"ז) ואחותך סדום ובנותיה תשבנה לקדמותן. וע"כ גם בנפשם אינו אומר בזמן התחיה, כנ"ל בדבור הסמוך, לענין העמדה בדין, אלא אומר רק לעוה"ב. שהוא נוהג רק במשך שתא אלפי שני.

רסד) ת"ח אינון וכו': ובוא וראה, הם נמנעו מליתן צדקה שנקראת חיים, אף הקב"ה מנע מהם חיים בעולם הזה ובעולם הבא. וכמו שהם מנעו מבני העולם אורחות ושבילים

וה' המסיר על סדום

ושבילים

עלמא, הינ א קביה, מנע י מנייהו אורחין ושביילין דרחמי, לרחמא עלייהו בעלמא דין, ובעלמא דאתי.
 רסה) ר' אבא אמר, כלהו י בני עלמא יקומון, ויקומון לדינא. ועלייהו י כתיב * ואלה לחרפות ולדראון עולם. וקביה מארי דרחמין איהו, כיון דדן להו בהאי עלמא, וקבילו דינא, לא אתדנו בכלהו דינין.
 רסו) א"ר חייא כתיב וישלח את לוט מתוך ההפכה ווגו. ומהו י בהפוך את הערים אשר ישב בהן לוט. ואלא, בכלהו עבד דיוריה לוט, דכתיב י ולוט ישב בערי הככר ויאהל עד סדום. ואלא קבילו ליה, בר דמלך סדום קביל ליה * בסדום, בגיניה דאברהם.

סתרי תורה

רסז) (** תוספתא. קטורי רמאי, הורמני פ דבדורי, חכימין, י בסכלתנו יא יסתכלון למנדע, בשעתא דרישא חורא אתקין י כרסייא, ע"ג סמכין דאבנין דמרגליטן י טבן.

מסורת הזהר

א) ואלה לחרפות לדראון עולם: לעיל פ' נח ע"ד ציון י"א. ב) בהפוך—אשר ישב בהן לוט: לעיל דף ג"ב ציון ב. ג) ולוט ישב בערי הככר: לעיל לך דף כ"ד ציון א'.

חלוסי גרסאות ה' גיא ליג קביה. כ גיא מינייהו. ג גיא ליג בני עלמא, ד גיא מוסיף כתיב ורבים מישני ארמת עטר יקיצו אלה לחיי עולם. ה גיא ליג ווגו מהו. ו גיא ליג מן מהו עד בכלהו. ז גיא ליג אלא. ח גיא מוסיף וכתיב אשר ישב בהן לוט אלא [וראי] בכלהו עבד דיוריה. ט גיא דבורירי, ו גיא דבורייני ו גיא דבורירי ו גיא דטוריני (אה"ל). י גיא סכלתנו. יא גיא ליג יסתכלון. יב גיא כרסייא. יג גיא ליג טבן.

<p>מאמר</p> <p>ושבילים שלהם, כן מנע הקב"ה מהם אורחות ושבילים של הרחמים. מלרחם עליהם בעולם הזה ובעולם הבא.</p> <p>רסה) ר' אבא אמר וכו': ר"א, כל בני העולם יקומו לתחית המתים ויקומו לדין, ועליהם, על אנשי סדום, כתוב, ואלה לחרפות ולדראון עולם. והקב"ה בעל הרחמים הוא, כיון שדן אותם בעולם הזה, וקבלו הדין, אינם נידונים לעתיד בכף הדינים, אלא במפקחתם.</p> <p>רסו) א"ר חייא כתיב וכו': אר"ה, כתוב, וישלח את לוט מתוך ההפכה ווגו ושואל, מהו בהפוך את הערים אשר ישב בהן לוט, והלא לא ישב אלא באחת מהן. ומשיב, אלא ככולם התישב לוט, שכתוב ולוט ישב בערי הככר, ויאהל עד סדום. אלא שלא קבלו אותו, חוץ ממלך סדום שקבלו בסדום, בשביל אברהם, שהחזיר לו הנפש והרכוש שאבד במלחמת ד' המלכים.</p> <p>(דסיי דף ק"ה ע"א ט) דף ק"ה ע"ב טו) ק"ו ע"ב</p>	<p>הכולם</p> <p>סתרי תורה</p> <p>רסז) תוספתא. קטורי רמאי: קשרים הרמים, היינו הצדיקים שגריץ שלהם מקושרים כרוממות הקב"ה, (כנ"ל ט' נח דף כ"ג אות ס"ד) שרים המנפצים, אח כחות הסטרא אחרא, חכמי התכונה, יתבוננו לדעת. קטורי פירושו קשרים. רמאי גבוהים ורמים. הורמני, פירושו שרים, מוציאי לפועל פקודות המלך. כמו שאמרו (עירובין ג"ט) כיון דשכיחי גבי הרמנא. דבדורי, פירושו המנפצים, כי, ואיש כלי מפסו בידו, מתרגם, וגבר מן בדוריה בידיה. (יחזקאל ט' ב') וכן ונפצתי בכ גוים מתרגם, ואבדר בכ עממין. (ירמיה ג"א כ') ודרך הסתרי תורה הוא לפתוח המאמר בפניה אל חכמי הסוד שישכילו בהדברים.</p> <p>בשעתא דרישא חורא, בשעה, שראש הלבוך, היינו א"א ששער רישיה כעמר נקי, אתקין כרסייא על נכי סמכין דאבנין דמרגליטן טבן, תקן הכסא, הוא בינה, על עמודים של אבנים טובות ומרגליות. והיינו הסוד גבורת</p>
--	---

א אתאחדו דא בדא, ב ונחח על סדום. ווי לחייביא דלא : משגיחין על יקרא דמאריהון.

רעד) עשרה שמהן, גליפן בהורמנותא דמלכא, עשר אינון, וסלקין לחושבן סגי. שבעין ד גוונן, מלהטי לכל סטר. נפקי ב מגו שמהן דאגריף רוא י דע' שמהן י דמלאכיא. מ דאינון ס ברזא י דשמיא.

רעה) ואינון : יא מיכאל, גבריאל, רפאל, נוריא. יב ק מ ז : יג קדומיא, מלכיא, יד צדקיא. טו פ ת ח : טז פדאל, הומיא. יז חסדיאל. יח צ ר י : צוריא, רזיא, יט יופיא. כ ס ג ל : כא סטוטריה, כב גוריא, כג ותריאל, כד למאל. כה ח ר ק : חזקיא, רהטיאל, טו קדשיאל. ש בא : טז שמעאל, כז ברכיא, כט אהיא. ל ח ל מ : לחניאל, לב להדיאל, לג מחניאל. יד ש ר ק : טז שמיאל, רהביאל, קמשיאל. ש ר ק : שמראל, רהטיאל, קרשיאל.

רעו) לו אהניאל, ברקיא, גדיאל, דומיא, לו הדריאל, לו ודרגויה.

חלופי גרסאות א נ"א אתאחד, ב נ"א נחח, ג נ"א משגיחין, ד נ"א גוונין, ה נ"א מוסיף מגו ע' ו נ"א ליג מן דע' ער דשמיא, ז נ"א דמלאכיא (ד"א) ח נ"א מוסיף דאינון עולה מיב (אה"ל). ט נ"א רוא, י נ"א דשמים אלין, יא נ"א מוסיף מיכאל ארבי (אה"ל). יב נ"א ליג קמץ יג נ"א קדומיא (תקונים). יד נ"א קמואל (תקונים). יז נ"א צוריא, ומוסיף הא קמץ באתווי (תקונים), טו נ"א ליג סתח. טז נ"א פתהיאל (אה"ל). יז נ"א חסדיאל, ונ"א מוסיף חסדיאל הא פתח (תקונים). יח נ"א ליג צרי, יט נ"א מוסיף יופיא הא צרי (תקונים). כ נ"א ליג סגול, ונ"א כתב כאן שרק : שמריאל רהטיאל קרשיאל. שורק : שמיאל וחקיאל רהביאל קמשיאל. ונ"א שרק : שכניאל רעמיאל קניאל. וסדר המלאכים שרק : שמיאל רמאל קרשיאל ואח"כ חר"ק. שב"א חל"ם, ואח"כ אלפא ביתא (אה"ל). כא נ"א סטוטריה (תקונים). כב נ"א גבריאל (תקונים). כג נ"א וענאל (תקונים) ונ"א ורדיאל, כד נ"א למואל, ונ"א מוסיף למואל הא סגול. כה נ"א ליג חרק, ונ"א גורס כאן סדר שב"א חל"ם, חר"ק, שר"ק, שר"ק, עם שמות המלאכים של כל אחד (תקונים). כז נ"א קרשיאל, ונ"א קדושיאל ומוסיף הא חרק (תקונים). כח נ"א שמעאל, ונ"א שכניאל, כט נ"א ברקיא, לט נ"א אהניאל ומוסיף הא שבא (תקונים). לו נ"א ליג חל"ם, לא נ"א להריאל (תקונים) ונ"א לעריאל, לב נ"א מלכיא, ונ"א מוסיף מחניאל הא חל"ם, לג נ"א ליג מן שרק עד סוף האות, לד נ"א שמועאל רעמיאל קניאל, הא שרק, שמיאל רפאל קרשיאל הא שרק (תקונים) ונ"א שבנאל רומיאל קדומיאל שרק, חכמיאל רמיאל קרשיאל חרק, (ל אלפא ביתא כסדרה, ונ"א ליג הא"פא ביתא רק שמות המלאכים דלהלן : עניאל, ענאל, אהניאל, רחמיאל, עזריאל, סגניה, וסוסניהן ודרגויה, רסיסיאל, דומיאל, סניה, טהריאל, עזריאל, גייה, סמכיאל, רמיאל, ברקיא, חסוריה [נ"א סטוריה] שבניאל, רביאל, [נ"א רביאל שכניאל] קנוניה, צוריה, פסיסתה, צורסק, עריאל, פמכיאל, נריאל, מרוניה, לסני, כמוסיה, ריאל, סטרוסיה, חוינאל, [נ"א חניאל ונ"א חוניאל] זכריאל, ונ"א דבריאל ואריאל, הינאל, דנדאל, גדיאל, בראל, אנפאל, [נ"א ענפאל], ועדיאל, אדני על כלהו, ובספר זהרי חמה כתב על ניסת הזה שהוא משובש, לו נ"א הראל (אה"ל), לו נ"א ודרגויה (אה"ל).

הסולם

מאמר

דא בדא ונחח על סדום. גפרית ואש, פירוש. הפסולת של מים והפסולת של אש, שהותכו מן שמים, ונתאחדו זה בזה, וירדו על סדום. כי שמים, ה"ס אש ומים, ימין ושמאל, שנתחברו בז"א ושמים אותיות אש ומים, כנודע, ועל ידי עונות התחתונים נפרדו ונעשו מחלוקת בין אש ומים, שה"ס ב' הקוין ימין ושמאל, ונבחן שהם הותכו, ופסולת הימין ה"ס גפרית, ופסולת השמאל ה"ס אש, ואלו ב' מיני הדינים שנתחברו, הפכו את סדום.

רעד) עשרה שמהן גליפן בהורמנותא דמלכא, עשרה שמות תקונים, ברשות המלך. דהיינו עשר ספירות, עשר אינון, וסלקין לחושבן

והנמשכים

זהריאל. חניאל. ט טהריאל. יעזריאל. כ כרעאל. ל למדיאל. מלכיאל. נהריאל. סניה. ענאל. ז פתחיאל. צוראל. ד קנאל. רמיאל. שעריאל. ט תבכיאל. רעז) י תפוריא. ז שכניאל. ח רנאל. קמריה. צוריה. פסיסיה. ט עיריאל. סמכיאל. נריאל. מדוניה. י לסניה. יב כמסריה. יריאל. טסמסיה. חניאל. זכריאל. י ודריאל. יג הינאל. יד דנבאל. גדיאל. טו בדאל. טז אדירירון. אדני על כלהו. רעח) כד מתחברן כלהו כחדא, ברזא חדא, בחילא עלאה, כדין אקרי וידוד, כלא בכללא חדא. מאת יי מן השמים, שמא קדישא, י דאתגלף בעי שמהן אחרנין, רזא י דשמים. יט ואלין אינון שבעין, דשלטין כ על אילין עי דינין, רזא כ דויהויה ואלין שבעין שמהן כ בקדושה יהויה יי שמים. רעט) אלין נטלין מאלין, וידוד נטיף מאת ידוד, דא מן דא. ואלין תליין מאלין, תתאין בעלאין, וכלא קשורא חדא. ובהאי קב"ה אשתמודע ביקריה. שמים דאינון עי, רזא ידוד, דא איהו, ברזא דשבעין כ ותרין שמהן, ט ואלין כ אינון כ דנפקי מן א ויסע ויבא ויט.

רפ) והיו, יליי, סיט, עלים, מה"ש, לליה, אכ"א, כה"ת, הז"י, אל"ד, לא"ו, הה"ע. חלק ראשון יז"ל, מב"ה, הר"י, הק"ם, לא"ו, כל"י, לו"ו, פה"ל, גל"ך, יי"י, מל"ה, חה"ו. חלק שני נת"ה, הא"א, יר"ת, שא"ה, רי"י, או"ם, לכ"ב, וש"ר, יח"ו, לה"ח, כו"ק, מנ"ד. חלק שלישי אנ"י חע"ם, רה"ע, יי"ו, הה"ה, מי"ך, וו"ל, יל"ה, סא"ל, ער"י, עש"ל, מי"ה. חלק רביעי וה"ה דני, ה"ש, עמ"ם, ננ"א, ני"ת, מב"ה, פו"י, נמ"מ, יי"ל, הר"ח, מצ"ר. חלק חמישי ומ"ב יה"ה, ענ"ו, מח"י, דמ"ב, מנ"ק, אי"ע, חב"ו, רא"ה, יב"מ, הי"י, מו"ם. חלק ששי בשכמל"ן.

מסורת הוהר

(א) ויסע-ויבא-ויט: שמות י"ד.

חלופי גרסאות א גיא טהראל (אה"ל). ב גיא כמעיל (אה"ל). ג גיא סתחאל (אה"ל). ד גיא קניאל (אה"ל). ט גיא תרביאל (אה"ל). ו זה סרר רית של אלפא ביתא למפרע. ז גיא חסוריה (אה"ל). ז גיא שבניאל ח גיא רפאל (אה"ל). ט גיא עידיאל (אה"ל). י גיא לסניה (אה"ל). יא גיא כמוסיה. יב גיא ורריאל (אה"ל). יג גיא הניאל. יד גיא דנדאל (אה"ל). טו גיא ליג בדאל (אה"ל). טז גיא אדירירון. יז גיא דאתגליף. יח גיא ליג מן דאתגלף ער שמים. יט גיא דשמיה. יט גיא ואלין. כ גיא על עי דרגין רזא. וליג אילין עי דינין (ד"א). כא גיא דהוייה. כב גיא בקדושא. כג גיא מוסיף שמים י"ה (אה"ל). כד גיא מאילין. כה גיא ליג וחרין. כו גיא ליג ואלין אינון. כז גיא ליג מן אינון ער סוף האות. כח גיא דנפקין (אה"ל). כט גיא ליג מן דנפקי ערן סוף האית. וגי"א מוסיף דנפקי מן אילין פסוקי.

<p>מאמר</p> <p>וה המסיר על סודו</p>	<p>הסולם</p>	<p>וה הנמשכים מקו שמאל מסודרים בר"ת של תשריף צמע"ט. שהם א"ב למפרע המורים על דין. והנמשכים מקו אמצעי מסודרים בר"ת של תשע הנקודות קמץ, פתח, צירי, סגול, שבא, חלם, הירק, שרק, ושרק שמכנים אותו מלאסום. רעח) כד מתחברן כ"הו וכו': כאשר מתחברים כולם כחדא, בסוד אחד, בכחו של העליון, דהיינו ז"א, אז נקרא והויה שפירושו הכל בכלל אחד. דהיינו ז"א ונוקבא וע' המלאכים שמתחיה. מאת דויה מן השמים, דהיינו שם (דטוי דף ק"ה ע"ב)</p>
-------------------------------------	--------------	--

וּסְתֵרָא דֵא, דְכִתִּיב * וְעַל דְמוֹת הַכֶּסֶף דְמוֹת כִּמְרָאָה אָדָם עֲלִיו מִלְמַעְלָה, וְדֵא הוּא סְתֵרָא דְכִתִּיב וַיִּי הַמְטִיר עַל סְדוֹם אֶ וְגוֹי. מֵאֵת יִי מִן הַשָּׁמַיִם. וְכֵלֵא חַד, וּמִלָּה חַדָּא, וּסְתֵרָא חַדָּא, לְחַכְמֵי לְבָא אֶתְמַסֵּר בְּזִכְאָה חוֹלְקֵהוֹן בְּעֵלְמָא, דִּין וּבְעֵלְמָא דֵאֲתִי.

רפח) ג סדום גזר דינא דלהון, על דמנעו צדקה מנייהו, כד"א ב ויד עני ואביון לא החזיקה. ובגין כך, ד דינא לא הוה, אלא מן השמים, צדקה ושמים כלא חד, וכתוב ב כי גדול מעל שמים חסדך, ובגין דתליא צדקה ב בשמים, דינא ב הוא משמים, דכתוב מאת יי מן השמים.

רפו) דינא דישאל מהאי אתר, דכתוב י ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום. ואקרי ירושלם, אחות לסדום, כד"א ה הנה זה היה עון סדום אחותך, ודינהו הוה מן שמיא, דינא חדא כסדום, על דמנעו צדקה מנייהו. בר דדא אתהפך, ודא אתחרב, דא אית לה תקומה, ודא לית לה תקומה. (ע"כ סיח)

מסורת הזהר

א) ועל דמית הכסא: לעיל פ' נח צ"ו ציון ג'. ב) ויד עני ואביון: יחזקאל ס"ו. ג) כי גדול מעל שמים: ח"א ריש. ח"ב ו. רנב: ח"ג טו. רצח. ד) ויגדל עון בת עמי: איכה ד' ה) הנה זה היה עון סדום: יחזקאל ס"ו.

חלופי גרסאות א) נ"א ליג וגי'. ב) נ"א מיסיף זכאה איהו. ג) נ"א סתם. ד) נ"א ליג דינא. ונ"א דינא (אח"ל). ה) נ"א השמים. ו) נ"א חדא. ז) נ"א צדקע (אח"ל). ח) נ"א בשמיה. ונ"א בשמא. ט) נ"א הוה. י) נ"א שמים.

מאמר הסולם וה' המטיר על סדום

רפו) דינא דישאל וכו': הדין של ישראל הוא גם כן מאותו מקום, דהיינו מן השמים, שכתוב, ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום, וירושלים נקרא אחות אל סדום, כמו שאתה אומר, הנה זה היה עון סדום אחותך, ועל כן היה דינם מן השמים, דין אחד עם סדום, על שמנעו את עצמם מלעשות צדקה, רק ההפך הוא שזה נתהפך דהיינו סדום, וזה נחרב דהיינו ירושלים, זה יש לה תקומה, דהיינו ירושלים וזה אין לה תקומה, דהיינו סדום.

פנימיות הדברים, כי ערי סדום היו ממשיכים בחינת ג"ר דהארט שמאל, וזה היה בחינתם עצמם. ובחינת ירושלים הוא רק ו"ק דהארט שמאל, ומטרם חטאת סדום, היו המוחין של הארת השמאל מסודרים למעלה כראוי לחיות, דהיינו ג"ר למעלה, ואחריהן ו"ק, ואחריהן גזרת דינא המובא לעיל, (באות רט"ז) וכשחטא ויצא גזר דינם, אז הפך המדרגות ממטה למעלה, בהמוחין דהארט השמאל, שהעלה גזרת דינא למעלה, שרק היא נעשתה ראויה לזווג, כנ"ל בסו"ה בערב היא באה ע"ש. ואחריה נמשכו הו"ק דמוחין, ואחריהן למטה מכולם נפלו הכלים דג"ר דמוחין, וכיון שהפך ה' המדרגות למעלה כן נתהפכו ערי סדום למטה, להיותם מבחינת

הג"ר

שכתוב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. דהיינו ז"א המכונה אדם, הוא ממעל הכסא, שה"ס הנוקבא וע' דינין שבה, וזה הוא סוד שכתוב והוי"ה המטיר על סדום וגי' שהוא הנוקבא וע' דינין שלה, שה"ס כסא, מאת הויה מן השמים, שה"ס ז"א שהוא ממעל הכסא, והכל אחד וענין אחד וסוד אחד, שנמסר לחכמי לב. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

רפה) סדום גזר דינא וכו': סדום, הגזר דין שלהם היה, על שמנעו את עצמם מלעשות צדקה, כמו שאתה אומר, ויד עני ואביון לא החזיקה, ומשום זה, הדין שלהם לא היה אלא מן השמים, כי צדקה ושמים הוא אחד, וכתוב כי גדול מעל שמים חסדך, הרי שצדקה וחסד, נמשכים מעל השמים, ומשום שצדקה תלויה בשמים נמשך גם דינם מן השמים, שכתוב מאת ה' מן השמים, פירוש כי יש דינין דנוקבא ויש דינין דכורא, (כנ"ל דף י"ט ד"ה וחוא) ואומר דינין דסדום הם דינין דכורא, דהיינו מן השמים שהוא ז"א, והוא מטעם שגזר דינם יצא על מניעת הצדקה, שפגם הזה נוגע בז"א, שמנעו אותו להשפיע צדקה וחסד להנוקבא, וע"כ גם דינם דין דכורא.

(ושרי דף קיט ע"א)

רפז) * ותבט אשתו מאחריו, מאחריה ^ו מבעי ליה, אלא מבתר שכינתא, ר' יוסי אמר, מבתריה דלוט, דמחבלא אזיל אבתריה, וכי אבתריה אזיל, והא נ הוא שדר ליה, אלא בכל אתר דהוה אזיל לוט, אתעכב מחבלא לחבלא, נ וכל אתר דאזיל כבר, ושביק לאחוריה, הוה מהפך ליה מחבלא. רפח) ובגין כך, אמר ליה, ^ב אל תבט אחרוך, דהא ^ז אנא אחבל בתרך, ועל דא פתיב, ותבט אשתו מאחריו. ^ה וחמת מחבלא, כדין ותהי נציב מלח. דהא בכל ^ו זמנא דמחבלא, לא ^ז חמי ^ח אנפוי ^ט דבר נש, לא מחביל ליה, כיון דאתתיה אהדרת אנפאה, לאסתכלא אבתריה, מיד ותהי נציב מלח. רפט) רבי אלעזר ורבי יוסי, הוו קיימי יומא חד, ועסקי בהאי קרא, אמר רבי אלעזר, כתיב ^י ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה. האי בה בה, תרי ^{יא} זמני, אמאי. אלא הא אתמר, דקודשא בריך הוא, פליג כל ^{יב} עמין וארעאן לממנן שליחן, ^{יג} וארעא דישראל, לא שליט בה

מסורת הזהר

א) ותבט אשתו מאחריו: (בראשית י"ט) ח"ב רכז: ב) אל תבט אחרוך: (בראשית י"ט. ג) ארץ אשר לא במסכנות: לעיל לך דף קמ"ד ציון ג'.

חלוסי גרסאות א' נ"א מיבעי. ב נ"א איהו תוה. ג נ"א ל"ג מן וכל עד ובניכ. ד נ"א דינא. ה נ"א וחמאת. ו נ"א זימנא. ז נ"א אחמי. ח נ"א אנפוי. ט נ"א לבר נש. י נ"א זימני. יא נ"א עלמין. יב נ"א וארעא דישראל קכ"ה ירית לה ולא יהב לה לשליחא ולא לממנא [ממנא] אחרא אלא איהו בלחורוי שליט בה ועמא דישראל לא שליט בהו [כה] מלאכא ולא ממנא אחרא אלא איהו בלחורוי [נ"א מוסיף ירית לה אה"ל].

<p>מאמר</p> <p>הג"ר שנפלו למטה מכולם. ואמר לעיל באות רס"ג כמה דארעא דלהון אחאביד לעלם ועלמי עלמאי הכי נמי אחאבידו אינון וכו', והיינו כי תקון זה שנעשה בהארץ השמאל נשאר כן בהחלט עד גמר התקון. שנאמר אז ואחותך סדום ובנותיה תשבנה לקדמותם. כי אז יחזרו המדרגות למעלה לקדמותם, דהיינו ג"ר למעלה ואחריהם ז"ת, ולבסוף גזרת דינא. וזהו אמרו כאן בר דרא אחהפך, ורא</p> <p>אתחרב, כי אע"פ שדין ירושלים וסדום אחד הוא, מ"מ יש הפרש רב, כי סדום להיותם מבחינת ג"ר, הרי נתהפכו ונתבטלו עד גמר התקון, משא"כ ירושלים להיותה מבחינת ו"ק לא נהטכה, כי ו"ק דמוחין דשמאל נשאר מהארץ השמאל על מקומם, באמצע, ולא יארע בהם שינוי לעולם, אלא לסבת עונם נחרבו, כי נסרד הזווג העליון לשעתו, עד שיעשו תשובה. וי"ש דא אית לה תקומה, ירושלים יש לה תקומה, אם יעשו ישראל תשובה, ואפילו לפני גמר התקון. ורא לית לה תקומה, וסדום אין לה תקומה. כי המהפכה לא תבטל מטרים גמר התקון. כנ"ל. (ע"כ סתרי תורה)</p>	<p>מאמר</p> <p>ה' המסיר על סדום</p> <p>מאחריו הלא מאחריה צריך לכתוב. ומשיב, ר' יוסי אמר, מאחריו היינו מאחריו של לוט. שהמחבל היה הולך מאחוריו, ושאל וכי הלך אחריו המחבל, הלא המחבל שלח אותו ממנו. ומשיב, אלא בכל מקום שלוח היה הולך, נעכב המחבל מלחבל, והמקום שכבר הלך משם, ועזבו לאחוריו, היה המחבל מהפך אותו, ומשום זה אמר לו המחבל: אל תבט אחרוך, כי אני אחבל אחרוך. ועל כן כתוב, ותבט אשתו מאחריו, וראתה המחבל, אז נעשתה נציב מלח. כי כל זמן שהמחבל אינו רואה פניו של האדם אינו מחבל אותו, וכיון שאשת לוט החזירה פניה להסתכל אחריה, מיד, ותהי נציב מלח.</p>
---	--

מאמר ארץ אשר לא במסכנות. רפט) ר' אלעזר ור' יוסי וכו': ר"א ור"י, יום אחד, היו עומדים ועוסקים בכתוב הזה, אמר ר' אלעזר, כתוב, ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, לא תחסר כל בה, אלו בה בה, שתי פעמים, למה לי. אלא הא אתמר וכו' ומשיב, אלא כבר אמרו, שהקב"ה חלק את כל העמים והארצות לממונים שליחים, וארץ ישראל, אין מלאך שולט בה ולא ממונה אחר, אלא הקב"ה לבדו. ומשום זה הביא את

דוסיי דף ק"ה ע"ב

מלאכא, ולא ממנא אחרא, אלא איהו בלחודוי, בגין כך אעיל ל לעמא י דלא שליט בהו אחרא, ד לארעא דלא שליט בה אחרא.

רצ) תא חזי, קודשא בריך הוא, יהיב מזונא תמן בקדמיתא, ולבתר לכל עלמא. כל שאר עמין עכו"ם במסכנות, וארעא דישראל לאו הכי, אלא ארץ ישראל י אתון בקדמיתא, ו ולבתר כל עלמא.

רצא) ובג"כ ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם. אלא בעתירו, בספוקא דכלא. תאכל בה, ולא באתר אחרא. בה בקדישו ד ארעא. בה שריא מהימנותא עלאה. בה י שריא ברכתא דלעילא, ולא באתר י אחרא.

רצב) ת"ח כתיב * כגן יי כארץ מצרים. י עד הכא לא יי אתידע, גן יי אי יי הוא ארץ מצרים, ו ואי איהו ארץ סדום, * ואי איהו גן יי, דאקרי גן עדן. אלא, כגן יי דאית יי ביה ספוקא, ועדונא דכלא, הכי נמי הוה סדום, והכי נמי מצרים. מה גן יי, לא אצטריך בר נש לאשקאה ליה, אוף מצרים לא אצטריך אחרא לאשקאה ליה, בגין דנילוס איהו אסיק, ואשקי לכל ארעא יי דמצרים.

רצג) ת"ח מה כתיב ב והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלם וגו'. דא הוא יי עונשא דלהון, דאתמנע מנהון מטרא, מה כתיב, ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו'. חמי דלא כתיב, ולא עליהם יהיה

מסורת זוהר

א) כגן ה' כארץ מצרים: (בראשית י"ג) ח"א פא: ח"ג קלו: ז"ח שה"ש ע"ב טא שיט. ב) והיה אשר לא יעלה: זכריה י"ד.

חלופי גרסאות א נ"א מוסיף לעמא דישראל, ב נ"א ליג דלא, ג נ"א דשליט וליג דלא. ד נ"א ליג לארעא דלא שליט בה אחרא. ה נ"א ליג עכו"ם. ונ"א עכו"ם. ז נ"א ליג אתון. ח נ"א לבתר. ט נ"א ארעא. י נ"א שרייא. יא נ"א שרייא. יב נ"א מוסיף אחרא, בארעא בעתירו לבר במסכנו (אה"ל). יג נ"א ליג עד. יד נ"א אתידע. יו נ"א איהו. יז נ"א ארץ סדום וליג ואי איהו. יח נ"א ליג מן ליה עד אוף סדום באות רצינ. יט נ"א מוסיף דמצרים, כך היא סדום דכתיב כי כלה משקה כל עירונין דעלמא הוה בה. ונ"א מוסיף דמצרים, כך הוא סדום דיא כי כלה משקה כל עירונין דעלמא הוה בה (אה"ל). יט נ"א ענשא.

מאמר	הסולם	ארץ אשר לא במסכנות
העם, שאין אחר שולט עליו חוץ מהקביה, אל הארץ, שאין אחר שולט עליה חוץ מהקב"ה.	רצב) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה, כתובי כגן ה' כארץ מצרים, באכה צוער ושואל, עד כאן עוד לא נודע מהכתוב, אם ארץ מצרים הוא כגן ה', ואם ארץ סדום הוא כגן ה', ואם גן ה', הוא הגן הנקרא גן עדן. ומשיב, אלא המירוש הוא. כגן ה', שהוא גן עדן, שיש בו מלוא ועדן לכל, כן היה סדום וכן היה מצרים. מה גן ה', אין אדם צריך להשקותו כן מצרים, אין אחר צריך להשקיתה. משום שנהר נילוס עולה ומשקה את כל ארץ מצרים.	ארץ אשר לא במסכנות
רצ) ת"ח קודשא בריך הוא וכו': בוא ראה, הקביה נותן תחילה מזונות לארץ ישראל, ואחר כך לכל העולם. ונמצאים כל שאר העמים עכו"ם, מקבלים במסכנות, וארץ ישראל אינו כך, אלא ארץ ישראל ניוון מתחילה, ואחר כך כל העולם ניוונים משירים.	רצא) ובג"כ, ארץ וכו': ומשום זה, כתוב, ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, אלא בעשירות, בכל המלוא. תאכל בה, ולא במקום אחר. כה, יורה בקדושת הארץ, כה שורה אמונה העליונה, כה שורה ברכה העליונה, ולא במקום אחר. וע"כ כתוב בהמקרא ב' פעמים בה, לרמוז על כל הנוכר.	רצג) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלם וגו'. זה הוא העונש שלהם שנמנע מהם הגשם, ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו', ראה, שלא כתוב כאן

(דפו"י דף קפ"ח ע"ב * דף ק"ט ע"א)

הגשם, בגין דלא נחית מטרא למצרים, ולא אצטרכן ליה, אלא א עונשא
 י דלהון מה הוא, דכתיב * וזאת תהיה המגפה אשר יגוף ה' את כל הגוים
 י וגו'. בגין דמצרים לא צריכין למטרא. אוף סדום, ד מה י כתיב ביה, כי כלה
 משקה, כל י עדונין דעלמא הוו בה, ועל דא י לא בעאן דבני נשא
 אחרנין יתעדנון בה.

רצד) רבי ס חייא אמר, אינון הוו חייבין מגרמייהו, ע וממונהון, דכל
 י בר נש דאיהו צר עינא לגבי מסכנא, יאות הוא דלא יתקיים בעלמא. ולא
 עוד, אלא דלית ליה יא חיים דעלמא דאתי. וכל מאן דאיהו וותרן לגבי מסכנא
 יאות הוא דיתקיים י בעלמא, י ויתקיים עלמא בגיניה, ואית ליה חיים י ואורכא
 דחיי דעלמא דאתי.

רצה) י ויעל לוט מצוער וישב בהר הוא ושתי בנותיו עמו יו וגו'. מאי
 טעמא. בגין דחמא דהוה י קריב י לסדום, ואסתלק מתמן.
 רצו) רבי יצחק פתח י והוא מסיבות מתהפך בתחבולותיו לפעלם וגו'.
 י קב"ה, מסכב, י סבובין דעלמא, ואייתי ה) קומרין טהירין, כ למעבד כל עובדוי
 ולבתר מהפך לון, ועביד לון י כגונא אחרא.

דרך אמת

ה) טירסטי לעיל דף פ"ג ע"א:

מסורת הוהר

א) וזאת תהיה המגפה: (שם) ח"ב נח:
 ב) ויעל לוט מצוער: ח"א קי: קיא: רנה.
 ג) והוא מסיבות מתהפך: איוב ל"ו.

חלופי גרסאות א נ"א ענשא. ב נ"א דילחקן. ג נ"א ליג וגו'. ד נ"א ליג מה. ה נ"א דכתיב וליג מה.
 ו נ"א עירובין. ז נ"א מוסיף לא הוה (אה"ל). ח נ"א חיים. ט נ"א מוסיף וממונהון דהוה צר
 [וצר] עינא. י ג"א מאן. יא נ"א חייא. יב נ"א עלמא. יג נ"א עלאה בניניה. יד נ"א ליג ויתקיים עלמא. יז נ"א
 ואורכא. יח נ"א כי ירא לשבת בצוער וליג וגו'. יט נ"א ליג קריב. כ נ"א דהוה בצוער קריבא לסדום. כא נ"א
 סדום ונ"א לסדום. כב נ"א מוסיף והוה מסיבות קב"ה (אה"ל). כג נ"א סבובין. כד נ"א למעבד. כה נ"א
 עובדי. כז נ"א בנונא.

מאמר

הסולם

ויעל לוט מצוער.

רצה) ויעל לוט מצוער וישב בהר הוא ושתי
 בנותיו עמו וגו': ושאל מה הטעם
 שעלה מצוער. ואומר, שהוא משום שראה שצוער
 קרוב לסדום וע"כ עלה משם.

רצו) ר' יצחק פתח וכו': ר"י פתח, והוא
 מסיבות מתהפך בתחבולותיו לפעלם
 וגו', דהיינו שהקב"ה מסכב סבות בעולם
 ומביא אורות משחיתים שיעשו מעשיה, ואחר
 כך מהפך אותם, ועושה אותם באופן אחר
 טהירין, פירושו אורות. קומרין הוא כמו גומרין
 כי ק' מתחלפת בג', ופירושו משחיתים, כי
 ואכל פרי בהמתך (דברים כ"ח נ"א) מתרגם
 יונתן, ויגמרין ולדי דבעירכון. ואומר בפירוש
 הכתוב, והוא מסבות מתהפך וגו' שמדרך
 הקב"ה, להביא תחלה אורות משחיתים, העושים
 מעשים. של חורבן, ואח"כ מהפך אותם ומתקן
 אותם.

כאן, ולא עליהם יהיה הגשם, כי לא ירד גשם
 במצרים ואינם צריכים לו. אלא עונש שלהם
 מה הוא, היא כמ"ש וזאת תהיה המגפה אשר
 יגוף ה' את הגוים וגו'. שהוא משום שהמצרים
 אינם צריכים גשם.

אף סדום וכו': אף סדום היה כגן ה', מה כתוב
 בהם, כי כלה משקה דהיינו כל מעדני
 עולם היו בה. ועל כן לא רצו, שאנשים
 אחרים יתעדנו בה. ולא קבלו אירחים.

רצד) רבי חייא וכו': רח"א, הם, אנשי סדום,
 היו רשעים מעצמם ומרכושם, ולא
 מסכת ארצם הטובה, כי לא רצו ליתן צדקה. כי כל
 אדם, שהוא צר עין כלפי עני, ראוי לו, שלא
 יתקיים בעולם. ולא עוד, אלא שאין לו חיים
 לעולם הבא. וכל מי שהוא טוב לב לעני,
 ראוי לו שיתקיים בעולם, והעולם יתקיים בזכותו,
 ויש לו חיים, ואריכות ימים לעולם הבא.

(דפוסי דף קסט ע"א)

רצו) ח ובמה ב בתחבולותיו, עביד תחבולין, ומסכב י סבובין, ז לאפכא לון, ט ולאן כאינן קדמאי. * לפעלם. בגין פעלם דבני נשא, כמה דאינן עבדין עובדין, הכי מהפך לון. כל אשר יצום על פני תבל ארצה. י בגין ז דעובדין דבני ט נשא, ס מהפך לאינן מסבות, בכל י מה דאיהו פקיד לון על פני תבל וגו'.

רצח) רבי אלעזר אמר, והוא מסבות מתהפך. הקב"ה ה) מסכב סבובין, ואייתי, יא עובדין בעלמא לאתקיימא, ולבתר דחשיבו בני נשא י דיתקיימון אינן עובדין, קב"ה מהפך לון לאינן עובדין, מכמה דהוּו בקדמיתא. רצט) בתחבולותיו. י בתחבולתו כתיב, ט) כהאי אומנא דעביד מאנין דחרסא, בעוד י' דהיא טו טיקלא, טו אסתחרת קמיה, חשיב י' למעבד כגוונא דא, עביד. יח חשיב יט למעבד כגוונא אחרא, עביד. מהפך מאנא דא למאנא כ דא בגין דההוא כל טיקלא כג אסתחרת קמיה. ש) כך קב"ה, מהפך עובדוי, דאיהו יי עביד. בתחבולתו חסר יו"ד, ומאן

דרך אמת

ח) מנגלל גלגוליס: ט) כוונת הזה שמוטה כלו חרס וכטור שהסקלא בידו שהס האננים שזיפה כלו חרס עליו בית גלגול האנן ההוא כן הסיי מנגלל גלגוליס כל זמן שהסקלא שהוא כ"ד העליון לפניו ולהחליף מלאך ממנוה במלאך ממנוה אחר:

חלוסי גרסאות א) ב"א במה. כ ב"א בתחבולותו. ג ב"א סיבובין. ד ב"א לאפכא. ה ב"א ליג ולאן. ו ב"א ובגין. ז ב"א עובדין. ח ב"א נש. ט ב"א לאינן מסבות מהפך. י ב"א לאינן מסכב מהפך. יא ב"א ליג מה. יב ב"א סיבובין. יג ב"א עובדוי. יד ב"א דיתקיימון. יה ב"א בתחבולותיו. יז ב"א מיסיף דההיא ענולה. יח ב"א שקלא. יט ב"א אסתרת (אה"ל). ית ב"א למיעבד. יט ב"א ליג מן חשיב עד מהפך. כ ב"א למיעבד. כל ב"א אחרא (אה"ל). כב ב"א טקלא. וכ"א חקלא. כג ב"א אסתרת (אה"ל). ב"א עבדי.

מאמר	הסולם	ויעל לוס מצוער
<p>רצו) ובמה, בתחבולותיו וכי: ושואל ובמה, מהפך אותם. ואומר שזהו שחוב בתחבולותיו, הקב"ה עושה תחבולות ומסכב סבות להפך אותם, עד שאינם כמו הקודמים. לפעלם, היינו לפי פעלם של בני אדם, לפי המעשים שהם עושים, כך מהפך אותם המעשים של קומרין טהירין, כל אשר יצום על פני תבל ארצה, היינו שמעשי בני אדם, גורמים להפך אותם המעשים בכל מה שהקב"ה מצוה אותם על פני תבל, דהיינו שמקבלים כל מיני צורות שבעולם, לפי ערך מעשיהם של בני אדם, ובדברים הללו, פתח ר' יצחק להבין ענין עמון ומואב, שיצאו עד ידי מעשה מקולקל כזה, ולבסוף יצאו מהם כל מלכי יהודה, ומלך המשיח, כמו שמבאר להלן.</p>	<p>בתחילה, והוא חולק על ר"י שפירש הכ' שמתחילה יצאו המעשים בקלקול על ידי קומרין טהירין, ואח"כ הפכם הקב"ה ותקן אותם. ור"א מפרש שמתחילה יצאו טובים וראוים לקיום, אלא שנתקלקלו בסבת מעשי בני אדם, ואח"כ מהפכם הקב"ה אם עושים תשובה.</p>	<p>רצט) בתחבולותיו: בתחבולתו כתוב, בלי י' שירה לשון יחיד, והוא, כאומן הזה, העושה כלים של חרס. כל עוד שאותם האבנים מסתוכבים לפניו, אם חושב לעשות באופן זה עושה, ואם חושב לעשות באופן אחר עושה, כשהוא רוצה מהפך כלי זו לכלי אחרת, וכל זה הוא, משום שאותם האבנים מסתוכבים לפניו.</p>
<p>רצח) רבי אלעזר וכי: ר"א אמר, והוא מסבות מתהפך, הוא, שהקב"ה מסכב סבות, ומביא מעשים להתקיים בעולם, ואחר שבני אדם חושבים שהמעשים יתקיימו, הקב"ה מהפך אותם המעשים ממה שהיו (רסויי דף קיט ע"א י" דף ק"ט ע"ב)</p>	<p>ש) כך קב"ה וכי: כן הקב"ה מהפך מעשיו שהוא עושה, בתחבולתו חסר י', שהוא לשון יחיד, ומי הוא התחבולה, הוא בית דין של מטה, שהיא הנוקבא דו"א, והיא האבנים המסתוכבים לפניו, לפי שהמוחין באים להנוקבא</p>	

איהו, דא בי דינא לתתא, דאיהו ^א טקלא, דאסתחרת קמיה, ועל דא, מהפך מאנין, ממאנא דא, למאנא אחרא.

שא) וכל דא ^ב כפי: פעלם דבני נשא, אי מטיבין בני נשא עובדיהון, ההוא ^ד טקלא דסחרא, אסחרת לון דימינא, וכדין אתעבידו ^ה עובדין בעלמא, לאוטבא לון כדקא יאות. ^ו וטיקלא אסחרת תדיר, ולא שכיך, בההוא סטרא דימינא, ועלמא ^ז מתגלגלא ביה.

שב) אהו בני נשא ^ח לאבאשא (* תחבולתו, דאסחר תדיר, והוה קיימא באסחרותא ^ט דימינא, קביה אסחר ליה, בסטרא דשמאלא, ומהפך מסבות ומאנין, דהוה בקדמיתא, לההוא ^י סטר שמאלא.

שג) וכדין ^{יא} טקלא ^{יב} אסחרא, ואתעבידו עובדין בעלמא, לאבאשא לון לבני נשא. ^{יג} וטקלא אסחר ^{יד} לההוא סטרא, עד דבני נשא תייבין לאוטבא עובדיהון. וטקלא קיימא ^{טו} בעובדין דבני נשא. ועל דא בתחבולתו לפעלם ^{טז} ולא קיימא תדיר.

שד) תא חזוי, קביה ^{יז} גרם ^{יח} סבונין ועובדין בעלמא, בגין ^{יט} למעבד ^כ כלא כדקא יאות. ^{כא} וכלא נפקא ^{כב} מעקרא ושרשא דלעילא. אקריב אברהם לגביה, נפק ^{כג} מניה ישמעאל, ^{כד} דלא הוה אברהם גזיר, כד נפק מניה, בגין דאיהו לתתא, ^{כה} ולא אשתלים באת קיימא קדישא.

חלוסי גרסאות א גי' טקלא. ב גי' ל'ג כפי. ג גי' לפעלם ול'ג כפי. ד גי' קלא. ה גי' ל'ג בימינא (אה"ל). ו גי' ותקלא. ז גי' מתגלייא. ח גי' לאבשא. ט גי' ל'ג דימינא. וניא בימינא (אה"ל). י גי' סטרא. יא גי' טקלא. יב גי' אסחרת. יג גי' וטיקלא. יד גי' בההוא (אה"ל). טו גי' בעובדין. טז גי' לא. וניא מוסיף דהא לא, וניא דהאי לא (אה"ל). יז גי' א עבד. יח גי' סיבונין. יט גי' למיעבד. כ גי' ל'ג כלא. כא גי' ולא. כב גי' מעיקרא. כג גי' מיניה. כד גי' עד לא אתגור אברהם. ול'ג מן דלא עד בגין. כה גי' ל'ג מן ולא עד לבתר.

ויעל לוס מצוער

הסולם

מאמר

והכלים שהיו מתחילה בצד ימין, מהפך אותם לצד שמאל.

שג) וכדין טקלא וכו': ואז האבנים מסתובבים ונעשו מעשים בעולם, להרע לבני אדם, והאבנים מסתובבים לצד שהוא לשמאל, עד שבני אדם חוזרים להטיב מעשיהם. והאבנים תלוים לפי מעשה בני אדם. ועל כן כתוב, בתחבולתו לפעלם, כי התחבולה שה"ס האבנים, תלויה בפעולת בני אדם, ותמיד אינה עומדת, אלא שמסתובבת או לימין או לשמאל, כנ"ל.

שד) תא חזוי קביה וכו': בוא וראה, הקביה גרם סבות ומעשים בעולם, כדי לעשות הכל כראוי. והכל יוצא ונמשך למטה בעולם מן העיקר והשורש שלמעלה. הקביה הקריב את אברהם אליו, יצא ממנו ישמעאל, שעוד לא היה נמול בעת שיצא ממנו, ועל כן הוא יצא למטה, ולא נשלם באות ברית קדש.

לבתר

להנוקבא, ומושפעים ממנה, בס ד ג' נקודות, שהם נבחנים לתלת דוכתי (כנ"ל ב"א דף כ' ד"ה עד הכא ע"ש) ע"כ מדומית אז הנוקבא שמסתובבת בג' דוכתי, ועל דא מהפך וכו': ועל זה, הוא מהפך הכלים, מכלי זו אל כלי אחרת, וכל זה הוא כפי פעלם של בני אדם, אם בני אדם מטיבים מעשיהם, אותם האבנים המסתובבים, מסבכים אותם לימין, שהוא חסד, ואז המעשים שנעשו בעולם, הם להטיב לבני העולם כראוי, כי נמשכים חסדים וכל טוב אל העולם, וטיקלא אסחרת וכו': והאבנים מסתובבים תמיד לצד ימין, ואינם נדמיים, והעולם מתגלגל בו, ומקבל מעשים מקו ימין, שהם חסדים.

שב) אהו בני נשא וכו': ואם בני אדם באים לחטוא, אז תחבולתו, שהיא הנוקבא

המסתובבת תמיד, והיתה עומדת לצד ימין, עתה הקביה מסבב אותה לצד שמאל, והסבות

(דומי דף ק"ט ע"ב * דף ק"י ע"א)

שה) לבתר קב"ה סבב סבובין ^ב בתחבולותיו, ואתגזר אברהם, ^ג ועאל
בברית, ואשתלים בשמיה, ואקרי אברהם, וה' עלאה אעטרת ליה, ברזא
דמים מרוח.

שו) כיון ^ד דרזא אשתלים, ואתגזר, ^ה נפק מניה יצחק, והוה זרעא קדישא,
ואתקשר לעיצא, ^ו ברזא דאש ממים, ועל דא כתיב, ^ז ואנכי נטעתך שורק
כלה זרע אמת. ולא אתקשר ^ח בההוא סטרא אחרא.

שז) תא חזי, לוט נפקו מניה, ומבנתיה ^ט (תרין אומין, מתפרשן, ואתקשרו
בההוא סטרא, דאתחזי לון, ועל דא קב"ה מסבב ^י) סבובין, ומגלגל גלגולין
בעלמא, דיתעביד כלא כדקא יאות, ויתקשר כלא באתריה.

שח) ת"ח, יאות הוה ללוט, דקב"ה יפיק מניה, ^{יא} ומאתתיה, תרין אומין
^{יב} אלין, אלא בגין לאתקשרא באתרייהו, ^{יג} דאתחזי להו. ^{יד} ואתעבידו מגו יינא,

דרך אמת

(ב) עמון ומטל:

מסורת הנהר

(א) ואנכי נטעתך שורק: לעיל לך דף קנ"א

ציון ב.

חלוסי גרסאות ^א נ"א בתחבולות ^ב נ"א כיון דאתגזר נפיק מניה יצחק וליג טן ועאל ער נפק מניה יצחק.
נ"א מוסיף דרזא דה"א. ד"נ"א נסיק. ה"נ"א ליג ברזא דאש ממים, ו"נ"א כהו, ונ"א בה הוא.
ז"נ"א סיבובין. ח"נ"א ומבנתיה, ונ"א ומאתתה (אה"ל). ט"נ"א אילין. י"נ"א דיתחזי, ונ"א דאתחזי (אה"ל).
י"א נ"א ויתעבידו.

מאמר

הסולם

ויעל לוט מצוער

קו שמאל מבינה, (כמ"ש שם) אבל לא קבלו
ישר מבינה, אלא בסוד אש ממים, שקבלו
מאברהם שנקרא מים, וע"כ נכלל בו, בסוד
אברהם הוליד את יצחק

שז) תא חזי לוט וכו': בוא וראה, לוט, יצאו
ממנו ובנותיו, ב' אימות נפרדות,
ונתקשרו בצד ההוא הראוי להם. דהיינו בס"א,
ועל כן הקב"ה מסבב סבות ומגלגל גלגולים
בעולם, כדי שהכל יהיה נעשה כראוי להיות,
ויהיה נקשר הכל במקומו נקדושה. דהיינו שיהיה
ראוי לצאת משם מלכי יהודה ומלך המשיח.
שע"ז נאמר והוא מסבות כההפך בתחבולותיו
וגו'.

שח) ת"ח יאות וכו': בוא וראה, ראוי היה לוט,
שהקב"ה יוציא ממנו ומאשתו שתי
אומות הללו, אלא כדי לקשר אותם במקום
הראוי להם, לכן הוציא אותם מבנותיו, ולדתם
נעשה מתוך יין, דהיינו כמ"ש והשקין את אביהן
יין, ויין הזה נועד להם באותה לילה, במערה,
וזהו סוד עשיתם, כלומר שילוא היין, לא באו
האומות הללו לעולם, כמו שאתה אומר וישת מן
היין וישכרו, וכבר נתבאר זה ונתיישב.
ביאור המאמר. תחילה צריכים להבין ב'
הביאורים: של ר' יצחק ושל ר' אלעזר, בפירוש
הכתוב והוא מסבות כההפך בתחבולותיו וגו'.
והענין הוא, כי יש ב' מיני מהזכות בתקוני
העולמות

שה) לבתר קב"ה וכו': אחר כך, סבב הקב"ה
סבות בתחבולותיו, ואברהם נמול,
ובא בברית, ונשלם בשמו, ונקרא אברהם עם
ה', וה' עליונה הויה שניתנה בשמו, שהיא בינה,
עטרה לו, בסוד מים מרוח.

שו) כיון דרזא וכו': כיון שהסוד נשלם, ונמול,
יצא ממנו יצחק, והיה זרע קדש
ונקשר למעלה בסוד אש ממים, ועל כן כתוב,
ואנכי נטעתך שורק כלה זרע אמת, שלא נקשר
בצד האחר, דהיינו בצד שמאל לבד, אלא נכלל
בימין.

פירוש, כי מתחילה מטרם שנמול, היה
תחת שליטת קומרין שהירין הנ"ל, ובעת ההוא
הוליד את ישמעאל, והולידו למטה בחיצוניות,
כ"ה"ס התוכא דכספא, דהיינו פסולת הימין,
ואח"כ נאמר עליו, והוא מסבות כההפך
בתחבולותיו, שהקב"ה סבב עליו סבות עד
שנמול וכו', וזכה לקו ימין של הבינה שנקרא
מים, אמנם לא קבל המים יצר מבינה אלא
מז"א שנקרא רוח, (כנ"ל פרשת לך דף קמ"ו
ד"ה פנימיות ע"ש) וז"ש וה' עראה, דהיינו
בינה, אעטרת ליה ברזא דמים מרוח, דהיינו
שהבינה עטרה לו קו ימין שלה שהוא חסד
הנקרא מים, והוא קבל אותו מז"א הנקרא רוח,
בבחינת העברה, כמ"ש שם, ואו יצא ממנו
יצחק, שנקשר למעלה, בכינה, דהיינו שקבל
(רמב"ם דף קמ"א ע"ב) דף קמ"א ע"ב)

ה' והוא יינא, אודמן להון במערתא, ההיא ג' ליליא, ודא הוא רזא, דאתעבידו, כד"א א' וישת מן היין וישכר. והא אתמר ואוקמוה.

מסורת הזהר

(א) וישת מן היין וישכר: לעיל פ' נח דף ל"ד ציון א'.

חלופי גרסאות א' נ"א ליג מן והוא עד ורא, נ"א במערתה, נ"א לעילא.

מאמר

הסולם

ויעל לוט מצוער

בה מלמטה מחזה, ובבחינת מטטה למעלה, ובוה מתבטלת קליפת מואב, וכן בדרך זה מתכללים הקיום דחכמה וחסדים זה בזה, והארת החכמה מתקיימת בכל השלמות. והאורות המכוסים מאירים בה מלמעלה מחזה, במקום ג"ר. וכן בחינת המלכות דמדת הדין נהקנה ונגנזה שם מחזה ולמעלה, ואינה פועלת שום דין, ובוה מתבטלת קליפת עמון. והמלכות הממותקת במדת הרחמים המכונה מפתחא, נתקנה מחזה ולמטה של הנוקבא, וז"ל וזכי הא טוב, (כנ"ל בהקדמת הזהר דף צ"ט ד"ה ב') ואם לא זכי הא רע כי אז מתקלקל תקין הנ"ל שבנוקבא, והאורות מאירים בדינים דשמאל, וחזרות קליפת מואב ועמון לשליטתם, ומביאים דינים קשים בעולם.

וזה שאמר רבי אלעזר, (נאות וצ"ח) הקב"ה מכבד סבובין, ואיירי עובדין בעלמא לאתקיימא, דהיינו שסבב סבות ועשה מעשים בעולם, שהיא הנוקבא המכונה עולם, שחקן אותה באורות מכוסים מחזה ולמעלה, ואורות מגולים מחזה ולמטה, ועשה זה בבנין הנוקבא כדי לאתקיימא, שהארת החכמה תתקיים בה. דהיינו שבדרך זה נכללים הקוין זה בזה והחכמה מתלבשת בחסדים כנ"ל, ואז מתקיימת. ולבתר דהשיבו בני נשא דיתקיימון אינון עובדין, ואחר שבני אדם מובטחים שהמוחין יתקיימו, ואינם שומרים עוד דרכיהם, וחוטאים להמשיך אורות המגולים, בהמקום שלמעלה מחזה, אז קב"ה מדפך רון לאינון עובדין, וכו', כי אז חוזרים קליפת מואב ועמון למקומם כנ"ל, ואורות השמאל מביאים דינים קשים בעולם.

וזה ש' (נאות ש"א) אי מטיבין וכו': ההוא טקלא דסחרא אסחרת לון לימינא. דהיינו שהקב"ה מתקן אז את הטכרא דסחרא שהיא הנוקבא, שאורות המגולים, יאירו למטה מחזה וכו', וז"ל, ואז החכמה מתלבשת בחסדים והימין שולט כנ"ל, ארו בני נשא לאבאשא וכו', קב"ה אסחר ליה בסטרא דשמאלא כי אז חוזרים קליפת מואב ועמון למקומם, והשמאל

שולט

העולמות. (א) הוא מהפכת סדום ועמורה, שכבר נתבאר ענינו לעיל (דף פ"ג ד"ה פנימיות עשיה) ומבחינת מהפכה זו ביאר ר' יצחק את הכתוב והוא מסבות מתהפך וגו' וע"כ אמר וא"תו קומרין שהירין ולבהר מהפך לון, כי אלו ג"ר דהארת השמאל, היו אורות משחיתים. בסו"ה ארדה נא ואראה הכצעקתה וגו', (כנ"ל דף ס"ה ד"ה פירוש) ואחר כך הפך אותם ותקן הגזרא דדינא למעלה והג"ר נפלו למטה, כנ"ל ע"ש. מהפכה ב' הוא מהפכת הטיקלא, דמהפך מאנין ממאנא דא למאנא אחרא, (כנ"ל באות רצ"ט) והוא מהפכה דמואב ועמון, שמצד ידתם היו קליפות שמאות יותר מכל העמים עד שנאסרו לבא בקהל ה', ובסוד הוא מסיבות מתהפך בתחבולותיו וגו', יצאו מהם כל המלכים ומלך המשיח, והענין הוא, כי ב' האומות הללו, נמשכו על ידי יין המשכר, שפירושו על ידי נחש הקדמוני, כמ"ש להלן (בכרי תורה ע"ש) דהיינו שהיה בדומה לחטא דעצה"ד, וע"כ המשיך ג"ר דהארת שמאל כאתגליא, כלומר אורות מגולים בחכמה, ובכחי ג"ר כדי שהאורות ימשכו ממעלה למטה, כמו בעצה"ד, והמשיכה זו עשתה הבכירה, שממנה נולד מואב, שע"ז שלו סעור, הוא באתגליא, והרמו הוא שהשם מואב הוא בגלוי לכל, שנולד מאביו, ונודע, שעל ידי המשכת ג"ר דשמאל מתגלית המלכות דמדת הדין, (כמ"ש לעיל פרשת נח ק"ח ד"ה פירוש) וע"כ הצעירה המשיכה רק בחינת ו"ק, שהיה כבר מגולה בה המלכות דמדת הדין, וע"כ היו קשורים ב' הקליפות ג"ר וו"ק זו בזו, והיו מקבלים זו מזו, ולפי שהמשכת הצעירה היתה מעורבת עם מלכות דמדת הדין הדוחית כל המוחין, (כנ"ל נח ק"ח ד"ה פירוש) ע"כ היתה, כל מעשיה באתכסיא, בסו"ה ועין נואף שמרה נשף לאמור לא תשורני עין, ולפיכך נאסרו עמון ומואב לבא בקהל ה', כי טומאתם היה גדולה, כי מואב נאסר, משום שהיה מבחינת ג"ר דהארת השמאל, שאז מלבד שנמשכות בדינים קשים, הנה גם מגלות המלכות דמדת הדין כנ"ל, ועמון נאסר משום שמלכות דמדת הדין היתה בו, אמנם כנגד זה נתקנה הנוקבא דקדושה, בעת שהתחוננים מטיבים מעשיהם, שהאורות המגולים בחכמה, מאירים

(דטו"י דף ק"י ע"ג)

שט) ת"ח, מואב ועמון, אינן קראן לון שמהן, מואב ה' מאב. ר' יוסי אמר, נ בכירה בחציפו אמרה, מואב מאבא : הוא. * והצעירה גם ז היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי. בצניעו, אמרה בן עמי. ב בר עמי, ולא אמרה ממאן י הוה. שי) ת"ח, בקדמיתא כתיב, ז ולא ידע בשכבה ובקומה. בוא"ו, ונקוד על וא"ו, בגין דסיועא דעילא, הוה אשתכח בהווא עובדא, דזמין מלכא משיחא לנפקא ז מניה, ובג"כ, אשתלים הכא בוא"ו. ח ובאחרא, כתיב ובקמה חסר ט וייו בגין ב) י דלא נפק יא מינה, חולקא לקב"ה, כהאי אחרא, ועל דא, כתיב בהאי אחרא י קשישא, ובקומה בוא"ו מלא, ונקוד י עלה.

שיא) ר' שמעון אמר יד לא ידע, דזמין קב"ה טו לאוקמא טי מינה, דוד מלכא ז ושלמה, וכל שאר מלכין, ומלכא משיחא. תו ובקומה יי דכתיב יט ברות, ז ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. ובהווא יומא ז הוה כה לא קימה ודאי

מסורת הזהר

א) והצעירה גם היא: (בראשית י"ט) ח"ג קפח. ב) ולא ידע בשכבה ובקומה: (שם) ח"א קט: קיא. ג) ותקם בטרם יכיר: (רות ג') ח"א קיא. ז ניא ליג בכירה. ז ניא הוה. ד ניא כן. ט ניא ברא, ו ניא מוסיף היה ועיר מאי [מה] כתיב ביה ותקם הצעירה ותשכב עמו ולא אמר אל [את] אביה [רמיק ואהיל]. ז ניא מינה, ח ניא ואחרא. ט ניא ליג וייו. י ניא דהא לא. יא ניא פנה. יב ניא קשישתא [אהיל]. יג ניא עליה. יד ניא מוסיף מה הוא לא ידע. וניא מהו לא ידע לא ידע [אהיל]. טו ניא לאיקמה. וניא לאמקא. טז ניא פנה. ז ניא מוסיף ושלמה מלכא. יח ניא מוסיף כמה וכתיב בה ברות [אהיל]. יט ניא ליג ברות. כ ניא ליג הוה לה קימה ודאי. כל ניא ליה.

דרך אמת

א) תבאן רמו שלא ילא מביח מנמחה וע"י סי שלח לך קמי: ע"כ והימה שלח"כ אמר וכל שלח תלכין ומלכא משיחא ומחפלי כה לא ילא מלכין וליט:

חלופי גרסאות א) ניא ליג מאב. וניא מואב [אהיל]. ב) ניא מוסיף היה ועיר מאי [מה] כתיב ביה ותקם הצעירה ותשכב עמו ולא אמר אל [את] אביה [רמיק ואהיל]. ז ניא מינה, ח ניא ואחרא. ט ניא ליג וייו. י ניא דהא לא. יא ניא פנה. יב ניא קשישתא [אהיל]. יג ניא עליה. יד ניא מוסיף מה הוא לא ידע. וניא מהו לא ידע לא ידע [אהיל]. טו ניא לאיקמה. וניא לאמקא. טז ניא פנה. ז ניא מוסיף ושלמה מלכא. יח ניא מוסיף כמה וכתיב בה ברות [אהיל]. יט ניא ליג ברות. כ ניא ליג הוה לה קימה ודאי. כל ניא ליה.

ויפל לוט מצוער

הסולם

מאמר

קראה לו על שהוא מאב. ר' יוסי אמר הבכירה אמרה בעזות מואב, מאבי הוא. והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי. בצניעות אמרה בן עמי, בן עמי, ולא אמרה ממי היה.

שי) ת"ח בקדמיתא וכו': בוא וראה, בתחילה כתוב, ולא ידע בשכבה ובקימה עם ו', וגם נקודה על הו', יורה, שעזרה למעלה היה נמצא באוחו מעשה, אשר מלך המשיח עתיד לצאת ממנו, ומשום זה נחמלא המלה, ובקימה עם ו'. ואצל האחרת כתוב, ובקמה חסר ו', משום שלא יצא ממנה חלק להקב"ה כמו מהבכירה, ועל כן כתוב, רק בהשניה הבכירה, ובקומה מלא עם ו' ונקודה עליה. ואע"פ שגם מהצעירה יצאו מלכים, כי נעמה העמונית היתה אשת שלמה ואם רחבעם, אמנם דוד המלך הוא העיקר, והוא מלך המשיח. (כנ"ל לך דף ג"ה אות קל"ה) שאומר אי מן חייא דוד שמה אי מן מתייא דוד שמה.

שיא) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, שמ"ש לא ידע בשכבה ובקומה, הוא, שלא ידע, שעתיד הקב"ה להקים ממנו דוד המלך ושלמה המלך וכל שאר המלכים ומלך המשיח. עוד יש

שולט כנ"ל. וז"ש ומדפך מסכות ומאנין דהוו בקדמיתא, דהווא סטר שמאלא, שמהפך המסכות והכלים שהיו מחוקנים מתחילה לימין. דהיינו האורות המכוסים למעלה והאורות המגולים למטה, ועתה נתהפכו, שאורות המגולים למעלה ואורות המכוסים למטה, שדרך זה הוא שליטת השמאל בדינים הקשים, כנ"ל. וז"ש (באות ש"ז) לוט נפקו מניה ומכנתיה תרין אומין מתפרשן ואתקשרו כהווא סמרא דאהחוי קון, שנקשרו במקום הראוי להם, דהיינו האורות מגולים למעלה מחזה, שהיא קליפת מואב, ואורות מכוסים למטה מחזה, שהיא קליפת עמון, כנ"ל. ועל דא קב"ה מסבב סבובין ומנלנל גלגולין בעלמא דיתעביד כלא כדקא יאות וכו', דהיינו להפך הסדר בהנוקבא הנקראת עולם, שאורות המכוסים יאירו בה למעלה והמגולים למטה כנ"ל. חשלום ענין זה מחבאר להלן בסמוך, בביאור הסתרי תורה, על הכתוב ויעל לוט מצוער.

שט) ת"ח מואב וכו': בוא וראה מואב ועמון, הן עצמן קראו להם שמות, מואב (וטוי דף ק"י ע"ב)

א אתחבר עמה בעז, כ להקים שם המת על נחלתו, ג ואתקם ז מנה כל הני מלכין וכל ה עלויא דישראל. ולא ידע י בשכבה, דכתיב ותשכב מרגלותיו עד הבקר. ובקומה, דכתיב ה ותקם בטרום יכיר איש את רעהו וגו'. ז בגין כך ח ובקומה נקוד ט וא"ו.

שיב תא חזי, ענותותא דאברהם, דהא אפילו בקדמיתא, כד בעא קב"ה י למעבד דינא בסדום, יא לא בעא יב מניה רחמי על דלוט, יג לבתר יד דכתיב, יז וירא והנה עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן. טו לא תבע עליה טז דלוט, ולא אמר עליה יז לקב"ה כלום, אוף יח הכי קב"ה, לא אמר ליה יט מדי, בגין דלא יחשב אברהם דקב"ה גרע מזכותיה כלום.

שיג) וואי תימא. דאברהם לא הוה חשיב ליה דלוט כה בלביה כלום, כה הא יי מסר נפשיה, יז למיהך לאגחא קרבא, בחמשה מלכין תקיפין, כדא"כ וישמע אברם כי נשבה אחיו וגו'. וכתבי, יג כה ויחלק עליהם לילה. וכתבי וישב את כל הרכוש וגם את לוט אחיו ורכושו השיב וגו'. אבל יז ברחימותא דרחים לקב"ה, וחמא עובדוי דלוט, דלא יז כשרן כדקא יאות, לא בעא אברהם, יח דבגיניה ישבוק קב"ה יט כלום מדיליה, ובגיני כך, לא תבע עליה ל רחמי, לא בקדמיתא ולא בסופא.

דרך אמת

ה) כפרום כתיב נו"א' נוספת.

מסורת הזהר

- א) וירא והנה עלה קיטור: בראשית י"ט.
- ב) וישמע אברם כי נשבה אחיו: (שם) ח"א ט.
- ג) ויחלק עליהם לילה: לעיל לך קכ"ה ציון א'.

חלופי גרסאות א' ג"א דאתחבר (אה"ל). ב' ג"א ל"ג להקים שם המת על נחלתו. ג' ג"א ואתקמי. ד' ג"א מינה. ה' ג"א עליוויא. ו' ג"א מוסיף בשכבה ובקומה. ז' ג"א ובגין. ח' ג"א ל"ג ובקומה. ט' ג"א בוא"ו. י' ג"א למיעבד. יא' ג"א ולא. יב' ג"א מיניה. יג' ג"א מוסיף דהא לבתר. יד' ג"א ולבחר. יו"א ונ"א ואשילו לבתר (אה"ל). יז' ג"א כתיב. טו' ג"א ולא. טז' ג"א ל"ג דלוט. יז' ג"א קב"ה. יח' ג"א הכא. יט' ג"א ל"ג הכי (אה"ל). יט' ג"א מירי. כ' ג"א ואיתמא. כא' ג"א בליביה. כב' ג"א מוסיף תיה וישמע אברם כי נשבה אחיו הא. כג' ג"א ומסר ול"ג הא (אה"ל). כד' ג"א למיהך. כה' ג"א ל"ג מן ויחלק עד וישב. כו' ג"א מוסיף ברחימותא סגיא. כז' ג"א כשראן. כח' ג"א מוסיף עליה דבגיניה. כט' ג"א מוסיף למעבד כלום. ל' ג"א ל"ג רחמי.

מאמר

הכולם

ויעל לוט מצוער

לוט. ואחר כך, שכתוב וירא והנה עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן. לא דרש על לוט. ולא אמר להקב"ה עליו כלום. אף הקב"ה לא אמר לו כלום, כדי שלא יחשוב אברהם, שהקב"ה יגרע משהו מזכותו מחמת זה.

שיג) ואי תימא וכו': ואם תאמר. שאברהם לא החשיב את לוט בלבו כלום. הרי אנו רואים שמסר נפשו לעשות מלחמה עם ארבעה מלכים חזקים כמו שאתה אומר, וישמע אברהם כי נשבה אחיו וגו'. אבל מתוך האהבה שאהב אברהם את הקב"ה, וראה את המעשים של לוט שאינם ישרים כראוי, לכן לא רצה אברהם, שבשבילו יעזוב משהו הקב"ה משלו. משום זה לא בקש עליו רחמים לא בתחילה ולא בסוף.

לפרש. ובקימה על מ"ש ברות ותקם בטרום יכיר איש את רעהו ובאותו היום היה לה קימה ודאי. כי נתחבר עמה בעזו להקים שם המת על נחלתו, והוקם ממנה כל אלו המלכים, וכל איש נעלה שבישראל. פירוש אחר. ולא ידע בשכבה, היינו שכתוב, ותשכב מרגלותיו עד הבקר. ובקומה, שכתוב ותקם בטרום יכיר איש את רעהו וגו'. משום זה כתיב ובקומה בו' עם נקודה. וההפך שפירוש זה על הראשון, הוא. מה שביאר ג"כ את הכתיב, ולא ידע בשכבה שלא ביאר זה בפירוש הראשון.

שיב) תא חזי ענותותא וכו': בוא וראה הענוה של אברהם, כי אפילו מתחלה כשרצה הקב"ה לעשות דין בסדום, שבקש או רחמים עליהם, עם כל זה, לא בקש ממנו רחמים על (דמויי דף קיא ע"א)

מדרש הנעלם

שיד) ויעל לוט מצוער וגו'. אמר רבי אבהו, בא וראה מה כתיב ביצר הרע, ה' תדע לך, שאינו מתבטל לעולם, מבני אדם, עד אותו זמן, דכתיב * והסירותי את לב האבן וגו'. י שאף על פי, שרואה בני אדם נדונין בגיהנם, הוא בא, וחוזר לו, אצל בני אדם, הדא הוא דכתיב ויעל לוט מצער. מצערה של גיהנם, משם עולה לפתות בני אדם.

שטו) אמר רבי יהודה, שלש הנהגות, יש באדם: הנהגת השכל והחכמה, וזו היא * כח הנשמה הקדושה. והנהגת התאוה, שהיא מתאוה בכל תאות רעות, וזהו כח י התאוה. ז וההנהגה, המנהגת לבני אדם, ומחזקת הגוף, והיא נקראת נפש הגוף. אמר רב דימי, זהו כח המחזיק.

שטז) אמר רבי יהודה, בא וראה, לעולם אין יצר הרע שולט, אלא באלו ב' כחות אלין דאמרן: נפש המתאוה, היא הרודפת אחר יצר הרע לעולם, משמע, דכתיב י ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן. נפש המתאוה, היא מעוררת י את האחרת, ומפתה אותה, עם הגוף, להדבק ביצר הרע, והיא אומרת, לכה נשקה את אבינו יין ונשכבה עמו. מה יש לנו בעולם י הבא, נלך ונרדוף אחר יצר הרע, ואחר תשוקת חמדת העולם הזה, ומה עושות, שתיהן מסכימות להדבק בו, מה כתיב ותשקין את אביהן יין. מתפטמות, להתעורר ליצר הרע, באכילה ובשתיה.

שיז) ותקם הבכירה ותשכב את אביה. כשאדם שוכב על מטנו כלילה, נפש המתאוה היא המעוררת ליצר הרע, ומהרהרת בו, והוא דבק בכל הרהור רע, עד שמתעברת י מעט י שמביא בלב האדם, אותה המחשבה הרעה, ודבקה בו, ועדיין יש בלבו, ולא נגמר לעשותה, עד שזאת התאוה, מעוררת לכח י הגוף י כמתחלה. להדבק ביצר הרע, ואז הוא תשולם הרעה, הה"ד י ותהרין שתי בנות לוט ** מאביהן.

שיח) אמר רבי יצחק, מעולם אין יצר הרע מתפתה, אלא באכילה ושתיה, ומתוך שמחת היין! אז שולט באדם. בצדיק, מה כתיב ביה, י צדיק אוכל לשובע נפשו. ואינו משתכר לעולם, דא"ר יהודה, האי צורבא מרבנן,

מסורת הזהר

א) והסירותי את לב האבן: (יחזקאל ל"ו) ח"א קלו: רלא: ח"ג קמב: רסו: ב) ותאמר הבכירה אל הצעירה: (בראשית י"ט) ח"א קי: ג) ותהרין שתי בנות לוט: (שם) ח"א קיא: ד) צדיק אוכל לשובע נפשו: (משלי י"ג) ח"א רמ. ח"ב סב: קסח: ח"ג קד. ז"ח רות פ"ז טא שלט.

חלופי גרסאות א' נ"א דע. ב' נ"א אף. ג' נ"א ליג מן התאוה עד הגוף. ד' נ"א והנהגת המנהיג (אח"ל). ה' נ"א ליע את. ו' נ"א הזה. ז' נ"א ממנו. ח' נ"א מוסיף עד שמביא. וניא על שמביא. ט' נ"א מוסיף כח הגוף. י' נ"א תחלה.

מאמר
מדרש הנעלם
שיד) ויעל לוט מצוער וכו': מכאן ועד אות
שכ"ו א"צ ביאור.
שיח) האי צורבא דרבנן דמרוי: תלמיד חכם
שמשחכר.

(רסויי דף קיט ע"א ס) דף ק"ט ע"ב ס*) דף ק"י ע"א

דמרוי, קרינא עליה, * נזם זהב באף חזיר. ולא עוד, אלא שמחלל שם שמים. מנהג הרשעים מהו, ב הנה ששון ושמחה. ה היין או שולט באדם, הרוג בקר ושחוט צאן וגו'. ג עליהם אמר הכתוב י הוי משכימי בבקר שכר ירדפו וגו'. כדי לעורר ליצר הרע, שאין יצר הרע מתעורר אלא מתוך היין, הדא הוא דכתיב י ותשקין את אביהן יין.

שיט) אמר רבי אבהו, מה כתיב ולא ידע בשכבה ובקומה. כלומר, יצר הרע י אינו משגיח בה, בשכבה בעולם הזה, ובקומה לעולם הבא, אלא מתעורר עם י כח הגוף, לעבוד תאותו בעולם הזה. דאמר ר' אבהו, בשעה שנכנסין הרשעים בגיהנם, מכניסים ליצר הרע, לראות בהן, הדא הוא דכתיב, ה ולוט בא צערה, לצערה של גיהנם, ונפק ליה מתמן, ו לנסותא לברייתא, כדקאמרן. הדא הוא דכתיב, ויעל לוט מצער מצערה של גיהנם. שכ) י וישב בהר אמר ר' יצחק, משמע דכתיב בהר, מלמד שהוא שם מושבו, במקום הר, גוף שהוא חרב ז כהר, דלית ביה טיבותא, וב' בנותיו עמו. אלו הב' כחות, ס דאמרן. כי *) ירא לשבת י בצוער, יראה וחרדה נופלת עליו, בשעה שרואה צער גיהנם, שמצערין לרשעים, וחושב ששם ידון, כיון שרואה שאינו נדון שם, יוצא והולך לפתות, בני אדם אחריו.

שכא) רב הונא כד הוה דריש, יא לאזדהרא לבני אדם, הוה אמר יי להו, בני, י אסתמרו משליחא יי של טו גיהנם, ומאן הוא, טו זהו יצר הרע, יי שהוא יי שליח של גיהנם.

שכב) רבי אבא אמר, מאי דכתיב י לעלוקה שתי בנות הב הב. אלו שתי בנות לוט דאמרן, שהיא נפש המתאוה, ונפש המשתתפת י בגוף, הרודפת אחר יצר הרע לעולם. אמר ר' יהושע, כתיב הכא בלוט, כי ירא לשבת בצער, וכתיב התם לעלוקה י שתי בנות הב הב. ירא בגימטריא הוא עלוקה. אמר ר' יצחק, אי ירא הוא. כז למאי אתי למטעי ברייתא, כז אלא כך דרך כל עושה עולה, כשרואה הרע, מתירא לפי שעה, יי מיד חוזר לרשעתו, ואינו חושש לכלום, כך יי יצר הרע, בשעה שרואה דין ברשעים, ירא, כיון שיוצא, יי לחוץ, אינו חושש כלום.

שכג) רבי אבא אמר, מ"ד ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן. מאי

מסורת הזהר

א) נזם זהב: שם י"א. ב) הנה ששון ושמחה: (ישעיה כב) ח"ב רענ. ג) הוי משכימי בבקר: (שם ה') ח"ב סב. ד) ותשקין את אביהן: בראשית יט ה) ולוט בא צערה: שם ו) וישב בהר: (שם) ח"א קיא. ז) לעלוקה שתי בנות: (משלי ל') ח"א קיא. ח) ח"ב נו. ח"ג ט. קבר. קלה. ת"ז חכ"א נב. סב; ח"ג בהשמות קמ. ז"ח אחרי מ"ז טג שלט. תק"ח צ"ז טג שכג.

חלופי גרסאות א היין או שולט באדם אדל"ג (אה"ל). כ ניא ועליהם. ג ניא מוסיף לעולם אינו. ד ניא כחות. ה ניא ונפיק וניא ונפקי. וניא ליג מן ונפק עד וישב. ו ניא לנסותם. ז ניא כהר. ח ניא שבותא. ט ניא כדאמרן. י ניא בצער. יא ניא לאזהרא. יב ניא ליה. יג ניא אסתמר. יד ניא ליג של. טו ניא דיגתנא. טז ניא דא. יז ניא דהוא. יח ניא שליחא רגיהנא. יט ניא הרודפת בגוף. כ ניא ליג שתי בנות הב הב. כא ניא אמאי. כב ניא ליג אלא. כג ניא ומיר. כד ניא הרשע. כה ניא לעשות. כז ניא ועושה. כח ניא למחות (ד"א).

(דמויי דף קיי ע"א ט) דף קיי ע"ב)

אבינו זקן. זהו יצר הרע, שנקרא זקן. שנאמר, * מלך זקן וכסיל. שהוא זקן, שנולד עם האדם, דתנינן, אמר רבי יהודה אמר רבי ה' יוסי, אותה נפש המתאוה, אומרת לאחרת, אבינו זקן, נרדוף אחריה, ונדבק * בו, כשאר כל הרשעים שבעולם. ואיש אין בארץ, לבא עלינו. אין איש צדיק בארץ, ואין איש שליט על יצרו, הרבה רשעים בארץ, לית אנן בלחודנא חייבין, נעשה כדרך כל הארץ, שהם חייבים, שעד היום דרך כל הארץ הוא. לכה נשקה את אבינו יין, נשמח בעולם הזה, נאכל ונשתה, ונרוה חמרא, ונדבק באבינו, ביצה"ר, ונשכבה עמו. ורוח הקודש צווחת ואומרת, גם אלה ביין שגו ובשכר תעו.

שכד) אמר רבי יהודה, תא חזי, מה כתיב, ותשקין את אביהן יין, דרך הרשעים, לטעות אחרי היין, לפנק ליצה"ר, ולעוררו, ועד שהוא שמח בשכרותו, שוכב על מטתו, מיד ותקם הבכירה. ותשכב את אביה. היא מזומנת עמו, ומתאוה ומהרהרת בכל הרהורים רעים, ויצר הרע מתחבר עמה, ונדבק בה, ואינו משגיח בה מה הוא ממנה. בשכבה ובקומה. בשכבה, בעולם הזה. ובקומה לעתיד לבא. בשכבה, בעולם הבא, כשתתן דין וחשבון. ובקומה, ליום הדין, דכתיב ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו'. בשום ענין מאלו אין משגיח בה יצר הרע, אלא דבק בה, והיא נדבקת בו, ולאחר כן, מעוררת לאחרא, לאחר שהרהור גדול, נדבק ביצר הרע, באה האחרת, ונדבקת בו.

שכה) ותשקין את ** אביהן יין. כמו כן, לעורר ליצר הרע, ונדבקת בו, ואזי תשלים הרעות לעשות, ומתעכרות שתיהן, מיצר הרע, הדא הוא דכתיב, ותהרין שתי בנות לוט מאביהן. עד שיצא לפועל מעשיהן, זו יולדת רשעתה, וזו יולדת רשעתה, וכן דרכם של רשעים, בענין זה, עם יצר הרע, עד שהורג לאדם, ומוליכו לגיהנם, ומכניסו שם. ואח"כ עולה משם, לפתות לבני אדם, כמו כן. ומי שמכיר בו, נצול ממנו, ואינו מתחבר עמו.

שכו) אמר רבי יצחק, משל למה הדבר דומה, לכת לסטים, שהיו אורבים בדרכים, לגזול ולהרוג לבני אדם, ומפרישים מהם אחד, שיודע להסית לבני אדם, ולשונו יא רך, מה יעביד, מקדים והולך לקבלם, ונעשה כעבד לפניהם, עד שמאמינים הטפשים בו, ובוטחים באהבתו, ובשיחתו, ושמחים עמו, ומוליכם בחלק דבריו, באותו הדרך שהלסטים שם, כיון שמגיע עמהם לשם

מסורת הזהר

(א) מלך זקן וכסיל: (קהלת ד') ח"א קעט. ח"ב לג: סז: קפא. רלח. ב) לכה נשקה את אבינו בראשית י"ט. ג) גם אלה ביין שגו: (ישעיה כ"ח) ח"ב קכד. ד) בשכבה ובקומה: (בראשית י"ט): ח"א קט: קי: ה) ורבים מישני אדמת עפר: לעיל נח דף ע"ד ציון י"א. ו) ותשקין את אביהן: בראשית י"ט ז) ותהרין שתי בנות לוט: (שם) ח"א קט:

חלופי גרסאות א) ג"א יוסף. ב) ג"א בשאר. ג) ג"א חייבין. ד) ג"א מוסיף בזה הוא. ה) ג"א סמרי. ו) ג"א ל"ב ונדבק. ז) ג"א צווח ואמר. ח) ג"א ער. ט) ג"א מהחוא זמנא. ונ"א מהו. י) ג"א לאחרת. יא) ג"א רכה. יב) ג"א עבד.

(דסו"י דף ק"י ע"ב י' דף ק"יא ע"א ס"ו) דף ק"יא ע"ב

הוא הראשון שהורג כס, לאחר שנותנם ביד הלסטים להרגם, ולקחת ממונם ואינון צווחין ואמרין, ווי דאציתנא לדין, ולרכיכא דלישניה, לאחר שהרגו אלה, עולה משם ויוצא לפתות לבני אדם, כמתחלה. הפקחים מה הם עושים, כשרואים לזה, יוצא לקראתם, ומפתה להם. מכירין בו, שהוא צודה את נפשם והורגים אותו, והולכים בדרך אחרת. כך הוא יצר הרע, ^א יוצא מכת הלסטים, עולה מגיהנם, לקבלא דבני נשא, ולפתות להם, בחלק מתק דבריו, הדא הוא דכתיב, ויעל לוט מצוער וישב בהר וגו'. כמו לסטים, לארוב לבני אדם, ^ב מה עושה, ^ג עובר לפניהם, ^ד והטפשים מאמינים בו, וּבאהבתו, שהוא הולך לפתותם, ועובד להם, ^ה כעבד, שנותן להם נשים יפות אסורות. נותן להם בני אדם להרע, מפרק מהם עול תורה, ועול מלכות שמים. הטפשים ^ו רואים כך, בוטחים באהבתו, עד שהולך עמהם, ומוליכם באותו דרך שהלסטים שם, בדרך גיהנם, אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל, כיון שמגיע עמהם לשם, הוא הראשון שהורג להם, ונעשה להם מה"מ, ומכניסן לגיהנם, ומורידין להון מלאכי חבלה, ואינון צווחין ואמרין, ווי דאציתנא לדין, ולא ^ז מהניא לון. לאחר כן עולה משם, ויוצא לפתות לבני אדם. הפקחין כשרואין אותו, מכירים אותו, ומתגברים עליו, עד ששולטין עליו, וסאטין מזה הדרך, ולוקחין דרך אחרת להנצל ממנו.

שכז) רב יוסף כד הוה נחית לבבל, חמא אינון ^א רווקיא, דהוו עיילי ונפקי ^ב בני נשי שפירין, ולא חטאן, אמר לון לא מסתפו אלין מיצה"ר, אמרו ליה, לא ^ג מקונדיטון יא בישא קאתינא, מקדושתא דקדישא אתגורנא, דאמר רב יהודה אמר רב, צריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש, ונפקי מניה בני קדישי, בני מעלי, דלא מסתפו מיצה"ר. שנאמר " והתקדשתם והייתם קדושים.

דרך אמת

מסורת הזהר
^א והתקדשתם והייתם קדושים: לעיל ביב דף קסט ציון ב' וס"ג.
^א בני אדם פניוס בלא אבה, ^ב הוא משקה מעורב
 כאלו"ל מה קולדיטון ים בו יין דבש ופלפלין אף דכרי
 חורה וכו'. ואמרו כלן סאנים באים וגו' לדיס מקולדיטון
 ניסין ר"ל מנחשבה רעה אלא לידתם והורחם בקלובה והיינו קולדיטון סונים ולא רעים ולכן לא היו חוששים
 לחטוא סאין היצה"ר יכול לשלוט בהם כ"כ.

חלוסי גרסאות א גיא ליג יוצא, ב גיא נעשה כעבר לפניהם וליג מה עושה עובר (אה"ל). ג גיא עשה. ד גיא עבר. ה גיא הטפשים. ו גיא באהבתו. ז גיא העבר. ח גיא מהניא. ט גיא רווקיא. י גיא בני נשא. יא גיא קדישא (אה"ל).

מאמר

הסולם

שכז) ואינון צווחין ואומרין ווי דאציתנא לדין ולרכיכא דלישניה: והם צועקים ואומרים ווי ששמענו לזה היינו ליצר הרע, ולרכות לשוננו. ווי דאציתנא לדין: ווי ששמענו לזה, ליצר הרע, כלומר שמתחרטים, ולא מהניא לון, ואיגו מועיל להם. כי חרטה ושובה מועיל רק בחיים ולא לאחר מיתה.

אמר

(רפ"וי דף קי"א ע"ב *) קי"ב ע"א

שכח) ר' אבא אמר, מאי דכתיב * ואת שבתותי קדשו ה' אלא אין עונתן של ת"ח, אלא משבת לשבת, ומוזהר להו, י' והואיל דתשמיש המטה דמצוה הוא, קדשו, כלומר, קדשו עצמכם בשבתותי, בהוא תשמיש דמצוה. אמר רב יהודה אמר רב, האי מאן דעייל לקרתא, וחמי נשי שפירן ד' ה' ירכין עינוי, ה' ויימא הכי ו' סך ספאן, ז' איגזר ח' איגזרנא ט' קרדינא תקיל פוק פוק, דאבוי קדישא דשבתא הוא. מ"ט דחמימות דארחא י' שלט ביה, ויכיל יצה"ר יא' לשלטא עלוי. (ע"כ מדה"נ)

סתרי תורה

שכט) * י' ויעל לוט מצוער וגו'. מגו הורמנותא דמלכא, אתפרשא מסטרא דימינא, חד התוכא דקטורא דגולפא, י' מתדבקא בגו התוכא דדהבא, מסטרא דשמאלא, בגו מסאבו, י' דיוריה. ואתעביד י' קטורא חדא דאילנא.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) יסא עיניו לארץ שלא יסתכל בנשים לבא לידו הכהור חיו. ג) זה הוא לחם שלא לבא לידו הכהור עבירה ופי' סך הכנס ואלא שמחשבוים ואלפי מעשה היא הכותי

ולידתו, ומלח סך הוא בתגוס הכנסה ואלפי ומלח ספאן הוא לבן חסינות כענין ריש ספך אלו מנחין אין הגוים סטוים: ג) הוקף וחחק הקלה לכרות לא לא ולא סכוס כי להביא לידו הכהור עבירה, ומלח קרדינא הוא לבן חוקף וחחק כמי' לעיל ריש דף ט"ו ע"א ורמו הלחם הוא כנגד לילית ובסותיה שהיא גורמת לאדם לבא לידו קרי בלילה ולכן נריך לומר כסוף הלחם דלכו קדישא דשבתא פי' אין כותפי מססת ימי החול שיש לכחות חילונים קלה אחיה שהריון הוא מלד הקליפה השולטת בחול אבל מקדושת שבת איי שאלו אין לקליפה שום כח ואחיה ציווג הוא, ועי' בפרכה ויקרא דף י"ט ע"א לחם נ"כ אל הציווג להרמיק ממנו לילית ובסותיה.

חלופי גרסאות א' ג"א אלא זמן ת"ח לתשמיש המטה משבת לשבת. ב' ג"א ונוהר. ג' ג"א והואיל. ד' ג"א ירכי. ט' ג"א לימא, ו' ג"א בך. ז' ג"א אגור. ח' ג"א אגורנא. ט' ג"א כו קרדינא. וי"א גרירנא. וי"א קרדישא (אה"ל). י' ג"א שלים. יא' ג"א לשלמא. יב' ג"א דמתדבקא. יג' ג"א דיצריה. וי"א דיוריה. יד' ג"א מקטורא. וי"א דקטורא.

מאמר

הסילם

עמון ומואב

שכח) אמר ר' יהודה אמר רב וכו': אר"י א"ר. כל מי שנכנס לעיר ורואה נשים יפות. ישפיל עינוי, ויאמר כך. סך ראה. ספאן, אנור אנורנא, שנחצב נחצבתי מן הורים סטוים, דהיינו חשובים. קרדינא תקיל, פוק פוק, מכשול הקשה, דהיינו הקליפה המביאה הרעורי נשים, צא צא ממני, דאבוי, קדישא דשבתא הוא. כי פירי קדוש של שבת הוא, כלומר שנילד מזווג של שבת, שאין לקליפות אחיה בהנולד מזווג של שבת, ושואל, מהו הטעם, שהנכנס לעיר מחייב לומר לחס הזה, ואומר שהוא משום שחמימות יגיעת הדרך שולט בו, וע"כ יכול היצר הרע לשלוט עליו. (ע"כ מדרש הנעלם)

סתרי תורה

מאמר עמון ומואב

שכט) ויעל לוט מצוער וגו': מתוך רצון המלך, נפרד מצד ימין פסולת אחת של צורת חקיקה, ומתדבקת בתוך פסולת הזהב שמצד (דפו"י דף קי"ב ע"א *) דף קי"ט ע"ב)

של) כד בעא יצחק לאתערא בעלמא, בתוקפיה דדינא קשיא, ה אתתקף, נ ופריש דרגין נ מקיומייהו, ז ואתתקף אברהם, ופריש ההוא ב דקטורא ו חדא דאילנא, מגו ההוא מסאבו.

שלא) ההוא נחש קדמאה, עאל באנביה, דההוא אילנא, ואיהו חמרא י דשתא, ואוליד תרין דרגין, קטירין דא בדא. ואינון דרגין דסחרן בסטר מסאבו, חד אקרי מלכו"ם, וחד אקרי פעור"ר.

שלב) דא עיטא דאתכסיא, ודא עיטא דאתגליא. ה פעור דאתגליא איהו, וכל ה עובדוי באתגליא, מלכו"ם דאתכסיא איהו, וכל עובדוי באתכסיא. מאלין תרין אתפרשן זנין סגיאין לזנייהו, * וסחרן ימא רבא, י ולכל אלין סטרי מסאבו, וכל חד יא וחד י שף לדוכתיה.

חלופי גרסאות ה גיא אתקן. ז גיא ופרש. נ גיא בקיומיה. ד גיא ואתקף. ה גיא קטורא (ז"ח) י גיא מוסף הא חדא (אה"ל) ז גיא מוסף חדא דאילנא חדא. ז גיא דשתא. ח גיא ליג זן פעור עז מלכו"ם. ט גיא עובדווי (אה"ל) י גיא וכל (אה"ל) יא גיא ליג וחד. יב גיא נוף.

מאמר

הסולם

עמון ומואב

פירוש. אותה פסולת הימין שעל ידי התדבקותה בהתוכא דדהבא. קבלה צורה אחת של האילן שהוא הנוקבא דז"א, ואחר מהפכת סדום חזרה לקדושה, היא הנחשבת עתה לפירי של האילן, והיא שתתה יין המשכר, שהוא נחש הקדמוני שנכנס בה המסית להמשיך הג"ר דחכמה. כמו במעשה דעץ הדעת, ואז הפירי הוליד, על ידי מעשה זו. ב' קליפות, שהן מלכם ופעור. שהן ב' עבודה זרות.

שם מאירה החכמה בלי דסדים, והסרון החסדים נחשב פסולת דקו שמאל, אמנם הפס לת דימין קבלה שם השתלמות. כי אינה חסירה יותר מחכמה. וע"כ ואתעביד קטורא חדא דאילנא שנעשה לצורה שלמה של אילן המדרגות. דהיינו הנוקבא, אמנם בני מסאבו דויריה, שדירתו היתה בטומאה. כי הארת השמאל בלי ימין מאיר למקום הטמאה, וכן הנוקבא דדהבא הוא טמאה.

שלב) דא עיטא דאתכסיא ודא עיטא דאתגליא; זו עצה נסתרת, וזו עצה נגלית, ומפרש. פעור, הוא בנגלה, וכל מעשיו דהיינו עבודתו הוא בנגלה. מלכם, הוא כנסתר וכסוטה, וכל מעשיו, דהיינו עבודתו, המה בסתר. מאלו השנים נפרדו מיני טומאות הרבה למיין, ומסבכים את ים הגדול, שהוא הנוקבא, ואת כל בחינות הטומאה. וכל אחד ואחד נוטה אל מקומו.

של) כד בעא יצחק וכו': כשרצה יצחק שהוא קו שמאל דקדושה, להתעורר בעולם בתוקפו של דין הקשה, נתגבר והפריד סדרגות השמאל מקי"ם. דהיינו שהפך שורשים דה' ערי סדום למעלה. ש ג"ר דמדרגות דשמאל הפיל למטה, ואת הגורא דדינא העלה למעלה (כנ"ל דף פ"ג ד"ה פנימית). ואז נחרבו מדרגות השמאל של הקליפות והשמאל דקדושה נתחבר ונכלל עם הימין. וע"כ ואתתקף אברהם ופריש ההוא קטורא חדא דאילנא מזו ההוא מסאבו ונתחזק קו הימין המכונה אברהם, כי נכלל משמאל וקבל ממנו ג"ר, אשר עם זה נתקנה ג"כ הפסולת שלו, שאינו צריך יותר להתדבק בהתוכא דדהבא, ומצא שהפריד אותה הצורה מתוך הטומאה.

פירוש כי נמשכו, בהסתת הנחש ב' קליפות, שהם ג"ר וז"ק דהארת השמאל. שבטומאה, פעור היא ג"ר ומלכם הוא ז"ק, והיו נסודרות בהיפוך מהנוקבא דקדושה, כדרך הטומאה שהוא הפוכה לקדושה. כי בנוקבא דקדושה, הג"ר שבה דהיינו מחזה שלה ולמעלה היא בכיסוטה, כלומר שמכוסה מהארת חכמה, וכחזה ולמטה שבה, היא במגולה, דהיינו שהארת חכמה מתגלית שם, וכן יש בה ב' נקודין מפתחא ומגעולא, שמגעולא בנוזח בג"ר שבה, והמפתחא שולטת בה בגלוי ב"ס שמחזה ולמטה שבה, כנ"ל בהקדמת הזר (דף צ"ט ד"ה ב' ע"ש) ואלו ב' הקליפות הם בהיפוך כי הקליפה דפעור, שהיא בחינת ג"ר שמחזה ולמעלה היא המגולה, והקליפה דמלכם, שהיא

שלא) ההוא נחש קדמאה עאל באנביה דההוא אילנא; אותו נחש הקדמוני נכנס בפירותיו של אילן ההוא הנ"ל, והוא יין ששתה, והוליד שתי מדרגות קשורות זו בזו ואלו המדרגות כובכות בצד הטומאה אחת נקראת מלכם ואחת נקראת פעור. (דמו"י דף ק"ט ע"ב * דף ק"י ע"א)

שלג) כגוונא דא איהו לתתא, לוט אתפרש מאברהם, ושוי דיוריה באנשי סדום, כד אתער דינא בהו, אדכר ה לאברהם, ושלח ליה מתמן, ואתפריש מנייהו.

שלד) יין אשקיא ליה בנתיה, ואולידו ב בהו תרין אומין, חד אקרי עמון, וחד אקרי מואב, חד באתגליא, וחד באתכסיא. עמון דרגא דיליה מלכוים, עיטא דאתכסיא, מואב דרגא דיליה פעור, כלא באתגליא.

שרה) כגוונא דא בנתיה, דא אמרת בן עמי, ברא אית לי מעמי, ולא אמרת ממאן הוא, בגין כך, איהו הוה באתכסיא. דא אמרת מואב, מאב הוא דנא, מאבא אולידת ליה, דרגא דיליה פעור מלה באתגליא.

שלז) ובתרין אלין, אחיד דוד מלכא לבתר, מן מואב אתת רות, ונפק מנה דוד מלכא. מן עמון * אתעטר דוד מלכא, ו בהאי עטרא, דאיהי סהדוּתא לזרעא דדוד, דכתיב * ויתן עליו את הנזר ואת העדות. והאי הות מן מלכם, דרגא דבני עמון, דכתיב ב ויקח את עטרת מלכם.

שלז) מלכם, דרגא מ דבני עמון הוא, מ דכתיב ותהי על ראש דוד, ומתמן הוה סהדוּתא לבנוי לעלמין, ובה אשתמודע מאן דאיהו מן בנוי דדוד דאתחזי למלכא ודאי, דאמרין מן דוד יא הוא. י דאפילו אתיליד י בההוא

מסורת הוזהר

(א) ויתן עליו את הנזר ואת העדות: מלכים ב' י"א. (ב) ויקח את עטרת מלכם: (ש"ב י"ב) ח"א קעג.

חלופי גרסאות א ב"א אברהם. ב ב"א ליה (אה"ל) ג ב"א עמי (אה"ל) ד ב"א ליג מלכא. ה ב"א ופן (ר"א) ו ב"א בההוא (אה"ל) ז ב"א ורא הוה. ח ב"א דעצין ולג דבני. ט ב"א וכתיב י ב"א יתא. ו ב"א מוסיף דאיהו יתא (אה"ל) יא ב"א מוסיף הוא הנזר. יב ב"א דאמי. יג ב"א ליג בההוא.

מאמר	הסולם	עמון ומואב
בחינת ו"ק שמחזה ולמטה. היא המכוסה. וכן בקליפת פעור שהוא מחזה ולמעלה מושלת המפתחא, ובקליפת מלכם שהיא מחזה ולמטה מושלת המלכות דמדת הדין הבלתי ממוחקת. שלג) כגוונא דא איהו לתתא וכו': כעין זה שנתבאר, במה שנעשה בעולמות. נעשה גם כן בנשמות למטה. לוט, שהוא פסולת הימין, נפרד מאברהם, ושם משכנו באנשי סדום, שהם פסולת הוזהר מצד השמאל, וקבל מהם שלמיהו כג"ל בעולמות. כאשר נתעורר הדין עליהם ונהפכו, זכר הקב"ה את אברהם, ושלח משם את לוט, ואז נפרד מהטומאה של סדום, ושם לקיושה. שלד) יין אשקיא וכו': השקיהו בנותיו יין, שהוא סוד נחש הקדמוני שנכנס בו. כג"ל בעולמות, והולידו שתי אומות, אחת נקראת עמון ואחת נקראת מואב, אחת בנגלה שהיא מואב, ואחת במכוסה שהיא עמון. עמון המדרגה שלו הוא העבודה זרה, מלכם, שהוא עצה של העלם, מואב, מדרגתו הוא פעור, שהוא כולו בנגלה.	שלה) כגוונא דא וכו': כעין זה היו בנותיו, זו אמרה בן עמי, בן יש לי מעמי, לא אמרה ממי הוא, משום זה, שהוא היה בבחינת העלם. וזו אמרה מואב, מאב הוא זה, מאבי הולדתיו, כי המדרגה שלו הוא פעור שהוא בחינת התגלות. שלז) ובתרין אלין אחיד וכו': ובשנים אלו, עכון ומואב, נאחו דוד המלך. כי אחר כך, באה רות מן מואב, ויצא ממנה דוד המלך, ומן עמון נתעטר דוד המלך באותה העטרה, שהיא עדות לזרעו של דוד, שכתוב, ויתן עליו את הנזר ואת העדות. ונזר זה היה מן מלכם, שהוא מדרגת בני עמון, שכתוב ויקח את עטרת מלכם.	שלז) מלכם דרגא דבני עמון וכו': מלכם הוא מדרגת בני עמון, שכתוב, ותהי על ראש דוד, ומשם היה עדות לבניו לעולם, ובה ניכר מי שהוא מן בניו של דוד הראוי למלוכה, דהיינו אם היה יכול לישא הכתר על גאשו, ודאי

אמרן

(דפו"י דף ק"י ע"א * דף ק"י ע"ב)

ה יומא, יכיל נ הוה למסבל נ ההיא ד עטרא על רישיה, ה דהות משקל ככר זהב, ואבן י יקרה הות. ז וב"נ אחרא לא יכיל ח למסבלא. ודא הוא דכתיב ביואש ויתן עליו את הנזר ואת העדות.

שלח) ובתרין ט דרגין אתאחיד דוד מלכא, ואינון תוקפא י דמלכותיה, יא לאתקפא על שאר עמין, דאי לא אתכליל בסטרא דלהון, יב לא יכיל יג לאתקפא עלייהו, כד יד דרגין דשאר עמין כלילן ביה בדוד, לאתגברא טו ולאנתקפא עלייהו.

ששט) ה) ויעל לוט מצוער * וישב בהר. כתיב * לעלוקה שתי בנות הב. ח אלין שתי בנות דיצר הרע, דאינון מתערין ליה, יא לשלטא בגופא, חדא איהי נפש, דאתרביאת תדיר בגופא. וחדא איהי נפש, דכסיפת בתיאובתין יט בישין, כ ובכל כסופין בישין דהאי עלמא. דא איהי בכיר"ה לל ודא איהי ככ צעיר"ה.

שמ) ויצה"ר לא אתחבר תדיר, אלא בתרין אלין, בגין לפתאה לבני נשא ובגין דיהמנון ליה ככ לאובדא להו, לאתר גירין דמותא, ויפלחון ליה. כד"א עד יפלח חץ ככדו.

שמא) כד ללסטים כה דמקפחי כו בטוריא, כז וטמירו גרמייהו באתר דחיל דטוריא, וידעין דהא בני נשא אתטמרן גרמייהו, כח למיהך באינון דוכתי מה עבדי, כט ברירו מנייהו ההוא ל דחדידא בלישניה מכלא, ההוא דידע למפתי בני

מסורת הזהר

דרך אמת

א) לעלוקה שתי בנות: לעיל דף ציד ציון ז.

ה) ריש מדרש הנעלם הו"ל.

חלופי גרסאות א גיא ביומא. ב ג"א הוא. ג ג"א ליג ההוא עטרא. ד ג"א עטרה. (אה"ל) ה ג"א דהא איהו ו ג"א יקרא. ז ג"א ליג כן וב"נ עד ודא. ח ג"א למסבל (אה"ל). ט ג"א ליג דרגין. י ג"א דמלכותא. יא ג"א לאתקפא. יב ג"א דלא. יג ג"א לאתקפא. יד ג"א גוינין. טו ג"א ולאנתקפא. טז אה"ל כתב חוה ריש מדה"נ. יז ג"א מוסיף שתי בנות אלין (אה"ל) יח ג"א מוסיף בגין לשלטא. יט ג"א דהאי עלמא ול"ג בישין, ו"א ג"א בישין דהאי עלמא (אה"ל) כ ג"א בכל. כא ג"א ואחרא ככ ג"א צעירא (ר"א) ככ ג"א לאובלא. כד ג"א ללסטין. כה ג"א רמאן פחים. כו ג"א רמאן פחים. כז ג"א דמקפחין (אה"ל) כח ג"א בטוריא. (אה"ל) כט ג"א וכמינו. ככ ג"א מלמיהך. (אה"ל) לל ג"א חירידי. ל ג"א חירידי.

עמון ומואב

הכולם

מאמר

כתוב לעלוקה שתי בנות הב. הב. אלו הן שתי בנות של יצר הרע, שהן מעוררות את היצר הרע לשלוט בגוף. אחת היא נפש שמגודלת תמיד בגוף, ואחת היא נפש המחאווה לתאות רעות. ולכל תאות הרעות שבעולם הזה, זו היא בכירה. והאחרת, הראשונה, היא צעירה. (שמ) ויצר הרע לא אתחבר וכו': ויצה"ר, תמיד, אינו מתזכר אלא בשתי נכשות, הלילה כדי לפתות לבני אדם. וכדי שיאמינו בו ויוכל להובילם למקום שזורקים בהם חיצני מות ויבקיעו אותם, כמו שאתה אומר, עד יפלח חץ ככדו. (שמא) ללסטים דמקפחי וכו': וזה דומה, לשודדים ההומסים בהרים, ומסתירים עצמם במקום איום שבהרים. ויודעים שבני

אמרו שהוא מזרע דוד, שאפילו באותו יום שנולד, היה יכול לסבול את הכתר על ראשו, אעפ"י שמשקל ככר זהב ואבן יקרה היתה, ואדם אחר חוץ מזרעו לא היה יכול לסבול. וזהו שכתוב ביואש, ויתן עליו את הנזר ואת העדות. שלח) ובתרין דרגין אתאחיד: ובשתי מדרגות הללו נאחו דוד המלך, והם תקפה של מלכותו, להתגבר על כל שאר האומות. שאם לא היה נכלל בצד שלהם לא היה יכול להתגבר עליהם. וכל המדרגות של שאר אומות העולם היו כלולות בדוד, כדי להתגבר ולהתחזק עליהם. שלט) ויעל לוט מצוער וישב בהר וכו': (דפו"י דף ק"י ע"ב ז) דף ק"יא ע"א)

נשא, ויפוק מביניהו, ויטיב באורח א' מישר, דכל בני עלמא עברין תמן, כיון דמטא לגבייהו, שרי לאתחברא תמן. (ע"כ ס"ת)

שמב) * ויסע משם אברהם ארצה הנגב. כל מטלנוי הוו, לסטרא דדרומא, * יתיר מסטרא אחרא, בגין דהא בחכמתא ענד, לאתדבקא בדרומא. שמג) ב' ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא. תנינן ב' לא : ליבעי ד' ליה לבר נש' לסמכא על ניסא, ואי קב"ה א' ארחיש ניסא לב"נ, לא אית ליה ס' לסמכא על ניסא י' זמנא אחרא, בגין דלאו בכל שעתא ושעתא אתרחיש י" ניסא.

שמד) ואי ייעול ב"נ גרמיה באתר דנוקא אשתכח י" לעינא, י' הא פקע כל זכותיה דענד בקדמיתא, ואוקמוה. כד"א ב' קטונתי מכל החסדים ומכל האמת וגו'. ואברהם כיון דסליק ממצרים, י' ואשתזיב י' זמנא חדא, י' השתא אמאי אעיל גרמיה י' בצערא כקדמיתא, ואמר אחותי היא.

שמה) אלא אברהם לא סמיך על גרמיה כלום, י' וחמא שכינתא תדיר י' בדיוורה דשרה, ולא ב' אעדי מתמן, ובגין ג' דהות ב' תמן, אסמיך אברהם ב' ואמר ד' אחותי היא, כ' כמה דכתיב ד' אמור לחכמה י' אחותי את, ובגין כך י' אמר אחותי י' היא.

מסורת הוהר

א) ויסע משם אברהם: בראשית כ'. ב) ויאמר-אחותי היא: שם. ג) קטונתי מכל החסדים: (בראשית ל"ב) ח"א קסו. קסט. ח"ב קצח. ח"ג ק. ד) אמור לחכמה אחותי את: (משלי ד') לעיל לך דף מ"ו ציון א'. ה) אחותי את: ח"א כא: קיב. קמ:

חלופי גרסאות א' ניא מישר. ב' ניא כיון דקביה וליג מן לא ער ארחיש ג' ניא לבעי. ד' ניא ליג לית. ה' ניא למסמך. ו' ניא יקביה. ז' ניא רחיש. ח' ניא ארחש (אה"ל) ח' ניא מוסיף לסמכא תדיר. ט' ניא נסא. י' ניא זימנא. י"א ניא ליג זמנא אחרא. י"ב ניא נסא. י"ג ניא ליג לעינא. י"ד ניא רהא י"ה ניא ואשתזיב. י"ו ניא זימנא. י"ז ניא ליג זמנא חדא. י"ח ניא מוסיף השתא זמנא אחרא (אה"ל) י"ט ניא ליג בצערא. י"י ניא אלא דחמא. י"יא ניא בדיווריה. י"יב ניא אעדי. י"יג ניא דהוה. י"יד ניא מוסיף תמן (שכינתא) עם שרה תדיר. י"טו אלתרשה (אתרשה) מינה (רמ"ק ואה"ל) כ' ניא למימר. כ" ניא מוסיף אחותי היא אחותי היא י"ז דמלה כמה כ' ניא ליג כמה. (אה"ל) כ" ניא ליג אמר. כ" ניא את.

מאמר	הסולם	ויאמר-אחותי היא
------	-------	-----------------

שמג' ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא וכזו: למדנו אין לו לאדם לסמוך על נס. ואם הקב"ה עושה פעם נס לאדם, אין לו לסמוך על הנס בפעם אחר. משום, שלא בכל שעה ושעה יקרה נס.

שמד) ואי ייעול וכזו: ואם אדם מכניס עצמו במקום שהנוק גלוי לעין, הנה מחבטלת בזה כל זכויותיו. שעשה מקודם לכן, וכבר בארוהו, כמו שאתה אומר קטונתי מכל החסדים ומכל האמת. ולפי זה שואל, ואברהם, אחר שעלה ממצרים ונצל פעם אחת, למה הכניס עצמו עתה בצער ככתחילה, ושוב אמר אחותי היא.

שמה) אלא אברהם וכזו: ומיני, אלא אברהם לא סמיך על עצמו כלום. כי ראה את השכינה תמיד במשכנה של שרה, שלא

שבני אדם מניעים את עצמם ללכת במקומות אלו, מה עשו, בחרו מהם. אותו, אשר יש לך לשון חדה יותר מכולם, אותו, היודע לפתות אנשים, שיצא מהם, וישב בדרך הישר, במקום, שכל בני העולם עוברים שמה, כיון שהגיע אצלם. לבני העו"מ, הוא מתחיל להתחבר שם עמהם, עד שמושך אותם לרשתו, ומביאם למקום האיום שהשורדים שמה, והורגים אותם. כן דרך היצר הרע שמפתה את בני העולם עד שמאמינים בו, ואז מביאם למקום חצי מות כנ"ל.

(ע"כ סתרי חורה)

מאמר ויאמר-אחותי היא

שמב) ויסע משם אברהם ארצה הנגב: כל מסעותיו היו לצד דרום, שהוא חסד, יותר מלצד אחר, כי בחכמה עשה זה כדי להתרבק בדרום, שהוא חסד.

(דפו"י דף קי"א ע"א * דף קי"א ע"ב)

שמו) * ויבא אלקים אל אבימלך וגו'. וכי קב"ה אתא לגביהו דרשיעיא, כמה דכתיב י ויבא אלקים אל בלעם. ג ויבא אלקים אל לבן. אלא ההוא ממנא שליחא דאתפקדא עליהו הוה, בגין דכלהו כד עבדי ב שליחותא, נטלי שמא דא, ומסטרא י דדינא קא אתיין. וע"ד, ויבא אלקים אל אבימלך בחלום הלילה ויאמר לו הנך מת על האשה אשר לקחת וגו'.

שמז) ר"ש פתח י ואמר י ד שפת י אמת וגו'. שפת אמת תכון לעד. דא אברהם, דכל מלוי בקדמיתא ובסופא הוו באמת. ועד ארגיעה לשון שקר. דא אבימלך.

שמח) ו באברהם נאמר, ו יאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא. י דא בקדמיתא, י דאמר בגין י שכינתא יא דהות עמה דשרה, י אחותי היא, ואברהם י בחכמתא י עבד.

שמט) מ"ט. * בגין דאברהם, מסטרא יו דימינא איהו, י אמר אחותי י היא ורזא, כד"א י אחותי רעיתי יונתי תמתי. ועל דא, אברהם קרא לה תדיר אחותי, בגין י דאתדבק בהדה, ולא יתעדון דא מן דא לעלמין.

מסורת הנהר

א) ויבא אלקים אל אבימלך: (בראשית כ') ח"ב צו. ח"ג ת. קיג. ב) ויבא אלקים אל בלעם: (במדבר כ"ב) ח"ב צו. ח"ג ת. קיג. רד. רח: ז"ח רות ע"ח טר שטז. ג) ויבא אלקים אל לבן: (בראשית ל"א) ח"א קסד: קסז. ח"ג קיד. רז. שה. ד) שפת אמת תכון לעד: (משלי י"ב) ח"א קיב: ח"ב קפח. ת"ז תק' ס"ג צה. ה) אחותי רעיתי: (שה"ש ה') ח"א קמ: ח"ב יב. מו. ח"ג לג: צה. קער: רלג: ז"ח חוקת נ"ב טא שיב.

חלופי גרסאות א) נ"א שלוחא. ב) נ"א דא. ג) נ"א ויאמר. ד) נ"א ליג שפת אמת וגו'. ה) נ"א מוסיף אמת תכון לעד (אה"ל). ו) נ"א אברהם אמר. ז) נ"א ל"ג מן ויאמר עד אחותי. ח) נ"א הא בגין וליג מן דא עד בגין (אה"ל) ט) נ"א אמר. ונ"א מוסיף דהא אמר. י) נ"א שכנתא. יא) נ"א דהוה. יב) נ"א מוסיף אמר אחותי. יג) נ"א בחכמתיה. יד) נ"א עבד. (אה"ל). טו) נ"א ימינא. טז) נ"א ואמר (אה"ל). יז) נ"א מוסיף היא וראי. יח) נ"א דיתדבק (אה"ל).

מאמר

סרה משם, ומשום שהשכינה היתה שם, סמך אברהם עליה ואמר, אחותי היא. כמו שכתוב, אמר לחכמה אחותי את, שפירושה, להשכינה שנקראת חכמה. ועל כן, אמר, אהותי היא.

שמו) ויבא אלקים אל אבימלך וגו': שואל, וכי יבא הקב"ה אל בלעם, ויבא אלקים אל לבן, הלא רשעים היו, ומשיב, אלא הוא הממונה השליח שנמסרה עליהם, היה, כי לכל אומה יש לה שר בשמים, משום שכל המלאכים בעת שעושים שליחות מה', מקבלים שם זה, אלקים, כי מצד הדין הם באים, והשם אלקים יורה דינים, ועל כן כתיב ויבא אלקים אל אבימלך בחלום הלילה וגו'. דהיינו רק מלאך הממונה על עמו, ולא הקב"ה.

שמז) ר"ש פתח ואמר וכו': ר' שמעון פתח ואמר, שפת אמת וגו'. (דפוסי דף קי"א ע"ב י) דף קי"ב ע"א)

ויאמר — אחותי היא

שפת אמת תכון לעד זהו אברהם. שכל דבריו בתחילה ובסוף היו אמת. ועד ארגיעה לשון שקר, זהו אבימלך.

שמח) באברהם נאמר וכו': באברהם נאמר ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא, וזהו כמו בתחילה, במצרים, שאמר על השכינה שהיתה עם שרה. אחותי היא, אף כאן אמר אחותי היא על השכינה. ואברהם בחכמה עשה הכל.

שמט) מאי מעמא וכו': שואל מהו הטעם, שהשכינה נקראת אחות, ואומר, לפי שאברהם הוא מצד הימין, אמר אחותי היא. והסוד, כמו שאתה אומר אחותי רעיתי יונתי תמתי. וע"כ קראה אברהם אחותי משום שנתדבק בה, ולא ימוש זה מזה לעולם. פירוש, לפי שאברהם הוא בחינת חסד, אשר בגדלות עולה החסד, ונעשה חכמה, שה"ס או"א עלאין

שוזוגם

שנ) ^ב לסוף מה כתיב, ^א וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי. וכי הכי הוה. אלא, כלא בגין שכינתא קאמר, אחותי היא בקדמיתא, דכתיב אמור לחכמה אחותי את. ולכתר וגם אמנה. מאי וגם. ^ג לאתוספא, על מה ^ד דקאמר בקדמיתא. ^ה אחותי בת אבי היא. ברתיא דחכמה עלאה, ובגין כך אתקרי אחותי, ואתקרי חכמה. אך לא בת אמי, מאתר דשירותא דכלא, סתימא עלאה. ועל דא, ותהי לי לאשה. ^ו באחיה בחביבותא, דכתיב ^ז וימינו תחבקני. וכלא רוא דחכמתא איהו.

שנא) תא חזי, בקדמיתא כד ינחתו למצרים, הכי קאמר, בגין לאתדבא בגו מהימנותא, וקרא לה אחותי, בגין דלא יטעון גו אינון דרגין דלבר. אוף הכא אחותי, בגין דלא ^ח אתעדי ^ט מגו מהימנותא, כדקא יאות. שנב) דהא אבימלך, וכל אינון יחני ארעא, הוו אזלי בתר פולחנא נוכראה, ואיהו אתדבק גו מהימנותא, ובגין כך, ^י עאל לתמן, ^{יא} וואמר י אחותי,

מסורת הזהר

א) וגם אמנה אחותי בת אבי: (בראשית כ'): ח"ג ק: ב) וימינו תחבקני: לעיל ב"א דף רל"ה ציון א'.

חלופי גרסאות א) גיא בסוף. ב) גיא לאוספא. ג) גיא דקאמר. ד) גיא מוסיף אחותי היא. וגי' אחותי היא אחותי בת (אה"ל). ס) גיא ל"ג באחיה בחביבותא. ו) גיא נחת. ז) גיא יטעון. ח) גיא יתעדי. וגי' אחערי. ט) גיא גו. י) גיא מוסיף כד עלא. יא) גיא קרא. וגי' אמר (אה"ל). יב) גיא מוסיף לה אחותי.

מאמר הסולם ויאמר — אחותי היא

להיותה בחינת שמאל, מצד אמה, ותהי לי לאשה, באחיה ובחביבות, שכתוב וימינו תחבקני, כי חושקת לחסדים שבימין כדי שהחכמה שבה תתלבש בחסדים. וכלא רוא דחכמתא אידו והכל הוא סוד החכמה. וזהו שהוסיף ביאור, שמה שאמר עליה אחותי, הוא מצד או"א, שמצדס היא בת, והיא אחות, ואינה ראויה לאשה, להיותה מימין. אבל מצד יסו"ת שהם אמה, אינה בת, ואינה אחות, אלא אשה בסוד אש ה', וראויה לזווג.

שנא) תא חזי בקדמיתא וכי: בוא וראה, בתהילה כשירדו למצרים אמר כך, אחותי היא כדי להתדבק עם האמונה, וקרא לה אחותי, כדי שלא יטעו באלו המדרגות שמחוץ לקדושה, אף כאן באבימלך, אמר-אחותי היא כדי שלא יסורו מן אמונה כראוי.

שנב) דהא אבימלך וכי: כי אבימלך וכל יושבי הארץ, היו הולכים אחר עבודה זרה, והוא, אברהם, נתדבק באמונה, ומשום זה נכנס שמה ואמר, על השכינה, אחותי היא, מה אחות אינה נפרדת מן האח לעולם, אף כאן כך, שאברהם היה דבוק עם השכינה באופן שלא יפרד ממנה לעולם, כי אשה יכולה להפרד מעלה, אבל אחות אינה נפרדת

שזווגם תמידי בלי הפסק, וכשהשכינה עולית שם היא נמצאת גם עם אברהם כזווג דלא פסיק. וז"ש דלא יתעדין דא מן דא לערמין. ואז נקראת השכינה בשם אחותי, ולא בשם אשתי, כי אחות, היא מצד ימין, ואשה מצד שמאל היא, בסוד אש ה', (כנ"ל פרשת נח דף פ"א אות רל"ב ע"ש).

שנ) לסוף מה כתיב וכי: בסוף מה כתוב, וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי ושואל, וכי היה כן כאמה, הלא בת הין היתה, ואומר, אלא הכל על השכינה אמר: אחותי היא שבתחילה, הוא כמ"ש אמור לחכמה אחותי את. ואח"כ כתוב וגם אמנה, מהו וגם, אלא הוא להוסיף ביאור, על מה שאמר בתחילה, אחותי בת אבי סירוש, שהשכינה היא בת לחכמה העליונה, שהוא או"א עליון, הנקראים אבא, ומשום זה נקראת השכינה אחותו ונקראת חכמה כנ"ל בדבור הסמוך. אך לא בת אמי, סירוש, שאמי היא נמשכת במקום התחלת הכל, סתום מכל, שהוא אריך אנפין. שממנו נמשך סוד הבינה החזרת להיות חכמה שהיא מתלבשת ביסו"ת (כנ"ל ב"א דף י"א ד"ה זהר עש"ה) שהם נקראים אבא, והשכינה אינה בת, אלא שהיא כאמה עצמה, כי מלבישה עליה, ועל דא ותהי לי לאשה באחיה בחביבותא, ועל כן, (וטו"י דף קי"ב ע"א)

מה אחות לא א אתפרש מאחא לעלמין, אוף נ הכא. דהא אתתא נ יכילת לאתפרשא, אבל אחות לא ד אתפרש, דהא תרין אחין לא יכלין לאתפרשא, ה לעלמין ולעלמי עלמין.

שנג) ובגין כך אמר אברהם אחותי היא, דהא כלהון (א) הווי להוטין גו טהרי ו ככביא ומזלי, ופלחי לון, ואברהם הווי מתדבק גו מהימנותא, ואמר אחותי, דלא ה נתפרש לעלמין. וסימניך א ולאחותו הבתולה. ה דאתמר לכהן, אתרא דאברהם שריא ביה.

שנד) כתיב נ את יי אלהיך תירא אותו תעבוד ובו תדבק ובשמו תשבע. האי קרא אוקמוה. אבל ת"ח, י ליי אלהיך תירא לא כתיב, אלא את * יי, מאי את. דא דרגא קדמאה, אתר דחלא דקב"ה, ובג"כ כתיב תירא יי דתמן בעי ב"נ לדחלא, י קמי י מאריה, בגין דאיהו י דינא.

שנה) ואותו תעבוד. דא דרגא עלאה, דקיימא על האי דרגא תתאה, ולא מתפרשאן לעלמין, את ואותו, דא בדא דבקין, ולא ה אתפרשן. מאי ואותו. דא ה אתר י ברית קדישא. אות לעלמין, י דהא פולחנא לא י שריא באת, ולאן איהו נ למפלה, אלא ה למדחל, אבל פולחנא איהו לעילא, ובגין כך ואותו תעבוד.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) שאנימלך ושכיוו היו להוסיף טיך לזכות כוכבים ומלות לעבדך ולקסר להם ואברהם היה מהדבק בלמוניהו ית ויחלה. ב) יתימה דלמתינ דמהפשין ברגן מפניד חלף וליט אינ במלכות דלגלות וכדלמתינ בפי חלא רע"ז נ דמלכות דלגלות עלה אמתר אי הי הוא שמי וכו' ועיין בהקדמה ז' נ ונרע"א מהימנא פה"ס נכ"א אי חסון דהוי"ה דלגלות ליה כהו פרוזל וס"כ ככ"א נ.

חלופי גרסאות א) נ"א אתפרשא. ונ"א אתפרש. נ ג"א מוסיף הכא נמי אמר אחותי ולא אמר אשתי דהא (אה"ל). נ ג"א יכיל ד ג"א אתפרשא. ה ג"א לעלם. ו ג"א כוכבייא. ז ג"א מוסיף אחותי היא. ח ג"א אתפרש. ט ג"א ליג מן דאתמר עד כתיב. י ג"א ה'. יא ג"א דחמק. יב ג"א מקמיה (אה"ל). יג ג"א מוסיף מאריה קב"ה. יד ג"א מוסיף בי דינא. ונ"א בדינא. פו ג"א אתפרשו. כז ג"א את. יז ג"א דברית. יח ג"א דא. יט ג"א שרייא. כ ג"א מוסיף אתר למפלה. כא ג"א למידחל.

מאמר

הסולם

ויאמר אחותי היא

טהאח. כי שני אחים, לא יוכלו להפרד זה מזה לעולם ולעלמי עולמים. פירוש. כי אח ואחות נמשכים מאו"א עלאין. שהזווג שלהם אינו נסקס לעולם. ועל כן גם אח ואחות אינם נפרדים לעולם. אבל איש ואשה נמשכים מישסורת, שזווגם נסקס ואינו תמיד, לכן איש ואשה יכולים להפרד גם הם.

שנג) ובגין כך וכו': ומשום זה אמר אברהם אחותי היא, כי כולם היו להוסיף אחרי האורות של כוכבים ומזלות, וענדו להם, ואברהם היה מתדבק עם האמונה, ואמר על השכינה, אחותי, שלא נפרד לעולם. וסימנך, ולאחותו הבתולה הנאמר לכהן, שהכהן הוא מקום שאברהם, דהיינו ימין וחסד, שורה בו. (רמב"ם דף ק"יב ע"א * דף ק"יב ע"ב)

שנה) ואותו תעבוד: אותו זה הוא מדרגה עליונה, דהיינו יסוד דו"א העומדת על מדרגה זו התחתונה שהיא הנוקבא, ואינן נפרדות

שנו) וכו' תדבק. באתר דאיהו ^ה דבקתא לאתדבקה, דאיהו גופא, דשרי באמצעייתא. ובשמו תשבע, אתר שביעאה דדרגין. וסימניך * ואת דוד מלכם אשר אקים להם.

שנו) בגין כך אתדבק אברהם במהימנותא, כד נחת למצרים, וכד אזל לארעא דפלשתים. ^ב לבני, דבעא לנחתא ^ג גו גובא עמיקא, דחיל דלא יכיל ^ד לסלקא מגו גובא, מה עבד, קשר חד קשרא דחבל, לעילא מן גובא, אמר, הואיל דקשירנא קשרא דא, מכאן ולהלאה ^ה אעול תמן. כך אברהם, בשעתא דבעא לנחתא למצרים, עד לא ייחות תמן, קשר קשרא דמהימנותא בקדמיתא, לאתתקפא ביה, ולבתר נחת.

שנח) אוף הכי נמי, כד עאל לארעא דפלשתים. בגיכ ^ה י שפת אמת תכון ^ז לעד. ועד ארגיעה לשון שקר. דא אבימלך, דאמר בתום לבבי ובנקיון כפי. וכד אהדרו ליה, מה כתיב, גם אנכי ידעתי כי בתם לבבך עשית זאת ולא כתיב נקיון כפים.

שנט) ^א ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא. ר' יהודה, פתח ^ב ואמר, ^ג רגלי חסידיו ישמור וגו'. ^ד חסידו כתיב, חד, ודא אברהם, דקב"ה ^ה נטיר

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) ואת דוד מלכם: (ירמיה ל) ח"א עב: ח"ב

(ב) [להלן דפו"י] וישנ קסיט א.

רמ. (ג) שפת אמת: לעיל דף ק"ב ציון ד'.

(ג) ועתה השב אשת האיש: (בראשית כ') ח"א פב: קיג: (ד) רגלי חסידיו ישמור: (שמואל א' ב') ח"א כב קיג. רנב: ח"ג כח: קעה:

חלופי גרסאות ^א נ"א דביקוח. ^ב נ"א מוסיף מחל לבני. ^ג נ"א לגו. ^ד נ"א לאסקא. ^ה נ"א איעול. ^ו נ"א פ"ג שפת. ^ז נ"א מוסיף לעד דא אברהם. ^ח נ"א פ"ג ואמר. ^ט נ"א נטר.

ויאמר—אחוזי היא

הסולם

מאמר

במדרגת אחוז כניל, כאשר ירד למצרים וכאשר הלך לארץ פלשתים, בדומה לאדם הרוצה לרדת לתוך בור עמוק. והוא מתירא, שלא יוכל לחזור ולעלות מתוך הבור. מה עשה. קשר חבל אחד למעלה מן הבור, אמר מאחר שקשרתי קשר הזה אכנס שמה מכאן ולהלאה. כן אברהם בשעה שרצה לירד למצרים, מטרם שירד שמה קשר מתחילה קשר של אמונה. להתחזק בו. ואחר כך ירד שמה.

שנח) אוף הכי נמי וכי: וכן עשה גם כן כשנכנס לארץ פלשתים. ועל כן.

שפת אמת תכון לעד, ועד ארגיעה לשון שקר, זהו אבימלך כנ"ל באות שמיז שאמר בתום לבבי ובנקיון כפי. וכשהשיב לו אלקים מה כתוב, גם אנכי ידעתי כי בתם לבבך עשית זאת, ולא כתוב נקיון כפים. כמו שאמר אבימלך. הרי שאבימלך היה משקר במה שאמר, ובנקיון כפים. וע"כ כתוב עליו ועד ארגיעה לשון שקר.

שנט) ועתה השב וגו' כי נביא הוא: ר' יהודה פתח ואמר, רגלי חסידיו ישמור

וגו'

נפרדות זו מזו לעולם. את ואותי, דבקים זה בזה יאינם נפרדים. ושאל מהו ואיתו, ואמר זה הוא מקום ברית קידוש, אות הוא לעולם, דהיינו יסוד, כי עבירה אינה שורה באת, ואינה ענין לעבוד אלא לירא. אבל עבודה, היא למעלה, ביסוד דו"א, הנקרא ארזה ומשום זה כתוב ואותו תעבוד.

שנו) וכו' תדבק: הוא במקום שנוהג דבקות להדבק, שהוא הגוף השורה באמצע, דהיינו

קו אמצעי שהיא ת"ת העומד באמצע ב' הידים שהם חסר וגבורה. דהיינו ב' הקוין ימין ושמאל. ובשמו תשבע: הוא מקום שביעי של המדרגות. דהיינו כשהנוקבא היא בסוד שבת, וסימנך ואת דוד מלכם אשר אקים להם. פירושו, הנוקבא נקרא את בסוד היחוד של א"ז ואותו הנ"ל, שהיחוד הוא מבהינת קו ימין, המקבל מאו"א עלאין כנ"ל. ונקראת בסוד ובשמו תשבע, כשהוא מקבלת מבהינת קו אמצעי בסוד המוחין דשבת שאז נקראת שביעי, כנודע.

שנו) בנך כך אתדבק וכו': משום זה נתדבק אברהם באמונה, דהיינו בסוד השכינה

(דפו"י דף ק"ב ע"ב)

לִיה תדיר, ולא אעדי נטירו א מניה לעלמין. ומה דאמר רגלי, דא אתתיה, דקביה שדר נ שכינתיה נ עמה, נ ונטר נ לה תדיר.
 שס) ד"א רגלי חסידו ישמור. חד, דא אברהם, דקב"ה אויל עמיה תדיר, בגין דלא ייכלון דנוקא ליה. ורשעים בחשך ידמו. נ אלין אינון מלכין. דקטל קב"ה בההוא ליליא, דרדף נ בתרייהו.
 שסא) הה"ד בחשך ידמו, דא ליליא, דאתקשר בחשוכא, וקטל לון, ואברהם רדיף, ולייליא קטייל לון, הה"ד נ ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם. ויחלק עליהם לילה. דא קב"ה דפליג רחמי מן דינא, בגין נ למענד נוקמין לאברהם, ובגין כך ורשעים בחשך ידמו. ויכם, ויכום נ מבעי ליה. אלא, דא קב"ה. כי לא בכח יגבר איש. דאיהו ואליעזר, הוו בלחודדיהו.
 שסב) ר' יצחק אמר, והא תנינן באתר דנוקא שכיח, לא יסמוך ב"נ על יא ניסא, ולא הוה אתר דנוקא יא אשתכח. יכהאי, דאברהם נ אויל בתר נ חמשה מלכין, למרדף נ בתרייהו, נ ולאגחא קרבא. אמר ר' יהודה כד יא אויל אברהם יא להאי, לא אזל נ לאגחא קרבא, ולא סמך על ניסא, אלא צערא דלוט, אפקיה מביתיה, לא ונטייל ממונא למפרק ליה, ואי לאו, דימות נ בהדיה גו שביה. כיון דנפק חמא שכינתא דנהרא קמיה, וכמה חילין סחרניה, בההיא שעתא רדף נ בתרייהו וקב"ה קטייל לון, הה"ד ורשעים בחשך ידמו.

מסורת הזהר

א) ויחלק עליהם לילה: לעיל לך קביה ציון א'

חלוסי גרסאות א ניא מיניה. ב ניא עמיה שכינתיה. ג ניא עמיה. ד ניא ולטיר. ה ניא ליה. ו ניא אילין. ז ניא מוסיף קביה בגינתיה. ח ניא אבתרייהו. ט ניא למיעכר. י ניא מיבעי. יא ניא ניסא. יב ניא דאשתכח. יג ניא בהאי. יד ניא אזל. טו ניא חמש. וניא ארבעה טז ניא אבתרייהו. יז ניא מוסיף ולאגחא בהו. יח ניא אבתרייהו (אהיל). יט ניא ליג להאי (אהיל). כ ניא מוסיף בגין לאגחא (אהיל). כא ניא ונטר. כב ניא בהרי. כג ניא אבתרייהו.

ויאמר אחותי היא

הסולם

מאמר

בחשך ידמו. ויכם. ויכום היה צריך לומר, לשון רבים, כי אברהם ועבדיו הכו אותם. אלא זהו הקב"ה שהוא הכה אותם, כי לא בכח יגבר איש, כי הוא ואליעזר היו בלבדם. כי אליעזר בגינטריא שי"ח, והיינו שי"ח ילידי ביתו שאומר הכתוב, שסב) ר' יצחק אמר וכו': רי"א. והרי למדנו, במקום שהנוק מצוי, לא יסמוך אדם על הנס ואין לך מקום שהנוק מצי בו, כזה. שאברהם הלך אחר ארבעה מלכים, לרדוף אחריהם ולעשות עמהם מלחמה. ולמה סמך עצמו על נס. אמר ר' יהודה, כשהלך לזה אברהם, לא הלך לעשות מלחמה. ולא סמך על הנס, אלא צערו של לוט הוציאן מביתו, ולקח עמו כסף לפדותו, ואם לא יוכל לפדותו, ימות עמי יחד בשביה, אלא כיון שיצא, ראה את השכינה מאירה לפניו, וכמה צבאות מלאכים מסביב לו, בשעה ההיא רדף אחריהם, והקב"ה הרג אותם. וזה שכתוב בחשך ידמו.

וגו' חסידו כתיב, בלי י, שהמשמעות הוא חסיד אחד. וזהו אברהם, שלא הסיר שמירתו ממנו לעולם. ומה שאמר רגלי, זו היא אשתו של אברהם. שהקביה שלח שכינתו עמה, ושמר אותה תמיד.

שס) ד"א רגלי חסידו ישמור: שכתוב חסידו בלי' שהמשמעות הוא אחד, זהו אברהם, שהקב"ה הלך עמו תמיד, כדי שלא יוכלו להזיקו. ורשעים בחשך ידמו, אלו הם המלאכים שהרג הקב"ה באוהו הלילה שאברהם רדף אחריהם. שסא) הה"ד בחשך ידמו: וזהו שכתוב בחשך ידמו. זהו לילה, דהיינו הנוקבא. שנקשר בחשך והרג אותם. אברהם רדף והלילה הרג אותם, וזהו שכתוב, ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם, ויחלק עליהם לילה, וזהו הקב"ה, שחלק הרחמים מן הדין, כדי לנקום נקמת אברהם, ומשום זה כתוב, ורשעים (דשמי דף קייב ע"ב)

לשטנו. האי קרא אית לאסתכלא ביה. ויראני את יהושע הכהן הגדול, דא יהושע בן יהוצדק. עומד לפני מלאך יי, מאן מלאך יי. דא אתר א צרורא ד נשמתיה דצדיק ד צרירא ביה, וכל אינון נשמתין דצדיקיא ד קיימין תמן, ודא א הוא ד מלאך יי.

שסח) והשטן עומד על ימינו לשטנו. ו דא יצר הרע, דאיהו משוטט ואזיל בעלמא, דנטלא נשמתין, ולאפקא רוחין, ולמסטי לון לברייתא, לעילא ותתא. ודא א הוא בשעתא דאטיל ליה נבוכדנצר לאשא, עם אינון נביאי ד השקר, והאי הוה ט מסטין לעילא, בגין דיתוקד עמהון.

שסט) דהכי יא הוא אורחוי, יא דלאו איהו מקטרג, אלא בזמנא דסכנה ובזמנא דצער א שריא בעלמא, ואית יא ליה רשו, טו למסטי טו ולמעבד דינא אפילו בלא דינא, כד"א א ויש נספה בלא משפט. מהו לשטנו. דהוה אמר, או כלהו א ישתזבון, או כלהו יתוקדון.

שע) דהא בשעתא יא דאתייהיב יא רשותא למחבלא לחבלא, לא א אשתזיב בא זכאה ככ מן כג חייביא, ובגין כך ג) בשעתא דדינא שרייא כמתא, כד בעי כה בר נש ג) לערקא, כו עד לא כז אתפס תמן, דהא מחבלא כיון כח דשרי, הכי נמי עביד לזכאה כחייבא. כט וכל שכן דהוו ל תלתיהון כחד, לא והוה לב תבע

דרך אמת

מסורת הזהר

א) דא טכינהא קסיו א, ב) ריש פרשת מטות דף כ"ד יחיא טריך לעקא מכל סוחרני מחא, ג) פרשת ויש קכ"ד ב כד דינא אהער ט"ט. א) ויש נספה בלא משפט: (משלי יג.) ח"א קיש. ח"ב קלט. קצו. רמט. ח"ג מ. נד. נט. רפג: רצא: ת"ז ת"מ פ"א.

חלופי גרסאות א ג"ג צרורא. ב ג"א נשמתין (דצדיקיא) צרירין (צריירין) ביה. ג ג"א צרורה. ונ"א צרור, ונ"א צריר. ד ג"א קיימן, ונ"א צריירין. ה ג"א שכינתא ו ג"א מוסיף דא הוה. ז ג"א הוה. ח ג"א שקר. ט ג"א אסטין, י ג"א מוסיף עליה [עליה אהיל] לעילא, יא ג"א ליג הוה. יב ג"א דלא. יג ג"א שרייא, יד ג"א להו. טו ג"א למסטי, טז ג"א ולמיעבד. יז ג"א ישתזבון. יח ג"א דאתייהיב. יט ג"א רשו. כ ג"א אשתזיב. כ"א מכתין (הרמיק). כ"ב ג"א מוסיף בין זכאה. כ"ג ג"א בין כג ג"א חייבא. כ"ד ג"א דבעי. כ"ה ג"א מוסיף. כ"ו ג"א ער. כ"ז ג"א יחפס. כ"ח ג"א מוסיף דשרי ליה. כ"ט ג"א כל, ל ג"א תלתהון. לא ג"א והוה. לב ג"א תבעי. לב ג"א תבעי. ונ"א טבעי.

מאמר

הסולם

עומד על ימינו לשטנו

שסט) דהכי דוא אורחוי וכו': כי כך הוא דרכו של השטן, שאינו מקטרג אלא בשעת הסכנה. ובשעה שהצער שורה בעולם יש לו רשות להשטין ולעשות דין. אפילו בלי דין, כמו שאתה אומר, ויש נספה בלא משפט. מהו לשטנו. כלומר, מה היה משטין, ואומר, שהיה אומר, או כולם יהיו נצולים, או כולם יהיו נשרפים. כי בשעה שניתן רשות למשחית להשחית, אין הצדיק נצל ממנו יותר, מן הרשע.

הגדול עומד לפני מלאך ה' וגו'. במקרא הוה יש להסתכל בו. ויראני את יהושע הכהן הגדול, זהו יהושע בן יהוצדק. עומד לפני מלאך ה', מי הוא מלאך ה'. זהו מקום שנקרא צרור שנסמת הצדיק שורה בו. וכל נשמות הצדיקים נמצאים שמה, וזהו מלאך ה', שאומר הכתוב.

שסח) והשטן עומד על ימינו לשטנו: זהו יצר הרע, שהוא הולך ומשוטט בעולם, ליטול נשמות, ולהוציא רוחות מבני העולם, ולהשטין על הבריות למעלה ולמטה. וזה היה בעת שהטיל אותו נבוכדנצר. ליהושע הכהן הגדול לאש, ביחד עם נביאי השקר, ואז היה השטן משטין עליו למעלה, כדי שישרף עמהם.

(דברי דף ק"ג ע"א)

שע) ובגין כך בשעתא וכו': ומשום זה, בשעה שהדין שורה בעיר, צריך אדם לברוח מטרם שנלכד שם בידי המשחית, כי כיון שהמחבל שורה במקום, עושה גם כן לצדיק כמו לרשע. וכל שכן שהיו שלשתם ביחד דהיינו

דיתקודון כלהו, או ה' ישתזבון כלהו. בגין דכד אתעביד * ניסא, לא אתעביד פלגו ניסא, כ' ופלגו דינא, אלא כלא כ' כחדא, או ניסא או דינא. (שעא) אמר לו ר' יוסי, ולא, והא בזמנא ד דבקע קב"ה ימא לישראל, הוה קרע ימא ה' לאלין, ואזלין ביבשתא, ומיאי הוו י תבין מסטרא אחרא, וטבעין ל' לאלין, ה' ומתיין, ואשתכח ניסא הכא, ודינא הכא כלא כחדא. (שעב) א"ל, ודא הוא דקשיא קמיה, ה' דכד קב"ה י עביד דינא וניסא כחדא, לאו באתר חד, ה' ולא בביתא י' חדא, י' ואי י' אתעביד, ה' קשיא קמיה, דהא לעילא, לא אתעביד כלא, אלא בשלימו כחדא, או ניסא, או דינא באתר חד, ולא בפלגו.

(שעג) בג"כ, לא עביד קב"ה דינא בחייביא, עד דאשתלימו ה' בחובייהו הה"ד * כי לא שלם עון האמורי עד הנה. וכתביב כ' בסאסאה בשלחה תריבנה. ועל דא, הוה אסטין ליה ליהושע, ה' דיתוקד בהו, עד דאמר ליה, יגער יי' בך ה' השטן. מאן אמר ליה, דא, מלאך יי'. (שעד) י' ואי תימא, כ' ויאמר יי' אל השטן כ' יגער יי' בך כ' וגו'. תא חזי כ' הכי נמי כ' למשה בסנה, כ' דכתיב ד' וירא מלאך יי' אליו בלבת אש. וכתביב

מסורת הזהר

(א) כי לא שלם עון האמורי: (בראשית ט"ז) ח"א סא: ח"ב טו. ב) בסאסאה בשלחה: ישעיה כ"ו. ג) ויאמר—יגער ה' בך השטן: (זכריה ג') ח"ג קפו. ד) וירא—בלבת אש: (שמות ג') ח"א קנט: קטו. ח"ב כא: כב. טט: ח"ג קפו: רעד: ת"ז תק' ו' כב: תיא כו: כו. ח"ט לח. הכ"א נא. וק"ח צ"ו טב שכו. קי"ב טד שג. קט"ו טג שכ"ה.

חלופי גרסאות ה' גי'א ופלגוה. ג' גי'א חדא (אה"ל). ד' גי'א דקרע. ה' גי'א לאלין. ו' גי'א תיבין. ז' גי'א לאלין. ח' גי'א ומתיין. ט' גי'א מוסף דכ"י בעא. י' גי'א ועביד. יא גי'א ולאו. יב גי'א מוסף חדא דאשתכח כלא כחדא. יג גי'א לאג ואי. יד גי'א ואתעביד. ונ"א אהעכידו. טו גי'א קשיא. טז גי'א חובייהו. יז גי'א מוסף בגין דיתוקד (אה"ל). יח גי'א מוסף השטן ויגער ה' וגו'. יט גי'א ואתער. ול"ג ואי חיסא. כ' גי'א ליג יגער ה' בך וגו'. כ"א גי'א ליג וגו'. כ"ב גי'א הא ול"ג הכי נמי. וניא כי הא נמי. וניא הוא שנגלה. כ"ג גי'א לסנה למשה. כ"ד גי'א כתיב.

<p>מאמר</p> <p>דהיינו יהושע כהן גדול עם שני נביאי השקר אחאב בן קוליה וצדקיהו בן מעשיה והיה השטן תובע, או שישרפו כולם או שיצילו כולם כי כשנעשה נס, אינו נעשה חציו נס וחציו דין, אלא כולו בשוה, או נס או דין.</p> <p>(שעא) א"ל ר' יוסי וכו': א"ל ר"י, ולא, והרי בזמן שבקע הקב"ה את הים לישראל, היה קורע את הים לאלו לישראל והלכו ביבשה, והמים היו חוזרים מצד אחר, וטבעו את אלו, את המצרים, ומתו, ונמצא נס מכאן ודין מכאן, א"ע"פ שהיו הכל ביחד.</p> <p>(שעב) א"ל ודא הוא וכו': אמר לו וזה הוא שקריעת ים סוף היה קשה לפניו, כי כאשר הקב"ה עושה נס ודין ביחד, אינו במקום אחד, ולא בבית אחד, ואם נעשה במקום אחד, כמו בקריעת ים סוף, הוא קשה לפניו, כי הכל (דטו"י דף קי"ג ע"א * דף קי"ג ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>עומד על ימינו לשטנו</p> <p>למעלה לא נעשה, אלא בשלמות, כולו כאחד ובמקום אחד נעשה, או נס או דין, ולא לחצאים, שיהיה חציו נס ודציו דין.</p> <p>(שעג) בג"כ רא עביד וכו': לפיכך, אין הקב"ה עושה דין ברשעים עד שנשלמו בעונם. כדי שלא יצרך להציל חלק מהם מן הדין, וזהו שכתוב כי לא שלם עון האמורי עד הנה. וכתוב בסאסאה בשלחה תריבנה. ועל כן היה השטן משטין על יהושע שישרף ביניהם, כדי ש'א יהיה חציו דין וחציו נס, עד שאמר לו יגער ה' בך השטן, ושאל מי אמר לו, יגער ה' וגו', ואומר זה מלאך ה', שאמר לשטן יגער ה' בך השטן.</p> <p>(שעד) ואי תימא ויאמר וכו': ואם תאמר, הרי כחוב, ויאמר ה' אל השטן יגער ה' בך השטן, הרי שהקב"ה הוא האומר ולא מלאך, בוא</p>
---	---

א וירא יי כי סר לראות. א לזמנין כ מלאך יי, ולזמנין מלאך, ג ולזמנין יי. ובגין כך, ד א"ל יגער יי בך השטן, ולא אמר הנני גוער בך. שעה) תא חזי, כגוונא דא, ביומא דאשתכח דינא בעלמא, וקב"ה יתיב על י כרסייא דדינא. כדין אשתכח האי שטן, דאסטי לעילא ותתא, ואשתכח איהו לחבלא עלמא, וליטול נשמתין. שעו) רבי שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא, והוה משתדל בהאי קרא. ג ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגוי. וערפו שם את העגלה בנחל. ודינא איהו י בקופיץ לערפא ז לה. ה א"ל רבי אלעזר האי למאי אצטריך. שעו) בכה ר' שמעון ו ויאמר, ווי לעלמא, וי דאתמשך י בתר דא, דהא מן י ההוא יומא, דההוא י חויא (* בישא, טו דאתפתה ביה אדם, שליט על אדם ושליט על בני עלמא, איהו קאים למסטי עלמא, ועלמא לא יכיל לנפקא טו מעונשיה עד דייתי מלכא משיחא, ויוקים קב"ה י לדמיכי עפרא, דכתיב ג בלע המות לנצח י וגוי. וכתיב ד ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ואיהו קאים על עלמא דא, למיטל נשמתין דכל בני י נשא.

מסורת הזהר

א) וירא ה' כי סר לראות: (שם) ח"ג קפו: ג) ולקחו זקני העיר: (דברים כ"א) ח"א רי: ג) בלע המות לנצח: לעיל ב"א רמ"א ציון ב'. ד) ואת רוח הטומאה אעביר: לעיל ב"ב קפ"ח ציון א'.

חלוסי גרסאות א) נ"א לזמנין. ב) נ"א ל"ג מן מלאך עד מלאך. ג) נ"א ולזמנין. ד) נ"א אמר. ה) נ"א כורסייא ו) נ"א בקפין. ו) נ"א בקפיץ. ז) נ"א ליה. ח) נ"א אמר. ט) נ"א מוסיף ואמר ליה. י) נ"א דעלמא יא) נ"א אחמשך. יב) נ"א בהאי ול"ג בתר דא. יג) נ"א ל"ג ההוא. יד) נ"א חוייא. טו) נ"א ל"ג בישא דאתפתה ביה אדם. טז) נ"א מענשיה. יז) נ"א דמיכי. יח) נ"א מוסיף ומתה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים. יט) נ"א עלמא.

וערפו—העגלה בנחל

הסולם

מאמר

הוא לערוף אותה בקופיץ. דהיינו בנרון. א"ל ר' אלעזר, למה צריך זה.

שעו) בכה ר' שמעון וכו': בכה ר"ש ואמר, ווי לעולם הנמשך אחר זה. היינו אחר העגלה. שמשום זה צריכים לערפה, כמ"ש לפנינו, כי מאותו יום, שהנחש ההוא הרע, שאדם הראשון נתפתה בו, שלט על אדם ושלט על בני העולם, הוא עומד להשטין על העולם. והעולם אינו יכול לצאת מעונשו. דהיינו עונש מיתה, עד שיבא מלך המשיח, פירוש. כי חרבו של מלאך המות ה"ס גילוי נקודת המנעולא כנוף האדם, שאינה ראויה לקבל אור החיים כסוד לא זכ"ה הא רע, (כנ"ל לך דף מ"ב ד"ה ביאור) ונקודה זו לא תתקנה עד תחיית המתים, וע"כ אין העולם יכול לצאת מעונשו. והקב"ה יקים ישני עטר לתחיה. שכתוב בלע המות לנצח. וכתוב, ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ועד אז הוא עומד ליטול נשמות מכל בני אדם, שבעולם הזה.

ותא

בוא וראה, זה גם במשה בסנה, שכתוב, וירא מלאך ה' אליו בלבת אש, וכתוב וירא ה' כי סר לראות, שפעם כתוב מלאך ה', ופעם מלאך, ופעם ה'. אף כן, אע"פ שכתוב מקודם, ויאמר ה' אל השטן, יתכן שיהיה מלאך, כמו במשה, ומשום זה אמר לו יגער ה', בך השטן, ולא אמר, הנני גוער בך, כי אם ה' היה האומר היה צריך לומר לו, הנני גוער בך השטן. אלא, שהאומר היה מלאך.

שעה) ת"ח כנוונא וכו': בוא וראה כעין זה, ביום שנמצא דין בעולם, והקב"ה יושב על כסא דין, אז נמצא שם שסן הזה המסטין למעלה ולמטה, והוא נמצא, כדי להשחית העולם וליטול נשמות בני אדם. כי הוא השטן הוא מלאך המות כנודע.

מאמר וערפו—העגלה בנחל

שעו) רבי שמעון הוה יתיב וכו': ר"ש, היה יושב ולומד בתורה, והיה עוסק בכתוב הזה, ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגומר, וערפו שם את העגלה בנחל. והדין (רמ"ז דף ק"ג ע"ב י) דף קי"ד ע"א)

שעח) וְתָא חוּזִי, הָא כְּתִיב, * כִּי יִמְצָא חֵלֶל וְגו', י תָא חוּזִי כֹל בְּנֵי עַלְמָא, ע"י מְלַאךְ הַמוֹת י נִפְקָא ד נִשְׁמַתִּיהוּ, הַי תִּימָא דב"נ דַּא, עַל יֵדָא דהָהוּא מְלַאךְ הַמוֹת, נִפְקָא נִשְׁמַתִּיהוּ, לָאו הֵכִי, אֲלֵא מֵאֵן דְקִטִּיל לִיהוּ, אִפִּיק נִשְׁמַתִּיהוּ, עַד לָא מֵטָא זְמַנִּיהוּ, לְשִׁלְטָאָה בִּיהוּ הָהוּא מְלַאךְ הַמוֹת.

שעט) וּבְגִין כֶּךָ י וְלֵארוּץ לָא יִכּוּפֵר וְגו', ו וְלֵארוּץ דִּילָן. ז וְלָא הַי דִּי לָוֵן, דְקֵאִים אִיהוּ הַי לְמַסְטִי עַלְמָא לְמַגְנָא, וְלִקְטֵרְגָא תְדִיר, כ"ש דְגוּלִין י מִינִיהוּ, מַה דְאִית לִיהוּ לְנִטְרָא, וְקִבְיָה חֵיסַס עַל בְּנוֹי, יח וּבְגִיכּוּ, קִרְבִּין יב עַל י האִי יד עֵגְלָא, בְּגִין טו לְתַקְנָא עֲמִיהוּ, מַה טז דִּאֲתַנְטִיל, י' הָהִיא נִשְׁמַתָּא יח דְבִנֵּי יט מִנִּיהוּ, וְלָא כ יִשְׁתַּכַּח כַּל מְקַטְרָגָא ככ עַל עַלְמָא.

שפ) וְרוּזָא עַלְמָא תְנִינֵן הַכָּא, שוּר, פְּרָה, עֵגְלָא, עֵגְלָה, כִּלְהוּ בְרוּזָא עַלְמָא אִשְׁתַּכַּחוּ, יג וּבְגִין כֶּךָ, יד בְּדָא מִתְקַנֵּין לִיהוּ, וְדָא הוּא דְכְתִיב י יֵדִינוּ לָא שְׁפַכְהוּ

מסורת הזהר

א) כִּי יִמְצָא חֵלֶל: (דברים כ"א) ח"א רי. ב) וְלֵארוּץ לָא יִכּוּפֵר: במדבר ל"ה ג) יֵדִינוּ לָא שְׁפַכְהוּ: דברים כ"א.

חלופי גרסאות א ב"א תא. ב ב"א ליג מן ת"ח עד איתמא. ג ב"א נפקי. ד ב"א נשמתי, ה ב"א ותי. ו ב"א ליג ולארץ דילן. ז ב"א לא (אה"ל). ח ב"א דיי. ט ב"א למיסטי. י ב"א מניה. יא ב"א ממלאך המות. יב ב"א כך. יג ב"א ליג על. יד ב"א להאי. יו ב"א עגלה. יז ב"א לתקמא. יח ב"א דאחנטייל (אה"ל). יט ב"א מההיא. נב"א מההוא. יח ב"א ליג דב"נ: (אה"ל). יט ב"א עמיה. כ ב"א אשתכח. כא ב"א מקטרג. כב ב"א מוסיף על קריבין בחאי עלמא. כג ב"א מוסיף ובגיכ קרבין האי עגלה (אה"ל). כד ב"א ליג ברא.

מאמר הסולם וערוס-העגלה בנחל

ש' המלכות הבאים מבינה, כנ"ל בדיבור הסמוך, ומסלק האורות מכל פרצוף המלכות. וע"כ אומר הכתוב, ולארץ לא יכופר וגו' כי אם בדם שופכו. כלומר, שצריכים לכפר על הארץ, שהיא המלכות, להחזיר לה ג"ר דאורותיה שנסתלקו ממנה בעון הרוצח. וקב"ה חיים וכו': והקב"ה מרחם על בניו, וע"כ מקריבים על זה, עגלה, כדי לתקן על ידו ב' דברים, א) מה שניטל נשמת האדם ממנו, מן הנרצח שע"ז פרחו אורות ג"ר מהמלכות, וצריכים להחזיר לה הג"ר. ב) שלא יקטרג על העולם, כי אחר שנמשכו לה הג"ר בתקון א", יש כח לנחש לקטרג על העולם, כלומר שסותם אורות העולם, ע"ז שנאחו בג"ר הללו הגמשיכים מקו שמאל. וע"כ צריכים לתקן ב', להעביר הקטרוג הזה.

שעח) וְתָא חוּזִי הָא וכו': ובוא וראה, הרי כתוב, כי ימצא חלל וגו'. בוא וראה, כל בני העולם נשמתם יוצאת על ידי מלאך המות. היינו בגילוי נקודת המנעולא כנ"ל, ואם תאמר גם אדם זה, שנמצא חלל, יצאה נשמתו על ידי מלאך המית. אינו כן אלא מי שהרגו, הוציא נשמתו, קודם שהגיע זמן שליטתו של מלאך המות. כלומר קודם שהגיע הזמן שתתגלה בו נקודת המנעולא, שהמלאך המות אינו יכול עוד לשלוט עליו ולהמיתו, והרוצח עם רציחתו, מעלה כח הצמצום שבמנעולא להכלים דמפתחא שבמלכות, שהם כלים דבינה, וחוזרת המלכות לבהינת נקודה בלי אורות החיים, ועם פגם הזה שבמלכות, הרוצח נוטל נשמת אדם הנרצח. ונמצא שעון רציחה, מוסיף כח הסומאה גם בכלים הסהורים שמבינה.

שפ) וְרוּזָא עַלְמָא תְנִינֵן וכו': וסוד עליון למדנו כאן, שור, פרה, עגל, עגלה, כולם נמצאים בסוד עליון, ולפיכך, כזה בעגלה, מתקנים אותו, וזהו שכתוב ידינו לא שפכה את הדם הזה וגו', לא שפכה, וגם לא גרמנו את מיתתו, וכזה לא נמצא מקטרג עליהם, ועל הכל נותן הקב"ה עצה לעולם, פירוש, כי אמר שצריכים ב' תקונים

שעט) וּבְגִין כֶּךָ, וְלֵארוּץ לָא יִכּוּפֵר וְגו': ומשום זה כתוב, ולארץ לא יכופר וגו' ולא די להם, לריוחיים, שהנחש הרע, עומד להסטיין על העולם בחנם, ומקטרג תמיד, אע"פ שלא חטאי, כל שכן בעת שגוזלים ממנו מה שיש לו ליטול, אשר עם גולה הזו שגוזל ממלאך המות, מוסיף טומאה וסוגם גם בכלים הסהורים

(רמ"י דף קי"ד ע"א)

את הדם הזה ה' וגו' לא שפכה, ולא גרימנא מיתתיה ובדא לא י אשתכח מקטרגא, עלייהו, ובכלא יהיב י קב"ה עיטא לעלמא. שפא) תא חזי, ה) כגוונא דא, ד ביום ה' ר"ה, ו ויום הכפורים, דדינא אשתכח בעלמא, איהו קאים י לקטרגא, וישראל בעיין ה לאתערא בשופר, י ולאתערא קול, דכליל באש"א י ומי"א ורוח"א, י ואתעבידו חד, ולאשמעא ההוא קול, מגו שופר.

דרך אמת

ה) לעיל ס"ד ע"א ולקמן ס' אמור ג"א ע"א.

חלופי גרסאות א) נ"א ל"ג וגו' לא שפכה. ב) נ"א מוסיף אשתכח איהו. ג) נ"א עיטא קב"ה. ד) נ"א בריה. ונ"א דריה ונ"א מימא. ה) נ"א דר"ה. ו) נ"א ל"ג ויום הכפורים. ז) נ"א מוסיף לקטרגא עלמא. ח) נ"א לאתעטרא. ט) נ"א ולאתעטרא. י) נ"א ומי"א. יא) נ"א ואתעביד.

<p>מאמר</p> <p>לעון הרציחה א) לחזור ולהמשיך הג"ר אל המלכות. ב) להעביר הקטרוג מן ג"ר של המלכות. ותקון הא' נעשה על ידי הבאת העגלה והורדתה לנחל איתן. כי סוד הארת השמאל נקרא פני שור (כנ"ל ב"א דף ק"ע אות קצ"א) ויש בה ד' מדרגות שהן חו"ב תו"מ, וה"ס שור פרה עגל עגלה, וכל בחינה מתקן את הבחינה שכנגדה, וכיון שצריכים לתקן כאן את המלכות על כן טביאים עגלה שהיא כנגד המלכות, כדי לעורר למעלה המשכת מוחין דג"ר דשמאל אל המלכות. אמנם כיון שנמשכים הג"ר דשמאל להמלכות, יש פחד מפני קטרוג השטן שה"ס אחיזתו בהשמאל, ע"כ צריכים לחקון הב' להעביר את הקטרוג, שהוא לערוף את העגלה בנחל, שעל ידי עריפה זו מבטלים את בחינת ג"ר דג"ר של הארת השמאל וגשארים רק הו"ק דג"ר, שאז אין יותר אחיזה אל השטן במוחין הללו. וגודע שלכל תקון עליון צריכים לעורר מלמטה בחינת מעשה וגם בחינת דיבור, וע"כ צריכים ג"כ שיאמרו הזקנים ידינו לא שפכה הדם הוה, דהיינו שחוזרים וממשיכים הג"ר אל המלכות, שנסתלקו ממנה בעון שפיכת דמים, והוא כנגד המעשה דהבאת העגלה לנחל איתן, שה"ס תקון א'. ועינינו לא ראו, היינו הסתרת הג"ר המכונים ראייה, שבוה מעבירים את קטרוג הנחש מהארת השמאל, שה"ס תקון הב', שהוא כנגד המעשה של עריפת העגלה.</p>	<p>הסודם</p> <p>שאלת ר' אלעזר (לעיל אות שע"ו) ששאל האי למאי אצטריך. כי היא נצרך לב' תקונים האלו.</p> <p>מאמר ר"ה ויום הכפורים</p> <p>שפא) תא חזי כגוונא וכו': בוא וראה כעין זה ביים ראש השנה ויום הכפורים שהדין נמצא אז בעולם, והשטן עומד אז לקטרג, שישראל צריכים אז להתעורר בשופר ולעורר קול, הכלול ממים אש ורוח, שהם הג"ה, שנעשו בו אחד, ולהשמיע אותו הקול מתוך השופר. פירוש. י"ב חדשי השנה הם תקון ומלכות מתחילתה עד סופה, וכיון שסופה אינו נשלם לגמרי עד גמר החקון, ע"כ צריכים בכל שנה לחזור ולתקנה, וע"כ בכל ראש השנה אנו מתחילים מבראשית תקון המלכות, דהיינו כמו שנאצלה ביום ד' דמעשה בראשית שאז היתה, בסו"ה, ויעש אלקים את שני מארת הגדולים, שאז היתה בשלמות ג"ר דהארת השמאל, שה"ס הארת השורק, דהיינו חכמה בלי חסדים, וע"כ קטרגה הלבנה, אין ב' מלכים משתמשים בכתר אחד, שלא היתה יכולה לסבול חסרון החסדים וה"ס קטרוג השטן גם כן, שקטרוגו נאחז בהמלכות להמשיך דינים, כל אימת שמאירים בה הג"ר של השמאל, וצריכים להעביר אחיזת השטן וקטרוגו מן המלכות בעת ההוא, וז"ש איהו קאים לקטרגא, כיון שנגלו בכל ר"ה ג"ר דשמאל, ע"כ עומד אז השטן לקטרג על המלכות.</p> <p>וזה אמרו, וישראל בעיין לאתערא בשופר ולאתערא קול דכליל באשא ומי"א ורוח"א. כי כדי להעביר קטרוג השטן צריכים גם כאן לעשות איזו פעולה לבטל הג"ר דג"ר של הארת השמאל, כמו שנעשה ע"י עריפת העגלה, וע"י אמירת הזקנים, ועינינו לא ראו, בסוד חקין הב' אשר שם. כנ"ל. ופעולה זו</p>
---	--

שפב) והוא קול, סלקא עד אתר, דכרטייא דדינא יתבא, ובטש בה, וסלקא, כיון דמטא האי קול מתתא קול דיעקב אתתקן לעילא, וקב"ה (* אתער רחמי, דהא כגוונא דישראל מתערי לתתא, קול חד, כליל באש"א ורוח"א דומי"א, דנפקי כחדא, מגו שופר, הכי נמי אתער לעילא ד שופר, והוא קול דכליל ד באש"א דומי"א ורוח"א אתתקן, ונפק דא מתתא, ודא מעילא, ואתתקן עלמא, ורחמי אשתכחו.

שפג) והוא מקטרגא אערבב, דחשיב לשלטאה בדינא, ולקטרגא בעלמא, ורחמי דמתערי רחמי כדין ד אערבב, ואתשש חי"תיה, ולא יכיל דמעבד י"ד מדי, וקב"ה דאין עלמא י"ב ברחמי, דאי תימא דדינא י"ב אתעביד, לאו הכי, אלא אתחברו רחמי בדינא, ועלמא אתדן ברחמי.

שפד) תא חזי כתיב * תקעו בחדש שופר י"ב בכסה ליום חגנו סו דאתכסיא

מסורת הזהר

א) תקעו בחדש שופר: ח"ב קלה: קפר. רסו: ח"ג פו: צח: ק: קכא: רלא: רעה. ת"ז בהקדמה טו: חלוסי גרסאות א נ"א הוא (אה"ל). ב נ"א דכרטיא. ג נ"א דכרטיא. ד נ"א דומי"א. ה נ"א ד"ב שופר. ו נ"א מוסיף אתער שופר (אה"ל). ז נ"א דאשא. ח נ"א דומי"א. ט נ"א אתערבב. י נ"א דמעבד. יא נ"א מירי. יב נ"א ברחמיה. יג נ"א אתערב (אה"ל). יד נ"א בכסה וגו'. טו נ"א דאתכסיא.

מאמר הסולם ר"ה ויום הכיפורים

בינה, כי הכח לתקוע הוא אש. והקול נעשה ע"י רוח ועם הרוח יוצא ג"כ זיעה והבל שה"ס מים, והם מעוררים ג' קוין עליונים שבבינה, שממנה נמשכים המוחין לז"א ולמלכות, והוא קול דכליל באשא ומיא ורוחא אתתקן, וקול הכולל אש מים ורוח שעלה מלמטה, דהיינו המסך, נתתקן, ויוצא זה מלמטה, דהיינו המסך, וזה מלמעלה דהיינו קומת החסדים היוצאת על המסך, ונתתקן העולם שהיא המלכות והרחמים נמצאים.

שפג) והוא מקטרגא אערבב וכו': והמקטרג נבוך, שחשב לשלוס בדין ולקטרג בעולם. כלומר, שלא עלה על דעתו שג"ר דשמאל יתמעטו פעם, ויהעלם שליטתו וקטרונו, ורואה שהרחמים מתעוררים, והוא נבוך, וכחו רסה, ואינו יכול לעשות מאומה, והקב"ה דן את העולם ברחמים, ואם תאמר שדין נעשה, דהיינו כמה שנתמעטו הג"ר דקן שמאל ע"י קול שופר כנ"ל, אינו כן, אלא שנתחברו רחמים בדין, והעולם נדון ברחמים. פירוש, כי בעלית קול שופר מלמטה, שה"ס העלאת מ"ן דמסך דחירק, יצאה קומת חסדים, שה"ס קו אמצעי, על המסך (כנ"ל באות שפ"ב ד"ה והוא) שהוא נקרא יעקב והוא רחמים, והעולם מקבל הרחמים מן קו אמצעי, ולפיכך אין התמעטות ג"ר דשמאל נחשב לדין, כי זולת זה, לא היו מתגלים הרחמים בעולם.

שפד) הא חזי כתיב וכו': כוא וראה, כתוב, תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו.

בכסה

ה"ס הקול שאנו מעלים על ידי השופר, ונודע שבדרך כלל, יש ב' מיני קולות, א) קול המלכות הבלתי נמתקת בבינה, ב) קול הבינה או של המלכות הנמתקת בבינה, שאז קולה כקול הבינה. (כמ"ש לעיל בהקדמת הזהר דף קל"ח ד"ה ובזה ע"ש) ואומר שקול זה שאנו מעלים כדי למעט הג"ר דג"ר, הוא קול דבינה, וז"ש ולאשמעא ההוא קול' מגו שופר, דהיינו בינה המכונה שופר, שה"ס המסך דחירק שעליו יוצא קו אמצעי המיוחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה (כנ"ל ב"א דף ט"ז ד"ה וזה) וז"ש קול דכליל באשא ומיא ורוחא, דהיינו קול דכליל בג' קוין המכונים: מים, אש, רוח, ואתעבדו חד, שע"י המסך הזה, נעשו ג' קוין אחד, ועי"ז נתמעט ג"ר דג"ר מהשמאל (כנ"ל ב"א דף רצ"ד ד"ה רבי) ואז מסתלק קטרוג השטן מהמלכות כמ"ש לפנינו. שפב) והוא קול סלקא וכו': וקול ההוא עולה עד המקום שכסא הדין

יושב דהיינו לג"ר דשמאל שהקטרוג נאחו שם, ומכה בה דהיינו שממעט הנ"ר דג"ר אשר שם, ועולה המלכות מכסא דין, לכסא רחמים, ואחר שמגיע קול הזה מלמטה, הנה קול יעקב נתתקן למעלה, שה"ס קומת החסדים היוצאת על המסך הנ"ל שה"ס קו אמצעי הנק' ת"ת ונק' יעקב, ונקרא רחמים, ואז נתעורר הקב"ה ברחמים, כי כמו שישראל מעוררים קול אחד למטה, שהוא כלול מאש ומים ורוח היוצאים מתוך השופר, כן מתעורר כנגדם למעלה בשופר העיון, שהוא

(נש"י דף קי"ד ע"א י' דף קי"ד ע"ב)

סיהרא, דהא (ב) כדון, שלטא האי חיויא בישא, ויכיל לנזקא עלמא, וכד מתערי רחמי, סלקא סיהרא, ואתעברת מתמן, ואיהו אתערבב, ולא יכיל לשלטאה, ואתעבר, דלא יתקרב תמן, ועל דא, ביום ר"ה, בעי ל' לערבבא ליה, כמאן דאתער : משנתיה, ולא ידע כלום.

שפה) ד ב"ה ס בעי ו לנייחא, ז ולמעבד ליה נייחא ס דרוחא, ס בשעיר דקרבין ליה, וכדון י אתהפך סניגוריא, ערייהו דישראל, אבל ביומא דר"ה, אתערבב, דלא ידע ולא יכיל י למעבד כלום. י חמי אתערותא דרחמי י סלקין מתתא, ורחמי מלעילא, וסיהרא סלקא בנייהו, כדון אתערבב ולא ידע כלום, ולא יכיל לשלטאה.

שפו) וקב"ה דן להו לישראל ברחמי, וחייס עלייהו, ואשתכח להו י זמנא כל אינון י יומין, דבין ר"ה ליום הכפורים, לקבלא כל אינון דתייבין ס קמיה, ולכפרא לון מחובייהו, וסליק לון ליומא דכפורי.

שפז) ועל דא, בכלא קב"ה פקיד לון לישראל, ס למעבד י עובדא, בגין דלא ישלוט עלייהו. מאן דלא אצטריך, ולא ישלוט עלייהו דינא, ויהון כללהון זכאין בארעא, * כרחימו דאבא על בנין, וכלא בעובדא ובמלין תליא, והא אוקימנא י מלין.

דרך אמת
(ב) קס"ו א.

חלופי גרסאות א ג"א חוויא. ב ג"א לאתערבבא. ג ג"א משינתיה. ד ג"א ביומא דכפורי. ונ"א ביה (אה"ל). ה ג"א מוסיף בעי לפייסא ליה (אה"ל). ו ג"א מוסיף לנייחא ליה. ז ג"א ולמעבד. ח ג"א לנג דרוחא (אה"ל). ט ג"א בההיא שעיר (אה"ל). י ג"א מוסיף אתהפך איהו. יא ג"א למעבדי יג ג"א מוסיף חמי איהו. יד ג"א מוסיף דקא סלקין. יז ג"א זמן. יח ג"א זמין. יט ג"א מוסיף קמיה בחיובתא. כ ג"א למעבד. כא ג"א מוסיף עובדא דא. יכ ג"א מילי. יל ג"א מילין.

הסולם

ותלבנה, שהיא המלכות, מתעלה ביניהם, אז הוא נבוכ, ואינו יודע כלום, ואינו יכול לשלוט.

שפו) וקב"ה דן וכו': והקב"ה דן את ישראל ברחמים, ומרחם עליהם ונותן להם זמן, כל אלו עשרת הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים, לקבל כל אלו השבים לפניו, לכפר להם עונותיהם, ומעלה אותם לקדושת יום הכפורים.

שפז) ועל דא בכלא וכו': ועל כן לתקון כל, צוה הסב"ה לישראל לעשות המצוה של חקיעת שופר. א) שלא ישלוט עליהם מי שאינו צריך. דהיינו להעביר שליכת השטן וקטרונו. ב) שלא ישלוט עליהם הדין, אלא שישרה עליהם הרחמים, ויהיו זוכים כולם לרחמי בארץ כרחם אב על בנים, והכל תלוי, בהתעוררות התחתונים, במעשה ובדבור, וכבר נתבארו הדברים.

מדרש

מאמר

בכסה, פירושו שנתכסה הלבנה. דהיינו המלכות כי אז מחמת הארת השמאל, שולט אותו נחש הרע, ויכול להזיק העולם. וכאשר מתעוררים הרחמים על ידי חקיעת שופר, עולה הלבנה ונעברה משם, דהיינו מהארת השמאל, מטעם שנחמטו הנ"ר ע"י קול שופר כנ"ל. והשטן נבוכ ואינו יכול לשלוט, והוא נעבר מן הלבנה, ואינו קרב עוד שם. כי אחר התמעטות הנ"ר דשמאל אין לו עוד מה לינק ממנה או לקטרג כנ"ל. ועל כן ביום ראש השנה, צריכים להומם את השטן, ברוקא למצב הנעור משנתו ואינו יודע מאומה.

שפה) ב"ה בעי לנייחא וכו': ביום הכפורים צריכים לנהוג עם השטן בנחה, ולעשות לו נחת רוח עם השעיר לעזאזל שמקריבין לו, ששולחים המדבריה ששם מקומו, ואז נהפך להיות מליץ טוב על ישראל. אבל ביום ראש השנה נעשה נבוכ, ואינו יודע, ואינו יכול לעשות מאומה כי רואה התעוררות רחמים עולה מלמטה ורחמים מושפעים מלמעלה (דפו"י דף קיד ע"ב י' דף קס"ו ע"א)

מדרש הנעלם

שפח) וה' פקד את שרה כאשר אמר. ר' יוחנן פתח, בהאי קרא, * ראשך עליך ^א ככרמל ודלת ראשך כארגמן מלך אסור ברהטים. עשה ^ב קב"ה שלטונים למעלה, ^ג ושלטונים למטה, כשנותן ^ד קב"ה מעלה לשרים של מעלה נוטלים מעלה המלכים של מטה, נתן מעלה לשרו של בבל, נטל מעלה נבוכדנצר הרשע, דכתיב ביה, ^ה אנת הוא ראשה די דהבא, והיו כל העולם, ^ו משועבדים תחת ידו, ובנו ובן בנו, הה"ד ראשך עליך ככרמל, זהו נבוכדנצר הה"ד ^ז תחותיהי תטלל חיות ברא. ודלת ראשך כארגמן, זהו בלשצר, דאמר ארגוונא ילבש. מלך אסור ברהטים, זהו אויל מרודך, שהיה אסור, עד שמת י אביו נבוכדנצר, ומלך תחתיו.

שפט) אמר ר' יהודה, למאי אתא, האי ^א טעם בשיר השירים. אלא אמר ר' יהודה, שבעה דברים נבראו, קודם שנברא העולם, ואלו הן ^ב וכו', כסא הכבוד, שנאמר ^ג נכון כסאך מאז מעולם אתה. וכתבי, ^ד כסא כבוד מרום מראשון. ^ה שהוא היה ראש, ^ו הנקדם לכל, ונטל, ^ז יל הקב"ה, את הנשמה הטהורה, מכסא הכבוד, ^ח להיות ^ט מאירה לגוף, הדא הוא דכתיב, ראשך עליך ככרמל, ^י זהו כסא הכבוד, שהוא ראש על הכל. ודלת ראשך כארגמן, זו היא הנשמה, הנטלת ממנו. מלך אסור ברהטים, ^{יא} זהו הגוף, שהוא אסור בקבר, ^{יב} וכלה בעפר, ולא נשאר ממנו, אלא כמלא תרווד ^{יג} רקב, וממנו ^{יד} יבנה ^{טו} כל הגוף. ^{טז} וכשפוקד הקדוש ברוך הוא את הגוף, הוא אומר לארץ, שתפליט אותו לחוץ, דכתיב ^{יז} וארץ רפאים תפיל.

שצ) אמר רבי יוחנן, המתים שבארץ, הם חיים תחלה, הדא הוא דכתיב ^א יחיו מתוך. נבלתי יקומון, אלו שבחוצה לארץ. ^ב הקיצו ורגנו שוכני עפר, אלו המתים שבמדבר. דאמר רבי יוחנן, למה מת משה, בחוצה לארץ. להראות לכל באי עולם, כשם שעתיד הקדוש ברוך הוא, ^ג להחיות

מסורת הזהר

(א) ראשך עליך ככרמל: לעיל הקדמת הזהר קפ"א ציון ב'. (ב) אנת הוא ראשה: (דניאל ב') ח"ב קמח. קעה. רלו. (ג) תחותיהי, תטלל חיות ברא: (שם ד') ח"ג רע: רצא. רצו. ת"ז תס"ו צו. (ד) נכון כסאך מאז: תהלים צ"ג. (ה) כסא כבוד מרום: (ירמיה י"ז) ח"ג נו. קט: קכא: רפג. ת"ז ד: ח: תס"ט קו. (ו) וארץ רפאים תפיל: (ישעיה כ"ז) ח"א קסו: קיח. קכח: קל: קלא. קעו. קפא: קפכ. ריב. רלב. ח"ב כח: זקנא: קצט: רכ. רסח: ח"ג קכח. קלה: קסח: ת"ז יב. תכ"א נט: ת"מ סא. (ז) יחיו מתוך נבתי יקומון: לעיל ציון ו. (ח) הקיצו ורגנו שוכני עפר: לעיל ציון ו.

חלופי גרסאות א ג"א ככרמל וגו'. ב ג"א הקב"ה. ג ג"א ומאותם שלטונים. ו ג"א ומתם שלטונים. ו ג"א ומתים שלטונים. ד ג"א הקב"ה. ה ג"א משועבדין. ו ג"א אדון. ז ג"א טעמא. ח ג"א ל"ג וכו'. ו ג"א ואלו הן כסא הכבוד ותורה ונ"ע וגייהנם ובית המקדש ושמו של משיח והתשובה כסא הכבוד (אה"ל). ט ג"א ל"ג מן שהוא עד שהוא. י ג"א הנקדין. יא ג"א קב"ה. יב ג"א מחיות. יג ג"א מדירה ונ"א מאיר (אה"ל). יד ג"א וחו. טו ג"א מטיף זהו הגוף. יז ג"א מלך אסור ברהטים זהו הגוף. יח ג"א ונכלה. יט ג"א ונכלה. יז ג"א ל"ג מן רקב עד הגוף. יח ג"א גבנה (אה"ל). יט ג"א ל"ג כל (אה"ל). כ ג"א כשפוקד. כל ג"א להחיותו.

מאמר
מדרש הנעלם (שפח) וה' פקד את שרה
סכר וכו': מכאן עד אות ת"ד א"צ ביאור.
(דפו"י דף קי"ג ע"א י) דף קי"ג ע"ב)

למשה, כך עתיד : להחיות : לדורו, י שהם קבלו : התורה. וועליהם
נאמר, * זכרתי לך חסד נעורייך אהבת וכלולותיך לכתך אחרי במדבר
בארץ לא זרועה.

שצא) דבר אחר, הקיצו ורננו שוכני עפר, אלו הם האבות. והמתים
בחוצה לארץ, יבנה גופם, ומתגלגלים תחת הארץ, עד ארץ ישראל, ושם
יקבלו נשמתם, ולא בחוצה לארץ, הדא הוא דכתיב, : לכן הנבא ואמרת
אליהם הנה אנכי פותח את קברותיכם והעליתי * אתכם מקברותיכם עמי
והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתיב אחריו, ונתתי רוחי בכם וחייתם.
שצב) רבי פנחס אמר, הנשמה * נטלה מכסא הכבוד, שהוא הראש,
י כדקאמר : ראשך עליך ככרמל. ודלת ראשך כארגמן, זו היא הנשמה שהיא
דלת הראש. מלך אסור ברהטים, י^א הוא הגוף, שהוא אסור בקברים, זהו
הגוף, וזהו שרה, וזהו מלך. י^ב וקודשא בריך הוא י^ג פוקדה, למועד אשר דבר
אליו, הה"ד י^ד וה' פקד את שרה כאשר אמר. פוקד את הגוף, לזמן הידוע
שבו יפקוד הצדיקים.

שצג) אמר רבי פנחס, עתיד הקב"ה, ליפות לגוף הצדיקים, לעתיד
לבא, כיופי של אדם הראשון, כשנכנס לגן עדן, שנאמר ה' ונחך ה' י^א תמיד וגו'
והיית כגן רוה. אמר רבי לוי, הנשמה בעודה במעלתה, י^ב ניוזנת באור
של מעלה, ומתלבשת בו, י^ג וכשתכנס י^ד לגוף לעתיד לבא, באותו האור
ממש י^ה תכנס, ואזי הגוף יאיר, כזוהר הרקיע, הה"ד, י^ו והמשכילים יזהירו
כזוהר הרקיע, וישיגו בני אדם דעה שלימה, שנאמר י^ז כי מלאה הארץ
דעה את ה'. מנ"ל הא, ממה דכתיב, ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך.
זה אור של י^ח מעלה. ועצמותיך יחליץ, י^ט זה : פקידת הגוף. והיית כגן רוה
וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. זהו דעת כ^א הבורא יתי, ואזי ידעו
כ^ב הבריות, שהנשמה הנכנסת בהם, שהיא נשמת החיים, נשמת התענוגים,
שהיא קבלה תענוגים מלמעלה, י^ג ומעדנות לגוף, והכל תמהים בה, ואומרים
י^ד מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים. י^ה זו היא הנשמה, לע"ל.

מסורת הזוהר

(א) זכרתי לך חסד: (ירמיה ב') ח"א קעו: ח"ג קנ: קסח: רננ. ת"ז חס"ט קס"ז: ח"ע קכ"ט:
(ב) לכן—פותח את קברותיכם: (יחזקאל ל"ז) ח"א סט. ח"ב סו. ג) ראשך עליך ככרמל: לעיל
בהקדמה דף קפא ציון ב. ד) וה' פקד את שרה: לעיל ב"א דף ש"מ ציון ג. ה) ונחך ה' תמיד: (ישעיה נ"ח)
ח"א קכח: קמא רכד: רלד. ח"ב נה. פג. צו. קמב: קעא. רט. רי: ח"ג סו: קד. קע. קסג. רכב. רמח:
רסו. רסז: רצ: רצא: ו) והמשכילים יזהירו: לעיל ב"א ז' ציון א' ז) כי מלאה הארץ דעה:
(ישעיה יא) ח"א קכה: קל. קלה. קמ. רסב. ח"ב סח. ח"ג כג. ת"ז חכ"א ס: חס"ט קיג. ז) מה יפית
ומה נעמת: שה"ש ז'

חלופי גרסאות א נ"א להחיותם ול"ג לדורו. ב נ"א את דורו. ג נ"א מוסיף למה שהם. ד נ"א מוסיף התורה
דאמר ר' יוחנן. ה נ"א שעליהם. ו נ"א כלולותיך וגו'. ז נ"א המחים. ח נ"א אתכם וגו'.
ט נ"א נצולה. י נ"א כדקאמרן. יא נ"א זהו. ואה"ל כתב הוא הגוף שהוא אסור בקברים אדל"ג. יב נ"א והקביה.
יג נ"א פוקד. יד נ"א פוקדו. יו נ"א מוסיף תמיד והשביע בצחצחות נפשך. יז נ"א נזונת. יח נ"א וכשיכנס. יט נ"א
מוסיף ונשחרש לגוף. יי נ"א יכנס. ייא נ"א זהו. ייב נ"א פקדון. ייג נ"א הבריות. ייד נ"א מוסיף דעה הבריות.
יט נ"א ומעדנת. כד נ"א שזו.

(דמויי דף קייג ע"ב * דף קייד ע"א)

שצד) ה' א"ר יהודה תא חזי כ' שכך הוא, דכתיב * מלך אסור ברהטים. וכתוב בתריה מה יפית ומה נעמת. כ' ואמר ר' יהודה, באותו זמן, עתיד הקב"ה לשמח עולמו, ולשמוח בכריותיו, שנאמר כ' ישמח ה' במעשיו. ואזי יהיה שחוק בעולם, מה שאין עכשיו, דכתיב כ' אז ימלא שחוק פיננו וגו'. הה"ד ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים. שאזי עתידים בני אדם לומר שירה, שהוא עת שחוק. רבי אבא אמר, דהיום שישמח הקב"ה עם בריותיו, לא היתה שמחה כמותה, מיום שנברא העולם, והצדיקים הנשואים בירושלים, לא ישובו עוד לעפרם, דכתיב י' והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו. הנותר בציון ובירושלם דייקא.

שצה) אמר רבי אחא, אם כן זעירין אינון, ואלא כל אינון דאשתארו בארעא קדישא דישראל, ה' דינא ה' דלהון, י' כירושלם, וכציון לכל דבר, מלמד דכל ארץ ישראל בכלל ירושלם היא, ממשמע דכתיב ה' וכי תבאו אל הארץ, הכל בכלל.

שצו) ר' יהודה י' בר' אלעזר, שאל לרבי חזקיה, אמר לו, מתים שעתיד הקב"ה י' להחיותם, י' למה לא י' יהיב כו' נשמתהון, באתר כו' דאתקברו תמן, וייתון לאחייא בארעא דישראל. אמר לו, נשבע הקב"ה, לבנות ירושלם, ושלא תהרס לעולמים, דאמר ר' ירמיה, עתיד הקב"ה לחדש עולמו, ולבנות ירושלם, ולהורידה בנויה מלמעלה, ה' בגין שלא ה' תהרס, ונשבע שלא כ' תגלה עוד כנסת ישראל, ונשבע שלא יהרס בנין ירושלם, שנאמר י' * לא יאמר לך עוד כ' עזובה ולא רצץ לא יאמר עוד שממה. כ' ובכל מקום, שאתה מוצא לא לא, היא שבועה, הה"ד י' ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול. ולא יהיה עוד מבול וגו'. וכתוב ה' אשר נשבעתי מעבור מי נח. מכאן שלא לא שבועה, ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקב"ה לקיים עולמו, קיום שלא תגלה כנ"י, ולא כ' תהרס בנין בהמ"ק, לפיכך, אין מקבלין נשמתן, אלא במקום קיים כ' לעולמים, כדי שתהיה הנשמה קיימת בגוף לעולמים, ודא הוא דכתיב, הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו וגו'.

שצז) א"ר חזקיה, כ' מהכא, הוא קדוש, ירושלם קדוש, הנותר בה קדוש,

מסורת הזהר

א) מלך אסור ברהטים: (שס) ח"א קסא. ח"ג רסט: ת"ז ת"ו בהשמטות קמד: ב) ישמח ה', במעשיו: לעיל מ"ד ציון ד: ג) אז ימלא שחוק: (ההלים קכ"ז) ח"א קסו. קכו. ת"ג רפ"ו. ד) והיה הנשאר בציון: (ישעיה ד') לעיל לך קל"ח ציון ב'. ה) וכי תבאו אל הארץ: (ויקרא י"ט) ח"ב רמד: ח"ג פ"ו. ו) לא יאמר - עזובה: (ישעיה ס"ב) ח"ג רע"ו. ז) ולא יכרת כל בשר: (בראשית ט') ח"ג יד: ח) אשר נשבעתי - מי נח: לעיל פ' נח ס"ה ציון ח'.

חלוסי גרסאות א' גיא ל"ג מן א"ר יהודה עד וא"ר יהודה. כ' גיא שכך כתיב וליג הוא (אה"ל). ג' גיא אמר. ד' גיא מוסיף אותו היום (אה"ל). ס' גיא בירושלם וגו'. ו' גיא לא. ו' גיא דישתארו. ח' גיא דינם (אה"ל). ט' גיא ליג דלהון. י' גיא בירושלם (ד"א). י"א גיא בן. י"ב גיא להחיות. י"ג גיא אמאי (למאי) לא כנשמתין באתר. ו"גיא להחיות לא כנשמתין באתר. ו"גיא למאי נשמתין באתר. י"ד גיא מוסיף יהיב להון (להון). ו"גיא ליג יהיב. ט"ו גיא נשמתין. ט"ז גיא דאתקברו. י"ז גיא ליה. י"ח גיא בנין. י"ט גיא יהרס. כ' גיא יתגלה. כ"א גיא עזובה וגו'. כ"ב גיא בכל. כ"ג גיא יהרס. כ"ד גיא לעלמין. כ"ה גיא ל"ג מהכא הוא, ו"גיא מקרא הוא (היא) ו"גיא מקרא וליג הוא.

ה' הוא קדוש, דכתיב * ב' קדוש ה' צבאות. וכתוב ב' בקרבך קדוש. ירושלם קדוש, דכתיב ב' וממקום קדוש יהלכו. הנותר בה קדוש, דכתיב י' והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו. מה קדוש הראשון קיים, אף השאר קדוש י' קדוש קיים.

שצח) א"ר יצחק, מאי דכתיב, ה' עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם ואיש משענתו ד' בידו מרוב ימים. מאי טיבותא ה' דא למיזל כדון, ו' דכתיב ואיש משענתו בידו. אלא אמר רבי יצחק, עתידין הצדיקים לעתיד לבא, ז' להחיות ח' מתים כאלישע הנביא, דכתיב י' וקח משענתי בידך ולך. וכתוב ושמת משענתי על פני הנער. א"ל ט' קב"ה, דבר שעתידין לעשות י' הצדיקים, לעתיד לבא, אתה רוצה עכשיו לעשות, מה כתיב וישם את המשענת על פני הנער ואין קול ואין עונה ואין קשב. אבל הצדיקים לעתיד לבא, י"א עלה בידם, הבטחה י"ב זו, דכתיב ואיש משענתו בידו. כדי להחיות בו י"ג את המתים, י"ד מהגרים שנתגייירו מאו"ה, דכתיב ט"ו בהו י' כי הנער בן מאה שנה ימות והחוטא בן * מאה שנה יקולל. א"ר יצחק, סופיה דקרא ט"ז מוכיח, דכתיב מרוב ימים.

שצט) דבר אחר, ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים. כתיב ח' שמחו את ירושלם וגילו בה כל י' אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה. אמר רבי יהודה, לא היתה שמחה, לפני הקדוש ברוך הוא, מיום שנברא העולם, כאותה שמחה, שעתידין לשמוח עם הצדיקים, לעתיד לבוא. וכל אחד ואחד, מראה באצבע, ואומר ט' הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. וכתוב י' זמרו ה' כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ.

ת) רבי יוחנן אמר, לא חזינן מאן דפריש האי מלה כדוד מלכא, דאמר י"א תסתיר פניך יבהלון י"ב וגו'. מכאן שאין הקב"ה עושה רעה לשום אדם, אלא כשאינו משגיח בו, הוא כלה י"ג מאליו, דכתיב תסתיר פניך יבהלון תוסף רוחם יגועון י"ד וגו'. כל ואח"כ י"ה תשלח רוחך יבראון וגו'. ואח"כ י"ז יהי

מסורת הזהר

א) קדוש ה' צבאות: לעיל ב"א ע"ח ציון ב'. ב) בכרבך קדוש: (הושע יא) ח"א רלא. ח"ב רכד: ח"ג סח: קמו: רסב: ת"ז ת"ג טו: ז"ח נח כ' טג שמב. שה"ש ע"א טא שמו. תק"ח צ"ז טד שכו. ג) וממקום קדוש יהרכו: (קהלת ח') ח"א קל. ד) והיה הנשאר בציון: לעיל לך דף קל"ח ציון ב. ה) עוד ישבו זקנים: (זכריה ח') ח"א קלה. ח"ג קסה: ו) וקח משענתי בידך: (מלכים ב' ד') ח"ב מד: ז) כי הנער בן מאה שנה: (ישעיה ס"ה). ח) שמחו את ירושלים: (ישעיה ס"ו) ח"א ריג. ח"ג קיח. ט) הנה אלקינו זה: לעיל ט' נח ו' ציון ד'. י) זמרו ה' כי נאות: שם י"ב. יא) תסתיר פניך: (תהלים ק"ד) ח"א ריח: ח"ג קסא. ת"ז תסט צט: יב) תשלח רוחך: (שם) ח"ג קסא. יג) יהי כבוד ה' לעולם: לעיל מ"ד ציון ד'.

חלופי גרסאות א' נ"א ל"ג הוא קדוש. ב' נ"א ל"ג קדוש. ג' נ"א ל"ג קדוש. ד' נ"א בירו וגו'. ה' נ"א ירו. ונ"א כד, ונ"א כתיב. ז' נ"א להיות. ח' נ"א ל"ג מתים. ט' נ"א הקב"ה. י' נ"א ל"ג הצדיקים. יא' נ"א יעלה. יב' נ"א הזאת. יג' נ"א ל"ג את. יד' נ"א מהמתים. ונ"א מה מתים אותם שנתגייירו. טו' נ"א ל"ג בהו. טז' נ"א מוכח. יז' נ"א אוהביה וגו'. יח' נ"א ל"ג וגו'. יט' נ"א ל"ג מאליו. כ' נ"א ל"ג וגו' ואח"כ. כל נ"א ל"ג פן ואח"כ עד ואח"כ.

(רפ"ט דף קי"ד ע"ב ט) דף קט"ו ע"א)

כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. ואזי השחוק בעולם, דכתיב " אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה. הה"ד, ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים לשמוח בישועתו.

תא) רבי חייא אמר, תא חזי, עד שהגוף עומד ב' בעה"ז, הוא חסר מן התשלום, לאחר שהוא צדיק, והולך בדרכי יושר, ומת ביושרו, נקרא שרה בתשלומו, הגיע לתחיית המתים הוא ב' שרה, כדי שלא יאמרו שאחר הוא שהחיה ב' קב"ה. לאחר שהוא חי, ושמח עם השכינה, ומעביר הקב"ה, היגון מן העולם, דכתיב ב' בלע המות ל' לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. אזי נקרא יצחק, בשביל הצחוק והשמחה, שיהיה לצדיקים לעתיד לבא.

תב) רבי יהודה ה' אתא להווא אתר דכפר חנון, שדרו ליה תקרובתא, כל בני ו' מאתא, עאל ו' לגביה ר' אבא, א"ל ה' אימתי ליוזר מר, א"ל, אפרע מה דיהבו לי * בני ה' מאתא ואיזיל, אמר ליה, לא ליחוש מר להאי תקרובתא, י' לאורייתא ה' הוא דעבדו, ולא י' יקבלו י' מנך כלום, אמר ליה, ולא מקבלי מלי דאורייתא, אמר אין. אתו כל בני י' מאתא. א"ל רבי יהודה, כלהון מארי מתיבתא, אמר ליה, ה' ואי ה' אית מאן דלא יאות למיתב הכא ליקום וליזיל. קם רבי אבא, ה' ואבדיל מנייהו עשרה, ה' די יקבלון מניה, אמר להו, ה' תיבו בהדי גברא רבא דנא, ואנא ב' ואינון נקבל למחר, כל ונתיב עמיה. אזלו. כ' ואינון כ' עשרה דאשתארו עמיה, כ' יתיבו, ולא אמר כלום, אמרו ליה, אי רעותיה דמר, נקבל כ' אפי שכינתא. אמר להו, והא רבי אבא לית הכא, שדרו בהדיה ואתא.

תג) פתח ואמר, וה' פקד את שרה כאשר אמר. מאי שנויא הוה הכא, הוה ליה למימר וה' זכר את שרה. כמה דאמר ג' ויזכור אלהים את רחל. דאין פקידה, אלא על מה דהוה בקדמיתא. אלא בקדמיתא הוה, דכתיב שוב אשוב אליך כעת חיה, ועל אותו כ' ענין נאמר, שפקד עכשיו, משמע דכתיב כאשר אמר, דאלמלא לא נאמר כאשר אמר, לימא זכירה, אבל פקד כ' ההיא מלה דאמר, למועד אשוב אליך.

תד) לבתר אמר הכי, האי כ' צדיק, דזכי למיסק, להווא יקר עלאה,

מסורת הזהר

א) אז ימלא שחוק פינו: לעיל דף קי"ז ציון ג. ב) בלע המות לנצח: לעיל ב"א רמ"א ציון ב'. ג) ויזכור אלקים את רחל: (בראשית ל') ח"א קיה. קנו: קנח: קנט: רסו. ח"ג קסג.

חלוסי גרסאות א' נ"א מוסיף בעה"ז הוא שרה (אה"ל). ב' נ"א ל"ג שרה. ג' נ"א הקב"ה. ד' נ"א לנצח וגו'. ה' נ"א כד מטא. ו' נ"א מתא. ז' נ"א לבני. ח' נ"א אפתי. ט' נ"א מתא. י' נ"א ל"ג לאורייתא הוא. יא' נ"א עכרו ול"ג הוא. יב' נ"א יקבלון. יג' נ"א מינך. יד' נ"א מתא. טו' נ"א ל"ג ואי. טז' נ"א ואית. יז' נ"א ואבדל. יח' נ"א דיקבלון. יט' נ"א יתיבו. כ' נ"א ל"ג ואינון. כא' נ"א ונתיב. כב' נ"א אינון כ' נ"א ל"ג עשרה. כג' נ"א מוסיף יתיבו אינון עשרה. כד' נ"א אנפי. כו' נ"א עניין. כז' נ"א ההוא. כח' נ"א צדיקא.

מאמר הסולם וה' פקד את שרה
 תד) לבתר אמר הכי וכו': אחרי כן אמר כך. צדיק הזה, שזכה לעלות לאותו כבוד (דס"ו דף קט"ו ע"ב) העליון

דיוקניה מתפתח בכרסי יקריה, וכן לכל צדיק וצדיק, דיוקניה לעילא, כ כד הוה לתתא, לאבטחא להיא נשמתא קדישא.

תה) והיינו דאמר רבי יוחנן, מאי דכתיב * שמש ירח עמד זבולה, דזהרן גופא ונשמתא, דקיימין באדרא קדישא י עלאה דלעילא, כדיוקנא דהוה קאים בארעא, וההיא דיוקנא י ממוזנה הנאת נשמתא, וההיא, י עתידה לאתלבש, בהאי גרמא, דאשתאר בארעא, וארעא י מתעבר מניה, י ופלט טיניה לכרא, ודא הוא דאתקרי קדושה.

תו) וכד קיימא דיוקנא ההיא י דלעילא, אתא בכל ירחא * לסגדא, קמי מלכא קדישא בריך הוא, דכתיב י והיה מדי חדש י בחדשו. והוא מבשר ליה, ואמר למועד אשוב אליך, להוה זמן דעתיד י לאחיא י מיתיא, עד דאתפקדת להוה זמנא, כמה דאתבשר, הה"ד וה' פקד את שרה כאשר אמר. וההוא יומא, דחדי קב"ה בעובדוי, הה"ד י ישמח ה' במעשיו.

תז) א"ל ר' אבא, לימא לן מר, על פרשתא, לבתר אמר, יאות לכוון למפתח פרשתא דא. פתח ואמר, י ויהי אחר הדברים האלה והאלהים י נסה את אברהם וגו'. ויאמר קח נא את י בנך את יחידך אשר אהבת וגו'. הכא אית לאסתכלא, האי אומנא, דאפיק כספא, ממקורא דארעא, מאי עבד, בקדמיתא, י מעייל ליה בנור דליק, עד דנפיק מניה כל זוהמא דארעא, והא

מסורת הזהר

א) שמש ירח עמד זבולה: (חבוק ג') ח"א קסה. רלס: ח"ג ש. ב) והיה מדי חדש: לעיל ב"ב ל"ה ציון א'. ג) ישמח ה' במעשיו: לעיל דף מ"ד ציון ד. ד) ויהי — נסה את אברהם: (בראשית כ"ב) ח"א קיט: קמ. רל: ח"ב לד. קסא: ח"ג יח. ז"ח חוקת ג' טב שלה.

חלופי גרסאות ח"א כדוהו. כ ג"א עלמא. ג ג"א מוונה. ד ג"א עמירה. ה מתעברה. ו ג"א וספל וניא ותפלטניה (אהיל). ז ג"א לעילא. ח ג"א מוסיף בחדשו וגו'. ט ג"א לאחיא. י ג"א מתייא. יא ג"א נסה וגו'. יב ג"א בנך וגו'. יג ג"א מעיל.

וה' פקד את שרה

הסולם

מאמר

העליון. צורתו נחקה בכסא הכבוד. וכן כל צדיק וצדיק נמצאת צורתו למעלה, בנן עדן. כמו שהיתה למטה, בעולם הזה. כדי להבטיח את הנשמה הקדושה, בחיית הגוף שבעולם הזה.

תה) והיינו דאמר וכו': והיינו דא"ר יוחנן, מה שכתוב. שמש ירח עמד זבולה, הוא ללמדינו, שהגוף והנשמה עומדים בחדר הקדוש העליון של מעלה ומאירים באותה הצורה שחיו עומדים בארץ. בעוה"ז ומזונה של צורה היא, של עולם הזה, היא מהנאת הנשמה. והיא עתידה להתלבש בעצם הזה, הנקרא לוה, הנשאר קיים בארץ עד לחיית המתים, שהארץ מתעברת ממנו ופלטת פסולת שלו החוצה. וזו היא, דהיינו הצורה הנ"ל, שנקראת קדושה.

תו) וכד קיימא דיוקנא וכו': וכאשר אותה הצורה של עוה"ז נמצאת למעלה, היא (דומי דף קט"ו ע"ב *) דף קט"ו ע"א)

תז) א"ל ר' אבא וכו': אמר לו ר' אבא, כששמעו מתחיל בכתוב, ישמח ה' במעשיו, יאמר לנו אדוני דבריו, על מקראות הפרשה. ולא על פסוקי תהילים. אחר זה אמר להם, ר' יהודה, יפה בשבילכם לפתוח בפרשה זו, פתח ואמר ויהי אחר הדברים האלה וגו'. ויאמר קח נא את בנך וגו'. כאן יש להסתכל, והוא דומה לאומן הזה המוציא כסף ממקורות הארץ, מהו עושה. תחילה מכניס את החומר באש שורפת, עד שיוצאת ממנו כל זוהמת

הארץ

אשתארת כספא, אבל לא כספא שלימתא, לבתר מאי עביד, מעייל ליה בנורא, כדבנקדמיתא, ומפיק מניה (ב) סטייפי, כד"א * הגו סיגים מכסף וגו'. וכדין, הוא כספא שלימתא, בלא ערבוביא.

תח) כך הקב"ה, מעייל האי גופא תחות ארעא, עד דמתרקב כוליה, ונפיק מניה כל זוהמא בישא, ואשתאר ההוא (ג) תרווד רקב, ואחבני גופא מניה, ג ועד ז' כען הוא גופא (ד) לא שלים.

תט) לבתר, ו' ההוא יומא רבא, דכתיב ז' והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה. מתטמרן כלהו בעפרא ז' כדבנקדמיתא, מן קדם דחילו ח' ותקיפו דקודשא בריך הוא, הה"ד ז' ובאו במערות צורים ובמחלות ס עפר מפני פחד ה' ומהדר גאינו וגו'. ונפיק נשמתייהו, ומתעכל ההוא תרווד י' רקב, ואשתאר גופא דאתבני תמן י"א נהורא, י"ב דיליה י"ג כנהורא דשמשא. י"ד וכזהרא דרקיעא, דכתיב י"ה והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע וגו'. וכדין כספא שלים, גופא שלימא, בלא ערבוביא טו אחרניתא טז.

תי) דאמר ר' יעקב, * גופא דנהיר, ירמי קב"ה מלעילא, דכתיב ח' כי טז אורות טליך. וכתיב י' הנה ה' מטלטלך י"א וגו'. וכדין יתקרון, קדישין עלאין, דכתיב י"ב קדוש יאמר לו. ודא הוא, דאתקרי תחיית המתים דבתרייתא, ודא הוא י"ג נסיונא בתרייתא, ולא יטעמון עוד טעמא דמותא, דכתיב י"ד בי נשבעתי

מסורת הוזהר

דרך אמת

- (א) סיני הזכב, (ב) כף מלא כקב, (ג) החסר כ"ג, (ד) הגו סינים מכסף: לעיל ב"ב ר"ט ציון ב'.
- (ב) והיה יום אחד: לעיל ע"ד ציון א'. (ג) ובאו במערות צורים: (ישעיה ב') ח"ב ה. ח"ג קלד. רמג. (ד) והמשכילים יזהירו: לעיל ב"א ז' ציון א'. (ה) כי טז אורז: לעיל ז' דף קס"ו ציון ו'.
- (ו) הנה ה' מטלטלך: (ישעיה כ"ב) ח"א יד: (ז) קדוש יאמר לו: לעיל לך ק"ח ציון ב'. (ח) בי נשבעתי: (בראשית כ"ב) ח"ג טו: קל. ז"ח חוקת ג"א טב שכב.

חלופי גרסאות א ג"א כקדמיתא. ונ"א כקדמיתא. ונ"א כדבקמיתא. נ ג"א וגו'. נ ג"א ע"ד. ד ג"א כגן ה ג"א ולא. ו ג"א בההוא ז' כדקדמיתא, ונ"א כדקדמיתא. ח ג"א ותקיף ט ג"א עפר וגו'. י ג"א ל"ג רקב. יא ג"א ל"ג נהורא. יב ג"א ל"ג דיליה. יג ג"א כנהורא. ונ"א כנהורא (ד"א). יד ג"א וכזהרא. טו ג"א אחרא. טז בד"ק כתב ע"כ. יז ג"א מוסיף טלטלה וגו'. יח ג"א כספא שלים גופא שלימא בתרייתא.

הסולם

וה' סקד את שרה

מאמר

הארץ, ונשאר הכסף, אבל הוא אינו עוד כסף שלם. ואחרי כן מהו עושה. חוזר ומכניסו באש כבתחילה. ומוציא ממנו הסיגים, כמו שאתה אומר, הגו סיגים מכסף וגו'. ואז הוא כסף שלם בלי תערובת דבר אחר.

תח) כך הקב"ה וכו': כך הקב"ה מכניס את גוף הזה תחת הארץ, עד שנרקב כולו, ויוצא ממנו כל הזוהמא הרעה, ונשאר ממנו מלא כף רקב. והגוף חוזר ונכנה ממנו ועדיין הוא גוף בלתי שלם.

תט) לבתר ההוא וכו': לאחר אותו יום הגדול שכתוב, והיה יום אחד הוא יודע (דט"ו דף קס"ו ע"א *) דף קס"ו ע"ב

מטלטלך

נאם ה' כי יען אשר עשית וגו' כי ברך אברכך וגו'. ובהוא זמנא, מצלו צדיקיא. דלא יתנסון בדא יתיר.

תיא) מה כתיב * וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל וגו'. ^א אלין שאר חייבי עלמא. דאתקרון ^ב אילים, כד"א ^ג אילי נביות ישרתונך ומתרגמינן רברבי ^ד נביות. אחר נאחו בסכך ^ה וגו'. כד"א ^ו וכל קרני רשעים אגדע ^ז וילך אברהם ויקח את האיל וגו'. דאינון מזומנין, ^ח לאתנסאה בכל נסיונא בישא, וישתארוון הצדיקים, לעלמא דאתי, כמלאכין עלאין קדישין, ליחדא שמיה, ובג"כ כתיב, ^ט ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד וגו'.

תיב) ^י א"ל רבי יהודה מכאן ולהלאה, ^{יא} אצלחו ^{יב} פתחא. עאל יומא אחרא, עאלו קמיה כל בני מתא, אמרו ליה, לימא לן מר, מלייא דאורייתא, בפרשתא דקרינן בה יומא דשבתא, ^{יג} וה' פקד את שרה. קם ביני עמודי, פתח ואמר וה' פקד את שרה וגו'. ג' מפתחות בידו של הקב"ה, ולא מסרם לא ביד מלאך, ולא ביד שרף, מפתח של חיה, ושל גשמים, ושל תחיית המתים. בא אליהו, ונטל השנים, של גשמים ושל תחיית המתים. וא"ר יוחנן, לא נמסר ביד אליהו, אלא אחת. דאמר ר' יוחנן, כשבקש אליהו, להחיות בן הצרפית, א"ל קב"ה, לא יאות לך, למיסב בידך, שתי מפתחות, אלא תן לי מפתח הגשמים, ותחיה המת. והיינו דכתיב ^{יד} לך הראה אל אחאב וגו'. ואתנה מטר. לא אמר, ותן מטר, אלא ואתנה.

תיג) והא אלישע הו (* ליה. אין. לקיים פי שנים ברוחו של אליהו, אלא, שלשתם ^{יז} לא מסרם הקב"ה, ביד שליח, דאמר רבי ^{יח} סימון, בא וראה כחו של הקב"ה, בפעם אחת מחיה מתים, ^{יט} ומוריד שאול ויעל, מזריח ^כ מאורות, ^{כא} ומוריד גשמים, מצמיח חציר, מדשן ^{כב} יבולים, פוקד עקרות, מסורת הזהר

א) וישא אברהם את עיניו: (שם) ח"א קכ: ח"ג לח. ב) אילי נביות ישרתונך: ישעיה ס. ג) וכל קרני רשעים: תהלים ע"ח. ד) וילך — ויקח את האיל: לעיל ציון ה) ביום — אחד ושמו אחד: לעיל ביא דף ע"ד ציון א'. ו) וה' פקד את שרה: לעיל ב"א דף ש"מ ציון ג. ז) כך הראה אל אחאב: מלכים א' י"ח.

חלושי גרסאות א ב"א אילין. ב ב"א אלים. ג ב"א ליג נביות. ד ב"א ליג וגו'. ה ב"א ליג וילך אברהם ויקח את האיל וגו'. ו ב"א וישלח אברהם וגו'. ז ב"א לנסיונא. ז ב"א אמר לון. ח ב"א אצלח. ט ב"א ומתחא. י ב"א ליג לא. יא ב"א סימן יב ב"א מוריד. יב ב"א מארות. יג ב"א ליג ומוריד גשמים. יד ב"א ומוריד דשאים. טו ב"א יבולם.

מאמר הסולם וה' פקד את שרה

מטלטלך וגו', ואז יקראו קדושים עליונים. שכתוב קדוש יאמר לו. וזה הוא שנקרא תחית המתים האחרונה. ולא יסעמו עוד טעם של מות. שכתוב בי נשבעתי נאום ה' וגו' ובזמן ההוא מתפללים הצדיקים שלא יתנסו בזה יותר.

תיא) מה כתיב וכו': מה כתוב, וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל וגו'. היינו שאר רשעי עולם הנקראים אילים. כש"א אילי נביות ישרתונך. ומתרגמינן רברבי נביות. אחר (דשווי דף קס"ז ע"ב *) דף קי"ז ע"א)

צדיקים ^א וחסידים מישראל, שלא דבר עמהם הקב"ה, וכא לדבר עם הדג, דבר שאינו מכיר ויודע. אלא אמר ר' יהודה, כיון שעלתה תפלתו של יונה, לפני הקב"ה, ממקום קדושתו אמר, בשביל שיקיא הדג את יונה אל היבשה, למ"ד לדג, כמו בשבילי, כלומר, ויאמר ה' בשבילי הדג, שיקיא את יונה אל היבשה, ממקום קדושתו אמר הקב"ה יהא כך, ומיד נעשה, מה שאין שלית. ^ב יכול לעשותו.

תיח) תניא אמר רבי שמעון, מפתח של חיה, בידו של הקב"ה ^ג היא, ובעוד שהיא יושבת על המשבר, הקדוש ברוך הוא, מעיין באותו הולד, אם ראוי הוא לצאת לעולם, ^ד פותח דלתות בטנה ויוצא, ואם לאו סוגר דלתותיה, ומתו שניהם. אי הכי, לא יצא רשע לעולם. אלא הכי תנינן, על שלש ^ה עבירות נשים מתות וכו'. ^ו ואמר רבי יצחק, למה אשה מפלת פרי בטנה. אלא אמר רבי יצחק, הקדוש ברוך הוא רואה אותו העובר, שאינו ראוי לצאת לעולם, ומקדים להמיתו, במעי אמו, שנאמר ^ז הנפילים היו בארץ בימים ההם. ^ח הנפילים כתיב, בלא יו"ד ראשונה. ולמה, בשביל שאחרי כן, באו בני האלהים אל בנות האדם, וילדו להם בזנות, וירבו ^ט ממזרים בעולם.

טיט) המה הגבורים אשר מעולם. שאין גבור ופריץ ועריץ, כמו הממזר. אנשי השם, שהכל יכירו, ^י לקרותו השם הידוע ממזר, דכיון שרואים מעשיו, שהוא פריץ ^{יא} ועריץ וגבור, הכל יקראוהו אותו שם. ומה דאיר שמעון הקב"ה מעיין באותו הולד. אין לך רשע בעולם, מאותם הרשעים היוצאים לעולם, שאין הקב"ה מעיין בו, ורואה אם אותו הגוף, יניח בן צדיק וכשר, או שיציל לאדם מישראל ממתה משונה, או שיעשה טובה אחת, ובשביל כך הקדוש ב"ה מוציא לעולם.

תכ) ביומוי דרבי יוסי, הוה אינון פריצי, דהוו משדדי בטורייא, עם פריצי אומות העולם, וכד משכחי בר נש, ותפשי ליה לקטליה, הוה אמרין ליה, מה שמך, אי הוה יודאי, הוה אזלין עמיה, ומפקין ליה מן טורייא, ואי הוה בר נש אחרינא, קטלי ליה, ^{יב} והוה אמר רבי יוסי, אתחזון אינון, בכל האי, למיעל לעלמא דאתי.

מסורת הזהר

א) הנפילים היו בארץ: לעיל ב"א דף ר' ציון ב'.

חלופי גרסאות א) נ"א וחסיד. ב) נ"א יכיל. ג) נ"א הוא. ד) נ"א ופוחח. ונ"א יוצא ופוחח. ה) נ"א עברות. ו) נ"א אמר, ונ"א אמר רבי שמעון והא אמר. ז) נ"א נפלים. ח) נ"א לקראתו. ט) נ"א ליג ועריץ. י) נ"א ליג ליה. יא) נ"א והא.

מאמר

הסולם

וה' פקד את שרה

תכ) ביומוי דר' יוסי וכו': בימיו של ר' יוסי היו פריצים, שהיו שודדים בהרים ביחד עם פריצי אומות העולם. וכשהיו מוצאים איש ותפסוהו להורגו, היו אומרים לו מה שמך, ואם היה יהודי, היו הולכים עמו ומוציאים אותו

(דפויו דף קי"ז ע"ב ט) דף קי"ח ע"א)

ו.כא) ת"ר, ג' דברים הללו, אינן באין לעולם, אלא בקולות, קול חיה, דכתיב * בעצב תלדי בנים. וכתיב ב' וישמע אליה אלהים. קול גשמים, דכתיב, ג' קול ה' על המים. וכתיב י' כי קול המון הגשם. קול תחיית המתים, דכתיב ה' קול קורא במדבר. מאי בעי הכא קלא במדברא. אלא אמר רבי זריקא ז' אלן אינון קלייא, לאתערא מתי מדבר, ומכאן ב' דהוא הדין לכל העולם. א"ר יוחנן, הא תנן, כשנכנס אדם לקבר, נכנס בקולות. כשיקומו בתחיית המתים, אינו דין שיקומו בקולי קולות.

תכב) א"ר יעקב, עתידה בת קול, להיות מתפוצצת, בבתי קברות, ואומרת, י' הקיצו ורננו שוכני עפר, ועתידים לחיות, בטל של אור גדול של מעלה, דכתיב י' כי טל אורות טלך וארץ רפאים י' תפיל. אכ"ר (ע"כ מדרש הנעלם).

תכג) * ויי' פקד את שרה כאשר אמר, דכתיב, למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן. ותנינן פקד את שרה, פקידה לנוקבא, זכירה לדכורא ובגין כך, ויי' פקד את שרה ז' כאשר י' אמר, דכתיב שוב אשוב אליך כעת חיה ו וגו', מהכא משמע דאמר, ה' ויאמר שוב אשוב אליך, ויאמר סתם, דאיהו הוה, ולא שליחא אחרא.

תכד) ' ויעש יי' לשרה וגו'. כיון דאמר ויי' פקד את שרה, מהו ויעש יי' לשרה. אלא הכי תנינן דאיבא דעובדוי' דקביה, מההוא נהר דנגיד ה' ונפיק מעדן איהו, ואיהו נשמתהון דצדיקייא, ואיהו מזלא, דכל ברכאן טבאן, ו גשמי ברכאן, נזלי' מניה, ומתמן נפקי, דכתיב להשקות את הגן,

מסורת הנהר

א) בעצב תלדי בנים: (בראשית ג') ח"ב ריט: ב) וישמע אליה אלקים: (סם ל') ח"א קנו: ג) קול ה' על המים: לעיל ב"א ל"ז ציון ה'. ד) כי קול המון הגשם: מלכים א' י"ח. ה) קול קורא במדבר: ישעיה מ'. ו) הקיצו ורננו שוכני עפר: לעיל דף קס"ו ציון ו. ז) כי טל אורות טלך: לעיל דף קס"ו ציון ו. ח) ויאמר שוב אשוב: לעיל דף מ"ג ציון ב'. ט) ויאמר סתם: לעיל מ"ה ציון א'. י) ויעשה' לשרה: לעיל בראשית א' מ' ציון ג'

חלופי גרסאות א' נ"א אזלין. ב' נ"א הוא. ג' נ"א מוסיף תפיל יחיו מחיך וגו'. ד' נ"א ליג כאשר אמר. ה' נ"א מוסיף אמר ויאמר (אה"ל). ו' נ"א ולשרה בן ול"ג וגו'. ז' נ"א ל"ג דקביה. ח' נ"א דנפיק. ט' נ"א ל"ג וגשמי ברכאן. י' נ"א מיניה.

מאמר הסולם וה' פקד את שרה

תכג) וה' פקד את שרה כאשר אמר: שכתוב למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה

בן ולמדנו פקד את שרה, פקידה נוהג בנוקבא.

זכירה הוא בדכר, ועל כן כתיב בשרה. והויה פקד את שרה. והויה. ה"ס הנוקבא דהיינו הוא וביח דינו, (כנ"ל דף פ"ב אות רפ"א ע"ש). כאשר אמר, היינו שכתוב ויאמר שוב אשוב וגו' מכאן משמע מה שאמר הכתוב ויאמר שוב אשוב וגו' שנאמר ויאמר סתם, שהוא היה, דהיינו הנוקבא, (כנ"ל דף מ"ה אות מ'). ולא שליח אחר. דאם לא כן,

(רמב"ם דף קי"ח ע"א ט) דף קס"ו ע"א

איך נאמר כאן. וה' פקד את שרה כאשר אמר, היכן אמר.

מאמר ויעש ה' לשרה

תכד) ויעש ה' לשרה וגו': ושואל כיון שאמר, וה' פקד את שרה, למה לי. ויעש ה' לשרה. ומשיב, אלא כך למדנו, שפרי מעשיו של הקב"ה, הוא מאותו הנהר הנמשך ויוצא מעדן שהוא ז"א, (כנ"ל ב"א דף ר"א אות רמ"ז) והוא נשמות הצדיקים, כלומר שהעשיה שלו הוא נשמות הצדיקים. וחזא המזל שכל ברכות הטובות

וגשמי

דאיהו ^ה מויל, ומשקה מעילא לתתא, בגין * ^ז דבני בהאי מזלא תליין, ולא באתר אחרא.

תכה) ועל דא כתיב, וי' פקד את שרה, פקידה בלחודוי. ויעש י' לשרה. עשייה איהו, לעילא מהאי דרגא. כמה דאתמר דהא כמזלא תלייא, ועל דא, ^ג כאן פקידה, ^ד וכאן עשייה. ^ה ובג"כ אמר י' וי', וכלא חד.

תכו) רבי אלעזר, פתח ^ו ואמר, ^ז הנה נחלת י' בנים שכר פרי הבטן. הנה נחלת י', אחסנתא לאתאחדא ^ז ביי', דלא ^ח יתעבר ^ט מינה לעלמין, דבר נש דזכי לבנין בהאי עלמא, זכי בהו למיעל לפרגודא, בעלמא דאתי. בגין. דההוא ברא דשביק ב"ג, וזכי ביה בעלמא דא, איהו יזכי ליה ^י לעלמא דאתי וזכי לאעלא ביה, לנחלת י'.

תכו) מאן נחלת י', דא ארץ החיים. ^{יא} והכי יב קרא י' לה לארץ ישראל, י' דאיהי ארץ החיים. דוד מלכא, ^{יב} קרא ליה נחלת י' דכתיב ^{יג} כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת י' לאמר לך עבוד אלהים אחרים, ובגין כך, הנה נחלת י' * בנים. מאן ^{יד} אזכי ליה, לבר נש. ^{טו} בנין. אי זכי בהו בהאי עלמא, שכר פרי הבטן, אגרא וחולקא טבא, ^{טז} בההיא עלמא, בההוא איבא דמעוי, איהו דזכי בר נש, בההוא עלמא, בהו.

מסורת הוהר

(א) בני בהאי מזלא חרין: לעיל ב"ב ע"א ציון א'. (ב) הנה נחלת ה' בנים וכו': (תהלים קכו) ח"א קפח. (ג) כי גרשוני היום: שמואל א' כ"ו.

חלופי גרסאות א' ג"א אויל. ב ג"א מוסיף דבני נשא. ג ג"א בכאן. ד ג"א ובכאן. ה ג"א ובג"ד. ו ג"א ל"ג ואמר (אה"ל). ז ג"א ביה. ח ג"א יתעכיר, וגי' יתעכיר. ט ג"א ביה. י ג"א ל"ג לעלמא דאתי וזכי. יא ג"א זוכי לה וליג והכי קרא. יב ג"א מוסיף קרא קרי (אה"ל). יג ג"א ליה. יד ג"א דאיהו. טו ג"א ל"ג קרא ליה. טז ג"א יזכי וגי' אזקי (ד"ז). יז ג"א ל"ג בגין. יח ג"א בנים (אה"ל). יט ג"א בההוא.

ויעש ה' לשרה

הסולם

מאמר

הנה נחלת ה', פירושו נחלה להתאחד בה' שלא יסור ממנו לעולם. כי אדם הזוכה לבנים בעולם הזה, זוכה בהם לכנוס למחיצתו של הקב"ה בעולם הבא. משום שאותו הבן שהניח האדם, שזכה בו בעולם הזה, הוא יזכהו לעולם הבא, וזוכה על ידו לכנוס בנחלת ה'.

תכו) מאן נחלת ה' וכו': ושואל מהו נחלת ה'. ואומר שזו היא ארץ החיים. דהיינו הנוקבא. וכן קרא דוד המלך לארץ ישראל, שהיא ארץ החיים. נחלת ה'. שכתוב כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' וגו'.

ובגין כך וכו': ומשום זה אומר הכתוב הנה נחלת ה' בנים, מי מזכה את האדם בנחלת ה'. בנים מזכים אותו. אם זכה לבנים בעולם הזה, הם שכר פרי הבטן. שהם שכר וחלק טוב בעולם הנצחי. כי בפרי בטן ההוא, זוכה על ידיהם האדם לעולם הנצחי.

וגשמי ברכה נוזלים ממנו, ומשם יוצאים שכתוב להשקות את הגן, שהוא מויל ומשקה ממעלה למטה. משום שבנים תלויים במזל הזה, ולא במקום אחר. מלך ה"ס דיקנא דא"א, וכשו"א מקבל ממנו המוחין נקרא גם הוא מזל.

תכה) ועל דא כתיב וכו': ועל כן כתוב והו"ה פקד את שרה, שכתוב רק פקידה, שה"ס הנוקבא. ויעש הו"ה לשרה, עשייה שה"ס בנים ונשמות הצדיקים שהם פרי מעשיו היא למעלה ממדרגה זו ופקידה, כמו שנתבאר שהוא תלוי במזל, וע"כ כתוב כאן פקידה הנמשכת מהנוקבא, וכאן עשייה הנמשכת מז"א. ומשום זה אמר הו"ה והו"ה, והכל אחד, בפקידה כתוב והו"ה פקד. שה"ס הוא ובית דינו, שפירושו הנוקבא (כנ"ל דף פ"ב אות רס"א) ובעשייה כתוב ויעש הו"ה, שהוא ז"א כמ"ש שם.

תכו) ר' אלעזר פתח וכו': ר"א פתח ואמר, הנה נחלת ה' בנים שכר פרי הבטן.

(דפו"י דף קט"ו ע"א * דף קט"ו ע"ב)

תכח) תא חזי הנה נחלת יי' א בנים. ירותא ואחסנתא, דאיבין דעובדוי דקב"ה מלעילא, איהו מאילנא דחיי, ב דהא מתמן זכי בר נש לבנין, כד"א * ממני פריך נמצא. מה כתיב, ב אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם ג לא יבושו וגו'. אשרי בעלמא דין, ואשרי בעלמא דאתי.

תכט) לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער. מאן אויבים בשער. ז אלין מאריהון דדינין, דכד נשמתא ב נפקת מהאי עלמא, כמה אינון י מריהון דדינין, ז דומינין קמיה, עד לא ייעול ב לדוכתיה, בשער. בההוא תרעא, ס דייעול תמן, בגין דמשכונין, שביק בהאי עלמא, ובגיניהון יזכי בההוא עלמא, ועל דא, לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער.

תל) רבי יהודה ורבי יוסי, הוו אזלי י בארחא, א"ל רבי יהודה לרבי יוסי, יא פתח פומך, יב ולעי באורייתא, דהא שכינתא יג אשתכחת יד גבך, דכל זמן טו דבמלי דאורייתא טז לעאן, שכינתא אתיא ומתחברא יז וכל שכן באורחא, יח דשכינתא יט קדמא כ ואתיא ואזלא קמייהו דבני נשא, דזכאן במהימנותא דקב"ה.

תלא) פתח רבי יוסי ואמר, ג אשתך כגפן כה פוריה בירכתי ביתך בניך כשתלי זיתים סביב לשלחנך. אשתך כגפן פוריה, כל זמנא, כג דאתתא בירכתי ביתא, ולא כג נפקא לבר, היא כד צנועה, ואתחזי לאולדא בנין דכשרן. כגפן, מה גפן, לא כה אתנטעא אלא כו בזינה, ולא בזינא אחרא. כך אתתא

מסורת הזהר

א) ממני פריך נמצא: ח"א פה: קטו: רכו: ח"ב רכנ: ב) אשרי הגבר אשר מלא: ח"ג שח. לעיל ב"א קע"ד א' וש"נ. ג) אשתך כגפן פוריה: לעיל לך דף ס"ז ציון ה'.

חלופי גרסאות א) ג"א מוסיף שכר פרי הבטן. ב) ג"א ליג דהא מתמן. ג) ג"א ליג לא יבושו וגו'. ד) ג"א אילין. ס) ג"א סלקא. ו) ג"א מאריהון. ז) ג"א ליג דומינין. ח) ג"א לדוכתא. ט) ג"א מוסיף דייעול לדוכתיה. י) ג"א באורחא. יא) ג"א אפתח. יב) ג"א ובלעי (אה"ל). יג) ג"א משתכחת, וניא ליג אשתכחת (אה"ל). יד) ג"א גבך. טו) ג"א דמלי, וניא דלעאן מלי, וניא דלעאן במלי (אה"ל). טז) ג"א ליג לעאן. יז) ג"א שכינתא, יח) ג"א קדמת. יט) ג"א ואחייא, כל ג"א פוריה וגו'. כ) ג"א מוסיף דאתתא צניעא, וניא צניעה (אה"ל). כג) ג"א נפקת כד ג"א צנועה, וניא צניעה (אה"ל). כד) ג"א אנטעא. כו) ג"א בזינא.

מאמר	הסולם	ויעש ה' לשרה
<p>תכח) תא חזי הנה וכו': בוא וראה, הנה נחלת ה' בנים, פירושו, ירושה ונחלה מפרי מעשיו של הקב"ה. היינו מעץ החיים, כי הקב"ה נקרא עץ החיים. כי משם זוכה האדם לבנים, כמו שאתה אומר, ממני פריך נמצא. מה כתוב, אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם יגו' אשרי הוא בעולם הזה אשרי הוא בעולם הבא.</p> <p>תכט) לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער: ושאל, מי הם האויבים בשער. ואומר אלו הם בעלי הדין, כי כשהנשמה יוצאת מעולם הזה, כמה הם בעלי הדין המועדים לפניו מטרם שיכנסו למקומו. בשער, פירושה, באותו השער שנכנס דרך שם למקומו שם הם עומדים. והוא נצל מהם, משום שהניח (רמזי דף קט"ו ע"ב)</p>	<p>משכנות בעולם הזה, דהיינו הבנים, ובשבילם יזכה בעולם הנצחי, ועל כן, לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער.</p> <p>תל) ר' יהודה ור' יוסי וכו': ר"י ור' יוסי היו הולכים בדרך. אמר לו ר' יהודה לר' יוסי, פתח פיך ללמוד בתורה. שהרי השכינה נמצאת אצלך. כי כל זמן שעוסקים בתורה השכינה באה ופתחברת. וכל שכן כשהולכים בדרך, שהשכינה מקדמת עצמה ובאה, והולכת לפני בני אדם שזכו באמונתו של הקב"ה.</p> <p>מאמר אשתך כגפן פוריה</p> <p>תלא) פתח ר' יוסי וכו': פתח ר"י ואמר, אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך וגו'</p>	<p>ויעש ה' לשרה</p>

דכשרא, לא ה' תעבד י נטיען גבר נש אחרא. מה גפון, לא אית י ביה
 י רכיבה מאילנא אחרא, אוף ה' הכי אתתא דכשרא הכי נמי.
 תלב) חמי מה י אגרה, * בניך כשתילי זיתים. מה י זיתים ה' לא נפלי
 טרפייהו, כל יומי שתא, וכלהו ה' קשורין תדיר. אוף הכי בניך כשתילי זיתים
 סביב לשלחנך.

תלג) מה כתיב בתריה, הנה כי כן יבורך גבר ירא יי'. מאי הנה כי כן
 י יבורך גבר. הנה כן מבעי ליה. אלא לאסגאה י מלה אחרא, דאוליפנא י' דא
 י מנה, דכל זמנא דשכינתא י' הוה צניעא באתרה. כדקא חזי לה, כביכול,
 בניך כשתילי זיתים, י' אלין ישראל כד שראן בארעא. סביב לשלחנך. דאכלי
 ושתאן, וקרבין י' קרבנין וחדאן קמי קב"ה, ומתברכן עלאין ותתאין בגינייהו.
 תלד) לבתר דשכינתא נפקת, אתגלו ישראל, מעל פתורא דאבוהון, והוו
 ביני עממיא, וצווחין כל יומא, י' ולית דאשגח בהו, בר י' קב"ה, דכתיב * ואף
 גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו'. וחמינן, כמה קדישין עלאין, מיתו
 י' בגזרין תקיפין, וכל דא, בגין עונשא דאורייתא, דלא קיימו ישראל, כד הוו
 שראן בארעא קדישא.

תלה) י' חמי מה כתיב, י תחת אשר לא עבדת את יי' אלהיך בשמחה

דרך אמת

ה) אין עליו שלום טעמין חלף הם תמיד ירוקים ונוסר
 כמ"ט וכלהו כסירי כ"ל שהם אביב כי הנוסר (כ"ל
 ה"י) של והשטרה אביב הוא כסירא.

מסורת הזהר

א' ואף גם זאת בהיותם: (ויקרא כ"ו) ח"ב יד:
 קנח: ח"ג נט: טו. קיב. קטו: קעח: רצו: רצח. ת"ז יב.
 ז"ח תכא נ"ט טג שמד. תק"ח ק"א טא שו. ב) תחת
 אשר לא עבדת בשמחה: (דברים כ"ח) ח"א קעו.

מאמר

וגו'. אשחך כגפן פוריה, פירושו, שכל זמן
 שהאשה היא בירכתי הבית ואינה יוצאת לחוץ
 היא צנועה, וראויה להוליד בנים כשרים. כגפן
 מה גפן אינה נטעת רק במינה, ולא במין אחר,
 כך אשה כשרה לא תעשה נסיעות, דהיינו בנים,
 מאדם אחר. מה גפן אין בו הרכבה מאילן אחר
 אף אשה כשרה כך. כלומר, אפילו זווג לבד
 לא קבלה מאחר.

הסולם

אשחך כגפן פוריה

היה צריך לומר, ומשיב אלא לרבות דבר אחר
 שלמדים ממנה, שכל זמן שהשכינה היתה צנועה
 במקומה כראוי לה, כביכול, בניך כשתילי
 זיתים, אלו הם ישראל כששורים בארץ ישראל,
 סביב לשלחנך, שאוכלים ושותים ומקריבים
 קרבנות ושמחים לפני הקב"ה, ומתברכים
 בשבילם. עליונים ותחתונים.

תלב) חמי מה אגרה וכו': ראה מה שכרה.
 בניך כשתילי זיתים, מה זיתים
 אין עלותיהם נופלים כל ימות השנה, וכולם
 קשורים תמיד באילן. כך, בניך כשתילי זיתים
 סביב לשלחנך, קשורים תמיד בכך.

תלג) מה כתיב בתריה וכו': מה כתוב
 אחריה, הנה כי כן יבורך גבר ירא
 ה'. ושואל מהו הנה כי כן יבורך גבר, הנה כן
 (דברי דף קטז ע"ב י') דף קטז ע"א)

תלד) לבתר דשכינתא וכו': אחר שיצאה
 השכינה ממקומה נגלו ישראל
 משלחן אביהם, ובאו בין העמים, וזועקים כל
 היום ואין מי שישגיח עליהם, חוץ מקב"ה,
 שכתוב, ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם
 וגו'. ואנו רואים, כמה קדושים עליונים, שמתו
 בגזרות קשות, וכל זה בשביל עונש התורה
 שלא קיימו ישראל בהיותם שורים בארץ הקודש.
 תלה) חמי מה כתיב וכו': ראה מה כתוב
 תחת

ובטוב לבב מרוב כל. האי קרא, אִיֹּהוּ רֹזָא תַּחַת, אִשְׁרֵי לָא עֵבְדַת בְּשִׂמְחָה בִּזְמַן דְּכַהֲנֵי הוּוּ קַרְבִּין ז' קַרְבְּנִין וְעֵלוּן, וְדָא הִיא בְּשִׂמְחָה. וּבִטְוֹב לִבְבִי, אִלִּין וְלִיּוּאִי. מְרֻב כֹּל, אִלֹּו יִשְׂרָאֵל, דְּהוּוּ אִמְצַעִים בִּינֵיהוּ. וְנִטְלֵי בְּרַכְאָן מְכַל סְטְרִין.

תלז) דכתיב * הרבית הגוי לו הגדלת השמחה. אִלִּין כְּהֵנִי. שִׂמְחוּ לְפָנֶיךָ כְּשִׂמְחַת בְּקִצִיר, אִלֹּו יִשְׂרָאֵל, דְּקִבְיָהּ בְּרִיךְ לֹון, עֵבֹרָא דְחֻקְלָא, וְיִהְיֵי מְעֻשְׂרָא מְכַלָּא. כְּאִשְׁרֵי יִגִּילוּ בְּחֻלְקָם שְׁלֵל. אִלִּין לִיּוּאִי, דְּנִטְלָא מְעֻשְׂרָא. (ב) מְגוּ אֲדָרָא. תלז) ד"א הרבית הגוי. אִלִּין יִשְׂרָאֵל י' דְּמַהִימְנוּתָא דְּקִבְיָהּ עֲלֵיהוּ, כְּדָקָא חֲזִי. לֹו הַגְּדֵלְתָּ (ג) הַשִּׂמְחָה. דָּא י"א אִיֹּהוּ דְרַגָּא, רִישָׁא עֲלָאָה דְּאֲבֵרָהָם דְּאֲתַדְבַק י"ב בְּה, דְּאִיֹּהוּ גְדוּלָּה, וְחֲדוּהָ י"ב בֵּיהָ אֲשַׁתְּכַח.

תלח) שִׂמְחוּ לְפָנֶיךָ * (בשעתא דסלקין לאתדבקא בך. כְּשִׂמְחַת בְּקִצִיר. י' דָּא כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, דְּשִׂמְחַת בְּקִצִיר ט' דִּילֵיהָ הוּוּ. כְּאִשְׁרֵי יִגִּילוּ בְּחֻלְקָם שְׁלֵל. כְּאִשְׁרֵי יִגִּילוּ, אִלִּין שְׂאֵר חֵילִין, וְרַתִּיכִין לְתַתָּא, ט' בִּזְמַנָּא דְּמַחְלְסֵי שְׁלֵל, (ג) וְטַרְפֵי טַרְפָּא, י"ב בְּרֵאשִׁיתָא י"ב דְּכֻלָּא.

מסורת הזהר

דרך אפח

(א) מסוך הכוונן. (ב) ויקרא ח' א נכסנל וכו'. (א) הרבית הגוי: (ישעיה ט') ח"א לו: ר. (ג) וטורסיס סף.

חלוסי גרסאות א ג"א רזא איהו. ב ג"א מוסיף עבדת את ה' אלקיך. ג ג"א קריבין. ד ג"א וקרבין. ה ג"א ל"ג אילין. ו ג"א בליואי. ז ג"א אילין. ח ג"א אילין. ט ג"א אילין ונ"א ל"ג אלו ישראל. י ג"א די מהימנותא. יא ג"א הוא. יב ג"א ל"ג בה. יג ג"א ל"ג ביה אשתכח. יד ג"א ל"ג מן דא עד דיליה. טו ג"א דיליה. טז ג"א בזמן. יז ג"א בראשית. יח ג"א ל"ג דכלא.

הסולם

מאמר

אשתך כגפן פוריה

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך וגו'. מקרא זה הוא סוד. תחת אשר לא עבדת בשמחה. בזמן שהכהנים היו מקריבים קרבנות ועולות וזה הוא בשמחה. ובטוב לבב, אלו הם לויים, מרוב כל, אלו הם ישראל, שהיו אמצעים בין כהנים ולויים, ומקבלים ברכות מכל הצדדים, מימין ומשמאל. תלז) דכתיב הרבית וכו': שכתוב הרבית הגוי לו הגדלת השמחה אלו הם הכהנים. שִׂמְחוּ לְפָנֶיךָ כְּשִׂמְחַת בְּקִצִיר. אלו הם ישראל, שהקב"ה ברח להם תביאת השדה ונתנו מעשר מכל, כאשר יגילו בחלקם שלל, אלו הם לויים שמקבלים מעשר סן הגרן. תלז) ד"א הרבית הגוי וכו': פירוש אחר, הרבית הגוי, אלו הם ישראל, שאמונתו של הקב"ה עליהם כראוי. וה"ס קו אמצעי, הכולל לבי הקוין ימין ושמאל כמ"ש לפנינו. לו הגדלת השמחה. זה הוא מדרגת ראש העליון. דהיינו חסד שנעשה לחמה, שאברהם נתדבק בה, שנקרא גדול ושמחה נמצאת בו. וה"ס קו ימין, חסד. (דו"ט דף קט"ו ע"ב)

תלט) ר' יהודה פתח ואמר, * עת לעשות ליי הפרו תורתך. עת לעשות ליי מהו. אלא, הא אוקמוה. אבל ה' עת: דא כנסת ישראל, דאקרי עת. כמה דאת אמר, ^ב ואל יבא בכל עת ^ג אל הקדש. מאי ואל יבא בכל עת. כמה דאת אמר, ^ג לשמרך מאשה זרה. ודא הוא ^ד ויקריבו לפני יי אש זרה וגו'. מאי טעמא עת. בגין, דאית לה עת וזמן לכלא, לקרבא, לאתנהרא, ^ה לאתחברא כדקא ^ו יאות. כד"א ^ז ואני תפלתי דך יי עת רצון.

תמ) לעשות ליי. ה כמה ^ו דכתיב, ^ו ויעש דוד שם. דכל ^ז מאן דאשתדל באורייתא, כאילו עביד ותקן, האי ^ח עת, לחברא ^ט לה בקב"ה. וכל כך למה, בגין דהפרו תורתך, דאילו לא הפרו תורתך, לא אשתכח פרודא ^י דקב"ה ^{יא} מישראל לעלמין.

תמא) אמר ר' יוסי, כגוונא דא כתיב, ^י אני יי בעתה אחישנה. ^{יא} מהו בעתה. בעת ה' ^{יב} דתקום מעפרא, כדין אחישנה. אמר ^{יג} ר' יוסי, ועם כל דא, יומא חד, ^{יד} איהי כנסת ישראל, ^{טו} גו עפרא ולא יתיר.

דרך אמת

(ה) סקווי כתיב, ^ב הן עפר שפלות הגלות, (א) עת לעשות לה': (תהלים קי"ט) קצר. ח"ב קנה: ח"ג סב: קכו: קכה. תק"ח קי"ג טב שכו ^ג לשמרך מאשה זרה: לעיל לב' דף ה' ציון ב'. ^ד ויקריבו - אש זרה: לעיל פ' נח ק"ט ציון א'. ^ה ואני תפלתי: לעיל ס"א ציון ג'. ^ו ויעש דוד שם: (שמואל ב' ח') ח"א קמב: ח"ג קיג. ז"ח בראשית י"ז טב שלג. ^ז אני ה' בעתה אחישנה: (ישעיה ס') ח"א קיז: ת"ו תכ"א נה.

חלופי גרסאות א גי' עת. ג גי' ליג מן אל עד כמה. ג גי' לאתדבא. ד גי' מוסיף יאות. והאי איהו. עת לעשות לה' דאיהו כנסת ישראל (רמ"ק ואה"ל). ה גי' ליג כמה. ו גי' כתיב. ז גי' זמן. ח גי' שם (אה"ל). ט גי' איהו. י גי' ליג דקב"ה. יא גי' בישראל. יב גי' מן מהו עד אמר. יג גי' מוסיף ה' דתקום. יד גי' ר' יוסי.

מאמר

הסולם

חושבן קץ משיחא

תלט) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח ואמר, עת לעשות לה' הפרו תורתך. ושואל, עת לעשות לה' מהו. ואומר, אלא כבר בארוהו, אבל עת זהו כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, שנקראת עת, כמו שאתה אומר, ואל יבא בכל עת אל הקדש, מהו ואל יבא בכל עת. הוא כמו שאתה אומר לשמרך מאשה זרה, וזה הוא ויקריבו לפני ה' אש זרה. כלומר, שגם הנוקבא דקליפות נקראת עת, שהיא אשה זרה, אש זרה, וע"כ אומר ואל יבא בכל עת אל הקדש, אלא בעת דקדושה. מאי טעמא עת וכו': ושואל, מהו הטעם שהנוקבא נקראת עת. ואומר משום שיש לה עת וזמן לכל, דהיינו כ"ח עתים המובאים בקהלת ג', כדי להתקרב ולאור ולהתחבר עם ז"א כראוי, כמו שאתה אומר, ואני תפלתי לך ה' עת רצון. תמ) לעשות לה': פירושו, כמו שכתוב ויעש דוד שם, שפירושו, שחקן הנוקבא הנקראת שם. אף כן כל מי שעוסק בתורה הוא (דש"י דף קט"ז ע"ב)

תמב) אמר ר' יהודה, הכי אמרו. אבל ת"ח. רזא דאוליפנא, בשעתא דכנסת ישראל אתגלייא ה מאתרה, כדין אתוון דשמא קדישא, כביכול אתפרשו. דאתפרשא ב ה"א, מן וא"ו, ובגין דאתפרשו, י מה כתיב, * נאלמתי דומיה, בגין דאסתלק, ד וא"ו מן ה"א, וקול לא אשתכת, כדין דבור אתאלם. תמג) ובגין כך, היא שכיבת בעפרא, כל ההוא יומא י דה"א. ומאן איהו, אלף ו חמשה, ואע"ג דאקדימת ב בגלותא, י עד לא ייעול ההוא אלף ו חמשה, רזא ט דה"א.

תמד) י וכדייתי אלף שתיתאה דאיהו י רזא * יא דוא"ו, כדין יכ וא"ו יוקים י דה"א. י בזמנא שית זמנין טו עשר, טו וא"ו סלקא י ב"י, יכ וא"ו נחתא י ביה"א.

מסורת הזהר

א) נאלמתי דומיה: לעיל בא של"ד ציון ג'. ב) גלותא: לעיל בא ס"ה ציון ג'. ג) וכד ייתי אלף שתיתאה: (גאולה) ח"א כג: כה: עב: פב: קיז. קיט. קלו: קלח: קלט: קע. רטו. ריט: רלד: רלו. רלה. ח"ב ז: יב: לב: נח: עח. קעב: קפט: ריב. רכ. רכז: רלט: ח"ג כב. נב. עה: קעח: רו. ריב: רמט. רסא: רע. רעט.

חלופי גרסאות א גיא מאתרהא. ב גיא ה' מן ו'. ג גיא ל"ג מה. ד גיא ר' מן ה'. ה גיא דגא. ו גיא חמישאה. ז גיא מוסיף קע"ב שנין עד (אה"ל). ח גיא חמישאה. ט גיא דה'. י גיא רזא. יא גיא דו'. יב גיא ו'. יג גיא לה. יד גיא בזמנא דשית זמנין עשר שתינ נפש ו' עשר זמנין ו' שית זמנין עשר כרין שלימו דואו. (אה"ל) טו גיא מוסיף עשר שתינ נפש כדין שלימו ואו עשר זמנין ואו שית זמנין עשר (דואו). ו גיא כדין שלימו שתינ נפש ואו (ו') עשר זמנין ו' שית זמנין (עשר). ז גיא דואו. זגיא ו'. ח גיא בעשר. ו גיא ו' סלקא ו' נחתא. ו גיא ו' סלקא ב"י נחתא בה'. יח גיא ו'. יט גיא בחמש. ו גיא מוסיף בחמס (אה"ל).

מאמר	הכולם	חושבן קץ משיחא
------	-------	----------------

פירוש. כשז"א יקבל מוחין שלימים מבחינת החכמה בקביעות, וישפיע אותם לנוקבא, אז תהיה הגאולה. וז"א ה"ס ה' של שם הויה. על שם שש הספירות שלו חג"ת גה"י שחסר ג"ר, שהם כח"ב. ואפילו כשיש לו מוחין דג"ר, עדיין הוא חסר כח"ב, אלא רק חג"ת שלו עולים ומלבישים לכח"ב, ונעשו חב"ד. (כנ"ל ב"א דף ק"כ ד"ה אצבען) ואינם עוד ג"ר אמתיים. וז"ס מ"ש בזהר רישא דמלכא בחסד וגבורה אתתקן. ונמצא אפילו בעת שיש לו ג"ר אין לו יותר מו"ק, אמנם נבחן, שכל קצה וקצה משש קצוות שלו השיג ג"ר, וה"ס המספר ששים, דהיינו שנבחן ג"ר בכל קצה שלו. וכבר ידעת שיש ד' בחינות מוחין, שנקראים רוח נשמה חיה יחידה. שמוחין דקומת ז"א, נק' רוח. ומוחין מבינה נקראים נשמה. ומוחין דחכמה נק' חיה. ומוחין דכתר נק' יחידה. וכן בכל אחד מאלו הר' יש ד' בחינות מוחין הללו. ומבחינת המספר, נבחנים מוחין דרוח לעשרות. שהם ששים. כי ז"א ספירותיו בסוד עשרות. ומוחין דנשמה למאות, דהיינו שש מאות, כי בינה, ספירותיה הן בסוד מאות. ומוחין דחיה לאלפים, שהם ששת אלפים.

תמב) אמר ר' יהודה וכו': אר"י. כך אמרו. אבל בא וראה. הסוד שלמדתי בשעה שכנסת ישראל הגלתה ממקומה. אז האותיות של ה"שם הקדוש, כביכול, נפרדו. שנפרדה ה"א מן וא"ו מהשם הויה. ובשביל שנפרדו, מה כתוב נאלמתי דומיה. משום שנסתלק וא"ו מן ה"א, והקול לא נמצא ואז הדבור נתאלם. פירוש. ז"א ה"ס ו' של הויה, ונקרא קול. הנוקבא היא ה' אחרונה של הויה, ונקראת דבור. וכיון שהנוקבא שה"ס ה' נפרדה מן הו', הרי היא נשארת כדבור בלי קול וע"כ אומר הכתוב על זמן הגלות. נאלמתי דומיה. תמג) ובגין כך היא שכיבת וכו': ומשום זה היא שוכבת בעפר הגלות כל אותו היום של הו'. ומי הוא. הוא אלף החמישי, ואע"פ שהקדימה לצאת לגלות מטרם שבא אלף החמישי, שה"ס ה', כי באלף הרביעי נחרב הבית, מ"מ כיון שאינו אלף שלם אין אנו חושבים אותו כנ"ל.

תמד) וכד ייתי אלף שתיתאה וכו': וכאשר יבא אלף הששי, שהוא סוד הוא, דהיינו היסוד שהוא מילוי ה' שהוא ז"א, אז הו' יקים את הו', שהיא הנוקבא, בזמן שש פעם עשר. והו' עולה ב"י, משם הויה, שהיא חכמה. ואז ו' יורדת ומשפעת בה'.

(רמ"י דף קס"ו ע"ב י) דף קי"ו ע"א

וזה אמרו ו' יוקים לה' בזמנא שית זמנין

תמה) אשתלים י וא"ו גו עשר, שית י זמנין, י כדין הו"ו שתיין, י לאקמא מעפרא, ובכל י שתיין ושתיין, י מההוא י אלף שתיאה, אתתקף י ה"א, וסלקא בדרגוי, לאתתקפא. ובשית מאה שנין לשתיאה, יתפתחון י תרעי דחכמתא י לעילא, ומבועי דחכמתא לתתא, ויתתקן עלמא, לאעלא בשביעאה. כבר נש, י דמתתקן י ביומא שתיאה, מכי י ערב שמשא, לאעלא בשבתא. אוף הכי נמי. וסימניך * בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגוי. נבקעו כל מעיינות תהום י רבה.

תמו) א"ל רבי יוסי, כל דא, אריכו י זמנא יתיר, י מכמה דאוקמוה חברייא, דאיהו יומא חד, גלותא דכנסת ישראל, ולא יתיר, דכתיב י נתנני שוממה כל היום דוה. א"ל, הכי אוליפנא מאבא, ברזין י דאתון דשמא קדישא, וביומי דשני עלמא, וביומי דבראשית, וכלא רזא חדא איהו. תמו) וכדין יתחזי קשתא בעננא, י בגווי נהירין, כאתתא דמתקשטא

מסורת זוהר

א) בשנת שש מאות: (בראשית ז) ח"א סב. ב) נתנני שוממה: (איכה א') ח"ב יז. ח"ג רמג. רע. רפב. ת"ז תל"ג עז. חס"ט קד:

חלוסי גרסאות ח נ"א אישלים. כ נ"א וי. ג נ"א זימנין. ד נ"א ליג כדין. ה נ"א שתיין ו נ"א לאוקמי. ז נ"א שתיין ושתיין. ח נ"א מוסיף הו"ו מההוא. ט נ"א ליג אלף. י נ"א ה"י. יא נ"א מבועי. יב נ"א מוסיף ומבועא. יג נ"א דמתקן. יד נ"א יומא. טו נ"א אערב. ונ"א עריב (אה"ל) טז נ"א מוסיף רבה וארובות השמים נפתחו. יז נ"א ליג זמנא. יח נ"א חכמה. יט נ"א ליג דאתון. כ נ"א גוויני.

<p>מאמר</p> <p>זמנין עשר. שז"א שנק' ו' יקים את הה' שהיא הנוקבא. בזמן שיהיה לו מוחין דג"ר בקביעות, הנבחנים לשית זמנין עשר, כלומר שכל קצה שלו משיג ג"ר ונעשה עשר ומבחינת עצם הספירות אינם אלא אג"ת נה"י החסרים ג"ר כנ"ל. והוא רק בעת אשר ו' סלקא ל"י שהו' שהוא ז"א. יקבל מוחין מן ה' של הויה, שהוא חכמה. שספירותיה הן מאלפים, ויהיה במספר ששת אלפים. דהיינו שכל קצה מו"ק שלו השיג בחינת החכמה, שהוא אלף. ואז ו' נחתא בה, שישפיע אלו המוחין דחכמה אל הה', שהיא הנוקבא, ויקים לה מעפר הגלות.</p> <p>אמנם אין צריכים ששת אלפים שלמים, מפני שהחכמה עצמה מתפרטת גם כן לנרנח"י וכשמשיג נשמה מחכמה, שה"ס מספר שש מאות מאלף הששי, מיד יתפתחון תרעי דחכמתא וכו' כמ"ש בסמוך.</p> <p>תמה) אשתלים וא"ו גו עשר וכו': כשנשלם הו"ו, שה"ס ז"א, מעשר, שש פעמים, שה"ס ג"ר דרוה, שמשגיג כל קצה מו"ק, ונתה באלף הששי שה"ס חכמה, הן בחינת רוח החכמה, כנ"ל. אז הם במספר ששים, להקים הנוקבא מעפר, ובכל ששים שבאלף הששי, מתחזקת הה' ונתעלית במדרגותיה להתחזק, ובשש מאות שנה לאלף הששי, דהיינו בעת שכל (רמזי דף קי"ז ע"א)</p>	<p>הסולם</p> <p>חושבן קץ משיחא</p> <p>קצה משיג מוחין מבינה שספירותיה במאות, שהם שש מאות, כנ"ל. שעתה הם נשמה דחכמה. דהיינו בינה דחכמה, יפתחו שערי החכמה למעלה, ומעיינות החכמה למטה. הג"ר דבינה נבחנו לשערי החכמה וז"ת דבינה נבחנו למעייני החכמה. ויתתקן העולם אז לכנוס לאלף השביעי, שה"ס שלמות המלכות עצמה בסוד שבת, כאדם המתקן עצמו ביום הששי בבוא השמש כדי לכנוס בשבת, אף כאן כן. וסימניך, בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגוי נבקעו כל מעיינות תהום רבה.</p> <p>תמו) א"ל ר' יוכי וכו': אמר לו ר"י, הרי זה יותר אריכות הזמן ממה שאמרו החברים, שהגלות שעתה ישראל הוא רק יום אחד ולא יותר. שכתוב, נתנני שוממה כל היום דוה. והיינו בסוד יומו של הקב"ה שהוא אלף שנה כנ"ל. אמר לו, כך למדתי מאבי בסוד האותיות של השם הקדוש הויה, ובימי שנות העולם ובימי בראשית, והכל סוד אחד הוא.</p> <p>תמו) וכדין יתחזי קשתא וכו': ואז יהיה נראה הקשת בעננים בצבעים מאירים, כמו אשה המפארת את עצמה לבעלה. כי קשת ה"ס הנוקבא, (כנ"ל נח צ"ה בד"ה מאי) שכתוב וראיתיה, לזכור ברית עולם, וכבר בארוה ויפה היא, אבל וראיתיה, פירושה בצבעים מאירים כראוי</p>
--	--

כ דבעלה, דכתיב * וראיתיה לזכור ברית עולם. והא אוקמוה ושפיר הוא. ב וראיתיה: ג ב בגוונין נהירין כדקא יאות.

תמח) וכדין לזכור ברית עולם. מאן ברית עולם. דא כנסת ישראל ויתחבר ד וא"ו בה"א, ה וייקים ו לה מעפרא, ז כד"א ח ויזכור אלהים את בריתו. דא כנסת ישראל. דאיהי ברית, כד"א י והיתה לאות ברית ט וגוי. תמט) י כד יא יתער יב וא"ו, לגבי ה"א, יג כדין אתין עלאין, יתערון בעלמא. יד ובנוי דראובן, זמינין דיתערון קרבין, בכל עלמא, וכנסת ישראל יוקים טו לה טז מעפרא, וידכר לה קב"ה.

תנ) וישתכח קב"ה לגבה, גו גלותא כחושבן י וא"ו, שית זמנין יי יי. עשר זמנין שית שנין, וכדין יט תיקום, כ ויתפקד עלמא, למעבד נוקמין, ומאן דאיהו מאיך יתרמי.

תנא) א"ל ר' יוסי, שפיר קאמרת, בגין * כל דאיהו ככ גו רזא דאתוון. ולית ככ לן לאתערא, חושבן כד וקצין אחרנין, דהא בספרא דרב ככ ייבא סבא טו אשכחן, חושבן כז דא, דכתיב ה אז תרצה הארץ. כח והוא רזא דוא"ו, דכתיב, י וזכרתי את בריתי כט יעקוב. ודא הוא ל ו"ו, לא כלא כחדא, ועל דא

מסורת הזהר

א) וראיתיה לזכור ברית עולם: לעיל פ' נח ק"א ציון ב'. ב) בגוונין נהירין: לעיל פ' נח ק"ב ציון ב'. ג) ויזכור אלקים את בריתו: (שמות ב') ח"א קכ: קט. ח"ב לח. סח. ח"ג רצו: ז"ח שה"ש ס"ו טב שכה. ד) והיתה לאות ברית: (בראשית ט) ח"א עא: ה) אז תרצה הארץ: ויקרא כ"ו ו) וזכרתי את בריתי יעקב: לעיל ח' ציון א.

חלופי גרסאות א) נ"א לגבי בעלה. ב) נ"א ליג וראיתיה (אה"ל). ג) נ"א ליג בגוונין נהירין כדקא. ד) נ"א וי בה. ה) נ"א ויוקים, ונ"א ויקום. ו) נ"א ליג לה. ז) נ"א ליג מן כד"א עד כד"א. ח) נ"א ויזכר להם בריתו. ט) נ"א עולם ול"ג וגוי. י) נ"א מוסיף תיח כד. יא) נ"א אתער. יב) נ"א וי לגביה ח'. יג) נ"א ליג כדין. יד) נ"א ליג מן ובנוי עד ובנסת. טו) נ"א מוסיף לה קב"ה. טז) נ"א מעפרא. יז) נ"א וי. יח) נ"א עשר ול"ג יי. יט) נ"א עשר יי זמנין. נ"א זמנין יי עשר יי זמנין. נ"א זמנין עשר עשר שנין (אה"ל) ונ"א יי עשר עשר זמנין. יט) נ"א תקום. כ) נ"א מוסיף ויתפקד מלכא. כל נ"א דההוא. ככ) נ"א ליג גו. כג) נ"א מוסיף לן רזא. כד) נ"א וקצין. כה) נ"א ייסא. כז) נ"א אשכח, כז) נ"א מוסיף כגוונא דא. כח) נ"א והוא. כט) נ"א יעקב. ל) נ"א וא"ו. לא) נ"א וכלא.

מאמר
הסולם
חושבן קץ משיחא
כראוי. פירוש. כי מטרם הגאולה אין בקשת אלא ג' צבעים: לבן, אדום, ירוק, שה"ס יה"ו, ובחינת עצמה חסרה שם. (כנ"ל פ' נח דף צ"ה ד"ה פירוש ע"ש.) אבל בעת הגאולה יאירו כל ד' הצבעים בקשת, כי גם בחינתה עצמה תאיר בשוה עם ג' גוונים דז"א. בסוד והיה אור הלבנה כאור החמה.
תמח) וכדין לזכור וכו': ואז נאמר, לזכור ברית עולם. מהו ברית עולם. הוא כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, שהיא ברית, כמו שאתה אומר ותייתה לאות ברית.
תמט) כד יתער וא"ו וכו': כאשר ה', שהוא ז"א, יתעורר אל ה', שהיא הנוקבא, אז אותות עליונים יבאו בעולם, ובני ראובן עתידים לעשות מלחמות בכל העולם. וכנסת ישראל, הקב"ה יקים אותה מעפר הגלות, ויזכור אותה. (דט"ו דף קי"ז ע"א) * דף קי"ז ע"ב

תנ) וישתכח קב"ה לגבה: והקב"ה ימצא אצלה בגלות באלף הששי כחשבון, וי"ו, דהיינו שכופל עם אות ו' על המילוי שלו שהוא י' ואח"כ כופל עם המילוי י' את אות ו', כזה ו' פעמים המילוי י', נעשה ה' ששים, י' פעמים ו' שהיא ששים, נעשה ה' שש מאות. דהיינו שש מאות באלף הששי, ואז יקום ויפקד העולם, שהוא הנוקבא, לעשות נקמות, ומי שהוא שפל יתרום. תנא) א"ל ר' יוסי וכו': אמר לו ר"י, יפה אמרת, משום שבארת בסוד האותיות של שם הוי"ה, ואין לנו להעיר חשבונות וקצים אחרים, שאינם בסוד האותיות, כי בספרו של ר' ייבא סבא מצאנו דרוש כעין חשבון זה שלך, שכתוב, אז תרצה הארץ את שבתותיה, והוא סוד ה', כלומר שלא יגולה רצון זה אל הארץ שהיא הנוקבא, אלא בסוד השלמות של ה' כמו שבאר ר' י

א אוכור, ולבתר והארץ אזכור, דא כנסת ישראל. תרצה: תתרעי ארעא, לגבי קב"ה.

תנב) אבל יומא חד, דאמרו חברייא, י ודאי כלא י הוא גניז, קמי קב"ה, ד וכלא אשתכח ברזא דאתוון, דשמא קדישא, דהא גלותא, באינון אתוון, י גלי לון ו רבי ייסא הכא, והשתא באינון אתוון אתגליין, ז וגלי לון. תנג) א"ל ת"ח, דאפילו כד י אתפקדא שרה, מהאי דרגא, לא פקיד לה, אלא ברזא י דוא"ו, דכתיב וי"י פקד את שרה וגו'. בגין דכלא ברזא י דוא"ו איהו, יא ובהא כלי' כלא, וביה י אתגליא כלא, בגין דכל מלא דאיהי סתימא, איהי גלי כל סתים, י ולא אתי מאן דאיהו י באתגליא, ויגלי מה דאיהו סתים.

חלוסי גרסאות א ג"א מוסף אוכור אף את בריתי אברהם. ונ"א ואף את בריתי אברהם אוכור ולבתר (אה"ל). ב ג"א ורא. ג ג"א גניז הוא. ונ"א ליג הוא (אה"ל) ד ג"א ולא. ס ג"א גליין. ו ג"א רב. ז ג"א ליג וגלי לון. ונ"א גלי (אה"ל). ח ג"א אתפקדת. ט ג"א דוי. י ג"א דוי. יא ג"א ובה"א. ונ"א וביה. יב ג"א אתגלייא. יג ג"א ואתי וליג ולא (אה"ל). יד ג"א באתגלייא.

מאמר

הסלים

חושבן קץ משיחא

ר' יהודה, שכתוב, וזכרתי את בריתי יעקוב, עם ו', וזהו ו', כי כשואמרים ו' נשמע עוד ו' בחוכה, אשר ו' ראשונה רומזת על יעקב. שהוא ת"ח, ו' השניה רומזת על יסוד דז"א שה"ס ה' שביעקוב הנ"ל, כלא כחדא, הכל כאחד, כלומר, שביעקוב עם ו', נמצא ת"ח ויסוד שהם אחד, ועל כן אומר הכתוב, אוכור, ואח"כ והארץ אוכור, שהיא כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא. פירוש. שמקודם לכן כתוב וזכרתי את בריתי יעקב ואת בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם. והיה די שיסיים והארץ אוכור, ולמה מסיים אזכור והארץ אוכור. והוא ללמדנו כי תחילה צריך ז"א לקבל שלמותו בעצמו, שה"ס ה' וה"ס אברהם יצחק ויעקב, וע"כ כתוב עליו במיוחד אוכור, ואח"כ והארץ אוכור. כי ה' יקים את הה'. וגם ה' תשיג את שלמותה. תרצה פירוש. תתרעי ארעא לגבי קב"ה. שהארץ תתרצה אל הקב"ה, והוא יקום אותה. דהיינו כמו שהיתה ה' של תרצה צרויה, והר קמוצה. כי אין לפרש את הרצון בהנוקבא עצמה. כי אין הדבר תלוי ברצונה אלא ברצון ז"א. (ע"כ דברי ר' ייבא סבא).

תנג) אבל יומא חד וכו': אבל יום אחד, שאמרו החברים על זמן הגלות, ודאי הוא, שהכל טמון ומסתתר לפני הקב"ה, והכל נמצא ומתגלה, בסוד האותיות של השם הקדוש, שהרי הגלות שה"ס ההסתר, גילה לנו ר' ייסא באלו האותיות. (דהיינו דאתפרשא ה' מן ו' כנ"ל באות תמ"ב) ועתה נתגלה באלו האותיות סוד הגאולה. דהיינו שתלויה בשלמות ה' של השם הויה.

(דפו"י דף קי"ז ע"ב)

וירא

קלה

תנד) א"ר יוסי, כמה אית לן לאתמשכא גו גלותא, ב עד ההוא זמנא, וכלא תלי ליה קב"ה, כד יתובון בתיובתא, אי יזכו, ואי לא יזכו כמה דאתמר ב בהאי קרא, דכתיב "אני יי בעתה אחישנה. זכו אחישנה, לא זכו בעתה.

תנה) אזלו עד דהוו אזלי, א"ר יוסי, אדכרנא השתא, ג דהא באתר דא יתיבנא, יומא חד ד עם אנא, ואמר לי ברי, זמין ה אנת, כד (ה) מטון יומך, ו לשיתין שנין, לאשכחא ז בהאי אתר סימא, דחכמתא עלאה, והא זכינא לאינון יומין, ח ולא אשכחנא, ולא ידענא, אי הני מלין ט דקאמרן, י או יא ההיא יב חכמתא, דאיהו אמר.

תנו) ואמר לי כד יי ימטון (ז) קולפין דנורא, גו טו טהירי ירך, טו אתאביד מינך. אמינא ליה יא אבא במה ידעת. א"ל, בהני תרין יב צפורין, דאעברו על רישך ידענא.

דרך אמת

(ה) כשיגיעו ימך לטשים שנה אזי חמלא סימא וכי אורז (א) אני ה' בעתה אחישנה: לעיל דף ק"ל מחכמה עליונה בסוד האלילות. (ב) כשיגיע שלהבה אם בין אורות ירך דהיינו בין אורכי האבטרוסך אזי יהיה הספר ההוא נלכד מידך לגמרי.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות א נ"א ליג ער. ב נ"א בההוא. ג נ"א דער. ד נ"א ליג עם אבא. וניא באבא. ה נ"א את. ו נ"א למי. ז נ"א באתר האי. ח נ"א ליג ולא אשכחנא. ט נ"א מוסיף דקאמרן אינהו (אה"ל). י נ"א אי (אה"ל). יא נ"א ההוא. יב נ"א חכמתא וגו' (אה"ל). יג נ"א מטון יומך. וניא ימטון יומין. יד נ"א קלמטון. טו נ"א טהירין. טז נ"א יתאביד. יז נ"א ליג אבא. יח נ"א צפורין.

מאמר

הסולם

חושבן קץ משיחא

תנד) א"ר יוסי וכו': אריי, כמה יש לנו להמשך בגלות עד אותו הזמן, ועל הכל תלה הקב"ה את הגאולה, אם ישובו בתשובה, בין אם יזכו לגאולה ובין אם לא יזכו לגאולה, פירושו, על ידי תשובה, או לא יעשו תשובה. כמו שנאמר במקרא הזה, שכתוב אני ה' בעתה אחישנה, זכו, אם יעשו תשובה אחישנה, לא זכו, שלא יעשו תשובה, בעתה.

תנה) אזלו עד וכו': הלכו, בעוד שהיו הולכים, אמר ר' יוסי, נזכרתי עתה, אשר במקום הזה, ישבתי פעם עם אבי, ואמר לי: בני, כשימין יגיעו לטשים שנה, עתיד אתה למצוא במקום הזה, אוצר של חכמה העליונה, וכבר זכית לימים אלו, ועוד לא מצאתי כלום, ואיני יודע, אם אפשר אלו החידושים שאמרת, הוא אותה החכמה שאמר לי שאמצא.

תנו) ואמר לי כד וכו': ואמר לי, כאשר יגיעו הכאות של אש בכפות ידיך, תהיה החכמה אבודה ממך. אקרת לי: אבי במה ידעת זה. אמר לי: באלו ב' צפורים שעברו על ראשך, אני יודע את זה.

אדהכי

שיעור הסתימות שבמדרגה כן שיעור הגילויים שבה שמשפעת לעולם, ואם אין בה סתימה לא תוכל להשפיע כלום. וכמו שיסוד האריז"ל בזמירות יום שבת, במלין סתימין תגלון פתגמין וזה אמרו, בנין דכל מלה דאיהו סתימא איהו גלי כד סתיב, והיינו סוד ה' של שם הויה, שה"ס ז"א, שהמוחין שלו הם תמיד בבחינת חסדים מכוסים ונעלמים מהארץ חכמה, (כנ"ל ב"א דף רנ"ב ד"ה ורזא) וע"כ הוא מיועד לגלות גאולה השלמה, בסוד ו' יוקים לה' כנ"ל. כי לפי שיעור הסתימה והכיסוי שבו, כן יהיה לעתיד מדת גילויי כנ"ל. אבל ולא אתי מאן דאיהו באחגריא ויגלי מה דאיהו סתום, דהיינו סוד ה' אחרונה שבשם הויה, שה"ס הנוקבא, שבה החסדים מתגלים וכל בחינת גילוי חכמה שבעולמות רק ממנה באה, (כנ"ל ב"א דף רנ"ב ד"ה ורזא) ולפי שאין בה סתימה, ע"כ לא חוכל לגלות מה שהוא סתום, דהיינו הגאולה, ואע"פ שיש סתימות גם בהנוקבא חוץ מזה, עם כל זה אינן מספיקות לגילוי הגדול הזה, של גאולה השלמה, כי לפי גודל הגילוי כן מוכרח להיות מדת הסתימה כנ"ל.

(דוסיי דף ק"ז ע"ב)

תנו) אדהכי, אתפרש ר' יוסי, ועאל גו מערתא * (חדא, ב) ואשכח ספרא חד, דהוה נעיץ גו נוקבא דטנרא, בסייפי מערתא, נפק ביה. תנח) כיון דפתח ליה, חמא שבעין ותרין ב גליפין ב דאתוון, דאתמסרו לאדם הראשון, ובהו הוה ידע, כל חכמתא דעלאין קדישין, (ג) וכל אינון ג דבתר ריחיא, דמתגלגלן בתר פרוכתא, גו (ד) טהירין עלאין, וכל אינון מלין, ז דומינין למיתי לעלמא, עד ה יומא, דיקום עננא, דבסטר מערב, ויחשיך עלמא.

תנט) קרא לרבי יהודה, ושרו למלעי, בההוא ספרא, לא ספיקו למלעי, תרי או תלתא סטרין, דאינון אתוון. עד דהוה מסתכלין, א בההיא חכמה עלאה. כיון (ז) דמטו, למלעי בסתירו דספרא, ח ומשתעו דא עם דא, נפק שביבא דאשא, ועלעולא דרוחא, ובטש בידיהון, ואתאביד מנייהו. בכה ר' יוסי, ואמר דילמא ח"ו, חובה איהו גבן. או דלאו אנן זכאין, למנדע ליה. תס) כד פ אתון לגבי דר' שמעון, אשתעו ליה עובדא י דא, אמר לון, דילמא בקץ משיחא דאינון אתוון, יא היתון משתדלי, אמרו ליה, יב דא לא ידעינן, דהא כלא אתנשי מינן. אמר לון רבי שמעון. לית רעותא דקביה

דרך אמת

א) ומלא ספר אחד שהיה נעוץ נמוך נקבי המערה בסוף המערה. ב) הקליפות אשר נקוס אחיחס הוא אחורי הרחיים אשר הם מתגלגלים אחורי הפרוכה שהיא המחיצה מסך מנדיל וע"פ ב' כל ל"ו ע"ב. ג) סוף האורות העליונות הכל היה מנואר שם. ד) כיון שהגיעו לעסוק בכדוה הספר ההוא והיו מספרים זה עם זה אז יאל שלהנת הם וכוסה וסערה והכה בידיהם וע"י זה נאלד הספר מידיהם.

חלופי גרסאות א גיא גלופי (אה"ל). ב גיא אתוון. ג גיא דבסטר. ד גיא דומיני. ה גיא ל"ג יומא. ו גיא דיהשיך (אה"ל). ז גיא בההוא. ח גיא ומשתעי. ט גיא אחי. י גיא ל"ג דא. יא גיא היתון. יב גיא הא (אה"ל).

מאמר	הסולם	חושבן קץ משיחא
תנו) אדהכי אתפרש וכו': בינתים נפרש ר' יוסי מר' יהודה, ונכנס תוך מערה אחת, ומצא ספר אחד שהיה תקוע תוך נקב שבאבן, בסוף המערה, לקחו ויצא עמו.	האצילות, המפסקת בין אצילות לבי"ע. שהם נמצאים בבי"ע.	תנו) קרא לר' יהודה וכו': קרא לר' ויהתחילו ללמוד באותו הספר. לא הספיקו, ללמוד שנים או שלשה עמודים בספר, וכבר היו מסתכלים בחכמה עליונה. כיון שהגיעו ללמוד בנסתרות שבספר, ודברו זה עם זה, יצאה להבת אש ורוח סערה, והכה בידיהם, ונאבד הספר מהם.
תנח) כיון דפתח וכו': כיון שפתח את הספר, ראה ע"ב חקיקות אותיות, שנמסרו לאדם הראשון, וצמחם היה יודע כל החכמה של עליונים הקדושים, וכל אלו הקליפות שלאחר הריחיים, שמתגלגלים אחר הפרוכה המכסה על אורות העליונים, וכל הדברים העתידיים לבא לעולם, עד היום שיקום ענן שבצד מערב, ויחשיך העולם. נצח והרד מכונים ריחים ורכב, שהם שוחקות מן לצדיקים, ליסוד ומלכות, הנקי צדיק וצדק, ויש קליפות נגד שניהם, אבל עיקר הקליפות הם כנגד הוד שנקרא ריחים, ויש וכל אינון דבתר ריחיא, אמנם מקום עמידתם אינם באצילות, כי שם נאמר, לא יגורך רע. אלא שעומדים אחר הפרכת, דהיינו אחר הפרסא שמתחת (דפו"י דף קי"ו ע"ב *) דף קי"ח ע"א)	בכה ר' יוסי וכו': בכה ר"י ואמר, אולי יש בנו עון, או שאין אנו כדאים לדעת אותו.	
תס) כד אתון וכו': כשבאו לפני ר' שמעון וספרו לו המעשה, אמר להם, אולי בקץ משיח שבאלו האותיות היתם עוסקים, אמרו לה, אין אנו יודעים, כי הכל נשכח ממנו.	אמר לון ר' שמעון, אין רצונו של הקביה בזה, שיתגלה יותר מדאי	

בדא, ה' דיתגלי כל כך לעלמא, וכד יהא קריב ליומי משיחא, אפילו ה' רביי דעלמא, זמינין לאשכחא טמירין דחכמתא, ולמנדע ב' ביה קצין, וחושבנין, ובהוא זמנא, אתגליא לכלא, הה"ד, א' כי אז ב' אהפוך אל עמים וגו'. מהו אז. בזמנא דתיקום כנסת ישראל מעפרא, ד' ויוקים לה קב"ה, כדין אהפוך אל עמים שפה ה' ברורה לקרא כלם בשם יי' ולעבדו שכם אחד.

תסא) ת"ח, אע"ג דאברהם. כתיב ביה, ב' ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה. וכך מטלנוני, הו' לדרומא, ואתקשר ביה, לא סליק לדוכתיה כדקא יאות, עד ד' דאתיליד יצחק, כיון ד' דאתיליד יצחק, אסתלק לאתריה, ואיהו אשתתף בהדיה, ואתקשרו * דא בדא.

תסב) בג"כ, ה' איהו קרי ליה יצחק, ולא אחרא, בגין פ' לשתפא י' מיא באשא, דכתיב ג' ויקרא אברהם את שם בנו הנולד י' לו אשר ילדה לו שרה יצחק, י' מאן הנולד לו, אש ממים.

תסג) ד' ותרא שרה את בן הגר י' המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק. אמר רבי חייא, מיומא ד' דאתיליד יצחק, והוה ישמעאל בביתא דאברהם, לא אסתלק ישמעאל טו בשמא, (ב) באתר דדהבא טו שריא, י' סוספיתא לא אדכר

דרך אמת

א) נערים קטנים שבזולם ימלאו אולרות ספרים חשובים מסודות הסורה כי אז תמלא הארץ דעה, ב) במקום שיש זהב לרוב אזי סיני הזהב לא נחשב שם ללוט אף כאלו במקום יצחק שהוא רמז ניון הזהב סוד הדין שבה משון כמ"ש משון זהב יתה אזי סוספיתא שהוא סיני הזהב מוכרות הדין שאלו בו ישמעאל לא נחשב נגדו ללוט והוא מנואכ.

מסורת הזוהר

א) כי אז אהפוך אל עמים: (צפניה ג') ח"א עו: קעה. ח"ב לב. ת"ו חכ"א ס: סב. הל"ח עט. חס"ט קיט. ב) ויסע אברם: לעיל לך ל' ציון א'. ג) ויקרא - שם בנו: בראשית כ"א. ד) ותרא שרה את בן הגר: (בראשית כ"א) ז"ח בראשית כ' טא שוה.

חלופי גרסאות א' נ"א דאחגלי. ב' נ"א בו (אה"ל). ג' נ"א ליג מן אהפוך עד מהו. ד' נ"א ויקים. ה' נ"א ברורה וגו'. ו' נ"א דאתיליד. ז' נ"א דאתיליד. ח' נ"א ליג איהו. ט' נ"א לאשתתפא. ונ"א מוסף לאשתתפא חדוה (חרווא) דאתריה בהדיה לאשתתפא. י' נ"א מייא. י"א נ"א לו וגו'. י"ב נ"א מאי (אה"ל). י"ג נ"א המצרית וגו'. י"ד נ"א דאתיליד. טו נ"א ביומא. טז נ"א שרייא. יז נ"א ספסיתא. יח נ"א מוסף סוספיתא דדהבא.

מאמר

מדאי לעולם, וכשיהיה קרוב לימות המשיח אפילו תנוקות שבעולם עתידים למצוא סודות החכמה, ולדעת בהם קצים וחשבונות של הגאולה, ובאותו הזמן תגלה לכל. וז"ש כי אז אהפוך אל עמים וגו', מהו אז. היינו בזמן שכנסת ישראל תקום מעפר, ויקום אותה הקב"ה, אז אהפוך אל עמים וגו'.

תסא) ת"ח אע"ג וכו': בוא וראה, אף על פי שכתוב באברהם, ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה, וכל נסיעותיו היו לצד דרום, שהוא ימין, דהיינו חסד, ונקשר בו, עכ"ל, לא נתעלה למקומו כראוי, עד שנולד יצחק, כיון שנולד יצחק, נתעלה למקומו, לצפון לצד שמאל, ואברהם נשתתף עמו ונתקשרו זה בזה. שמחך השתתפותם והתכלותם זה בזה נשלמו שניהם.

(רש"י דף ק"ח ע"א * דף ק"ח ע"ב)

הסולם

חושבן קץ משיחא

תסב) בנ"כ איהו וכו': משום זה, אברהם קרא אותו יצחק, ולא אחר, כדי לשחף בזה מים באש. מדתו של אברהם שהוא מים במדתו של יצחק שהוא אש. שכתוב, ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר ילדה לו שרה, יצחק. ושואל למה מדייק הכתוב לומר הנולד לו, ואומר, אש ממים, פירוש, שהוא כדי ללמדנו, שיצחק שהוא אש נולד מאברהם שהוא מים ועל כן נכללו זה בזה

מאמר בן הגר המצרית.

תסג) ותרא שרה את בן הגר וגו': אמר ר' חייא מיום שנולד יצחק, וישמעאל היה בכיתו של אברהם, לא נזכר ישמעאל בשמו, כי במקום שורה זהב, לא נזכר לסניו

פסולת

קמיה, ובג"כ את בן הגר המצרית, ^ה גבר דלא יתחזי לאדכרא, ^ב קמיה דיצחק.

תסד) אמר רבי: יצחק, ותרא שרה, בעינא דקלנא, ^ד חמאת ליה שרה דלא ^ה חמאת ליה בעינא, דאיהו ברא דאברהם, אלא דאיהו ברא, דהגר המצרית, ובג"כ ותרא שרה: דשרה חמאת ליה בעינא ^ו דא, ולא אנרהם, דאילו באברהם, לא כתיב ^ז את בן הגר, אלא את בנו.

תסה) ת"ח לכתר מה כתיב, * וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודות בנו. ולא כתיב, על אודות ^ח בן הגר ^ט המצרית. ^י בג"כ, ותרא שרה את בן הגר המצרית. ולא חמאת דאיהו בריה דאברהם.

תסו) רבי שמעון אמר, האי קרא, ^{יא} תושבחתא ^{יב} דשרה איהו, בגין דחמאת ליה, דקא מצחק ^{יג} לכו"ם, אמרה, ודאי לאו ברא דא, ברא דאברהם, למעבד עובדוי דאברהם, אלא ברא, דהגר המצרית איהו, ^{יד} אהדר ^{טו} לחולקא דאמיה, בג"כ, ^{יז} ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה ^{יח} כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני יצחק.

תסז) ^{יט} וכי ס"ד, דקני לה שרה, או לברה, אי הכי, ^{יח} לא אודי ^{יט} קביה עמה, דכתיב ^כ כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. אלא, בגין דחמאת ליה ^{כא} בכו"ם, ואמיה אולפא ליה נמוסי ^{כב} לכו"ם, בגין כך, אמרת שרה, כי לא יירש בן האמה ^{כג} הזאת, אנא ידענא, ^{כד} דלא ירית ^{כה} לעלמין, חולקא

מסורת זוהר

(א) וירע - בעיני אברהם: שם. (ב) והאמר - גרש את האמה: (שם) ח"ב צו. ז"ח כ' טא שד.
(ג) כל אשר תאמר - שרה: (שם) ח"א צו. קכ. ח"ב צו. ח"ג רסז:

חלופי גרסאות ^א נ"א ליג גבר. ^ב נ"א מוסיף קמיה שמא. ^ג נ"א אלעזר. ^ד נ"א חמת. ^ה נ"א חמת. ^ו נ"א ליג דא. ^ז נ"א ליג את. ^ח נ"א ליג בן. ^ט נ"א מוסיף בן המצרית. ^י נ"א ובג"כ. ^{יא} נ"א תושבחתא. ^{יב} נ"א ליג דשרה. ^{יג} נ"א דקרא. ^{יד} נ"א לעיז. ^{טו} נ"א ואהרר. ^{טז} נ"א לקולא. ^{יז} נ"א ליג מן כי לא ער סוף הפסוק. ^{יח} נ"א בנה וגו'. ^{יט} נ"א ליג מן וכי ער עמה. ^כ נ"א מוסיף לא הוה. ^{כא} נ"א קמיה דקביה. ^{כב} נ"א בעיז. ^{כג} נ"א דעיזו. ^{כד} נ"א עיז. ^{כה} נ"א מוסיף הזאת וגו'. ^{כו} נ"א דלת (ד"א). ^{כז} נ"א ליג מן לעלמין ער בעלמא.

מאמר

הסולב

בן הגר המצרית

פסולת, ומשום זה כתוב את בן הגר המצרית, ולא ישמעאל בן הגר, איש שאינו כדאי להזכיר שמו לפני יצחק.

תסד) אמר רבי יצחק וכו': אר"י, ותרא שרה עם עין לקלון, כלומר החפצה לראות רק קלון, ראתה אותו שרה, כי לא ראתה אותו עם העין, שהוא בנו של אברהם, אלא שהוא בנו של הגר המצרית, ומשום זה כתב, ותרא שרה, כי רק שרה ראתה אותו עם עין כזו, ולא אברהם, כי באברהם לא כתוב את בן הגר, אלא את בנו.

תסה) ת"ח לכתר וכו': כווא וראה לאחר כך מה כתוב, וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודות בנו. ולא כתוב על אודות בן הגר המצרית, וכנגד זה כתוב, ותרא (דפרי דף קי"ח ע"ב)

עבודה

דמהימנותא, ולא יהא ליה, ה עם ברי חולקא, לא בעלמא דין, ולא : בעלמא דאתי, ובג"כ אודי ד עמה קב"ה.

תסח) וקב"ה, בעא ס לאפרשא בלחודוי, זרעא קדישא כדקא יאות, דבגין כך, ברא עלמא, דהא ישראל, סליק י ברעותא דקב"ה, עד לא יברי ' עלמא, ובגין כך, נפק אברהם לעלמא, ועלמא ס מתקיים בגיניה, ואברהם ויצחק ס קיימו, ולא אתיישבו בדוכתייהו, עד דנפק יעקב לעלמא.

תסט) כיון דנפק יעקב לעלמא אתקיימו, אברהם י ויצחק, ואתקיים כל עלמא, ומתמן יא נפק עמא קדישא לעלמא, י ואתקיים כלא, כגוונא קדישא, כדקא יאות, ובג"כ, א"ל קב"ה, כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה כי ביצחק יקרא לך זרע, ולא בישמעאל.

תע) מה כתיב לבתר, * ותלך ותתע במדבר י באר שבע. כתיב הכא ותתע וכתיב התם י הבל המה מעשה תעתועים. וקב"ה, בגיגיה דאברהם, לא שביק לה, ולברה.

תעא) ת"ח, בקדמיתא כד י אולת מקמה דשרה. מה כתיב, י כי שמע יי אל ענייך. והשתא סו דטעאת בתר סו כו"ם, אע"ג דכתיב, ותשא את קולה ותבך. מה כתיב, י כי שמע אלהים אל קול הנער. ולא כתיב כי שמע אלהים את קולך.

מסורת הזהר

א) ותלך ותתע במדבר: (שם) ח"א רנה. ז"ח רות ס"א טר שמה. ב) הבל המה מעשה תעתועים: (ירמיה יוד) ח"א קינ: ח"ג רר. ת"ז תסט קר. קח. קיא. קיו: קיה. ג) כי שמע ה' אל ענייך: בראשית ט"ז: ד) כי שמע - קיל הנער: ח"א קיס. קכא: ז"ח בראשית כ' טא שא.

חלופי גרסאות א נ"א ליג עם ברי (ד"א). ב נ"א לעלמא. ג נ"א לעלמא. ד נ"א קב"ה עמה דשרה. ה נ"א לאתפרשא (אה"ל). ו נ"א ברעיתא. ז נ"א מוסף עלמא. ש נאמר קדש ישראל ראשית תבואתו. ח נ"א אתקיים. ט נ"א מוסף לא קיימו. י נ"א מוסף ויצחק ביה (אה"ל). יא נ"א נפקו יב נ"א מוסף ואחיקים בשביל ישראל ועשו. יג ברפויי כתב שייך כאן מה שבסוף הספר בסימן יט. יד נ"א אזלי. טו נ"א דסעת. טז נ"א עיו.

מאמר
מאמר
עבודה זרה, משום זה אמרה שרה, כי לא יירש בן האמה הזאת: אני יודעת שלא יירש לעולם חלק של האמונה, ולא יהיה לו חלק עם בני לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. ועל כן הודה לה הקב"ה

תסח) וקב"ה בעא לאפרשא וכו': והקב"ה רצה להבדיל זרע הקדוש בלבדם כראוי, שמשום זה ברא העולם, כי ישראל עלה בראונו של הקב"ה מטרם שברא העולם. ומשום זה יצא אברהם לעולם, והעולם נתקיים בשבילו. ואברהם ויצחק עמדו ולא נתיישבו במקומם עד שיצא יעקב לעולם.

תסט) כיון דנפק וכו': כיון שיצא יעקב לעולם נתקיימו אברהם ויצחק ונתקיים כל העולם.

(רפויי דף קי"ח ע"ב)

עבודה

תעב) באשר הוא שם. הא אוקמוה, דלאו בר עונשא הוא, לגבי ה' בי דינא דלעילא, דהא בי דינא ב' דלתתא, ג' ענשין * מתליסר שנין ולעילא, ובי דינא דלעילא, מעשרים שנין ולהלאה. ואע"ג דחייבא ה' הוה, לאו בר עונשא איהו. והא אוקמוה, ודא הוא דכתיב, באשר הוא שם.

תעג) א"ר אלעזר, אי הכי, מאן דאסתלק מעלמא, עד לא מטון יומי. לעשרין שנין, מאן אתר אתענש, בגין דהא מתליסר שנין ולתתא, ז' לאו בר עונשא איהו, אלא ה' בחטאי דאבוי, אבל מתליסר ה' שנין ולעילא מהו. א"ל, קב"ה חס עליה, דלימות י זכאי, יא ויהיב ליה אגר טב, בההוא עלמא, ולא לימות חייב, דיתענש בההוא עלמא, יב ואוקמוה.

תעד) א"ל י' אי חייבא הוא, ולא מטון יומי, * לעשרין שנין, מהו, כיון דאסתלק י מעלמא, יט במאי הוא עונשיה. א"ל יט בדא אתקיים ב' ויש נספה בלא משפט. דכד עונשא נחית לעלמא, איהו י' אערע בלא כונה, י"ב לעילא ותתא, בההוא מחבלא, ויתענש, יט כד לא ב' אשגחו עליה מלעילא.

תעה) ועליה כתיב ג' עונותיו ילכדנו את הרשע. א"ת לאסגאה, מאן דלא

מסורת הזהר

(א) מתליסר—מעשרים: ז"ח בראשית כ' טא. שיא. ב) ויש נספה בלא משפט: לעיל דף ק"ח ציון א. ג) עונותיו ילכדנו: משלי ה'.

חלופי גרסאות א' נ"א ל"ג בי דינא דלעילא, ונ"א לגבי עליא. ב' נ"א לתתא. ג' נ"א עונשין. ד' נ"א לעילא ה' נ"א הוא. ו' נ"א דהוי. ונ"א מוסיף מתליסר שנין ולעילא דהא מתליסר שנין (אה"ל). ז' נ"א ילא. ח' נ"א בחטאי. ט' נ"א ל"ג שנין. י' נ"א מוסיף זכאי ולא לימות חייב. יא' נ"א ויהא (אה"ל). יב' נ"א והא אוקמוה נ"א ואוקמוה ליה (אה"ל). יג' נ"א מוסיף אי לאו (אה"ל). יד' נ"א ל"ג מעלמא. טו' נ"א במאן. טז' נ"א בדין. ונ"א בדין. יז' נ"א מוסיף דינא אערע, ונ"א אענש. ונ"א אתענש. יח' נ"א דלעילא. יט' נ"א בדלא. כ' נ"א אשגוחא

בן הגר המצריה

הסולם

מאמר

הנצחי. ולא ימות רשע, שיתענש באותו עולם וכבר בארוהו כן.

תעד) א"ל אי חייבא וכו': אמר לו אם הוא רשע, ולא הגיע ימיו לעשרים שנה, מהו. אם נסתלק מעולם, מאין בא עונשו, כי לא תוכל לומר כדי שימות צדיק, כי הוא רשע ולא צדיק.

א"ל בדא וכו': אמר לו בזה נתקיים ויש נספה בלא משפט. דהיינו שנענש בלי משפט, כי כאשר העונש ירד לעולם, הוא היינו הפחות מעשרים שנה, פוגע במחבל ההוא המעניש, בלי כונה למעלה ולמטה, כלומר בלי כונה מב"ד של מעלה ובלי כונה מב"ד של מטה, והוא נענש, רק משום שלא השגיתו עליו למעלה לשומרו שלא יפגע המחבל, וכיון שנפגש עם המחבל, וכבר אינו מבחין בין טוב לרע, (כג"ל ביה ק"ח אות ש"ע ע"ש).

תעה) ועליה כתיב וכו': ועליו כתוב עונותיו ילכדנו את הרשע, את הוא לרבות. מי שעוד לא הגיע זמנו להענש, עונותיו

עבודה זרה. אע"פ שכתוב, ותשא את קולה ותבך, מה כתוב, כי שמע אלקים אל קול הנער, ולא כתוב כי שמע אלקים אל קולך.

תעב) באשר הוא שם: הנה בארוהו, שישמעאל לא היה בן עונשין אצל ב"ד של מעלה, כי בית דין של מטה מענישים מ"ג שנים ומעלה, ובית דין של מעלה מענישים מעשרים שנה ומעלה, לפיכך, אף על פי שהיה רשע, לא היה בן עונשים. וזה הוא שכתוב באשר הוא שם, דהיינו משום שהיה פחות מכו' שנים, וע"כ, הצילו הקב"ה.

תעג) א"ר אלעזר וכו': אר"א, אם כן, מי שנפטר מעולם, מטרם שמגיע ימיו לכי שנים, מאיזה מקום הוא נענש למיתה. כי למטה מ"ג שנים אע"פ שאינו בן עונשים הוא נענש ומת על חטאיו של אביו, להיותו עוד ברשותו, אבל מ"ג שנים ומעלה מהו, הרי כבר יצא מרשות אביו, ומשום מה נענש ומת בעוד שאינו בן עונשים.

א"ל קב"ה וכו': אמר לו, הקב"ה מרחם עליו שימות צדיק, ונותן לו שכר טוב בעולם (דמ"י דף ק"ח, ע"ב, ט) דף ק"ט ע"א)

מטון יומי, לאתענשא, עונותיו ה' ילכדנו כ' ולא בי דינא דלעילא, ובחבלי חטאתו יתמך, ולא י' בי דינא ד' דלתתא י' בגין כך כתיב ו' כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם.

תעו) ר"ש פתח ואמר * וזכרתי את בריתי יעקוב, מלא בואיו, אמאי אלא, בתרין סטרין י' איהו, רזא דחכמתא, מ' חדא, דאיהו ס' רזא דרגא דחכמתא אתר י' דשרי ביה יעקב. אבל האי קרא, על גלותא דישראל אתמר, דכד אינון גו גלותא, ההוא זמנא י"ב דיתפקדון, יתפקדון ברזא י"ב דוא"ו. ואיהו י' באלף שתיחאה.

תעו) י' ופקידה טו ברזא טו דוא"ו, שית רגעי, ופלג י' עידן. ובזמנא י"ב דשתין שנין, ה' לעבורא י"ב דדשא, באלף שתיחאה, יקים כ' אלה שמיא, פקידו לברתיה דיעקב. ומההוא זמנא, עד כ"ה דיהא לה זכירה, שית שנין ופלגא. ומההוא זמנא, כ"ב שית שנין אחרנין, ואינון שבעין כ"ב ותרין פלגא.

דרך אמר

מסורת הזהר

ה) לנכיס הלם ורמו אל הכעורכות אוח ו' משס (א) וזכרתי את בריתי יעקב: לעיל דף ח' הקדוש יהו"ה שנקרא בריח התיכון כמ"ט נפי תרומה קע"ה ט"ב:

חלופי גרסאות ה' נ"א מוסיף ילכדנו את הרשע, כ' נ"א ל"ג ולא בי דינא דלעילא. ג' נ"א בדינא ול"ג בי ד' נ"א לתתא. ס' נ"א ובגיני. ו' נ"א ל"ג מן כי עד באשר. ז' נ"א אינון. ח' נ"א רזא. ט' נ"א רזא דחכמתא דרגא חדא דאיהו אתר דשרי ביה יעקב. י' נ"א רקרי. י"א נ"א מוסיף דיתפקדון ביה יעקב ונ"א דיתפקדון ביעקב, ונ"א שיתפקדון ביעקוב (אה"ל). י"ב נ"א דו"ו. י"ג נ"א אלף. י"ד נ"א ל"ג ופקידה (אמ"ל) טו נ"א ל"ג ברזא. ונ"א וברזא (אה"ל) טו נ"א דבוא"ו. ונ"א בו"ו. ונ"א דו"ו. י"ז נ"א עין. י"ח נ"א דשתיך. י"ט נ"א דשרה (אה"ל). כ' נ"א אלהא. כ"א נ"א דיהב ליה זכירה. כ"ב נ"א דשית. כ"ג נ"א וחלת ופלגא ונ"א וחלת ול"ג ופלגא.

מאמר

הסולם

אותות המשיח

עונותיו יכרדנו ולא בית דין של מעלה ובחבלי חטאתו יתמך, ולא בית דין של מטה משום זה כתוב, כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם. שעוד לא היה ראוי להענש על חטאיו, וע"כ שמע אלקים את קולו אע"פ שהיה רשע.

תעו) ר"ש פתח ואמר * וזכרתי את בריתי יעקוב: יעקב הוא מלא עם ו', ושואל למה. ואומר, בבי צרדים הוא, סוד החכמה א' שהוא היינו ה' סוד מדרגת החכמה במקום שיעקב שורה בו. שהוא ת"ת דאצילות, סוד קו אמצעי. והמילוי ו' שביעקב יורה על יסוד, שהוא סוד החכמה שבפרצוף, (כנ"ל בהקדמת הזהר דף ו' ד"ה אתייליד יוסף ע"ש). ות"ת ויסוד כאחד הם בסוד וו (כנ"ל דף קל"ג א"ת תנ"א) וע"כ כתוב יעקוב עם ו' לרמו על חיבורו עם היסוד, שהוא שלמותו בסוד החכמה אבל האי קרא וכו': ושנית, אבל מקרא זה נאמר על גלות ישראל, כי כשהם בגלות בשעה שיהיו נפקדים מהגלות, יהיו נפקדים

פירוש. כי אין לך הארה, שלא תתגלה בשמים, בקטנות וגדלות. תחילה בקטנות שהוא בחינת ו"ק המאיר רק ממטה למעלה, שהיא אור נקבה. וגילוי זה נקרא פקידה, ואחר כך נגלה הגדלות, שהוא אור הג"ר, המאיר ממעלה למטה, וגילוי זה נקרא זכירה. כלומר, אור זכר. וסימנך שהנקבה נולדה ונ"א

(דפו"י דף קי"ט ע"א)

תעח) בשיתין א ושית, ב יתגלי מלכא משיחא בארעא דגליל, ג וכד ככבא דבסטר מזרח, יבלע שבע ד ככביא מסטר צפון, ושלחובא דאשא אוכמא, תהא תליא ברקיעא ה שיתין יומין, וקרבין יתערון בעלמא, לסטר צפון, ו ותרין מלכין יפלון, באינון קרבין.
 תעט) ז ויזדווגון כלהון עממיא, על ברתיא דיעקב, ח לאדחייא ט לה

חלוסי גרסאות א ג'א מוסיף ושית ופלגא. ב ג'א יתגלייא. ג ג'א והא. וניא וחד. ד ג'א ככבייא. ה ג'א שתיין. ו ג'א ושבע. ז ג'א ויזדמנון. ח ג'א לדחייא. ט ג'א לין.

אותות המשיח

הסולם

מאמר

לחזור ולהתחדש. וסימנך. כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה וגו', כל נפש ששים ישש.

ביאור הדברים. כי מטרים גאולה השלמה העתידה, אע"פ שהיו גאולות. דהיינו ממצרים ומבבל, היו רק מכח אורות וכלים של אמא. בסוד אמא אוזיפת לברתא מאנהא, (כנ"ל בהקדמת הוהר דף כ' ד"ה ואמא ע"ש) אבל המלכות עצמה מצד עצמה לא היה לה עוד שום גאולה, שז"ס הקשת שמאירים בה רק ג' גוונים, לבן, אדום, ירוק, שהם חג"ת, וגוון שלה עצמה, שה"ס גוון שחור, אינו מאיר בה כלל, (כנ"ל ב"א דף ע"ו ד"ה כן ע"ש) שזה סוד, שהמלכות לית לה מגרמה ולא מידי. אלא שצריכה לקבל מז"א בעלה, שהוא משפיע לה מאורות וכלים דאמא. אבל גאולה השלמה, פירושה, שהמלכות עצמה תבנה, דהיינו בכלים ואורות של עצמה, ולא תהיה צריכה עוד לקבל מז"א אורות וכלים דאמא, וז"ס והיה אור הלבנה כאור החמה וגו'.

ונבאר תחילה המאמר בדרך כלל. וכבר ידעת שהפרט והכלל שונים זה לזה, וכמו שבגאולות הקודמות של המלכות נבנה המלכות בסדר ג' קוין, ואח"כ נבנית בחינתה. בסוד כלי הקבלה של ג' קוין, כן בגאולה הכוללת העתידה, צריך אור הגאולה לתקן את המלכות בזה אחר זה, בסוד ג' קוין, ואח"כ בחינתה עצמה המקבלת מה שיש בג' הקוין, ואח"כ תהיה לה כל השלימות הראויה לזווג השלם. שהם ה' בחינות תקון. ובהו תבין סדר זמנים שחושב כאן. כי תקון א) הוא מס' עד ס"ו ופלגא, יתקון קו ימין שבה, שעל תקון זה מספיק אור הפקידה, ומס"ו עד ע"ג שנים מתחיל אור הזכירה, והוא תקון ב). שאז יתקון קו שמאל שבה, וע"כ יתגלה אז משיח בן יוסף בארץ הגליל, שהוא המתקן מצד השמאל, וכל האותות שהזהר חושב באותו הזמן, באים כולם מכח הדינים, הנוהגים תמיד בהארת השמאל, תקון ג), הוא מע"ג שנים עד מאה שנים, שאז יתקון קו אמצעי שבה, וע"כ יתגלה אז משיח בן דוד, שהוא המתקן מצד קו האמצעי,

תקון

ופניה למעלה, והזכר נולד ופניו למטה, ולפיכך בלידת יצחק כתיב תחילה וה' פקד את שרה, שה"ס אור נקבה, הנקרא פקידה, ועוד אינה ראויה להוליד עד שנמשך לה הזכירה, וע"כ כחוב פעם ב', ויעש ה' לשרה כאשר דבר, שהוא זכירה, כי כתוב כאן עשיה, ועשיה בחינת זכר הוא, כי אור נקבה אין בה עשיה, כי אשה קרקע עולם הוא (כמ"ש לעיל דף קכ"ו ד"ה ועל דא), ע"ש, וכן בגאולה העתידה, שהו' יקים לה' באור הגדול השלם, בסו"ה והיה אור הלבנה כאור החמה, הנה גם כן מתחילת תחלה הפקידה של אור הגדול הזה, ואח"כ הזכירה, וז"ש ופקידה ברוא דו' שית רגעי ופלג עידן, שהפקידה הנמשכת בסוד הו', תאיר רק שש רגעים, שה"ס חג"ת נה"י, המאירים בה מהתכללות הזכר, ומבחינתה עצמה אין לה רק חצי עת, דהיינו חצי המלכות הנקראת עת (לעיל דף ק"ל אות תל"ט) דהיינו רק מחזה ולמעלה שבה, ולא מחזה ולמטה, שהוא מטעם היותה עוד בבחינת הפקידה, שהיא אור נקבה, שאינו מאיר ממעלה למטה, וע"כ חסר בה חצי עת, דהיינו מחזה ולמטה, ומשום זה תמשכנה שני הפקידה, שש שנים ומחצה מששים שנה עד ס"ו ומחצה, ואז תתגלה מסוד הו' אור הזכירה, שהוא אור זכר, ואז יתגלה מלך המשיח, כמ"ש לפנינו, שהוא זכר וסוד ו', והארתו תמשך שש שנים אחרים כמ"ש להלן.

תעח) בשתיין ושית יתגלי מלכא משיחא: בששים ושש שנים יתגלה מלך המשיח בארץ הגליל, והוא משיח בן יוסף, וע"כ מקום גילוי שלו ארץ הגליל, שהוא נחלת יוסף (כמ"ש בזהר ח"ב ר"כ ע"א) וכאשר כוכב שבצד מזרח יבלע שבע כוכבים שמצד צפון, ושלחבת אש שחור תהיה תלויה ברקיע ששים ימים, ופלחמות יתעוררו בעולם על צד צפון, וב' מלכים יפלו באלו המלחמות, ויתחברו כל העמים על בת יעקב, לדחותה מן העולם, שעל אותו הזמן כתוב, ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע, הנה אז יכלו כל הנפשות מגוף, וצריכים (תרוי דף קי"ט ע"א)

מעלמא. ועל ההוא זמנא כתיב, * ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע, (ה) וכדין, א יסתיימון נפשין מגופא, ב ובעיין לאתחדשא, ג וסימניך ד כ כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה וגו', כל נפש, ששים ושש.

דרך אמת

(ה) פי' יכלו הנשמות שבאור ולא יתחילו ליהך נשמות חסדות בעולם ועי' בפקודי רמ"ב א'.

מסורת הזהר
(א) ועת צרה היא ליעקב: (ירמיה ל') ח"ג רעח:
ת"ז חס"ט קח: חק"ח קי"ג טב שלב. (ב) כל
הנפש — ליעקב: (בראשית מז') ח"א רנג. רסב.
ח"ב ה: ט: טז: קכב. ח"ג רנב.

חלופי גרסאות א גיא הסתיימון. ב גיא ובעין. ג גיא וסימן. ד גיא מוסיף כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שנעים וכתוב כל הנפש.

הסולם

אותות המשיח

מאמר

כמו שהוא בולע לתוכו, את ז' ככבים דבינה, ואומרה ז' ככבים. היינו ז"ס חג"ת נהיים הכלולים בקו שמאל.
וזה אמרו, ושלחובא דאשא אוכמא תהא תליא ברקיעא שתין יומין. כי הדינים הבאים לעולם בעת הארת השמאל מכונים שלהבת אש, ועד עתה היה השלהבת אש בגוון אדום, להיותו מבחינת בינה, ולא ממלכות עצמה כנ"ל, כי ד' הגוונים לבן אדום ירוק שחור הם חו"ב תו"מ, (כנ"ל ב"א דף ג' ד"ה כד) ונמצא גוון אדום שהוא בינה. אבל עתה שהמלכות השיגה אורות וכלים מבחינתה עצמה, וקו השמאל נמשך לה בכלים שלה, שה"ס גוון שחור, נמצא שגם השלהבת אש הבא עם הארת השמאל הוא ג"כ בגוון שחור, ולפיכך אומר ושלחובא דאשא אוכמא תהא תליא ברקיעא, ומספר שיתין יומין, הי"ס ששים גבורים, שכן מכונה הארת השמאל. שזה מלמדנו, שאע"פ שהוא אור ג"ר, מכל מקום אינו אלא ג"ר שבויק, שכל קצה כלול מעשר, והם במספר ששים, ויומין הי"ס ספירות, כנודע. וזה אמרו, וקרבין יתערון בעלמא לסטר צפון, ותרין מלכין יפדון באינין קרבין, כי מכה הדינים שבהארת השמאל ימשכו מלחמות בעולם, ומשום שהמזרח יבלע או את הצפון כנ"ל, ימשכו גם הדינים כן, ממזרח לצפון, ובי' מלכים יפלו באלו המלחמות, אחד מאומות העולם, ואחד מיראל, שהוא משיח בן יוסף, וז"ש ויזדווגון כולהון עממיא ער ברתא דיעקב, לאדחינא לה מעלמא, כי אחר נפילת משיח בן יוסף, יתגברו האומות מאד, וירצו לדחות את ישראל מעולם, וז"ש ועל ההוא זמנא כתיב ועת צרה וגו', כלומר שאלו הדינים והצרות לא יבואו בתורת עונשים אלא כדי שיהיו אחר כך כלים לישועה השלמה, וז"ס וממנה יושע.

תקון ד', הוא בחינתה עצמה, לקבל כל מה שיש בג' הקוין, והוא ממה שנים עד סייפי אלף שתיארה. ולפיכך יתחיל או הזווג של הו' בה', וכל נשמות הישנות, דהיינו אותו שיצאו מימות בריאת העולם עד סוף אלף הששי, יקבלו או התחדשות בשלימות גדול עד מאד. תקון ה', הוא אלף השביעי, שאז כבר נשלמה המלכות בתכלית שלימותה, ויהיה יום אחד להקב"ה לאזדווגא כדקא יאית (כמ"ש באות תפ"ג) ואז יולדו נשמות חדשות, שעוד לא היו כלל מיום בריאת העולם עד אלף הו'. וזה אמרו בשתין ושית יתגלי מלכא משיחא בארעא דגליל, שהוא משיח בן יוסף, המתגלה בנחלתו כנ"ל, וזמנו ז' שנים עד ע"ג שנים, והסוד הוא, כי הוא בא לתקן עם אור הזכירה את מחצית המלכות שהיתה עוד חסרה באור הפקידה, (כמ"ש לעיל בדיבור הסמוך), שזמנו היה, שית שנין ופלגא, ע"ש, והוא מטעם היותו אור ו"ק, ועתה שהגיע אור הזכירה שהוא ג"ר, נגלה משיח בן יוסף תחילה, כדי לתקן את כל קו השמאל דהיינו ז' שנים שלמים, שיורה שגם המלכות חתקנה כולה, ואפילו מחזה ולמטה כנ"ל, שה"ס תקון ב', כי בגאולות הקודמות נתחנן קו השמאל שלה, רק מכה עליתה למקום אמא, שקבלה הקו שמאל של אמא, (כנ"ל ב"א דף רל"ד ד"ה וכן) אבל עתה תתוקן קו השמאל שבה עצמה במקומה למטה ואינה צריכה עוד לקו שמאל דאמא.

וזה אמרו, וכד ככבא דכסטר מזרח יבלע שבע ככביא מסטר צפון, כי ד' רוחות, הם חו"ב תו"מ, ונמצא בינה צד צפון, ותפארת צד מזרח, וסוד הזכירה הי"ס אור הו' שהוא ת"ת, שה"ס ככב מסטר מזרח, שיתקן את המלכות בקו שמאל מבחינתה עצמה, נמצא שמבטל בזה, את צד שמאל דאמא שה"ס צד צפון שהיה בבנין המלכות עד הנה, והוא מובן

(רמ"י דף קי"ט ע"א)

תפ) בשבעין ותלת, כל מלכי ^ה עלמא, יתכנשון לגו ^א קרתא ^ב רבתא ^ג דרומי, וקב"ה, יתער עלייהו, ^ד אשא וברדא, ואבני אלגביש, ויתאבדון מעלמא, בר אינון מלכין, דלא ימטון ^ה לתמן, ויהדרון ^ו לאגחא קרבין אחרנין. ומההוא זמנא, מלכא משיחא, יתער בכל עלמא, ויתכנשון עמיה, כמה ^ז עמין, וכמה חיילין, מכל סייפי עלמא, וכל בני ישראל, יתכנשון בכל אינון אתרי.

תפא) עד ^ח דאשתלימו אינון שנין למאה, כדין, ^ט וא"ו יתחבר בה"א, וכדין ^י והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה ליי וגו'. ובני ^{יא} ישמעאל זמינין בההוא זמנא ^{יב} לאתערא ^{יג} עם ^{יד} כל עמין דעלמא, למיתי על ירושלם, דכתיב ^{יז} ואספתי את כל הגוים אל ירושלם למלחמה וגו'. וכתיב ^{יח} יתיצבו

מסורת הזהר

א) קרתא רבתא דרומי: ח"ב ה. לב. ח"ג ריכ: ב) והביאו את כל אחיכם: (ישעיה ס"ד) ח"א ריא. רט. ח"ג נב. ז"ח לך כ"ו טב שכת. חוקת ב' טר שמ ג"ג טא שלר. תק"ח קי"ח טג שיה. ג) ואספתי את כל הגוים: (זכריה י"ד) ח"ג נד. ד) יתיצבו מלכי ארץ: ההלים ב' ח"ב נח: ח"ג קצח.

חלופי גרסאות א) נ"א עממא. ב) נ"א ל"ג רבתא דרומי. ונ"א רבתא וכו'. ול"ג דרומי. ג) נ"א דרומה. ונ"א דרומא (ד"א). ד) נ"א אש. ה) נ"א תמן. ו) נ"א ויהדרון. ז) נ"א למעבר. ח) נ"א עממין. ונ"א עמין ישראל בכל אינון אתרי ול"ג מן וכמה עד בכל אינון אתרי (אה"ל). ט) נ"א דאשתלימו. י) נ"א וי. יא) נ"א ישראל. יב) נ"א מוסיף לאתערא עליהון. יג) נ"א ל"ג עם. יד) נ"א בכל.

אותות המשיח

הסולם

מאמר

מעלמא. כי ע"י הארת קו אמצעי נתבטלו כל הדינים, וכחות השמאל נאבדים מן העולם, בר אינון מלכין דלא ימטון לתמן, דהיינו אותם הנמשכים מקליפות הימין, שלא באו לרומי שהיא שמאל, ויהדרון לאגחא קרבין אחרנין, כי בעת תקון הד' יגיע זמן של כחות הימין להלחם בישראל כמ"ש לפנינו. ומההוא זמנא מלכא משיחא יתער וכו', והיינו משיח בן דוד, הנמשך מן קו אמצעי, וע"כ מגיע זמנו להתגלות עם תקונו. וכל בני ישראל יתכנשון בכל אנון אתרי, כי אז מתחיל קבוץ גלויות, והם מתקבצים במקומותיהם ללכת לירושלים, אבל עוד אינם הולכים מטרם ביאת תקון הד', שהיא תקון המלכות, שתקבל הארת ג' הקוין בתוכה, ואז מתקבצים כל ישראל ובאים לירושלים.

תפא) עד דאשתלימו אינון שנין למאה וכו': עד שנשלמו השנים, והגיעו למאה שנים לא"ף הששי, אז יתחבר ה'ו' בה', שיספיקו תקוני ג' הקוין הנ"ל אל הד', שהיא המלכות, דהיינו תקון הד' הנ"ל, ואז והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' ואז יהיה קבוץ גלויות, ועתידים בני ישמעאל שהם הראש, לכל כחות הקליפות מימין כמו רומי, לכחות השמאל בזמן ההוא, להתעורר

וזה אמרו, וכדין יסתיימון נפשין מנופא, שמחמת הדינים והצרות שיהיו אז יתרוקנו כחות הנפשות שהיו פעם בגוף, כלומר לא לבד הנפשות מאותו הדור אלא הנפשות מכל הדורות שמיום בריאת העולם עד אז, שהיו פעם בגוף כולן יחלשו ויכלה כחם, עד ובעיין לאתחדשא, שהן צריכות ומזכרות להתחדש, תפ) בשבעין ותלת וכו': בשבעים ושלוש שנים, דהיינו אחר ז' שנים לגילוי משיח בן יוסף, כל מלכי העולם יתאספו לעיר הגדולה רומי, והקב"ה יעיר עליהם אש וברד ואבני אלגביש ויאבדו מעולם, ורק אותם המלכים שלא באו לרומי, ישארו בעולם, שיחזרו אח"כ לעשות מלחמות אחרות, ובזמן ההוא יעיר מלך המשיח בכל העולם, ויתאספו אליו כמה עמים וכמה צבאות מכל קצוי העולם, וכל בני ישראל יתאספו במקומותיהם.

פורוש, כי כאן נתתקן קו אמצעי, שענינו הוא להכניע השמאל באופן שיכלל בקו ימין, וכן ימין בשמאל, ואז נשלם המדרגה מכל הצדדים (כנ"ל ב"א דף ס"ז ד"ה וזה), וז"ש בשבעין ותלת כל מלכי עלמא, דהיינו כל אלו שכחם הוא משמאל, יתכנשון לנו קרתא רבתא דרומי, שהוא הראש לכל כחות השמאל, וקב"ה יתער ערייהו וכו' ויתאבדון (דמוי דף קייט ע"א)

מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על יי ועל משיחו. וכתוב * יושב בשמים
נ ישחק יי ילעג למו.

תפג) לבתר ו' זעירא, יתער, ל' לאתחברא, ו' ולחדשא נשמתין,
ב) דהוו עתיקין, בגין לחדתא עלמא, כמה דכתיב, י' ישמח יי במעשיו. ו' וכתוב
ג) יהי כבוד יי לעולם. לאתחברא כדקא י' יאות. ישמח יי במעשיו, לנחתא לון
לעלמא, ו' ולמהוי כלהון בריין חדתין, לחברא עלמין כלוהו כחד.

תפג) זכאין אינון, כל י' אינון, דישתארון בעלמא בסייפי אלף
י' שתיטאה, למיעל בשבתא, דהא כדין, איהו יומא חד לקב"ה בלחודוי
לאזווגא כדקא יאות, ולמלקט נשמתין חדתין, י' למהוי בעלמא, עם אינון
דאשתארו י' בקדמיתא, דכתיב י' והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש
יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם.

תפד) ו' והי אחר הדברים האלה והאלהים י' נסה את אברהם ויאמר
אליו אברהם ויאמר הנני. רבי יהודה, פתח ואמר, י' אתה הוא מלכי טו וגוי
דא הוא שלימו, דכל דרגין כחדא, דא בדא.

תפה) צוה ישועות יעקב, כל אינון שליחן, דעבדי שליחותא * בעלמא

מסורת הזהר

דרך אמת

- א) יושב בשמים ישחק: (שם) ח"ב נח: ח"ג נד.
- ב) ישמח ה' במעשיו: לעיל דף מ"ד ציון ד'.
- ג) יהי כבוד: שם. ד) והיה הנשאר בציון: לעיל לך דף קל"ח ציון ב'. ה) והיה אחר הדברים: לעיל
דף ק"כ ציון ד'. ו) אתה הוא מלכי: תהלים מ"ד.

חלופי גרסאות ח' גיא ארץ וגוי. כ' גיא ישחק וגוי. ג' גיא ירו. ד' גיא לחברא. ה' גיא מוסף ולחדשא עלמין.
ו' גיא ל"ג וכתוב (אה"ל) ז' גיא דיאות ח' גיא ולמהוי ט' גיא חדתאן. י' גיא ל"ג אינון
יא' גיא שתיטאי. יב' גיא למהוי. יג' גיא כקדמיתא. יד' גיא נסה וגוי. טו גיא ל"ג וגוי.

אותות המשיח

הסולם

מאמר

יחד עם כל עמי העולם, שלא באו לרומי כנ"ל,
לבא על ירושלים למלחמה. שכתוב, ואספתי
את כל הגוים אל ירושלים למלחמה וגוי'. וכתוב
יתיצבו מלכי ארץ וגוי'. וכתוב, יושב בשמים
ישחק וגוי'.

תפג) לבתר ו' זעירא וכו': אחר כך, דהיינו
אחר שכל כחות הס"א הימין והשמאל
יאבדו מהעולם, יתעורר ו' הקטנה, שהוא יסוד
ד'א. להתחבר עם ה', ולחדש נשמות הישנות,
דהיינו כל אותם שהיו בנוף, מעת בריאת העולם עד
אז, (כנ"ל דף קל"א ד"ה וכד עש"ה) כדי לחדש
העולם, שהוא המלכות כמו שכתוב, ישמח ה'
במעשיו. וכתוב יהי כבוד ה' לעולם, פירושה
כדי שתתחבר ה' עם הו' כראוי. ישמח ה'
במעשיו, פירושו, להוריד מעשיו. שהם הנשמות
שנחדשו לעולם, שתהינה כולם בריות חדשות,
ויתחברו כל העולמות כולם כאחד.

מאמר והאלקים נסה את אברהם.
תפד) ויהי אחר וגוי' ויאמר הנני: ר' יהודה
פתח ואמר. אתה הוא מלכי אלקים
וגוי', זה הוא שלימות כל המדרגות כאחד
קשורות זו בזו. כי יש בכחוב הזה חג"ת ומלכות,
שהם כללות כל המדרגות. כי אתה הוא חסד
בסו"ה אתה כהן לעולם. אלקים הוא גבורה. הוא
הוא ת"ת. מלכי הוא מלכות.

תפג) זכאין אינון וכו': אשרי הם כל אלו
שישארו בעולם בסוף אלף הששי
(דמו"י דף קיט ע"א * דף קיט ע"ב)

תפה) צוה ישועות יעקב: פירושו, שכל אלו
השליחים העושים שליחות בעולם
יהיו

דליהוי כלהו, מסטרא דרחמי, א' ולא ב' להו מסטרא דדינא, בגין דאית ב' מארי שליחן, מסטרא דרחמי, ומסטרא דדינא ד' קשיא. אינון שליחן, דאתיין מסטרא דרחמי, לא עבדי, שליחותא דדינא, בעלמא כלל.

תפו) ואי תימא, הא מלאכא, דאתגלי ליה לבלעם, הא תנינן, שליחא דרחמי ב' הוה, ואתהפך לדינא. לא. לעולם ו' לא אשתני, אלא שליחא דרחמי הוה, ז' לאגנא ערייהו דישראל, ח' ולמהוי סניגוריא עלייהו, ט' ולקבליה, י' הוא דינא, וכך אורחוי דקב"ה, כד י' אוטיב לדא, ההוא טיבו, דינא לדא. כך י' הא שליחא דרחמי, הוה להו לישראל, ולבלעם אתהפך לדינא. בג"כ צוה ישועות יעקב, אמר דוד, פקיד על עלמא, כד ישתלחון ב' שליחאה, י' די טו להיין מסטרא דרחמי.

תפז) רבי אבא אמר, צוה ישועות יעקב, דאינון טו גו י' גלוותא, וישתכח פורקנא י' להון, גו גלותהון. ת"ח, י' תושבחן דאבהון, יעקב הוה, ואלמלא יצחק, לא אתא יעקב לעלמא, ובגין כך, צוה ישועות יעקב דא יצחק, דכיון דאשתזיב ב' יצחק, ישועות יעקב הו.

תפח) ויהי אחר הדברים האלה, ר' שמעון כ' אמר, כ' הא תנינן, ויהי בימי, על צערא אתמר, ויהי אע"ג דלא כתיב בימי, ח' ב' טפסי דצערא אית

דרך אמת

ה) טופס הנער י' בו סנא הסנן לקרני עליו.

חלופי גרסאות א' נ"א ל"ג מן ולא עד ומסטרא דדינא. ב' נ"א להוי. ג' מאריה. ד' נ"א קשיא. ה' נ"א מוסיף הוה הוא ולוהו אה"ל לישראל. ו' נ"א ולא. ז' נ"א מוסיף רחמי לאגנא. ח' נ"א ולמיהוי. ט' נ"א ולקבלי. י' נ"א ל"ג היא. י"א נ"א מוסיף איטיב להון. ונ"א להון לישראל. ול"ג מן לדא עד כך. י"ב נ"א הוה. י"ג נ"א שליחא. ונ"א שליחא ונ"א שליחן (אה"ל) י"ד נ"א דלהון (אה"ל) טו נ"א ליהויין. טז נ"א ל"ג גו. י"ז נ"א גלותא. יח נ"א דלהון ונ"א דלהו. י"ט נ"א תושבחתא. כ' נ"א מוסיף יצחק שעל גבי המזבח פסק זוהמתו ויעקב יצא טהור בלא בחירת רע מצד יצחק ועשו מצד רבקה בלא בחירת טובה כלל א"כ השבטים גרם להם הוהמא מצד האם מצד לבן (הרמסק) כ"א נ"א פתח. (אה"ל) כ"ב נ"א ל"ג הא. כ"ג נ"א טיפסו (אה"ל).

מאמר	הסולם	והאלקים נסה את אברהם
<p>יהיו כולם מצד הרחמים, ולא יהיו מצד הדין, בנין דאית מארי וכו': משום שיש בעלי השליחות מצד הרחמים, ומצד דין הקשה, ואלו השליחים הנאים מצד הרחמים, אינם עושים בעולם, שליחות של דין כלל.</p>	<p>יהיו כולם מצד הרחמים, ולא יהיו מצד הדין, בנין דאית מארי וכו': משום שיש בעלי השליחות מצד הרחמים, ומצד דין הקשה, ואלו השליחים הנאים מצד הרחמים, אינם עושים בעולם, שליחות של דין כלל.</p>	<p>ולבלעם נהפך לדין. ועל כן בקש, צוה ישועות יעקב, אמר דוד, צוה על העולם, כאשר ישלחו שליח. יהיה מצד הרחמים.</p>
<p>תפו) ואי תימא וכו': ואם תאמר הרי המלאך שנגלה-לו לבלעם, הרי למדנו שהיה שליח של רחמים ונהפך לדין, הרי, ששליח של רחמים יכול לעשות דין, ומשיב, לא, לעולם לא נשתנה לעשות דין, אלא שליח של רחמים היה להגן על ישראל, ולהיות מליץ טוב עליהם, ולעומתו, לבלעם היה דין.</p>	<p>תפו) ואי תימא וכו': ואם תאמר הרי המלאך שנגלה-לו לבלעם, הרי למדנו שהיה שליח של רחמים ונהפך לדין, הרי, ששליח של רחמים יכול לעשות דין, ומשיב, לא, לעולם לא נשתנה לעשות דין, אלא שליח של רחמים היה להגן על ישראל, ולהיות מליץ טוב עליהם, ולעומתו, לבלעם היה דין.</p>	<p>תפז) רבי אבא אמר, צוה ונ': רא"א, צוה ישועות יעקב, מירוש, שהתפלל על יעקב, שהם בגלות, שיהיה להם ישועה בעת הגלות. בוא וראה, תפארת האבות היה יעקב, ואלמלא יצחק לא היה בא יעקב לעולם, ומשום זה, צוה ישועות יעקב, היינו יצחק, שהוא ישועתו של יעקב, כי כיון שנצל יצחק בעקדה, ישועת יעקב היה.</p>
<p>וכך ארחוי וכו': וכך דרכיו של הקב"ה, כשמטיב לזה, נמצא הטובה זו, שהוא דין לזה, כך זה, שליח של רחמים היה לישראל (יפו"י דף קי"ט ע"ב)</p>	<p>וכך ארחוי וכו': וכך דרכיו של הקב"ה, כשמטיב לזה, נמצא הטובה זו, שהוא דין לזה, כך זה, שליח של רחמים היה לישראל (יפו"י דף קי"ט ע"ב)</p>	<p>תפח) ויהי אחר הדברים האלה: ר' שמעון אמר, הרי למדנו, ויהי בימי, על צער נאמר, ואם כתוב ויהי, אע"פ שאינו כתוב בימי, נמצא בו גם כן טופס של צער, ויהי אחר</p>

וירא

קמו

ביה. ויהי ה' אחר, ב' בתר דרגא תתאה, דכל דרגין עלאין, ומאן איהו, דברים, כד"א, א' לא איש דברים אנכי.

תפט) ומאן ב' הוה בתר דרגא דא, והאלהים נסה את אברהם. דאתיא יצר הרע, לקטרגא קמי קב"ה. הכא אית לאסתכלא, והאלהים נסה את אברהם. את יצחק מבעי ה' ליה. דהא ב' יצחק, בר תלתין ושבע שנין הוה, והא אבוי, לאו בר עונשא דיליה הוה, דאלמלא אמר יצחק, לא בעינא, לא ד' אתענש אבוי עליה, מאי טעמא, והאלהים נסה את אברהם, ולא כתיב ה' נסה את יצחק.

תצ) אלא, את אברהם ודאי, דבעי לאתכללא בדינא, דהא י' אברהם, ז' לא הוה ביה דינא כלל, מקדמת דנא, ח' והשתא אתכליל מיי"א באש"א. ואברהם, לא הוה שלים, עד השתא, דאתער למעבד דינא, ס' ולא תקנא ליה באתריה.

תצא) וכל יומיו, לא הוה שלים, עד השתא י' דאתכליל (ב) י"א מיי"א באש"א, ואש"א י"ב במיי"א, ובג"כ והאלהים נסה את אברהם, ולא את יצחק, דאזמין י' אברהם, לאתכללא בדינא, וכד עביד דא, עאל אש"א י"ד במיי"א,

דרך אמת

(ב) ר"ל ב' ופקודי נ"ז א. (ב) קס"ד ב' וק"ד א. (א) לא איש דברים: (שמות ד') ח"א קצב: ח"ב כה: (ב) יצחק בר ל"ז שנין הוה: ח"א קכג. ר"ל:

חלוסי גרסאות א' נ"א מוסיף אחר מאי אחר. ונ"א מוסיף אחר הדברים מאי אחר הדברים: (אה"ל) ב' נ"א ל"ג בחר. ג' נ"א מוסיף הוה דא. ד' נ"א יתענש. ה' נ"א מוסיף והאלקים נסה. ו' נ"א ל"ג אברהם. ז' נ"א לאו. ח' נ"א השתא. ט' נ"א ולא תקנא ביה (אה"ל) י' נ"א דאשתלים. י"א נ"א מיי"א. יב' נ"א במיי"א. יג' נ"א באברהם. יד' נ"א במיי"א.

מאמר

אחר, פירושו, אחר מדרגה התחתונה של מדרגות העליונות דאצילות, ומי היא, היא דברים, דהיינו מלכות, כמו שאתה אומר לא איש דברים אנכי.

תפט) ומאן דוה בתר וכו': ומי הוא אחר מדרגה זו, אחר המלכות, היינו והאלקים נסה את אברהם, שבא משם היצר הרע לקטרג לפני הקב"ה, ועל כן נסה את אברהם. ושיעור הכתוב, ויהי אחר הדברים, ויהי קטרוג יצר הרע, שמקומו הוא אחר המלכות הנקראת דברים, וע"כ והאלקים נסה את אברהם.

הכא אית לאסתכרא וכו': כאן יש להסתכל, שכתוב, והאלקים נסה את אברהם, את יצחק היה צריך לומר. שהרי יצחק כבר היה בן שלשים ושבע שנה, ואביו כבר לא היה בן עונשין עליו, שיענש בשבילה ואלמלי אמר יצחק איני רוצה, לא היה אביו נענש עליו, ואם כן מה הטעם שכתוב, והאלקים נסה את אברהם, ולא כתוב, נסה את יצחק.

תצ) אלא את אברהם ודאי וכו': ומשיב, אלא ודאי שצריך לומר, את אברהם (דטו"י דף קי"ט ע"ב)

הסולם

שהוא היה צריך להכליל בדין, כי לא היה שום דין באברהם מקודם לכן, אלא כולו חסד, ועתה נכלל מים באש, חסד כדיו, ואברהם לא היה שלם עד עתה, שנתערר לעשות דין ולתקן הדין במקומו. פירושו. כי אין הארת החכמה אלא בקו שמאל, וע"כ מטרם שאברהם נכלל ביצחק שהוא קו שמאל, לא היה שלם, שהיה מחוסר הארת החכמה, ועל ידי מעשה העקדה נכלל ביצחק ונתערר על ידו בהארת החכמה ונשתלם. ונ"ש שנתערר לעשות דין, בעקדה, ועל ידי זה נתתקן הדין, שה"ס הארת שמאל, במקומו, דהיינו שנכלל במקומו של אברהם שהוא חסד.

תצא) וכל יומיו לא הוה שלים וכו': וכל ימיו לא היה שלם עד עתה, כנ"ל בסמוך, שנכלל מים באש, ימין בשמאל, ואש במים, שמאל בימין. ומשום זה, והאלקים נסה את אברהם, ולא את יצחק, כי הקב"ה הזמין את אברהם שיהיה נכלל בדין. בסוד השמאל, וכאשר עשה מעשה העקדה נכנס האש במים, שהדין נכנס בחסד, ונשלם זה עם זה. כפ"ש לעיל

והאלקים נסה את אברהם

ואשתלים ^ב דא עם דא. ^ג ודא עביד דינא, ^ד לאתכללא דא בדא, וכדין יצר הרע, אתא לקטרגא עליה דאברהם, דלא אשתלים כדקא יאות, עד דיעביד דינא ביצחק, דיצר הרע, אחר הדברים איהו, ואתא לקטרגא.

תצב) ותא חזי, רזא דמלה, אע"ג דקאמרן דאברהם ^ד כתיב, ולא ^ה יצחק, ו יצחק ^ו נמי ^ז אתכליל ביה, בהאי קרא, ^ח רזא דכתיב, והאלהים נסה את אברהם. נסה לאברהם, לא כתיב, אלא את אברהם, ^ט את דייקא, ודא יצחק. דהא ^י בההיא ^{יא} שעתא, בגבור"ה תתאה ^{יב} שריא, כיון דאתעקד, ואזדמן בדינא, על ידא דאברהם, כדקא יאות, כדין אתעטר באתריה, בהדיה דאברהם, ואתכלילו אש"א ^{יג} במי"א, ^{יד} וסליקו לעילא, וכדין אשתכח ^{טו} מחלוקת כדקא יאות, ^{טז} מיא ^{יז} באשא.

תצג) מאן ^{יח} חמא אבא רחמנא, ^{יט} דאתעביד אכזר. אלא, בגין לאשתכח מחלוקת ^כ מיא באשא, ולא אתעטרא ^{כא} באתריהו, עד דאתא יעקב, ^{כב} ואתתקן ^{כג} כלא, כדקא יאות, ואתעבידו תלתא אבהן ^{כד} שלמין, ואתתקנו עלאי ותתאי. תצד) ^{כה} ויאמר קח נא את בנך. וכי היאך יכיל אברהם, דאיהו סבא. אי תימא, בגין דיצחק, לא ^{כו} נפיק מרשותיה כלל, יאות. אבל, כד"א ^{כז} קח את

דרך אמת

(א) כמיקונים יצחק ק"ן חיי והיינו יסוד. (ב) פ"י שיהי ננכרה דנוקבא וחס"כ עלה ננכרה דלכונא. (א) ויאמר קח נא את בנך: לעיל דף ק"ב ציון ד. (ב) קח את אהרן: לעיל דף כ"ה ציון א'.

חלופי גרסאות א ג"ג דא עם דא (אה"ל) ז ג"א מוסיף דא אהרן [אהרין] ורא. ז ג"א ל"ג לאתכללא דא בדא. ד ג"א ל"ג כתיב. ס ג"א ליצחק. ו ג"א ל"ג יצחק נמי אתכליל ביה. ז ג"א ל"ג נמי ח ג"א אכליל. ו ג"א אתכליל ס ג"א מוסיף רזא הוא. י ג"א בההוא. יא ג"א מוסיף תלייא ושרייא [ושריא] יב ג"א ומיאי יב ג"א וסלקא (אה"ל) יד ג"א מחלוק סו ג"א מיאי סו ג"א ואשא. יז ג"א עבר. יח ג"א דאתעבר. יט ג"א מיאי. כ ג"א מוסיף באתריהו כדקא יאות. כא ג"א ואתתקין ככ ג"א ליה. כג ג"א שליטין. כד ג"א נפק.

מסורת הזהר

והאלקים נסה את אברהם בגבורה שעלה לבניה. ואז נתישב המחלוקת כראוי. כי עשו שלום ביניהם, שנכללו אש ומים זה מזה. (ע"י לעיל ב"א דף רפ"ד ד"ה א"ר יצחק)

תצג) מאן חמא וכו': מי ראה אב רחמן שיעשה אכזר על בנו, אלא כדי ליישב את המחלוקת, להכליל מים באש, דהיינו חסד של אברהם באש של יצחק, ויתעטרו במקומם כנ"ל. והיה זה עד שבא יעקב, שה"ס קו האמצעי, ונתתקן הכל כראוי, ונעשו שלשה אבות שלמים, דהיינו שנעשו מרכבה ל' קוין העליונים, ונתתקן העליונים ותחתונים.

תצד) ויאמר קח נא את בנך וגו': ושואל, וכי איך יכול אברהם לקחת את יצחק בנו, הלא היה זקן, ואם תאמר, שהמירוש הוא, משום שיצחק לא יצא מרשותו, יעשה מה שאברהם יצוה אחרו, ועל זה נאמר קח. הוא מירוש טוב. אבל הוא כמו שאתה אומר, קח את

אהרן

מאמר

לעיל בדיבור הסמוך. וזהו עשה הדין של העקדה שיכלול זה בזה. ועל כן בא יצר הרע לקטרג על אברהם שלא נשלם כראוי, עד שיעשה הדין של העקדה ביצחק. כי היצר הרע נמצא מקומו אחר הדברים, אחר המלכות בסו"ה לפתח חטאת רובץ, (כנ"ל ב"א דף של"ט ד"ה מאי לפתח) ובא לקטרג.

תצב) ות"ח רזא דמלה וכו': וכוא וראה סוד הדבר. אף על פי שאמרנו, שכתוב אברהם. ולא יצחק, הנה יצחק גם כן נכלל במקרא הזה, שכתוב, והאלקים נסה את אברהם, נסה לאברהם אינו כתוב, אלא שכתוב, את אברהם, את הוא בדיק, והוא רומז על יצחק, כי בשעה ההיא, היה יצחק שורה בגבורה תחתונה, דהיינו בהנוכבא, כיון שנעקד ונועד בדין על ידי אברהם כראוי, אז נתעטר יצחק במקומו עם אברהם, ונכללו אש במים, ועלו למעלה, אברהם בחסד שעלה לחכמה, ויצחק

(רס"י דף קי"ט ע"ב)

וירא

קמט

אהרן ואת אלעזר בנו. אלא, בגין לאמשכא לון ה במלין, ו ולאדכרא לון, לרעותא דקב"ה, אוף הכא קח ו במלין. את בנך את יחידך אשר ו אהבת. ה הא * אוקמוה. ולך לך אל ארץ המוריה, כד"א אלך לי אל הר המור. ו לאתקנא באתרא דיתחזי.

תצה) * ביום השלישי ה) ויש"א ו אברה"ם א"ת עיניו וירא את המקום מרחוק. ביום השלישי, הא אוקמוה, אלא, כיון דאתמר, ו ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלהים, מאי טעמא, ביום השלישי וירא את המקום מרחוק. אלא, בגין דכתיב, ו כי ביצחק יקרא לך זרע. ודא הוא יעקב, דנפק מניה, והאי הוא ביום ה השלישי.

תצו) וירא את המקום מרחוק. כד"א ו מרחוק יי נראה לי. וירא את המקום. דא הוא יעקב, דכתיב ו ויקח מאבני המקום. אסתכל אברהם, ביום השלישי דאיהו דרגא תליתאה, וחמא ליה ליעקב, דזמין למיפק ו מניה. מרחוק, כמה דאמרן, מרחוק, ולא לזמן קריב.

דרך אמת

ה) ס"ח חמת:

מסורת הזהר

א) ביום השלישי ויש"א: בראשית כ"ב. ב) ויקם

וילך אל המקום: שם. ג) כי ביצחק יקרא:

לעיל לך קמ"ח ציון א'. ד) מרחוק ה' נראה לי: לעיל ט"ו ציון א'. ה) ויקח מאבני המקום:

(בראשית כ"ב) ח"א קמו: רלא: רכט: רעו: לעיל ב"א קס"ו ציון ב'.

חלוסי גרסאות א גיא במלין. ב גיא ולאדכרא. ג גיא במלין. ד גיא מוסיף אהבת את יצחק וגו'. ה גיא והא. ו גיא לאתקנא. ז גיא אברהם וגו'. ח גיא המקום וגו'. ט גיא מוסיף השלישי ונז' י גיא מיניה.

מאמר

הסולם

וירא את המקום מרחוק

ממנו. כי יצחק ה"ס קו שמאל שאין לו קיום רק ע"י קו אמצעי. שהוא יעקב. והוא נקרא ביום השלישי, כי אברהם יצחק יעקב ה"ס חג"ה. הנקראים ג' ימים, ונמצא יעקב שהוא ת"ת. הוא יום השלישי. וע"כ נסתכל ביעקב. שהוא קיומו של יצחק.

תצו) וירא את המקום מרחוק: הוא כמו

שאתה אומר, מרחוק ה' נראה לי.

שה"ס מן דחירק שבקו אמצעי. (כנ"ל דף י"ד דיה

הורמנוחא עש"ה) וירא את המקום. זה יעקב.

שכתוב בו, ויקח מאבני המקום. נסתכל אברהם

ביום הג', שהוא מדרגה הג', דהיינו ת"ת. וראה

שם את יעקב, שהוא עתיד לצאת ממנו, אבל

מרחוק שפירושו כמו שאמרנו, מרחוק, ולא

בזמן קרוב. פירוש. וירא את המקום מרחוק.

פירושו. שראה רק את המסך, אבל עוד לא

ראה אז את התקון של קו אמצעי, שנקרא

יעקב. דהיינו קונת החסדים היוצאת על מסך

דחירק. וראה כי תקון הזה יהיה בזמן רחוק.

וענין זה כבר נתבאר לעיל פרשת לך י"ג ד"ה ונתבאר.

לאמר

אהרן ואת אלעזר בנו. שהפירוש הוא רק להמשיך אותם בדברים, ולהזכירם לעשות רצון הקב"ה. אף כאן באברהם, הפירוש הוא קח. עם דברים, את בנך את יחידך אשר אהבת, וכבר בארוה. ולך לך אל ארץ המוריה, פירושו כמו שאתה אומר אלך לי אל הר המור, כדי לתקן במקום הראוי לתקן. פירוש. מור ומוריה אחד הוא. והוא מקום המקדש (כמ"ס בד"ה ב' ג') ושם מקום ראוי לתקון. וע"ז מביא הזהר ראה מהכתוב אלך לי אל הר המור, הנאמר בהקב"ה. שגם הקב"ה עצמו הולך שם לתקן את הנוקבא. וע"כ אמר הקב"ה גם לאברהם שילך שמה לתקן את עצמו ואת יצחק בנו.

מאמר וירא את המקום מרחוק

תצה) ביום השלישי וגו' וירא את המקום

מרחוק: ביום השלישי כבר בארוה

אלא, שיש לשאול, כיון שנאמר ויקם וילך אל

המקום אשר אמר לו האלקים, מהו הטעם

שנאמר, ביום השלישי וירא את המקום מרחוק,

מה מלמדנו בזה. ומשיב. אלא משום שכתוב כי

ביצחק יקרא לך זרע, וזהו משום שיעקב יצא

(דפו"י דף קי"ט ע"ב י' דף ק"ב ע"א)

תצו) אמר ליה רבי אלעזר, מאי שנחא איהו לאברהם, א כד נ אסתכל, וחמא דזמין למיפק, ג מניה יעקב. דהא כד אזיל ד למיעקד ליה ליצחק, לאו שנחא כל כך ה איהו ודיליה.

תצח) א"ל ח ודאי חמא ליה לייעקב, דהא מקדמת דנא, ידע אברהם חכמתא, ואסתכל השתא, ביום השלישי, דאיהו דרגא תליתאה, למעבד שלימו, וכדין חמא ליה לייעקב, דכתיב וירא את ה המקום. אבל השתא, קיימא ליה מלה מרחוק, בגין דאזיל י למיעקד ליה ליצחק, ולא בעא להרהר אבתריה דקב"ה.

תצט) מרחוק: חמא ליה, גו יא אספקלריאה דלא נהרא בלחודוי, ובגין כך, חמא ליה, ולא אתגלי כלא דאלו י א אספקלריאה דנהרא, י הוה שכיח, על האי י אספקלריאה דלא נהרא, אתקיים עליה אברהם, כדקא יאות, אבל מרחוק בלחודוי הוה, י מרחוק.

תק) מאי טעמא אסתלק, טו מהאי מלה, י אספקלריאה דנהרא בגין דהאי, דרגא דיעקב הוה, ובגין דיעקב עד לא אתייליד, לא אשתכח השתא

מסורת הזהר

א: אספקלריאה דנהרא: לעיל ב"ב קע"ב ציון ד'.

חלוסי גרסאות א גי'א חסכל. ז גי'א חסכל. ד גי'א למעקר. ה גי'א ל"ג מן איהו עד ליה לייעקב. ו גי'א ל"ג דיליה. ז גי'א ל"ג א"ל. ח גי'א ווא. ט גי'א מוסף המקום מרחוק (אח"ל). י גי'א למעקר. יא גי'א אספקלריא. יב גי'א אספקלריא. יג גי'א ל"ג מן הוה עד אתקיים. יד גי'א אספקלריא. וגי'א אספקלריא. (ד"א). טו גי'א ל"ג מרחוק. טז גי'א בהאי. יז גי'א אספקלריא.

מאמר

הסולם

וירא את המקום מרחוק

שראה אותו באספקלריאה שאינה מאירה, בלבד, דהיינו שראה את המסך דחירק של קו אמצעי, בלי קומת החסדים שיוצאת על המסך הזה, ומשום זה ראה אותו ולא נגלה לו בשלמות. כי אלו אספקלריאה המאירה, היא קומת אור החסדים, היתה נמצאת על האספקלריאה שאינה מאירה, שה"ס המסך, היה אברהם משיגו כראוי. אמנם לא כך היה אלא מרחוק בלבד היה דהיינו שראה רק בחינת מסך שלו המעכב על האור, ולא ראה את הזווג דהכאה שעליו, המוציא קומת אור החסדים.

תק) מאי טעמא אסתלק וכו': ושואל מהו הטעם שאספקלריאה המאירה נסתלקה מדבר הזה, דהיינו מהמסך כנ"ל, ומשיב, משום שזה הוא מדרגת יעקב, ומשום שעוד לא נולד יעקב לא נמצא עתה בחינתו שהוא קומת החסדים, על מדרגה הזו, שהוא המסך, ועוד, כדי שילך לעקוד אח בני ויקבל שכר. כי אם היתה אספקלריאה המאירה נמצאת על המסך, הרי היה משיג בבירור שיצא ממנו יעקב, ולא היה מקיים מצות הקב"ה לעקוד את בנו. וירא את המקום מרחוק וכו', ולפי זה, וירא את

תצו) אמר ליה ר' אלעזר וכו': א"ל ר"א. איזה שבח הוא לאברהם, כשנסתכל וראה שיעקב עתיד לצאח ממנו, הרי בעוד שהיה הולך לעקוד את יצחק, אין זה לו שבח כל כך, שזה מביאהו בהכרח להרהר ח"ו אחר דבריו של הקב"ה, כי אם יעלהו לעולה, איך יצא ממנו יעקב.

תצח) א"ל ודאי חמא וכו': אמר לו ודאי הוא שראה את יעקב, שהרי עוד מקודם העקדה היה אברהם יודע חכמה, דהיינו שהיה לו מוחין העליונים היוצאים על ג' קוין, אשר קו אמצעי הוא יעקב, ועתה נסתכל ביום השלישי, שהוא מדרגה ג', ת"ת, כדי להביא ממנו את השלמות. דהיינו להשלים המוחין שלו, שאין שלמות אלא מקו אמצעי, ואז אה"כ, שראה את יעקב, שנאמר וירא את המקום, דהיינו שראה את קו האמצעי שנקרא יעקב, אבל עתה עמד לו הדבר מרחוק שלא היה יכול להשיג אותו, משום שהלך לעקוד את יצחק, ולא רצה להרהר אחר הקב"ה, שאמר לו להעלותו עולה, וע"כ לא השיג היטב את קו אמצעי, שהוא יעקב, כנ"ל בסמוך.

תצט) מרחוק חמא ליה וכו' מרחוק, היינו (רמזי רף ק"כ ע"א)

על ה' האי ב דרגא. ותו, בגין י דיהך ויקבל אגרא. וירא את המקום ד מרחוק. דא יעקב, כמה דאתמר מרחוק, דלא זכה ב' ביה, תקא) * ויבאו אל המקום אשר י אמר לו האלהים וגו'. י רמיז הכא, דאע"ג דאתו מ' לשהוא ראייה, ט וחמא ליעקב, אמר אברהם, ודאי קב"ה ידע בגוונא אחרא דאתחזי, מיד ויבן שם אברהם את המזבח וגו'. תקב) מה כתיב לעילא, ב' ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי, הא אוקמה. אבל מאי טעמא, לא י אתיב ליה י' מיד. י' אלא, בגין דהא אסתלק, מרחמי דאבא על ברא, י' ובגין כך, כתיב הנני בני, הנני דאסתלקו רחמי ואתהפך לדינא.

תקג) ב' ויאמר אברהם, ולא כתיב, ויאמר אביו. דהא לא קאים עליה י' כאבא, אלא בעל מחלוקת, הוה ביה. אלהים יראה לו השה. יראה לנו מבעי ליה, מאי יראה לו. אלא, א"ל אלהים יראה לו לגרמיה, כד איהו טו יצטריך, אבל השתא בני, ולא טו אמרא. מיד וילכו שניהם יחדו.

דרך אמת

מסורת הזוהר

ה) [כח"ג] מהרמ"ק לית ספרים דל"ג זה: ז) [כח"ג] לא יעלה בעת דכניס כפסעו דלכרכס לא חמא ליה ליעקב דהא לא מית עד דהוה בן ס"ו שנה דהא בן ס' ליעקב טולד ותיב אברהם קעיה ע"ה ציזוי דיעקב ס"ו בטר דאחיליד יעקב חגל לא זכה ליה רחמי בעיני כה"ל עלמא כד אסתקין יעקב להאי מקום על הקונוי כד לקח מאבני המקום כד קיפל קב"ה איי החוסי וכו' סוד נעלם וע"י שליח.

חלוסי גרסאות א' ניא בהאי וליג על. ב' ניא דרג. ג' ניא דהך. ד' ניא ליג מרחוק. ס' ניא מוסיף ביה א' ראייה בעיניו בהאי עלמא אלא מרחוק מנו האי דרגא דהא כד אתא יעקב ז' מית הוה אברהם ואסתלק מעלמא וירא את המקום מרחוק אבל לא בראייה אחרא [אחרינא] ו' ניא אמר וגו'. ז' ניא חמא. וניא רמו. ח' ניא להייה. ט' ניא וחמו. י' ניא אחייהיב י' ניא מדי. וניא מיד. י' ניא אמר ליה. י' ניא בנין. י' ניא דאבא. טו' ניא אצטריך. וניא יצטרך. טז' ניא אמרה.

מאמר

הסולם

וירא את המקום מרחוק

את המקום מרחוק, היינו שראה את יעקב כמו שבארנו. מרחוק פירושו, שלא זכה בו, כי לא השיגו, כמבואר.

לא השיב לו כלום עד שאמר פעם שנית, אבי, ואז השיב לו, הנני בני. ושואל הזוהר, למה לא השיב לו כלום על אמירה הראשונה. אלא בגין וכו': ומשיב, אלא משום שאברהם נסתלק מרחמי אב על בנו, ובא למדת הדין. וע"כ לא ענהו על אמירה הראשונה. ומשום זה אמר הנני בני, הנני דאסתלקו רחמי ונהפך לדין. פירושו, אני רומז על מדת הדין. והנני הואי כמו דנה אנני, שפירושו שירד לדין.

תקג) ויאמר אברהם: ואינו כתוב ויאמר אביו, והוא, משום שלא היה עמו כאב,

אלא היה בעל מחלוקת שלו. אלקים יראה כו' הש"ה. ושואל, יראה לנו, היה צריך לומר ולא יראה לו. ומשיב, אלא אמר לו, אלקים יראה לו, לעצמו, בעת שיהיה נצרך לזה, אבל עתה בני, לעולה, ולא שיה. מיד וילכו שניהם יחדו. שיצחק הלך כרצון אביו.

תקא) ויבאו אל המקום וגו': הכתוב מרמו כאן שאע"פ שבא לאותו ראייה וראה את יעקב. כנ"ל, אמר אברהם ודאי הוא שהקב"ה, שאמר לו לעקוד את יצחק, יודע זה באופן אחר כראוי. מיד ויבן שם אברהם את המזבח. כלומר, שאע"פ שראה שיצחק יוליד את יעקב, עכ"ז לא הרעה, ובטל את דעתו מפני הקב"ה. ובנה את המזבח וכו'.

תקב) מה כתיב לעילא וכו': מה כתוב למעלה מזה ויאמר יצחק אל אברהם אביו, ויאמר אבי, וכבר בארוהו, אבל מהו הטעם שלא השיב לו כלום. פירושו, כי כתוב כאן ב' פעמים ויאמר, שכתוב ויאמר יצחק אל אברהם אביו. ואח"כ ויאמר אבי, ועל אמירה הראשונה

(דמרי דף ק"כ ע"א)

תקד) רבי שמעון, פתח ואמר, * הן אראלם צעקו ^א חוצה מלאכי שלום
מר יבכיון. הן אראלם, אלין מלאכי עלאי. צעקו, ^ב בהיא שעתא. ובעו
לקיימא, על ^ג ההיא מלה. דכתיב, ^ד ויוצא אותו החוצה. ^ה בגין כך, צעקו
חוצה.

תקה) מלאכי שלום. אלין אינון מלאכין אחרנין, דהוו זמינין, למיהך
קמיה דיעקב, ^ו ובגיניה דיעקב, אבטח לון שלימו קב"ה, דכתיב ^ז ויעקב
הלך ^ח לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. ואלין אקרון מלאכי שלום, כלהו
בכו, כד חמו ליה לאברהם, דעקיד ליה ליצחק, ואזדעזעו עלאי ותתאי, וכלהו
עליה דיצחק.

תקו) ^י ויקרא אליו מלאך ^{י"א} וגו', ^{י"ב} פסיק טעמא ^{י"ג} בגוויהו, דלאו
^{י"ד} אברהם בתראה, כקדמאה, ^{י"ה} (בתראה *) שלים, קדמאה לא שלים, כגוונא
דא, שמואל שמואל, בתראה שלים. קדמאה לא שלים. בתראה נביא, קדמאה
לא נביא. אבל משה משה, לא פסיק, בגין דמיומא דאתייליד, לא אעדי מניה
שכינתא. אברהם אברהם: רבי חייא אמר, בגין לאתערא ליה, ברוחא ^{י"ז} אחרא,
בעובדא אחרא, ^{י"ח} בלבא אחרא.

דרך אמר

(ה) נשא בלידה למי קציו ע"ה.

מסורת הזהר

(א) הן אראלם צעקו חוצה: לעיל פ' נח י"ח
ציון ב'. (ב) ויוצא אותו החוצה: לעיל לך ק"י
ציון א'. (ג) ויעקב הלך לדרכו: (בראשית ל"ב)
ת"ז ח"ט קא. קט: (ד) ויקרא אליו מלאך ה': (בראשית כ"ב) ח"ג קפז: (ה) אברהם - משה
משה: ח"א ס. ח"ג קלח. קפז:

חלוסי גרסאות א נ"א חוצה וגו'. ב נ"א בהווא. ג נ"א הווא. ד נ"א ל"ג בגין כך צעקו חוצה. ה נ"א
ובגיניה. ונ"א ובגין (אה"ל) ו נ"א לדרכו וגו'. ז נ"א ל"ג מן פסיק עד בתראה. ח נ"א בגוויהו.
ט נ"א אחרנא. י נ"א ל"ג בלבא אחרא.

מאמר

הסולם

אברהם אברהם

תקד) ר' שמעון פתח וכו': ר"ש פתח ואמר.
הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום
מר יבכיון. הן אראלם, אלו הם מלאכים
העליונים. שצעקו בשעה ההיא, שנעקר יצחק
ורצו שתתקיים דבר ההוא שכתוב, ויוצא אותו
החוצה וגו', דהיינו ברכת הורע. משום זה כתוב
צעקו חוצה.

תקה) מלאכי שלום: אלו הם מלאכים אחרים,
שהיו עתידים ללכת לפני יעקב,
ובשביל יעקב, הבטיח אותם תקב"ה את
השלימות. שכתוב ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו
מלאכי אלקים. ואלו נקראים מלאכי שלום,
כולם בכו כשראו את אברהם שעקד את יצחק,
ונזדעזעו עליונים ותחתונים, וכולם על יצחק.

מאמר אברהם אברהם

תקו) ויקרא אליו מלאך ה' וגו': אברהם אברהם
מפסיק טעם ביניהם, דהיינו טעם
הנקרא פסיק, שזה יורה, שאברהם האחרון אינו
(דמיי דף קיב ע"א ט) דף קיב ע"ב)

תקו) ר' ה' יהודה אמר, אתבריר יצחק, ואסתליק ב ברעותא, ג קמי
 ד קביה, כריחא דקטרת בוסמין, דקרבין כהנייא קמיה, תרין ה זמנין ביומא,
 ואשתלים קרבנא. דהא ה' צערא דאברהם הוה, בשעתא דאתמר ליה, אל
 תשלח ירך אל ה' הנער ואל תעש לו מאומה. חשיב דקרבניה לא אשתלים,
 ולמגנא עבד וסדר כלא, ובנה מזבח. מיד * וישא ' אברהם את עיניו וירא
 והנה ה' איל אחר וגו'.

תקה) הא תנינן הוא ה' איל דאתברי י בין השמשות הוה. ובן שנתו היה;
 כד"א ב כבש אחד בן שנתו. והכי אצטריך, ואת אמרת בין השמשות. אלא
 ה' אתפקד חילא, לאזדמנא ההוא י' אימרא, בשעתא דאצטריך ליה לאברהם.
 י' כמה י' דכל טו אינון מלין, דהוה בין השמשות, אתמנא חילא, טו לאזדמנא
 ז' ההוא י' מלה בשעתא דאצטריך ליה. הכי נמי, האי איל, דאתקריב
 תחותיה דיצחק.

תקט) פתח ואמר ג בכל צרתם לא י' צר ומלאך פניו הושיעם וגו'.
 תא חזי, בכל צרתם דישראל, כד אזדמן לון כ עאקו, כתיב לא כל באליף,
 וקרי כ' בוא'ו, בגין דקביה עמהון בעקו. לא כ' באליף, אתר עלאה כ' יתיר,

דרך אמת

מסורת הזוהר

ה' גליון זהו דעני לאברהם כהר המוריה שהמליא לו (א) וישא אברהם את עיניו: (שם) ח"א קטו.
 האיל, (ב) בעל לכת הספיר היה גורם כזה ע"ס. ח"ג לה. (ג) כבש אחד בן שנתו: במדבר ז'.
 (ג) בכך צרתם לא צר: (ישעיה סג) ח"א קכ:
 רח: ח"ב קסה. ח"ג קצז: רב: ריט: רנה: ת"ו ט.

הלופי גרסאות ה' ג"א אלעזר. כ ג"א רעותא. ג ג"א קמיה ד ג"א דקב"ה ה' ג"א זימנין ו ג"א הנער וגו'.
 ז ג"א אברהם וגו' והנה. ה' ג"א איל וגו'. ט ג"א האיל. י ג"א בין השמשות היה ובשנתו הוה
 כד"א (ד"א) ונ"א בין השמשות היה כד"א כבש אחד בן שנתו והכי אצטריך והא יצחק לא הוה בעלמא אלא. ונ"א בין
 השמשות (היה) ובן שנתו הוה כד"א כבש [אחת] (תמים) בן שנתו וגו'. והכי אצטריך ואת אמרת דאתברי בין השמשות
 והא יצחק לא הוה בעלמא אלא. ונ"א והכי אצטריך ואת אמרת בין השמשות. ותו והא יצחק לא הוה בעלמא אלא
 י' ג"א אתמקיד. יכ ג"א אמרא. יג ג"א ל"ג כמה. יד ג"א וכל ול"ג כמה. טו ג"א אינון ונ"א אליון (אה"ל). טז ג"א
 דהתא מלה לאזדמנא (אה"ל). יז ג"א להתוא. ונ"א ההיא (ד"א). יח ג"א זמנא. יט ג"א צר וגו'. כ ג"א עאקו
 כל ג"א בא'. ככ ג"א בו"ו. כג ג"א בא'. ונ"א מוסיף באליף אהיה (אה"ל). כד ג"א שפיר.

מאמר

הסולם

אברהם אברהם

תקו) ר' יהודה אמר וכו': רי"א, יצחק נתברר ונחעלה לרצון לפני הקב"ה. בעקדתו על המזבח, כריח של קטרת הסמים שהיו מקריבים לפניו הכהנים ב' פעמים ביום, והקרבת נשלים, כמו שהיה נקרב ונשרף לריח ניחוח לפני ה'. כי אברהם היה מצטער בשעה שנאמר לו, אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה, שחשב, שקרבנו לא נשלם. ולחנם עשה וסדר הכל ובנה מזבח. מיד וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר וגו'. והקריבו תחת יצחק, וזוה נשלם.

תקה) הא תנינן וכו': הנה למדנו, שהוא, איל שנברא בין השמשות היה. והרי ובן שנתו היה, כמו שאתה אומר כבש אחד בן שנתו. (רש"י דף ק"כ ע"ב) לא

אף על גב, דלאו בהווא אתר, רוגזא ועקו, להתם לעילא, מטא עקתא דישראל. לא ב' באליף, כד"א * הוא עשנו ולא אנחנו. כתיב ב' באליף, וקרי ב' בואיו.

תקי) ומלאך פניו הושיעם. ד והא איהו עמהון, בהווא ה' עקו, ואת אמרת הושיעם. ו' אלא מושיעם לא כתיב אלא ' הושיעם מקדמת דנא, ה' דאיהו זמין, ה' בהווא עקו, למסבל עמהון. תא חזי, בכל זמנא דישראל אינון בגלותא, שכינתא עמהון בגלותא, והא אוקמוה, דכתיב ב' ושב יי' אלהיך את שבותך ורחמך וגו'.

תקיא) ד"א ומלאך פניו הושיעם, דא שכינתא, י' דאיהי עמהון בגלותא (ה' ואת אמרת דאיהו הושיעם. אלא הכי הוא ודאי, י' דאלין אינון, י' משכנותיו דקביה בגלותא, ובגין דשכינתא עמהון, קביה אדכר לון, לאוטבא לון, ולאפקא לון מן י' גלותא, דכתיב ב' ואזכור את בריתי, בקדמימא, ולבתר י' ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) דוא עשנו ורא אנחנו: לעיל ס' נח ס"ב ציון ו'. ב) ושב - את שבותך: (דברים ל') ח"א קצו. ח"ג כב. צו קטו. קצב. רע. רצו: ג) ואזכור את בריתי: לעיל ס' נח ע"ס ציון ב'. ה) ואם אמרת דאיהו הושיעם וכי פי' היה עמהון בגלות הא לין חנוס מחיר ענמו אלא הכי הוא וכי פירוש שמרוב חסותו בישראל עתה עמם חיבתו היסודית שלין חיבה יסודית כמו היא ית' לשוף מחשבה זו ולא זו מחשבה וכו' ושלחה להיותו ביניהם כד"א ובפשטתם שלחה וגו' ומלאך פניו הושיעם מפני שמלאך פניו עמם על כן הושיעם וכו' פי' ושלח מלאך וגו' שלח מלאך להיות עמו ובשיליו ויוניאטו מתמרים עי' סי' ויקהל רי"ז ב'.

חלופי גרסאות ה' ג"א באי. כ' ג"א באי. נ' ג"א ברי. ד' ג"א דהא. ה' ג"א ליג עקי. ו' ג"א ל"ג אלא. ונ"א ל"ג מן אלא עד אלא. ז' ג"א מושיעם. ח' ג"א מוסיף דאיהו עקו. ט' ג"א באיהו. י' ג"א ואיהי. י"א ג"א דאלין. יב' ג"א משכנותיו. יג' ג"א בגלותא וליג מן. יד' ג"א ל"ג ועתה.

מאמר

הסולם

בכל צרתם לו צר

לא עם א', שפירושו שאינו מצטער, הוא במקום יותר עליון. ואע"פ שאין שם במקום ההוא כעס וצרה. ששם נאמר עוז וחדוה במקומו, עכו מגיע שם למעלה צרות ישראל. לא בא' דומה כמו שאתה אומר, הוא עשנו ולא אנחנו, שכתוב בא' וקורים בו'.

תקי) ומלאך פניו הושיעם: שואל, והרי הוא נמצא עמהם בצרה, כי מחיל לומר בכל צרתם לו צר, ואתה אומר דושיעם, אם נמצא עמהם בצרה עוד לא הושיעם. ומשיב אלא מושיעם לא כתנב, רק הושיעם, לשון עבר, מקודם לכן, ופירושו, שהושיעם בזה, שנמצא עמהם באותה הצרה, וסובל עמהם. בוא וראה בכל פעם שישראל הם בגלות גם השכינה עמהם בגלות, ובארוהו שכתוב ושב ה' אליך את שבותך ורחמך, שהיה לו לומר, והשיב את שבותך, ואומר ושב, ללמדך שהשכינה עמהם בגלות, וע"כ אומר ושב שסובל על עצמו כביכול. תקיא) ד"א ומלאך פניו הושיעם: זו

(דמויי דף קיב ע"ב)

תקיב) וגם ה' ראיתי. לאסגאה י' ראה אחרא, י' דאיהו קדמאה דכלא, וכתוב * ויזכור אלהים את בריתו, דא שכינתא. את י' אברהם, לאברהם מבעי ליה, אלא את אברהם, דא ה' הוא, חברותא וזוגא דילה, באבהו. את אברהם, דא הוא, מערבית דרומית. את יצחק, דא הוא, צפונית מערבית. ואת יעקב, דא י' הוא, זוגא חדא, כללא חדא, זוגא שלים, כדקא יאות. תקיב) כגוונא דא, את השמים, י' דא הוא, כללא מדת לילה ביום. ואת הארץ, דא מדת יום בלילה כחדא. אוף הכא, בכלהו את, וביעקב ה' ואת, ה' למהוי כלא, זוגא חדא, דלא י' מתפרשין דכר ונוקבא לעדמין. וזמין קב"ה, לאכרוז בכל עלמא, ולאשמעא קל, דיימא, י' ויאמר אך עמי המה בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע. בילאיו.

מסורת הוהר

(א) ויזכור אלקים את בריתו: לעיל נח דף ק"א ציון ב'. (ב) ויאמר אך עמי המה: (ישעיה ס"ב) ח"ג קה:

חלופי גרסאות ה' ג"א מוסיף ראיתי את (אה"ל). ג' ג"א ל"ג ראיתי ג' ג"א איהו. ד' ג"א מוסיף אברהם את אברהם. ה' ג"א ל"ג הוא. ונ"א היא (אה"ל). ו' ג"א ל"ג הוא. ז' ג"א ל"ג מן דא ער ואת. ח' ג"א את. ט' ג"א למהווי. י' ג"א מתפרשן.

בכל צרתם לו צר

הסולם

מאמר

את. ואין זוג אלא בקו אמצעי. שהוא יעקב, אבל באברהם ויצחק נהג רק חיבוק. וז"ש בו זוגא חדא. והכתוב ואת יעקב כולל אותם יחד, וז"ש כללא חדא. והו' הנוספת, שאומר ואת יעקב, יורה על שלמות הזוג, כמ"ש להלן, וז"ש זוגא שלים כדקא יאות.

תקיב) כגוונא דא וכו': כעין זה הוא בהכתוב, את השמים, שזה הוא התכללות מדת לילה שהיא הנוקבא ביום שהוא ז"א. ואת הארץ, זה הוא מדת יום הנכלל במדת לילה ביחד, דהיינו התכללות ז"א בהנוקבא. כי הו' של ואת יורה על הוכר הנכלל בהנוקבא. אף כאן בכלום כתוב את, את אברהם את יצחק, וביעקב כתוב ואת, שזה יורה, על היותם לגמרי זוג אחד, שהזכר והנקבה אינם נפרדים לעולם. ועתיד הקב"ה להכריז בכל העולם ולהשמיע קולו שיאמר, ויאמר אך עמי המה בנים לא ישקר, ויהי להם למושיע. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

תקיב) וגם ראיתי וכו': שכתוב והנה צעקת וגו' וגם ראיתי. הוא לרבות ראה אחרת שהוא ראשונה לכולם, שכתוב ויזכור אלקים את בריתו, זה היא השכינה. שזה הוא מוקדם גם להכתוב ואזכור את בריתי. את אברהם: שואל, היה צריך לומר, ויזכור את בריתו לאברהם ומשיב. אלא את אברהם, זה הוא החיבור והזוג של השכינה עם האבות, כי את היא עם השכינה (כנ"ל בראשית א' דף י"ח אות י"א) את אברהם, זה הוא מערבית דרומית. דהיינו חיבוק הימין, כי דרום ה"ס ימין וחסד, הנקרא אברהם, ומערב ה"ס השכינה. הנקראת את, שאברהם מחבק אותה עם חסדים. את יצחק זה הוא צפונית מערבית. דהיינו חיבוק השמאל כי צפון ה"ס שמאל וגבורה הנקרא יצחק, ומערב ה"ס השכינה הנק' את, ש'יצחק מחבק אותה עם גבורות. ואת יעקב זה הוא זוג אחד, כלל אחד. זוג שלם כראוי. כי זה יורה על זוג ז"א הנקרא יעקב עם השכינה הנקראת (דמוי דף ק"ב ע"ב)